

JO. ALBERTI FABRICII
BIBLIOTHECÆ LATINÆ
Volumen alterum,

Partem priorem SUPPLEMENTI plurimum locupletati complexum.

Accedunt EPISTOLÆ, Q. CURTII nomine A. 1500. Regii Lepidi vulgatæ.

HAMBURGI,
Sumtu Viduæ SCHILLERIÆ, & JO. CHRISTOPHORI KISNERI.
A. C. MDCCXXI.

Egregio Viro

HENRICO WETSTENIO,

Bibliopolæ doctiſſimo Amſtelodamenſi

S. D.

JO. ALBERTUS FABRICIUS.

Ecce Tibi, Vir præſtantisſime, tenue munuſculum, ſupplementum Bibliothecæ meæ latinæ, quod eatenus cupio tibi probari, ut illud tanquam publicum documentum & ſincerum teſtimonium habeas mei in te amoris. Quis vero

te non amet quicunque amat litteras, ſive ſacras illas ac divinas, ſive humaniores haſce græcas pariter ac latinas, quas omnes ita ornas & tam accurate tam nitide atque eleganter excuſis locupletas monumentis, ut nemo tuis aliquid det auribus, nemo Aldis, Stephanis, Plantinis faciat injuriam, qui te cum illis conferat, eosque noſtræ ætati reddere ac repræſentare affirmet. Jampridem igitur, lubens fateor, te amo, variis etiam privatis benevolentiæ tuæ ſignificationibus provocatus, ſed maxime omnium integritate & virtute tua ac publicis in litteras meritis accenſus. Confido igitur te hoc, licet parvum, quod tibi conſecro munus non adſpernaturum, cum ego officii mei putaverim hanc occaſionem in libello ab arte tua non abhorrente teſtificandæ tibi voluntatis meæ non prætermittere, at-

que

que alioquin habeam quod publice agendum tecum mihi ſit, & coram erudito orbe exponendam, futurum & ipſum, ut ſpero, tibi neutiquam ingratum.

Memini nimirum te ante aliquod temporis jure merito eſſe mecum conqueſtum de injuria, quam certe inſignitam nomini Illuſtris Viri & ob virtutem eruditionem ac merita non minus eruditis omnibus quam patriæ ſuæ venerandi NICOLAI WITSENII, *præceps olim ac vana Jo. Scheferi, Viri alioquin haud indocti ſuſpicio affricuit, hæc enim effecit ut Viri pariter inſignes atque eruditi Morhofius* ὁ μακαρίτης *& Clariſſimus Mollerus, Lycei Flensburgenſis Rector celebratiſſimus Schefero ſine examine haben-*

tes fidem, criminationem ejus publicis in ſcriptis ſuis repeterent, Virumque illuſtrem & non minus à lectione ſcriptorum quam uſu & experientia rei, de qua tractandum ſuſceperat intelligentisſimum, arguerent ut qui non habuiſſet ſatis materiæ vel ingenii domi, verum Scheferi ſcrinia illaudato more expilaſſet. Hoc cum multis argumentis facile mihi demonſtraſſes eſſe falſisſimum, & tam certo ſcire te quam te vivere, quod Scheferi librum de militia navali tunc cum opus ſuum de Architectura navali conderet Vir illuſtris, ne quidem oculis uſurpaſſet, nedum plagii neſcio cujus in illum commisſi reus eſſe poſſet: non dubitavi ea de re Mollerum qui ſolus ex illis tribus, adhuc ſupererſt, atque ut diu ſuperſit opto

mo

monere, neque apud virum optimum frustra fui. Ille enim pro suo candore & honesto veritatis atque æquitatis amore & studio mihi non modo rescripsit se prorsus esse persuasum, injuriam factam esse per illam criminationem Scheferianam illustri Viro, sed etiam pro sua parte retractationem, quam publici juris facerem, lubens ad me misit. Illam igitur cum ad sarciendam & reparandam immeritam labem Viro innocentissimo & omnium laudes ac plausus, non injurias promerito, illatam inprimis faciat, hoc loco integram subjicio atque ad te mitto.

JOHANNIS MOLLERI, Flensburg. Scholæ patriæ Rectoris

Monitum de falsa Plagii litterarii, Viro Illustri, NICOLAO WITSENIO, Reip. Amstelodamensis Consuli, per Jo. Schefferum, V.C. temere affícti criminatione, hanc refellens, Morhofiique & suas ipsius de illo narrationes emendans.

ERrores suos agnoscere, agnitosqve retractare, hominibus eruditis non turpe, sed gloriosum & honorificum esse, cum candoris sibi hoc pacto & integritatis, sine qvibus doctrina omnis vana est ac nihil, famam, literaria potiorem atqve præstantiorem, concilient, semper sum arbitratus. Gaudeo proinde, erroris hujusmodi Historico-Literarii, cum D.G. Morhofio, Polyhistore eximio mihi communis, & è scripto hujus in me: derivati posthumo, plagium literarium per Jo. Schefferum, Criticum & Antiqvarium Sveciæ eruditissimum, Viro illustri NICOLAO WITSENIO, civitatis Amstelodamensis Consuli inclyto, temerari

affi

affictum suspicione, spectantis, publice emendandi, oblatam esse occasionem ab Henrico Wetstenio, Bibliopola Amstelodamensi longe doctissimo, feliciqve Manutiorum & Stephanorum gloriæ æmulo, cujus aliqvot ad Jo. Alb. Fabricium, Professorem Gymnasii Hamburgensis, Epistolæ, ab hoc amice communicatæ, argumentis idoneis, & innocentiam Witsenianam, simul ac Elzevirianam, & criminationis Schefferianæ falsitatem, adeo luculenter ostenderunt, ut de neutra dubitari ulterius posse convictus, sponte Apologemate hoc publico Viri illustris famæ itidem patrocinari, &, qvicqvid à Morhofio ac me nimia peccatum est credulitate, hoc pacto emendare, confestim decreverim. Id qvod Morhofium etiam ipsum, si superstes esset, alacritate haud minori fuisse facturum, nemo cui candor illius perspectus fuit, ambiget. Sed res, ut rectius de illa judicari possit, paulo altius est repetenda. Ediderat Schefferus A. 1653.

Libros de militia veterum navali quatuor, Upsaliæ, ſumtibus Janſonianis excuſos, & Chriſtinæ Auguſtæ inſcriptos. Hos, annis compluribus interjectis, *altero tanto* (teſte Morhofio, *T. I. Polyhiſt. Lib. V. cap.* 1. *pag.* 234. *auctiores*, imo (ſi ipſum *in Svecia Literata* pag. 298. audias) *ita auctos, mutatos atq; emendatos, ut pro plane aliis & novis poſſint haberi*, Danieli Elzevirio, Bibliopolæ Amſtelodamenſi celeberrimo, ut ejus cura ac impenſis in lucem denuo, nova hac facie, qvam primum prodirent, transmiſit. Is vero, uti à Wetſtenio,, per ſeptem olim annos ipſius domeſtico, edoceor, qvod exemplorum editionis prioris numerus apud ſe ſupereſſet haud exiguus, prius hæc diſtrahere, qvam Tractatum Schefferi auctiorem (gemino Morhofii, in *Avtoſchediaſmatis poeticis* p. 21-24. publice jam celebratum Epigrammate) prælo ſubjicere, conſtituit, &, hoc fine, cum tardius iſta ſuos invenirent emptores, MStum transmiſſum, per annos aliqvot, ἀνέκδοτον aſſervavit, nec cuiqvam, metu jacturæ paſſus eſt innoteſcere. Qvod in Sveciam poſtea (A. 1670.) ni fallor, Schefferi juſſu, remiſſum, illo A. 1679. & Elzevirio A. 1680. defunctis, nondum alium, qvo ob-

ſtetri-

ſtetricante in lucem portraheretur, invenit. Vidit hanc interea Illuſtris Witſenii opus *de Architectura navali novantiqua* Belgicum, Amſtelodami A. 1671. excuſum, ac pleras qve hujus argumenti antiqvitates, è Scriptoribus vetuſtis ſedulo congeſtas exhibens, eruditeqve illuſtrans, & merito proinde ab Actor. Soc. Reg. Angl. Philoſophicorum & Ephemeridum Gallicarum Scriptoribus, Morhofio (*T.* 1. *Polybiſt. Lib. II. c.* 7. *p.* 435.) ac Jo. Chriſtoph. Stürmio, *doctiſſimum & elaboratisſimum* iſtud appellante (*in diſſ. de Mathematis & Mathematicis c.* 7. §. 4. *p.* 16.) de nota meliore commendatum. Viſo illo, Schefferus non pauca ſibi etiam in veterum lectione obſervata, & in ſuo jam annotata Syntagmate oſtendens, ex hoc, cum ἀνέκδοτον illud Amſtelodami ap. Elzevirium hæreret, ea eſſe ſublecta, temere eſt ſuſpicatus, &, huic plus juſto indulgens ſuſpicioni, in literis ad Morhofium, *multa ſe in libro Witſeniano, è ſchedis ſuis deprompta, deprehendiſſe* conqveſtus. Cujus qverelæ mentionem cum Morhofius *capiti* 15. *Prælectionum* inſeruiſſet *Polybiſtoricarum*, inde eadem in *T.* 1. *Polybiſtoris Lib. V. c.* 1. *p.* 23. M. Joh. Frikio (qvem IV. poſteriores Tomi hujus libros

bros prælo paraſſe, & paſſim interpolaſſe, *in Prolegomenis monui*) & a me *in Hypomnemata ad eandem p.* 399. uti & ad Schefferi *Sveciam literatam p.* 457. cum certiora neuter compeririſſet, eſt translata. Nunc vero, poſtqvam longe aliter ea de re ſum edoctus, lubens volensqve, qvod æqvitas ipſa, candor meus, & Witſeniana in literas merita, exigunt, Schefferum animi plus juſto ſuſpicacis κακοηθείᾳ peccaſſe, profiteor, & à Morhofio, ac me, de plagio hoc chimærico *ll. cc.* relata expungi cupio, Witſenium autem pariter atqve Elzevirium ab omni ejus culpa immunes pronuncio. Qvod enim ad Elzevirium attinet, is, teſte Wetſtenio, in ædibus ejus tunc verſato MStum Schefferi auctius, ne illius notitia exemplorum primæ editionis reſiduorum obeſſet venditioni, ſollicite occultavit, & nulli mortalium, nedum Witſenio, qvem idem ſaxum volvere fama percrebuerat publica, innoteſcere eſt paſſus, multoqve minus inſpiciendum præbuit. Witſenius autem, Vir non Juris ſolum (cujus honores ſummos reportavit Academicos) & Matheſeos, ſed literarum etiam elegantiorum, omnisqve Hiſtoriæ & antiqvitatis, peritiſſimus, ac in ſcri-

ptori-

ptoribus omnis generis vetuſtis (qvorum lectioni parens eum eruditus, dignitate itidem apud Amſtelodamenſes functus Conſulari, mature aſſvefecit) ab ipſis ferme incunabulis, in ſeram usqve ætatem aſſiduus, nec patronus ſolum literarum eximius, ſed earundem etiam atqve librorum, qvibus ne ſeptuagenarius qvidem nunc exſatiari poteſt, helluo, qvæcunqve in his de re occurrunt navali, patris ejusdem amantisſimi, hortatu, per tot, qvibus ſtudia hæc deperiit, annos, ſingulari diligentia conqvirere & excerpere nunqvam ceſſavit. Tantum igitur abeſt ut Scheffero qvædam, ſive multa, ſive pauca ſublegere opus habuerit, ut ipſi potius omnia, imo plura (cum plures ſe illi, ob Emporii cui præeſt, celeberrimi ingentes, in re etiam litteraria ac libraria, præ civitate Upſalienſi prærogativas, Autores obtulerunt) ex iisdem, qvos iſte conſuluerat fontibus, merito rivulos aſpernato licuerit depromere. Sufficere vel ſola hactenus relata, ad innocentiam Viri illuſtris demonſtrandam, niſi omnino fallor, poterant. Majus tamen his momentum accedet, omnesqve ſcrupuli moroſiſſimorum etiam judicum evellentur animis, ſi eum, toto iſto tempore, qvo MS. Schefferi auctius Amſtelodami penes Elzevirium delituit, juſſu Ordinum fœderati Belgii, negotiorum publicorum cauſa in aula abſentem fuiſſe Ruſſica, imo ſanctiſſimis eundem verbis teſtari, ſibi cum opus ſuum redux ederet, Schefferi Libros *de Militia veterum navali* ſive MStos, ſive impreſſos, viſos

ſos nondum fuiſſe, qvin imo ne fando qvidem, aut aliena relatione innotuiſſe, è literis Wetſtenianis cognoverint. Criminatio proinde Scheſferi (qvem, priusqvam famam Witſenii illa læderet, monita utiliſſima plagiariorum accuſatoribus à Jac. Thomaſio, *in Tractat. de plagio literario c. III, Reg. I. & II.* ac Jo. Conr. Schvvartzio, in libro ejusdem argumenti, *c. XI.* inculcata, ſerio decuiſſet perpendere) inanibus ac temerariis, qvibus Critici & Antiqvarii, ad pravas hujusmodi de aliis in eodem ſecum decurrentibus ſtadio, ſuſpiciones, præ cæteris eruditis, proniores, impetere ſe invicem atqve exagitare, more illaudabili, jam pridem conſveverunt, jure in poſterum accenſebitur. Si enim ullibi inter κυμινοπρίσας, certe hos literarios, vel de unius voculæ aut literæ emendatione toties digladiatos, uti exempla qvam plurima, apud Scriptores ævi noſtri doctiſſimos, de plagio commentatos literario, Jac. Thomaſium, Theod. Janſonium, Joh. Albert Fabricium, Thomam Crenium & Jo. Conr. Schvvartzium, obvia, abunde oſtendunt, juxta Heſiodeum illud:

> καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ φθονέει, καὶ τέκτονι τέκτων.

Hactenus Clariſſimus Mollerus.

Vale, Vir egregie, & me quod facis amar perge. Dabam Hamburgi X. Cal. April. Ann Chriſtiani cIↃ IↃ CCXXI.

AI

AD LECTOREM.

Cum ab eo tempore quo Bibliothecam meam latinam poſtremum auctibus novis locupletatam, atque inde ſine novis acceſſionibus ſemel iterumque recuſam in lucem edidi, non pauca iterum fuerint à me obſervata, ſive quæ intra illud duodecennii ſpatium à viris doctis recens in vulgus emiſſa adjungi merebantur, ſive quæ ex antiquioribus editionibus me antea fugerant, ſive alioqui non indigna videbantur eſſe obſervatu, & ad notitiam ſcriptorum veterum latinorum facere: ea nolui ſuis quæque locis ſtatim inſerere novæ quæ jam prodit editioni, quod in promptu & hujus lectoribus fortasſis oportunius futurum erat, ſed quo & hujus & prioris emtoribus ſimul conſulerem, potius ſeparatim emittere inmodum ſupplementi, atque paginas ad quas referenda ſingula ſunt, in ora libelli annotare. Nihil præterea habeo quod præfationis loco illi præmittam, niſi quod conceptas gratias me debere profiteor viris doctiſſimis qui me de nonnullis publice etiam monere ſunt dignati, quibus præſens locupletare ſupplementum potui, è quibus nominatim laudare juvat V. C. Michaelem Maittaire *qui in jucun-*

do & utili Annalium typographicorum opere pulcherrimam ſtudioſis operam præſtitit : nec non Chriſtianum Junckerum *τὸν μακαρίτην, qui cum viveret junctus mihi amicitia, & propter felix atque indefeſſum bene de litteris promerendi easque ornandi ſtudium mihi inprimis dilectus in ſuis ad latinos ſcriptores, quos in ſtudioſæ juventis uſum in lucem emiſit, prolegomenis ſubinde quædam me docuit, quæ me præterierant & quæ libenter ex illo didici. Ingratus etiam ſim ſi ſilentio involverem laudabilem induſtriam eruditi & præſtantiſſimi Viri* Jo. Gottlieb Krauſii, *ejusque amicorum qui in Ephemeridibus litterariis Lipſiæ in patria mea Germanice editis A. MDCCX. Bibliothecæ meæ latinæ ita fecere mentionem, ut quædam non protrita addiderint, quæ mihi uſui fuiſſe non inficior, quemadmodum & illa de quibus per litteras monitus ſum à clariſſimo Viro* Chriſtiano Schœtgenio. *Tu vero Optime Lector, vale, & indices ſcriptorum quo auctæ huic ſupplementi editioni paſſim inſertos videbis, ac qualecunque ſtudium meum commodis tuis inſerviendi, boni conſule : volumenque tertium, quo altera ſupplementi pars ſimiliter locupletata continebitur, brevi à me exſpecta.*

AD

AD BIBLIOTHECAM LATINAM SUPPLEMENTUM.

LIBRI I.

CAP. I.

DE M. ACCIO PLAUTO, Umbro Sarſinate. a)

PLAUTUM *ad exemplum Siculi properare* Ad pag. 2.
Epicharmi ſcripſit Horatius, b) non tam quod ejus fabulas expreſſerit, qvam qvod ut ille Græcas, ſic hic Latinas Comœdias cum ſingulari laude compoſuerit. Qvintiliani tamen judicio X. 1. in Comœdia maxime claudicant Latini nec comparandi Græcis ſunt, licet Varro dicat Muſas, Ælii Stilonis ſententia Plautino ſermone locuturas fuiſſe ſi Latine loqvi vellent: licet Cæcilium veteres laudibus ferant, licet Terentii ſcripta ad Scipionem Africanum referantur, qvæ tamen ſunt in hoc genere ele-

(A) gan-

a) Arnoldus Pontacus ad Euſebii Chron. p. 462.
b) Horat. lib. 2. Epiſt. I. v 58.

gantiſſima & plus adhuc habitura gratiæ, ſ intra verſus trimetros ſtetiſſent. Sane Mure tum ſi audimus lib. XVI. cap. 13. Var. Lect cui acutiſſimus Burmannus ad Qvintilian pag913.aſſentitur,ſiPlautino ore loqverentu Muſæ, meretricio ſæpius qvam virginali mo re locuturæ eſſent, & plebejo qvam honeſto.

In Rabani Mauri libro II. de arte Grammati ca Tom. 2. Opp. pag. 46. edit. Colon. 1627 fol. Horatio teſte laudato afferuntur hi verſus

Dicitur & Plautus vexiſſe poëmata theſpis
Quæ canerent agerentque infecti facibus ora.

Sed ex Horatii arte poëtica v. 276. obvium erat emendare:

Dicitur & plauſtris vexiſſe poëmata Theſpis.

Eadem pagina apud Rabanum; *Poëte prin Comici, Suſſurim, Bullus & Magnes.* Lege: *Suſårion Mullus & Magnes.* ex Diomedis lib. III. pag. 48(Seqvitur apud Rabanum: *Secunda ætate fuerur Ariſtophanes, Eupolis & Horatius* (lege *Cratinu.*) *qui & principum vitia inſectati acerbiſſimas comœdia compoſuerunt. Tertia ætas fuit Menandri, Ph* (fortaſſe *Philippidis*) *& Philemonis, qui omnem acerbitatem comœdiæ mitigaverunt, atque argumen multiplicia græcis erroribus* (Diomedes, *autoribu*) *ſecuti ſunt. Ab his Romani fabulas tranſtulerunt, conſtat apud illos primo Latino ſermone comœdiam Libœum* (lege *Livium*) *Andronicum ſcripſiſſe.* Co ruptiſſimus etiam locus apud eundem Rab num pag. 47. *Cujus planipedis acta togatarum ſcr ptor ita in ædilicia fabula meminit, datur ineſt Sca*

r

rus exultat planipes. Lege ex Diomede p. 487. *Cujus planipedis* (ſive mimi) *Atta, togatarum ſcriptor ita in ædilicia fabula meminit: daturin' eſtis aurum? exultat planipes.*

S. Hieronymus Epiſt. 101. ad Pammachium de optimo genere interpretandi: *Terentius Menandrum, Platus & Cæcilius veteres Comicos* (Græcos) *interpretati ſunt. Numquid hærent in verbis? ac non decorem magis & elegantiam in translatione conſervant?*

Rufinus eidem Hieronymo objicit, qvod in Monaſterio Bethlehem pueris ad diſcendum DEI timorem ſibi traditis, Maronem ſuum Comicosqve, Plautum & Terentium ac Lyricos & Hiſtoricos auctores expoſuit. Nimirum non putavit timori DEI adverſum eſſe Hieronymus, efficere ut lingva Græca & Latina & ſvavitates atqve elegantiæ, qvæ in Ethnicorum libris exſtant, non fugerent Chriſtianos, & ab illis intelligi atqve in uſum verti poſſent. Nihilominus majus merito ſtudium idem poſuit in CHriſti fide & obſeqvio teneris animis inſtillando.

Utinam, qvod qveſtus olim Plautus fuit Rudente IV. 7. 23. id ſolis Comicis in ſcena, non in cathedra etiam Philoſophis, & ſacris Concionatoribus de ſuggeſtu identidem eſſet conqverendum:

Spectavi ego pridem Comicos ad iſtum modum
Sapienter dicta dicere, atque iis plaudier,
Cum illos ſapienter mores monſtrabant poplo:

Sed cum inde suam quisque ibant diversi domum
Nullus erat illo pacto ut illi jusserant.

Plauti qvas habemus Comœdias collocata ordine literarum à *Prisciano* putant, qvi *Acrostich* singulis Comœdiis præmissa c) ad eundem re ferunt, qvod tanqvam incertum & non magn rei relinqvo.

Amphitruo Tragico comœdia dicitur à Lucta tio ad Statii 4. Thebaid v.47. Versus CLXXXI, sive scenas tres *Amphitruoni* post Actus IV. sce nam 2. à recentiore manu adjectas, perperam pro genuinis Plauti habuerunt Pylades Brixi nus aliiqve. In Plauto Taubmanni ad calcem voluminis rejecti leguntur, pag. 1271. seq. Plauti dictione abire, magisqve tumentia esse, & vetera licet, tamen omnino seqvioris ævi ad jectamenta notat Vossius lib. 1. de vitiis sermo nis cap. 27. In Plautinis suis exemplaribus non reperiri testatur Jac. Mosantus Briosius pag. 10 Epist. Amphitruonem Plauti Hispanice vert D. Villabolos, Hispali 1574. 8. Imitatus e in Amphitruone suo Jo. Baptista Poqvelinus Molierius, ac Bælio judice longe post se reliqv Imitatus etiam est Italus Poëta sive Bocaci sive alius in dramate cui titulus: *Gieta e Birri* Vide Diarium Venetum, Giornale de' lettera d'Italia Tom. VI. p. 236.

Asinariam Plauti imitatus est, & ad sacrum a gumentum de Saule filiam Davidi dote cruen pr

c) Vide Volum. 1. hujus Bibl. pag. 8.

præputiorum Philiſtæorum deſpondente deflectit *Jo. Burmeiſterus*. Luneb. 1625. 8.

Aululariam verſibus Germanicis ut illa ætate rudibus reddere non dubitavit qvidam *Joachimus Greff*, Zwickavienſis Magdeburg. 1535. 8. 3.
Sed meritam ingenii laudem ætate noſtra tulit *Molierius* d) Comicorum Gallicorum princeps, qvi ex Aulularia Plauti *Avarum* ſuum expreſſit amœniſſima imitatione. Supplementum Aululariæ neſcio an diverſum ab editis, de qvo Goldaſtus in literis MSS. ad Johannem Meurſium XI. Kal. Nov. 1604. *Supplementum Aululariæ illud quæro quod Camerarius ait apud Georg Fabricium vidiſſe, non quod abs te* e) *editum. Numquid ſuper eo aliquid ex Scaligero? tenta & vale mi Meurſi, ac amicitiam noſtram fove.* Camerarii verba ſunt: *Noſter quidem Fabricius annotarat quædam Romæ reperta, quibus ſupplerentur hæc deficientia, ſed ne illa quidem ſatis Plautina, neque cauſa cur adjici vellemus, viſa fuit.* Sane præter illud ſupplementum verſuum CXXII. qvod *Codro Urceo* f) Profeſſori

d) Molierius *Plautus noſtri ſaculi* vocatur à clariſſ. Burmanno p. 91. ad Petronium.

e) In Meurſii curis Plautinis Lugd. Bat. 1599. Confer Plautum Taubmanni p. 1279.

f) Codrus Urceus lepidi vir ingenii obiit Bononiæ A. 1500. ætat. 54. cujus vita ſcripta à Bartholomæo Blanchino extat ad calcem Urcei operum junctim excuſorum A. 1540. De eodem conſulendus Bernardus Moneta in obſervationibus Gallice editis ad Menagiana Tom. IV. p. 150. ſeq. & Memoriarum literariarum ſcriptor, editarum Gallice A. 1716. 8. Tom. 1. pag. 331. ſeq.

Bononienſi debemus, qvodqve incipit : *quo* *non habeo. LX. feram, Velis nolis cum te quadrupe* *dem ſtrinxero:* exſtat aliud brevius XXVIII. ver ſuum, qvod incip. *Quid hic quondam pervicu addit?* qvod ante *Meurſium* variæ Plauti editio nes exhibuerant, ut Simonis Carpentarii Pari ſienſis, Lugdunenſis Gryphii, Giberti Longo tii Colonienſis & Hervagii Baſileenſis, neqve aliud à Camerario innui ſuſpicor. Eo puto et iam pertinere qvod legas in Pithœanis, *il y quelque choſe au Plaute de Gryphe, qui n' eſt pas au autres.* Præter hæc duo exſtat etiam ſupple mentum recentius verſuum CCLXXV. *Ma tino Dorpio* g) auctore, cujus initium : *Non feram, carnifex.* Necnon aliud *Joachimi Cam rarii* ipſius : aliud item *Georgii Reinmanni Lei ſchutz*, Profeſſoris Regiomontani. Prodiit ſe paratim Plauti Aulularia cum Urcei ſuppl mento Daventriæ 1512. 4. & Argentorati 151. 4. & adjuncto altero longiore Martini Dorpi Antvverp. 1537. 8.

Captivos Plauti Joach. Camerarius putabat in tercidiſſe, huic autem qvæ ætatem tulit Come diæ titulum fuiſſe *Captivi duo*. Illam elegant proſa Gallica nuper donavit præſtantiſſ. Vir P trus Coſteus Pariſ. 1713. & Amſtelod. 1716.

Ga

g) Martinus Dorpius vir egregius & amicus Eraſmi flore ætatis extinctus Lovanii A. 1525. De eo Valerius A dreas in Bibl. Belgica & in Athenis Belgicis Franciſcus Swe tius. Rich. Simon Tom. 1. Bibl. ſelectæ pag. 88. Jo. Cleric Bibl. ſelectæ Tom. V. p. 210. ſeq. &c.

Gallice & Latine cum notis. De ſpatio temporis qvod ad actionem hujus dramatis reqviritur, num ad leges theatri ſit exactum, vide ſi placet Anonymi Criticas Obſervationes, qvæ editæ ſunt in Hiſtoria Critica Reip. litterariæ celeberrimi Maſſoni Gallice edita T. XIII. p. 1. & laudati Coſtei Epiſtolam in Novellis Reip. litterar. A. 1716. pag. 464. Memoriis Trevoltinis A. 1716. Jul. p. 1388. & A. 1717. p. 317. Hiſtoria Critica Reip. litterar. Tom. XIV. p. 56. Hälliſche Nachleſe der Neuen Bibliothec, V. p. 404.

De *Caſina* Plauti, ejusqve latranti nomine adeundus etiam Deſiderius Heraldus animadverſionibus in Salmaſii obſervationes ad Jus Atticum & Romanum lib. 2. cap. 27. p. 189. ſeq. qvi tamen non perſvadet cum apud Plautum *latratæ* pro *latranti nomine* ſcribendum conjicit, qvod Caſinam omnes latrarent ſcilicet, hoc eſt poſcerent & ſuper qva ſortitiones fierent.

In *Menæchmos* lepida exſtat Angeli Politiani 4.
præfatio inter ejus Poemata in Operibus Politiani & Tom. 2. Delic. poëtar. Italorum p. 363. Menæchmi Plauti & Miles glorioſus Hiſpanice verſi prodiere A. 1555. forma minore. Militem Italica proſa reddidit Cælius Calcagninus.

De Punicis in Plauti *Poenolo* videndus etiam 5.
Iſ. Caſaubonus in Caſaubonianis, editis nuper ab Rev. noſtro Jo. Chriſtophoro Wolfio, pag. 121. Athanaſius Kircherus in prodromo Copto pag. 179. Bernardus Aldrete in Antiqvi-

tatibus Africæ & Hiſpaniæ, Hiſpanica lingv
vulgatis p. 207. Antonius Bynæus de Natal
CHriſti pag. 102. & Olaus Rudbeckius T. 3
Atlanticæ pag. 731. ſeq. Ad dialectum Ara
mæam refert Georgius Henricus Saphunius ir
commentatione erudita ad Plauti Punica, qvan
edidit Lipſiæ 1713. 8. Vide Acta Eruditorum
T. V. ſupplementi pag. 421. Specimen divi
nationum ſuarum in Pœnolum Plauti memo
rat Thomas Erpenius Epiſtola ad Caſaubonum
qvæ inter Caſauboni Epiſtolas pag. 661. legitu
edit. novæ in fol. Lingvam Punicam in ho
dierna Melitenſi ſupereſſe, ſpecimine lingva
Punicæ, Marpurgi A. 1718. 8. edito demon
ſtratum ivit exqviſitæ eruditionis & præclar
ingenii vir Jo. Henricus Majus, filius, huma
niorum litterarum in Giſſenſi Academia di
gnisſimus Profeſſor.

6. *Rudentem*, Anna Daceria, qvæ eleganti illan fabulam veſte Gallica induit, inſcribit *Felix Nau fragium*. Eam è Diphilo Plautus tranſtulit, for taſſe ex ejus ἀνασωζομένοις.

Trinumum ex Philemonis Comici Græci θη σαυρῷ expreſſum conſtat. *Henningi Succovii* com mentarius in Trinumum vidit lucem Francof 1643. 8.

7. Inter deperditas Plauti fabulas ex Terenti teſtimonio referuntur *Commorientes*, & tamer hanc qvoqve Varro videtur Plauto abjudicaſſe

8. Pro *Leones Gemini*, ſunt qui legunt *lenones*. Poſ ſent & catalogo deperditarum inſeri *Paraſitu*

(ſupr.

(supra, *Medicus:*) *Patina* sive *Patinaria*, (nisi eadem hæc fuerit cum Casina:) Phasma (nisi eadem cum Mostellaria) & *Sisennaria* (nisi falsa lectio Camerarium deceperit.)

Veteribus Grammaticis qvorum monumenta Plauto illustrando destinata non tulerunt ætatem, addendus etiam *Q. Terentius Scaurus*.

Plauti Comœdias xx. primum è MS. Florentino in lucem *Georgius Merula* Alexandrinus Statielensis protulit, Venetiis 1472, fol. opera & impendio Joannis de Colonia Agrippinensis & Vindelini de Spira: & Tarvisii 1482. fol. opera & impendio Pauli de Ferraria atqve Dionysii de Bononia. Sed annotamenta ejus & Plautinæ qvas promittit qvæstiones dubito an viderint lucem. Cornelius Vitellius de observatione dierum, mensium, annorumqve ad Pyladem Buccardum Brixianum: *Habeo sexcentos & amplius errores ipsius* (Merulæ) *ex commentariis Juvenalis & Orationis in Ligarium ac emendatione Plauti, Columellæ, Catonis Censorii, & Varronis collectos, qvos jam edidissem, nisi exspectarem ipsius* qvæstiones Plautinas, *qvas jam decem annos in utero gestat, & adhuc* (A. 1481.) *non modo non parit, sed ne parturit qvidem, cum ei opus sit recantare, quæ in toto Plauto depravavit.* Confer Diarium Venetum, Giornale de' letterati d'Italia T. XVII. p. 297. seq.

Post Merulam recognitæ Plauti Comœdiæ ab ejus discipulo sunt *Eusebio Scutario*, Vercellensi, Mediolan. 1490. fol. in officina egregrii man-

cipis Ulderici Scinzenzeler, ipsius & magistri Joannis Legnani opera & impendio.

A *Jo. Petro Valla*, cum cujus commentario & *Bern. Saraceni*, sine anni nota Plautum habeo editum Venetiis, fol. ut omittam editionem hujus Comici Venetam A. 1495. 4.

A *Pylade Buccardo* Brixiano, Brixiæ 1506. fol. qvi Plautum ter mille amplius erroribus à Saraceno & Pio corruptum qveritur.

9. Editionibus Venetis A. 1499. & 1511. præter Bernh. Saraceni Veneti & Jo. Petri Vallæ Placentini notas, additi etiam commentarii *Jo. Baptistæ Pii* Bononiensis. Sed castigationes & retractationes notarum suarum in Plautum Pius subjecit commentariis suis in Lucretium editis Bonon. 1511. fol. & Paris. 1514. fol.

Plauto expoliendo præterea tum insudavit *Adolphus Mulingus*, Argentoratensis A. 1508. In Parmensi vero editione an. 1511. fol. præter *Pyladis Buccardi*, Brixiani scholia in qvinqve priores Comœdias, occurrunt ad undecim seqventes & principium Rudentis, hypomnemata *Thadæi Ugoleti:* commentarii *Francisci Marii Grapaldi*, & in reliqva *Georgii Anselmi* Epiphyllides. In Parisiensi A. 1513. qvam curavit *Simon Carpentarius*, primum editum est supplementum Aululariæ qvod deinde Gryphius, Meursiusqve vulgaverunt. Aldina editio A. 1522. 4. in titulo ipso carmina Plauti magna ex parte in mensum suum restituta promittit, & Franciscus Asulanus in præfatione profitetur se exemplar ab Al-

do & Erasmo castigatum typographis exscribendum proposuisse. *Joachimus Camerarius* de Plauto inprimis præclare meritus, usum se esse testatur membranis antiqvis *Viti Verleri* Franci, qvem Lipsiæ Comœdias Plautinas interpretantem audiverat; qvanqvam vero privilegium Friderici I. Imperatoris, qvod in qvinqvennium accepit Camerarius pro editione scriptorum suorum qvorumcunqve ad humaniores literas spectantium, jam datum est A. 1538. 26. Novembr. in qvo Plautinarum etiam emendationum fit mentio, nihil tamen ex illis lucem videtur vidisse ante A. 1545. qvo Lipsiæ in 8. ex officina Valentini Papæ Camerarius edidit à se recensitas illustratasqve Amphitruonem, Asinariam, Curculionem, Casinam atq; Cistellariam: Nisi qvod jam A. 1536. 8. Magdeburgi, edente Georgio Majore, prodiere Captivi, Aulularia, Miles, Menæchmi, Mostellaria & Trinummus, emendati & numeris restituti ab eodem ut non dubito, Camerario, licet nomen suum prodi tum vetuit. Qvod itaqve in Catalogo Bibl. publicæ Leidensis novissimo pag. 271. mentio fit Comœdiarum Plauti viginti per Joachimum Camerarium editarum Basileæ Ao. 1538. 8. putem ego errorem esse pro 1558.

Rob. Stephani editio Aldum secuti prodiit Paris. 1529. fol. 10.

Plautus cum variis Lect. ex Lambini & aliorum variorum observatione adscriptis. Lugd. apud Sanctandreanum. 1587. 8.

Lam-

Lambino notas ſuas in Plautum retractanti manus injecerunt fata, cum perveniſſet ad tertiam decimam comœdiam. Cætera peregit Collega ejus *Jacobus Helius*, Græcarum literarum Regius Profeſſor.

Plautum à ſe emendatum promiſit in publicum emittere elegantiſſimus *Muretus* p. 178. b. notis ad Terentium. *Gabriel Faërnus* qvoqve qvi in reſtituendo Plauto multa Camerarii laboribus accepta libenter retulit: & *Latinus Latinius*, opera etiam Longolii adjutus. Vide Latinii Epiſtolas T. 2. p. 43. Etiam *Antonius Panormitanus* ſui in Plautum Commentarii meminit in Epiſtolis ſuis pag. 19. 22. 51. 99. &c.

Jani Gruteri editio caſtigata ad Codices Palatinos A. 1592. tanto minus prætereunda, qvod illa prima eſt in qva Comœdiæ ſingulæ actibus & ſcenis, verſuumqve numeris magno lectorum commodo diſtingvuntur. Grutero iniqvior Jo. Philippus Pareus, de qvo ſuo qvondam diſcipulo Gruterus qveritur Epiſt. 121. 122. poſt Gudianas: nec Pareo parcit in ſcriptis ſuis Gruterus, qvam miſeram virorum doctorum certantium invicem maledictis conditionem merito dolet Michaël Piccartus litteris ad Jo. Kirchmannum, poſt Gudianas pag. 260. atqve acerbe nimis, novisqve maledictis exagitat Jac. Gretſerus lib. I. rerum variarum, Ingolſtad. 1618. 8. capite IX.

Plautus cum non contemnendo indice dictionum & phraſium excuſus Cothenis 1618. 8.

Edi-

Editionem Plauti *Taubmannianam* Anni 1621. minus emendatam esse monet etiam Tho. Crenius parte XVI. animadvers. Historico Philologicar. pag. 221. 12.

Editio Plauti *Pareana* qvæ Spiræ 1619. 4. prodiit, à *Jo. Gravio* collata cum MSS. & passim castigata fuit in Bibl. Jo. Mori Eliensis in Anglia Episcopi.

Jo. Fridericum Gronovium in Plauto, senariorum versuum rationem non satis habuisse perspectam, arguit Rich. Bentleius V. C. in emendationibus ad Menandri reliqvias pag. 54. cui facile fuerit loca illa monstrare, atqve ita lectores sibi obstringere.

De corpore Poëtarum Latinorum Genevæ, Lugduni & nuper præstantissimo viro Michaële Maittaire curante Londini edito, in qvo & ipso Plautus obvius, dixi infra lib. IV. cap. 1.

Jacobus Operarius * qvi Plautum in usum Delphini vulgavit, testatur se usum fuisse ineditis notis *Jacobi Corbinelli* Florentini, ad oras editionis Plauti à Sambuco factæ, manu auctoris adscriptis. *Lævini Torrentii* notas & castigationes ex Codice illius qvi erat in Bibl. Gudiana, servo adscriptas huic in usum Delphini publicatæ editioni manu præclari viri & amici Jo. Christiani Wolfii.

Ad *Janum Hautenum* de versione ipsius *Belgica* aliqvot Plauti Comœdiarum, hendecasyllabos Justi Lipsii habes in ejus poëmatis num. 17. 13.

No-

* Giornale de' letterati di Roma, A. 1679. pag 39.

Novissime binas metaphrases amœnas Plauti nacti sumus sermone Gallico prosario, alteram *H.P. Limierii*; pluribus aliis scriptis & Ludovici XIV. Galliarum Regis historia clarissimi, qvi Captivos ex Costei, Amphitruonem, Epidicum & Rudentem ex Daceriæ interpretatione servavit, notasq; adjunxit: Stichum vero & Trinummum totidem versibus Gallicis reddidit. Hæc versio Latinis Plauti ex adverso positis lucem vidit Amstelodami 1718. 12. decem Voluminibus. Alteram debemus ex Benedictino celeberrimo *Gueudevillio*, cujus versionem Moriæ Erasmi & dissertationes Atlanti Historico insertas aliaqve ingenii monumenta habemus. Hujus Plautus circa idem tempus sumtu Petri van der Aa prodiit Leovardiæ octo Voluminibus, in qvo & dramata qvæ Costeus & Daceria verterant ex nova Gueudevillii interpretatione comparent, & notæ singulis Comœdiis ab interprete sunt adjunctæ. Qvi utramqve translationem inter se & cum Latino Plauto conferent, h) fatebuntur illam Limierii adstrictiore ac modestiore toga: hanc Gueudevillii fluxa magis magisq; Comica veste incedere. In utraqve

h) Journal. Historique Amst. 1719. Jan. pag. 19. *il semble que Mr. Limiers s' attache d' avantage à son original, & qu'il en fait mieux sentir le veritable caractere: & que le Sr. Gueudeville est plus badin, plus vif, plus bouffon.* Confer Acta Erud. A. 1719. pag. 335. Journal literaire Tom. IX. pag. 485. Histoire Critique de la Rep. des lettres Tom. XV. p. 396. Bibliotheque ancienne & moderne de Mr. le Clerc T. XI. p. 220. &c.

qve nonnulla notant Acta Eruditor. A. 1719. pag. 329.

Loca in qvibus Ciceronem cum Terentio, 15.
Terentium cum Plauto comparat *Gaudentius Merula* in dialogo, petiit magnam partem è Camerarii commentario ad lib. I. Tuſculanarum diſpp. Ciceronis, ut notavit Antonius Majoragius in Apologia contra Merulam p. 28.

Loca Plauti quæ *imitatus* videtur *Terentius*, ſingulis paginis ſingulari ſtudio annotata ſunt in editione nitida Terentii, qvam adornavit *Martinus Hugenius* Amſt. 1710. 8.

Jo Philippi Parei electa Plautina perſtringuntur in libro qvi inſcribitur *Aſini Cumani fraterculus ex Plauti electis electus* per Euſtathium Svvartium. 1619. 8. Reineri Neuhuſii electa Plautina ac Terentiana prodierunt Amſtelod. 1646. 12.

Benedicti Floretti Apologiam pro Plauto ex ejus progymnaſmatis poëticis* petitam Latine ex Italico ſermone convertit Janus Panelius Middelburgenſis, Philippus vero Pareus eam ſubjunxit commentario ſuo de particulis latinæ linguæ. Francof. 1647. 12.

Plauti editionem adornare voluit *Joſephus Scaliger*, ut notatum Clariſſ. Almeloveenio in Bibliotheca promiſſa & latente pag. 51. Notas qvasdam Scaligeri MStas, quemadmodum & emendationes *Salmaſii* ſervat Bibliotheca publica

*hæc progymnaſmata Italice edita Florentiæ 1639. 4. quinque voluminibus, acceſſiones & A. 1661. 4.

Publica Leidensis, in qua præter Aulularium in membraneo Codice cum Variis Lect. ex Codice Pithoei, obvii etiam tres Codices membranacei Comœdiarum octo, & alius in charta. *Antonius* etiam *Clementius*, Plautum recensere instituit, ut disces ex Epistola IX. Merici Casauboni A. 1657. ad eum scripta. D. *Casparis Erasmi Brochmandi* prælectiones ineditæ in qvasdam Plauti Comœdias, Hafniæ adhuc asservantur.

Basileæ ex officina Hervagiana per Eusebium Episcopium 1568. 8. prodiit Volumen hoc titulo: Eruditorum aliqvot virorum de Comœdia & Comicis versibus commentationes, itemqve in Plautum annotationes & alia qvibus totus fere Plautus explicatur. In hoc continentur *Lilii Gyraldi* ex dialogis de poëtis excerpta diatriba de Comœdiæ ejusq; apparatu, p. 1 & *Juli Cæs. Scaligeri* de Comœdiæ origine, & de comicis versib⁹, ex ejus opere de Poëtica: p. 32. *Andreæ Alciati* de Plautinorum carminum ratione p. 71 & Lexicon breve vocum Plautinarum pag. 79 *Joach. Camerarii* de Comicis versibus pag. 126 & in Plauti Comœdias annotationes ab ipso auctore correctæ & auctæ pag. 153. *Coroli Langi* Variæ Lectiones ex tribus Codicibus Plaut MSS. pag. 301. *Adr. Turnebi* in Plautum observationes ex libris Adversariorum. p. 333. *Hadr Junii* pag. 336. *Cælii Secundi Curionis* Plautinæ Lectiones pag. 340—343: & 355-364. Loci e XLI. amissis Comœdiis citati pag. 344. Loci e

Comœ

Comœdiis qvæ exſtant citati, qvi in noſtris Codicibus non reperiuntur. p. 352-355.

Ex Bibliotheca V. C. Marqvardi Gudii accepi editionem Plauti Douſianam, & alteram Seb. Gryphii A. 1549. 12. utramqve innumeris locis Joſiæ Merceri & alterius viri docti manu caſtigatam è MSS. Codd. & variis obſervationibus. Plauti Codex inſignis membranaceus, qvi olim fuit Hieronymi Suritæ, Cæſarauguſtani, poſtea pervenit ad Illuſtrem Frid. Adolphum Hanſem ab Ehrencron. Vide Catalogum ejus Bibliothecæ p. 420.

Subactius judicium jam reqvirit lectio Plautina, ut mirer in tractatione ſcriptorum Latinorum adoleſcentibus commendanda Plautum Terentio prælatum eſſe à Scioppio in Epiſtola de compendioſa Lingvæ Latinæ exactius cognoſcendæ ratione, qvæ ejus lucubrationi de arte Critica præmittitur. Confer Morhofium III. 4. polyhiſt. pag. 623. ſeq. Cæteroqvi norunt omnes, proprietatis & leporis lingvæ Latinæ Magiſtrum Plautum eſſe utiqve egregium.

Plenus ingenioſis dictis ac facetiis eſt hic Co- 16.
micus jocisqve, non de illis pertractatis jam loqvor, ſed de amœnis & honeſto homine haud indignis. Itaqve illuſtriſſimus Cardinalis *Henr. Noriſius* Johannem Harduinum & Franciſcum Macedo cum ab illis impetitus fuiſſet, inſultus utriusqve Plautinis ferme ſententiis vel repreſſit vel eluſit. Vide Noriſii paræneſin ad Harduinum

duinum & Annibalis Corradini Veronensis (qvo sub nomine idem Norisius latet) Thrasonem seu militem Macedonicum Plautino sale perfrictum. Amstelod. 1709. 8.

Non contemnendam qvoqve pulchrarum sententiarum & prudentium monitorum Plautus suppeditat compiam, ex quibus unicum hoc loco adscribam ex Persa Act. IV. Scen. 4.

Satin' Athenæ tibi visæ fortunatæ atque opiparæ:
Si incolæ bene sunt morati, pulchre munita arbitror,
Perfidia & peculatus ex urbe & avaritia si exulant,
Quarta invidia, quinta ambitio, sexta obtrectatio,
Septimum perjurium, octava indiligentia,
Nona, injuria: decimum quod pessimum aggressu scelus.
Hæc nisi inde aberunt, centuplex murus rebus servandis parum est.

Hermann Buschii decimationes Plautinæ Paris. 1521. 4. editæ sententias è Plauto excerptas cum scholiis in tironum usus continent. Et Robertus Stephanus A. 1536. 8. edidit festivum delectum sententiarum & proverbiorum ex Plauto, Terentio, Virgilio, Ovidio, Horatio, Juvenale, Persio, Lucano, Seneca, Lucretio, Martiale, Silio Italico, Statio, Valerio Flacco, Catullo, Propertio, Tibullo & Claudiano, cum indice sententiarum & Pro-

ver-

verbiorum. Spectat huc etiam sapientia scenæ Romanæ, cum notis nuper edita à V. C. Christoph. Augusto Heumanno, Isenaci 1716. 12. Vide Acta Erud. illius anni p. 325.

Georgii Fabricii sententiarum è Plauto & Terentio decerptarum libri duo prodiere Lipsiæ 1558. 8.

Queroli auctorem non esse *Gildam*, ipse deinde Pareus à Reinesio monitus agnovit. Vide Reinesii Epist. XXXIX. ad Bosium pag. 175. Gildæ liber de excidio Britanniæ occurrit etiam in Tomo VIII. Bibliothecæ Patrum edit. Lugdunens. pag. 707. De illo libro adi si placet Jac. Usserii Antiqvitates Ecclesiarum Britannicarum cap. XIV. & de Gilda Taubmannum ad Plautum p. 1498. Cavei Hist. literar. Script. Eccles. ad A. 581. & Acta Sanctor. T. 2. Januar. pag. 952. seq. 17.

CAPUT II.

DE M. PORCIO CATONE.

Ad pag.

Ab CATONE *ornata litterarum latinarum monimenta* scribit Valerius Maximus III. 4. 6. & apud Ciceronem de senectute cap. 15. Cato ipse loqvens *dixi*, inqvit, *in eo libro qvem de rebus rusticis scripsi, de qva* (utilitate stercorandi) *doctus Hesiodus ne verbum qvidem fecit, cum de cultura agri scriberet.* Plinius XVI. 39. *Cato hominum summus in omni usu, de materiis hæc adjicit:* 20.

Producit deinde verba ex libro de re ruſtica cap. 31.

21. Editio princeps Catonis & aliorum de re ruſtica ſcriptorum, Georgii Merulæ auſpiciis excuſa Venetiis per Nicolaum Jenſon A. 1470. fol. fuit in Bibl. Joannis Mori, Epiſcopi Elienſis. Altera qvæ Anno 1482. prodiit Regii per Bartholomæum Bottonum, alias Bruſchium. Regienſem, fol. exſtat Hieronymi Commelini manu paſſim annotata in Bibl. publica Academiæ Franeqveranæ. In illa legas hoc octaſtichon.

Priſcorum qvicunqve ſtudet monumenta doceri,
Terrarum & cultus, arma, Deosqve ſimul,
Hos legat antiqvos Varronem, cumqve Catonis
Scripta, Columellam, Palladiumqve legat.
Rura canunt, rurisqve Deos: his vita magiſtris
Deſvevit qverna pellere glande famem.

Impreſſit Regii nuper volumina qvorum
Optime Bottonus nomine Bartholomeus.

Binos ultimos verſus aliis exprimere litteris non dubitavi, qvoniam ab alio illos artis poëticæ rudi adjectos, prioribusqve haud inelegantibus parum lepide ſubtextos patet. Nec omittendæ editiones ſcriptorum rei ruſticæ Venet. 1496. fol. Regienſis 1498. fol. qvæ Georgii Merulæ enarrationem priſcarum vocum & Philippi Beroaldi ad Columellam notas adjunctas habent: Tum Aldina 1533. 8. Hervagiana 1535. 4. Colonienſis apud Jo. Gymn-

cur

cum 1536. 8. Lugdunenses Gryphianæ 1541. 1549. 8. & Methodus rustica Catonis atqve Varronis, præceptis Aphoristicis per locos communes digestis typice delineata & illustrata auctore *Theodoro Zwingero*, Basil. 1576. 8.

MS. Codicem haud contemnendum Catonis, Varronis ac Palladii de rustica audio exstare Vratislaviæ in Bibliotheca instructissima Rhedigeriana.

Meursii editio libri Catonis non nova est, sed eadem cum illa Popmæ, nisi qvod nova libro frons, novusqve titulus præfixus, Meursiiqve præfatio & notæ accesserunt.

In Bibliotheca Menarsiana pag. 39. memoratur editio auctorum rei rusticæ Paris. 1629. fol. Sed legendum 1529. etsi optandum erat illum in comparabilis pulcherrimorum & rarissimorum librorum thesauri catalogum, qvam emendatissime excusum esse.

Olaus Borrichius in conspectu scriptorum Latinæ linguæ: *In originibus, dictio Catonis gravis est, arguta, subtilis, sine flore tamen, sine ascititio colore: in opusculo de re rustica, clara & rei quam tradit opido conveniens, adeoque castigatæ puræque latinitatis cultoribus merito imitanda. Interea ab obsoletis ejus vocibus & medicatione per verba, consulto abstinendum.*

Calendarium rusticum Farnesianum, & veteres Inscriptiones fratrum arvalium cum Fulvii Ursini notis occurrunt etiam in thesauro Inscriptionum veterum Gruteriano p. CXVII. seq.

22. Lipsiæ typis subjiciendam novam Catonis & aliorum rei rusticæ scriptorum veterum latinorum editionem cum notis integris virorum eruditorum & novis editoris observationibus, atqve inedito scripto *Gargilii Martialis* de cura boum, exspectamus jam pridem à clariss. *Christiano Schœtgenio.* Libenter etiam audio pereruditum virum *Josephum Wasse*, qvi *fragmenta Catonis* nova studio suo post Riccobonum ac Popmam collecta aucta & expolita luculentæ suæ Sallustii editioni Cantabrig. 1710. 4. subjecit, similiter scriptores de re rustica recensendos atqve illustrandos in se suscepisse. Deniqve vir egregius *Joannes Conradus Schwartzius* novæ editionis horum librorum spem nuper fecit Coburgi, edito schediasmate & ad celeberrimum Virum Godfridum Thomasium Epistola inserta Miscellaneis Lipsiensibus T. 2. p. 477. ubi pulchra specimina eruditi laboris & utilis, qvem produci in lucem exoptem.

26. Scipionis librum probris in Catonem refertum memorat Plutarchus in Catone minore, pag. 787.

Nimis, ut solet, audacter eruditissimus Bentleius ex Horatii lib. 1. Oda 12. tollit repugnantibus omnibus libris *an Catonis nobile letum*, & pro eo reponit *anne Curti.* De eodem Catone nepote accipiendus Virgilius VIII. Æneid. 670 *secretosque pios, his dantem jura Catonem.* Adi si placet dissertationem insertam Diario Basnagii

gii Bellovallii (Histoire des ouvrages des Savans) A.1708. pag.102.

Idem Uticensis Cato nuper materiam præbuit Tragœdiis duabus insignibus, qvas libenter spectavit Anglia, Galliaqve. Anglicæ auctorem, Londini primum editæ, & deinde Hagæ 1713. 12. recusæ, constat fuisse Josephum Addisonium, præstanti virum ingenio, qvi extinctus * A.1719.17.Jun. At Gallicam composuit Mr. Deschamps Paris 1715. 12. de qva consulendæ ephemerides eruditorum Paris. 1715.Septemb.p.273.seq. & Hagenses (Journal literaire) Tom. VI. pag. 510. ubi mentio editionis qvæ Hagæ repetita est cum addita comparatione Catonis Gallici Angliciq;. Addisonii Anglicum Catonem Italica Metaphrasi donavit eruditissimus vir Antonius Maria Salvini. Vide Diarium Venetum, Giornale de' letterati d' Italia Tom.XXII. p.443. seq.

INDEX SCRIPTORUM

In Auctoribus Latinis de re rustica laudatorum,

ad paginas editionis Commelinianæ.

Cato pag. 1. Varro pag. 53. Columella pag. 157. & Palladius pag. 513. incipit.

* Vide Addisonii elogium in Bibliotheca Anglica Gallice edita Tom.VI. pag.213. seq.

Cato

Mene-

Tar-

CAPUT III.
DE P. TERENTIO.

TERENTIUS ab Ovidio 2. Tristium. 359. negatur esse *conviva*, hoc est parasitus: non itaqve Ad pag. 28.

qve ibi eo nomine intelligit hominem qvi non illubenter nec injucundus hoſpes intereſt honeſtis epulis & conviviis, *un bon vivant*, ut viviro docto viſum ad Petronium pag. 133.

Engelbertus Abbas libro de ortu & fine Romani Imperii cap. XIV. (Tom. 25. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 370. *Terentius poëta devicta Carthagine captus & ductus Romam, cum interrogaretur in Senatu qvæ fuiſſet major cauſſa expugnationis Carthaginenſis, utrum vires Romanorum vel impotentia Carthaginenſium? reſpondit qvod neutrum: ſed qvod ſicut concordia civium conſervabat ſtatum, ita diſcordia cauſſabat excidium Carthaginenſium.* Confundit Engelbertus perinde ut Oroſius IV. 19. Terentium Comicnm cum Q. Terentio Culleone Senatore, qvem Scipio devicta Carthagine aſſertum à vinculis Romam adduxit, de qvo Livius XXX. 45. & Themiſtius Otatione XIII. pag. 179.

S. Hieroeymus prologo qvæſtionum Hebr. *Urgebat L. Terentium Lavinius noſtro Lucio ſimilis, & qvaſi publici ærarii, poëtam furem criminabatur.* Ille Hieronymi Lucius ſive Luſcius, haud diverſus à Rufino, ut colligas ex his ejusdem Hieronymi lib. 1. in Rufin. p. 383. *Sin autem contra invidos loqvor, & Luſcium Lavinium vel Aſinium Pollionem de genere Corneliorum, ſtyli mei mucro convulnerat: ſi hiſtricula & livida mentis hominem à me ſubmoveo, & ad UNUM ſtipitem cuncta jacula dirigo, qvid vulnera SUA partitur in multos? qvid ex impatientia re-*

ſpon-

ſpondendi oſtendit SE eſſe qvi petitur ? De Terentii obtrectatore L. Lavinio, qvem ipſe tacito nomine perſtringit, nominatim meminit etiam Donatus in prologum Andriæ & Evnuchi, ac ſæpe Eugraphius cui Luſcius appellatur pag. 501.547.548.565.573.

Non modo ob terſum ſcribendi genus puroqve ſimillimum amni ſemper probavit ſe Terentius & ſuis qvibus vixit & inſecutis temporibus: ſed etiam ob nativos morum qvos depingit characteres, animorumq; humanorum imagines ad vivum deſcriptas expreſſasq;. Igitur etiam Terentii Comici lectione valde delectatum eſſe narrant τὸν μακαρίτην D. noſtrum Lutherum qvem Baſilius Faber a) memorat duorum menſium ſpatio iterata lectione integrum bis non dedignatum evolvere, ita demum profeſſum perſpicere ſe qvid in eo auctore artificii ineſſet. Et Hugo Grotius b) ob Terentii Comœdiarum lectionem velut ſe indignem arguenti, *alia*, inqvit, *legimus in his pueri, alia viri.*

Vitam Terentii per *Franciſcum Petrarcham* & Paulum Oroſium, & argumenta omnium ipſius qvæ ſuperſunt Comœdiarum, MSS. in Bibl. Cæſarea memorat Lambecius Tom. 2. p. 937. Duos Codices MStos Terentii cum Petrarchæ notis

a) Præf. ad Synonyma Terentii.
b) Morhofii polyhiſt. lib. III. cap. 9. §. 29. pag. 665.

notis ſervant Bibliothecæ Angliæ, Oxonii Collegii Mariæ Magd. n. 23. & Londini inter Codices Franciſci Bernardi, Collegii Medicorum Lond. ſocii n. 36.

29. *Andriam* ſeparatim in tironum gratiam Germanica expoſitione & medulla qvam vocat Philologica illuſtravit *Wilhelmus Lymberger*. Rinthelii 1674. 8. Gallica interpretatione & Latina expoſitione ſingularum phraſium, indiceqve copioſo *Carolus Stephanus*. Pariſ. 1547. 8. typis Franciſci Stephani & Lugd. 1548. apud Jo. Tornæſium. Eandem fabulam Gallicis verſibus reddiderat *Bonaventura Pererius* (des Periers) Lugd. 1530. *Anglicis* Georgius Webbe. Lond. 1629. vide Antonii Wood Antiqvitates Oxon. T. 2. p. 241. *Italicis* Joannes Juſtinianus. Venet. 1544. 8. In Andriam præ cæteris laudantur ab Anteſignano annotationes *Joannis Rivii*, qvæ ad mores facere inprimis videntur.

In *Heavtontimorumeno duplex argumentum feciſſe* ſe affirmat Poëta *ex ſimplici*, hoc eſt cum Menander ſingula πρόσωπα induxiſſet, duos ſe exhibuiſſe filios familias amatores, amicas duas, duos ſenes duos ſervos, ut notat Petrus Nannius lib. 1. Miſcell. cap. 4. qvi lib. 2. cap. 3. probe qvoque obſervat univerſas hujus Comici fabulas fingi ut qvæ agantur Athenis. Heavtontimorumenos Terentii reſpicitur ab Horatio lib. 1. Sat. 2. v. 20. *Terentianus ipſe ſe puniens* Ciceroni III. 28. Tuſc. qvem & aliis in locis ad Comici dicta libenter alludere notavit Petrus

Victo

Victorius libro VI. var. Lect. cap. 14. *Francisci Hedelini* & *Ægid. Menagii* dissertationes Gallica lingva scriptæ de tempore hujus dramatis (qvod Athenis in Dionysiis (Pithœgiis) actum fingitur à vespera diei intra spatium decem ut Hedelinus; vel ut Menagius, amplius duodecim horarum) recusæ Amst. 1715. 8. cum ejusdem Hedelini de rationibus & usu Theatri: *la pratiqve du Theatre par l' Abbé d' Aubignac*. Prior Menagii dissertatio prodierat A. 1640. recusa inter ejus Miscellanea Paris. 1652. 4. Altera post Hedelinum jam defunctum Ultrajecti 1690. 8. Confer librum Memoires de literature Hag. 1715. 8. T. 1. pag. 289. seq.

Phormionem Terentii imitatus fuit Molierius 30.
n dramate Gallico cui titulus: *Les fourberies le Scapin.* Phormio apud Apollodorum Græcum Comicum parasiti nomen ἀπὸ τῆς φορμίος à sportula viminea. Vide Is. Casauboni notas ad Theophrasti Characteres p. 133.

Evnuchi metaphrasin versibus Gallicis factam à *Baifio*, laudat Daceria, qvam ante paucos menses hoc anno 1720. Lutetiæ elegantioribus literis mors eripuit. Idem drama Latine & Gallice cum *Jo. Ericii* scholiis, Lugd. 1553. Sed & Gallicis versibus reddidit *Fontanus*, Paris. 1654. 4. Italicis *Joannes Justinianus*, Venet. 1544. 8. Etiam comœdiâ Æthiopissa expressit Italice *Catharinus Dulcis*, Tubing. 1599. 12. Latine prodiit Evnuchus Terentii separatim, sed versib⁹ haud distinctus Daventriæ 1513. 4. ex officina literatoria Theodorici de Borne. Stephani Do-

leti observationes Latini sermonis in Andriam & Evnuchum &c.

Adelphos Italica Metaphrasi pridem redditos accepi ad Alberto Lollio. *Nathan* autem *Chytraeus* Adelphos separatim vulgavit Latine, notatis morum & affectuum characterismis, atqve ita totum voluit Terentium in lucem dare quod non perfectum ab illo dolet Morhofiu libro tertio polyhistoris cap 9. pag. 666. Iden speciminis in modum qvædam ex illo adduci pag. 664. seq.

32. Specimen MSti Codicis antiqvissimi Vaticani Comœdiarum Terentii dedit Jo. Mabillonius C. V. in opere de re diplomatica p. 35. Hic est ille liber Petri Bembi, qvem laudans Muretus pag. 189. b. ad Terentium: *Sed in libro Petri Bembi non tantum, ut in aliis,* exercerent, *legitur, verum etiam adscripta est ad latus explicatio qvædam bujus vocis, qvæ scripturæ illius integritate confirmet. Multum autem ejus libri valere debet auctoritas, est enim ita antiqvus, ut Angelus Politianu, qui multos veteres libros viderat, testatus sit omniu cujusqve generis librorum qvos ipse unqvam vidisse, eum sibi antiqvissimum videri.* Petrus Victori IX. 15. Var. Lect. ubi Menandri loca qvæda confert cum Terentianis, addit domi se habe Terentium collatum com illo Bembi codic manu Angeli Politiani. Alterum Codice Terentii pervetustum manu exaratum possic re se testatus est Rev. Jo. Gothofredus Olear in scrinio antiqvario, Halæ Sax. Anno 1681.

ed

edito pag. 210. Is olim fuit Georgii Fabricii qvi manu ſua hos ei verſiculos inſcripſit:

Ut ſapor eſt veteri vino, veteri decus auro,
Sic libri veteres nomina digna tenent.
Nam minus his nocuit ſtultorum audacia, haberi
Forſan Ariſtarcho qvi voluere pares.
Corrigere è priſcis libris licet atqve probatis,
Qvæ fecit ſtudium deteriora recens.
Dum qvisqve ingenii confiſus viribus, illa
Emendat qvæ non percipit ipſe ſtatim.
Hinc tantum errorum libros invaſerat æqvor,
Qvantum nulla diu tollere ſecla qveant.

Ibidem Olearius narrat ſibi eſſe editionem Terentii Pariſienſem A. 1541. excuſam, quam idem Fabricius à capite ad calcem contulit cum codice jam laudato Vaticano. Donati commentariorum codex MS. membranaceus in Bibl. Ehrencroniana pag. 421.

Joſephus Scaliger in Scaligeranis pag. 151. Calliopius recenſui. Hic Terentium recenſuit ut Vegetium *Eutropius* in MSS. Vegetii apud Puteanum. C'eſtoient des Grammairiens, qvi corrigeoient un livre, & la deſſus on le copioit. A la fin de Ceſar dans les vieux exemplaires, *Julius Celſus*, c'eſtoit un autre Grammairien. Aprés Aurelius Victor (non celui qvi ſe met aprês Juſtin) il y a un *Symmachus* ou *Theodorus*, c'eſtoient des Grammairiens. In MS. veteri Priſciani Grammatici, qvi eſt in Bibliotheca Puteana, illius Grammatici *Theotori* cenſura re- 33.

peritur : comme auſſi *Acro* & *Porphyrio*, q i eſtoient de beaux & grands Commentateur (nous n' en avons qve les reſtes) & d' autr vieux commentateurs, qvi ſont citez par Ch riſius.

Auctor eruditus notarum Terentio ed Cantabrig. 1701. 4. adjunctarum Evanthiu ſecutus relinqvit dubium utrum Calliopius fu rit Grammaticus & Criticus, * qvi Comici dı mata emendaverit, an eorum unus qvi ad ſp ctatores dixerit *plaudite.* Sed qvod additun legitur, *Calliopius recenſui*, perſpicue evincit C tici functum eſſe partibus, & qvoniam in pl ribus Codicibus nomen ejus obvium eſt, recei ſionem illius præ cæteris probatam fuiſſe, & i brariis placuiſſe.

Eruditiſſimus Vir Richardus Bentlejus ci ab aliqvot annis novam Terentii editionen ſingulari ſtudio caſtigatam prælo parare inſ tuit, in parte prima obſervationum Angl a editarum lingva adverſus Antonii Collini i bellum pro licentia cogitandi vulgatum pa 66. teſtatur ſe collatis variis Codicibus nota farraginem variarum lectionum ad vic s mille.

34. Editionibus Terentii addenda antiqviſſim Mediolanenſis 1470. per Antonium Zar tum, impendio Jo. Legnani & Donatus n Terentium Rom. 1472. fol. per Conr Sweynheim & Arnoldum Pannartz.

Ven

* Bibl. choiſie de Mr. le Clerc T. 3. p. 262.

Veneta A. 1476. fol. cum Donati, & in Heavtontimorumenon, Jo. Calpurnii commentariis: qvam laudans Muretus, *etsi*, inqvit, *uti erant illa tempora, mendis inumerabilibus scatet, tamen ita multa, ita præclara veteris scripturæ vestigia retinet, incredibile ut mihi auxilium tulerit ad locos perplurimos corrigendos.*

armensis A. 1480. cum castigationibus *Pomponii Læti.* Tarvisina cum iisdem commentariis 1467. fol. & ex Francisci Dianæ recognitione Venet. 1479. fol. Venet. 1482. 1487. fol.

eapolitana 1481. fol.

arisienses A. 1504. 4. cum notis Badii Ascensii.

rgentoratensis 1499. fol.

rgentoratensis 1506. 4. cum commentario Petri Marsi & Pauli Malleoli. 35.

psiensis A. 1508.

gentoratensis A. 1513.

ibingensis 1516. 4.

risiensis 1536. ex Rob. Stephani typographia. & 1541. 4. cum Donato.

itio Gryphiana A. 1544.

ibrosii Berndtii sive *Bernardi*, qvi B. Lutheri affinis fuit, notas in Terentium A. 1540. compositas edidit A. 1566. Stephanus Riccius. De Ambrosio illo A. 1542. Witebergæ, ubi Oratoriæ Professorem gessit, defuncto vide Car. Frid. Pezoldi Miscellanea Lipsiensia T. V. pag. 354. seq. A. 1717. 8.

Goveanum hominem ingeniosissimum vocat & passim ad Terentium laudat elegantissimus Muretus. Idem *Æmilii Ferreti* operam in Terentio positam celebrat pag. 181. b.

Veneta A. 1553. fol. apud Barthol. Cæsanum cum commentariis Donati, *Gvidonis Juvenalis* Cenomani, *Petri Marsi* in omnes fabulas, *Stephani Doleti* in Andriam & Eunuchum, & Jo Calpurnii in Heavtontimorumenon.

Coloniensis A. 1555. cum commentario *Jodoc Willichii.*

Veneta A. 1561. fol.

Terentius ex Erasmi & Melanchthonis recognitione Francof. 1575. 8. cum ejusdem Melanchthonis argumentis. Erasmi præfati ad Terentium exstat inter ejus Epistol XXVIII. 20. edit. Lond.

36. Cum *M. Antonii Mureti*, qvatuor Codicibus MSt usi argumentis & notis, Venet. 1558. apud Paulum Manutium, qvam editione ipsius Mureti manu passim notatam vidi Bibliotheca Marqvardi Gudii τȣ μακαρίτ qvi eam ab Octavio Falconerio V. C. Ron A. 1662. dono acceperat. Eodem A. 1558. i lucem iterum vidit Parisiis, sæpiusq; dei ceps recusa ut Antvverp. 1565. 12. Frf. 157 1592. 8. Venet. 1603. Editio Lugd. 1573. manu Isaaci Casauboni trita & ejus notis p sim insignis exstat in Bibl. Joannis Mo Eliensis Episcopi. Cæterum in recentio bus editionibus non modo dedicatio Mur

ad Jacobum Surianum Patricium Venetum (ut in Pareana) desideratur, sed etiam in Elmenhorstii Epistolis MSS. ad Holstenium lego hæc verba: *Laboramus etiam de Terentio Mureti Venetiis edito, quem rogo omni nisu nobis extorqueas, saltem ad mensis spatium. In Antwerpiensi enim editione multa omissa à sacris hominibus.*

De Terentio præclare promeritus post Muretum *Gabriel Faërnus*, de qvo Latinus Latinius in Epistola A. 1555. data Tom. 2 Epist. pag. 41. *Faërnus intermisso Livio ad Terentium absolvendum iterumque nova diligentia castigandum rediit, jamque ad Phormionem pervenit. Sperat autem se multis locis postrema hac opera lucem pulcherrimam attulisse adjutus cum aliquot Codicum ope, tum veteris cujusdam Scholiastæ qui apud Canonicos D. Petri in Bibliotheca tamdiu latuit, ut pæne omnibus sæculis ignotus nunc primum videatur in lucem prodire.*

In *Antesignani* Rapistagensis editione hoc est singulare, qvod singulis versibus per siglas in interiore margine adscripti sunt pedes qvibus metrum constat, v.g. versui in prologo Andriæ:

Poëta quam primum animum ad scribendum appulit,

adscriptæ sunt literæ ii d ssp, qvæ significant versum illum constare jambo iterumqve jambo & dactylo tum spondæis duobus & pyrrichio.

Augustini Gambarelli Mediolanensis observationes in Terentium, sive voces ejus & locutiones

nes una cum conjunctis, oppositis & epithetis Alphabeti ordine descriptæ prodiere Bergomi, 1597. forma majore octava. Ejusdem Gambarellæ antitheta ex Plauto, Terentio, Cæsare & Cicerone digesta ordine literarum lucem viderunt Mediolani 1619. 4.

Jo. Weitzii notæ sive collectanea in Terentium Lips. 1610. 8.

37. Terentius ex recensione *Dan. Heinsii*, præmissa dissertatione de Plauto & Terentio, sæpius vidit lucem in Belgio & in Germania post editionem Amstelod. 1618. 12.

Cum Epistolis VII. Criticis sive notis *Christophori Coleri* & indice phrasium Frf. 1584. 12. &c.

Cum notis, indicibus & medulla sive Phraseologia Terentiana *Martini Hayneccii*, Lips. 1592. 1606. 1614. 1624. 1634. 8.

38. Cum notis *Tho. Farnabii* in qvatuor priores Comœdias, & *Merici Casauboni* in Phormionem & Hecyram, Lond. 1651. 12. Amstelod. 1651. 1660. 1669. 12.

Cum notis *Jo. Minelli*, Roterd. 1670. 1680. 12. Ejusqve ὀπαδȣ̃ atqve æmuli, de juventute studiosa multis nominibus meritissimi *Christiani Junckeri*, Dresdensis, Lipsiæ 1702. 12. Hic meus cum viveret amicus diem * obiit Altenburgi A. 1714.

Cum

* De B. Junckero ejusque scriptis vide si placet Epistolam quam Dresdæ A. 1714 4 edidit atq; mihi pro suo in me amore inscripsit C. V. Jo. Gideon Gellius: Monathl. Auszug von neuen Bü-

Cum notis *Nic. Cami*, in usum Delphini recusus Terentius Lond. 1688. & 1700. 8. omissa tamen qvædam haud absurde, qvæ Camus in Parisiensi editione præmittenda esse duxerat.

Terentii Comœdiæ captui puerorum accommodatæ per Emanuelem Sincerum. Augustæ Vindel. 1717. 8.

Editio Comici nitida atqve emendata A. 1701. Cantabrigiæ typis majoribus Academicis in 4. lucem vidit curante clariss. D. *Leng*, ex aula S. Catharinæ, additis notis criticis & dissertatione de ratione & licentia metri Terentiani, de qvo argumento etiam consulendus Christoph. Wase in senario, sive libro erudito de legibus & licentia veterum Poëtarum. Oxon. 1687. 4.

Elegans qvoqve Terentii editio est qvæ cum scito & accuratissimo *Martini Hugenii* indice vocabulorum & phrasium Terentianarum omnium (jam ante A. 1701. vulgato) prodiit Amstelod. 1710. 8. curante post Hugenii fata filio cognomine, & imitationem Terentii Plautinam, sive loca Plauti phrasesqve qvas imitatus Terentius videri possit, in singularum paginarum calce annotante. Index Hugenii servatus qvoqve in editione Terentii Londinensi, qvam curavit præclarus Vir *Mich. Mattaire* 1715. 12. qvi in corpore poëtarum Latinorum qvoqve post

Büchern A. 1702. p. 99. Nova litteraria Hamb. A 1703. p. 35. 308. Neuen Bücher-Saal XXVIII. p. 231. beschäfftigen Secretarium Tom. 2. p. 885. seq.

Genevenses ac Lugdunenses auctiore Terentium jam vulgaverat Lond. 1713. fol.

Cum locis Terentii ipsius parallelis & indice formularum sive phrasium uberrimo cura V. C. *Davidis Hoogstratani.* Amst. 1718. 4.

Terentii Comœdiæ expurgatæ cum interpretatione & notis *Josephi Juvencii* S. I. qvæ auctiores occurrunt in editione Rothomag. 1711. & Paris. 1715.

Christophorus Cellarius Vir præstantissimus in diss. de solutæ Orationis scriptoribus scholarum usui publico commendandis edita Halæ Sax. A. 1706. p. 4. *Longiores sunt fabulæ Terentii quam ut puerili ætati adprehendantur, periculosiores adolescentiæ,* * *quia quam caste videntur scribere, tamen res ipsa turpis est, stuprum in fabellis singulis. Habemus excerptas ex iis præstantiores formulas atque locutiones, quas qui juventuti proponunt, consultius nobis videntur agere, quam qui integras interpretantur Comœdias.* Eum in finem *Hieronymus Freyerus* laudabili instituto Colloqvia Terentiana cum de Plauto excerptis & Phædri fabulis ad innoxium Scholasticæ juventutis usum accommodata edidit Halæ Sax. 1714. 8.

Terentium cum pluribus MStis diligenter contulerat *Christophorus Wase*, & uberioribus commentariis illustraverat, ut testatur Henricus Nevv-

* S. Augustinus lib. 1. Confession. cap. 16. Terentium velut turpitudinis magistrum detestatus: *Non accuso verba quasi vasa electa atque pretiosa, sed vinum erroris quod in eis nobis propinatur ab ebriis doctoribus.*

Newtonus * vir nobilissimus Epistola LXIX. qvi illo Doctore olim usus fuit. Hos intercidisse dolebit mecum, qvi Wasii hujus librum de senario, supra p.41. etiam mihi memoratum evolverit.

Terentius manu Theodorici de Palude scriptus A.1442. exstat in Bibl. publica Leidensi, ut alios Codices MStos & collatos Comici in eodem thesauro librario obvios prætercam.

Nuper admodum ex amici beneficio in manus meas inciderunt notæ ineditæ doctissimi Viri *Jo. Frid. Gronovii*, qvas ubi Terentius apud nos recudetur, studiosis Latinæ lingvæ non invidebo. Utinam vero brevi in lucem ferri contingat elaboratissimam *Rich. Bentleii* editionem, qvi Terentium cum scholiis Donati & suis castigationibus jam pridem dare cogitat, & in parvo Comici volumine ad mille vocabula emendare ac restituere ** promisit. Nam audacem licet, ut in Horatio, juvabit fortuna ingenii, & eruditio recondita nihil non elegantis atqve exqvisiti proferre sinet.

Gallica Terentii versio Regi Galliæ Francisco I. oblata auctore *Octavio Gallæsio*, apud Antonium

* Henr. Newtoni Epistolæ, Orationes & carmina prodierunt Lucæ 1710.4. vide Acta Erud. Tom. VI. supplem. p.85. & cave hunc confundas cum Isaaco Newtono, Philosopho & Mathematico acutissimo.

** Journal des Savans A.1714. p.351. seq. edit. Amst.

nium Verardum & Joannem Petit. Parif. 1539. fol. profa & verfu.

Jacobi Bourlei verfum verfu reddentis metaphrafis memoratur Francifco de Cruce Cenomana, Bibl. Gallicæ p. 179.

Petri Antefignani, Rapiftagnenfis verfio Gallica profaria Parif. 1574. 1583. 1614. forma minore, & Lugd. 1560. 8. Eft mihi ad manum editio Latino Gallica Parif. 1586. 12. fine nomine interpretis.

Andriæ, Adelphorum & Phormionis verfio Gallica profaria auctore *San Albino* jam qvartum prodierat Parif. 1658. 12. Reliqvæ tres Eunuchus, Heavtontimorumenos & Hecyra *Martignaco* interprete primum viderunt lucem Parif. 1670. & deinde 1678. 12. Latino ut in prioribus etiam Comœdiis factum, è regione pofito.

40. *Mich. Marollefii* interpretatio Gallica fubjunctas habet *Johannis Peyraredei* obfervationes. Parif. 1660. 8. duobus Vol.

Elegantiffima *Annæ Daceriæ* verfio Gallica femel iterumqve recufa eft in Belgio, & Zittaviæ 1705. 12. ac Budiffinæ in Germania, & cum novis illius animadverfionibus, Roterd. 1717. 8. Latine & Gallice tribus Volum. (Journal des Savans 1717. Août. pag. 169.) & Latinis omiffis Halæ Sax. 1720. 12. ex Martini Defchneri recenfione, qvi Budiffinenfem editionem inemendatiffimam effe qveritur.

An-

Andriam verſibus Gallicis nuper donatam audio à Petro Clerico,* S. I. Toloſæ, eodem qvi Electram Sophoclis metaphraſi Gallica reddidit.

Terentius *Italice* Venet. 1533. 8. & 1558. *Jo. Fabrino* da Fighine, Florentino interprete, cujus etiam eadem lingva Scripti exſtant commentarii, interpretationis vice Latino Terentio adjuncti Venet. 1580. 4.

Flammetta Maleſpina, Marchioniſſa Terentium Italicis verſibus qvam feliciſſime expreſſit teſte Jo. Maria Creſcimbenio in Hiſtoria Poëſeos Italicæ lib. 2. pag. 241.

Germanice & *Italice* per *Antonium Gagliardi* Lipſ. 1692. 12.

Terentius cum Germanica verſione editus *Davide Hœſchelio* & *Matthia Schenckio* Auguſtæ Vindel. 1624. 8. memoratur in Theoph. Spizelii templo Honoris pag. 334.

Verſio Germanica cum præf. M. Joannis Kromayeri, Concionatoris aulici & inſpectoris Vinarienſis, qva Terentium in ſcholis retinendum ſvadet. Vinariæ 1626. 8. Eadem verſio recuſa Hamb. 1670. 8. omiſſis ſummariis notisqve. Vidi etiam vulgaria Terentii in Teutonicam lingvam traducta, ſeu phraſes Comici cum Germanica verſione excuſas Daventriæ 1489. 4.

Carmine Germanico, Terentius per *Henricum Ham*, Isleb. 1586. 8.

Bel-

* Gelehrte Zeitungen A. 1715. p. 397.

Belgice Antvverp. 1555. 8.
Latine ac Belgice Roterd. 1648. 12.
Cum emendata *Belgica* verſione & Minellii notis marginalibus. Roterd. 1663. 8. Weſterbanii interpretatio eodem anno Hagæ 4.

Hiſpanica verſio auctore *Petro Simone Avril* edita A. 1577. & Compluti A. 1582. atqve iterum Barcinone A. 1599. 8. ad addiſcendam lingvam Hiſpanicam commendatur inprimis à Gaſpare Scioppio in conſultationibus.

Argumenta in ſingula dramata habemus à *C. Sulpitio Apollinari*, illo qvi Pertinacem Imp. Latinas literas docuit. Etiam è recentioribus argumenta in Comœdias Terentii Melanchthon, & Muretus: in ſingulas fabularum Terentii ſcenas compoſuere Paullus Malleolus, Chriſtophorus Hegendorfinus, Hadrianus Barlandus, Barthol. Latomus &c.

Juvatne etiam commemorare libellos tyronum deſtinatos uſibus, *Georgii Fabricii* elegantiarum è Plauto & Terentio libros duos, cum P. Syri mimis ab Eraſmo & eodem Georgio expoſitis excuſos Lipſiæ 1558. 8. *Henrici Decimatoris* Gifhornenſis ſuccum & medullam Terentianam, libris V. Halæ Sax. 1597. 8. *Pauli Perdicis* latine dicendi formulas è Terentio collectas, Budiſſinæ 1545. 8. *Martini Hayneccii* medullam & fructus Terentianos, ſive ſententias Ethicas, Politicas Oeconomicas, Phyſicas & Hiſtoricas cum adagiis & proverbiis Comicis Lipſ. 1608. 1614 1625

1625. 1634. 8 *M. Friderici Haberſack*, Rectoris Scholæ Gryphiswaldenſis nucleum Terentianum, Roſtoch 1655. 8. *Bartholdi Feind τῦ μακαρίτυ* phraſeologiam Platino Terentianam, Hamburg. 1688. 8. &c.

Variis Terentiis a me commemoratis addere licebit Priſcum Terentium, de qvo Mæcenate ſuo Martialis XII. 4. 14. 63. Terentium Comitem de qvo S. Baſilii Epiſt. 272. & 349. Theodoritus IV. 28. Terentium Epiſcopum Seleucianenſem qvi Concilio Africano A.C. 424. interfuit & Collationi Carthaginienſi A. 411. Terentium item Tomorum Epiſcopum in Scythia, de qvo Sirmondus ad Facundi IV, 3. T. 2. Opp. p. 521. Terentium monachum ac presbyterum novæ Lauræ, qvi ſubſcripſit Concilio CPol. ſub Mena A. C. 536. M. Terentium Coracem, qvem dum tabellas ſcripſit, in foro mortuum narrat Plinius VII. 53. Hiſt. &c.

INDEX SCRIPTORUM

In Donati & Eugraphii Commentariis in Terentium citatorum

ad paginas editionis Lindenbrogianæ Francof. 1623. 4.

V. Vitam Terentii à Donato ſcriptam deſignat, E. Evanthium, D. Donatum de Comœdia.

Ego

(D) Epi-

L

448. 449. 450. 451. 454. 459. 462. 463. 46
468. 469. 470. 471. 474. 479. 480. 483. 49
498. 501. 506. 508. 510. 511. 515. 516. 51
518. 519. 520. 521. 526. 530. 533. 534. 53
539. 546. 550. 551. 560. 562. 565. 568. 56
575. 577. 581. in Bucolicis 52. 262. qvar
Æneid. 307.

Volcatius V. ubi unus & deinde tres afferunt versiculi. Mox idem dicitur Terentiu non solum Nævio & Plauto & Cæcilio, s Licinio qvoqve postposuisse.

CAPUT IV.
DE T. LUCRETIO CARO.

Ad pag.
42. De hoc Poëta consulendæ Casp. Barthii nc ad Statium Tom. I. pag. 260—263. De eod Barlæus lib. 2. Miscell.

Hic Phœbi furiis, furiisque exarsit Orestis,
Quam præstat solis versiculis furere.

Amatorio poculo versum in furorem, p pria se manu interfecisse tradit post Eusebiu etiam Prosper in Chronico. Scriptor vitæ Vir lii eo die qvo togam virilem sumsit Maro, riisse Lucretium testatur (A. U. C. 698.) *Alii eo die quo natus est Virgilius, obiisse ferunt: & aliquis thagoreus credat Lucretii animam in Maronis pus transiisse, ibique longo usu & multo studio e: citatum Poëtam perfectissimum obiisse. An*

psi manus attulerit incertum: interiit anno ætatis suæ XLIII. & miserrimam, quam olim ludibrio habuerat, nimis cito expertus est immortalitatem. Hæc Tho. Creech.

Memmium cui poema suum Lucretius inscripsit, scripsisse & ipsum versus, colligas ex Plinii lib. V. Epistola 3. Eundem Mæcenatibus ac liberalibus studiorum Patronis accenset Martialis XII. 36.

Pisones, Senecasque, Memmiosque,
Et Crispos mihi redde — —

Qvæ vero à recentiore ætate in Gallia etiamnum claret illustris Memmiorum gens, Gallice *les Mesmes*, si Bernhardum Monetam audimus, Latine Maximorum potius nomine appellanda erat. Vide Menagiana T.IV. p.175.

Lucretii placita Epicurea carmine confutanda sibi sumserunt, Latino Heroico qvidem *Aonius Palearius, Scipio Capicius, Polignacus* Cardinalis & *Thomas Ceva*, S.I. Anglico *Henricus Morus* & *Richardus Blackmore*, Gallico *Carolus Claudius Genestus*, & Italico *Alex. Marchetti.* De *Scipionis Capicii* libris II. de rerum principiis, & *Palearii* libris tribus pro animæ immortalitate, Lucretio oppositis, infra ad pag. 47. *Polignaci* libri IX. de DEO auctore universi necdum lucem viderunt, qvod sciam, sed ut qvam primum prodeant, desiderabit mecum qvisqvis legerit initium primi & fragmenta qvæ ex eo producuntur in libro Gallico, Memoires de litterature Tom. 1. pag. 413—418.

& in Jo. Clerici Bibl. ſelecta Tom. XXVI. p. 15 ſeq. *Cevæ* Philoſophia novantiqva, qva confu tavit Lucretium, excuſa eſt Mediolani 170. 12. & merita laude celebratur in Diario Vene to, Giornale de' letterati d' Italia Tom. VI pag. 114. ſeq. *Henrici Mori* poëmata Philoſo phica, in qvibus præcipue multa pro an morum immortalitate, prælum evaſere Can trabrigiæ 1647. 8. *Blackmorii*, Eqvitis & Me dici Londinenſis poëma inſigne de creatione, ſeptem conſtans libris, qvo Providentiam Nu minis adverſus Lucretium defendit, jam te tium prodiit Londini A. 1714. *Geneſti* poëma pulcherrimum Pariſiis primum deinde Amſte rodami A. 1717. 12. excuſum hoc titulo eſt: *prin cipes de philoſophie, ou preuves naturelles de l' exi ſtence de Dieu & de l' immortalité de l' ame.* Se *Marchetti* (ejusdem cujus metaphraſin Lucreti Italicam infra memorabo) Poëma Philoſo phicum imperfectum ab auctore relictum ne luci datum eſt, cujus initium exſtat in Diari Veneto Tom. XXI. pag. 258—260. Nec Ge manis noſtris deerit qvem hiſce Religionis a ſertoribus ingenioſiſſimis Poëtis accenſere cu laude, & Lucretio opponere licebit, ſi Am pliſſimo *Brockeſio* noſtro carmina ſua vernacu de Creatoris & rerum creatarum admirand colligere & in lucem edere placuerit.

Si qvis titulum modo conſulat, facile put Lucretio etiam oppoſitum eſſe librum Belgic proſa Amſt. 1710. 8. ab Henrico Wyermarſ

vulga

vulgatum hoc titulo : *de ingebeelde chaos, en gewaande werels wording der oude en hedendaagze wysgeeren, veridelt en weerlegt, byzonder de gevoelens hier omtrent van* T. Lucretius Carus *en Dirk Santvoort*, * *betoónende dat ze de beginzelen der Werelt, dat is, wording van Zon, Maan, Aardklot enz. volgens hin eygen gronden niet wel afgeleyden betrogt hebben. Met een verstandige verklaring wegen Gods inblyvende en overgaande werking.* Sed qvi scriptum ipsum evolverunt, putidum Spinosæ asseclam, derisorem sacrarum litterarum impium, & religionis contemtorem Lucretio ipso haud meliorem illo prodi observant.

Substantiam & corpus æque late patere, omne extensum esse corporeum (cum suo consectario, Spiritus nusquam esse) nihil fieri posse nisi ex præjacenti materia; vel, quod idem est, nihil posse creari. Omne corpus motum ab alio corpore moveri. Omnia Mundi phænomena rationibus pure mechanicis posse explicari. Cohærentiam corporum, atomorum hamatarum unione contineri, & id genus alia fere infinita, præsertim apud Democriti *&* Epicuri *sectatores, apud* Lucretium *præ ceteris: quem cum admodum adolescens evolverem, putabam profecto subinde, me satyrum quempiam simiumve senem è sylvis philosophantem audire, adeo omnia*

* De Santvoortii libro de oorsaak van de beweging en de beginseln der vaste lichamen, & de scripto Wyermarsii vide clarissimi Viri Christoph. Augusti Heumanni Acta Philosophorum edita Germanice, parte VII. pag. 121. seq.

ex solo sensu externo, crassaque imaginatione deducebantur. Quod genus Philosophos innumeros è lustris locisque desertis credibile est jamdudum confluxuros fuisse, si DEus ac Natura brutis animalibus loquendi scribendique facultatem concessissent. Ipsa enim facile potuissent prolixas crassarum imaginationum concatenationes sive carmine sive soluta oratione, ornate & copiose deducere & enarrare. Hoc vero proprie philosophari non est, sed materialia αἰσθήματα καὶ φαντάσματα inani opera recensere. Hæc Henricus Morus, Theologus & Philosophus Anglus in Confutatione Cabbalæ Aëtopædomelissææ Tom. I. Opp. Philosoph. pag. 527.

Invocationem Veneris, in limine libri primi Lucretii, exposuit Gallicis versibus pluribus Poëtria ingeniosissima Deshoulieria Tom. 2. carminum, editorum Gallice Bruxell. 1708. 8. pag. 80. *imitation de Lucrece, en galimatias fait exprés.* De invocatione illa videndus etiam Petrus Victorius, Epistola ad Joannem Casam. Jo. Clerico viro doctissimo T. XXVI. Bibl. selectæ pag. 154. rectius facturus fuisse videtur Lucretius, si Rationem sive Mentem tanqvam Deum in limine poëmatis potius, qvam Venerem implorasset. Sed Lucretius sensibus plus qvam rationi tribuens, & generationem rerum cupiens exponere, nullum magis physicum numen qvam Venerem appellare se posse existimavit.

44. Prima Lucretii editio Veronensis Anno 1486. fol. per Paulum Fridenperger Passaviensem (de

(de Patavia Alæmagnæ) curante *Hieron. Avantio* inſcribitur: *de rerum natura libri VI. ad Epicuri mentem deſcripti.* Hanc ſecuta eſt Veneta Anno 1495. 4. & altera 1500. 4. apud Aldum, Avantii inſiſtens veſtigiis, atqve iterum 1515. 8. *ad veterum exemplarium fidem caſtigata.*

Florentina Phil. Juntæ Anno 1512. 8. cum præfatione & caſtigationibus *Petri Candidi.* Sed hic dum Marullum ſeqvitur, multa corrupit, nam Scaligero notis ad Catullum pag. 93. judice *nullus veterum auctorum ita male ab ullo correctorum acceptus eſt, ut Lucretius ab illo audaculo Græco Marullo.*

Jo. Baptiſta Pius in ſuo ad Lucretium commentario varias lectiones è MSS. paſſim advocat, qvæ excerptæ exſtant ad calcem editionum Lucretii Lond. 1712. 4. & fol.

Lugdunenſes Gryphianæ Lucretii editiones 45. plures exſtant, etiam minore forma A. 1546. 1558. atqve A. 1564. 8. 1576. 12.

Poëma de animarum immortalitate libris tribus, Lucretio oppoſitum & *Aonii Palearii* nomine ſæpius editum, à Paleario ſcriptum eſſe negavit, præter rem ut opinor, Robertus Titius litteris ad Marcum Velſerum. Vide Velſeri opera pag. 878. *Scipionis Capicii* libri duo de rerum principiis prodiere Venetiis 1546. 8. cum ejus libris tribus de Vate maximo.

Editio Lucretii Antvverp. 1565. 8 cum MSS. 46. collata à Franciſco Nanſio & Iſ. Voſſio exſtat in Bibl. publica Leidenſi, necnon editio Lugd. 1576. 12. notata manu Iſ. Caſauboni.

Lu-

Lucretius à Turnebo & Lambino recognitus Lugd. 1596. 12.

Prælo datus etiam Lucretius est in Corpore Poëtarum Latinorum Lugdunensi & ubi variæ lectiones adjectæ sunt, Genevensi, nec non separatim Antwerp. 1589. 12. & Lugd. Bat. 1597. 12. & 1611. 12. apud Raphelengium: sed & Lugd. 1606. 12. & Amstelod. 1616. 1626. forma minore.

De Raphelengiana editione *Caspar Barthius*, cum ipse infinita se in Lucretium notata habere scripsisset Tom. 3. ad Statium pag. 81. *Habet autem*, inqvit, *omnino optimus stili Romani auctor opus nova & tali recensione, quæ proponat diversas Codicum & doctorum hominum lectiones, ac de veritate statuat. Quod qui nobis jam forte sepultis molietur, ei suademus ne negligat minimam Raphelengianam editionem toties & jam ab aliis typographis repetitam: ejus enim recensio & constitutio debetur* Justo Lipsio, *qui vir ut Poëta non fuerit, & fuit tamen, vidit nihilominus ingenii bonitate plurima in literis, in quibus cæcutiunt multi docti.*

A *Josepho Castalione* indicem in Lucretium, indici Erythræi in Virgilium haud dissimilem adornatum, pridem testatus est Caspar Scioppius Epistola ad Præceptorem suum Conradum Rittershusium scripta A. 1599. qva ipsum rogat ut typographum ei qværat excudendo.

Apud Anglos novissime Lucretius excusus est perqvam nitide & sæpius. Londini inprimis apud Jacobum Tonson A. 1712. 4. de qva edi-

editione vide Jo. Clerici Bibl. ſelectam Tom. XXVI. pag. 150. Eodem tempore Lond. 1712. fol. apud eundem Tonſonum, de qva ſplendidiſſima editione Acta erud. T. VI. ſupplementi pag. 193. & Diarium Lipſienſe Germanicum Neuer Bücher Saal parte XLIX. p. 1. In utraqve harum adjunctæ tabulæ æneæ nitidiſſimæ & variæ Lectiones ex editione Jo. Baptiſtæ Pii, & ex codicibus collatis à Nic. Heinſio & Jac. Suſio & Theodoro Munckero, qvi ex ſectione librorum V. C. Petri Francii pervenere in Bibliothecam illuſtris Epiſcopi Elienſis Joannis Mori: nec non lectionibus Codicis Bodlejani notatis à Thoma Creech. Has ſecutus eſt *Mich. Mattaire* in Lucretio edito cum indice Lond. 1715. 12. (Bibl. ancienne & Moderne de Mr. le Clerc Tom. V. pag. 153.) Idem Mattaire Lucretium etiam recenſitum à ſe dedit in Corpore poëtarum Latinorum vulgato Lond. 1713. fol. *Thomæ* qvoqve *Creech* Lucretius cum notis ejus auctioribus recuſus Lond. 1716. 8. de qva editione vide ſi placet Ephemerides Pariſ. A. 1717. pag. 667. edit. Amſt. Ejusdem qvoqve Creechii Anglicam Metaphraſin Lucretii emendatam paſſim ac ſuppletam, additis animadverſionibus iterum exhibuere Londinenſes 1715. 8. duobus voluminibus. Deniq; *Alexandri Marchetti* Metaphraſis perpulchra qvam verſibus Italicis ἀρύθμοις abſolvit A. 1669. inſcripſitqve Cosmo III. magno Florentiæ Duci, Londini primum in lucem data

eſt

eſt luculenter, editore Paulo Antonio Rullo Romano, 1717. 8. De qva vide Bibl. Anglicam V. C. Michaëlis de la Roche, editam Gallice Tom. 1. pag. 332. & memorias Trevoltinas A. 1718. pag. 382. & de Marchetto ipſo qvi A. 1714. 6. Sept. Piſis obiit, ejusqve ſcriptis cæteris, Diarium Venetum, Giornale de' letterati d'Italia Tom. XXI. pag. 213. ſeq. ubi etiam iconem ejus deſcriptam ære, & epitaphium reperies.

In hiſtoria Critica Reip. litterar. celeberrimi Maſſoni A. 1713. Tom. 2. pag. 284. nova Lucretii editio Londini curanda promittitur à Medico celeberrimo Garthio. *Mr. G. . . . fameux Docteur en Medecine travaille à nous donner une nouvelle edition de Lucrece. Il a la reputation d' être entré auſſi avant, que perſonne dans les ſentimens de cet ancien Epicurien. Il dedie ſon ouvrage au Grand prince, ſur qui l' Angleterre a les yeux.* Audio eam prodiiſſe A. 1714. & dedicationem ad potentiſſimum Electorem tunc Hanoveranum, hodie Regem magnæ Britanniæ Georgium ſeparatim excuſam verſamqve Anglice ab Oldmixonio. Librum ipſum non vidi, uti nec editionem qvam notaſſe me video Londinenſem A. 1709. 4.

In memoriis Trevoltinis A. 1718. pag. 478. Johnſonus Hagæ tres prælis ſubjicere Lucretios traditur Latinam cum notis, Italicum Marchetti, Anglicumqve Creechii, ex qvibus nullus adhuc qvod ſciam abſolutus in lucem exiit.

Fran-

Francisco Gacono credat qvi volet præfatione ad Anacreontem Gallica donatum metaphrasi p. XXXI. scribenti Gassendum qvotqvot diebus mane centuriam versuum Lucretii è memoria citasse. *Mr. Gassendi, qui merite d'étre cru sur cet article, savoit tout Lucrece par cœur, & de peur de l'oublier, il en recitoit tous les matins une centaine de vers.*

Lucretii duo Codices MSti membranacei in Bibl. Leidensi inter libros Is. Vossii n. 30. & 94. nec non variæ lectiones ex Codice antiqviss. Gottorpiensi.

Gallicam Lucretii Versionem prosariam à *Marollesio* concinnatam & An. 1659.8. primum Parisiis cum Latino Lucretio ex Gifanii recensione editam notisqve illustratam commendat præter Rolandum Maresium, Guido Patinus in Epistolis à Joanne Brantio editis. Ut adeo iniqvius sit judicium personati Vignolii Marvillii (Bonaventuræ de Argonna, Parisiensis, monachi Carthus.) Tom. 1. miscellan. pag. 150. *L'Abbè de Marolles s'est comsumé à faire de pitoyables versions, sans que jamais ni les conseils de ses amis, ni les railleries & la censure des Critiques, & sur tout celle de MS. de l'Estang dans sa methode de traduire, ayent pui lui arracher de l'esprit cette maudite passion.* Versibus Gallicis pridem reddidit Lucretium *Guilelmus Altarius* sive *des Autels* circa A. 1560. ut notavit Franciscus á Cruce Cænomana in Bibl. Gallica pag. 138. Vidit & lucem Metaphrasis nova Lucretii Gallicis versibus

nescio qvo auctore Anno 1677. 4. Et prosaria interpretatio elegans secundis Baronis *Couturii* curis una cum Latino Lucretio recusa est Paris. 1708. 12. duobus voluminibus, adjunctis novis notis, qvibus priores vel emendantur vel defenduntur. Vide Ephemerides literarias Paris. A. 1709. mense Decembri pag. 468. seq. Dicitur & *Molierius* manum admovisse Gallicæ Lucretii Metaphrasi concinnandæ, sed qvam affectam Vulcano consecravit, cum folium illius vidit imprudentem forte ex suis aliqvem crinibus crispandis adhibuisse. Vide vitam Molierii pag. 198. Initium libri primi ex eleganti Metaphrasi versibus Gallicis facta auctore *Henaulto*, exstat in diario Hagensi, journal literaire Tom. IV. pag. 418.

Specimen venustissimæ Metaphraseos Lucretii *Italicæ*, auctore *Alexandro Marchetti* concinnatæ produxit A. 1710. illustris vir Gvil. Godfridus Leibnizius in libro dignissimo lectu cui titulum fecit : Essais de Theodicée sur la bonté de Dieu, la liberté de l' homme & l' origine du mal. pag. 511. seqq. Sed bella illa Lucretii interpretatio tota jam edita habetur, ut paullo ante dicere me memini.

Anglicam Metaphrasin libri primi, qvam ante Creechium dedit *Jo. Evelinus* Eqves, laudat Mericus Casaubonus Epistola 17. Ex interpretatione vero, qvam versibus *Belgicis* composuit *Jeremias de Dekker*, speciminis loco initium libri secundi affert Petrus Rabus in Diario sub (boek-

saa

aal van Europe) A. 1693. Tom. II. pag. 251.& 1699 Tom. 1. pag. 91. Cum *Belgica* versione prosaria *Joannis de Wit* eleganter excusus Lucretius est Amstelod. apud Sebastianum Pezoldum 1701. 8. Libris singulis divisis in sectiones qvibus argumenta præmissa, uti toti operi præfixæ breves animadversiones qvibus præcipui errores poëtæ rejiciuntur, & venusta *Adriani Relandi* V. C. Oda in poësin Lucretianam.

Alsarium à Cruce Professorem Patavinum Ao. 1632. Lucretianis Commentario vere Philosophico illustrandis occupatum se invenisse testatur Gabriel Naudæus pag. 231. Epist. Promisit etiam Lucretium *Is. Vossius* notis ad Catullum pag. 249. cujus paucas qvasdam animadversiones MSS. (easdem fortasse qvas citat Grævius ad Callimachum pag. 174.) nactus sum. Ante hos dicitur *Lucas Fruterius* in Lucretium affecta habuisse, qvibus non parum adjuti sint ii, qvi post Lambini labores scriptorem illum collectaneis illustrarunt. Vide Valerium Andream Bibl. Belgica pag. 579. & Franc. Sweertii Athenas Belgicas p. 518. *Titi Joannis Scandiniensis* doctissimi in Lucretium commentarii, non opinior editi citantur à Bernardino Realino, Carpensi cap. 14. annotatt. in varia scriptorum loca T. 2. Lampadis Artium Graterianæ p. 367. *Andreæ Riveti* notas MSS. in Lucretium laudat Servatius Gallæus ad Lactantii l. 1. pag. 138. qvod monuit me V. C. Christianus Schœtgenius. Novissime cum Bero- 50.

lini adhuc versaretur vir cultissimæ doctrin *Johannes Barbeyracus*, postea ingens gloria Ac demiæ Lausannensis, hodie Grœningensi spem fecit editionis hujus Poëtæ novo studi castigandi ad Codices MSS. ac veteres editic nes, vulgandiqve cum paraphrasi Creechii, nc tisqve suis & aliorum selectis atqve ad exame revocatis. Consilium suum & specimen op ris exposuit in diatriba A. 1709. inserta T. XVI Bibliothecæ selectæ Joannis Clerici V. C. pa 242. seq. De *Richardi* * *Burridge* Angli promi sis in Lucretium animadversionibus vide Act Erud. A. 1716. pag. 64.

Non opus est monere eruditos, qvod con mentitia est inscriptio Cæsenas obvia in Al Manutii Orthographia pag. 129. & Fulvii U sini imaginibus atqve apud Gruterum pa CCCCXXXII. laudataqve à Mabillonio it neris Italici pag. 42. *A. Lucretii Historici ac Poë Conditoris verissimi, cui ob excellentiam ingenii statu condonata, ac Civitati Cæsenæ Roman. Coloniæ deduc in hoc sacro monte dedicata.*

Claudant præsens de Lucretio caput hi ve sus Marulliani:

Amor Tibulle, Mars tibi Maro debet,
Terentio soccus levis.
Cothurnus olim neminì satis multum,
Horatio satira & chelys.

N.

* Male Eduardus hic vocatur in gelehrten Zeitungen 1716. pag. 53. atque inde in Clariss. Falsteri cogitat. Phil log. pag. 112.

Natura magni versibus Lucretii
Lepore museo illitis.
Epigramma cultum, teste Rhallo, adhuc nulli,
Docto Catullo syllabæ.
Hos si quis inter cæteros locat vates,
Onerat qvam honorat verius.

CAPUT V.

DE C. VALERIO CATULLO.

Catullus carmine LIII. meminit Consulatus Vatinii, qvem gessit ille suffectus Anno U. C. 707. Ad pag. 51.

Per Consulatum pejerat Vatinius,
Quid est, Catulle, quod moraris emori?

Itaqve ad illud saltim tempus Catullus supervixit. Jo. Massono * autem non absurde videtur liber carminum non editus ante Cæsaris mortem, hoc est post Annum U. C. 710. licet nonnulla ex illis jam qvindecim annis ante composuit.

Catullus Romam perductus fuit à Manlio, ad qvem plura Catulli epigrammata directa exstant. Gellio *elegantissimus Poëtarum* VII. 20, ubi verborum collocationem in eo commendat. Laudant & Nepos in vita Attici, Vellejus II. 36. Martialis X. 78. &c. Appellationem vero *docti* unde tulerit ab Ovidio III. amor. ele-

* T. V. Hist. Critic. Reip. litterar. p. 158.

gia 9. Tibullo III. 6. Martiali I. 62. VII. 98. VIII. 73. &c. non debuerat dubitare & ſe neſcire fateri in hypercritico Jul. Cæſar Scaliger, cum docti Poëtæ proprie à Latinis dicti ſint qvi non tantum proprio ingenio valebant, & intacti carminis auctores erant, ſed qvi ſe ad imitationem Græcorum componebant. Ita dicitur Ennius doctus à Claudiano III. præf. de laude Stiliconis, Lucretius à Statio 2. ſilv. 7 verſ. 76. Pacuvius ab Horatio lib. 2. Epiſt. 1. 55 Vide & Propertium lib. 2. eleg. 25. verſ. 89. & eleg. 18. Sveton. Caligula cap. 34. & ita uſos Latinos ea voce docet Cicero 1. de Offic. cap. 1 & de claris Oratoribus cap. 45. & 30. de Rutilio. *Hæc erudite vir clariſſimus Petrus Burmannus.*

Lesbiam Catulli ſunt qvi putant fuiſſe Clodiam, Metelli Celeris filiam. Paſſerem amicæ tribuit, avem veneream & ſalacem qvi Venerem vectari notavit Sappho: *ὅρμ' ὑπο ζεύξασα καλοὶ δέ σ' ἆγον ὠκέες ςρȣθοὶ πτέρυγας μελαίνας πυκνὰ δινέοντες.* Turneb. XV. 22 Adverſar.

53. Andreas Schottus lib. 2. Obſervationum cap 16. pag. 53. teſtatur Toleti ſibi ad Antonio Covarruvia JCto egregio utendum datum Codicem Catulli in membranis non contemnenda vetuſtatis A. 1428. manu Matthæi Palmeri ſcriptum, qvi & A. 1425. primum repertum Catullum, peſſimeqve acceptum in manus hominum veniſſe annotavit. Hexaſtichon ver

qvo

qvod Volum. I. pag. 53. exhibui, & Joſephus Scaliger Gvarino Veronenſi tribuit, auctorem videtur habere Baptiſtam Gvarinum filium, non patrem qvem laudatus Burmannus non poteſt ſibi perſvadere tam deteſtabiles verſus feciſſe, idqve vel ex ejus diſcipulis T. Strozza & Jano Pannonio liqvere ait. Sententiam porro illius Hexaſtichi ita explicant auctores Diarii Veneti, Giornale de' letterati d'Italia Tom. XII. pag. 363. ut per *compatriotam* intelligatur Gvarinus Veronenſis, atqve adeo Catulli civis & popularis, qvi ejus carmina à tenebris & ab oblivione, reperto codice MSto aſſeruit. *Acalamis* autem eſt amanuenſis ſive librarius qvi Codicem deſcripſit, Franciſcus qvidam nomine, portæ cuſtos.

Variis Catullis adde illum de qvo Martialis XII. 74.

Catullus per Stephanum Corallum editus Parmæ 1473. fol. memoratur in V. C. Michaëlis Maittaire annalibus typograph. pag. 104.

Catullus Tibullus Propertius Venet. 1475. fol. & per Joannem Renenſem & Dionyſium Bertochum, Vicent. 1482. fol. & eodem anno Regii per Proſperum Odoardum & Albertum Mazali, Regienſes fol.

Catullus cum commentario Antonii Parthenii, Tibullus item & Propertius cum notis, Brixiæ 1486. fol. qvæ editio fuit Hafniæ in Bibliotheca Nobiliſſimi Viri Nicolai Benzonis τοῦ μακαρίτου.

54. In Veneta editione Anni 1500, fol. qvam servat Bibl. Paulina Lipsiensis, habetur Tibullus cum commentario Cyllænii, Catullus cum notis Parthenii, Palladii * Fusci sive Nigri Patavini & Hieron. Avantii, nec non ejusdem Avantii in Priapeia castigationibus: & Propertius deniqve cum commentariis Philippi Beroaldi, Domitii Calderini & Joannis Cottæ, curante Hieron. Avantio.

Catulli editio Aldina collata cum MS. per Nicolaum Heinsium fuit in Bibl. Menarsiana pag. 523.

55. Roberti Titii prælectiones ad Catulli Galliambos in editione Parisiensi Anno 1604. minus emendatæ sunt excusæ, ut apparet ex his Marci Velseri pag. 874. *Nell' editione di Catullo Parigiano non è dubbio che se le ha fatto notabil torto. Ma queste sono saccenterie di persone che presumono di correggere quello che non intendono.* Consulenda igitur editio illarum prælectionum Bononiensis, excusa Anno 1599. 4.

56. Janus Gebhardus Scaligero subinde est ini-
57. qvior suis in Catullum notis. Is. Vossii Catullo per Hadr. Beverlandum curato in qvibusdam exemplaribus præfixus novus titulus Lugd. Bat. 1697. 4. Nitida Catulli Tibulli & Propertii editio ante paucos annos lucem vidit Cantabrigiæ typis Academicis, curante *D. Annesley* 4.

Præ-

* Hic Palladius circa A. 1470. floruit. Vide Vossium de Historicis Latinis p. 601. & Diarium Venetum, Giornale de' letterati d' Italia T. XVII. p. 278. seq.

Præclara qvoqve horum triumvirorum editio Patavina non prætereunda, qvæ A. 1710. 4. lucem vidit cum Nobilissimi Viri *Jo. Antonii Vulpii* annotationibus & insigni indice omnium ferme vocum, observationibus Grammaticis, Historicis, Geographicis & Mythologicis illustrato.

Catullus, Tibullus, Propertius ex recensione *Michaëlis Maittaire* * Lond. 1715. 12. Ab eodem Corpus Poëtarum post Genevenses & Lugdunenses editum, in qvo Catullus similiter cum Tibullo & Propertio exstat. Lond. 1713. fol.

Codex carminum Catulli eleganter scriptus in membrana, qvi olim fuit V.C. Marqvardi Gudii, una cum aliis ejusdem MSS. optimæ notæ pervenit in Bibliothecam Guelferbytanam Serenissimi Ducis Brunswicensis. Aldinam editionem Catulli, Tibulli ac Propertii vulgatam Anno 1502. 8. habeo castigatam passim & emendatam manu viri docti.

Bernardini Realini commentarius in nuptias Pelei & Thetidis, cum annotationibus ejus in varia scriptorum loca, vidit lucem Bononiæ 1551. 4.

Vir meritissimus *Samuel Pitiscus* in dedicatione præclari Curtii sui jam An. 1684. scripsit se *jamdudum prælo commissurum fuisse Lexicon Catullo Tibullo Propertianum, ad quod concinnandum ultra trecentos, inquit, auctores improbo labore excusseram,* nisi

* Bibl ancienne & moderne Tom. V. p. 155. Neuer Bücher-Saal LII. pag. 318. seq.

nisi Johannem Sommeren, Bibliopolam Amstelodamensem fatum præcepisset. Simile fatum intercepit etiam conatus Nobilissimi Viri *Jani Broekhusii* qvi ut Tibullum & Propertium ita Catullum qvoqve expolitum & illustratum edere instituerat. Etiam inter ineditas & affectas lucubrationes *M. Georgii Friderici Thryllitii* Roda Misnici τȣ̃ μακαρίτȣ video memorari non contemnendum volumen observationum in Catullum, Tibullum & Propertium. Obiit Thryllitius ille in flore ætatis A. 1715. de qvo Miscellanea Lipsiensia Tom. II. pag. 566. & Tom. V. pag. 398. Gelehrte Zeitungen A. 1716. pag. 398. Neu: Bücher Saal LVIII. pag. 736.

59. Qvi sub *Imperialis* nomine complures fabulas Romanenses sermone vernaculo Germanico (ut *Jo. Capellanus* sive *de la Chapelle* Gallico) edidit, testatur etiam prælo paratam se habere Deliam, Cynthiam & Lycoridem sive Catulli Tibulli ac Propertii poëmata versibus Germanicis expressa sic ut fabulæ eroticæ illa intexuerit, & rerum Augusti Imperio Romæ gestarum non inamœnam narrationem fuerit persecutus.

Epithalamium Thetidis & Pelei redditum carmine Italico à *Ludovico Alamanno*, qvi primus in Heroicis usus fuit genere versuum liberiori, qvod Italis *versi scioltí* * appellatur: uti post Alamannum deinde fecere Ludovicus Martelli in Metaphrasi libri qvarti, & Hippolytus de Medicis in Metaphrasi libri secundi Æneidos.

* Quasi *versus solutos* dixeris.

Petrus

Petrus Taiſſand Qvæſtor Burgundiæ A. 1715. ætat. 72. defunctus inter alia inedita qvæ in ejus vita memorantur, reliqvit verſionem Gallicam Officiorum Ciceronis & Metaphraſin Catulli. Vide Journal des Savans 1716. Sept. pag. 300.

Phaſma Q. Lutatii Catuli, & *Laureolum* Nævii 60.
vel Laberii, neutrum vero Catulli eſſe, eruditis jam notatum.

Carmen Catulli *de incantamentis* citat Plinius XXVIII. 2. *Ithyphallica* memorat Terentianus Maurus.

CAPUT VI.

DE CORNELIO NEPOTE.

Ad pag.

De Nepote extat ſingularis diſſertatio Dan. 61.
Gvilelmi Molleri, Altdorfii A. 1683. 4. Hiſtoricum elegantem nec mendacem vocat Petrus Alcyonius lib. 2. de exilio pag. 182.

Diverſus ab Æmilio Probo & junior eſt Probus vir doctus & illuſtris de qvo Sirmondus ad Ennodii lib. 7. Epiſt. 27.

Integrum nomen, *Attici* cujus vitam Nepos 62.
deſcribit, eſt *T. Pomponius Atticus*, & poſtqvam à Q. Cæcilio avanculo eum contigit adoptari, *Q. Cæcilius Pomponianus Atticus*, ut notatum Ezechieli Spanhemio T. 2. operis de uſu numiſmatum pag 81. Epicureum fuiſſe multa ſvadent,

 etſi

etſi diſerte hoc videtur negare Cicero XIII. 1. Epiſt. ad familiar. Confer Petrum Victorium in caſtigationibus ad Ciceronem pag. 203. Abbatis de S. Real. Cæſarionem in ejus dialogis Hiſtoricis Moralibus pag. 91. ſeq. Gvil. Templeum in diſſertat. de horto Epicuri Tom. 2. Opuſculor. Gallice editorum p. 115. 117. Auctorem diſſertationis inſertam diario Hagenſi (Journal litteraire T. V. pag. 141. ſeq. Deniqve Nic. Mongaltum Epiſtolarum Ciceronis ad Atticum interpretem Gallicum, & ex illo Memorias Trevoltinas A. 1714. pag. 1907. ac Jac. Bernardum in novellis Reip. litterariæ A. 1716. pag. 298. &c.

63 Prima Cornelii Nepotis vitarum editio ſub Æmilii Probi nomine Venetiis 1471. fol. per Nicolaum Jenſon, abſoluta VIII. Id. Martias, qvam inſpexit V.C. Mich. Maittaire pag. 92. annal. typograph.

Sub Æmilii Probi nomine prodiit Nepos etiam Argentorati 1506. 4. ex ædibus Schurerianis, una cum Plutarchi parallelis & libello de virtutibus mulierum. Et apud Aldum 1522. 8. adjunctos habens Juſtini Hiſtoriarum libros. Pariſiis qvoqve edente Henrico Stephano 1560. 8. ad calcem vitarum Plutarchi ex verſione Hermanni Cruſerii, ut alias latinas vitarum Plutarchi editiones qvasdam antiqviores, in qvibus itidem Nepos habetur, omittam. Qvemadmodum & vitam Attici obviam in editionibus Ciceronis ad Atticum, ut Romana 1490. fol. Sa-

Savaronis & Gyberti Longolii notæ subjiciuntur Cornelii Nepotis editioni qvæ minore forma lucem vidit Lugd. Bat. ex officina Jo. Maire A. 1642. 64.

Nepos cum notis Bœcleri & *Jo. Vorstii* Lips. 1659. 1669. 8. 65.

Rutgeri Hermannidis, Amst. 1665. 12. 1692. 12.

Cum commentariis notisqve Jo. Andreæ Bosii, Jani Gebhardi, * Bœcleri, & ad Atticum Henr. Ernstii, curante *Jo. Christian. Hetzero*, Jenæ 1675. 8.

Nepos Bœcleri cum *Gotfridi Wegneri* nucleo scholastico, Francof. ad Viadrum 1695. 8.

Cum *Aug. Buchneri* notis recusus Lipsiæ 1693. 8. præfixa præfatione D. Adami Rechenbergii.

Cum notis *Dav. Hoogstratani* per secundas curas auctioribus, Amst. 1706. 12.

Editio Oxoniensis repetita A. 1709. 8. 66.

Cum perspicuis notis, argumentis, indicibus, tabulisqve Chronologicis ac Geographicis *Christophori Cellarii*, Lips. 1699. 12. atqve additis in tironum usus scholiis *Christiani Schœtgenii*, ibid. 1711. 12. In hac editione pag. 341. legitur etiam locus inter fragmenta à Schottto & aliis prætermissus, è Freculphi Chronico Tom. 1. lib. 3. cap. 7. *Homerus Poëta in Græcia claruit, ut ait Cornelius Nepos, ante Olympia-*

* Obiit Gebhardus Groningæ, ubi Professorem humaniorum litterarum gessit, 3. Octobr. A. 1632. Ejus vita adjecta est spicilegio ejus notarum in Nepotem, edita Amst. 1644. 12.

piadem primam, ante urbem conditam anno centesimo vicesimo quarto.

Ex recensione *Michaëlis Maittaire*, Lond 1715. 12.

Cum notis ad tironum captum perqvam accommodatis, phrasium expositione, tabellis Geographicis, indicibusqve viri præclari cui sub nomine *Emanuelis Sinceri* latere placuit. Augustæ Vindel. 1715. & 1717. 8.

Cum notis ad modum Minelli, curante *Andrea Stubelio.* Lipſ. 1715. 12.

Cornelius Nepos notis ſelectiſſimis variorum illuſtratus. Rothomagi apud Nicolaum Alemannum, 1718. 12. Vide Memorias Trevoltinas illius anni, menſe Majo p. 337.

Cum *Germanica* expoſitione M. Abrahami Sculteti, Rectoris Lubenenſis, Norimb. 1662. 8. Dav. Garderi deutſchredender Nepos, mit Anmerckungen. 1658. 8. Nepos deutſch durch den Vollziehenden / Caſſellis &c. Interpretatio Hartnaccii etiam ſexies minimum recuſa: Sed illis præferes editam Halæ Sax. 1717. 12.

67. Jo. Georgii Wilkii Nepos Saxonicus Corneliana phraſi expreſſus prodiit latine Lipſ. 1700. 12. De Germanico pridem edito vide Acta Erud. 1682. pag. 84.

Jo. Scheferi ſpecimen animadverſionum in Nepotis Miltiadem, Hamb. 1675. 8. inter ejus prælectiones Academicas. Miltiades cum notis *Joannis Raven*, Soræ 1641. 4.

Chri-

Christoph. Clausii Lubena Lusati Ethica, Politica & Oeconomica Corneliana, sive exemplis è Cornelio illustrata Lips. 1668. 12.

Joannis Knoll, apud Rigenses Conrectoris, Vocabulario in Novum Testamentum aliisqve lucubrationibus bene meriti de studiosa juventute, lexicon Cornelianum. Lips. 1713. 8.

Jo. Erid. Mickelii imitationes in Nepotem. Francof. 1712. 8. De usu perticularum Curtii & Cornelii, *Jo. Henricus Ernesti*, Lips. 1719. 8.

Nepos cum *Gallica* & *Germanica* versione, utilisimo pro tironibus instituto per commata breviora descriptus atqve ad verbum expositus à Joh. Paulo Westhofio. Hamb. 1703. 8.

Vitam Attici *Gallice* eleganter vertit Jo. Franciscus Sarasinus. Exstat in ejus opusculis editis Paris. 1656. 4. 1658. 8. Amst. 1694. 12. Idem est Sarasinus qvi sub Attici secundi nomine scripsit bellum parasiticum, sive satiram in Petrum Mommorium.

Anglice Nepos variis interpretibus vidit lucem Oxon. 1684. 8. Vitam Iphicratis etiam transtulit Andreas Allam, teste Antonio Wood, Athen. Oxon. Tom. 2. pag. 595. Vitam Attici Matthæus Hale.

Præter versiones Italicam, Hispanicam, Polonicam, qvarum meminit Dan. Gvil. Mollerus diss. de Nepote §. 19. *Hungarice* qvoqve translatum Cornelium à *Georgio Ballog*, & Sempronii in 8. typis exscriptum narrat David Czwittingerus in Hungaria literata p. 29.

Ne-

Nepotem á Scioppio cum duobus MSS. col latum nactus Mich. Piccartus loca qvædam emendat in Periculis Criticis capite X. Nonnulla etiam castigaverat Scioppius ipse in libris Verisimilium & Suspectis Lectionibus.

68. De Historicis Græcis scripsisse se Cornelius testatur in Dione: *Nam de Philisto*, inqvit, *in eo meo libro plura sunt exposita qvi de Historicis Græcis conscriptus est.*

In Catulli versibus ad Nepotem, *quum ausus es unus Italorum omne ævum tribus explicare chartis* Petro Possino in notis ad Nicetæ Orationem de laudibus SS. Archangelorum p. 59. *unus* videtur idem esse qvod *primus*, perinde ut apud Hebræos interdum *echad*, & apud Græcos εἷς. Sed si primus fuit illo tempore Nepos, qvi id ausus est, facile etiam cum Catullus scriberet solus esse potuit, alloqvitur enim Catullus eum ut æqvalem. Magis placet præstantissimi Viri Jo. Antonii Vulpii conjectura, qvi *tribus charti* interpretatur libris non tribus præcise, sed paucis vel brevibus. Vide si placet ejus notas ad Catullum.

69. Ad testimónia de Gracchorum eloqventia adde hoc Mamerti Claudiani, Epistola ad Sapaudum Rhetorem: *Nævius & Plautus tibi ad elegantiam, Cato ad gravitatem, Varro ad peritiam, Gracchus ad acrimoniam, Chrysippus ad disciplinam, Fronto ad pompam, Cicero ad eloquentiam capessendam usui sint.*

DA

DARETEM * de bello Trojano ex peranti- 71.
qva editione ſine anni & loci notatione in 4. cum tribus carminibus Prudentii ſervat Bibl. Paulina Lipſienſis, ut me monuit Clariſſ. Schœtgenius, qvi etiam de Dictye Caſp. Bathii judicium jubet conſulere ad Gratii Cynegeticum v. 21. Gallice ex verſione Caroli de Bourgville prodiit Dares Cadomi 1573. Dictyn Gallica veſte donare molitus Bourdelinus. Vide Diarium Londinenſe, the hiſtory of the works of the learned A. 1703. pag. 222. Dares Germanice ex interpretatione Marci Tatii, Auguſtæ Vindel. 1536. fol. cum iconibus. Dictys Germanice redditus à Joanne Heroldo, Baſil. 1554. fol. Etiam Ruſſice Dictys & Dares excuſus Moſcuæ A. 1712. 8. Vide Acta Erud. 1714. pag. 488.

Pſeudo-Daretis duos Codices MSS. unum Canonicorum Lateranenſium Patavii, alterum Aloyſii Corradini laudat Jo. Rhodius in notis ad Scribonium Largum pag. 60. Citatur Dares à Freculfo lib. 2. Chronici cap. 17.

Prima A. 1541. in 8. facta editio Toriniana 73.
Poëmatis de bello Trojano tam corrupte vulgata eſt notante Jo. Lelando pag. 239. de ſcriptoribus Britannicis, *ut ſi pater ipſe in prolem redivivus oculos converteret tam informem, cognoſceret plane nunqvam.* Joſe-

*De aliis Daretibus Reineſius ad Inſcriptiones veteres pag. 852. Hoc loco ille innuitur ſcilicet, de qvo Homerus Iliad. έ. v. 9. Ἦν δέ τις ἐν Τρώεσσι Δάρης ἀφνειὸς ἀμείμων ἱερεὺς Ἡφαίστοιο &c. Vide lib. 1. Bibl. Græcæ cap. 5. ibi etiam de Dictye.

Josephus Iscanus poëma suum de bello Trojano dicavit Thomæ Balduino Archi-Episcopo Cantiorum sive Cantuarensi. De Iscani porro nugis amatoriis vide Menagii anti Bailletum Tom. 2. pag 335. De bello ejus Antiocheno sive Antiocheide & aliis scriptis Jo. Lelandum de scriptoribus Britannicis editum nuper ab Antonio Hall, Oxon. 1709. 8. p. 237. Alia de eo Christianus Daumius notis ad Bernardum Geystensem pag. 73.

Non omittendum etiam qvod Dares Gallico metro adstrictus extat in Codice Sæculi XII. membranaceo Bibliothecæ Ambrosianæ Mediolanensis. Vide V. C. Bernhardi de Montfaucon Diarium Italicum pag. 19. & Palæographiam Græcam pag. 138. ubi habes versus qvosdam Metaphrasi illi præmissos. Conferenda etiam Historia Trojana scripta à *Gvidone de Columna*, Messanensi A. C. 1287. atqve edita Argentinæ 1486. & 1489. fol. Utraqve editio ad manus mihi est. Incipit: *Licet cotidie veterá recentibus obruantur.* In ejus prologo hæc verba leguntur, in qvibus latinus Dictyos interpres multa Græci omisisse arguitur. *Ea quæ per Ditem* (lege *Dictym*) *Græcum & Phrygium Daretem, qui tempore Trojani belli continue in eorum exercitibus fuere præsentes, & horum quæ viderunt sunt fidelissimi relatores, & in præsentem libellum per me judicem Guidonem de Columna Messana transsumta legentur, prout in duobus libris eorum inscriptum quasi una vocis consonantia inventum*

est Athenis. Quanquam autem hos libellos quidam Romanus, Cornelius *nomine, Sallustii magni nepos in latinum transferre curaverit; tamen dum laboraret nimium brevis esse, particularia historiæ ipsius, quæ magis possunt allicere animos auditorum, præ nimia brevitate indecenter omisit. In hac igitur serie libelli totum invenietur inscriptum, quod de tota historia universaliter & particulariter gestum fuit.* Idem scriptor ad calcem operis: *Et ego Guido de Columna judex de Messana prædictum Ditem* (Dictyn) *Græcum in omnibus sum secutus, pro eo quod ipse Dites* (Dictys) *perfectum & completum fecit in omnibus opus suum ad literarum videlicet solatium, ut veram notitiam habeant præsentis Historiæ, & ut magis delectentur in ipsa. Et ego historiam ipsam ornassem dictamine pulchriori per ampliores metaphoras & colores, & per transgressiones occurrentes, quæ ipsius dictaminis sunt picturæ. Sed territus ex magnitudine operis &c.* Non intermisit tamen Gvido varia ex suo sæculiqve sui ingenio attexere, ut lectori attento facile patebit.

In Lucæ Dacherii spicilegio Tom. IV. p. 485. *Historia Homeri ubi dicit & Dares*, legendum *ubi* Dictys *& Dares*, ut jam notatum Paulo Colomesio in Bibl. selecta pag. 168.

Corneliis variis adde sis T. Cornelium Nepotem Architectum, cujus Monogramma ex templo S. Vitalis Ravenensis refert idem vir doctissimus Montfauconus in Diario Italico pag. 98. 76.

CAPUT VII.
DE M. TERENTIO VARRONE.

Ad pag.
77. De Varronis ætate confer Arnoldum Pontacum ad Chronicon Eusebii pag. 518.

78. Est mihi ad manus editio Varronis de lingva latina, qvæ cum Nonio ac Festo lucem vidit Venet. 1483. fol. Hac etiam antiqvior Ann 1474. per Johannem de Colonia & Johannem Manthem de Gherrezen, atqve Parisiensis Anno 1519. fol. memoratur in Ephemeridibus litterariis * qvæ laudatissimo rem literariam promovendi studio Germanice vulgantur Lipsiæ A. 1710. pag. 881. & prior qvidem in multis traditur convenire cum MSto Codice Bibliothecæ Ampliss. Senatus Lipsiensis. Ill Codici hæc verba ad calcem inscripta leguntur *Finis ejus qvod invenitur Marci Varronis, parce qv legeris, si aliqva minus polita inveneris. Nam ita omni ex parte, sive seculum fecerit sive librarii, volumen qvodvis corruptum erat, ut necesse fuerit antiqvari hinc inde sententias, ideo sine rubore veniam dabis & errori manum imponas. Pomponius tuus orat. Vale.* In eodem Codice liber septimus de lingva latina inscribitur *M. Terentii Varronis Analogiæ liber primus.* Illam editionem Venetam A. 1474. per Johannem de Colonia & Johannem Ma

* Ausführlicher Bericht von allerhand neuen Büchern und andern Dingen.

Manthem memorat etiam Mich. Maittaire in annalibus typographiæ p. 109. nec non p. 174. Brixienſem A. 1483. fol. per Boninum de Boninis de Raguſia, & Miniatam Delſera Florentinum, ſocios. Extat etiam editio librorum Varronis de Lingva Latina ſine loci & temporis nota in 4. recenſita à Pomponio Læto, cujus Epiſtola ad Platinam præmittitur, Vide Diarium Venetum, Giornale de' letterati d' Italia Tom. XXII. pag. 393. ſeq. His adde Pariſienſem 1519. fol. Nec non alteram A. 1529. 8. apud Simonem Colineum, hoc titulo: M. Terentii Varronis qvæ ſuperſunt ex libro qvem de Lingva Latina ac verborum origine conſcripſit fragmenta. Ejusdem de analogia libri tres, qvos nitori priſtino reſtituendos curavit *Michaël Bentinus* multa veterum codicum collatione. Occurrit etiam Varro de Lingva Latina cum Nonio & Feſto & Bentini ad Varronem ac Nonium caſtigationibus ad calcem cornu copiæ Nic. Perotti, excuſi Venetiis 1492. & apud Aldum 1513. 1527. & Tuſculani 1522. & Baſil. 1518. 1526. fol.

Ut Salmaſio p. 3. libri de uſuris obſervatum, 79.
non niſi invitus ſolet Varro Romanarum dictionum origines è Græco arceſſere, adeo ut plerumque ineptire malit, quam veras originationes fateri. Similiter in Platonis Cratylo multa pſeudetyma deprehendunt viri docti.

Parum credibile mihi videtur & iniqvum qvod Latinus Latinius T. 2. Epiſt. p. 121. *Vidi*

Josephi Scaligeri in M. Varronem de Lingva Latina adnotationum libellum, qvas ut prudenter Pater Octavius existimat, Julius Cæsar pater adornarat, & fortasse non dignas suo nomine judicarat. Varro Scaligeri lucem etiam vidit ex tertia editione apud H. Steph. 1581. 8. & Paris. 1585. 8. & *H. Stephani* appendix ad assertiones analogiæ sermonis Latini M. Terentii Varronis, 1591. 8.

Varronis libros de Lingva Latina & scriptores de re rustica in usum Delphini illustrandos Grævio committere tentavit Huetius, & acceptæ ab eo conditionis spem facit, qvam deinde aliis occupationibus ab eo neglectam oportet. Vide dissertationes & Epistolas Huetii à Tilladeto collectas T. 2. p. 238. 239.

Casp. Barthius XV. 19. Adversar. in MSto Codice nescio qvo ait se has reperisse Varronis sententias:

M. Varro dixit: ficte referas gratias invite danti. Vix datura, ne beneficium putes sed prædam. Semel dedit qvi rogatus, bis, qvi non. Extorqvere est plus qvam semel rogare.

Turpissimum est in memdaciis confidere: Pulcherrimum est fœnore datam gratiam reddere.

Vis experiri amicum? calamitosus fias.

Non refert qvis sed qvid dicam.

Nemo suum putet qvod extra ipsum est.

Excellentissimum est docendi genus exemplorum subditio.

Studia tantum intermittantur, ne obmittantur. Gaudent varietate Musæ, non otio.

Nil

Nil magnificum docebit qui à se nihil didicit.

Non essemus pauperes, si ignorare nos pateremur quid esset paupertas. Optimus est ad summas divitias progressus, ignoscere se paupertati. Non est miser nisi qui sic se esse putat.

Nusquam perveniet, qui quot videt, sequitur calles.

Imperitiæ signum est, quod difficillimum est, exigere cito fieri.

Nulla jactura gravior est scienti quam temporum.

Viatores non vadunt ut eant: sic vita non sui causa fit, sed ut in ea præclarum aliquid fiat.

Contemnendi sunt ineruditorum contemtus.

Si vis ad summum progredi, ab infimo ordire.

Multi laudem amitunt quam ipsi de se dicunt.

Libros rerum divinarum Varro dicavit Cæsari Pontifici Max. Lactantius lib. 1. c. 6. *Varro quo nemo unquam doctior ne apud Græcos quidam, nedum apud Latinos, in libris rerum Divinarum quos ad C. Cæsarem Pontificem maximum scripsit, cum de Quindecimviris loqueretur, Sibyllinos libros ait non fuisse unius Sibyllæ.*

Libros de vita populi Rom. Janus Gebhardus II. 19. antiqvar. Lect. testatur in Codice Palatino Nonii Marcelli semper citari *de vita Patrum*: iis namqve libris vitam majorum executus erat Varo, ut ostenderet qvantum sua tempora à frugalitate veterum descivissent.

Libros suos de viris illustribus unde *hebdomadum* titulo inscripserit Varro, docet Samuel Petitus lib. IV. eclog. chronolog. pag. 204.

Decem apud Athenienſes ſorte legebantur viri, è ſingulis unus tribubus, penes qvos regnum eſſet & imperium ἐφημερίας tribuum ſuarum intra unam Prytaniam. Diſtribuebatur autem Prytania in *hebdomadas* qvinqve (*Hebdomadas* has obſervatas fuiſſe ab Athenienſibus teſtis eſt A. Gellius XV. 2. his verbis: *In conviviis juvenum, quæ agitare Athenis* hebdomadibus Lunæ *ſolenne nobis fuit.* Lunæ, id eſt, κατὰ Σελήνην, ut loqvitur Thucydides, ſive τῆς πρυτανείας *hebdomas* intelligitur.) Singulos autem dies imperabat ſorte captus Ἐπιςάτης, & ita deinceps reliqvi, donec *hebdomadis* orbis abſolveretur; atqve ita fiebat, ut è decem tres ſupereſſent, qvi non imperabant. Ulpianus in Androtianam: ἀλλ' ἐπειδὴ πάλιν οἱ πεντήκοντα πολλοὶ ἦσαν εἰς τὸ ἄρχειν ἅμα, οἱ δέκα κατὰ κλῆρον μιᾶς ἡμέρας τῶν ἑπτὰ, ὁμοίως δὲ ἕκαςος τῶν ἄλλων ἀπὸ κλήρου ἦρχε τὴν ἑαυτοῦ ἡμέραν, ἄχρις οὗ πληρωθῶσιν αἱ ἑπτὰ ἡμέραι. καὶ συνέβαινε τοῖς ἄρχουσι, τρεῖς μὴ ἄρχειν. ἕκαςος δὲ ἄρχων ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ καλεῖται Ἐπιςάτης. Hinc explicandus eſt titulus Libri Varroniani. Nam ita inſcriptus eſt, qvi continebat imagines clarorum virorum, * ſimul-

* Opus genealogicum appellat vir Rev. Jac. Frid. Reimannus in Hiſtoria litteraria libror. genealogicor. pag. 44. neſcio quo auctore. Nam ſingulos claros viros virtute rebus geſtis vel ingenio ſive Græcos ſive Romanos illo opere celebraſſe potius Varro, qvam familiarum aut genealogiæ rationem habuiſſe videtur. Sic libro primo de imaginibus Home-

nulqve eorum elogia, ut colligitur è Lib. I. Epiſtolarum Symmachi Epiſt. IV. ** qvia qvemadmodum ſingulis Πρυτανείας hebdomadibus regnabant οἱ Ἐπιστάται vicem & ἐφημερίαν ſuam; ita & in his Varronis HEBDOMADIBUS aſſignatus erat cuiqve clarorum virorum qvaſi regni dies in ſua ipſius imagine & elogio. *Hactenus Sam. Petitus.*

De Satiris Varronis adeundus etiam Iſ. Caſau- 82.
bonus libro 2. de ſatirica poëſi capite 2. Titulis ſatirarum addendus *de ſectis*, ex Nonio & Priſciano.

Varronem Atacinum agentem annum 83.
XXXV. ætatis Græcas litteras didiciſſe ſcribit Hieronymus & ex eo Proſper in Chronico.

Homerum poſuerat teſte Gellio lib. 3. cap. 11. In alio Demetrium teſte Nonio in *luces*, in aliis alios. Ejusdem tamen Varronis fuit de familiis Trojanis liber, & de gradibus neceſſitudinum.

** Primus hanc Symmachi Epiſt. produxit & illuſtravit Lud. Carrio lib. 2. emendatt. cap. 14. qvem vide. Symmachi ad Patrem ſcribentis verba ſunt: *Studium quidem Menippei Varronis imitaris, ſed vincis ingenium. Nam quæ in noſtrates viros nunc nuper condis epigrammata, puto hebdomadon elogiis prænitere, quod hæc æque ſobria nec tamen caſca ſunt. Illa bono metallo cuſa torno exigi neſcierunt: & duriorem materiam, niſi fallor, adniteris. Ille Pythagoram, qui animas in æternitatem primus aſſeruit. Ille Platonem qui Deos eſſe perſuaſit. Ille Ariſtotelem, qui naturam bene loquendi in artem redegit. Ille pauperem Curium ſed divitibus imperantem: ille ſeveros Catones, gentem Fabiam, decora Scipionum, totumque illum triumphalem Senatum parca laude perſtrinxit. Tu ruinam proximæ ætatis illuminas.*

Ex Varronis novem voluminibus disciplinarum *librum de Arithmetica* adhuc superstitem se vidisse Romæ apud Laurentium Strossium Cardinalem testatus est Vertranius Maurus in Varronis vita. Varronem de numeris allegat Censorinus cap. 2.

Epistolicarum quæstionum libros laudat etiam Servius in 1. Georg. *Librum primum de scenicis originibus* Censorinus cap. 17. *Libros navales* Jo. Sarisberiensis II. 1. Policratici, & Vegetius, qvi pleraq; ex illis transtulit in librum ultimum suum de re militari, & nominatim eos laudat lib. 5. cap. 11. His videntur respondere *littoralia* Varronis citata à Solino cap. 11. Servio *de ora maritima.* Vide Salmas. pag. 172. edit. Paris.

Pro *Marcopoli* Hadrianus Junius VI. 9. animadvers. legit μαργόπολις, qvasi luxuriosam civitatem dicas, Romam.

Tubero Varronis de origine humana laudatur à Censorino cap. 9. & falluntur qvi *de origine Romana* legunt.

Svetonius de illustribus Grammaticis c. 23. de Remnio Palæmone: *arrogantia fuit tanta, ut Marcum Varronem porcum appellaret.* Caspar Barlæus Epistola ad Joachimum Vicofortium: *Palemon Grammairien fort satirique appelloit le docte Varron le pourceau des lettres, parce qu'il ramassoit de toutes parts beaucoup des choses sans choix & sans jugement.* Dubito an hæc fuerit Remnii sententia. Nec enim porcorum est colligere, sed rimari ac tentare rostro.

SCRI-

SCRIPTORUM ET LIBRORUM NOMINA

Quæ à Varrone in libris de Latina Lingua referuntur.

Ad paginas editionis A. 1581. 8.

Cas-

Ju-

In

INCERTORUM.

Cenſo-

CAPUT VIII.

DE M. TULLIO CICERONE.

Ad pag.

89. Tullia gens utrum à Tullo Rege Rom. duca originem, vide Claud. Dausqvejum & Nic Heinsium notis ad Silii VIII. 407. Fuit & Tul liu

us Cimber Rhetor, in qvem ſcazontes in Ca- lectis Vett. Poëtarum. Ciceronis pater fullo Dioni fides, cujus inde ſcomma lib. 46. ubi ait iceronem τὰς κρείσσονας αὐτοῦ πατεῖν καὶ πλύ- ιν (ut fullones ſolent pannos) λοιδορίαις τισὶν ἐργαστηρίων καὶ τελόδων. &c. Mater Cicero- is Helvia, pater eqveſtris ordinis ex Regio Vol- orum genere. Vide Proſperi Chron. p. 679. Hieronymo. Cicero natus Arpini, Serrano Cæpione Coſſ. Anno 106. ante CHriſtum atum. Vide Gellium XV. 28. & Pontaçum ad uſebii Chron. pag. 481.

Ciceronis effigies extat in numo Magneſio- um apud Triſtanum Tom. 2. 429. & in alio pud Lambecium Tom. 2. pag. 726. atqve in eteri Cyriaci Matthæi marmore ibid. nec non gemma apud Laur. Begerum pag. 71. the- uri Palatini: & in veteri anaglypho porticus erenisſimi Ducis magni Hetruriæ apud Jac. ronovium Tom. 3. theſauri Græcar. Antiqvi- tum. De peregrinatione ſua & ſtudiis Cicero ſe in Bruto cap. 91. ſeq. cui jungendæ C. V. Jo. eorgii Walchii amœnitates hiſtoricæ de Cice- onis peregrinatione. Lipſ. 1715. Qvis vero non iiretur Ciceronem, hominem novum primo atim qvo petere eum licebat tempore, hoc eſt vadrageſimo anno ætatis Conſulatum Romæ petiiſſe & impetraſſe & gesſiſſe tanta cum au- oritate. Confer Orat. contra Rullum c. 1. ſeq. de Catilina à Cicerone Conſule oppreſſo Ex- erpta Peireſciana pag. 797. & Orationes Cati- lina-

linarias, Salluſtium &c. Numus in Ciceroni ex Cilicia triumphum apud Begerum Tom. 2 theſauri Brandenburg. Conſulere etiam juvabi ejusdem Begeri examen dubiorum qvorun dam, ubi Ciceronem proconſulem non Cili ciæ tantnm ſed Cypri qvoqve & Aſiæ fuiſſe diſ putat. Berolin. 1704. fol. Ex illa præfectur annua ad qvingenta millia thalerorum ad eun redierunt licet ſatis abſtinentem. Unde col ligas qvantum exigere potuerint iniqvi & ava ri locupletiorum Provinciarum Romanarun præfecti.

De Ciceronis majoribus conſulendæ not virorum doctorum ad caput 1. Orationis pr Rullo Tom. 3. edit. Grævianæ pag. 339. Uxo rem ipſius Terentiam fuiſſe ſororem Fabiæ Te rentiæ virginis Veſtalis, notat Plutarchus in Catone minore pag. 768. Filius Ciceronis Ma cus Tullius ex paterno ingenio nihil admodun habuit præter affectationem urbanitatis ſive jaciendi joci, cujus exemplum affert Seneca ſva ſoria ultima. Non minus tamen ac pater Con ſulatum obtinuit, geſſitq; eodem qvo Auguſt Ao. U. C. 723. ſuffectus ex Idibus Sept. & in co ſulatu ſuo auctor fuit ut ſtatuæ, imagines, orn menta M. Antonii omnia dejicerentur, ſancir turq; edicto ut ex Antoniorum familia nem Marcus nominaretur. Vide Plinium XXII. & Plutarchum in Ciceronis patris vita pag. 88 Appianum &c. Multi ſunt in hujus Cicer nis filii laudibus efferendis ſcriptores duo r

cer

entiores qvorum unus Latine, alter Gallice vitam ejus consignarunt, & simul nonnulla attigerunt de rebus patris, fratrisqve ejus Qvinti, & qvem hic habebat filium cognominem, Qvinti Ciceronis. Uterqve ad manus mihi est, & Latinus qvidem qvem ex auctione Kielmannianæ Bibl. locupletissimæ nactus sum raro obvius, scriptus diligenter tersoqve stilo, nec indignus qvi prælo iterum subjiciatur. Titulus libri est: † *M. Tullii Ciceronis Vita continens rerum tum ab aliis tum ab ipso domi forisq; præclare gestarum historiam*, Simone Vallamberto, *Heduo Avalonensi autore.* Paris. apud Bathol. Macæum 1587. 8. Auctor posterioris, qvæ Gallice lucem vidit Hagæ 1715. 12. * *Histoire des qvatre Cicerons*, ex Vallamberto profecit, licet vix usqvam citet de nomine nisi pag. 222. vitiose *Valember* pro Vallamberto.

De Tullia Ciceronis filia & genero Dolabella ** eruditam observationem leges in Acerra Philologica Hallensi Germanice A. 1715. 8. edita pag. 533. seq. De fano qvod Tulliæ filiæ suæ defunctæ Cicero monumentum dedicasse se innuit XII. 25. 27. ad Atticum, Dissertatio Nicolai Mongalti inserta Memoriis Academiæ Regiæ inscriptionum, vulgatis Gallice T. 2. p. 473.

† Henr. Jo. Bütemeisteri programma Witeb. 1720.

* Acta Erud. A. 1715. p. 155. Journal literaire Tom. V. pag. 118. Neue Bibl. XXXIX. pag. 788.

** Duo Dolabellæ, de qvibus Grævius ad Svetonii Cæsarem pag. 776.

In Academiam & thermas Ciceronis, qvæ oculis medebantur, argutum Epigramma Laureæ Tullii, ejus liberti ſervatum à Plinio XXXI. 2.

De nece Ciceronis Plutarchus pag. 884. ſeq Joannes Antiochenus in excerptis Peireſcianis p. 798. Valerius Max. V. 3. 4. Martialis III. 66. & qvæ ex Livio & Severo Seneca ſvaſor. VII. E recentioribus Jo. Conradus Dietericus in vita Augusti Imp pag 78. ſeq & Theodorus Gorallus ſive Jo. Clericus ad fragmentum Cornelii Severi.

Deſiderii Lignaminei, Patavini ad Jo. Baptiſtam Privitellium Cœnetenſem deſcripta & Venetiis A. 1557. edita facies monumenti Ciceronis, reperti ut ajunt A. 1544 in Zacyntho inſula cum inſcriptione M. TYLLI CICERO HAVE ET TU TERTIA ANTONIA, cumque urna inſcripta verbis MAR. TUL. AVE & vaſculo excipiendis lacrymis, recuſa exhibetur in Ampliſſ. Viri Burchardi Gotthelf Struvii Bibliotheca librorum variorum, theca 1. Jen. 1719. 4.

S. Hieronymus, cujus Epiſtolæ ſelectæ ſub Tullii Chriſtiani nomine à Monacho qvodam Benedictino vulgatæ ſunt noviſſime Pariſiis A. 1718. 12. Euſtochio ſuæ Epiſt. 22. narrat febricitanti ſibi viſum ſe coram divino tribunal vapulare, qvod Ciceronianus magis eſſet qvam Chriſtianus. Pro re vere geſta accipiens Pe-

trus

rus Blæsensis Epist. 140. *B. Hieronymus*, inqvit, *ere usqve ad internecionem flagellatus est ab Angelo, ,via rhetorici lepore sermonis illectus vanitati operam dabat.* In Corpore Canonico Can. *legimus* 7. distinct. 37. *Legimus de B. Hieronymo, qvod um libros legeret Ciceronis, ab Angelo est correptus o qvod vir Christianus paganorum figmentis intendeet.* Aliis somnium, qvod ipse alibi firmat Iieronymus: aliis ut Clariss. Heumanno * nerum est commentum Hieronymi. Sed niiil impedit qvo minus fuerit somnium ex iis vibus videmus nobis vigilare & tamen somiiamus, qvod febricitantibus sæpius contingee est notissimum.

Vitam Ciceronis scriptam à *Plutarcho* præter Iermannum Cruserium & Gvil. Xylandrum ,atine vertit Achilles Bochius. Cum *Christohori Preussii* Pannonii vita Ciceronis & studioum rerumqve gestarum historia ex ejus ipsius ibris testimoniisqve potissimum observata, rodiit Oratio de imitatione Ciceroniana qvod lla sola ad genus qvodcunqve elocutionis sufficiat. Basil. 1555. 8. *Benedictus Herbestus* Poloius, verbis Ciceronis vitam ipsius consignaâ€it A. 1568. de cujus aliis scriptis Simon Staraolscius in Polonorum scriptorum hecatontale cap. LIII. De *Seb. Corradi* qvæstura, qvo li-

* Anno ætatis Hieronymi XXXII. vide Tillemont, Tom. XII, memor. Hist Eccles. pag. 24. seq

** C A. Heumannus programmate de Hieronymi ecstasi Ciceroniana.

bro vita Ciceronis insigniter illustratur, confe
renda Bibl. selecta Jo. Clerici Tom. XIV. pag
143. seq.

Vita Ciceronis scripta à Francisco Fabrici
occurrit etiam in editione Veneta Manutiorum
commentariis illustrata in fol. & in Gronovian
adspersis qvibusdam Jac. Gronovii notis.

Antonii Schultingii erudita Oratio de *juris
prudentia* Ciceronis subjuncta est viri illius claris
simi dissertationibus editis Franeqv. A. 1708. 4
& recusa ad calcem dissertationum ejus de re
cusatione judicis Lugd. Bat. 1714. 4. Corne
lius van Bynkershoek in opusculis varii argu
menti, de qvibus Acta Erud. A. 1720. pag. 111
& 116. seq. Nicolai Harschei diatribe de divi
natione Ciceronis (Reip. mutationem præsa
gientis,) in exemplum divinationis civilis pro
posita, Marpurg. 1710. 8 Jac. Perizonii Ora
tio inauguralis de Ciceronis eruditione & in
dustria, proposita in exemplum juventuti Aca
demicæ, Franeqv. 1682. Jo. Sam. Bergeri Cice
ro *Medicus*, Witeb. 1711. Jo. Casp. Haferungi
Cicero *Theologus*, Witeb. 1701. Jo. Philipp
Treuneri diss. de Theologia Tullii, Jenæ edi
ta. Ex utroqve horum sed longe magis ex ips
Ciceronis lectione constare puto, alienum
fuisse ipsum ab errore Epicuri qvem illi impin
git vir doctus Jo. Matthias Gesnerus, qvi in
Chrestomathia Ciceroniana, libro utilissim
alioqvi & commendando adolescentibus pag

277

277. providentiam Divinam ab Cicerone negatam fuisse affirmat.

Vim dictionis Tullianæ innuere videtur Ennodius Epist. 5. scribens de Avieno : *Aurum Demosthenis & ferrum Ciceronis expendit.* Idem Epistola XVI. *Adhibita, credo, adversus me fuisset Tulliani profunditas gurgitis, Chrysippi proprietas, Varronis elegantia.* Manus Ciceronis sive chirographa ejus adhuc superabant temporibus Qvintiliani, qvo judice X. 1. Tullius effinxit vim *Demosthenis, Platonis copiam & Isocratis jucunditatem* : atqve ut ait Vellejus effecit *ne quorum arma vicerant Romani, eorum ingenio vincerentur.* Hieronymus prologo qvæstionum Hebr. *Sed & Tullius qui in arce eloquentiæ Romanæ stetit, rex oratorum & Latinæ Linguæ illustrator, repetundarum accusatur à Græcis.* Similiter *Regem eloquentiæ* appellat Paschasius Ratbertus prologo in Evangelium Matthæi. Et Themistio Græco scriptori Oratione XIII. ad Gratianum Imp. pag. 173. audit ὁ πάνσοφος Τύλλιος, ὁ τῆς παλαιᾶς Ῥωμαίων σοφίας ἡγεμών, *qui nihil ignoraret, dux & auctor veteris Romanorum sapientiæ.*

Libri duo de inventione, sub titulo *Rhetoricæ veteris* prodierunt sine anni nota vel loci in fol. Eundem titulum ferunt etiam in aliis antiqvis qvibusdam editionibus, qvemadmodum libri ad Herennium nuncupantur Rhetoricæ novæ, Itaqve & à Georgio Trapezuntio per Rhetoricam veterem libri de inventione denotantur, non libri ad Herennium, ut sibi persvasit Claris-

ſimus Gibertus. * Idqve recte obſervatum in Diario Lipſienſi, ** at verba hæc commentarii in libros ad Herennium, non ſunt Marii Fabii Victorini, qvi in illos non ſcripſit, ſed recentis ſcriptoris: *Nova Rhetorica* (vocantur libri ad Herennium) *ad differentiam veteris, quam in adoleſcentia ſcripſit* (Cicero) *de qua in Oratore ait:* qvi libri à nobis exciderunt &c.

M. T. Ciceronis ad Herennium Rhetoricorum novorum libri, M. T. Ciceronis Rhetoricorum veterum libri Venetiis 1470. fol. † per Nicolaum Jenſon.

Emendata manu ſunt exemplaria docta
Omniboni, quem dat utraque lingua patrem.
Hac eadem Jenſon Veneta Nicolaus in urbe
Formavit, Mauro ſub Duce Chriſtoforo.

AdHerennium & de inventione Venet. 1479. fol. per Philippum Condam Petri.

Libri II. de inventione cum commentario Victorini, Venet. 1481. fol. per Baptiſtam de Tortis & ibid. 1483. fol. per Joannem de Forlivio & Jacobum Britannicum Brixianum.

Venet. 1493. fol. Colon. 1535. 8. &c.

92. Cum Franciſci Maturantii & Antonii Mancinelli commentariis prodierunt etiam Venetiis A. 1486. fol.

De *Dialogis III. de Oratore* ita Cicero ipſe XIII. 19. ad Atticum: *Sunt etiam de Oratore noſtri tres mihi*

* Jugemens ſur les Auteurs de la Rhetorique p. 405.
** Neuer Bücher-Saal XXIX. p. 319.
† Maittaire annal. typograph. p. 69. & 136.

nibi vehementer probati. In eis quoque eæ personæ iunt, ut mihi tacendum fuerit. Crassus enim loquitur, Antonius, Catulus senex, C. Julius frater Catuli, Cotta, Sulpicius Puero me hic sermo inducitur, ut nullæ esse possent partes meæ. A. U. C. 662. Ciceronis XV. Vide Jonsium de scriptoribus Hist. Philosoph. pag. 187. *Præcepta Oratoria* vocat Cicero n Topicis cap. 25. & ad hos libros iterum provocat bis cap. 26. Primum illos (qvibus lacetis tantum & mutilatis usus fuerat Petrarcha) ntegros reperit Gasparinus Bergomas, descripsit Cosmus Cremonensis, excudit Ulricus Han de Wienna, Rom. 1468. fol. & Christophorus Valderfer Ratisponensis Venet. 1470. fol. & Andreas Catharensis ibid. 1478. fol. Extat etiam editio sine anni nota & loci in fol. Illustravit *Omnibonus Leonicenus* Vicentiæ 1476. fol. Venet. 1485. fol. Editio præclara *Thomæ Cockmani*, emendata ad sex Codices MSS. recusa * Oxoniæ 1706. 8. Novo deinde studio eosdem libros novissime recensuit *Zacharias Pearce* ** Cantabrig. 1716. 8. additis etiam notis ad Voluminis calcem. Hic præter Codices tres MStos haud inspectos Cockmanno, usus est editione Veneta A. 1478. & Mediolanensi A. 1498. Ex libris Rhetoricis Ciceronis junctim in usum Delphini editis Paris. 1687. 4. a *Pacobo Proust*, S. J. hi tres de Oratore separa-

 tim

* Bibl. ancienne & moderne Tom. XI. pag. 155.

** Acta Eruditor. A. 1717. pag. 58. Bibl. ancienne & moderne T. XI. p. 155.

tim * cum Prouſtii notis excuſi prodierunt Oxoniæ 1715. 8. Italica interpretatio *Ludovici Dulcis* cum paucis ejus notis, ſubjectis ad calcem Voluminis, lucem vidit Venetiis 1554. 12. Gallica verſio Pariſ. 1673. 8. *Benedicti Averanii* eruditi & diſertiſſimi ſcriptoris diſſertationes CXII. in librum 1. de Oratore Tom 2. Operum ** excuſorum Florentiæ 1716. fol.

De jocis Ciceronis præter laudatos Volum. I. pag. 93 à me ſcriptores conſules Eraſmum libro qvarto apophthegmatum, & Andream Schottum Vindiciis Ciceronis ſive in Cicerone à calumniis vindicato Antw. 1713. 8. c V. & VI.

Brutum ſive *librum de claris Oratoribus* primum ex Codice MS. deſcripſiſſe ſe, & in manus hominum dediſſe gloriatur Blondus Flavius in Italia illuſtrata pag. 346. *Cum in Quintiliani Inſtitutionibus & ad Atticum Epiſtolis noſtrorum Italiæ adoleſcentium ingenia deſudarent*, Gaſparinus Bergomenſis, *grammaticus rhetorque celeberrimus Venetiis meliori ſolito doctrina nonnullos erudivit, plurimos ad ea imitanda ſtudia incitavit: florebantque jam & fama celebrabantur Petrus Paulus Vergerius, Omnibonus ſchola Patavinus & natu majores Leonardus Aretinus, Robertus Roſſus, Jacobus Angeli & Poggius ac Nicolaus Mediceus quem præceptor domi aſſiduus erudierat Aretinus, Gvarinusque Venetiis & Victorinus Feltrenſis Mantuæ multos cœperant erudire, cum Philippus Mediolanenſis dux tertius Gaſparinum à Bergomo ſub*

* Mem. de Trevoux 1716. p. 353.

** Giornale de' letterati d' Italia Tom. XXIV. pag. 434 Bibl. ancienne & moderne Tom. XII. p. 184

ſubditum hominem invitum Mediolanenſibus edocendis Padua & Venetia evocavit. Ubi id maxime adjumenti ſtudiis eloquentiæ attulit, quod repertus Laudæ à ſummo viro Gerardo Landriano tunc ibi Epiſcopo multis maximisque in ruderibus Codex Ciceronis pervetuſtus, & cujus literas vetuſtiores pauciſſimi ſcirent legere, ad ejus perveniens manus interitum evaſit. Continebat is codex præter rhetoricorum novos & veteres *qui habebantur*, tres *quoque* de Oratore *integerrimos*, Brutum de Oratoribus claris & Oratorem ad Brutum M. Tullii Ciceronis: *unde liberatus eſt bonus ipſe vir Gaſparinus ingenti quem aſſumſerat labore ſupplendi quoad poterat librorum de Oratore defectus: ſicut diu antea in Quintiliani inſtitutionibus multo labore ſuppleverat. Et quum nullus Mediolani eſſet repertus qui ejus vetuſti Codicis literam ſciret legere, Coſmus quidam egregii ingenii Cremonenſis tres de oratore libros primus transſcripſit, multiplicataque inde exempla omnem Italiam deſideratiſſimo Codice repleverunt. Nos vero cum publicis patriæ tractandæ negotiis adoleſcentes Mediolanum adiiſſemus*, Brutum de claris Oratoribus *primi omnium mirabili ardore ac celeritate tranſcripſimus, ex quo primum Veronam Gvarino, poſt Leonardo Juſtiniano Venetias miſſo, omnis Italia exemplis pariter eſt repleta.*

Brutus cum libro de perfecto Oratore, Topicis, Partitionibus, & libris de Oratore Leoniceni illuſtratis commentario, ac de petitione conſulatus ad Q. fratrem & Æſchinis ac Demoſthenis Orationibus contrariis Latine verſis 93.

prodiit Venetiis A. 1485. fol. apud Barthol. Alexandrinum & Andream Asulanum. Idem Brutus ex Gallica Girii versione Paris. 1670. 12.

Orator sive liber de perfecto oratore (*de optimo genere dicendi* vocat ipse Cicero XII. 17. Epist. ad Cornificium) scriptus A. U. 708. cum M. Brutus Galliam cis Alpes teneret. Vide Henr. Norisium ad Cenotaphia Pisana pag. 271. Orator, de fato, topica & de universitate, cum commentario *Victoris Pisani* 1492. fol. Orator Gallice redditus à *Blasio Vigenerio*, Paris. apud Vascosan. 1575.

Topica cum commentariis *Boëthii* & scholiis *Philippi Melanchthonis*, Haganoæ 1533 8. Cum commentariis Boëthii, *Jo. Visorii* & *Barthol. Latomi*. Lugd. 1541. 8. Cum commentariis *Georgii Vallæ*, sine anno & loco fol. *Cœlii Secundi Curionis* in Topica commentarius Basil. 1553. 8. Deniqve *Joannes à Reberteria* Turonensis, JCtus Parisiensis, dignus Duareni discipulus vulgavit libros qvatuor Topicon juris, Paris. 1575. 8. Witeb. 1590. 8. qvibus Ciceronis Topica illustrantur supplenturqve.

Partitiones Oratoriæ cum Topicis & Oratore Venet. 1485. fol. & cum scholiis Gerardi Bucoldiani Colon. 1531. 8. adjuncta Oratione pro Dejotaro & ex Livio Oratione Q. Fabii Max. de P. Scipionis in Africam trajectione.

Libros

Libros ad Herennium cognatum * ac familiarem suum, Tullio etiam vindicant Leonardus Aretinus, Dionysius Lambinus, Marinus Becichemus Scodrensis qvi ab adolescente scriptos ** putat in diss. qvod libri ad Herennium à familia Ciceronis amoveri non debeant; & Angelus Bucinensis in defensione pro Rhetoricis ad C. Herennium Philippo Strozæ dicata. Becinchemi & Bucinensis diatribæ occurrunt in collectione Commentariorum Basileensi in libros Ciceronis Rhetoricos. Audacter etiam pro Cicerone auctore pugnat Tranqvillus Tamyras in Hexasticho qvod in antiqvis editionibus legitur: 95.

Dic quibus, o Lector, validis rationibus instes
Hoc non esse, sacri est quod Ciceronis opus?
Non hic ingenium, non spectas flumina lingvæ?
Non cernis variis dicta ministeriis?
Qui negat hoc, cæli tandem reor astra vetabit
Et maris esse undas & gramen esse soli.

L. Cornificium patrem, auctorem librorum illorum facit Antonius Riccobonus commentario in doctrinam Oratoriam Ciceronis p. 253. seq. & in diss. adversus Joh. Marium Mattium 96.

* Lib. IV. c. 69. *Nam & simul libenter exercemur propter amicitiam cujus initium cognatio fecit, cetera Philosophiæ ratio confirmavit.*

** Huic sententiæ repugnat quod lib. 1. cap. 20. exempli loco affertur: *Tullius hæres meus Terentiæ uxori meæ triginta pondo vasorum det quæ volet.* Atqui Tullius Ciceroni natus anno ætatis quadragesimo tertio.

tium * Brixianum, qvam libris XXV. de usu Rhetoricæ Aristotelis subjecit. Nec non Jacobus Proust S. J. (qvi libros Ciceronis Rhetoricos in usum Delphini illustravit) in limine notarum; Andreas Dounæus ad Chrysostomum Tom. VIII. pag. 340. &c. Ambigui hærent Benedictus Averanius diss. 3. in Ciceronem Tom. 3. Opp. professus non nimis præfracte id se velle vel affirmare vel negare, Gibertus in judiciis Gallice editis de scriptis Rhetorum pag. 409. seq. Non Cicerone modo sed etiam *Cornelio Celso* & vel mediocri Celsi auditore (qvi & ipse de Rhetorica scripsit) indignos esse ad Herennium libros disputat Franciscus Floridus Sabinus lib. 1. lect. subcisiv. c. 4. Tom. 1. Lampadis artium Gruterianæ pag. 1037. Qvisqvis vero fuit auctor, (certe non Cicero) doctore *Hermete* se usum innuit Lib. 1. cap. XI. *Causarum constitutiones alii quatuor fecerunt, noster doctor Hermetes tres putavit esse.* Ad Herennium Rhetoricorum novorum ** libros qvatuor habeo excusos Cracoviæ 1500. 4. cum præf. *Raphaëlis Regii* ad Antonium Lauredanum, in qva hæc inter alia: *quid Rhetorica ipsa ad Herennium apertius? tametsi namque opusculum illud Ciceronis non esse alibi collegi, ex perspicuis tamen*

* Riccobono Mattius opposuit defensionem annotationis suæ, quæ recusa legitur in Tomo quarto Miscellaneorum Gaudentii Roberti pag. 537. seq.

** Vide supra pag. 102. ubi antiqviores qvoqve editiones librorum ad Herennium cum Rhetorica veteri, h. e. libris de inventione vulgatorum.

men illius præceptis fere descriptum esse non ignoro. Antonii Mancinelli commentarius exstat in ejus operibus Grammaticis Basil. 1501. 1508. 4. & in elegantiæ portu Venet. 1493. 4. Cum notis Gyberti Longolii, Colon. 1535. 4. additis libris de inventione cum commentariis Victorini. Ad Herrennium, de inventione, Topica & de partitione oratoria, Paris. 1537. 12. apud Rob. Stephanum.

Commentarium suum in libros ad Heren- 98.
nium *Hieronymus Capidurus* magnam partem excerpsit ex præceptoris sui *G. Vallæ* prælectionibus.

Rhetorici Ciceronis *libri* editi junctim cum Commentariis Omniboni Leoniceni, Venetiis Ao. 1485. fol. per Barthol. Alexandrinum & Andream Asulanum, addito libello Qvinti Fratris ad Ciceronem de petitione consulatus de qvo dixi Volum. 1. p. 114. nec non Norimbergæ 1497. fol. & cum commentariis Francisci Maturantii, Antonii Mancinelli & in libros de inventione, Marii Fabii Victorini. Venet. 1501. fol. Commentarii variorum in libros Rhetoricos, Basileæ 1541. fol. qvo in volumine habes *in libros de oratore*, Strebæi & Melanchthonis scholia, & Becinchemi ac Petri Victorii castigationes. In *Brutum* Auli Antonii Palmyræni scholia & castigationes Jo. Rivii ac Victorii. In *perfectum oratorem* Victoris Pisani, Strebæi, Melanchtonis, Rivii, Victorii. In *Partitiones*, scholia G. Vallæ, Strebæi, Latomi &

& Hegendorphini. *In Rhetor. ad Herennium*, annotationes Gib. Longolii, Claudii Pontani, & Hieron. Capiduri Parentini, castigationesqve Petri Victorii & Becinchemi, cujus etiam & Nic. Angeli Bucinensis defensio qvod libri hi Ciceronem auctorem habeant, præfigitur. Deniq; *in libros de inventione* Victorinum, & ejusdem Becinchemi in Ciceronem & Victorinum castigationes.

Patrocinium non semper gratuito impertiisse clientibus suis Ciceronem (ut visum Q. Corrado in Qvæstura,) probat Fridericus Brummerus in commentario erudito ad Legem Cinciam cap. 7. pag. 89. seq. edit. Lipsiensis.

Andreas Alciatus X 20 parergon Juris: *Ego illud amplius arbitror, si hodie orantem Ciceronem audiremus, fore ut vix à quoquam intelligeretur, tanta pronunciationis ipsius atque accentuum mutatio facta est.*

Orationem primam qva Cicero *P. Qvintium* vigesimo sexto anno ætatis suæ* defendit, novissime in specimen cæterarum Tullii Orationum similiter illustrandarum cum notis & animadversionibus suis edidit vir ingenio præstans ac doctissimus *Jacobus Facciolatus*, ** nec paucis illius locis novam & insignem lucem attulit ad calcem Orationis suæ qva Latinæ lingvæ facultatem ex usu bonorum scriptorum potius qvam ex Grammaticorum præceptis com

* Arnoldus Pontacus ad Eusebii Chron. pag. 488.

** Giornale de' letterati d'Italia Tom. XV. pag. 458. T. XVI. pag. 366, Journal litteraire T. VI. p. 494.

comparanda. Patav. 1713. 8. & Lipsiæ curante V. C. Jo. Georgio Walchio, Jenæ 1714. 4. Eandem Tullii Orationem pridem illustrarunt *Antonius Luscus* Vicentinus & *Joach. Camerarius.*

Roscianam utramqve Joach. Camerarius & Franciscus Sylvius.

Ex Orationibus qvas in causa publica dixit 99.
Cicero, prima fuit illa *pro Sex. Roscio.* Vide Grævii notas ad cap. 21. Roscianam Ciceronis allegat Servius in 1. Georg. *Volcatium Sejum* Gallicanum pro auctore antiqvorum in Orationes qvasdam scholiorum habet Isaacus Vossius ad Catullum, pag. 318.

Pro Verre contra Ciceronem dixit *Hortensius*, 100.
teste Qvintiliano X. 1. Verrina qvarta Ciceronis & cæterarum loca qvædam Gallica veste induta leguntur (post editionem A. 1685.) in operibus *Francisci Malacrucii* (Mr. de Maucroix) Canonici Rhemensis, Paris. 1710. 8.

Verrinas illustrarunt universas Franciscus Sylvius, Barth. Latom⁹, primas qvatuor Christoph. Hegendorphinus, primam Mich. Toxita, ceteras Joach. Camerarius, qvartam & qvintam Petrus Nannius, qvintam qvoqve Eubulus Dynaterus. Horum omnium enarrationes extant in collectione commentariorum in Ciceronis Orationes Lugdunensi 1553. fol.

Orationem *pro Fontejo* præter *Franc. Sylvium* & 101
Joach. Camerarium illustravit etiam *Francisc. Fabricius.* Illam *pro lege Manilia* de deligendo Imperatore ad bellum Mithridaticum Pompejo, cujus pul-

pulcherrimæ laudes illa Oratione continentur, *Rud. Agricola* Tom. 1. Opp. 461. ſqq. Colon. 1539. 4. qvi potiſſimum ea qvæ ad inveniendi ac diſponendi artificium pertinent, annotavit, *Nicolaus Agricola* Blankenburgenſis, *Jac. Omphalius*, & *Joach. Camerarius*, Tum *Hermannus Nicephorus*, Weſtphalus, Roſt. 1605. 8. *Albert. Leniceru* Witeb. 1573. 8. & *Antonius Luſcus*. Pariſ 1573. 4.

Orationem *pro A. Cluentio*; *Franciſcus Sylviu* Ambianus. *Antonius Luſcus*, *Joach. Camerarius*.

De Oratione *pro Cornelio* non omittendum teſtimonium Qvintiliani VIII. 3. ubi de ornatu *Nec fortibus modo ſed etiam fulgentibus armis prælia tus in cauſſa eſt Cicero Cornelii, qvi non aſſecutus eſſ docendo judicem tantum, & utiliter demum ac Latir perſpicueqve dicendo, ut populus Romanus admirati nem ſuam non acclamatione tantum ſed etiam plau confiteretur. Sublimitas profecto, & magnificentia, nitor & auctoritas expreſſit illum fragorem. Nec ta inſolita laus eſſet proſecuta dicentem, ſi uſitata & cet ris ſimilis fuiſſet oratio. Atqve ego illos credo, q aderant, nec ſenſiſſe qvid facerent, nec ſponte judicioq plauſiſſe, ſed velut mente captos, & qvo eſſent in lo ignaros, erupiſſe in hunc voluntatis affectum.*

Legis à Rullo latæ, oppugnatæ à Ciceron meminit Plinius VIII. 51. Hiſt. Orationes *lege agraria* illuſtrant Petrus Ramus, Eubul Dynaterus, Joach. Camerarius, Leodegariu Qvercu, Jacobus Burgelius.

Ci

Catilinariæ Ciceronis cum duabus sub Catili- 103.
næ nomine adversus Ciceronem, Badii notis illustratæ occurrunt ad calcem editionis Sallustii Basiliensis cum notis Varior. 1564. fol. Additur & pag. 1098. qvinta Ciceronis nomine adversus Catilinam Oratio, qvæ incipit: *Non est amplius tempus otii P. C. non est amplius locus po-estatum.* Exstant & Orationes in Catilinam & Sallustium cum Sallustii invectiva in Ciceronem excusæ in 4. sine anno & loco. Catilinarias Ciceronis illustrarunt Franc. Sylvius, Cælius Sec. Curio, Joach. Camerarius, Petrus Ramus, & primam Xichon Polentonus. Easdem magnam partem idem qvem paulo ante dixi *Maucroisius* non ineleganter reddidit Gallice. Et novissime universas qvatuor, præclarus JCtus *Franciscus Petrus Gilletus*, cujus Actiones forenses aliaqve opuscula junctim recusa * Gallice Paris. 1718. 4.

Aonii Palearii oratio contraria Ciceronianæ, qvam *pro* L. *Muræna* ille habuit, scripta est nomine Catonis minoris, qvi tribunus plebis Murænam ambitus accusarat, ut narrat Plutarchus in Catonis vita pag. 769. De tempore Orationis pro Muræna dictæ consulendus Petrus Victorius lib. 6. Var. Lect. c. 18. qvi non post omnes qvatuor Catilinarias, sed ante patefactam Catilinæ conjuratioem, comprehensosqve Catilinæ socios habitam fuisse, adeoqve in medio Catilinariarum collocandam

* Journal des Savans 1719. pag. 666.

dam esse disputat. Eam illustrarunt *Franciscu. Sylvius, Barthol. Latomus, Phil. Melanchthon, Joach Camerarius* & *Joannes Benignus.*

Orationem *pro A. Cæcinna* Jo. Tislinus, Latomus, Melanchthon & Camerarius.

Orationem *pro L. Valerio Flacco* præter *Francis cum Sylvium* Ambianum Basil. 1537. 4. *Antoniun Luschum, Christoph Cornerum,* & *Joach. Camerarium* illustravit *Gabriel Faërnus.* Rom. 1563. 8.

Pro P. Cornelio Sylla, conjurationis reo idem *Sylvius, Luschus, Camerarius* & *Philippus Melanchthon* Adversus eandem interpellationes sive respon sionem Torqvati nomine pro Sylla scripsit *Me chior Junius,* qvæ inter Orationes ejus Argento rati excusas legitur, parte VII.

In *pro Archia* scripserunt *Latomus, Melanchthon Antonius Luschus, Franciscus Sylvius, Martinus Bo lerus, Nic. Agricola, Joach. Camerarius,* & *Val Erythræus* qvi omnes exstant in enarrationibu virorum doctorum in Ciceronis Oratione junctim editis Lugd. 1554. fol.

104. *Post reditum ad Quirites* illustravit *Albertus Leni cerus.* Witeb. 1572. 8. præter *Xichonem Polen tonum, Jo. Sturmium, Barthol. Latomum, Vitum Amerpachium* & *Joachimum Camerarium.*

Wigandi Spanhemii commentarius Analysin Logicam & Rhetoricam Orationis *post reditum in Senatu,* in tironum usum explicans prodii Lips. 1591. 8. In eandem Orationem *Xichon Po lento*

entonus, Jo. Sturmius, Jac. Bugelius, Joach. Camerarius.

Orationem *pro domo sua* illustrarunt *Xichon Polentonus, Jacobus Bugelius, Mich. Toxita, Joachimus Camerarius. De domo* Ciceronis dixit etiam *Callidius* teste Qvintiliano X. 1.

De aruspicum responsis, illustrarunt *Xichon Polentonus, Joannes Sturmius, Joach. Camerarius.*

Orationem *pro Cn. Plancio, Franciscus Sylvius* Ambianus & *Bartholomaeus Latomus* Arlunensis. *Antonius Luschus, Mich. Toxita, Joach. Camerarius.*

Sestianam, hoc est Orationem pro P. Sextio allegat Servius in 1. Georgic. pag. 77. 78. illustrarunt *Xichon Polentonus, Jac. Bugelius, Vitus Amerpachius, Joach. Camerarius.*

In Vatinium præter Ant. Goveanum, idem Polentonus, Barth. Latomus, Joach. Camerarius.

Cælianam, sive pro M. Cœlio, *Barthol. Latomus* & *Jo. Tislinus* Paris. 1534 *Xichon Polentonus, Phil. Melanchthon, Leodegarius à Quercu, Joach. Camerarius.*

De provinciis Consularibus, Xichon Polentonus & Jacobus Bugelius.

Orationem *pro Balbo* Gaditano *Xichon Polentonus, Franciscus Sylvius, Vitus Amerpachius, Cælius Secundus Curio, Joach. Camerarius.*

Loca in Oratione *pro Balbo* c. 8. 18. & 21. de populo fundo, (qvo nihil aliud denotatur

qv?.n populum fieri auctorem subscriptorem qve alicujus rei, cui veluti fundo secure innit liceat) singularibus diatribis illustrarunt Nic Rigaltius, Ismaël Bullialdus ac præcipue Henricus Valesius, qvæ exstant Tom. 2. thesaur Antiqvitatum Romanarum Græviani. Vide & Jac. Gronovium ad Gellium pag. 737.

In Pisonem Jac. Omphalius, Joach. Camerarius.

Scaurianam h. e. Orationem pro M. Scauro allegat Servius ad 1. Georgic.

Pro Milone orationem qvoqve exercitationis causa scripserat M. Brutus, etiamsi egisse eum Cornelius Celsus falso existimavit, teste Qvintiliano X. 1. Institut. Orator. Orationem Ciceronis pro Milone illustrarunt *Matthæus Dresserus* Witebergæ 1596. 8. *Antonius Luschus*, *Jac. Philomusus*, *Phil. Melanchthon*, *Cælius Secundus Curio*, *Joach. Camerarius*, & *Claudius Baduellus*.

Pro C. Rabirio Mich. Toxita & Joach. Camerarius.

Pro M. Marcello ad C. Cæsarem & Patres conscriptos oratio sine loci & temporis notatione excusa in 4. illustrarunt *Albertus Lenicerus* Witeb. 1580. 8. tum *Antonius Luschus*, *Franc. Sylvius*, *Melanchthon*, *Latomus*, *Val. Erythræus*, *Cælius Secundus Curio*, *Franciscus Jammetius Textor* *Joach. Camerarius* & *Claudius Baduellus*.

Ora-

Orationem *pro Marcello* Gallice pridem vertit 106
ıntonius Macaultus, Regis Francifci I. cubicu-
ırius. Parif. 1534. & noviffime Maucroifius
vem jam femel iterumqve laudavi, inter cu-
ıs opufcula poftuma legitur. Ibid. 1710. 8.

Cuntra *Q. Ligarium* atqve adeo Ciceronem
ixit Q Tubero, ut partim ex Cicerone ipfo
onftat, & narrat Qvintilianus X. 1.

Pro Q. Ligario Orationem illuftrarunt *Georgius*
'rapezuntius qvi commentarium fuum dicavit
'ictorino Feltrenfi: *Georgius Merula*, Tarvifii
478. fol. cum notis in Juvenalem adverfus Do-
nitium Calderinum, & argumentis Epiftola-
um Ciceronis ad Lentulum. *Antonius Lufchus*,
'ranc. Sylvius, Barthol. Latomus, Xyftus Betulejus,
'hilippus Melanchthon, Cælius Sec. Curio. Trape-
untii, Merulæ, cæterorumqve omnium lu-
ubrationes exftant in commentariis vario-
um in Orationes Tulii junctim editis Lugd.
554. fol. Eft mihi editio antiqva hujus Ora-
ionis excufa Cracoviæ in 4. cujus fronti poft
'etri Conarii hexaftichon, qvo ait Ciceronem
ıt in aliis alios, ita hac in oratione feipfum vi-
iffe, fubjiciuntur hi phalæci Michaelis Wran-
:ii Dalmatæ:

Iftac ut Cicero actione vitam
Quinti Ligarii Charonte ab ipfo
Divini eloquii tubâ evocavit,
Sic nos, o juvenes, labore multo

Sævam barbariem jugo prementes
Hoc Marci auxilio evocemus orco
Musaque eloquiumque Tullianum.

Deinde afferuntur testimonia de hac Oratione Pomponii de origine juris, Qvintiliani & Plutarchi.

In Orationem *pro Dejotaro*, Antonius Luscus, Franc. Jammetius Textor, Franc. Sylvius, Jac. Bugelius, Barthol. Latomus, Gerardus Bucoldianus, Vitus Amerpachius, & Cælius Secundus Curio, in eadem collectione Lugdunensi. Præterea cum Analysi *Jo. Piscatori* Argentinensis, prodiit Spiræ Nemetum 1583.4 Notæ *Joachimi Hagemeyeri* ad calcem ejus libr primi Variarum Lectionum. Rostoch. 1638. 8.

Prima Philippicarum editio Romana in fol sine anni nota cum præfat. Jo. Antonii Campani, apud Udalricum Hahn sive Gallum, in qvem hoc in calce libri legitur ejusdem Campani hexastichon:

Anser Tarpeji custos Jovis, unde quod alis
Constreperes, Gallus decidit, ultor adest
Uldricus Gallus: ne qvem poscantur in usum,
Edocuit pennis nil opus esse tuis.
Imprimit ille die quantum non scribitur anno,
Ingenio, haud noceas, omnia vincit homo.

107 *Philippicas* Tullii illustrarunt universas præter Georg. Trapezuntium, Maturantium, Beroaldum Paris. 1509. fol. Latomum & Jo. Sturmium, Cælius Secundus Curio, Basil. 1551 fol

ol. Tres primores Chriſtoph. Hegendorphi-
ius: primam, ſecundam & ſeptimam Mich.
Γoxita, ſecundam & ſeptimam Joach. Came-
arius: qvorum omnium lucubrationes habes
n Bibliotheca commentariorum ad Oratio-
ies Ciceronis, in qva occurrunt etiam qvæ ad
Ciceroni adverſus Salluſtium tributam Oratio-
iem ſcripſere Franciſcus Sylvius & Andreas
Helmontanus, & in Salluſtii contra Cicero-
iem, iidem duumviri atqve Xichon Polen-
onus.

A Ciceronis Philippicis locus datus prover-
bio eſt, ut Philippicæ dicerentur pro invecti-
vis. Vide Sirmondum ad Godfridi Viterbienſis
lib. I. Epiſt. 15. Hinc & Jo. Cochleus qvatuor
acerbas ſuas in Philippum Melanchthonem &
Apologiam Auguſtanæ Confeſſionis ab illo
ſcriptam invectivas, *Philippicas* inſcripſit. Lipſiæ
1534. 4. Uti Cirero autem Steletevticas ſuas
Demoſthenis exemplo, ſic & Juſtinus hiſtorias
ſuas ad imitationem Theopompi Philippicas
ſed alio qvam Tullius ſenſu appellavit, de
qvibus infra lib. 2. ſuo loco. Ad ſecun-
dam Ciceronis Philippicam reſponſio *Q.
Fulvii Caleni* exhibetur à Dione Caſſio libro
XLVI. pag. 295—310. qvi idem ſumma ca-
pita ſecundæ Philippicæ tradiderat libro XLV.
pag. 279. 294. Dignum Cicerone elogium &
facinoris Antonii, qvi Auguſtum ut Cicero-
nem proſcriberet adegit, juſta deteſtatio ex-
ſtat apud Vellejum II. 66.

Orationes Ciceronis editæ sunt per Conr Sweynheym & Arnoldum Pannartz Rom. 1471 fol, cum præfatione Jo. Andreæ Aleriensis ad Paulum II. * Et eodem anno Venetiis fol. per Christophorum Balderfer; Ratisponensem. Hæ ambæ igitur præcesserunt illam Anni 1472 fol. per Adamum de Ambergau, qvam anti qvissimam dixi Vol. 1. p. 107.

Prima *Asconii Pediani* editio Veneta 1477. fol per Johannem de Colonia & Manthen de Ghe retzen. Hanc Bibliothecæ Leidensi legavi clarissimus Perizonius.

Orationes Ciceronis excusæ etiam Venetii 1480. 1483. fol. & per Phil. Beroaldum reco gnitæ ibid. 1506. fol. Paris. 1511. fol.

Antonii Lusci inqvisitio super XI. Oratione & Xichonis Polentoni argumenta super Ora tiones XII. fol. sine anni notatione & loci. D Francisci Robortelli in tres Orationes lucubra tione dixi Volum. 1. p. 104.

Orationes Ciceronis Argentorat. 1524. 8 tribus Vol. & per Jo. Sturmium. ibid. 1544. 8 tribus Vol.

Per Cœlium Secundum Curionem. Basil 1562. 8. tribus Vol.

Lucubrationum in Orationes Ciceronis partes duæ, qvæ continent Francisci Sylvii Phil. Melanchthonis, Barthol. Latomi, Jac Omphalii, Martini Boleri, Jo. Sturmii, Georg Trapezuntii, Jo. Tislini annotationes, curant Jac

* Maittaire annal. typograph. pag. 90.

Jac. Bedroto. Basil. 1536. 1537. 4. duobus Vol.

Francisci Hotomanni erudita in plerasqve Ciceronis Orationes commentaria recusa sunt in tomo tertio operum Hotomanni Lugd. 1600. fol. 108

Orationum Ciceronis à Thoma Freigio illustratarum prima editio Basil. 1583. 8. Prodierunt etiam cum commentario Pauli Manutii, Colon. 1581. 8. tribus Vol.

Editio Orationum Tullii ad Manutianam & Brutinam conformata cum annotationibus & castigationibus selectis ad Voluminis calcem. Hanov. typis Wechel. 1630. 8.

Francisci Hottomanni commentarii eruditi in plerasqve Ciceronis Orationes exstant etiam in tomo tertio sive ultimo operum præclari illius JCti, editis Lugd. 1600. fol.

Editionem Orationum luculentam Grævianam cum Variorum notis, mendosissimam appellare non dubitat Tho. Crenius XVI. animadvers. Philologico Histor. pag. 141. qvod iniqvius qvam verius ab eo pronunciatum testor. 109

Editio Orationum Cic. Veneta 1694. 12.

Jo. Gezelii Orationes selectæ Ciceronis X. cum dispositionibus. Aboæ 1669. 4. 1686. 8.

Selectæ Orationes * cum præmissa vita & additis

(H) 5

* Sunt illæ 1.) Divinatio in Verrem, 2.) pro lege Manilia, 3.) pro C. Rabirio, 4-7.) in Catilinam, 8.) pro Muræna. 9.) pro Archia. 10.) pro M. Cœlio. 11.) in L. Pisonem. 12.) pro Milone. 13.) pro M. Marcello. 14.) pro Q. Ligario. 15. 16. 17.) Philippica I. II. & IX.

tis commentariis *Caroli de Meroville*, ex editione in usum Delphini adornata, & in tres notis excerptis ex Asconio, Manutioqve, & Abramo: recusæ sunt Cantabrigiæ 1699. & 1707. 8. & 1710. 8. qvibus editionibus accedunt Tullii Cato ac Lælius.

110 Cum *Christophori Cellarii* notis selectæ orationes XII. Jenæ 1678. 1699. 8.

Cum notis *Christiani Junckeri*, ad modum Minelli. Lipſ. 1701. 12.

Melchioris Junii loci communes ex Orationibus Ciceronis explicati. Argent. 1594. 8.

Gallica Orationum Ciceronis versio jam ab A. 1715. promissa auctore *Barrieresio de Robigny*. Vide Jo. Massoni Hist. Criticam Reip. literariæ editam Gallice Tom. IX. pag. 330. seq. *Malcrucii* & *Gilleti* interpretationem elegantem qvarundam orationum jam supra suo loco memorare me memini. Malcrucius Catilinarias, & aliarum qvarundam loca nonnulla: Gilletus illam pro Milone, necnon pro Cœlio & secundam Philippicam vertit, additisqve notis illustravit in Volumine cui titulus: *plaidoyers & autres oeuvreus de Mr. Gillet Advocat au Parlement*. Parif. 1696. 4. qvibus novissime etiam Catilinarias ex nova versione sua adjunxit in editione Parif. 1718. 4.

Tabellas qvasdam *ἀυτογράφους* *Epistolarum* Ciceronis adhuc superesse in Bibliotheca Thoruniensi scripsit Simon Staravolscius in Polonia sua,

ſua. Verum tantam illis tabellis antiqvitatem tribuere non audet Chriſtophorus Hartknochius in Hiſtoria Eccleſiaſtica Boruſſiæ, Germanice edita p. 923.

In *Epiſtolarum ad familiares* prima editione Romana 1467. fol. * ad calcem libri hos leges verſiculos:

Hoc Conradus *opus* Sweynheimius *ordine miro*
Arnoldusqve *ſimul* Pannartz *una æde colendi*
Gente Theotonica Romæ expediere ſodales.]
In domo Petri de Maximo.

Secutæ ſunt editiones Venet. 1469. fol. per Joannem de Spira, & alia A. 1470. ſine loci nota & typographi, & qvarta ſine loci & anni ſignatione per Emilianum Fulginatem & Joan. Numeiſter, fol. cum bellulis hiſce ad calcem verſiculis:

Emilianus *auctor* Fulgina: *& fratres una*
Ingenio præſtante viri, Numeiſter *& Auctor*
Johannes Almanus *recte qui plura peregit*
Tulli ducenta nuper preſſere volumina recte
Quæ viſerat probus Epiſcopus Alerienſis
Fulginei acta vides ex laribus Emiliani.

Ex his verſibus diſces recenſitas Epiſtolas Tullii & caſtigatas à *Joanne Andrea*, Aleriæ in Cyrno inſula Epiſcopo, & Pauli II. tempore Bibliothecario

* Maittaire annal. typograph. p. 62. 64. 71. 90.

cario Vaticano, ** cui renaſcentes literæ plurium optimorum ſcriptorum editionem debent. Tres deinde A. 1471. fol. Venetiis ſucceſſere editiones, una apud Nicolaum Jenſon, cæteræ ſine loci & typographi nomine. Romana iterum A. 1472. fol. apud Conr. Svveynheim & Arnold. Pannartz. Pariſienſis A. 1477. fol. & ejusdem anni Veneta per Jacobum de Fivizano, fol.

Cum commentario *Hubertini Clerici*, Creſcinatis. Venet. 1480. & 1482. fol. per Baptiſtam de Tortis & 1483. fol. impenſis Andreæ de Aſula, Bartholomeiqve Alexandrini ſociorum, nec non 1487. fol.

Cum commentario Hubertini Clerici, Martini Philetici & in Epiſtolas ad Lentulum Spintherem argumentis Georgii Merulæ. Venet. 1498. fol. Cum Jo. Baptiſtæ Egnatii &c. Venet. 1509. fol.

Epiſtolarum ad familiares liber XIV. & XVI. Lipſ. 1504. fol.

Epiſtolæ ad familiares cum commentariis variorum (Vol. I. p. III. nominatorum) Pariſiis 1556. fol. ex officina Ambroſii à Porta.

Sine notis Lugd. 1543. 1561. 12. &c.

Cum *Pauli Manutii* ſcholiis Venet. 1544. 8. & Francof. apud Wechel. 1600. 8. duobus Vol.

Cum explicatione & emendatione locorum qvorundam à *Guil. Cantero* Antvverp. 1568. & cum caſtigationibus *Titi Popmæ*. ibid. 1572.

Hen-

** Andr. Chevillier origine de l'inprimerie de Paris pag. 199. Maittaire p. 43. ſeq.

Henrici Stephani editio cum notis Pauli Manu-
i & Lambini atqve *Hieron. Ragazoni* sive *Sigo-
ii* : additis *Guil. Canteri* explicationibus aliqvot
ocorum & emendationibus, ipsiusqve Ste-
hani commentario de variis generibus Epi-
olarum Ciceronis, variaqve earum scriptio-
e, A. 1577. 8.

Cum notis *Jo. Minelli* recusæ Lips. 1705. 12.

Cum notis *Christiani Junckeri*. Lips. 1704. 8.

Ordine chronologico ex Sigonii & Manutii
bservationibus digestæ & argumentis novis
lustratæ ab *Adamo Theodoro Sibero* Adami F. cum
otis *Justi à Dransfeld*, Lips. 1697. 8.

Cum Chronologia perpetua, Rhetorica dis-
ositione & notis Germanicis *Jac. Friderici Rei-
anni*. Lips. 1709. 8.

Gallice post antiqvam versionem Steph. Do- 112.
ti & Francisci de Belleforest, Lugd. 1569. 12.
leganter redditæ ex nova interpretatione Ab-
atis de S. Real & aliorum, cum notis eruditis,
 ad Epistolas intelligendas apprime idoneis.
Hagæ Com. 1709. 12. qvatuor Volum. Selectas
pistolas Gallice vulgaverat Jo. Corderius
ugd. 1556. 8.

Exstant etiam *Italice* cum commentariis non
ontemnendis Joannis Fabrini, & *Hungarice*
ieorgio Balogio interprete.

Epistolæ selectæ ex editione *Jo. Sturmii* sæpius
rodiere; Epistolæ selectæ cum notis *Jo. Caspa-
i Schroderi*, Medioburg. 1709. 12. Epistolæ
sele-

selectæ in tres descriptæ libros, & notis illustratæ ab *Isaaco Volckenaer*, Rectore Scholæ Leovardiensis, præmissa diss. de vera ratione informandæ pueritiæ ad castitatem latini sermonis Leovardæ 1709. 8.

Epistolarum libri tres à Sturmio selecti & liber qvartus à *Jo. Bittnero* additus cum argumentis, variis lect. & notulis ex recensione *Christiani Daumii*, Hamb. 1712. Lips. 1715. 8. Cum interpretatione phrasium Germanica & observationibus, tironum captui eadem lingva accommodatis selectæ primum, Hal. 17 : 6. 12. deinde universæ ad familiares 1720. 8. utili instituto illustratæ prodierunt nescio qvo auctore. Ut omittam selectas Epistolas excusas Aboæ 1670. 12.

Novissime singulari studio Epistolas ad familiares recensuit illustravitqve *Jo. Albertus Bengelius*. Stutgard. 1719. 8.

In D. Lucæ Langermanni τȣ μακαρίτȣ Itinerario MS. notatum legi in Bibl. Laurentiana Florentiæ haberi Ciceronis *Epistolas ad Atticum*, manu Francisci Petrarchæ scriptas: item Epistolas ad familiares, qvas idem ille vir doctus cum in loco qvodam, ubi minime putaret, invenisset, sicut in Epistola qvadam sua docet, primus in manus hominum dedit: ante Petrarchæ enim ætatem Ciceronis Epistolæ per plures annorum centurias desideratæ fuerunt, ac nisi ipsius studio ac opera in lucem prolatæ fuissent, fortassis ad hæc usqve tempora iis careremus.

Epi

Epiſtolæ ad Atticum, M. Brutum & Qvintum
ratrem bis excuſæ uno eodemqve A. 1470. *
.omæ & Venetiis in fol. Romæ apud Conradum
weynheim & Arnoldum Pannartz, cum Jo-
nnis Andreæ, Alerienſis Epiſcopi Epiſtola ad
aulum II. Et Venetiis per Nicolaum Jenſon
ı cujus editionis calce hoc exſtat Hexaſtichon:

Attice, nunc totus Veneta diffunderis urbe,
Cum quondam fuerit copia rara tui.
Gallicus hoc Jenſon Nicolaus muneris Orbi
Attulit ingenio Dædalicaque manu.
Chriſtophorus Mauro plenus bonitate fideque
Dux erat. Auctorem, Lector, opusque tenes.

Jeapoli in Bibliotheca Nobiliſſimi Viri Joſe-
hi Valletæ exſtat editio Romana Epiſtolarum
d Brutum, Q. Fratrem, Octavium & Atticum
um vita Attici ſcripta à Nepote, Rom. 1490.
ol. per Magiſtrum Eucharium Silber, alias
rank, cum notis MSS. Jani Parrhaſii.

Omitto editiones alias, ut Venetam 1513. 8.
: 1521. 8. apud Aldum. Editionem Pauli Ma-
utii, Venet. 1540. 8. habeo notatam manu
oſiæ Merceri. De noviſſima Græviana qvæ
ariorum notis illuſtrata eſt, vide Acta Erud.
ı. 1684. pag. 397.

Epiſtolarum ad Atticum librum 1. & 2. à ſe trans- 114
atos addita Epiſtola ſecunda libri primi ad
Qvintum fratrem *Gallice* edidit paulo ante obi-
tum

* Maittaire Annal. typograph. pag. 69.

tum Abbas de S. Real. Parif. 1691. 12. intra fex annos inde fecundo tertioqve recufos. Libri quatuor ad Atticum primores cum notis Hiftoricis eadem lingva prodierunt Hagæ Com. 1709. 12. Universos demum XVI. Libros fimiliter verfos illuftratosqve debemus Clariffimo Viro L. Mongault. Parif. 1714. fex Voluminibus. Vide Memor. de Trevoux 1714. pag. 1906. Journal des Savans 1715. pag. 363. & Nouvelles de la Rep. des lettres 1716. pag. 295. *Italice* Epiftolas ad Atticum pridem convertit Matthæus Senarega. Venet. apud Paulum Manutium 1552.

Epiftolam *ad Q. Fratrem*, Afiæ proprætorem *de ratione bene gerendæ provinciæ*, illuftravit Franciscus Hotomannus Lugd. 1564. 4. atqve T. 3 Opp. p. 1417. & commentario poftumo Nathan Chytræus.

116. De *Academicis* Tullii libris Qvintilianus III. 6 & Plinius XXXI. 2. ubi etiam de Ciceronis Academia: & Laureæ Tullii in eam Epigramma. Qvando Cicero 2. Tufc. ait fe pro Academia fatis accurate dixiffe, Carneadis Academiam intellige.

Academici libri primum editi Rom. 1471 fol. per Conr. Sweynheim & Arnoldum Pannartz, una cum aliis Tullii fcriptis Philofophicis: Deinde Venetiis 1494. fol.

Lib

Libri *de finibus* præter editionem Rom. 1471,
:iam eodem anno Venetiis fol. viderunt lu-
em sumtu Joannis de Colonia Agrippinensi, ex
:censione Georgii Merulæ * Alexandrini, qvi
los dicavit Ludovico Foscarino Doctori Le-
um & Procuratori S. Marci. Editiones illas
cutæ Paris. 1477. fol. cum Tusculanis qvæst,
Venetæ 1480. 1494. fol. Postremo luculen-
r ac nitide excusos & diligenter castigatos
›sce libros una cum Paradoxis ex Anglia ac-
:pimus cum notis *Thomæ Bentlei*, † Canta-
ig. 1715. 8. qvi præfationis ad lectorem lo-
› observationem Mureti ex XIV. 20. Var.
:ct. præmisit. *Anglicam* versionem debemus
ımueli Parkero, multis aliis scriptis celebri,
ond. 1702. 8. De Henr. Dodwelli, qvæ illi
:rsioni adjuncta legitur apologia pro scriptis
iceronis Philosophicis, vide vitam Dodvvelli
riptam à Francisco Brokesby, Lond. 1715. 8.
litam pag. 325. seq.

Qvod lib. 1. *Tusculanarum quæstionum*, sive ut 117
lariss. Davisius malit *disputationum* cap 4. &
b. 9 Epist. 18. ad Pætum affirmat Cicero se cum
os libros Cæsare jam rerum potito scriberet,
›nventum suæ domi habuisse studiosorum
ominum, & qvendam veluti ludum litera-
um aperuisse, id non pro confićto habuit sed
:re ita gestum esse sibi persvasit Franciscus
(I) Phi-

* Giornale de' letterati d' Italia Tom. XVII. pag. 303.
† Præter rem Richardo Bentleio tribuuntur in Memo-
is Trevoltinis A. 1717. pag. 1924.

Philelfus qvi Tuſculanas publice eſt interpreta-tus A. 1475. vide Alexandrum ab Alexandro lib. 1. cap. 23. dier. genial. Giornale de' letterati d'Italia Tom. XIV. pag. 325.

Salmaſius prolegomenis in Solinum teſtatur in Bibl. Regis Chriſtianiſſimi exſtare MStum Codicem magnæ vetuſtatis, in qvo Tuſculanæ * diſputationes (ita enim potius qvam qvæſtiones inſcribendas eſſe contendit Clariſſimus Daviſius) non ordine continuo ſicuti in aliis tralatitium eſt, ſed στιχηρῶς veluti, per inæqvales στίχους, commata & cola deſcripta feruntur, eo modo qvo libros ſacros videmus. Atqve ita olim fuiſſe deſcripta Ciceronis monumenta auctor eſt S. Hieronymus præfatione in Eſaiam: *Nemo cum Prophetas verſibus viderit deſcriptos, metro eos exiſtimet apud Hebræos ligari, & aliquid ſimile habere de Pſalmis & operibus Salomonis. Sed quod in Demoſthene & Tullio ſolet fieri, ut per cola ſcribantur & commata, qui utique proſa & non verſibus conſcripſerunt, nos quoque utilitati legentium providentes, interpretationem novam novo ſcribendi genere diſtinximus.* Nactus ſum è Bibliotheca Gudiana editionem Tuſculanarum Gryphianam A. 1535. 8. cum MSto iſto Regio diligenter collatam, notatis lineola ubiqve Codicis illius Regii minorum ſectionum ſive ver-

ſuum

* De Tuſculano Ciceronis vide quæ Steph. Vinaudus Pighius in Hercule Prodicio, & in Latio ſuo Athanaſius Kircherus part. 2. c. 2. & ex hoc Rev. Reimannus in ſyſtemate antiquitatis literariæ p. 496. 517. ſeq.

ɔum (ut appellat Salmaſius Epiſt.ad Sarravium ɔag. 187. edit. Ultraject.) diſtinctionibus.

Tuſculanæ quæſtiones primum viderunt lucem Romæ per Ulricum Han de Wienna 1469. fol. deinde apud Svveynheim & Pannartz 1471. ibid. & Venet. 1472. per Nic. Jenſon. & cum Libris de finibus Pariſ. 1477. fol. Deinde Venet. 1480. fol. & ſine loco & anno in fol. & cum commentario neſcio cujus ibid. 1482. & 1491. fol. Mediol. 1494. fol.

Tuſculanæ cum commentario Phil. Beroaldi 118
& Omniboni Vicentini Venet. 1502. fol. Pariſ. 1509. 4 Et per Eraſmum Baſil. 1523. 4. Confer Eraſmi Epiſtolas XXVIII. 18. edit. Lond.

Cum notis Georgii Vallæ, Beroaldi, Camerarii, Eraſmi, Pauli Minutii & Petri Victorii. Pariſ. 1549. & 1562. 4.

Sine notis Pariſ. 1537. 8. apud Robertum Stephanum.

Cornelii Dieterici Koch Concluſiones CCCXCII. è Tuſculanarum libris ſelectæ, Helmſtad. 1703. 4.

Jo. Conradi Schvvartzii emendationes nonnullæ leguntur in Bibliotheca noviſſima Halenſi 1720. 4. ſectione X. p. 477. ſeq.

Noviſſime præſtantiſſima Tuſculanarum editio lucem vidit Cantabrigiæ 1709. 8. cum commentario inſigni *Jo. Daviſii*, & variis lectionibus è MSS. Norvolſcienſi & Petrenſi ſive

Collegii S. Petri (cujus veram ſcripturam nefario Raphaëlis de Marcatellis ſcalpello ſexcenties obliteratam qveritur pag. 224.) aliisqve & ex editione Veneta 1491. Frobeniana &c. Subjunctis ad calcem Voluminis animadverſionibus & caſtigationibus ſane doctis & acutis *Richardi Bentleii* V. C. Emendationes qvasdam Bentleii reprehendit acerbe nimis Jac. Gronovius in ſcripto qvod ſine nomine edidit adverſus Jo. Clericum de locis qvibusdam Minutii Felicis. Lugd. Bat. 1712. 8.

Anglice, neſcio qvo auctore, Oxon. 1714. *by a gentleman of Chriſt Churth*.

Libros de natura Deorum non memini vulgatos ante editionem Philoſophicorum Tullii Romanam 1471. fol. Exſtat & Veneta Anni 1494. fol. cum libris de divinatione de legibus, Academicis qvæſt. de finibus, de petitione Conſulatus, de fato & de Univerſitate. Eſt mihi etiam editio eorundem ſcriptorum Florentina 1516. 8. apud Philippum Juntam ex Nicolai Angelii Bucinenſis caſtigatione, ubi adjunctum qvoqve Somnium Scipionis, & qvod ſub Ciceronis nomine ambulat breve ſcriptum de re militari. Bononienſem Anni 1494. fol. evolvit Clariſſimu Daviſius. Chriſtianus Schœtgenius Venetam 1507. fol. De divina natura, & de divinatione cum commentario Petri Marſi, ejusqve Orationibus in D. Stephanum, Auguſtinum & in funere Pomponii Læti. Aliam item in fol. ſine

loco

loco & anno. Noviſſime libros de natura Deorum ad qvatuor MSS. caſtigatos, atqve eruditis notis ſuis & Jo. Walkeri aliorumqve ſelectis, integris etiam Pauli Manutii, Petri Victorii, Joach. Camerarii, Dionyſ. Lambini & Fulvii Urſini illuſtratos eleganter excudi fecit laudatus *Jo. Daviſius*, † Cantabrig. 1718. 8. additis etiam libri tertii ex Lactantio, Arnobio, Nonioqve Marcello fragmentis.

Libri III de natura Deorum, Anglice cum Analyſi & brevibus notis Lond. 1685. 8.

Libri de divinatione, fato, legibus per Vindelinum Spiram. * Venet. 1470. fol. cum hoc epigrammate: *Raphael Zovenvozius Iſter P. Aluiſio Donato, patritio Veneto S. S.*

Spira, tuum nomen toto celebrabitur orbe
Quæ Vindelini diceris eſſe parens.
Ordine qui tanto Ciceronis opuſcula magni
Imprimit, ut fabrum Palladis eſſe putes.
Tu quoque Donatæ ſtirpis Venetique Senatus
Gloria Aluiſi, tu quoque dicis idem.

Hanc ſecutæ editiones Rom. 1471. fol. Veneta 1494. fol. & Petri Marſi ibid. 1507. fol. Florentina 1516. 8. apud Phil. Juntam &c.

Libros II. de divinatione Gallice transtulit addi- 120.
tis notis Regnerus Desmarais ſive Mareſius Pariſ. 1709. & Amſt. 1711. 8. ** qva in editio-

† Acta Erud 1719. pag. 506. Bibl. Angloiſe Tom. III. pag. 65. Journal des ſavans A. 1718. pag. 594. Bibl. ancienne & moderne de Mr. le Clerc Tom. XI. pag. 175.

* Maittaire annal. typograph. p. 71.

** Memoir. de Trevoux 1711. p. 838.

ne addita Isocratis Oratio ad Demonicum ab eodem Regnerio Gallice versa & separatim antea vulgata A. 1700.

De fato jam dixi primum editum Venet. 1470. fol. Deinde cum commentario Georgii Vallæ, sine anno & loco, fol. & cum commentariis Victoris Pisani Venet. 1492. fol. ut editionem Venetam 1494. fol. aliasqve prætercam. *Petri Rami* prælectionibus explicatus liber Tullii de fato prodiit Parisiis apud Vascosan. 1550. 4. & cum commentario *D. Salomonis Gesneri* Theologi Witeb. 1594. 8.

De legibus sex libros scripsisse Ciceronem suspicatur Morabinus, certe liber qvintus citatur à Macrobio, unde duos saltim periisse existimabat Bernardus Moneta notis ad Menagiana Tom. IV. pag. 85. Continet autem pulcherrimum hocce opus dialogum velut à Cicerone habitum cum Qvinto fratre atqve Attico, Arpini in Tullii patria. In exordio libri primi horum trium primorum, qvi soli ad nos pervenerunt, exstat acris censura & judicium admodum sinistrum de Historicis Latinis, qvi ante Ciceronem scripserunt, & è qvibus ne unus qvidem ætatem tulit. *Nam post* annales Pontificum Max. *quibus nihil potest esse* * *jejunius, si aut ad* Fabium *aut ad eum qui tibi semper in ore est* Catonem, *aut* Pisonem, *aut ad* Fannium *aut ad* Venonium *venias, quanquam ex his alius alio*

* Ita Salmasius legit in Codice quem ejus manu notatum habeo pro *jucundius*, vel *injucundius*.

alio plus habet virium, tamen quid tam exile quam isti omnes? Fannio autem ætate conjunctus, Antipater, *paullo inflavit vehementius, habuitque vires agrestes ille quidem atque horridas, sine nitore ac palæstra,* * *sed tamen admonere reliquos potuit, ut accuratius scriberent. Ecce autem successere huic belli,* Clodius, Asellio: *nihil ad* Cælium, *sed potius ad antiquorum languorem & inscitiam. Nam quid* Accium ** *numerem? cujus loquacitas habet aliquid argutiarum, nec id tamen ex illa erudita Græcorum copia, sed ex librariolis Latinis: in orationibus autem multus & ineptus, elatio summa, impudentia:* Sisenna *ejus amicus omnes adhuc nostros scriptores, nisi forte qui nondum ediderunt, de quibus existimare non possumus, facile superavit. Is tamen neque orator in numero nostro unquam est habitus, & in historia puerile quiddam consectatur, ut unum Clitarchum, neque quenquam præterea de Græcis legisse videatur, eum tamen velle duntaxat imitari: quem si assequi posset, aliquantum ab optimo tamen abesset. Quare tuum* (Ciceronis) *est munus, hoc a te exspectatur.*

Libri III. de legibus jam editi cum aliis Ciceronis scriptis Philosophicis Rom. 1471. fol. & Venet. 1494. fol. nec non Lipsiæ 1509. fol. atqve iterum separatim in eadem civitate 1514 fol. in regione fœni, typis Melchioris Lottheri. Gallice pridem vertit notasqve adjunxit Joannes

(I) 4

* Sic apud Philostratum icon. 1. 28. p. 804. καὶ ὁ μὲν παλαίστρας τι ἐπιδηλοῖ τῷ προσώπῳ, ὁ δὲ χάριτος, ὁ δὲ ἀστεϊσμοῦ. ** MS. Is. Vossii *Acrum.*

nes Colinus Parif. 1541. Sed nova atqve eleganti vefte Gallica indutos proxime vidimus à Morabino, qvi illuftri Bignonio dicavit ediditqve Parifiis 1719. 12. Adi Diarium Parifienfe, Journal des Savans 1719. pag. 683. & Hagenfe, Europe favante, T. XI. Sept. p. 191.

121 In Codice membranaceo Gudiano *librorum de Officiis* adfcriptos legas in calce Voluminis hos verficulos:

Excellunt libros cunctorum Philofophorum
Ifti quos fecit tres Tullius Officiorum.

Iidem verfus exftant in Codice MS. Bibl. Gothanæ, qvem Venetiis A. 1430. Joannes Conftantienfis exaravit. In aliis duobus eos reperit V. C. Michael Maittaire in annalibus typograph. pag. 61. ubi memorat primam editionem Officiorum & Paradoxorum Moguntinam 1465. fol. per Joannem Fuft & Petrum Scheffer, docetqve eandem plane effe cum illa qvæ in nonnullis exemplis fubfignationem habet Anni 1466. Moguntinam editionem expreffam in charta vidi Lubecæ in Bibl. publica. Excufa in membranis fuit Berolini in Seideliana. Vide Catalogum ejus Bibl. pag. 184. n. 489. De illa editione etiam Bern. Henricus Reinoldus in notis ad Jo. Merceri Conciliatorem, recufum Duisburgi 1712. 8. pag. 21. Officia, Paradoxa, Lælius & Cato Romæ 1469. fol. per Svveynheim & Pannartz; & Venet. 1470. & per Vindelinum Spiram 1472. fol. &

1474.

1474. fol. per Jo. de Colonia & Jo. Manthen de Gheretſem, & Mediolani 1474. Neapoli 1474, 1483. fol. & cum aliis ſcriptis Tullii Philophicis Rom. 1471. fol. per Svveynheim & Pannartz, & per Eucharium Archirion diœceſis Herbipolenſis, Rom. 1481. nec non 1494. per Martinum Herbipolim, & Lipſiæ ſine anni notatione in fol. & 1507. fol.

Cum *Petri Marſi* commentariis Venet. 1481. fol. per Baptiſtam de Tortis, & 1484. fol. per Bernardinum de Novaria & cum commentariis Marſi, *Omniboni* & *Martini Philetici*, Venet. apud de Tortis 1481. 1486. 1488. fol.

Cum Marſi, *Franciſci Maturantii*, *Badii Aſcenſii* commentariis. Lugd. 1514. 4. & 1516. fol.

Sine commentariis Lipſiæ 1510. fol. & Venet. apud Aldum 1519. 8. ſubjunctis Catone & Somnio Scipionis Græce, interprete Theodoro Gaza.

Ex *Eraſmi* recenſione Baſil. 1519. Confer Eraſmi Epiſtolas XXVIII. 17. edit. Lond.

Pariſ. 1523. 4.

Per *Conradum Goclenium.* Baſil. 1527. 4. & cum ſcholiis *Philippi Melanchthonis.* Colon. 1533. 8.

Cum Marſi, Maturantii, Aſcenſii & Philetici notis ex recenſione Julii Feretti Ravennatis. Venet. 1540. fol.

Jo. Rivii tabulæ in Officia Ciceronis. Baſil. 1561. fol. Officia Ciceronis in tabulas redacta à Jo. Martino Kuslinenſi. Witeb. 1580. fol.

Paulum Magnolum magna hominem doctrina, diligentia etiam admirabili, Ciceronis libros de officiis accuratiſſime cum antiqvis exemplaribus contuliſſe ſcribit Muretus notis ad Terentium pag. 192.

Cum parallelis Philoſophicis & rudimentis Officiorum *Jo. Henrici Bœcleri*, Argentor. 1680. 8. qvæ utraqve recuſa etiam ſunt Tomo tertio ejus diſſertationum Academicarum, junctim editarum Argentorat. 1712. 4.

Cum *Sam. Rachelii* Commentario eximio Philoſophico Juridico; & prolegomenis qvibus natura Honeſti, aliaqve ad Jus Naturæ ſpectantia explicantur. Francof. 1668. 8. & Amſtelod. 1686. 8. apud Henr. Werſtenium.

Ex recenſione *Thomæ Cockmann*, ad decem Codices MSS. Oxon. 1695. 8. & * 1716. 8.

Cum notis *Thomæ Tooly*. ** Oxon. 1717. 8.

Cum explanationibus notisqve Germanicis in tironum uſum: Halæ Sax. 1718. 12.

124 *Cœlii Calcagnini* diſputationes ſex & viginti in de officiis libros prodierunt inter Calcagnini Opera pag. 253. Baſil. 1544. fol. *Jacobi vero Griffoli* defenſiones contra Calcagninum, Venet. 1546. apud Aldum. *Marius Nizolius* præter Antapologiam (Apologiæ Majoragii qvam pro Antiparadoxis ſuis ſcripſerat oppoſitam) defenſiones aliqvot locorum Ciceronis edidit, qvæ

* Bibl. ancienne & moderne de Mr. le Clerc, Tom. XI. pag. 162.

** Acta Erud. A. 1717. pag. 473.

qvæ ſubjiciuntur etiam editioni Officiorum Venetæ A. 1568. fol. cum commentariis Marſi, Maturantii, Omniboni Leoniceni, Philetici, Badii & aliorum. In his Calcagninum ſed jam extinctum reprehendit, qvod Ciceronem impugnarat, nec minus perſtringit Majoragium, qvod Ciceronem Platone & Ariſtotele putaret in diſputando fuiſſe inferiorem. *Antonii Majoragii* libri reprehenſionum Antapologiæ Nizolianæ oppoſiti, Mediolani An. 1549. 4. excuſi & multo felle illiti ſunt, ſubjuncta recuſatione omnium qvæ Nizolii defenſiones in deciſionibus Majoragii tanqvam male poſita notaverant.

Baſnagius Bellovallius in Hiſtoria operum eruditorum Gallice edita Amſt. 1695. menſe Auguſto pag. 555. *Il paroit à Paris un in 12. que les Savans ſeront peut-étre curieux de parcourir, il eſt intitulé* le diſcernement de la vraye & de la fauſſe morale, *ou l' on fait voir le faux des offices de Ciceron, des livres de l' Amitié, de la Vieilleſſe & des Paradoxes.* Auctor hujus ſcripti Lelevellus, qvod deinde recuſum evolvi in ejus Tomo qvarto operis Pariſ. 1698. 12. vulgati ſub titulo: *la Philoſophie moderne par demandes & réponſes.* Non dubito eundem ſcriptorem ſi voluiſſet ingenue ingenium intendere, meliora etiam ſcribere potuiſſe pro Cicerone defendendo, qvam hæc qvæ in litteras miſit ut ejus doctrinæ detraheret. Atqve idem non dubito affirmare etiam de clariſſimo Viro, qvi in Actis Philoſophorum

Germa-

Germanice editis parte IX. p. 441. ſeq. ſingillatim Ciceronis officia nuper reprehendenda ſibi ſumſit. Qvid ni vero reprehendit ille potius muſteos ſcriptores, qvi in ter Germanos noſtros & medios Chriſtianos longe deteriꝰ qvam Cicero aliqvis vel Plato philoſophantur, & nulla facta mentione humanitatis, communisqve juris ad qvod divinitus conditos nos eſſe pulchre profitetur Cicero, nullam aliam legem naturalem actionum humanarum agnoſcunt, qvam jubentem facere qvæ conditionem tuam perficiant, & omittere qvæ deteriorem reddant, finguntqve ad eam nos obligari etiam ſepoſita Majeſtate Numinis: qvibus poſitis principiis qvale ſcelus ſit, qvod ſtrenue committi non poſſit, haud video; nam etiam qvi ſibi vel qvi alteri conſciſcit necem, judicat ſe amplificare conditionem ſuam, & qvi ambitioni litat aut avaritiæ, vel qvi indulget voluptatibus, qvi vindicta animum ſuum paſcit, egregie ſic obſeqvi præcepto naturæ videbitur. Lex autem naturæ non qværenda eſt in eo, ut felicitatem nobis ſectandam præcipiat, nam in hoc nullus poteſt eſſe error, nulla transgreſſio, neqve lege ad hoc opus: ſed qvo pacto illa ab omnibus deſiderata felicitas recte qværi, certiſſimeqve obtineri debeat. Hoc ſi amore in Deum, & in homines charitate unice aſſeqvi nos poſſe, CHriſto crederemus docenti, nec à lege Naturæ aberraremus, nec infra Ethnicos ſaperemus, aliosqve ſapere doceremus. Gauderemus

mus

mus etiam potius in Cicerone & aliis à Christo licet alienis scriptoribus tam vere & late patentis legis deprehendere nos altè & pulcherrime impressa vestigia, inqve his monstrandis, illustrandis & commendandis potius, qvam in contemtum adducendis, laudem ingenii qværeremus.

Magni Danielis Omeisii dissertationes XXVI. in Officia. Altdorf. 1695. ad 1702. Joannis Schultze Rectoris Scholæ Hamb. τῦ μακαρίτυ Anatome Philosophica librorum de officiis & paradoxorum. Hamb. 1700. & 1702. 12. 125.

Novissime Officia notis tam Philologicis qvam Philosophicis, tabulisqve & indicibus illustrata edidit *Joh. Mich. Weinrichius*. Coburg. 1720. 8.

Gallice ex versione Bernardi Girardi prodiere Blæsis 1560. Recens & elegans versio Duboisii lucem primum vidit Paris. 1691.

Lusitanice reddidit Petrus, Dux Conimbricensis, idem qvi Vegetium eadem lingva expressit.

Angice ex Thomæ Cokmanni versione jam tertium prodierunt Lond. 1715. ut Arthuri Maynvvaringii interpretationem prætercam.

Germanice Augustæ Vindel. 1545. fol. & Francof. 1550. fol. hoc titulo: Ciceronis

3. Bü-

3. Bücher von gebührlichen Wercken. Sed exstat qvoqve recens interpretatio vernacula longe accuratior puriorqve, licet Latinis pressius adhærens, in tironum usum etiam latinis phrasibus annotatis à præclaro viro *Casp. Gottschlingio*, Silesio, Lycei Neobrandenburgensis Rectore & Bibliothecario. Hal. 1719. 12. *Jo. Georgii* vero *Wilckii*, Rectoris meritissimi Misenensis (A. 1691. defuncti) paraphrasis Germanica Officiorum Ciceronis Lipsiæ 1696. 8 prodiit sub hoc titulo: Einleitung zum nützlichen Schul-Brauch der drey Bücher Ciceronis de officiis.

Joannes Hackmannus ad calcem Ethices suæ curante filio Frid. Augusto Hackmanno recusæ Helmst. 1710. 8. compendium librorum de officiis * repræsentat sub titulo Evangelii Gentilium.

S. Ambrosii libros tres *de Officiis Ministrorum* sive Diaconorum (hanc enim genuinam esse illius operis inscriptionem, è Codd. MSS. docent Benedictini in notis Tom. 2. Opp. S. Ambrosii) Moguntina editio A. 1602. 8. ita cum totidem Ciceronis libris excusos exhibet, ut ver-

* *De officiis* maluit inscribere Cicero quam *de officio*. Confer Andream Alciatum lib. 10, parergon Juris cap. 16. Ne male tamen nostra etiam memoria Vir illustris Sam. Pufendorfius, qvi brevi & concinno complexus compendio munera omnia ac partes quæ vel in naturali statu vel in civili impleri à singulis debent, libros duos *de officio hominis & civis* inscripsit, Græcos secutus quorum περὶ καθήκοντος lucubrationes laudantur, de quibus mentionem feci Volum. I pag. 121.

verba Ambrosiana Ciceronianis per singulas paginas è regione posita sint, parum utili instituto, cum in iisdem paginis raro legatur aliqvid utrinqve argumento simile vel respondens. Idem dixeris de Johanne Marcianæo qvi hunc in modum Hieronymi & Rufini scripta contraria in iisdem paginis describi curavit in nova sua Hieronymi editione. Præfatio Jo. Henr. Bœcleri περὶ τοῦ καθήκοντος ad S. Ambrosium de officiis legitur etiam in ejus diss. Academicis Tom. 3. pag. 486.

Ciceronis *Cato Major* & *Lælius* jam A. 1469. fol. Romæ viderunt lucem una cum Officiis: & cum aliis insuper libris ejus Philosophicis 1471. fol. deinde freqventissime una cum iisdem recusi. Cato major etiam per Jo. Lutitensem emendatus Lipsiæ 1507. fol. & cum commentario Martini Philetici, sine anno & loco. fol. Prodiit etiam Lips. 1514. cum libris de legibus. Lælius, Cato, Paradoxa Argentorat. 1513. 4. ex officina Schureriana. De Græca libri de senectute versione qvam *Theodoro Gazæ* debemus, magnificum encomium Laur. Ingevvaldi Elingii in Historia Græcæ lingvæ pag. 335. de qvo nescio an alii sint eidem assensuri: *tanta porro felicitate librum M. Tullii de Senectute Græce expressit ac reddidit Gaza, ut in eo ipsam Ciceronis vim dicendi, tam quod ad gravitatem sententiarum, quam quod verborum pondus, non sine doctorum admiratione assecutus sit.* De veteri Gallica versione & ex ea facta Anglica excusa A. 1481. fol. à Gvil. Coxoduno (Caxton) primo in Anglia typographo,

pho, meminit Mich. Maittaire pag. 163. annal. typograh. De Anglica etiam Jo. Lelandus libro de ſcriptoribus Britannicis pag. 481. In uſum ſcholarum hunc libellum Ciceronis explicatum & applicatum ſeparato volumine edidit Doctor qvondam meus Rev. Lic. *Dan. Otto Kegelius*, tunc Conrector, & ab eo tempore Eccleſiaſtes Qvedlinburgenſis, Witeb. 1690. 8. Cato, Lælius, & Paradoxa, Gallice per Duboiſium, Praſ. 1692. 8.

Lælius præter antiqviores cum Catone editiones etiam Lipſiæ lucem vidit A. 1504. 1507. fol. 1511. & 1518. 4. una cum paradoxis, & Venet. 1498. cum expoſitione Omniboni Leoniceni. Et cum eadem expoſitione ſine anno & loco. Anglice vertit diu ante Sam. Parkerum ſæculo decimo qvinto Johannes Tipetotus teſte Lelando pag. 480. Germanica libri de ſenectute & hujus de amicitia verſio auctore Johanne de Schvvartzenberg cum iconibus ligno inciſis prodiit Auguſtæ Vindel. 1540. fol. Platonis Lyſidem, Ciceronis Lælium & Toxarin Luciani Gallice vertit & junctim edidit Blaſius Vigenerius Pariſ. 1579. 4.

Adverſus *paradoxa* Ciceronis, ſive ut idem in Lucullo vocat, *mirabilia* Majoragius Antiparadoxa edidit, ludibundum ſe hoc ſcribend genus ſuſcepiſſe deinde libenter teſtatus lib. 1 reprehenſionum contra Nizolium cap. 2. ub refert ſe commentarios in eadem Ciceronis paradoxa compoſuiſſe, qvibus oſtendit ea ver adm

admirabilia esse & Socratica ac vera, atqve illis respondendit qvæ posuerat ipse in suis antiparadoxis. Tertium paradoxon de peccatorum æqvalitate oppugnat Horatius lib. 1. Satira 3. vers. 115. seq. & cætera perstringit vers. 124. seq. Universa ridet & explodit ipse Cicero Oratione pro Muræna c. 29. Eorundem meminit Plutarchus in Catone minore pag. 769. & 792. *Paradoxa* Ciceronis primum edita cum officiis Romæ sunt A. 1465. 1471. fol. De aliis qvæ insecutæ sunt editionibus, & qvas passim jam commemoravi, dicere, nihil est necesse. Loca qvædam illorum è MS. emendat illustratqve Jacobus Tollius in fortuitis cap. XVII. p. 134. seq. Paradoxa & Somnium Latine & Germanice à Jo. Friderico illustrata edidit Jo. Rhenius. Lipsiæ 1630. 8. Postremo Paradoxa à *Thoma Bentleio* recensita & illustrata habemus ad calcem librorum de finibus, Cantabrig. 1718. 8. Ciceronis exemplo Matthæus Jorna commentarium suum Belgice editum in octo μακαρισμὲς, Matthæi VI. inscripsit paradoxa Christiana. Amst. 1696. 8. Omitto paradoxa Christiana Lippi Aurelii Brandolini, Jani Nicii Erythræi &c.

Fides esto apud autorem, Casparum Barthium, qvi Daumio narravit *sex libros* Ciceronis *de Rep.* extitisse ante bellum tricennale in Bibliotheca Fuldensi in aliqvot voluminibus membranaceis, sed à militum petulantia discerptos & eqvis substratos fuisse; ut ex Christiani 127

Daumii ore refert Rev. Christianus Feustelius in Miscellaneis p. 47. Verum & Joanni Sturmio spes facta fuit thesauri hujus, cui conseqvendo Cardinalis Polus duo millia aureorum in cassum impendisse traditur. Sed bene Bernardus Moneta in Epistola ad Bouhierium praesidem Parlamenti Divionensis eruditissimum inserta Tomo IV. Menagianorum pag. 395 *Il y a des gens qvi pour se mettre en reputation, supposent avoir vû, ou méme avoir par devers eux certains livres rares, singuliers, & qv'on croit perdus: Témoin ce Francesco Veneto, qvi fit accroire à un Grammairien de Fano,* a) *commentateur des six premiers livres qvi nous restent des* Fastes d' Ovide *qve* les six derniers *etoient dans la Bibliotheqve du Roi de France, ou il les avoit vûs & lûs. Témoin sans aller plus loin, celui* b) *qvi en* 1690. *se vanta d' avoir retrouvé le* Petrone *entier, & qvi eut le front de faire imprimer un pretendus supplement, non seulement indigne de cet auteur, mais méme du plus mediocre. On avoit promis à Jean Sturme* c) *les*

si:

a) Anton. Constantinus Fanensis in fine commentar. ad fastos Ovidii. Obiit A. 1490.

b) Franciscus Nodotus.

c) Jo. Sturmius Epistola ad Rogerum Aschamum 30. Jan 1552. *Ecce Aschame, qvidam in hac vicinia mihi promisit libros Ciceronis de repub. sexies misi ad eum: si adferantur me qvid poterit esse beatius? Senatoriam prae me gravitatem feram ex antiqva disciplina, si obtinebo. Sed ut nunc homines sunt, valde metuo, ne sit nihil: sed si verum sit, mittam etiam tibi ut mecum sapias Romanam curiam, & forum &*

nostra

ix livres de la Republiqve de Ciceron, *à la le-
herche desqvels de Cardinal Polus* * *dépensa deux mille
cus d'or, envoyant exprés un homme en Pologne,
u on lui avoit fait esperer qve se trouveroit le ma-
uscrit. On avoit promis de méme à Vives* d) les
Anticatons de Cæsar. *Qvelles fables n'a-t-
n pas crües touchant* le Tite Live? *Il y a plus de
int-cinq ans qv'on l'attendoit entier* e) *de Chio.
Qvelqves* f) *uns ont dit qv'il étoit complet en A-
abe dans la Goulette. D'autres*, g) *qv'il s'en vo-
int un exemplaire en cette méme langve dans la Bi-
liotheqve de l'Escurial.*

Libros de Ciceronis *de Rep.* simul ac editi ab illo 127
uissent avida lectos innuit Cœlius Epistola ad

(K) 2 ipsum

*ostra: verum particulatim, ut si sapientia te superare non
ossum, tempore antecedam. Qvam vereor non sit nihil? ve-
um tamen in Epistola qvam ad me scripsit, attingit loca qva-
am & eorum argumenta, qva non puto esse de nihilo.*

* Aschamus ad Sturmium 14. Sept. 1555. lib. 1. Epist.
ag. 99. *Ajebat Cardinalis Polas se semel* 2000. *aureorum
nsumsisse mittendo certo qvodam homine in Poloniam qvi li-
os Ciceronis de Rep. pervieret, qvorum illic inveniendo-
um spem qvidam ei fecerat. Ego statim narravi qva tu ad
e olim de illis libris. Et rogavit, ut ad te scriberem, ut sci-
mus ecqvidne certi de illis libris.*

d) Jo. Lud. Vives ad 1. Augustini de Civ. DEI cap. 23.
*æsaris anticatones duos vir clarissimus Cardinalis Leodinensis
nfirmavit se in antiqva qvadam Bibliotheca Leodii vidisse,
& curaturum ut ad me mitterentur. Qvod si fecerit, non
videbo studiosis hominibus lectionem eorum.*

e) Baudelot utilité de voyages pag. 401.

f) Antonius Fajus præf. ad versionem Gallicam Livii.

g) Abraham Ecchellensis in dedicatione libri ex Arabico
ersi, cui titulus *semita sapientiæ.*

ipſum ſcripta VIII. 1. *Tui politici libri omnibu* *vigent.* Eorundem meminit Tullius & ad eo reſpicit libris de legibus non uno in loco.

128 *Favonii Eulogii* in ſomnium Scipionis editi Antvverpienſis 1562. 8. eſt nulla, & in Bib. Kielmanniana parte 2. pag. 1127. per erroren memoratur, nam inſpectus à me Codex era Schotti A. 1613. Etiam à *Planude* verſum Græce ſomnium Scipionis ſuſpicatur Lambecius V pag. 153. ubi in Græco qvodam Codice MS Juliani Cardinalis S. Angeli citatur ὁ ὄνειρος τοῦ Σκιπίωνος. *Antonii Mancinelli* ſermo in Scipionis ſomnium cum Xenocratis libello de morte per Ficinum verſo prodiit Daventriæ i 4. circa A. 1510. ut videtur, licet nota diſert temporis abeſt. *Ludovici Vivis* ſomnium & vigilia h. e. ſomnium Scipionis cum enarration lucem vidit Baſil. 1521. 4. Somnium Scipionis Officiis Ciceronis jam ſubjicitur in edition Veneta 1472. fol. apud Vindelinum Spirat atqve deinceps in reliqvis infinitis. In *Somniu Scipionis*, libri VI. de Rep. apoſpaſmation, conſideratio Latini Latinii prodiit Antvverp 1631. 8.

129 In Ephemeridibus litterariis Germanic Lipſienſibus * jam ſupra à me laudatis p. 87 legas multa è Ciceronis monumentis man exarata occurrere Uratislaviæ in Bibl. Rhed geriana, præ cæteris qvæ in editionibus Tull non occurrant *librum de eſſentia mundi*, & aliu ſcriptu

* Ausführlicher Bericht von Büchern A. 1719. 8.

:riptum *ad Hortensium*. Sed librum de essen-
a mundi suspicor nihil aliud esse qvam par-
:m interpretationis Timæi Platonici, qvæ in-
:r Ciceronis scripta legitur sub titulo *de univer-
tate*, atqve primum lucem vidit cum aliis
hilosophicis Ciceronis scriptis Romæ 1471.
ol. per Conr. Svveynheim & Arnoldum Pan-
artz. Deinde sine loci nota & anni in fol. Et
um *Georgii Vallæ* commentario, Venetiis
485. fol. & *Victoris Pisani* ibid. 1492. fol. Hinc
ost Perizonii & H. Stephani curas locis qvibus-
am castigata & illustrata est â Paulo Leopardo,
enbergensi lib. VIII. emendationum, cap. 20.
q. & nuper cum Græcis Platonis & altera
halcidii Latina interpretatione commentario
halcidii præmissa à me est ad calcem tomi se-
ındi operum S. Hippolyti, Hamb. 1718. fol.
e libro *ad Hortensium* (nisi Brutus intelligitur,
cujus exordio obitum Hortensii multis de-
orat Cicero) videant qvibus est occasio, at-
ve si qvid dignum luce adhuc ibi delitescat,
ono publico ne invideant.

Ciceronem non malum fuisse Poëtam, nota-
t etiam nuper Regnerius Desmarais ad Gal-
:am suam librorum de divinatione versio-
:m.

Lupus Ferrariensis Epistola LXIX. ad Ansbal-
um: *Tu autem huic nostro cursori Tullium in Arato
ade, ut ex eo quem me impetraturum credo, quæ deesse
e Egil noster aperuit, suppleantur.*

Reliqvias *Metaphraseos Aratea* recensuit etiai inter fragmenta Ciceronis Andreas Patriciu: qvas è Gudiana Bibl. accepi emendatas ex MSS Fragmenta cæterorum scriptorum Ciceroni subjiciuntur etiam editioni Officiorum Lip siensi 1611. 8.

131 Orationis *pro Q. Gallio* meminit S. Hierony mus Epistola ad Nepotianum. Duarum pr *P. Vatinio* Valerius Max. IV, 2, 4. ubi etiam lau datur Oratio *pro A. Gabinio*.

134 *Libros duos* Ciceronis *de gloria* à Raimund Superantio, JCto Siculo donatos Francisci Petrarcha acceperat, * sed qvos ipse libr XVI. senilium Epist. 1. pag. 1046. edit. Brasi amissos qveritur, cum præceptor ejus mu tuo illos acceptos à Petrarcha propter rem an gustam domi oppignorasset, nec luendi iterun daretur potestas. Petrum vero Alcyonium, Ve netum nescio qvomodo æqvalium sinistræ cri minationes, suppressorum librorum arguunt nam & Pierius Valerianus libro 2. de infelicita te literatorum pag. 362. scribit *Petri Marcelli li bros quatuor exactissimæ interpretationis in Mathema ticas disciplinas, cum in Alcyonii manus incidissent, ita suppressos fuisse, ut nusquam amplius apparuerint* Tamen de libris Ciceronis de gloria intercepti ab Alcyonio non persvaserunt Clarissimo Sacyo, ubi hujus ut putat calumniæ facit men tionem in præfatione ad libros tres qvos de glo-

* Confer Papyrii Massoni elogia Tom. 2. pag. 77. seq. Me nagiana Tom. IV. pag 86.

gloria diserte & eleganter Gallico stylo consignavit. Atqve operæ pretium est videre qvæ de Alcyonio notarunt Diarii Veneti auctores, Giornale de' letterati d' Italia Tom.III. pag.26.seq. & Antonius Magliabechius in Epistola ad nobilissimum Menckenium Act. Erud. 1707. pag.279.

Oeconomicorum liber primus præcepta habe- 135
bat qvomodo debeat mater familias domi agere: secundus qvemadmodum foris pater familias, & tertius deniqve agriculturam, teste Servio in 1. Georgic. Fragmentis ex illo opere Benedictini monent addendum locum S. Ambrosii III.6. de officiis. Tom.2. p.117. Fragmenta Oeconomicorum Tullii subjecta sunt editioni nitidæ Oeconomici Xenophontis Græco latinæ Oxon. 1703. 8.

Hortensii Ciceroniani lectione ad sapientiæ studium se accensum scribit S. Augustinus procemio de Vita beata & lib. 1. cap. 10. de Ordine & lib. 3. Confess. c.4. Ille Ciceronis Hortensius sive ad Philosophiam exhortatio citatur etiam ab auctore dialogi de causis corruptæ eloqventiæ c.16. Franciscus Petrarcha l.XV. senilium Epist. 1. narrat se incidisse in librum Ciceronis qvi de laude Philosophiæ inscribebatur, sed deceptum falso titulo, postea deprehendisse libros Academicos illo volumine contineri. Avorum nostrorum memoria jacturam Hortensii Ciceroniani levare instituit Jacobus Sadoletus Phædro suo sive de laudibus Philosophiæ li-

bris duobus, qvorum priore studium Philosophiæ rejicit, altero commendat ac tuetur. Prodiit Lugduni apud Gryphium 1538. 4. atqve inter disertissimi illius Cardinalis opera junctim excusa Moguntiæ 1607. 8. pag. 558.

136 *Poëmatis de Consulatu suo* meminit Cicero ipse II. 3. ad Attic. atqve respicit illud Servius ad VIII. Eclog. vers. 106. Similiter de consulatu suo scripserat *Cato*, nec non *Q. Catulus* de consulatu suo ac rebus gestis; & *Scaurus* de vita sua, & *Gracchus* de legibus à se promulgatis. Nam ut Tacitus cap. 1. Agricolæ, *plerique suam ipsi vitam narrare fiduciam potius morum, quam arrogantiam arbitrati sunt.* Cæterum Cicero magnis etiam precibus postulaverat à *L. Lucejo*, scriptore belli Marsici, ut res eventusqve Cicerone Consule gestos scriberet, lib. V. Epist. 12. sed non videtur illi hoc ut faceret persvasisse. Una etiam Luceji Epistola ætatem tulit qvæ legitur inter Ciceronianas V. 14. Magnis hic Tullii amicus laudibus effertur ab auctore dissertationis qvæ inserta est Ephemeridibus litterariis Hagensibus (Journal literaire) Tom. V. pag. 137. seq. ubi disputatur de studio qvo conatus fuit Cicero Lucejum Attico suo reconciliare. Ciceroni autem nimis gravis dica dicitur propter hæc verba lib. 1. Epist. 10. ad Atticum: *Sed hæc sanabuntur cum veneris, aut ei molesta erunt in utro culpa erit.* Postremorum enim verborum non est sententia, Lucejo creandam molestiam, uter etiam

ex

ex illis auctor extiterit culpæ & offensæ, sive injuriam alteri fecerit: sed vero hic, ni fallunt me omnia est sensus, molestiam fore imponendam illi in qvo futura sit culpa, qvo minus iterum possint redire invicem in gratiam.

Statilii Maximi librum † *de singularibus apud Ciceronem positis* intercidisse, tanto est dolendum magis, qvod Plinius major & Qvintilianus non pauca eum invenisse vocabula, & iis lingvam auxisse Latinam testentur. Insigniora qvæ hodie in scriptis Ciceronis exstant de vocibus rarioribus habes collecta in indice qvinto penoris Tulliani, qvod Georgio Ludovico Frobenio auctore prodiit Hamb. 1619. fol. Consulendus etiam Rev. præsulis Hildesiensis Jac. Frid. Reimanni liber editus Halæ 1718. 8. *Introductio in historiam vocabularum lingvæ Latinæ*, pag. 24. seq.

De *Epigrammate* Ciceronis *in Tironem suum* videndus Plinius junior VII. 4. Epist.

De *Anecdotis* (libri hæc est inscriptio) videndus Malaspina & alii ad II. 6. & XIV. 17. ad Atticum.

Responsio ad invectivam Sallustii qvæ Ciceroni 137
ab aliis, ab aliis M. Porcio Latroni tribuitur, incipit; *Ea demum magna voluptas est, Crispe Sallusti, qualem ac parem verbis vitam agere*. Altera Por-

* Citat Charisius lib. 2. pag. 175. & 193. Libros plures in unum ex Charisio non constat. Libros vocat Daumius de causis amissarum Latinæ linguæ radicum cap. 18. pag. 59. librum Morhofius cap. 6. de Patavinitate Liv. pag. 62.

cii Oratio in Catilinam legitur in Salluſtii editionibus plerisqve, etiam noviſſima Cantabrigienſi Joſephi Waſſe V. C. ſecuti Pariſienſem adjunxit. Hic Porcius Latro, ut ex Euſebii Chronico colligas, anno Auguſti Imp. qvadrageſimo ſibi ipſi mortem attulit tædio duplicis qvartanæ. Plura de illo collegit Nic. Antonius lib. I. Bibliothecæ Hiſpanæ veteris cap. 3.

138 *Orationem ad populum & equites* Ciceroni ad ſcriptas commentario illuſtravit Albertus Lenicerus. Witeb. 1572. 8.

Epiſtolam ſive *declamationem ad Octavium* ſive u[t] habet Lambecius II. pag. 936. *ad Octavianum* Paulus Manutius ſubjunxit Epiſtolis ad Q. Fra[t]rem, additqve ἐκ τοῦ χαρακτῆρος intelliger[e] ſe qvod alium qvam Ciceronem habeat aucto[r]rem. Vide & Petrum Victorium ad calcen[m] caſtigationum in Ciceronis Epiſtolas ad diver[ſ]ſos. Gallice vertit Bartholomæus Annulu[s] A. 1542. Incipit: *Si per tuas legiones mihi licitun[m] fuiſſet.* Male apud Lambecium per tuas *lega[t]tiones.*

Orationem *de pace* ſeparatim edidit, & Cice[ronis] ronis haud eſſe demonſtravit Henr. Leonardu[s] Schurtzfleiſchius. Witeb. 1712. 4.

139 *Conſolatio* Ciceroni ſuppoſita eo ipſo ann[o] 1583. ſtatim recuſa Bononiæ apud Jo. Roſſium in 8. cum fragmentis à Sigonio & Andrea Pa[-]

tri

tricio collectis judicioqve Riccoboni * qvi illam Ciceronis eſſe negat, & duabus Sigonii, qvibus Ciceronem auctorem eſſe contendit, Orationibus. Prodiit etiam Norimbergæ A. 1584. & in Cicerone Dionyſii Gothofredi, nec non in Juſti Lipſii operibus Criticis cum ejus cenſura, & genuinæ qvæ intercidit conſolationis Tullianæ fragmentis.

Synonyma ſub Ciceronis nomine primum excuſa Paduæ ſive Patavii 1482.4. per Matthæum Cerdonis: Deinde ſine loci notatione 1483.4. ſub titulo *de dictionum proprietatibus*. Et Auguſtæ 1488.4. *de proprietatibus terminorum*. Eſt etiam in manibus editio Pariſienſis apud Aſcenſium ſine anni nota in 8. præmittitur Epiſtola: *Cicero Lucio Venturio ſalutem: Collegi ea quæ pluribus modis ſynonyma dicerentur* &c. Eraſmo judice eſt tumultuaria non adeo multarum vocum collectio ab aliqvo Ciceronis ſtudioſo utcunqve facta ex ejus ſcriptis.

De re militari fragmentum ad calcem ſcripto- 140
rum qvorundam Ciceronis, ex caſtigatione Nicolai Angelii Bucinenſis vulgatum Florentiæ apud Philippum Juntam 1516.8. hac inſcriptione: *Inter alia Ciceronis opera & hoc ipſum de*

re

* Antonii Riccoboni Epiſtola ad Hieron. Mercurialem. Confer Diarium Venetum, Giornale de' letterati d'Italia Tom XXIV. pag. 37. & Gotfridi Balthaſaris Scharfii exercitationem de auctore Conſolationis Ciceroni tributæ, in Miſcellaneis Lipſienſibus à Car. Frid. Pezoldo vulgatis 1717. 8. Volum. VI. pag. 119. ſeq.

re militari repertum est, quod cum non plane probaverimus, tum dicendi figura, cum plurimus mendis, ideo à ceteris secrevimus. Judice Casellio lib. 1. Var. Lect. cap. 16. *Modesti* sive alterius libellus est, inter M. Tullii monumenta ineptissime relatus.

Orpheus sub Ciceronis nomine post Venetam editionem Anni 1593. 8. apud Jo. Baptistam Gottum, à Julio Cæsare Glusiano Sqvarcia ICto curatam, prodiit separatim vulgante Friderico Monavio, Elbingæ Borussor. 1643. 8. Scribit Sqvarcia in præfat. ad Jo. Petrum Ayroldum Marcellanum, Medicum ac Philosophum, in gaza D. Marci Venetiis extare non modo Codices editorum scriptorum vulgatis meliores, sed & non editos: *in his Ausonii Poëtæ de aurifica Philosophia, quam Alchymiam vocant, parva Isagoge satis erudita & minime obscura: item fragmenta quædam ex libris ut mihi quidem videtur de Rep. Marci Tullii, & libellus de Orphei moribus & vita, Ciceroni inscriptus. Mitto igitur ad te Orpheum, quem vel ipsius esse Ciceronis, vel ex officina alicujus prodiisse qui proximus ætati Ciceronis vixit, tute qui mihi instar es omnium Manutiorum, testis esse poteris. Ausonium commendavi perillustri Viro Caspari Soromano, Patricio Mediolanensi.*

De memoria nonnulli habent pro interpolata particula è libro III. Rhetor. ad Herennium cap. 16. seq. & de Oratore lib. 2. c. 86. seq.

141 *Q. Fratris* liber *de petitione Consulatus* in editione Ciceronis Veneta commentariis Manutio-

tiorum illuſtrata occurrit tomo nono, cum commentario *Valerii Palermi*, Veronenſis. Libris etiam Tullii Rhetoricis ſubjicitur in editione Aſulani & Barthol. Alexandrini Venet. 1485. fol. Separatim nuper edidit V. C. *Chriſtianus Gottlieb Schwartzius* Altdorfii 1719. 8. una cum verſibus viginti haxametris qvi ſub Qvinti hujus Ciceronis nomine exſtant pridem editi *de ſignis cæleſtibus* qvo tempore qvodqve illuſtre ſit, in Eclogario Auſonii pag. 558. edit. Tollianæ, & inter poëmata vetera à Viris doctis collecta. Ab eodem doctiſſimo Schvartzio aliam editionem earundem Qvinti reliqviarum exſpectamus, ipſius & aliorum notis diligenter illuſtratam.

Ciceronis officia; Paradoxa, Lælius, Cato, de natura Deorum, de divinatione, Tuſculanæ, libri de finibus, de fato, de petitione Conſulatus: pars libelli de Philoſophia, Timæus, Academicæ qvæſt. & de Legibus, Rom. 1471. fol. per Conr. Svveinheim & Arnoldum Pannartz.

Cicero de natura Deorum, de divinatione, 142
de fato, de legibus, Academicæ qvæſtiones, libri de finibus. Q. Cicero de petitione conſulatus, M. Cicero de univerſitate, Somnium Scipionis, & de re militari, ex *Nicolaï Angelii* Bucinenſis caſtigatione, cujus Epiſtola ad Bernardum Divitium Bibienſem Cardinalem præmittitur, Florent. apud Philippum Juntam 1516. 8.

Edi-

Editionibus operum Ciceronis addenda. Mediolanensis 1498. fol. 2. Volum. qvam clarissimus Perizonius legavit Bibliothecæ Leidensi. Nec non Parisiensis nitidissima 1539. fol. 2. Volum. cum *Petri Victorii* explicationibus suarum in Ciceronem castigationum, qvæ deinde sunt recusæ in editione Ciceronis Lugd. ap. Seb. Gryphium, A. 1540. 8. & separatim 1552. 8. in qva editione accesserunt posteriores Victorii in Epistolas ad diversos castigationes. In his pag. 676. purgat se à plagii crimine qvod *Paulus Manutius* ei impegerat tum alibi tum ad lib. XIII. Epist. 8. Hos duumviros de Cicerone & latinis literis præclarissime meritos Victorium & Manutium conferens inter se Janus Gruterus, neutro vel meritis vel eruditione minor, notis in lib. IX. ad familiar. Epist. 16. *Ita edidit Victorius, cui licet repugnet Manutius, moneo tamen lectorem ne attendat: nam ille bonus vir non satis ingenii ad emendationem Tullii attulit, neque (libere loquor) satis judicii, soleoque Petri Victorii operam multis parasangis præferre.* Victorio etiam plurimum tribuit elegantissimns Grævius præfat. in easdem Epistolas, qvo judice illi uni plus Cicero debet qvam reliqvis omnibus qvi in eo perpoliendo tempus studiumqve posuerunt. *Aldum Manutium* (Pauli F.) exactissimum Ciceronis interpretem qvi Codices MSS. Ciceronis ex illustrissimis Bibliothecis conqvisitos ad triginta vidit, contulit & διτ]ογραφήματα curiose adnotavit, laudat Reinesius p. 326. Var. lect. Cice-

Ciceronis editionibus accenſendæ etiam 144
ſunt Veneta A. 1550. ſeq. 8. decem Vol. & *Lambiniana* Lugd. 1588. fol. 2. Vol. & Genev. 1594. 8. & cum notis Lambini & *Fulvii Urſini* Genev. 1584. fol. 2. Volum. Lambinus licet contra fidem MSS. nonnulla minus feliciter mutavit (ut arguitur etiam à Mureto XVIII. 7. var. lect.) itqve ut ipſe loqvitur *invitis & repugnantibus libris omnibus*, tamen judice Bentleio, audaciore etiam ſed doctiſſimo Critico, *acute interdum cernit, ubi cæteri cœcutiunt.* pag. 719. emendatt. ad Tuſculanas. Editio Veneta 1578. ſeq. commentariis *Manutiorum* illuſtrata, decem diſtincta tomis eſt, ſed qvi voluminibus qvatuor in folio commode poſſunt compingi. Dolendum qvod vitiis typographicis paſſim deturpata offenditur.

Præter editiones minores Tullii ut Lugdunenſem in 12. apud Frelonium, ex recenſione o. Boulierii, novem voluminibus, & Hanov. 603. 12. & Auguſtæ Mantuanæ 1620. 12. exat & haut contemnenda Wecheliana Hanoienſis 1609. 8. decem Vol. & *Dionyſii Gothofredi*, Genev. 1606. 4. & Ciceronis opera in ſectioes apparatui * latinæ locutionis reſpondenes diſtincta & ſimul paginas Aldinæ edit. anotatas habens, cum notis Lambini & Dionyſii Gothofredi in ora cujuslibet paginæ ſtatim adſcri-

* Apparatus latinæ locutionis poſt Nizolii principia ex icerone ab Alexandro Scoto collectus prodiit, ut alias ediones mittam, Pariſ. 1627. 4.

ſcriptis, Colonia Allobrogum ſive Genevæ 1616. fol. typis majoribus IV. Volum. ſed qvæ duobus non incommode compingi poſſunt. Et minori charactere ibid. 1633. 4. &c.

Suffridus Petri paratas in totum Ciceronem caſtigationes habere ſe ſcripſit litteris ad Lambinum datis Lovanii 4. Kal. Dec. 1571. in Epiſtolis à Sim. Abbeſio Gabbema editis pag. 249. & 247. ad Tho. Gvarinum typographum Baſileenſem *Carolus Langius* A. 1570. 3. Kal. Octobr. ad eundem Suffridum miſit tomum poſteriorem operum Tullii, cujus aliqvot libros cum vetuſtis aliqvot manu exaratis exemplaribus bona fide recognovit. Vide ibid. p. 246. ubi etiam alterum priorem tomum alio ſe tempore miſſurum pollicetur, ſed qvod morte præventus (pag. 254.) facere non potuit.

144 Ante Gruterum *Jo. Wowerius* notas qvasdam *Jani Gvilelmii* in Ciceronem nactus, novam eloqventiſſimi ſcriptoris ἔκδοσιν meditatus eſt, ut conſtat ex Petri Scriverii Epiſtola, in ſylloge Antonii Matthæi p. 405.

145 *Jacobi Gronovii* Cicero præter ea qvæ ab Clariſſ. editore acceſſerunt, habet integras nota Jani Gvilelmi, Janiqve Gruteri, & appoſitos in margine ad lectorum uſum numeros non tantum capitum Gruterianos, ſed etiam ſectione apparatui latinæ locutionis Nizoliano reſpondentes, licet illas contra auctoris mentem al qvando in media ſententia initium figere nc

ti

tat Thomas Bentleius notis ad lib. 2. de finibus cap. 13.

Novam Tullii editionem ad MSS. & vetustas editt. ſtudioſe collatam ab aliqvo jam tempore in Anglia moliti ſunt eruditi Oxonienſes, qvi Livium cura ſua recenſitum nobis dedere *Joannes Hudſon & Thomas Hearne*. Ex his jam ſuperior Annus 1719. Hudſonum bonis litteris abſtulit, & præſtantiſſimi viri deſiderium nobis reliqvit.

In Germania Ciceronem recenſitum à ſe illuſtratumqve notis exſpectare juſſit celebris hodie in Academia Salana Profeſſor *Jo. Georgius Walchius*. Vide Memorias Trevoltinas A. 1714. p. 2023. & Diarium Lipſienſe Neuen Bücher-Saal XIX. pag. 526.

Proxime autem exſpectationi eruditorum facturum confidimus ſatis eruditiſſimum virum *Iſaacum Verburgium*, * qvi nitidis Wetſtenianis typis expolitum à ſe Ciceronem cum notis dabit Amſtelodami in fol. 4. & 8.

Plenius & perfectius Nizoliano (qvod etiam 147.
ab Aldo juniore A. 1570. recuſum eſt) *Ciceronianum Lexicon* adornandum in ſe ſuſcepit *D. Georgius Petrus Schulze*, ** Profeſſor in Academia Francofurtenſi Viadrina. *Dionyſius* qvoq; *Gaultierius*, ille cujus præcepta lingvæ Latinæ & Gallicæ viderunt lucem Pariſiis 1716. & 1718. 12.

 tri-

* Journal des Savans 1718. Dec. p. 700. gelehrte Zeitungen 1719. pag. 754.

** Neubeſtellter Agente Tom. 3. pag. 611. ſeq.

tribus Volumin. ſpem fecit vulgandarum à ſe Concordantiarum Ciceronianarum. Vide Ephemerides Pariſienſes, Journal des Savans A. 1718. menſe Dec. pag. 697. & A. 1719. Maj. pag. 595. Utile qvoqve inſtitutum eſt viri docti qvi ſub *Plexiaci* nomine Hagæ Com. 1716. 4. vulgavit Lexicon Philoſophicum in duas tributum partes, qvarum prior materiam Philoſophicam ex Cicerone, ſervato rerum ordine exhibet: poſterior vocabula ſcholaſtica & barbara ordine literarum expoſita puris Latinis ac Ciceronianis permutat. De *H. Stephani* Lexico Ciceroniano Græco latino, ejusqve præclaro uſu ad interpretandos Latine ſcriptores Græcos, adire juvabit Rich. Simonis Bibl. ſelectam Gallice editam Tomo 1. capite 7.

Chriſtophori Vladeracci Ducisſylvii polyonyma Ciceroniana ſub Gallicis vocabulis literarum ordine poſitis digeſta prodieruut Antverp. 1588. 8. & Rothomagi 1620. 12.

Stephanus Ubelius in ſynonymis Ciceronianis qvi integras ῥήσεις è Cicerone congeſſit ſubjecto ad calcem indice.

Stephani Fliſci ſynonyma Ciceroniana, qvi ſub certis titulis illa digeſſit. Confer Morhofii librum de dilatatione p. 10.

De Synonymis ad Veturium ſub Ciceroni nomine editis dixi ſupra pag. 155. & volum. 1 pag. 139. ſeq.

Auguſtini Gambarellæ Mediolanenſis antitheto

tur

rum amica ſimultas arbitris Plauto, Terentio, Cæſare & Cicerone. Mediolani 1619. 4.

Petri Joannis Nunneſii epitheta Ciceroniana, Barcinone 1588. 12. *Antonii Jolii* &c.

Jacobi Cellarii, Auguſtani adjuncta ſive epitheta Ciceroniana. Baſil. 1589. 8.

Horatii Tuſcanellæ epitheta, antitheta & adjuncta ſive adverbia Ciceroniana, Baſileæ apud Lud. Kœnigium 8. & ad calcem elegantiarum Georgii Vœgelmanni, Magdeb. 1619. 8. & poſt Dictionarium Latino Græco Gallicum Jacobi Vaultier, Genev. 1626. 8.

Antonius Schorus, qvi in elocutionis Latinæ theſauro non modo anthitheta ſed ſynonyma qvoqve & differentia & translata ex Cicerone congeſſit.

Huberti Suſannæi connubium adverbiorum Ciceronianorum A. 1545. & ad calcem phraſium Steph. Doleti, cum præf. Jo. Sturmii. Argentorat. 1585. 8. *Franciſci Clementis* organum Ciceronis epirrhematicum &c.

Non ex ſolo Cicerone ſed ex aliis etiam probatis Latinis ſcriptoribus collecta *M. Sebaſtiani Figuli*, Landavienſis Rhenani epithetorum oratoriorum farrago, Francof. 1588. 8. *Jo. Serrani*, Paſtoris Rosfeldenſis Synonymorum liber A. 1551. & Witeb. 1587. 8. *Jo. Bentzii* theſaurus Latinitatis puræ compendium alterum, ſynonyma, affinia, cognata & conjuncta exhibens, *Wolfgangi Schœnslederi* S. I. apparatus eloqventiæ

atqve promtuarium : *Francisci Serræ* Synonymorum, Epithetorum, phrasium, historiarum, fabularum apparatus, Viennæ 1701. 4. *Francisci Wagneri*, S. I. corpus phraseologiæ Latinæ, Augustæ Vindel. 1718. 8. &c.

Mich. Meisneri hortulus Romanus, sive historiæ, ritus & apophthegmata Ciceronis cum notis philologico politicis. Jen. 1649. 12.

Georgii Crauseri scintillæ sive *elegantiæ Tullianæ* viderunt lucem Rudolstadii A. 1664. 8.

148. *Martini Hayneccii* medulla Tulliana in locos communes libris VI. digesta, continens *sententias, apophthegmata, similitudines, pie dicta* &c. Lips. 1594. 8.

Ciceronis *insigniores sententiæ*, selectæ à Petro Lagnerio. Colon. 1652. 8.

Post Brantium *Elogia* è Cicerone à se collecta exhibet Johannes Papyrius Massonius parte priore elogiorum pag. 3--92. Paris. 1638. 8. Hæc utili instituto separatim in usum scholæ Ilfeldensis recudi curavit Georg. Nicolaus Kriegk. Northusæ 1711. 8.

Antonii Buscheri *Ethica Ciceroniana*. Hamburg. 1610. 8.

Magni Danielis Omeisii Hortus Ciceronianus, sive flores *Apophthegmatum & Historiarum* è scriptis Tulli excerpti. Altdorf. 1699. 12.

Jo. Matthæi Gesneri chrestomathia Ciceroniana, sive loca ex Tullii scriptis selecta cum notis & vita Ciceronis, Vinariæ 1717. 8.

An-

Antonii Poſſevini S.I. Cicero collatus cum Ethnicis & ſacris ſcriptoribus. Patav. apud Paulum Meretum 1593. 4. tractat de ratione ſcribendi Epiſtolas & de arte dicendi etiam pro Concione Eccleſiaſtica.

Benedicti Averanii diſſertationes XCII. in varia Ciceronis loca, Florentiæ inter alias ejus viri docti lucubrationes 1716. fol. Vide Diarium Venetum, Giornale de' letterati d'Italia Tom. XXIV. p. 434.

Infeſtiſſimus famæ Ciceronis qvoad vixit 149
ermanſit Aſinius Pollio, teſte Seneca Svaſoria exta. Hujus filii Galli Aſinii *libros de comparaione Patris & Ciceronis*, qvibus patri de Cicerone almam dare non dubitavit, memorat Plinius ib. VII. Epiſt. 4. *Ciceromaſtigen* Gellius XVII. 1. iceronis defenſionem adverſus Aſinii Galli bros ſatis eruditam compoſitam ab Imperaore Claudio, Svetonius cap. 41. Ceſtium hetorem Ciceroni infeſtum, ut qvem negaet literas ſciſſe, tradit Seneca ſvaſoria ultima. e Didymo Grammatico Græco Ciceroaſtige merentur adſcribi verba Ammiani larcellini XII. ult. inter plurimos enim Aleandrinos ſcriptores, multorum in litteris noilium ſtudiorum cum dixiſſet Chalcenterum micuiſſe Didymum, multiplicis ſcientiæ ſcritis memorabilem, *qui in illis ſex libris*, inqvit, *bi nonnunquam imperfecte Tullium reprehendit, ſilloraphos imitatus ſcriptores maledicos, judicio doctaum aurium incuſatur, ut immania frementem leonem*

 puti-

putidulis vocibus canis catulus circumlatrans. Ciceroni etiam, perinde ut Senecæ iniqvior in Hiſtoria ſua Romana Græcus ſcriptor Dio Casſius. Ad *Apri* cenſuram & ſiniſtrum de Cicerone judicium * qvod refert auctor dialogi de cauſſis corruptæ eloqventiæ cap. 18. reſponſionem ſi placet vide in Memoriis literariis Trevoltinis A. 1718. pag. 552. & in Ephemeridibus Pariſ. 1718. menſe Novembr. p. 559.

Andreæ Julii Dornmeieri A. 1717. extincti diſſertatio de vitioſo Ciceronis imitatore, una cum alterius ſcriptoris (Hortenſii ut volunt Landi **) dialogo Lipſiæ pridem vulgato A. 1534. de Cicerone relegato & revocato, qvo accuſatio ejus & Apologia ſubfrigida continetur, ſubjecta eſt Jo Vorſtii libro poſtumo de Latinitate ſelecta & vulgo neglecta. Berolin 1718. 8. Sed à Lando videtur auctorem dialogi diſtingvere Jo. Angelus Odonus † in Epiſtola ad Gilbertum Cognatum data A. 1535 (in Cognati operibus Baſil. 1562. fol. editi Tom. 1. pag. 313.) cum Orationes neſcio cujus Galli Eraſmo detrahentes memoraſſet, *au*

die

* Gallice in Memoriis Trevoltinis A. 1717. pag. 189 ex Anonymi dialogo in quo inter ſe conferuntur Cicero & Seneca, Ciceronem tuente Mureto, Senecam Qvevedo.

** Vide Vinc. Placcii τοῦ μακαρίτου Theatrum Anonymorum num. 1440. De aliis hujus Landi ſcriptis Italice edit Donius in Bibl. & Gaddius de ſcriptoribus non Eccleſ. T. 1 pag. 273.

† Dubitat hinc de Lando auctore dialogi non ſine cauſ ſcriptor novellarum literariarum Lipſienſium (Gelehrt Zeitungen) A. 1718. pag. 812.

dies hic, inqvit, *alterum aeque Ciceronianum, hoc est vietatis, Graecae linguae ac disciplinarum contemptorem: qui edidit dialogos revocati ac relegati Ciceronis: ipse vere relegatus, at non revocatus in Italiam, in qua tota, nedum in patria sua metuit agnosci: ideoque sibi conscius, nomen in frontispicio suppressit. Sed nobis Bononiae intus & in cute cognitus est. Lugduni vero hoc nobis repetebat apophthegma, alii alios legunt, mihi solus Christus & Tullius placet, Christus & Tullius solus satis est, sed interim Christum nec in manibus habebat, nec in libris: an in corde haberet, DEus scit. Hoc nos ex ejus ore scimus, illum cum in Galliam confugeret, neque vetus neque novum Testamentum secum tulisse pro itineris ac miseriae solatio, sed familiares Epistolas M. Tullii. Hujus & fortunam tali vita dignam (quam tamen Dei revocantis plagam Phryx nondum sentit, utinam tandem sentiat) & levitatem & molliciem & mores minime religiosos paucis descripturi fueramus, nisi eadem improbitate ac petulantia esse sciremus omnes, quotquot hujusmodi propius nosse contigit ex istis simiis Ciceronis. Hic igitur nos deduxit ad inauspicatam avem.* (Auctorem Gallum Orationum qvibus Erasmus perstringitur.) *Ante cubiculum strepitus ac pedor puerorum, alphabetaria opinor discentium. Hinc, ut scis, ejecti victum tyranni quaeritare solent. Intus non memini, quid librorum esset exuli. Inter loquendum protulit locum ex orationibus suis: ubi de Erasmo nescio quid agebat, non admodum acerbe, ut visum est. Atque hunc recitari voluit ab Hortensio Lando, ne videlicet pronunciatione Gallica offenderemur. Nec*

ulla mentio de rabioso dialogo, quem esset editurus: Tantum obnixe rogabat Landum, ut in suas orationes præfaretur, easque cuicunque libitum esset, dicaret: id quod facere Landus renuit. Nam neque Gryphius videbatur editionem recepturus: quippe qui nobiscum etiam conquerebatur, importunissime se à nescio quibus ut imprimeret, urgeri. Mox nobis exuntibus, obtulit Caruaiali & Scaligeri virulentias, quas nunquam in Italia videramus. His nimirum libellis exilium Tolosanum consolatur miser, ac lassum conviciis animum redaccendit.

Jul. Cæsaris Scaligeri Orationem pro Cicerone contra Erasmum etiam cum notis suis edidit Melchior Adamus.

Jac. Gorscii Poloni dialecticam A. 1653. vulgatam eo nomine laudat Janus Vincentius Gravina in Orationibus p. 26. qvod & rerum delectum habuit, & vocabulorum, qvæ de Tullianis fontibus hausit, una cum exemplis ad singulas Dialecticæ regulas accommodatis.

S. Hieronymus Epistola ad Nepotianum hoc probat dictum de Cicerone: *Demosthenes tibi præripuit ne esses primus orator: tu illi, ne solus.* Tullium cum Demosthene contulit præter laudatos à me Volum. I. pag. 146. Franciscus Maucroisius præf. ad Demosthenis & Ciceronis qvædam Gallice à se versa Paris. 1685. nec non illustris Fenelonius qvi A. 1712. Dialogos mortuorum Gallica lingva edidit, in qvibus ita Demosthenem inducit loqventem ad Ciceronem

-onem: *vous faisiez dire, qu'il parle bien? & moi, e faisois dire, allez, marchons contre Philippe. On vous louvit: on étoit trop hors de soi pour me louer.* Vide sis etiam Andream Schottum in vitis comparatis Aristotelis ac Demosthenis pag. 413. seq.

De saluteCiceronis modeste B. Lutherus noster in sermonibus convivalibus pag. 714. *Cicero vir sapiens ac diligens multa tulit fecitque,* * ich hoffe unser HErr GOtt werde ihm und seines gleichen gnädig seyn. *Spero DEUM ipsi & similibus fore propitium: qvamqvam non decet nos pro certo hoc affirmare aut definire, sed manendum nobis est intra Verbi revelati limites: Qvicunque crediderit & baptizatus fuerit, ille salvabitur.* Modestiora hæc qvam illa Probi apud Lupum FerrariensemEpistola XX. adstruentis *Ciceronem & Virgilium cæterosqve opinione ejus probatissimos viros in electorum admittere collegium, ne frustra Dominus sangvinem fuderit & in inferno otium triverit, si verum sit illud Propheticum: Ero mors tua o mors, morsus tuus ero o inferne.* Vel etiam hæc Erasmi præf. in libros Tusculan. qvæst. ad Joannem Vlattenum: *Quid aliis accidat, nescio: me legentem sic afficere solet M. Tullius, præsertim ubi de bene vivendo disserit, ut dubitare non possim, qvin illud pectus, unde ista prodierunt, aliqva divinitas occuparit. Atqve hoc meum judicium mihi magis blanditur, qvoties animo reputo qvam immensa sit qvamqve inæstimabilis æterni Numinis*

* Latina versio est B. D. Hutteri libro contra Irenicum Davidis Parei p. 83. edit. in fol.

*minis benignitas, qvam qvidam ex ingenio opinor suo nimis in angustum contrahere conantur. Ubi nunc agat anima Ciceronis, fortasse non est humani judicii pronunciare. Me certe non admodum adversum habituri sint in ferendis calculis, qui sperant apud superos illum qvietam vitam agere. Nulli dubium esse potest quin crediderit aliqvod esse Numen, qvo nihil esse potest neqve majus neqve melius. Porro qvid senserit de animorum immortalitate, qvid de diversa sorte præmiisqve vitæ futuræ, tum qvanta fuerit sinceræ conscientiæ fiducia, si non satis declarant tot ejus libri, certe vel illâ una Epistola satis arguit, qvæ ad Octavium * scribit jam ut apparet destinata morte. Si Judæis ante proditum Evangelium sufficiebat ad salutem rudis qvædam & confusa de rebus divinis credulitas, qvid vetat qvo minus Ethnico, cui ne Mosis qvidem lex erat cognita, rudior etiam cognitio profuerit ad salutem, præsertim qvum vita fuerit integra, nec integra solum, verum etiam sancta? Perpauci Judæi ante lucem exortam Evangelii noverant exacte Filium ac Spiritum sanctum: multi non credebant resurrectionem corporum, nec tamen ideo de illorum salute desperatum est à majoribus. Quid si Ethnicus tantum hoc credat, DEum, qvem persvasum habet esse omnipotentem, sapientissimum, & optimum, aliqva ratione subventurum bonis, & ulturum malos, qvæ ipsi videatur qvam maxime accommoda? Qvod si qvis objiciat vitæ maculas, eqvidem arbitror nec Job, nec Melchisedec omnibus omnino vitiis caruisse per omnem vitam. Sed excusandum non est*

* Hæc est quæ incipit: *Si per tuas legiones mihi licitum fuisset,* Ciceroni supposita, de qva dixi supra p. 154.

eſt, qvod immolavit idolis. Id fortaſſe fecit, ſed non ex ſuo judicio, verum ex conſvetudine publica: qvæ qvoniam legibus etiam erat confirmata, non poterat convelli. Nam eſſe conficta qvæ de diis ferebantur, vel ex Ennii ſacra hiſtoria poterat cognoſcere. Sed oportebat vel vitæ jactura populi ſtultitiam coarguere. Tantum roboris nec ipſis aderat Apoſtolis, priusqvam hauſerant cœleſtem ſpiritum, ut impudens ſit hoc exigere à M. Tullio. Verum hac de re liberum eſto ſuum cuiqve judicium, Minus etiam audiendus Latomus, qvi ſcripſit non fuiſſe aliam fidem in Abrahamo qvam in Xenophonte & Cicerone, ut refert Voſſius Hiſt. Pelagian. III. 3. p. 383.

Hæc de Cicerone dicta ſufficiant, qvem ad omnium ornandi ſermonis virtutum exempla vel ſolum ſufficere judicavit Qvintilianus VIII. 3. p. 702. Effigiem ejus habes etiam in Jac. Gronovii theſauro Antiqv. Græcar. T. III. n. 42.

INDICULUS SCRIPTORUM Qvorum EPISTOLÆ cum Epiſtolis Ciceronis ad familiares leguntur,

nec non eorum ad qvos Cicero ſcripſit.

ad Acilium Pro Cos. XIII. 30—39.
ad Allienum Pro Cos. XIII. 78. 79.
ad Ampium. VI. 12.
ad Q. Ancharium Q. F. Pro Cos. XIII. 40.
ad C. Antonium M. F. Imp. V. 5.

ad

ad

ad

ad

ad

CA

CAPUT IX.

DE CAJO SALLUSTIO CRISPO.

Ad pag. 150

Numum ornatum Salluſtii effigie edidit pri-
num Fulvius Urſinus cum inſcriptione SALU-
STIUS AUTOR. Annotat porro Jo. Faber
numum illum fuiſſe contorniatum, *autoris*
vero vocabulum obſervat in illo aliter accipi
qvam ab ipſo Salluſtio, qvi cap. 3. Catilinar. au-
torem rerum à ſcriptore diſtingvit. Inſcri-
ptiones etiam antiqviores & ætati Salluſtii vi-
cinæ nomen illud non cum ſimplici ſed gemi-
nata litera LL. efferunt, unde concludit Fa-
ber illum numum diu poſt Salluſtii ætatem cu-
um eſſe, & fortaſſe tunc qvum aliorum qvo-
qve illuſtrium virorum numi eadem forma
unt percuſſi. Conſtat autem ejuſcemodi nu-
nos, qvibus memoria veterum clarorum
virorum conſervabatur, cœpiſſe cudi poſt Con-
tantinum Magnum, & maxime ſub Hono-
rio. Dolebat illuſtris Vir Gisbertus Cuperus
non proditam ab Urſino partem numi aver-
am, niſi nudam fortaſſe reperit. Etiam Ca-
rolus Patinus edidit numum, in qvo circa ca-
put viri barbatum & nudum legitur SALU-
STIUS AUTOR. Illum vero neutiqvam re-
ferendum putat ad ſcriptorem belli Jugurthini,
ed putat pertinere ad Salluſtium qvi cum Leon-

tio Conſul fuit Anno U. C. MXCVI. CHRISTI CCCXLIV. imperantibus Conſtantino juniore, Conſtantio & Conſtante, qvi conſul certe à Zabarella Salluſtius Autor cognominatur. Fuit & Criſpus Salluſtius junior, de qvo intelligendum qvod in priſcis Taciti & Apuleji codicibus ajunt reperiri: *Ego Criſpus Salluſtius legi & emendavi Romæ Fœlix Olybrio & Probino COSS. in foro Martis controverſias declamans Oratori Enlebechio.* Non plane intelligo qvid hæc verba ſibi velint, nec qvo tempore Olybrius cum Probino conſulatum geſſerit: licet Olybrium Conſulem fuiſſe conſtat A. C. 526. ante Mavortium, qvem in emendando Horatio Felix * Orator urbis Romæ adjuvit.

De Salluſtio veteri Hiſtorico conferre licebit Dan. Gvil. Molleri diſſertationem editam Altdorfii 1684. & orationem Chriſtophori Coleri, Norimb. 1598. 8. Citatur Salluſtius à Græco ſcriptore Jo. Antiocheno in excerptis Peireſcianis pag. 393. Καὶ Σαλλούστιος ὁ Ῥωμαῖος συγγραφεὺς ἔφη καλοῖς αὐτὸν (τὸν Σύλλαν) ἐγχειρήμασι κάκιστον ἐπιτετευχέναι τὸ τέλος.

Codicem MStum Salluſtii repertum in cœnobio Benedictinorum Martisburgenſi Jo. Rivius utendum ſe accepiſſe teſtatus eſt à Georgio Fabricio diſcipulo ſuo. MSti ſui Codicis qvi Reineſii olim fuit, meminit Conradus Samuel Schurzfleiſchius ὁ μακαρίτης præfat. ad Orthographiam latinam. Habeo & ipſe bino

Sal

* Vide Petri Relandi faſtos Conſulares pag. 696.

Sallustii Codices non contemnendos descriptos in membrana, atqve in his unum antiqvissimum. Ambos nactus sum è Bibliotheca V. C. Marqvardi Gudii. Ex eadem ad me pervenerunt qvoqve lectiones duorum Codicum membranaceorum Cathedralis Ecclesiæ Remensis qvas enotavit idem vir doctissimus, testatus priorem forma oblongiore ut qvartam paullo excederet scriptum Anno M. C. sexagesimo octavo, indictione prima. Librarius nomen suum prodidit his verbis: *Omnes qui lecturi estis orate pro Matthæum scriptorem, ut DEum semper habeat propitiatorem.* Alter membranaceus in qvarto, annorum amplius septingentorum.

Laudat Qvintilianus X. 1. pag. 886. *Sallustianam brevitatem* qva nihil apud aures vacuas atqve eruditas possit esse perfectius: & pag. 914. *immortalem Sallustii velocitatem*, qvam diversis virtutibus Livius sit assecutus: tamen Conciones à Crispo freqventiores longioresqve, atqve ut ipsi qvidem videtur insipidiores Historiæ insperses moleste fert V. C. Nicolaus Hieronymus Gundlingius præfat. ad Nic. Burgundi Hist. Belgicam. Fuit hoc ab aliis etiam reprehensum, licet notum itidem sit, qvid excusando illi mori eloqventiam in historia ostendandi, lectoremqve delectandi vel morandi ab aliis responsum fuerit. Sane licebit properanti tetrico & fastidioso lectori illas orationes veluti scopulos præternavigare, dum

interim aliis qvibus lectu dignæ & insignium documentorum plenæ videntur, ex iisdem voluptatem capere & fructum permiserint.

Ex libris Punicis *Hiempsalis* nonnulla de situ Africæ tradit Sallustius belli Jugurthini c.XVII. seq.

De Catilinæ indole & moribus consulendus etiam Cicero Orat. 3. in Catilinam cap. 7. & Sallustius ipse cap. V. Catilinar.

Fragmenta è sex libris Historiarum Sallustii collegit præter Carrionem & Riccobonum Aldus Manutius Pauli F.

151 Duas Orationes sive Epistolas *de Rep. ordinanda*, cum Oratione *in Ciceronem* Gallice vertit Petrus Saliat, Paris. 1537. apud Simonem Colineum. Hanc in Ciceronem, qvam cum declamatione in Catilinam Porcio Latroni vel Vibio Crispo alii tribuunt (confer Petrum Victorium XV. 3. Var. Lect.) ad Sallustium auctorem ex Qvintiliani IV. 1. Institutt. Orator. refert Paulus Colomesius.

Veterem interpretem in Sallustii Catilinariam ex membranis Pauli Stephani, laudat Goldastus notis ad Eginhardum p. 175.

Junium Maximum Sallustii Historias in *compendium* misisse innuit Statius IV. 4. silvarum. Græca Sallustii versione usus Stephanus Byz. in ἄζιλις. *Vitam* Sallustii scriptam ab *Asconio Pediano* laudat vetus Horatii Scholiastes ad lib. I Sat. 2.

Prin

Princeps Salluſtii editio eſt Veneta A. 1470. fol. per Vindelinum Spiram, cum hoc ad calcem tetraſticho, ex qvo numerus impreſſorum voluminum cognoſcitur:

Quadringenta dedit formata volumina Criſpi
Nunc, lector, Venetis Spirea Vindelinus.
Et calamo libros audes ſpectare notatos
Ære magis quando littera ducta nitet.

Salluſtius Pariſiis in 4. ſine anni nota, & Vene- 152
tiis apud Jo. de Colonia & Jo. Menthen. 1474. fol. Valentiæ Anno 1475. 4. excuſus occurrit Romæ in Bibl. Barberina. Salluſtius opera & impenſa Philippi Petri, ſine loci notatione 1478. fol. & Venet. 1481. fol. per Baptiſtam de Tortis, & Mediolani 1482. fol. per Leonardum Pachel & Udalricum Scinzenzeller. Editionibus Venetis A. 1470. 1478. & 1490. uſum ſe teſtatur V. C. Joſephus Waſſe.

Editio Salluſtii Romana 1490. per Magiſtrum Eucharium Silber, alias Franck, fuit Neapoli in Bibl. Joſephi Velletæ. Exſtat & Lipſienſis in fol. ſine anni nota. Habeo & Catilinarium Salluſtii ex perantiqva editione in 4. ſine loci ſignificatione & temporis. Hinc memoranda illa Anni 1492. per Theodorum Ragazonum.

Ex Læti recognitione cum Laur. Vallæ comentario in Catilinarium & Jo. Chryſoſtomi Soldi in Jugurthinum Venet. 1496. fol. per Philippum Pincium. Tho. Reineſius Epiſt. 50. ad Ruper-

tum pag. 457. *Quicquid in Sallustio contra veterum Codicum fidem immutatum est, id Læti importunæ diligentiæ tribuunt docti.* At Jo. Cuspinianus in Epistola præmissa Floro a se emendato Viennæ 1511. 4. diserte testatur typographos Crispi Sallustii opuscula à Pomponio Læto correcta ementitos. Confer Diarium Venetum, Giornale de' letterati d'Italia, Tom. XXII. p. 391. seq.

Venetiis 1500. fol. cum commentario Laur. Vallæ in Catilinarium, & Omniboni Leoniceni: & Jo. Chrysostomi Soldi in Jugurthinum.

Cum notis *Badii*, Paris. 1508. 4. 1514. 4.

Venetiis 1521. per Bernardum Viani, Vercellensem.

Henrici Loriti Glareani. Basil. 1538. 8.

Lugdun. 1545. 12.

In Catilinam Sallustianum *Barthol. Zanchii* commentarius. Venet. 1554. 8.

Sallustius Venetiis 1559. fol. cum explanatione Ascensii & variorum notis.

Sallustius cum notis *Aldi Manutii* qvi fragmenta à se collecta addidit. Venet. 1557. 1567. 1588. 8. Rom. 1563. Antvverp. 1564. 8. apud Plantin.

153 Editioni Basileensi Anno 1564. fol. cum variorum commentariis adjunctus *Constantii Felicii Durantini* JCti liber de conjuratione Catilinæ ad Leonem X.

Lud. Carrionis Sallustius recusus Antvverp. 1579. 8. apud Christoph. Plantinum qvi addidit

dit notas Jani Dousæ a dfragmenta librorum Historiarum, cum accessione fragmentorum aliqvot eatenus non editorum.

Cum notis *Petri Ciacconii.* Lugd.Bat. 1594.8. & *Eliæ Putschii* ibid, 1602. 8.

M. Antonii Mureti notæ una cum animadvers. 154
ad Tacitum. Ingolstad. 1604.8.

Cum veterum Historicorum fragmentis excusus Sallustius Venet, 1649. apud Juntas & Babam. 12.

In Sallustii primordia commentatio *Ludovici Liebhardi.* Beruthi 1664, 4.

Sallustius cum varior, notis ex edit. *Antonii* 155
Thysii Lugd. B, 1654. 8.

Sallustius Salmur, 1673.12, curante ut suspicor, *Tan. Fabro.*

Danielis Crispini Sallustium in usum Delphini illustratum recuderunt Londinenses 1697. & 1715. 8.

Cum notis integris Glareani, Rivii, Ciacco- 156
nii, Gruteri, Carrionis, Manutii, Putschii, Dousæ & selectis Castalionæi, Cornelii & Ausonii Popmæ, Jani Mellerii Palmerii, Fulvii Ursini, J. Frid. Gronovii, Petri Victorii, &c. ex recensione & cum indicibus locupletibus (imprimis dictionum & phrasium) notisqve eruditis perpetuis *Josephi Wasse*, Collegii Reginæ apud Cantabrigienses Socii, & illustrissimi Ducis de Kent à sacris domesticis. Editio præ cæteris insignis atqve luculenta, Cantabrig. 1710, 4. cui

præmiſſa eſt vita Salluſtii ſcripta à Joanne Clerico, * & adjuncta *fragmenta Vett. Hiſtoricorum*, notis Auſonii Popmæ illuſtrata, Julii item Exſuperantii libellus, & declamatio in Catilinam, qvam Porcio Latroni tribui ſupra jam dictum eſt.

Salluſtius ex *Michaëlis Maittaire* recenſione ** Lond. 1713. 12. Et cum ſelectis variorum annotationibus, Rothomag. 1717. 12. & cum expoſitione notisqve Germanicis in uſum tironum, Gabriele Schumanno ni fallor auctore, vel Leonhardo Chriſtophoro Kûhl, Conrectore Scholæ Aſcanienſis, Hall. 1717. 12.

Jac. Tollii Salluſtius, qvem promiſit notis ad fortuita, non vidit lucem.

Caſparis Panſæ à Rangenburg, Conſiliarii regiminis Auſtriæ ſuperioris, obſervationes & notæ ad Salluſtium ineditæ memorantur à Lambecio lib. 2. de Bibl. Vindobonenſ. pag. 998. Salluſtium illuſtrare etiam conſtituerat *Theophilus Hogerſius*, primo Profeſſor Hiſtoriarum deinde Conſul Daventrienſis: qvo morte prævento hanc provinciam in ſe ſuſcepit *Jo Bouwerſius*, in ejusdem Urbis celeberrimæ Gymnaſio Hiſtor. Profeſſor, adhibito Codice MS. bonæ notæ qvi in illa urbe aſſervatur ut ad me ſcripſit illuſtris Vir, Gitbertus Caperus, teſtatus ſimul ſcholia & obſervationes Hogerſii ad ſe perveniſſe, & ſe qvoq; notas in Salluſtium atq; in his nonnul-

* Confer ejus Bibliothecam ſelectam T. 21. p. 339.

** Bibl. ancienne & moderne T. V. p. 127.

nullas uberiores concinnasse. Inter libros *Joach. Borghesii*, qvos ad prælum paratos Grœningæ A. 1666. moriens reliqvit, * est qvoqve Index Philologico politicus in Sallustium.

Reinersi Neuhusii electa Senecana & Sallustiana. Amst. 1646. 12.

In Crucimannii Bibliotheca Gallica video *Gallicos* Sallustii interpretes memorari Andream Bovivum, Antonium Divinum & p. 295. Ludovicum Maigretum Jo. Bauduini sive Balduini Gallica interpretatio prodiit etiam Paris. 1629. 1663. 12. Exstant & recentiores Sallustii versiones Gallicæ tres, una Teilii, altera Cassagnii Academiæ Regiæ Gallicæ Socii, & tertia bis jam excusa Abbatis Massoni. Paris. 1716. 12. Vide Ephemerides Parisienses A. 1716. mense Junio pag. 670 & Memorias Trevoltinas A. 1717. pag. 665. *Græce* etiam Sallustium vertisse & Celsum traditur eruditus vir Benedictus Averanius Florentinus A. 1707. defunctus.

Versiones *Germanicæ* ** Wilhelmi de Calchum Lohausenii, Bremæ 1629. 4. cum notis: & Danielis Albini, Hamb. 1663. 8. *Italica* Augustini Urticæ Venet. 1523. 1545. 8. *Hispanica* Emanuelis Sweiro Antvverp. 1554. 8. &c.

* Bibl. choisie de Mr. le Clerc T. XXIV. p. 232. seq.

** Sallustius Germanicus Colon. 1654 12 editus non versionem Germanicam Sallustii, sed descriptionem belli Sveco Gallico Germanici ab A. 1618. ad 1654. gesti continet.

CAPUT X.

DE C. JULIO CÆSARE.

Ad pag. 158 Vitam Cæſaris à *Stephano Ambroſio Sciappalaria* ſcriptam Italice, editamqve Antvverp. 1578. laudat Gisb. Cuperus * exerc. 2. de elephantis in numis pag. 164. & pag. 167. Anonymi Itali volumen diſſertationum XX. in numos ineditarum qvæ hiſtoriam Cæſaris & alias antiqvitates docte illuſtrant, MSS. in Bibl. Gvelpherbytana. Ex numis vitam Cæſaris præterea illuſtrant Hub. Goltzius Lud. Nonii commentariis illuſtratus Antvverp. 1620. fol. Laur. Begerus in theſauro Palatino pag. 73. & 290. ſeq. & in theſauro Brandenb. Tom. 2. pag. 600. ſeq. & Tom. 3. pag. 86. Jo. Seobaldus Fabricius in Cæſare numiſmatico, Lond. 1678. 8. Steph. Souciet S. J. in diſſ. ad numum ſingularem Cæſaris cum victoria alata: in memoriis Trevoltinis A. 1713. Dec. pag. 2145. Carolus Patinus ad Cæſarem Svetonii, & qvi numos Imperatorum enarrarunt Triſtanus, Mediobarbus, Pedruſius aliiqve qvos laudavi ad V. C. Anſelmi Bandurii Bibliothecam numiſmaticam pag. 237. ſeq. Evolvi etiam vitam Cæſaris Italico ſtylo ſcriptam ab Antonio Franciſco Doni, Rom. 1637. 12. *la felicità & infelicità di*

* Tom. 3. theſauri novi Antiqvitatum Rom. Sallengriani.

i Cesare. In Bibl. Menarsiana pag.66. memoatur inter libros in folio, *il Cesariano, dove si narano li fatti di Giulio Cæsare*, in Venet. 1492.

Alexandrum cum Cæsare contulit Plutarch9, 'oggius Scipionem, qvem non dubitavit illi etam præferre, indignante Jo Gvarino & Cæsari rimas tribuente. Vide Poggiana p 259. seq. ed in eminentibus viris & ingeniis si inter se omponantur semper aliqva utrinqve qvibus ıvicem præstent, alia qvibus inferiores sint ffendes. Dignum Cæsaris elogium reperi in ivil. Templei variis Opusculis Gallice ex Anlico editis Tom.2. pag.115. seq.

De Asinii Pollionis censura, qvi Cæsaris comıentarios ut parum diligentes, neqve integra eritate scriptos reprehendit teste Svetonio in 'æsare c. 56. adeundus Morhofius libro de Paıvinitate Liviana capite 4. & Joach. Christohorus Nemeitz de modestia historico in cenıris principum observanda §.14. Prodiit Lonini Scanorum 1709. 8.

Commentarii sunt qvod Olympiodorus voıt ὕλην συγγραφῆς apud Photium Cod. 80. allis *memoires*, cujusmodi commentarios hioricos à recentibus scriptoribus compositos ene multos cum laude vel censura commeıorat celeberr. Jo. Burchardus Menckenius in hediasmate de commentariis historicis, Lipsiæ 708. 4. & Jacobus le Long in admirandæ inustriæ opere Bibliotheca historica Gallica ag. 1098.

Por-

159 Portum Iccium Cæſaris, *Mardicum* eſſe perſvaſit ſibi Jo. Jacobus Chifletius: Sam. Clark *Caletum*, ſive cum Carolo du Freſne *Wiſſantum*. Pro *Bononia* ſive *Bolonienſi* portu *Geſſoriaco* pugnant Gvilelmus Cambdenus, Phil. Claverus & Gvilelmus Somnerus, qvorum ſententiæ præter Grævium p. 808. ad Sveton. accedit Joannes Battely in Antiqvitatibus Rutupinis (Richburrough in comitatu Cantii) Oxoniæ 1711. 4. editis. Hadrianus Valeſius mallit *Qventavicum* ſive *Stapulas*, qvam opinionem erudite nuper tuendam ſuſcepit vir celeberrimus Jo. Georgius Eccardus in diſſ. inſerta Tomo octavo Miſcellaneorum Lipſienſium pag. 268 ſeq. 278. ſeq. Mihi veriſimillima videtur Caroli du Freſne ſententia, cui videtur ſuffragari * Gvilelmus Pictavienſis.

H. Dodvvelli argumenta, qvibus in Cæſaris *libro de bello Africano* viſus eſt ſibi interpolatoris recentioris veſtigia deprehendere, confutanda ſibi ſumſit Joannes Clericus Tom. XXVI. Bibl. ſelectæ pag. 132. ſeq. Bellum Africanum Cæſar confecit Anno U. C. 708. & Hiſpanienſe 709.

Libros *de bello civili* diſſertationibus Philologicis A. 1641. illuſtrare cœpit Joannes Raven, Profeſſor Soranæ Academiæ, ſed vix ultra binas adſpexere lucem, qvarum prima illuſtrando Floro IV. 2. (ubi de Cæſare diſſerit) impenditur. Liber

* Vide Guil. Somnerum pag. XXXVII. Chriſtoph. Cellarium Geograph. antiquæ T. 1. p. 378. ſeq.

Liber *de bello Hispaniensi* extrema parte mutius extat, atqve ex Martini qvoqve Bladenii, Anglici interpretis, sententia passim corruptus est & junioris auctoris qvam ut Cæsaris tempora attigerit, qvod tamen Svetonio minime vium, qvi alii qvidem qvam Cæsari sed uni ex ejus familiaribus Oppio vel Hirtio tributum scripsit. Bellum porro Hispaniense pro eo qvod n Hispania gestum est ita dicitur, ut liber Hispaniensis qvi scriptus est in Hispania. Martiais præfat. libri XII. *non Hispaniensem librum mittamus sed Hispanum.*

Jac. Sirmondus in notis ad Ennodium p. 78. estatur ad calcem Codicis Vaticani qvoqve Cæsaris librorum adscriptum: *Julius Celsus Constantinus V. C. legi. Flavius Licerius Firminus Lupicinus legi.* Observatqve Lupicinum hunc fuisse Euprepiæ sororis Ennodii Episcopi Ticinensis ilium, clarum sub initia sexti à CHRISTO nato æculi.

Nec Joannes Sarisberiensis † nec Polydorus Virgilius, nec Lipsius, Cæsaris commentarios Julio Celso attribuerunt tanqvam auctori, ut traditur in Menagianis Tom. 2. pag. 99. Priores duo ne qvidem Celsi mentionem fecerunt de nomine. Lipsius saltim II. 7. elector. estatus est se in Commentariis Cæsaris sæpe qværere Cæsarem, & multos in illam purpuram pannos insutos se videre, nec in dictione ipsa spirare ubiqve naribus suis auram illam & ut

† Bernardus Moneta notis ad Menagiana T. IV. p 80.

ut ſic dicam ſtactam puræ antiqvitatis. *Lege, relege, multa otioſa reperies, disjuncta, intricata, interpolata, repetita: ut omnino non abſit, qvin ad hanc priſci operis ſtatuam novella aliqva acceſſerit & imperita manus.* Tantum autem abeſt ut idem Lipſius Celſum habuerit pro auctore Cæſaris commentariorum, qvod illi etiam tribuitur in Scaligeranis per Vaſſanos collectis: ut potius lib. 2. Epiſtolicar. qvæſtionum capite 2. refutet Lud. Carrionem ita ſentientem: licet conſtet à Vincentio Bellov. in ſpeculo Hiſt. nec non à Galtero Bulley in vitis Philoſophorum, Jacobo Mangno in Sophologio & Alberto Eybio margaritæ poëticæ auctore, Cæſaris ſubinde verba ſub Julii Celſi nomine citari. *Qvin Julius aliqvis Celſus manus attulerit Cæſari, qvædam reciderit, addiderit, qvædam interpolarit, nunqvam infitebor: ut Cæſarem totum immutarit ſic qvaſi Juſtinus Trogum, ignoſce, ne tua qvidem cauſſa poſſum credere. De ſtilo qvod ais, ſi verum qværimus, hi de bello Gallico diſcrepant aliqvantum ab illis de Civili, ſilo orationis, & fieri poteſt ut interpolati ſint, ut dixi: non tamen ita ut ſimilitudo oris prorſus evanuerit, & quamvis gemini ſint, fratres tamen eſſe ex ipſa ratione ſcribendi agnoſcas.* Hæc ad Carrionem Lipſius. Error autem non exinde natus eſt, ut citato Menagianorum loco traditur, qvod Julius Celſus vitam Cæſaris ſcripſit, ſed qvod Grammaticus, Julius Celſus Conſtantinus nomine, qvi Cæſaris recenſuit & caſtigavit commentarios, in rei teſtimonium ad calcem voluminis adſcri-

pſit

[...]it hæc verba: *Julius Celsus Constantinus* * *V. C.* [...]*gi*, sive ut in qvibusdam Codicibus exstat: [...]*ulius Celsus Vir Clariss. & Comes recensui.* Cum [...]aqve exempla ad hanc recensionem exacta [...]ro emendatioribus haberentur, factum est ut [...]brarii qvo majorem auctoritatem suis adde[...]nt codicibus, eis hanc præfixerint inscriptio[...]em, quæ etiamnum in nonnullis MSS. legi[...]ur: *C. Julii Cæsaris per Julium Celsum commentarii.*

Libri tres de vita Cæsaris sine nomine aucto- 163 [...]is, charactere antiqvo minuto & compendiis [...]ripturarum difficili excusi sunt A. 1473. fol. [...]ne loci vel typographi notatione ante libros [...]æsaris ipsius de bello Gallico. Licet vero au[...]torem Vossius audacter *Julium Celsum* appella[...]it, & Celsi nomen etiam præfert Grævii edi[...]o eamqve secuta Londinensis, tamen Cel[...]im auctorem esse recte negavit tam Grævius [...] præf. qvam in diss. de Celso Dodvvellus: [...]um Julius Celsus etiam ab ipso hoc anonymo [...] legetur pag. 68. *Svetonius Tranqvillus, auctor* [...]*rtissimus, Germanorum hoc in finibus accidisse ait,* [...]*ulius autem Celsus, comes & qui rebus interfuit,* [...]*buronum in finibus factum refert*, ubi respicit ad [...]i qvæ Cæsar ipse tradit lib. V. de bello Gallico [...]ipite 24. Cæsarisqve commentarios per [...]rorem tribuit Celso, perinde ut alii non mul[...]um antiqvi scriptores supra memorati. qvo-niam

* Hinc Celsum aliqvi fecere CPolitanum. Menagiana [...]om. IV, pag. 84.

niam Celſus eos recenſuit atqve emendavit: Ceſumq; novo errore facit comitem Cæſaris, cum Comes ſit nomen dignitatis qvando in MS codicibus legitur: *Julius Celſus Vir clariſſ. & Comes recenſui.* Fortaſſe non erraverit qvi cum erudito viro Bernardo Moneta ſibi perſvaſerit libros hoſce tres de vita Cæſaris auctorem habere *Franciſcum Petrarcham:* certe fragmentum de bello Hiſpanico qvod Jungermannus ex codice Petaviano edidit, Petrarchæ diſerte in illo MS. tribuitur, idqve ex libro tertio p. 185 — 191. edit. Grævianæ ad verbum eſt repetitum. Citat autor qvisqvis eſt præterea Julium Cæſarem pag. 9. & ex ejus libris rerum ſuarum pleraqve hauſiſſe ſe non diffitetur pag. 194. Sed & adducit Cæſaris Epiſtolas 139. 140. & memorat iterum pag. 195. allegat etiam Ciceronem pag. 3. 118. 130. 133. 139. 194. 202. Epiſtolas ad Atticum pag. 129. 202 Orationem Milonianam pag. 85. pro Marcello 202. Salluſtium pag. 4. Virgilium p. 204. Senecam p. 157. 180 Valerium Max. p. 6. Plinium Sec. p. 157. Florum p. 78. 62. 79. 118. 155. 144. 189. Svetonium p. 8. 126. 127. 202. & Oroſium pag. --- & Auguſtinum pag. 180. è Græcis Xenophontem p. 202. & Platonis Phædonem p. 180. Socratem pag. 127.

166 Editiones Cæſaris primas Romanas A. 1469 1472 per Conrad Sweinheim & Arnoldum Pannartz fol. curavit Joannes Andreas Epiſcopus Alerienſis. Poſterior fuit in Bibl. Menarſian:

pag

ag. 66. Hinc commemorandæ Veneta A. 1471. ol. apud Nic. Jenſon Gallicum & Mediolaenſes per Antonium Zarotum Parmenſem, 477. fol & 1478. fol. per Philippum de Lavagnia Mediolanenſem: & Tarviſina 1480. fol. per Mich. Manzolinum Parmenſem, & Venetæ 482. fol. per Octavianum Scotum Modoëtienem, & 1490. cum indice Geographico Rayundi Marliani. & 1494. fol. per Philippum e Pinciis Mantuanum. & 1499. fol. apud Beedictum Fontanam & Rom. 1499. fol. in doo Petri de Maximis.

Aldina A. 1513. 8. Florent. 1514. 8.

Venetam A. 1517. fol. Clariſſ. Perizonius gavit Bibl. Leidenſi. Fuit etiam in Bibl. Mearſiana pag. 69. prima ni fallor ex iis qvæ icoibus illuſtratæ fuerunt.

Florentina A. 1520. 8. apud Junt. in Bibl. arberina.

Pariſienſis A. 1544. 8. apud Rob. Stephaum, una cum Marliani deſcriptione Galliæ.

Lugdunenſis 1558. 12. apud Frellonium, & 167
pud Gryph. 1560. 12.

Lauſanenſis ex Jo. Roſeti recognitione. . 1571. fol.

Veneta A. Manutii A. 1575. 8.

Jac. Stradæ editionibus junctæ ſunt Inſcriptiones Urbium Hiſpanicarum.

Raphelengiana Anno 1593. ex recenſione 168
uſti Lipſii 8. & 1606. 8.

Lugd. 1619. 8.

Inſignis & accurata editio Jungermanniana Francof. 1606. 4. prodiit ex officina Claudii Marnii & hæredum Jo. Aubrii, *capitum ſectionibus* primum à Jungermanno diſtincta.

In Bibliotheca Anonymiana, Lugd. Bat. 1716. 8. edita pag. 113. inter libros in fol. memorantur Cæſaris qvæ exſtant cum notis Variorum ex recenſione *M. Zuerii Boxhornii* Lugd. Bat. 1635.

169 Cæſar *Jo. Godwini* in uſum Delphini illuſtratus præla iterum ſubiit Londini A. 1706. 4. etſi malus aliqvando & cœcus dux audit Clariſſimo viro *Joanni Daviſio*, cujus luculentæ Cæſaris editioni adſcriptas ſervo ex libris Gudianis lectiones Codicum MSS. plus qvam decem. Cæſaris Codicem Gottorpienſem memorat & ſatis exactum vocat Clariſſ. Drakenburgius ad Silium pag. 748. Codices binos membranaceos, antiqviſſimum alterum, alterum A. 1385. ſcriptum ſervavit Bibl. Menarſiana p. 63.

Editioni Cæſaris Grævianæ, *Dionyſii Voſſii* notis illuſtratæ, in ſecunda editione Amſt. 1713. 8. additæ ſunt etiam notæ laudati *Daviſii*, qvæ A. 1697. qvando prior vidit lucem, necdum prodierant. De perpaucis locis puto verum eſſe qvod eruditiſſ. Perizonius notis ad Caſp. Sanctii Minervam pag. 213. edit. noviſſ. eum notat ſatis proclivem ad miranda aliena in ſeqviorem partem.

Cæſar

Cæſar cum tabulis Geographicis & indice verborum ac phraſium, curante *Jo Valentino Merbitzio.* Francof. & Lipſ. 1703. 8.

Splendiſſimam editionem Cæſaris, Duci fortiſſimo Joanni Marlborughio dicatam typis Jacobi Tonſoni, forma majoris folii in lucem edidit V. C. *Samuel Clarke* Lond. 1712. fol.* typis luculentis, charta regia, adjunctisqve amplis tabulis æneis, præter effigiem Cæſaris atqve Marlborughii ultra octoginta, qvibus variarum rerum Cæſari memoratarum, & præliorum atqve obſidionum, & triumphi icones exhibentur. Cæſar ipſe cum argumentis & variis lectionibus, notatis in margine, excuſus perqvam emendate, ad calcem vero voluminis poſt Cæſaris fragmenta, notæ editoris Criticæ magno ſtudio collatis editionibus & Codicibus MSS. licet alia in illa ſe editione deſiderare ſcripſit Jo. Georgius Eccardus diſſ. de portu Icio Tom. VIII. Miſc. Lipſienſ. pag. 269. Indices bini ſubjuncti, Geographicus alter, alter rerum, admodum accurati & locupletes. Pulcherrimo hoc Cæſare donavit me, Academiam et peregrinas oras petiturus nobiliſſimus vir D. Gerardus Dunte, Hamburgenſis, qvi ut prope diem feliciter ad nos redeat, & patriæ redditus diu ſit decori & ornamento, DEum precor.

(N) 2 Julius

* Memoirs of literature (auctore V. C. Mich. de la Roche) Tom. III. pag 1. & 54. Bibl. choiſie de Mr. le Clerc. Tom. XXVI. pag. 112. Acta eruditor. A. 1714. pag 46 Journal des Savans A 1713. Novembr p. 483. Mem. de Trevoux A. 1712. p. 1293. & A 1713. p. 1846.

JuliusCæſar ex recenſione *Mich. Maittaire*, Lond. 1716. 12. prodiit apud Jac. Tonſonum: editio non minus nitida qvam Elzeviriana A. 1635.

Utiliſſima Germanis noſtris tironibus ἔκδοσις non ſcio qvo auctore lucem vidit * Halæ Sax. 1718. 8. cum vita Cæſaris, moralibus notata observationibus, ſex tabulis Geographicis & duplici indice vocum phraſiumqve Latino & Germanico, & notis qvibus per ſingulas paginas ſingula perſpicue Germanicis notis explicantur atqve illuſtrantur.

Johannes Raven, Profeſſor Soranæ Academiæ Cæſaris libros de bello civili diſſertationibus Philologicis illuſtrare cœpit A. 1641. ſed vi: ultra binas ex illis adſpexere lucem, qvarum prima Flori lib. IV. cap. 2. ubi de Cæſare ill differit, impenditur.

Chriſtophori Prætorii, Profeſſoris in Gymnaſio Stetinenſi, digreſſiones ad lib. 1. de bello Gallico Stetin. 1656. 4.

Phraſeologia Cæſareana per Rothium, Ulmæ 1702. 8. & per M. Chriſtianum Frid. Kocherum. ibid. 1720. 8. Caſp. Svevi elegantiæ Latinitatis Cæſareanæ. Witeb. 1586. 8.

170 Roberti Titii uberes ac perpetui commentarii ad Cæſarem, qvarum ſpem fecit in *litteri* ad Velſerum datis Bononiæ A. 1602. lucem haud viderunt. Nec Pauli Merulæ Chronologia in Cæſarem de Bello Civili, cujus in Vit ejus mentio fit. De Cæſaris ſcriptis e ſupelle

ctil

* Neue Bibliothec/ LXXIV. p. 339.

stile numaria illustratis ab Henrico von der Borcht, vide qvæ notavi infra ad pag. 196.

Qvi non ita pridem prælo exiit liber commentarius Clarissimi Witebergensium Doctoris *Jo. Guilelmi Bergeri*, de naturali pulchritudine Orationis ad excelsam Longini disciplinam illustri continentiq; Julii Cæsaris exemplo exacta, Lipsiæ A. 1720. 4. tam accurate atqve eleganter est conscriptus, & qvam sectandam aliis commendat veterum eloqventiam doctrinamqve, tam feliciter repræsentat & exprimit, auctorem dignum Schurzfleischii ὀπαδὸν ac successorem facile in illo agnoscas.

Versionem *Hispanicam* Cæsaris A. 1529. fol. Compluti editum, haud diversam esse ab illa Garsiæ vel Lopesii Toletani suspicatur Nic. Antonius T. 2 Bibl. Hispan. p. 272.

Gallice prodiit Cæsar Rob. Gagvino * interprete Paris. 1488. 1539. fol. & ex recensione Antonii Molini, Lugd. 1545. 12.

Ex versione Stephani Aqvæi Paris. 1531. fol. Blasii Vigenerii interpretationi addita comparatio Cæsaris & Henrici qvarti, auctore Antonio Bandalo. Paris. 1609. 4 1617. fol.

Perroti Ablancurtii versio Paris. 1650. 1658. 4. 1665. 12. Amst. 1678. 8. & 1708. 12. edita licet elegantior prioribus, tamen ut parum fidelis à Bladenio, Anglico interprete perstringitur, qvod alia perperam reddat, trajiciat & omittat alia, alia adjiciat.

* Obiit Gagvinus A. 1501. 22. Maji.

De verſione libri I. de bello Gallico qvæ Rege Galliæ Ludovico XIV. auctore prodiit Pariſ. 1661. fol. facta mentio eſt Vol. 1. p. 159.

Ducis Rohanii ex Cæſarea expreſſus liber Gallicus, *le parfait Capitaine*, autrement *l'abregé des Commentaires de Ceſar*, cum auctario, recuſus exſtat * Amſt. 1692. 12.

Conjecture ſur qvelqves difficultez qvi ſe trouvent dans les premiers chapitres des Commentaires de Ceſar (de bello Gallico) Vide Memorias Trevoltinas A. 1717. pag. 1230. ſeq. Memoirs of literature T. 3. p. 234.

Italice Cæſar excuſus Auguſtino Urtica della Porta interprete, Mediolan. 1518. 4. Venet. 1541. 8. & ex Franciſci Baldelli interpretatione 1572. 12. & curante Andrea Palladio ibid. 1575. 1619. 1635. 4. cum haud contemnendis iconibus. Ineditam Petri Candidi Decembris verſionem memorant auctores Diarii Veneti, Giornale de' letterati d' Italia T. XII. p. 347.

Belgice ex recenti interpretatione Abrahami Bogaert. Amſt. 1709. 8. duobus Voluminibus.

Germanica verſio M. Ringmanni Phileſii, Maximiliano I. Imp. inſcripta lucem vidit Argentorat. 1507. Auguſtæ Vindel. 1531. apud Henr. Steiner & Moguntiæ 1532. apud Ivonem Schoffer, fol. Poſt Ringmannum vertit Chriſtoph. Feyerabend, Francof. 1565. 1588. fol. Utinam vero pro hiſce & recentiore interprete qvi

* Boekſaal van Europa A. 1693. p. 474.

vi sub *derelicti* nomine latere voluit, & qvem eqventer nimis vera Cæsaris sententia deserit, ropediem Germanis nostris detur evolvere & bsolutam videre accuratissimam versionem, vam affectam in scriniis habet clariss. amicus collega noster *Mich. Richey*, Historiarum & ræcæ Lingvæ Professor dignissimus in Gymasio hujus Urbis Hamb.

Anglice Georgio Chapmanno interprete, & 171
um Clementis Edmondi non indignis lectu bservationibus * Lond. 1609. 1677. fol. Alia ecentior & melior interpretatio Martini Blaenii, (ejusdem qvi Trajani Boccalini scripta nglicis auribus dedit) ibid. 1705. 8. cum icoibus ære descriptis.

Arabicam versionem fieri curasse, & cum vouptate lectitasse dicitur Turcarum Imperator olimannus. Vide Dan. Gvil. Molleri diss. de ulio Cæsare (Altdorf. 1687.) pag. 47.

Petrus Blesensis Epistola XCII. *Vidit qvando-* 172
ve Dominus Cantuariensis, & vos ipsi cum eo, multiue alii, me de diversis materiis, tribus dictare riptoribus, & uniuscujusqve calamo festinanti satisıcere: meqve quod de solo Julio Cæsare scribitur, uartam Epistolam dictare & scribere. Qvod si alicui es ista in dubium venit, facti qvæso experientia faciat icti fidem.

Librorum Cæsaris *de Analogia* meminit idem Petrus Blesensis Epist. 101.

* Ant. Wood. Antiq. Oxon. p. 181.

In *Anticatonibus* ſuis, qvorum mentio etiam apud Ciceronem in Topicis cap. 25. Cæſar qvandoqve Catonem ita reprehendit ut laudaret, qvemadmodum notat Plinius III. 12. Epiſt. Confer Petrum Crinitum VII. 7. de honeſta diſciplina. Atqve Auguſtus Imp. non negavit & ut bonum civem & ut virum bonum egiſſe Catonem. Vide Macrobium lib. 2. Saturnal. cap. 4. Anticatones Cæſaris qvos in Bibliotheca qvadam Leodienſi exſtare Jo. Lud. Vivi * affirmavit Cardinalis Leodienſis, nemo adhuc in lucem protulit.

173 Cæſaris *libros de ſiderum motu*, qvos Soſigene adhibito compoſuit, laudat Plinius XVIII. 25. qvi ex Soſigene aliqvid affert II. 8. de Mercuri ſtellæ periodo. De hoc Soſigene Ægyptio, Peripatetico, Alexandri Ægæi præceptore dixi lib. 3. Bibliothecæ Græcæ c. 5. § 21. Soſigenem Alexandri doctorem ἐν τῷ τρίτῳ περὶ τῆς ὄψεως laudat Themiſtius in 2. Ariſtotelis de anima pag. 79.

174 Non primus *modum anni ſolaris* invenit Cæſar, ſed ab Ægyptiis pridem inventum primus, Soſigenis maxime Aſtrologi opera uſus; in civilem & publicum uſum induxit. Vide Ægidii Bucherii doctrinam temporum pag. 325. ſeq. Sam Petitum libro V. Eclog. Chronolog.

De anni emendatione à Cæſare facta mentionem faciunt Dio lib. XLIII. Solinus cap 3 Cenſorinus cap. 8. Plutarchus Cæſare & Macrobius

* Vide Vivem ad lib. 1. Auguſtini de Civ. DEI cap 23 ſupra pag. 147.

robius 1. Saturnal c. 14. qvi *Flavium* ſcribam adnotaſſe dies ſingulos, Cæſariqve retuliſſe commemorat. Honorius Auguſtodunenſis l. 71. de imagine mundi: *biſſextum Julius Cæſar interpoſuit, & totius computi errorem per hunc correxit.* Utrum Cyclum Lunarem ediderit Cæſar, diſputat illuſtriſſ. H. Noris qvi omnino conſulendus in diſſ. de Cyclo paſchali Ravennate cap. IV. Aſtronomicis Cæſaris obſervationibus uſus etiam cognoſcitur Claudius Ptolemæus libro de apparentiis fixarum.

Æthici Coſmographia MS. interprete Hieronymo, liber fictitius & nullius frugis, ex Bibl. D. Hautini allegatur à Cangio appendice ad gloſſarium Græcum p. 109. Rabanus Maurus de inventione lingvarum pag. 66. (T. VI. Opp. p. 333.) *Litteras etiam Æthici Philoſophi Coſmographi natione Scythica nobili proſapia invenimus, quos venerabilis Hieronymus Presbyter ad nos usqve cum ſuis dictis explanando perduxit, qvia magnifice ipſius ſcientiam atqve induſtriam duxit, ideo & ejus litteras maluit promulgare.* Adſcribit deinde inſolens & ignotum alphabetum, præmonens: *in iſtis adhuc literis fallimur, & in aliqvibus vitium agemus, vos emendate.* 175

Julium Oratorem Caſſiodoro memoratum Sirmondus ad lib. 1. Sidonii Epiſt. 1 Tom. 1. Opp. pag. 838. putat eſſe *Julium Titianum*, cujus *libros provinciarum* ſeu *Coſmographiæ* Capitolinus etiam & Servius laudant, *fabulas Æſopias* Auſonius, *libros de agricultura* Diomedes, *Artis Rhetoricæ præcepta*

cepta Iſidorus, *themata Virgiliana* (de qvibus Vol. I. pag. 221.) Servius, *Epiſtolas* deniqve illuſtrium fœminarum nomine fictas Sidonius.

176 Coſmographiam Æthici pluribus locis illuſtrat Bergierius opere de viis publicis Romanorum: Neqve exigua eſt illius apud viros pleroſqve eruditos auctoritas, ut M. Velſerum 3. Rerum Auguſtanarum p. 214.

Diplomata bina à Cæſare ac Nerone, ut fingunt, conceſſa Auſtriæ, Lector reperiet etiam in Nobiliſſimi Viri Jo. Chriſtiani Lunigii Archivo Imperii, partis ſpecialis continuatione prima. Lipſ. 1711. fol.

De Clariſſ. Stiefii Epiſtola conſules Acta Erud. A. 1704. p. 223.

Lutetiam Pariſiorum conditam à Cæſare, vel Juliacum ſive Juliam Auguſtam, Volgaſtum Pomeraniæ, vel caſtrum Luneburgicum, vel turrim Deæ Veſtæ Magdeburgi, incerta fide à nonnullis traditum. Vide Caſp. Barthii notas ad Gvil. Britonem p. 28. & Jo. Henrici Ackeri analecta hiſtoriæ Cæſareæ pag. X. XI.

Epigrammata illa duo ſub Cæſaris nomine exſtant etiam in Jacobi Hommey ſupplemento Patrum pag. 549. ſeq. qvi Marbodeo Redonenſi Epiſcopo illa tribuit parum veriſimili conjectura.

Dictum Cæſaris, *miſerum eſſe ἐφόδιον ſenectuti, recordationem crudelitatis*, laudat Ammianus Marcellinus XXIX. 2. De Cæſaris ſtratagematibus Polyænus VIII. 23.

Inſtru-

Instrumentum plenariæ securitatis à *Gratiano* qvo- 177
dam in caussa hæreditatis ad fidem dandam compositum est A.C. 564. qva ætate lingva latina jam in Italicam desciscere incipiebat, ut notatum Salmasio observ. ad jus Atticum pag. 174. & de Hellenistica pag. 23. 38. Ante Naudæum illud publicaverat Brissonius A. 1582. & ante Bissonium Petrus Hamo A. 1566. Novissime idem instrumentum ad autographum expressum accurato studio iterum vulgavit explicavitqve Jo. Mabillonius V.C. in supplemento ad opus de re diplomatica cap. XII. Paris. 1704. fol. capite XII. pag. 73. & 90. Vide etiam pag. 55. seq & Barthol. Germonium S.I. de hæreticis Codicum Ecclesiæ corruptoribus pag. 449. Character idem litterarum qvi occurrit in *Instrumento venditionis fundorum* scripto Ravennæ temporibus Justini junioris A.C. 572. qvod in papyro sive cortice Ægyptio exstat apud illustrem virum Justum Fontaninum, & cujus specimen vulgavit Philippus à Turre eruditissimus Episcopus nuper Adriensis, in diss. Apologetica de annis Imperii M. Aurelii Antonini Flagabeli Patav. 1713. 4. pag. 142.

Recenti ætate haud infreqvens Julii Cæsaris appellatio inter prænomina etiam privatorum, ut Julius Cæsar Scaliger, vir maximi ingenii & doctrinæ: Julius Cæsar Vaninus, misera impietate celebris, Julius Cæsar Dalmare vir in pauperes liberalissimus, de qvo

Tho.

Tho. Fullerus libro de viris illustribus Angliæ Tom. 2. p. 173. Julius Cæsar Bulengerus, aliiqve innumeri. Imperatores autem Cæsaris exemplo non modo Cæsares sed etiam Julios dictos esse notavit Paulus Colomesius in cimeliis litterariis cap. 32.

CAPUT XI.

DE T. LIVIO.

Ad pag. 178 T. Livium obiisse anno LXXVI. ætatis, notavit Jo. Conradus Dietericus in vita Augusti Imp. pag. 221. Ab eodem Augusto Livius dictus est *Pompejanus*, qvod tantis laudibus extulisset Magnum Pompejum : neqve id tamen amicitiæ eorum offecisse testatur Tacitus IV. 34. Annal.

Patavinitatis qvam Livio objectavit Asinius Pollio teste Qvintiliano lib. 1. cap. 5. & lib. 8. cap. 1. nulla in scriptis ejus qvæ hodie supersunt vestigia superesse contendit Salmasius pag. 236. de Hellenistica. De eadem Patavinitate Ptolemæus Flavius, Anconitanus cap. 45. conjectaneor. editorum Anconæ 1522 8. & in Tomo 1. Lampadis artium Gruterianæ p. 972. & D Balthasar Stolbergius de barbarismis & soloecismis N. T. objectis cap. 20. Nonnulla nuper in dictione Livii reprehendere ausus est Schurzfleischius ὁ μακαρίτης præfatione ad dissertationes Academicas. De

De monumento ſepulchrali qvod T. Livii eſſe volunt, adeunda præter Thomaſinum, Scardeonium aliosq; etiam Sertorii Urſati monumenta Patavina pag. 27. ſeq. & 202.

Livii lectione à morbo convaluiſſe narrant Ferdinandum Catholicum: perinde ut Curtii Alphonſum Arragoniæ Regem. Buchananus vero ut Livium nobis alterum exhiberet, libros ejus ſuperſtites à capite usqve ad calcem traditur perlegiſſe non minus vigeſies, * atqve ita ad opus Hiſtoriæ Scoticæ componendæ ſe accinxiſſe. Alia in Livii laudem Auguſtus Buchnerus diſſ. Academica CCCXCIII.

Citantur à Livio *Fabius Pictor*, ſcriptorum antiqviſſimus I. 44. II. 40. VIII. 30. X. 37. Tum *Valerius Antias* IV. 23. XXV. 39. XXVI. 49. XXIX. 35. XXX. 19. 29. XXXII. 6. XXXIII. 10. 30. 36. XXXIV. 15. XXXVI. 19. 38. XXXVIII. 23. & *Macer Licinius* IV. 7. 20. 23. atq; *Q. Tubero* IV. 23. X. 9. Ex Græcis ſcriptoribus *Polybius* qvem non incertum auctorem appellat XXXIII. 10. XXXIV. 10. XXXVI. 19. XXXIX. 52. Sæpe etiam mentionem facit *librorum linteorum*, qvorum fide tanqvam auctoritate actorum publicorum ſcriptores antiqviſſimi ſunt uſi, ſed de illis dictum infra ad p. 762. De defectu fide dignorum monimentorum ** antiqvioribus temporibus caliginem offundente qveritur tum alibi tum

* Elias Francus præfatione programmatum, editorum Islebiæ 1699. 8.

** Hinc *frequentisſime dubitare* Livium ſcribit Qvintilian. lib. 2. c. 4.

tum VIII. 40. *Et singulorum gesta & publica monumenta rerum confusa, nec qvisqvam aeqvalis temporis illius scriptor exstat qvo satis certo auctore stetur.*

180 In temporum notatione Livius perinde ut Dionysius Halicarnass. secutus est rationes Catonianas, qvæ æram Urbis Varroniana biennio faciunt recentiorem. Vide H. Dodvvelli diss. X. de Cyclis §. 59. 80. 87. & ad initium Tab. XIII. & appendice ad prælect. Cambdenian. atqve in Apparatu ad Dionysii Halicarnassei Chronologiam, & in Chronologia ipsa qvæ Dionysio in editione Oxoniensi subjicitur, Liviiqve singulis paginis editionis à Tho. Hearne curatæ est adscripta.

In re militari Romana peccasse aliqvando Livium, confundentem tempora ac diversas ætates, notavit Salmasius lib. de re militari Rom. pag. 1295. 1300. 1302. 1310. 1319. seq. 1416. &c. T. 10. thesauri Antiqvitatt. Rom. Græviani.

181 Ut Livius in Decadas, sic Olympiodori Historiarum libri in δεκαλόγους dividuntur apud Photium Cod. LXXX. Liber CXXXVI. allegatur à Censorino cap. 17. Librum CXIII. bis citat Priscianus.

Livii *Macedonica* qvæ laudat Angelus Decembrius libro VII. politiæ literariæ pag. 552. non alia sunt qvam qvæ editis historiarum libris continentur XXXIX. seqq

Dolendum est lucem non vidisse Lambecii qvam lib. 2. pag. 944. 997. promisit dissertatio-

nem

nem de XII. Codicibus MStis Livii, qvi una cum luabus & triginta ejusdem Historici præcipuis ditionibus in Bibl. Cæsarea Vindobonensi asservantur.

Editionis principis Romanæ A. 1470. grandi fol. qvam *Jo. Andreas Aleriensis* Episcopus ex Codice præceptoris sui Victorini Feltrensis curavit, inscripsitqve Paulo II. Pontifici & Marco . Marci Cardinali, vix 272. exempla excusa raduntur. Ad extremum voluminis hoc ctastichon comparet, qvod in aliis qvoqve onnullis ibi circa idem tempus impressis scriptis legitur:

Aspicis illustres, lector, qvicumqve libellos,
Si cupis artificum nomina nosse, lege.
Aspera ridebis cognomina Teutona forsan,
Mitiget ars Musis inscia verba virûm.
ONRADUS SWEINHEIM, ARNOLDUS PANNARTZqve magistri
Romæ impresserunt talia multa simul.
PETRUS cum fratre FRANCISCO MAXIMUS, ambo
Huic operi optatam contribuere domum.

Veneta ejusdem anni fuit in Bibl. Eliensis Episcopi Joannis Mori, & in calce adscriptum habet hoc distichon:

Et Vindelino debebis tu qvoqve formis
Egregie impressit has modo qvi Decadas.

Nec non hoc tetrastichon:

Adde qvod & perpulchra effinxit & optima cunctis

Hos

Hoc etiam ut placeant hæc monumenta tua.
Atqve tot impressit, totum bis jam possit in orbem
Diffundi atqve ævum nomen in omnetuum.

Eodem anno repetita est Augustæ Vindelico qvæ Augustana ἔκδοσις occurrit Lipsiæ in Bib Amplissimi Senatus. Mox etiam Anno 147: recusus iterum Romæ Livius est per Udalricu Gallum, cum omnium librorum Epitomatis, e emendatione ad MS. Codicem facta à *Jo. Ant nio Campano* Interamnensi Episcopo, cujus vid sis Epistolas Lipsiæ nuper iterum editas pag. 54 seq. Postea Livium à *Pomponio Læto* emendatu memorant Gesnerus, Vossiusqve.

Per Michaëlem Manzolinum Parmensem A. 1480. fol. sine loci nota Livius editus m moratur à V. C. Michaële Maittaire pag. 15 Annal. typogræph.

Tarvisina utraqve 1482. & 1485. fol. ex Lu cæ Porri recensione prodiit opera Joannis Ve cellii.

Veneta 1495. fol. fuit in Bibl. Mena siana.

Mediolanensis A. 1495. fol. obvia est Lipsi in jam laudata Senatoria Bibliotheca.

Mediolanensem Anni 1501. fol. Bibl. Le densi legavit clariss. Perizonius.

182 Mediolanensis A. 1505. fol. passim notata manu Jani Parrhasii exstat Neapoli in Bibl. No bilissimi Viri Josephi Vallettæ.

Epi

Epitomas excudit Aldus A. 1521. 8.

Thomas Hearne & Henricus Wetſtenius
emorant præterea editionem Livii Aldinam
.. 1521. fol. cum Floro, qvæ fuit etiam in Bibl.
lenarſiana pag. 69. in qva pag. 68. memoratur
voq; Veneta 1532. fol. apud L. A. Juntam.

Præfatio Eraſmi ad Livium legitur in ejus
piſtolis XXVIII. 15. edit Lond.

Decadis tertiæ libri ſex Pariſ. 1534. 4. apud
anciſcum Gryphium, & deinde variis annis
liti fuere in Bibl. Menarſiana pag. 236.

Librum LXI. & qvatuor proximos ſed hinc
nde lacunoſos editio Baſileenſis A. 1531. fol.
n lucem protulit.

Glareani notæ una cum Chronologia reco- 184
nita in edit. Livii Lugdunenſi A. 1540. fol.
hronologia Glareani jam prodierat in edit.
aſil. 1535. fol.

Pariſienſis 1543. fol. apud Vaſcoſan. fuit in
bl. Menarſiana p. 68.

Joannis Saxonii ad librum XXI. & XXII. Baſil.
547. apud Oporin. De hoc Saxonio Suffri-
us Petri de ſcriptoribus Friſiæ p. 104.

Livius partim *Cœlii Secundi Curionis* induſtria,
artim collatione meliorum Codicum integri-
ti reſtitutus, cum ejusdem Curionis præfa-
one de menſuris, ponderibus reqve numa-
a Romanorum & Græcorum, notisqve Rhe-
ani & Gelenii, & Chronologia Glareani. Ba-
li. 1549. fol. apud Jo. Hervagium.

Livius Basileæ excusus apud Hervag. 1543. fol. cum notis Rhenani, Gelenii & Glareani hujusqve Chronologia.

Decadis primæ *liber I.* Paris. 1549. 4. apud Vascosan. cum Glareani notis & Colon. 1579. 8 ad varias editt. & vetusta exemplaria recognitus, & Antvverp. 1579. 8. ex recensione *Just Lipsii. Lib. II.* Paris. 1574. 4. *Lib. IV.* Antvverp 1590. 8. apud Christoph. Plantin. Livius Paris 1562. fol. apud Vascosan. cum Laur. Vallæ &c

185 Franciscus Modius Livium recensuit ad MSS Codices, Fuldensem, Moguntinum & Coloniensem, addiditqve *Laur. Vallæ* disputationem adversus Livium de L. Tarqvinio, Tarqvinii Prisci non filio sed nepote, emendationesqve in sex libros de secundo bello Punico: *M. Antonii Sabellici* annotationes in qvædam Livii loca: *Jo. Velcurionis* in lib. I. & II. & *Jo. Saxonii* in librum XXI. & XXII. notasqve in Livium suas & Rhenani, Gelenii, Glareani, Sigonii & Gvil Godelevæi, & ex scriptis Lipsii, Brissonii, aliorumqve eruditorum excerptas: nec non *Historicorum veterum Latinorum* ex Anton. Riccoboni collectione *fragmenta*, Catonis, Claudii Qvadrigarii, L. Sisennæ, C. Sallustii Crispi, M. Varronis, Fabii Pictoris, L. Calpurnii Pisonis Frug L. Cassii Heminæ, Cn. Gellii, L. Cœlii Antipatri, C. Fannii, Valerii Antiatis, Cornel Nepotis, L. Cornelii Syllæ, C. Licinii Macr Massurii Sabini, Atteji Capitonis, Tuditan

Samme

* Vide Volum. 1. pag. 738.

Sammonii Sereni, & L. Cincii Alimenti, M. Valerii Meſſalæ Auguris, P. Nigidii Figuli, C. Oppii & Julii Hygini.

Livius editus Pariſ. A. 1573. fol. cum Sigonii Chronologia, Variorumqve notis ad loca difficiliora, & ſcriptis qvibusdam Pomponii Læti, curante Jacobo Gohorio.

Liber primus Livii in gratiam juventutis qvæ in ſchola Hamburgenſi eruditur ſeorſim excuſus Hamburg. 1586. 8.

Lugdunenſis editio Livii A. 1589. 8. cum 186
Chronologia ad faſtos Capitolinos Verrii Flaccii accommodata, notisqve Robortelli & Gvil. Godelevei. Londinenſis editio ejusdem Anni 1589. 8. memoratur in Catalogo Bibl. Bodlejanæ, ſed videtur error eſſe pro Lugdunenſi.

Gruterianæ ad MSS. Codices Palatinos recenſitæ. Harum prima eſt Francofurtenſis A. 1608. fol. capitibus tunc primum ab Grutero diſtincta, additis ad calcem Voluminis annotationibus Laur. Vallæ, Sabellici, Beati Rhenani, Gelenii, Glareani, Godelevei, Modii, Fulvii Urſini & Marcelli Donati, admixtis Gruteri & aliorum virorum doctorum obſervationibus, & ſubjecto locuplete ad Livium indice.

Tho. Hearne & H. Wetſtenius memorant 187
etiam editionem Livii Lugdunenſem A. 1621. 4. cum Chronologia & indicibus. Item Pariſienſem A. 1623. cum Gruteri & aliorum notis, fol.

Livius ex Dan. Heinsii recensione Lugd
Bat. 1634. 12. apud Elzevir. & ex recensione Jo
Frid. Gronovii 1654. 3. Vol. & unico parv
volumine 1678. Amstelod. 12. & Venetii
1692. 12. duobus Vol. In editione notarun
Gronovii Patris ad Livium Lugd. Bat. 1645. 12
exstant nonnulla qvæ in posterioribus Livii
An. 1665. & 1679. cum notis Variorum frustr
qværas. Exempli loco esto, qvod de formul
per ego te formam tuam rogo notavit Gronovius i
prima editione ad lib. XXIX. 18. *nam in posterio
ribus nescio qvare eruditissima illa observatio sit re
secta*, inqvit Clariss. Burmannus pag. 607. a
Petron.

189 Editio Livii *in usum Delphini* Doujatiana recu
sa est ad Parisiensem Anni 1679. 1682. Vene
tiis curante *Carolo Bonarrigo*, sex volominibu
in 4. Venetiis 1715. seq. In calce additæ etian
breves notæ Joannis Clerici: indexqve locu
pletissimus Wetstenianus: Ad Freinshemi
vero supplementa, scriptorum veterum loci di
ligentius * allegati qvam in Parisiensi editio
ne. Tomus porro septimus qvem additurun
editor promisit ** vocum omnium Liviana
rum phrasiumqve, necdum vidit lucem.

190 Patavii Livius typis seminarii impressus e
An. 1694. 12. qvinqve Vol. recensente ad opti
ma exemplaria *Jacobo Giacometto*, qvi capitun
argu

*Journal. literaire Tom. 6. pag. 223.
** Giornale de' letterati d' Italia T. XXV. p. 62. T. XI
p. 439.

argumenta chartasqve Geographicas, & Analysin Rhetoricam Concionum, M. Antonii Feraccii studio compositam, indicesqve Legum, Magistratuum ac Sacerdotiorum Romanorum adjunxit.

Editiones Cantabrig. 1679. 8. & Londinensem 1703. 8. non vidi ipse, sed aliena fide Vol. 1. pag. 189. 190. retuli.

Eximias duas Livii editiones novissime Oxonia & Amstelodamo accepimus. Atqve Oxoniæ qvidem ἐργοδιώκτῃ clarissimo *Jo. Hudsonio* vir doctissimus & admirandæ industriæ *Tho. Hearne* Anno 1708. 8. sex Volum. sed qvæ tribus commode compingi possunt, ita Romanæ principem Historiæ diligentissimo studio à se recensitum edidit, ut singulis paginis subjectæ sint variæ lectiones è Codicibus MSS. sex recens & aliis pridem collatis atqve ex impressis, tum in suprema paginæ parte semper notatur Annus U. C. & ante CHRISTUM, deniqve Tomo VI. subjunctæ præter novas satisqve locupletes atqve accuratos indices, lacunarum in libris qvinqve postremis supplementa à Jo. Doujatio composita, & novæ editorum in Livium notæ, in qvibus præter alia pag. 210. occurrit *Henr. Dodwelli* dissertatio * contra γνησιότητα *fragmenta* Livi-

(O) 3 ani

* Confer Acta Erudit. 1709. pag. 247. & Jo. Clerici Bibl. selectam Tom. 19.

ani * membranis Laudinis reperto & in hac editione primum edito in Variis Lect. ad lib XXII. c. 18. T. 2. p. 386. Nec non T. 6. p. 226 icon parmæ eqvestris cum gemma Woodvvardiana idem factum nobile Scipionis celebrante. Parmæ iconem ediderat Sponius pag. 152 Misc. & novissime singulari dissertatione ** idem Dodvvellus illustravit Oxon. 1713. 8. Cæterum Freinshemii supplementa librorum XCV. spissum opus & magnæ diligentiæ, separatim edere Hearnius pollicetur, qvod consilium fortasse abjecit, postqvam adjuncta ab illo tempore sunt nitidæ Livii editioni, qvam Amstelodami decem Voluminibus A. 1710. 8 dedit qvi tot pulcherrimis & emendatissimis bonorum scriptorum editionibus nostram exornat ætatem *Henricus Wetstenius*. In hac, capita etiam

* Qvoniam perbreve est, illud etiam hoc loco lector haud illibenter recognoscet. Nimirum post verba: *Allifa loco alto munito consedit*: Et reparando subgressu manu haud magna Allifæ mœnia quasi palans perveniens ex opido bellum constructa armamentis erupit, quam Consul vi captam trucidatis, qvi in ea constiterant, reservat ad pugnam. Sed opidani, sicut qvibus curæ pusillum inerat, in diem alterum umbonibus belluatis paucos fugaces invadunt, elephantemque omine meliori receptant, & Allifas, Ruffium quondam vocitatas, ab dextro seqvente sinistrum augurio nomen imponunt accolæ. *Tum per Samnium Romam se petere simulans Annibal* &c. lib. XXII. cap. 18. Hoc fragmentum velut spurium rejicit etiam Gisb. Cuperus Exerc. 2. de elephantis in numis cap. 4. pag. 142. T. 3. thesauri antiquitatum Nobilissimi Viri Alb. Henrici de Sallengre.

** Acta Eruditor. 1715. pag. 13.

tiam diſtincta primum ſunt in minores ſectio-
es, additis præter novum ac locupletiſſimum
erum indicem Chartis Geographicis elegan-
ibus, atqve in pagina qvavis non modo uti â
Doujatio qvoqve & Oxonienſibus factum, no-
atis annis Urbis conditæ & ante CHRISTUM
atum, ſed & nominibus Regum, Conſulum
el Tribunorum Militum, atqve argumentis
n margine, adſperſisqve hinc inde in pagina-
um calce notis brevibus V. C. *Joannis Clerici.*
upplementa Freinshemii paullo minoribus
tteris, emendatius qvam in Doujatiana excuſa
unt, ſed, qvod multi credo factum nollent,
miſſa loca auctorum qvæ in marginibus Dou-
tianis annotata ubiqve leguntur, è qvibus
reinshemius ſua repetiit.

Vir clarus ſæpeqve laudatus mihi *Mich. Mait-
ire* Livio ſuo qvem tribus voluminibus in 12.
dere inſtituit Londini, non ipſa Freinshemii
djunget ſupplementa, ſed eorum loco accura-
s citationes locorum in antiqvis ſcriptoribus
qvibus Freinshemius ſua digeſſit.

Franciſcus à Cruce Cænomana in Bibliothe-
a ſua Gallica complures memorat Livii ver-
iones ineditas *Gallicas*, ut *Petri de Clinchamp*,
iasqve *Andreæ Bovivi*, *Hieronymi de la Vairie* &
etri Berchorii ſive *Berthorii*, * qvi Livium juſſu
egis Johannis interpretatus eſt obiitqve A. C.
362. In Bibl. Menarſiana pag. 63. fol. n. 775.

* Vide Trithemium de Script. Eccleſ. cap. 642. & Arnol-
um Pontacum in Chronographia ad A. C. 1371.

Tite Live en vieux Francois MS. sur velin. & n. 778 *Les Decades de Tite Live, MS. tres ancien, & tres bie conservé, sur velin, avec miniatures, folio magno,* & n. 779. *la troisieme Decade de Tite Live, MS. sur velin.* Et pag. 69. *Les grands Decades du T. Live translatées de plusiers Historiographes.* Paris. 1515. fol. Primæ Decadis liber secundus *Henrico Sallenovan* interprete prodiit Pictavii, & ex versione *Jacobi Goborrii*, Lugd. 1553. & Livius *Claudio Guichardi* interprete Paris. 1562. & *Antonio Fayo* 1582. 1583 1584. tribus Vol. Librum XXXIII. vertit *Franciscus Malherba*, cujus interpretationem prc insigni exemplo commendat Sorellus in Bibl Gallica.

Livius *Italice* interprete *Rugero Ferrario*, Rom 1476. fol. tribus Vol. & Venetiis 1478. fol. per Antonium de Bononia, & 1481. fol. per Octavianum Scotum: nec non 1490. & 1511. apud Barthol. de Zanis, una cum Leonhardo Aretino de bello Punico qvi ex Italica Donati Acciajoli versione prodierat Venet. 1476. fol. Recentior Livii versio Italica auctore *Jacobo Nardi* Florentino Venet. 1544. 1547. fol. apud Juntas & 1554. 1562. fol. laudatur à Latino Latinio Tom. 1. Epist. pag. 382. ubi locum Livii de salis venditione lib. 2. cap. 9. illustrat.

Livius *Germanice* prodiit primum Moguntiæ A. 1505. fol. dicatus Maximiliano Imperatori, & exempla qvædam excusa in membrana. Secutæ editiones 1541. 1546. & Argentorat. 1574. 1594. 1616. fol. Livius & Florus Germanice

manice per *Zacbariam Muntzerum*, Francof. 1568. fol.

Svecice, Erico Benedicto Schrodero, Nycopensi interprete. Holmiæ 1626. fol.

Belgice A. 1652. fol.

Livium *Græca* lingva vulgari transtulit Mancordatus de Scarlati, interpres & Consiliarius Portæ Ottomannicæ qvi A.C. 1712. diem obiit. Sed necdum edita est illa interpretatio.

Epitomæ Livii cum *Floro* sæpius editæ prodierunt etiam separatim Venet. 1521. 8. ap. Aldum, & Basil. 1590. 8. & cum Car. Sigonii atqve Antonii Delrii notis Genev. 1606. 8. qvam editionem San Gervasiensem vocat Thomas Hearne, qvi in Livio suo Oxoniæ edito breviarium istud Livii summo studio ad Codices MSS. & impressos exegit, collatis etiam qvæ Petrus Pithœus ad illud annotaverat. Ac non sine ratione vir eruditiss. Janus Vincentius Gravina Orat. 1. de instauratione studiorum pag. 12. Romanorum res gestas initio per compendium petere svadet ab hac Epitome Liviana, utpote qvæ longe simplicior & candidior est Floro & Vellejo, resqve exprimit propriis & convenientibus verbis, absqve fuco & argutiis, qvibus non satis uterqve illorum abstinuerunt, è qvibus periculum fuerit ne puerorum animi fallacibus illis & meretriciis orationis ornamentis à nervosa & civili scribendi consvetudine abducantur.

Non ita pridem præclarus Vir *Johannes Jensius* consulturus juvenum studiosorum tempori, qvorum pleriqve mole Livii deterriti ultra primam decadem legendo haud progrediuntur, atqve adeo delibatis modo adolescentis populi Romani rebus, maturum adulti ejusdem populi vigorem intactum relinqvunt, Epitomen novam historiæ Rom. totius Livii, verbis ejus contextam neqve multo grandiorem una Livii decade composuit inscripsitqve *T. Livii Patavini Historiarum corpus concinnius*, ex Gymnasio Dordraceno, typis Bramiis luculentis Anno 1711. 8. Bene interim est, qvod Livium ipsum evolvere cupientibus hoc compendio suo neutiqvam è manibus excutere voluit florentissimum scriptorem, sed tantum iis qvi magnitudine operis removeri se ab ejus lectione patiuntur succurrere, ut Historiam Romanam Livianam totam intra brevius spatium absolvere possint.

Nic. Machiavelli libri III. in Decadem Livii
193 primam prodierunt etiam Gallice Amst. 1691. It in Antonii Cicarelli de Foligno dissertationes in LiviumRom. 1589. 4. Italice. De imitatione
194 Polybii Liviana videndus qvoqve Is. Casaubonus in Casaubonianis p. 73.

Vere prædicat Qvintilianus lib. X, cap. 1. lacteam Livii ubertatem, aitqve eum cum in narrando miræ esse jucunditatis clarissimiqve candoris, tum in concionibus supra qvam enarrari potest eloqventem. Circa laudes etiam

etiam qvas tribuit & candore & judicio & brevitate & pondere est pariter admirandus. Qvis unqvam Camillum brevius vel dignius laudavit qvam ubi Livio est *vir unicus pace & bello.* Qvis Catonem, qvam ex Livio Hieronymus Prooemio lib.2. in Oseam: *Cujus gloriæ neque profuit qvisqvam laudando, nec vituperando qvisqvam nocuit, cum utrumqve summis præditi fecerint ingeniis.*

Oratio Q. Fabii Maximi è Livio, cum scholiis Gerardi Bucoldiani. Colon. 1531. 8. juncta Ciceronis partitionibus Oratoriis. Orationum XVIII. Livianarum analysis Rhetorica adjectis LXIX. imitationum argumentis, egregio viro Christophoro Schradero auctore post editionem Helmst. 1676. recusæ 1700. 4.

Orationes sive Conciones CXCIII. è Livio 195
excerptæ cum notis Joach. Perionii, Antvverp. 1535. 8. & Basil. 1545. 8.

T. Livius (qvem merito πολιτικώτατον scriptorem appellat Thomas de Pinedo, *) in aphorismos & porismata reductus, in recreationibus ** Academicis Grosianis, Christiani Adami, liberi Baronis Gros de Torkau, Christian Erlangæ 1713. 4. Tomo tertio.

Lexicon Livianum, sive indices dictionum & 196
phrasium Livii locupletissimos concinnandos in se suscepit *Georgius Petrus Schulze*, † Professor

* Pinedo notis ad Steph. Byz. p. 557.

** De his Acta Eruditor. A. 1714. p. 81.

† Neubestellter Agent Tom. 3. pag. 614.

ſor in Academia Francofurtenſi Viadrina. *Joach. Borgheſii*, * Profeſſoris Groningani Indicem locupletem rerum & verborum in Livium alius in lucem proferet.

Cæſarem & Livium ex antiqvis numis 983. & inſcriptionibus 542. inſigni ſtudio *Henrici van der Borcht*, Comiti Arundelio familiaris (cujus filius cognominis fuit ſereniſſimo Electori Palatino Carolo Ludovico olim ab Antiqvitatibus) illuſtratum ſervat Francofurti ad Mœnum curioſiſſimus atqve intelligentiſſimus eruditorum hujusmodi cimeliorum ruſpator D. Zacharias Conradus ab Uffenbach, ut præſens mihi ipſe narravit, cum in hac urbe Hamburgenſi ante aliqvot annos verſaretur.

197 Puteanorum MStum Livii Codicem litteris uncialibus, & nulla ferme vocum diſtinctione exaratum memorat Salmaſius Epiſtola ad Sarravium pag. 188. edit. Ultraject. poſt Epiſtolas Gudianas.

Jani Gebhardi varias lectiones Codicum trium MSS. Livii Palatinorum ex auctione Bibl. Gudianæ nactus vir Nobiliſſ. *Henricus Leonhardus Schurtzfleiſchius*, ** ſpecimen illarum in librum primum vulgavit Halæ Sax. 1712. 4. Idem ut fratris celeberrimi *Conradi Samuelis Schurtzfleiſchii* lucubrationes in Livium publico ne invideat orandus eſt, atqve qvas habet explanationes Livianas MSS. *Auguſti Buchneri*, de qvibus

* Bibl. choiſie de Mr. le Clerc. Tom. XXIV. p. 233.

** Acta Erud. A. 1712. p. 406.

bus in Epistolis qvas appellat arcanis fratris T. 2. Epist. CCCXXXIII. legas ad usum juventutis idoneas esse, licet Criticæ artis subsidia non habent, qvoniam Codices MSti virum optimum eruditissimumqve destituebant. In iisdem Epistolis pag. 279. mentio notarum in Livium ineditarum illustris viri *Ulrici Obrechti*. Notas MSS. qvas in marginibus Livii sui adscripserat *Curtius Pichena*, communicandas cum Jo. Frid. Gronovio ad amicum A 1662. Casalio misit Carolus Dati, ut constat ex Epistolis post Gudianas p. 63. *Gabriëlis Faërni* industriam in Livio emaculando laudat *Latinus Latinius* Tom. 2. Epist. pag. 40. 43. *Petri Nannii* Castigationes in librum tertium MSS. im Bibl. Leidensi. In Dania asservantur uberrimæ viri præstantissimi *Stephani Stephanii* in Livium prælectiones MSS. Neqve ex *Joannis Raven* observatis ad Livium qvicqvam lucem vidit præter duas dissertationes excusas Soræ A. 1641. 4. *Benedicti Averanii* † Florentini dissertationes XXXI. ad qvædam Livii loca prodierunt in Tomo secundo ejus operum, Florent. 1716. fol.

In Leibnitzianis, sive Otio Hanoverano Nobilissimi Viri Jo. Frid. Felleri pag. 156. legas Patrem Zvvenbruckium sancte affirmasse Patri Gamansio, se in manibus habuisse Bremæ MStum Livii plenius, sed cum mercator justo carius vendere vellet, tum neglexit. Cum 199

rur-

† Giornal. de' letterati d'Italia Tom. XXIV. pag. 430. seq. Bibl. ancienne & moderne de Mr. le Clerc T. XII. 175.

rurſus qværetet, poſt mercatoris mortem amplius non comparuit. His adde qvæ ex Jo. Renneri Chronico Bremenſi ad A. 1521. de Martino Groningo qvi deperditos Livii libros habuerit narratur in Bibliotheca Bremenſi Hiſtorico Theologica Tomo ſive claſſe 2. faſciculo 1. pag. 143. ſeq. Adde etiam ſi placet qvæ notavi ſupra p. 147.

Si Henr. Dodvvellum audimus, deſunt hodie in Livio præter tot libros integros & qvæ in qvinqve qvi exſtant poſtremis à Jo. Doujatio ex ingenio ſuppletæ ſunt lacunæ, etiam hinc inde qvædam ubi nulla ſunt in editis Codicibus neqve in MSS. hiatuum veſtigia: *Deſunt in rebus Coriolani bina Conſulum paria è Dionyſio Halicarnaſſeo ſupplenda, Livii ipſius rationibus plane neceſſaria. Et anni qvoqve U. C. Catoniani 179. tribunos militares conſulari potoſtate omiſſos ex ipſo Livio evicimus. Et in Cenſorum ſucceſſione multa ſupponit Livius, fruſtra plane in hodiernis Livii exemplaribus qværenda. Deeſt etiam in eodem locus qvo tertii inierint decemviri, qvum tamen tertium illius Magiſtratus annum ſupponant ejus rationes. Sic etiam in tribunorum plebejorum decennali ſeditione & Magiſtratuum Curulium Anarchia deeſt annus, qvem tamen non agnoſcunt modo, verum etiam exigunt ejus calculi recte & pro ipſius mente poſiti.* Hæc Dodvvellus diſſ. 10. de Cyclis & in Chronologia Dionyſii Halicarnaſſei, & in diſſ. de fragmento Livii qvod è MS. Laudino primum eſſe editum paulo ante dixi.

D

De reliqviis corporis T. Livii noſtri, ſi Diis placet, inventis Patavii, ad animum lectoris recreandum juvat adſcribere hæc ex paralipomenis ad propylæum Papebrochianum Actis Sanctorum Maji præmiſſum p. 145. *Abhinc duobus circiter ſeculis * neſcio qvo caſu in qvodam angulo nobilis monaſterii S. Juſtinæ Patavii detecta eſt olumbea ſandapila, oſſa qvædam ſervans. Additum erat Epitaphium T. Livii nomen præferens. Mox deſiderium honorandi memoriam ſcriptoris tam clari impulit Patavinos, ut depoſitum tam carum in Curiæ atrium transferrent, ubi magnificum erexere monumentum. Andreas Dandalus Senator Venetus, resqve ſimul aut qvatuor Eqvites læti humeros fereтro ſubjicere; Zacharias Treviſanus & Leonardus Mo enigus duo Reip. Magiſtratus funus inclitum proſevebantur, ſolenni cum pompa per nobiliores Urbis vicos ircumductum. Alphonſus Rex Arragonum, literatorum amator inſignis & æſtimator, ſimul atqve heſaurum hunc erutum agnovit, transmitti ſibi brahium poſtulavit per Antonium Panormitanum ** inlytum Poëtam, qvi legatione pro Rege ordinaria apud Remp. fungebatur. Datum id precibus Regis, miſſum rachium, cui longo poſt temporis intervallo monuentum ſtatui curavit Jovianus Pontanus erepto rebus umanis Alfonſo, priusqvam Neapolim navis appelleret*

* A. 1541. Giornale de' letterati d'Italia T. XIV. p 358.

** Idem Panormitanus ad eundem Alphonſum p. 118. piſt. *Sed & illud a prudentia tua ſcire deſidero, uter ego an oggius melius fecerit: is ut villam Florentiæ emeret, Livium endidit, qvem ſua manu pulcherrime ſcripſerat: ego ut Lium* (120. aureis) *emam, fundum proſcripſi.*

ret tanto insignis munere, qvod avide Princeps erat præstolatus.

Ridetur Livius à Lancelloto, qvod scripsit saxis pluisse. Et tamen lapides de cœlo subinde cadere testatissimum est, & multis exemplis comprobatum ad Antonio Vallisinerio, in Diario Veneto, Giornale de' letterati d'Italia T. V. pag. 201. & T. XXVII. p. 173. seq.

Alienum Livium fuisse à credulitate superstitiosa facile etiam testantur hæc loca lib. V. cap. 21. *Hæc ad ostentationem scenæ gaudentis miraculis aptiora qvam ad fidem, neqve affirmare neqve refellere operæ pretium est.* Et VIII. 6. *nam & vera esse, & apte ad repræsentandam iram Deûm ficta possunt.*

Male de religione ac pietate, pessime de Livio meritus est Jo. Tolandus, qvi ut illum à superstitionis culpa, qvod multi jam ante illum fecere, absolveret, adstrinxit invitum irreligiositatis & ἀθεότητος crimine, veluti nihil possit esse medium inter modestum contemtorem anilium, qvales erant pleræqve Romanæ, superstitionum, & impudentem atqve impium conculcatorem Numinis & omnis in universum religionis. Tolandi liber inscribitur, *Livius ἀδεισιδαίμων sive de superstitionis culpa Livio falso impacta dissertatio*, Hagæ Comitis A. 1708. 8. Scripsit adversus eum D. Jacobus Fayus Ultraj. 1709. 8. Scripsit & Elias Benedictus, Gallice, Delphis 1712. 8. Scripsere item alii.

lii. Sed non opus puto multis cum eo contendere, cui ita periit frons ut non erubescat Moysen venditare pro assertore Spinosismi.

De M. Livio Tho. Reinesius in Epistolis ad Casp. Hofmannum pag. 407. T. Livii Forojuliensis librum de vita Henrici V. Angliæ Regis ad Henricum VI. ejus filium, non ita pridem vulgavit V. C. Thomas Hearne Oxon. 1716. 8. Ut Flav. Josephus à pluribus dictus *Judæorum Livius*, sic Baronium, *Livium Ecclesiasticum* appellare non dubitavit Secundus Lancellotus. * Tabari, *Arabum Livii* ** Turcicam versionem in Bibl. publica servant Cantabrigienses. Hieronymi Suritæ Epitaphium:

Livius Arragonum jacet hoc Surita sepulchro,
Nil magis hoc dignus nomine notus erit.
Historicum studiis, annales nomine vicit
Ipse suum nomen, seqve, suosqve libros.

Tito Livio Burattino adde M. Livium Sanutum cujus Geographia in septem tributa libros prodiit Italice Venetiis A. 1588 cum duodecim tabulis Geographicis descriptis ære & Africam illustrantibus.

CAPUT XII.
DE P. VIRGILIO MARONE.

Ad pag. 202

Vergilium potius (Svidæ Οὐεργίλιον Malalæ Βεργίλλιον) qvam *Virgilium* scribendum esse, anti-

(P)

* Oggidi T. 2. p. 568. ** Bibl. Angloise T. 3. p. 354.

antiqvis qvibusdam monumentis & Codicibus persvasi contendunt Politianus lib. V. Epist. pag. 165. 171. seq. & Miscellaneorum capite LXXVII. atqve Cœlius Rhodiginus lib. VII. antiqv. Lect. c. 4. qvibus assentitur Jo. Faber de Werde in carmine de litteratura nominis Vergilii qvod Lipsiæ in 4. sine anni notatione excusum evolvit vir clariss. Christianus Schœtgenius. His à *verendo*, qvasi Partheniæ vel à *vergiliis* stellis nomen Poëtæ derivatur. Vide Arnoldum Pontacum ad Eusebii Chron. p. 492. & Josephi Castalionis Varias lect. cap. 50. T. 1. miscellaneor. Gaudentii Roberti.

Sed longe plura sunt & potiora qvæ permoverunt Pierium Valerianum in IV. ult. Georgic. Sebastianum Corradum in Virgilii vita, Taubmanni etiam Virgilio præmissa, Aldum Manutium in Orthographia pag. 783. seq. aliosqve ut *Virgilium*, Claudiano & Steph. Byz. Βιργίλιον) dicendum esse sicut communis & receptus usus fert, non dubitarent, sive nomen illud pluribus etiam ante Poëtam commune à *virere*, sive à *virginitate* (unde idem Parthenias) sive à *virga laurea** deniqve petitum ponamus ex sententia Calvi veteris poëtæ: *& vates cui virga dedit memorabile nomen laurea.* Nullarum porro freqventior permutatio literarum qvam E & I in Latinis monumentis observatur: cujus rei exempla complura vide si placet apud Gudium ad Phædri lib. 1. fab. 26, Sirmondum Tom. 1, pag. 378.

* Laureum ramum enixum se somniavit Maja mater.

73. seq. 881. 889. & Tom. IV. p. 589. Sponium disc. p. 88. 91. Norisii Cenotaph. Pisan. 475. &c.

Virgilius natus est Pompejo & Crasso COSS. nte CHRISTUM LXIX. Andibus prope Minium in agro Mantuano, unde Mantuanus pasm & Andinus vates, atqve Juvenco in prologo . 10. Minciades dicitur. Idibus Octobris in luem editum esse innuit Martialis XII. 68. Diem biit Sentio Saturnino & Lucretio Cinna OSS. ante CHRISTUM XIX.

Olaus Wormius in Museo Amst. 1655. fol. 162. *In agro Neapolitano mons celebris exstat Pauippus, ad cujus ferme radicem qva urbem spectat Neaolitanam, sacellum visitur D. Virgini saerum, juxta vod, sepulcrum Virgilii Maronis, Poëtæ istius incomrabilis, hac inscriptione* insigne:*

Mantua me genuit, Calabri rapuere, tenec nunc
Parthenope: cecini pascua, rura, Duces.

Hunc ejus tumulum inumbrat annosa Laurus, cujus um tria teneam folia, hic prætereunda minime videnur: ita tamen, ut cum vulgaribus Lauri foliis nihil disepent, de iis uberior non instituatur discursus. Naian vero Chytræus in deliciis itinerum, Herornæ primum A. 1594. editis & 1599. 8. reusis pag. 70. *Virgilii sepulchrum supra aditum sive troitum cryptæ Puteolanæ, per montem Pausilypum ineris gratia actæ olim conspiciebatur: nunc hi veruli recens candido marmori insculpti ibidem legunr:*

* Eadem est qvæ refertur à Probo & Donato in Poëtæ vi- & ab S. Hieronymo in Chronico.

Qvi cineres? tumuli hæc veſtigia; cond
tur olim
Ille hôc, qvi cecinit paſcua, rura, duces.

Vitam Virgilii ſcripſit præter *Phocam* Gram maticum in Catalectis Poëtarum, & *Probu Ti. Claudius Donatus* * ad filium Ti. Claudium Maximum Donatianum, cui merito plurimum tribuit P. Catrovius S. I. qvi eam metaphra Gallicæ eclogarum nuper ſubjunxit. E recen tioribus non omittendus *Seb. Corradus.*

Ruſticus (Epiſcopus Narbonenſis an alius Epiſtola ad Eucherium Lugdunenſem, qvar edidit Sirmondus ad Sidonium T. 1. Opp. pa 900. refert in Bibliotheca qvadam inter vari rum Oratorum & Poëtarum imagines, Ep grammatis ornatas, Virgilio *præjudicati eloq Poëtæ* hos verſus ſubjectos:

Virgilium vatem melius ſua carmina laudant,
In freta dum fluvii currunt, dum montibus umbræ
Luſtrabunt convexa, polus dum ſidera paſcet,
Semper honos nomenqve tuum laudesqve manebun

Ennodio lib. 1. Epiſt. 18. ad Avienum: *D ctorum radix Maro, veſtrì formator eloqvii.* A guſtino X. 1. de Civitate DEI, *Latini eloqvii m gnus auctor.* Hildeberto Cenomanenſi lib. Epiſt. 12. ad Henricum I. Angliæ Regem, *Po tarum doctiſſimus.* Alexandro Severo Imp. apu Spartian. c. 31. *Plato Poëtarum.* Qvintiliano d niqve VIII. 3. *accerrimi judicii.*

Bu

* Cum Jo. Frid. Gronovii notis præmittitur Virgilio Cl riſſ. Maſvicii.

Bucolica Virgilii ſcripta intra annum U.C. 713. ad 716.

Alexis nomen pueri Virgilio à Mæcenate onati. Martial. V. 16.

Pollionem Maronis Badius Aſcenſius acce- 203
it de Marcello Octavio Auguſti ſororis filio, ato Anno U.C. 714. Ad CHRISTUM retu- t etiam S. Proſper 3. de promiſſionibus & è re- entioribus Dan. Heinſius prolegom. ad Ari- arch. ſacrum pag. 670. edit. in fol. De Mar- elliano Oratore per lectionem Eclogæ hujus irgilianæ ad Chriſtianam fidem converſo vide cta Sanctor. Junii Tom. 1. pag 37. Rythmos 204
eteres Germanicos qvibus Ecloga Virgilii ad HRISTUM applicatur, exhibet etiam No- iliſſimus Vir Dietericus von Stade in ſpecimi- e Otfridiano pag. 34. additis notis. Bœcleri xercitatio de vero ſenſu illius Eclogæ legitur 'omo 2. diſſertationum ejus Academicarum, inctim nuper recuſarum Argentorati, p. 387. q. Sane qvi Virgilium de Salvatore noſtro illa ecinïſſe ſibi perſvaſerit, idem fidem qvoq; ha- eat Lucæ Tudenſi qvi l. 1. contra Albingenſes T. 25. Bibl. Patrum edit. Lugd. pag. 210.) mi- itur in Virgilio etiam legi de precibus & me- tis Sanctorum qvibus defunctos adjuvant, voniam nempe Poëta ſcripſerat VI. Æneid. 64. *qviqve ſui memores alios fecêre merendo.* Vel t recentioris ſcriptoris hariolationes in me- ium afferam, idem aſſentiatur Abbati Fay- ito, qvi in Obſervationibus in Virgilium &

Homerum ac de ſtylo Scripturæ S. Gallice editis pag. 152. ſeq. contendit dogma de SS. Trinitate à Virgilio tradi Ecloga VIII. 73. ſeq. * hauſtum ſcilicet è ſcriptis Platonis: & mortem CHRISTI, obſcuratumqve illo mortuo Solem ** deſcribi Georgic. I. 463. ſeq. Vide Rich. Simonis Bibliothecam Criticam Tom. 2. cap. 32. & T. 1. cap. 31. Virgilii Eclogam pro teſtimonio veritatis Chriſtianæ laudavit etiam Henricus Newtonus † Epiſt. XXXIX. Videſis etiam Surium ad IX. Auguſt. pag. 605.

Virgilii Pollio Metaphraſi Græca Dorica donatus auctore Daniele Holſvvortho Anglo exſtat in Antonii Poſſevini Bibl. ſelecta XVII. 16.

De Magiæ crimine qvod Virgilio ob Pharmaceutriæ luſum, nugivenduli qvidam impegerunt, vide vitam S. Guilelmi †† in Actis Sanctor T. V. Jun. 25. nec non Naudæana p. 89. ubi mentio montis Pauſilypi qvem Magica arte ſua diviſiſſe medium, Virgilium nugantur. Petrarcham qvoqve detulere ut Magum aliqvi apud Innocen

* *Terna tibi hæc primum triplici diverſa colore*
Licia circumdo, terqve hæc altaria circum
Effigiem duco, numero Deus impare gaudet.

** *Sol tibi ſigna dabit. Solem qui dicere falſum*
Audeat? ille etiam cæcos inſtare tumultus
Sæpe monet, fraudemque & operta tumeſcere bella,
Ille etiam extincto miſeratus Cæſare Romam
Cum caput obſcura nitidum ferrugine texit,
Impiaque æternam timuerunt ſecula noctem.

† Acta Erud. Tom. VI. ſupplem. pag. 86.

†† Mem. de Trevoux 1711. pag. 380.

:entium VI. Papam, * adjunxeruntqve causam :riminationis, qvod Maronis carmina diligen-:er lectitaret.

Sunt mihi in manibus Bucolica Virgilii, Da-ventriæ excusa 1488. 4.

Ludovici Vivis in Bucolica notæ, qvibus alle- 205
gorias removet & sensum poëtæ Historicum 'imatur, recusæ sunt Tomo I. Operum erudi-issimi illius Hispani pag. 640. seq.

Lectu etiam dignæ Galli scriptoris disserta-iones qvatuor non ita pridem editæ hoc titu-o: *Dissertations sur la Poësie Pastorale ou de l' Idylle & de l' Eglogue par Mr. l' Abbé Genest.* Paris. 1707. 12. Et acutissimi Fontenellii *dissertation sur l' Eglogue:* scriptum plus simplici vice cum :jus aliis lucubrationibus excusum, in qvo non-nulla in Theocrito notat & Virgilio.

Antibucolica scripserat obscurus qvidam Vir-gilio mastix, hoc est duas Eclogas Virgilii in-ulsissime παρῳδηθείσας, cujus utriusqve ini-ium Donatus auctor vitæ memorat.

Georgicorum scriptores veteres deperditos bene multos, qvi Græce maxime de re rustica cripserunt, referunt Varro, Columella, Pli-nius, Athenæus, & Geoponicon auctor: plu-es collegit Fulvius Ursinus in Virgilio cum Græcis scriptoribus collato pag. 82. seq. è qvo llos hoc loco commemorare juvat. Fue-

 runt

† Papyrius Massonus in Petrarchæ vita, Tom. 2. elogior. pag. 124.

runt itaqve *Æſchrion*, *Agathocles* Chius, *Amphilochus* Athenienſis, *Anaxipolis* Thaſius, *Androtion* cujus meminit Theophraſtus lib. περὶ φυτῶν ἱστορίας & Athenæus lib. 3. *Antigonus* Cymæus ſive Cumanus, *Apollodorus* Lemnius, cujus fit mentio apud Ariſtotelem in Politicis & Plinium lib. 8. *Apollonius* Pergamenus, *Archytas* Tarentinus Pythagoreus, qvamvis alium Archytam Diogenes Laërtius refert Georgica ſcripſiſſe, non Tarentinum illum qvi Pythagoram ſecutus eſt: *Ariſtomenes*, *Ariſtophanes* Mallotes, ſive ut eſt apud Plinium, Mileſius: *Ariſtander* Athenienſis, *Ariſtoteles* Peripateticus, *Athenagoras*, *Attalus* Philometor, *Bacchius* Mileſius, *Bion* Soleus, *Chæreas* Athenienſis, *Chareſtcus* Athenienſis vel *Chariſtus*, ſi Plinium ſeqvamur, qvem tamen *Chreſtum Euphronis* appellare videtur Columella lib. 1. *Crates*, *Democritus* Abderites Phyſicus, qvem περὶ γεωργίας librum edidiſſe teſtatur etiam Laërtius: *Diodorus* Prienæus, *Dion* Colophonius, *Dionyſius* περὶ φυτῶν, ſive ut Petrus Victorius emendavit *Euphyton*, *Diophanes* Nicæenſis, *Diophanes* Bithynicus, cujus epitomen Georgicorum *Dionyſii* Uticenſis citat etiam Plinius. *Epicharmus* Siculus, *Epigenes* Rhodius, *Evagon* Thaſius, qvem Plinius alibi Evagoram nominat: *Eubolus* qvi Columellæ & Plinio *Cleobulus*, ego vero *Eubulus* malim. *Euphorion*, *Euphron*, *Euphonius* Athenienſis. *Euphronius* Amphipolites, *Hegeſias* Maronites, mendoſe enim legitur apud Var-

roncm

ronem *Ægesias*. *Hieron* Siculus, *Hostilii Saserna* Pater & filius, *Incertus auctor* περὶ βȣγονίας *Lysimachus*, *Mago* Carthaginiensis à *Dionysio* Uticensi conversus Græce, *Menander*, Prienæus, *Menander* Heracleotes, *Menecrates* Ephesius Poëta, qvem de apibus scripsisse intelligere possumus ex Varrone lib. 3. cujus etiam meminit Nicandri interpres. *Menestratus*, *Mnaseas* Milesius, *Nicesius* Maronites, vel ut ego puto, *Hicesius*, cujus fit mentio apud Athenæum & Plinium lib. XV. *Oades* qvi *Dadis* appellatur à Columella, eamqve scripturam probat Petrus Victorius: *Persis*, vel ut alii, *Perseus*, mihi tamen placeret *Perses*: *Pleutiphanes*, *Pythion* Rhodius, *Xenophon* Socraticus, & (latinus scriptor) *Tremellius Scrofa*. Hæc ex M. Varrone, & Columella. *Orpheum* etiam τὰ γεωργικὰ cecinisse, eumqve libellum ἔργα & ἡμέρας inscriptum fuisse, auctor est Isaacus Zetzes in suis in Hesiodum commentariis, qvi nonnullos etiam ex eo opere versus profert. Sed alibi idem eruditus Grammaticus Orphei Georgicorum meminit. Videant autem docti, sit nec ne opus illud Orpheo tribuendum, cum nullum fuisse Orpheum Aristoteles & eum secutus M. Tullius existimarint. *Nicandrum* qvoqve Colophonium de rebus rusticis non rustica præclare scripsisse testatur Cicero de Oratore libro I. & Athenæus libro III. qvi ejusdem τὰ μελισσȣργικὰ lib. II. adducit, qvæ fortasse Virgilius expressit in IV. Georgicorum. *Phaniam* etiam Eresium ἐν τῷ περὶ φυτῶν,

Antiphontem, *Dorionem* & *Æschylidem* ἐν τοῖς γεωργικοῖς idem Athenæus citat libro III. XII. & XIV. *Neoptolemi* præterea, *Aristomachi* & *Philisti* ἐν τοῖς μελισσουργικοῖς meminit Plinius, *Pythoclis* Samii ἐν τρίτῳ γεωργικῶν Plutarchus, *Chrysippi*, *Pamphili* & *Paxami*, ἐν γεωργικοῖς Laërtius & Svidas: & *Oppii* (latini scriptoris) *de silvestribus arboribus*, Macrobius. Qvem igitur è tot Georgicorum scriptoribus sit potissimum imitatus Virgilius, qværendum non est, cum ipse Hesiodum se Ascræum secutum esse fateatur, cum cecinit:

Ascræumque cano Romana per oppida carmen.

Qvin tamen ex aliis qvoqve auctoribus, præsertim iis qvi desiderantur, nonnulla sit mutuatus, nullo modo dubitari potest, nam & res ipsa loqvitur, & à Plinio, Qvintiliano ac Macrobio traditum est. Servius etiam optimus inprimis Grammaticus multa Virgilium è Magone Afro, Xenophontis & Ciceronis Oeconomicis * sumpsisse tradit. *Hactenus Fulvius Ursinus.*

205 Præter Columellæ, Rapini & Vanierii poëmata ad rem hortensem ornandam & supplenda Maronis Georgica faciunt *Cossartii* & *Spinelli* de palma, atqve ejusdem Spinelli de olea & cedro: nec non *Thomæ Ravasini* Parmensis carmina de pratis, fico & vite.

Libri Georgicorum Virgilii, prodierunt separatim Lipsiæ 1494. 4. Troili Sabini prælectio-

ctio-

* Probus etiam è *Varrone*.

ctiones in Georgica Rom. 1526. 4. Petri Rami, Francof. apud Wechel. 1584. 8.

Germanica proſa interpretatus eſt Steph. Riccius. Lipſ. 1571. 8. Polonico carmine Valerianus Otrinovius. A. 1614.

Verſus qvatuor primi Æneidos, qvi præce- 206
dunt, *Arma virumque cano*, à Vario ſublati ſunt, teſte Donato in vita Virgilii, & in antiqviſſimo Codice Mediceo deſiderantur, neqve videntur lecti olim Ovidio II. Triſt. 543.

Et tamen ille tuæ felix Æneidos auctor
Contulit in Tyrios arma virumque toros.

Uti enim Lucretii opus à primis verbis eidem Naſoni dicitur *Æneadum genetrix*, ita hoc loco per *arma virumqve* Æneidem ab initio primi verſiculi denotavit.

Plinius VII. 30. Hiſt. *Divus Auguſtus carmina* 207
(Æneidem) *Virgilii cremari contra teſtamenti ejus verecundiam vetuit.* Confer Donatum in Poëtæ vita, Macrobium lib. 1. Saturnal. cap. 24. & verſus ſub Auguſti nomine ferri ſolitos qvorum initium:

Ergone ſupremis potuit vox improba verbis
Tam dirum mandare nefas — — —

Jo. Henricus Bœclerus in calce notarum ad Æneidem pag. 166. *Et ſic abſolutum eſt opus Virgilianum, cui nihil addi nec demi poteſt. Unde magnam famæ ſuæ fecit jacturam* Maffejus Vegius *Laudunenſis, qvi librum unum adhuc ei adjunxit de ſepultura Turni & nuptiis Æneæ. Decore enim finivit opus*

ſuum

ſuum Virgilius cæde Turni, reqvirente id πραγματεία operis Epici, qvod ad modum Tragœdiæ debet confici. Alterum autem fœdius crimen commiſit idem Maffeus Italus, qvod non veritus eſt comparare verſus ſuos cum Virgilianis. Utut enim non ſint aſpernandi, ipſeqve diligenter Virgilium imitetur, imo tota hemiſtichia ſublegat, genius tamen contextus eſt humillimi ingenii ſi cum Virgilio conferas — — Sic etiam ineptus ille, qvi Argenidem Barclaji continuare eſt auſus.

Decimus tertius liber Æneidi additus a *Mapheo Vegio*, non modo legitur in variis Virgilii editionibus antiqvis, ut Argentoratenſi Anni 1502. fol. ſed etiam, ubi fateor eum neutiqvam à me qvæſitum, in Tomo XXVI Bibliothecæ Patrum edit. Lugdunenſis pag. 759. inter alia Maphei opera, qvibus vide ſi placet qvæ pag. 632. de auctore ipſo præmittuntur, de qvo conſuli etiam poſſunt Pauli Jovii elogia. Inter ſcripta Maphei inprimis placuerunt mihi libri VI. proſa ſcripti de educatione liberorum & claris eorum moribus: Vita S. Bernardini Senenſis à Vegio compoſita prodiit in Actis Sanctor. ad diem XX. Maji Tomo V. pag. 287.

207 Joſephi Seizii clavis anterioris Æneidos, itinera Æneæ notis & tabulis reſerans, lucem vidit Halæ Svevor. 1657. 4. Chriſtophori Landini Allegoriæ in libros Æneidos. Baſil. 1577. fol. Virgilius defenſus, ſive apologia Virgiliani certaminis Æneæ cum Turno. Leodii 1685. 8.

Ful-

Fulgentius qvi *de continentia* ſeu argumento *Virgiliani poëmatis* moraliter ſive allegorice expoſiti libellum ſcripſit, Chalcidii æqvalis fuit, adeoqve ſub initia qvarti à CHRISTO nato ſæculi vixit, Cordubæ an alibi, Chriſtianus; (ut videtur) an alienus à noſtris ſacris non plane exploratum. Cæterum titulo libelli ſui imitatus eſt. L. CALPURNII PISONIS *libros duos de Continentia Veterum Poëtarum*, nec dum, qvod mirum, dolendumqve eſt, in lucem editos, ex qvibus fragmenta qvædam affert Paulus Merula in Commentario ad Ennii fragmenta: de ipſo autem Piſone hæc ſcribit in Ennii vita p. 15. ſeq. qvæ hoc loco apponam ſi forte poſſim aliqvem permovere ad Codicem illum MS. perqvirendum & in dias luminis auras protrahendum: *L. Calpurnius Piſo V. C. Sic enim exaratum erat ejus nomen in ſcripto exemplari, fuit forte, ſi conjecturæ locus, nepos iſtius Calpurnii L. F. L. N. Pionis, qvi cum Nerone Claudio Cæſare Auguſto ſecundum Conſulatum geſſit Anno ab U. C. DCCCX. Vixit ſub Trajano, coætaneus C. Plinio Cæcilio Secundo, M. Valerio Meſſalæ, Ser. Sulpicio Camerino, C. Bellicio Torvato & Poëtis aliis, qvi id temporis in Rep. Romana clari & magni. Conſul videtur fuiſſe ordinarius cum Tettio Ruſtico Bolano, Anno ab U. C. DCCCLXIII. Hic præter* ἐρωτοπαίγνιον *qvod mire extollit Plinius lib. V. Epiſt. 17. ſcripſit* Veterum Poëtarum continentiam, *qvem poſtea imitatus* Fulgentius Placiades fecit continentiam Virgilianam. *Hic paulo attentius Virgilium deſcribere conatus eſt qvam Calpurnius,*

nius, cui cum Virgilio plures erant discutiendi. Calpurnii certe elegantior & succinctior stilus qvam Fulgentii, & majus qvid ille qvam hic dare mihi visus. Hac ejus Continentia, vox hæc συνέχεια Græcis: Parisiis, *ubi esse indicarat mihi olim N. V. Wolfgangus Zindelinus, qvo Germanorum Principum nomine Venetiis agente familiariter sum usus, servatur* in Bibliotheca S. Victoris, *utinam religiosius, timeo enim illi à plagio, novi qvorundam Criticorum mores. Conjuncta erat cum Lucano MS. cui suæ ad marginem adjectæ notæ, rei non magnæ. Ego admittente armariis præfecto, homine perhumano vidi triduum, amplius non poteram propter subitum ex Galliis in Angliam, vocante vento, discessum, ejus lectioni impendi, & enotavi qvæ in H. Stephani editione desiderabantur nonnullorum Poëtarum fragmenta, multa qvæ jam edita supplens & emendans. Inscriptio erat:* L. Calpurnii L. F. Pisonis V. C. de Continentia Veterum Poëtarum ad Trajanum Principem liber I. feliciter incipit, *rei, ut mihi visum, qvam moliebatur auctor, parum conveniens, & nescio an ab ipso auctore. Calpurnius enim ibi erudite notabat qvæ in Poëtis notanda, qvæ minus: id est digito qvasi indicabat, præmissis, qvibus universim Poëtarum commendabat imitationem, nominans qvosdam sui ævi Poëtas,* libro primo virtutes, secundo vitia. *Ut brevibus dicam, & priore & posteriore libro committebat, qvasi is illi fuisset scopus, magno judicio inter se modo Poëtas veteres, modo novos* (Caninium, Octavium, Sulpicium, Secundum, Scantinium, Sextilium, Gallonium, Fabianum) *nunc novos*

cum

um veteribus, nunc hos cum illis, interdum Poëtas um Oratoribus. Aliqvando his, illis nonunqvam, epe utriusqve prætoriam illam mappam mittens, præipue ut subodorabar ἐν τοῖς Χήμασι καὶ λέξεως καὶ ιανοίας, qvod cuivis facile est videre, si lucem videre ntingat aliqvando scriptori doctissimo & lectionis ulta. Hæc Merula. Affertur etiam locus ex thoc Calpurnii libro MS. in Jani Dousæ no-s ad fragmenta Lucilii pag. 106.

Argumenti loco singulis *Georgicorum* li-is tetrastichon sive qvatuor versus hexame-os præmisit *Modestinus JCtus.* Mæcenatis jussu scepisse se hoc opus testatur Poëta III. 40.

Interea Dryadum silvas saltusque sequamur
Intactos tua, Mæcenas, haud mollia jusso.

INDICULUS SCRIPTORUM à PHILARGYRIO in Eclogas & Georgica citatorum.

Ari-

Fabi

* Ut L. Crassitius Pansa, C. Julius Hyginus.

mo

INDEX SCRIPTORUM

qvi à PROBO in Eclogas & Georgica * laudantur.

*Probus in Æneidem etiam à Servio laudatur, ſed illi commentarii interciderunt.

Heſio-

Jusserat hæc rapidis aboleri carmina flammis
Virgilius, Phrygium quæ cecinere ducem,

Xeno

Vita Virgilii qvam *Donato* ſcriptore habemus, videtur præmiſſa ab eo fuiſſe commentariis in Bucolica qvi interciderunt. In Servii commentariis citantur ex Donato qvæ etiamnum in ejus commentariis in Æneidem leguntur, qvi ſoli ætatem tulerunt. Ti. Donatus hic ab Ælio Donato S. Hieronymi præceptore diverſus, in præfat. ait Æneidem non à Grammaticis ſed ab Oratoribus præcipue tradi & illuſtrari debuiſſe, itaqve & in univerſis commentariis ſuis id agit potiſſimum ut vim dicendi & artificium rhetoricum in ſingulis explanet, & ſimul proprietatem vocum, delectum atqve conſilium & motus, affectusqve & pondus & τὸ πρέπον morum, ſive ut Donatus appellat moralitatem accurate ſervatam à poëta demonſtret, atqve egregiam inventionem à principio per totum opus decurrentem in Æneæ laudibus ad Turni usqve necem perducendis. Scriptores laudat perraro & pauciſſimos, qvos infra habes. Libri qvarti & octavi partes extremæ deſiderantur, & initium libri ſexti in verſus primores centum & duodeſexaginta. Et in libro duodecimo à verſ. 619. ad 664. & à verſ. 689. ad 756. & à verſ. 780. ad 847. Expoſitionem ſuam diviſit in libros duodecim, eisq; tertium decimum voluit ſubjungere, de qvo ad

lib. VII. 641. Pandite nunc Helicona, Deæ cantusqve movete Qvi belli excito Reges &c. *Catalogus iste huic interpretationum libro non fuera inserendus, nihil enim habet quod artificiose (ῥητορικῶς) posset exponi - - tamen ne quid libro decerp videatur, dicemus aliqua ejus uno libro, qui tertius decimus erit, cum totius operis complexione dicturi, u historiæ per duodecim libros sparsæ & cætera, quæ supra dicta non sunt, possint evidenter apparere.* In Epistola vero qvæ libro duodecimo subjicitur testatur se illum monobiblon necdum scripsisse, atq incertum vitæ dum senex metuit, cursim interim absolvisse Æneidos interpretationem. S suppetat longior vita, se ex commentariis veterum collecturum descriptiones singularun personarum, locorum, herbarum etiam lignorumqve. Hunc si in usum filii sui deinde elaboravit, liber ille ad nos haud pervenit.

INDEX SCRIPTORUM in Ti. Donatum.

Ba-

qvia

qvia fine vivendi concluſus, propoſita neqvivit implere. I. 264. 289. Georgica citantur VI. 576. Catalogus ſeptimi libri X. 187. defenditur contra criminantes qvod Triumphum de Troja actum præſentibus ponit Trojanis VIII. 291. Bucolica & Georgica emendavit, Æneidem velut inemendatam cremare voluit. *in vita.* In Baliſtam latronem Epigramma. *id.* Catalecton, Moretum, Priapeia & Epigrammata & Diræ & Culex qvem annorum qvindecim ſcripſit. *id.* Epitaphium. *id.* Thyeſtes tragœdia qvam Varius pro ſua edidit. *id.* Dimidiatos verſus Æneidis ſupplere multi conati parum feliciter. *id.* Virgilius à Scirone audivit qvidem præcepta Epicuri, ſed Academicus fuit & Platonis ſententias aliis omnibus prætulit. *id.*

Servius in Virgilium allegatur à Græco ſcriptore Joanne Malala pag. 206. & 229. καθὰ Βεργίλλιος, ὁ σοφὸς Ῥωμαίων ποιητὴς συνεγράψατο. ὁ δὲ σοφώτατος Σέρβιος ὁ Ῥωμαῖος ἐν τοῖς αὐτοῦ συγγράμμασιν ἐξέθετο, εἰπὼν ὅτι μετὰ τὸ τελευτῆσαι τὸν Αἰνείαν κ. τ. λ. Commentarios in Virgilium reſpicit etiam Servium laudans Lupus Ferrarienſis Epiſtola XV. Servius *Magiſter Urbis* dicitur ab Acrone ad Horatii lib. 1. Sat. IX. 78. Valentiniani Imp. temporibus ſcripſiſſe notat Jo. Andreas Boſius * de Pontifice maximo Romæ veteris cap. IX. §. 9. atqve

* Tomo V. theſauri Antiqv. Rom. Græviani.

qve patet è Macrobio, qvi sub Honorio & Theo dosio Præpositus sacri cubiculi fuit, & Servium in Saturnalibus suis inter confabulatores convivasqve Prætextati, ætate provectiores inducit qvasi literatorum omnium longe maximum doctissimumqve doctorem. Et lib. VI. cap. 6 *quotidie enim Romanæ indoli enarrando eundem vatem* (Virgilium) *necesse est habeat hujus annotationis sententiam promtiorem.*

Prima editio Servii est Romana apud Udalricum Gallum in fol. sine anni nota, * sed non multo junior Virgilio qvem Venetiis 1470. fol excudit Vindelinus Spira, adjunctis hisce ad calcem versibus:

Progenitus Spira formis monumenta Maronis
Hæc Vindelinus scripsit apud Venetos.
Laudent ergo alii Polycletos, Parrhasiosve
Et qvosvis alios id genus artifices.
Ingenuas qvisqvis Musarum diligit artes
In primis illum laudibus afficiet.
Nec vero tantum qvia multa volumina, qvantum
Qvod perpulchra simul optimaqve exhibeat.

Mox in eadem Veneta urbe 1471. fol. Servius excusus per Christophorum Baldarfer Ratisponensem, adscripto hoc octosticho:

In commune bonum mandasti plurima formis
Ratisponensis gloria Christophore.
Nunc etiam docti das commentaria Servi
In qvibus exponit carmina Virgilii.

Divul-

* Maittaire Annal. typograph. p. 72. 92. 115.

Divulgasque librum qui rarior esse solebat
Ut parvo pretio quisque parare queat.
Hunc emite, o juvenes, opera Carbonis *ad ungvem*
Correctus vestris serviet ingeniis.

'ræter editionem vero Virgilii Venetam cum 'ervii commentariis excusam per Jacobum .ubeum Gallicum 1475. fol. prodiit etiam ;ervius eodem anno Mediolani fol. & Virgi-.us cum Servio, Venet. 1480. fol. arte Petri ;insii Cremonensis, Barthol. Blavii Alexan-rini & Andreæ Toresani de Ausula. & 1482. ɔl. per Reynoldum de Novimagio. & 1486. ɔl. per Antonium Bartholomei. In Parisiensi ditione Ascensiana qvæ primum A. 1505 mox 512. prodiit, in Lugdunensi A. 1529. & aliis, ec non in Basileensi qvæ post Georgii Fabricii censionem curante Lud. Lucio 1613. vidit lu-:m, *Servius Maurus Honoratus* dicitur: in opu-ulis ejus à Putschio editis *Servius Marius Hono-*:*us*: in aliis editionibus simpliciter *Marius Ser-*:*us Grammaticus*: in Roberti Stephani, Paris. :32. & Juntina Venet. 1542. & Petri Danielis :ris. 1600. *Maurus Servius Honoratus*: in MS. ɔd. Parisiensi simpliciter *Servius Honoratus*. nc Clarissimo Masvicio placet *Maurus Servius* :*noratus*.

Servium editis locupletiorem inter MSta. :aci Vossii memorat Colomesius pag. 139. pusc. Sed nec in illo vel integrum vel sin-:rum Servium exstare crediderim. Iste Co-dex

dex hodie exſtat in Bibl. publica Leidenſi, di gnus qvi ab aliqvo viro docto accurate cum editis conferatur, qvemadmodum & Codex alter inſignis membranaceus Virgilii cum Servii commentariis, qvem ex MStis D. Abrahami Hinckelmanni τȢ μακαϱίτȢ ſervat Rev Joachimus Morgenweg, Paſtor Orphanotrophii Hamburgenſis. Jac. Bongarſius in Epiſtola qvam edidit Clariſſ. Struvius faſciculo ſexto miſcellaneorum p. 10. *Servium poſt* (Petrum *Danielem emendandum ſuſcepit noſter* (Carolus *Labbeus : nam alteram editionem morte præventu dare Daniel non potuit, cum in ea, qvam habemus negligentiſſime verſatus eſſet typographus, & correctore uſus eſſet ineptiſſimo, ipſo Daniele negotiis domiſtici & litibus moleſtiſſimis occupato.* Oudinum S. I Divione præclaro MS. Servii uſum novam ejus editionem meditari didici è memoriis Trevoltinis A. 1714. pag. 2034.

Præſtantiſſimæ editiones commentariorum Servii ſunt præter duas qvas jam memoravi perqvam nitidas Pariſienſem 1532. fol. Rob Stephani, cui additæ etiam Pierii in Virgilium caſtigationes: & Juntinam 1542. nec non qvam ex MSto Fuldenſi locupletavit novis acceſſionibus A. 1600. Petrus Daniel, Baſileenſes ex Georgii Fabricii recenſione 1547. 1551. 1561. 1575. 1586. cum Servio in totum Virgilium Probo, * in Eclogas & Georgica, & Dona-
to

* Apud Macrobium VI. 6. Servius locum Virgilii eclog VI. 76. *Dulichias vexaſſe rates*, ex *Probi* ſententia interpretatur

o ** in Æneidem atqve recentiorum ſcri-
ptorum in Poëtam obſervationibus Pomponii,
abini, Phil. Beroaldi, Joannis Hartungi
od. Willichii, G. Fabricii, Bonfinis, Jo. Lud.
ivis, Cœlii Rhodigini, Hadr. Barlandi alio-
umqve, præcipue qvam magno ſtudio expo-
vit M. Lud. Lucius Baſil. 1613. fol. præfixo in-
ice ſcriptorum à Servio laudatorum. Ne de
iis in præſenti dicam ut Pariſienſi A. 1500.
eneta 1558. fol. & Commeliniana A. 1603.
vam expreſſit qvi Virgilium cum Servii & va-
iorum commentariis dedit. Lugd. Bat. 1680. 8.
ibus voluminibus Jacobus Emmeneſſius, &
um hunc in medio opere fatum rapuiſſet, Pan-
ratius Maſvicius. Sed omnium qvi in Servio
mendando & expoliendo ſtudium poſuere &
peram, longe idem hic qvem dixi Maſvicius,
ymnaſii Hagenſis Rector celeberrimus vicit
ſupergreſſus eſt in præclariſſima editione
ova Virgilii qvam Leovardiæ excudit Fran-
ciſcus Halma 1717. 4. In hâc Poëta ipſe ty-
s majoribus & luculentis excuſus eſt accurate
mendatus ad Codicem optimum Pariſienſem,
ec non illos qvos Pierius & qvos Nic. Heinſius
in-

ur, ſed in Probi qvos habemus commentariis, nihil ſimile
as. Igitur vel alius Probus, qvod non crediderim, vel Ser-
vius ex Probo coram, non ex ejus commentariis ſcriptis hæc
cepit, vel illi minus integri ad nos pervenerunt.

** Pierius paſſim integriores laudat Donati commenta-
rios, qvos mirificis modis conſpurcatos qveritur Barthius ad
Statii IV. Thebaid 445. Suppoſititium Donatum, ſine cauſſa
opinor appellat Merula pag. LVI. ad Ennii fragmenta.

inſpexerant, Florentinum, Romanum, Lon-
gobardicum & ad codicem membranaceum
nobiliſſimi viri Henr. Adriani Marckii. Poët
verbis per ſingulas paginas ſubjiciuntur com-
mentarii Servii & Jo. Pierii Valerii caſtigatio-
nes. In Eclogas & Georgica, etiam notæ brev
ſed doctæ Philargyrii, ſcriptoris veteris à P
tro Daniele primum publicati. Servius emen
datus & ſuppletus potiſſimum ex Codice Par
ſienſi, tum etiam ex Daventrienſi & ex collatio
nibus MSS. variorum doctiſſimorum virorum
& editionibus præſtantioribus, etiam antiqv
ſima Udalrici Galli typis excuſa. Addit
menta Codicis Fuldenſis ex Petri Danielis ec
tione, uncis ubiqve incluſit Maſvicius: qvonia
licet Servio non indigna, ad ipſo tamen Serv
profecta eſſe haud ſibi perſvaſit, ſed ex Græc
Latinisq; ſcholiis à viro qvodam docto collec
& addita, atq; ita vel per errorem deinde vel d
dita qvoq; opera Servio adſcripta ſuſpicatur. Pl
ne integrum vel ſincerum ſe nobis dare Serv
um vel ita affirmare doctiſſimus Maſvicius no
audet, meliorem tamen qvam in aliis qvæ e
ſtant editionibus qvibuscunqve, ſine dubio d
dit, locupletiſſimisqve indicibus inſtruxit,
qvibus indicem ſcriptorum, ut inſtituto me
congruentem infra ab eodem mutuabor. Ind
cem etiam Erythræi in Virgilium addidit, ſed i
numeris libri primi Æneidos propter neglecto
ab auctore indicis qvatuor primores verſicul
ſemper qvaternarius eſt addendus, niſi in it

veni

veniendo frustra esse velis. Editum passim Servium multi viri docti jam notarunt farraginem esse non modo ex antiqvioribus commentariis Alexandro, Aspro, Capro, Carminio, Celso, Hygino aliisqve: sed etiam ex Cornuto, Donato & Probo qvi nominetenus in illis allegantur. Qvandoqve etiam Commentarii citantur, nullo addito nomine auctoris ut in 1. Georg. 147. *superfluam enim quæstionem movent qvidam commentarii.* Etiam Servius ipse allegatur ad Eclog. IX. 1. *& hæc ecloga continuum, ut ait Servius non habet carmen, sed de diversis locis Theocriti aliqva ad eam contulit.* Sic enim legas in editione Petri Danielis. Sed in illa Rob. Stephani & aliis sincerioribus, qvas Masvvicius* secutus est, Servii nomen est omissum.

INDEX SCRIPTORUM in Servii Commentariis ** ad VIRGILIUM citatorum.

Ex editione Maswiciana.

(R) AC-

* Per lapsum typographi *Wasewickius* appellatur in Actis Erud. 1714. p. 47. Rectius A. 1717. pag. 390.

** In Indice editionis Leovardiensis nonnulli etiam scriptores ex Philargyris scholiis adjuncti erant qvos omisi, qvoniam indicem in Philargyrium integriorem supra & separatim exhibui.

Ar

* Idem, ut videtur, cum Accio.

GRAC-

JUS

LINUS.

LUCI

Ὀρυι-

Me

THEO-

de

Virgilius primum editus Venetiis 1470. fol. 212 apud Vindelinum Spiram ut dixi supra pag. 252. Deinde secuta editio Veneta 1472. fol. cui catalecta primum accessere, repetita etiam in Virgilio excuso Venetiis 1475. fol. & 1473. fol. *In alma urbe Roma - - non atramento, plumali calamo neqve stylo æreo, sed artificiosa qvadam adinventione imprimendi seu characterizandi opus sic efficiatum est ad Dei laudem industrieqve est consummatum per Uldaricum Gallum & Simonem de Luca, M.CCCC.LXXIII. die IIII. Novemb. Sixti qvarti tertio.* Tum Mediolani 1474. fol. per Philippum de Lavag.

Lavagna. Hujus & Venetæ A. 1472. (qvæ ambæ aſſervantur in Bibl. illuſtriſſimi Comitis Sunderlandiæ) Varias lectiones nuper V. C. Mich. Maittaire, ſubjunxit Virgilio qvem Londini 1715. 12. à ſe recenſitum edidit. Exſtat qvoqve editio Veneta 1474. fol. per Nicolaum Jenſon, Gallicum.

Virgilii Maronis Partheniæ opera omnia diligenter emendata & accurate impreſſa ab Antonio Zaroto Parmenſi Mediolan. 1476. fol. fuere cum notis MSS. *Jani Parrhaſii*, Neapoli in Bibl. Joſephi Valettæ.

Pariſiiis 1478. fol. per Udalricum Gering: & Parmæ 1479. fol. impenſa & opera Andreæ Portiliæ.

Literas Italicas ſive currentes, qvibus primum excuſa eſt Aldina Virgilii editio Ao. 1501. 8. ſculpſit Franciſcus Bononienſis.

Virgilius cum argumentis *Philippi Beroaldi*, Lipſ. 1503. fol.

Georgii Merulæ in Virgilium opuſculum lectitatum à ſe laudat Franciſcus Philelfus lib. XIX. Epiſt. pag. 128. De ineditis *Petrarchæ* in Poëtam notis vide Diarium Venetum, Giornale de' letterati d'Italia Tom. IX. 143. Codex Maronis, reſperſus annotatis manus Petrarchæ, ſervatur in Bibl. Ambroſiana, Mediolani: teſte celeberr. Montaucono p. 20. Diarii Italici.

Virgilii Æneis excuſa Lipſiæ A. 1505. apud Jacobum Thanner ſive Abiegnum, Herbipolenſem, commendatur hoc tetraſticho Gregorii Laticephali de Konitz:

Hoc

Hoc opus Abiegenus vir doctus in arte Jacobus
Absolvit nitidum, Lips ubi pulcra nitet.
Lips urbes vincit studiis doctissima cunctas,
Hic totas sedes diva Minerva tenet.

Editiones Aldinæ Catalecta etiam habent adjuncta, ut monuit me V. C. Christianus Schœtgenius.

Georgica, excusa Daventriæ 1514. 4. cum commentario Hermanni Torrentini.

Virgilius Venetiis apud Bernhardum Stagnium, 1531. 12.

Cum notis Melanchthonis & Christoph. Hegendorphini. Mogunt. 1554. 8.

Cum notis Melanchthonis & aliorum. Tiguri, 1564. 1570. 8.

Nic. Frischlini Commentarius in Virgilium 213 *Joannisque Pricæi* notæ qvas prælo paratas habuit, & *Petri Petiti* in Georgica, non viderunt lucem. *Joachimi Camerarii* prælectiones MSS. in Virgilium latent Norimbergæ apud V. C. Godfridum Thomasium. *Achillis Statii* notas in Virgilium sed itidem ineditas adhuc, memorat Andreas Schottus in Bibl. Hispaniæ pag. 184.

Francisci Robortelli in librum I. Æneidos, *Hadr. Junii* in tertium, *Petri Nannii* * in qvartum, *Hadr. Barlandi* in alios laudantur in Hadr. Junii Epistolis p. 7.

Virgilius ex *Theod. Pulmanni* recensione Antverp. 1564. 12.

Chri-

* Prodiit Lovanii 1544. 4.

Christophori Landini commentarius sive allegoriæ in Virgilium exstat in editionibus Basil. fol.

214 *Germani Valentis Guellii*, Præsulis Pimpontini notas ad Virgilium passim laudat Cerda, & summi judicii Virum vocat ad Eclog. VIII. 85. laudat etiam Jo. Robertus in animadversionibus juris civilis lib. 2. c. 1. p. 138.

215 Bucolica & Georgica cum *Cerdæ* commentario lucem primum viderunt Madrit. 1608. fol. & in sex priores Æneidos libros 1612. & in sex posteriores 1617. fol.

Cum commentario *Jac. Pontani*, Augustæ Vindel. 1599. fol.

Commelinianam Virgilii editionem (A. 1603. 8.) correctissimo indice ornatam laudat Barthius ad Statium T. I. p. 258.

Cum *Nic. Erythræi* Veneti scholiis & indice præstantissimo prodiit Virgilius Venet. 1555 8. & Hanov. 1608. 8. Index ille ad paginas editionis accommodatus est in Erythræi editionibus. Sed ad numeros librorum versuumque, adeoque ad quamcunque editionem aptatum separatim edidit *Antonius Maria Bassa* (non Bassus ut excusum est in Ephemeridibus literariis Germanice editis Lipsiæ A. 1710. p. 886. Cremonensis Venet. 1586. 8. & apud Commelin. 1601. 8. atque ad calcem Virgilii cum notis Servii, Farnabii & Variorum Lugd. Bat. 1680. 3 Vol. 8. & ad calcem editionis in usum Delphin. Sed observationes ab Erythræo passim indici insertas Bassa malo consilio omisit, sunt enim lectu digna

dignæ & eruditiſſimæ, ut adeo Octavius Ferrarius vir & ipſe eruditiſſimus in Epiſtolis p. 132. vere ſcripſerit, Indicem illum Virgilianum plus doctrinæ in receſſu habere qvam in fronte pollicetur. Integer itaqve index ille iterum exhibetur in præclara editione Virgilii Maſviciana.

Barthol. Moraviæ Luculliana qvæſtiones. Ba- 216
ſil. 1659.

Sebaſtiani de Matienzo commentationes ſelectæ in Æneidem. Lugd. 1662. 4.

Nicolaus Heinſius *elegantiſſimus Muſarum amaius in ſua Virgilii editione* (Anni 1676. Amſt. recuſa 1688. 12.) *Medicei Codicis orthographiam in accuſativis tertiæ declinationis modo per IS, modo per ES locupletiſſime expreſſit* (nam per EIS * non videtur Auguſteæ ætatis) *qvamvis ut verum fatear, reqventer eosdem accuſativos ſecus ac in laudato MS. eguntur extulerit, qvod tamen amanuenſis incuriæ deputandum cenſeo.* Hæc illuſtriſſimus Noriſius Cenotaph. Piſan. diſſ. IV. §. 2. pag. 459. Similiter in Horatio circa eandem orthographiam, licet plerumqve diligentius obſervatam, etiam peccatum aliqvando ab eruditiſſimo Bentleio notavit Clariſſimus Burmannus præfat. ad Horatium A. 1713. minori forma editum. Hoc laudato Burmanno curante Nic. Heinſii Virgilius prælo iterum ſubjectus eſt A. 1704. 12. Commentarios vero qvos in Maronem parabat idem Heinſius Poëtarum Latino-

* Idem Noriſius pag. 460, 463.

rum, ut Bentleio * audit, sospitator unicus non vidisse lucem, dolebunt mecum omnes harum litterarum studiosi.

217 Virgilius cum scholiis *Jo. Minellii*, Hafn 1694. 8.

In usum Delphini curante *Carolo Rueo* S. I Paris. 1675. 4. Lond. 1686. 8. Amst. 1690. 4 & secundis curis Paris. 1692. 4. Lond. 1695 1707. 8. & Venetiis ** 1713. 4. & cum indice emendatiore Paris. 1714. 4. & qvatuor tomis in 12.

218 Editio luculenta Cantabrigiensis A. 1701. 4 debetur *Henrico Laugthono*, Bibl. publicæ Cantabrigiensis præfecto.

Parisiis A. 1707. minore forma apud Musierium Virgilius singulari studio emendatus.

Rothomagi A. 1711. apud Lallemantium † cum notis selectis Abrami, Farnabii, Juvenci & aliorum, omniumqve verborum indice.

Ex *Michaëlis Maittaire* recensione. †† Lond 1715. 12.

Guil. Binaldi editio cum vocum differentiis ac faciliorem intelligentiam ††† per accentus notatis, Dublini & Amst. 1716. 12.

Bene

* Pag. 52. ad Horatium.

** Giornale de' letterati d'Italia T. XV. p. 471.

† Mem. de Trevoux 1711. pag. 1678. & 1707. pag. 1488

†† Bibl. ancienne & moderne de Mr. le Clerc Tom. IX. pag. 108.

††† Id. T V. pag. 159. & Nouvell. de la Rep. des lettres A. 1716. pag. 458.

Benedicti Averanii dissertationes XLV. in varia Virgilii loca, * Tomo secundo Operum Averanii junctim excusorum Florentiæ 1716. fol.

Gallicis versibus Virgilium pridem, atqve Crucimanio pag. 296. Bibl. Gall. judice non infeliciter ** reddidit *Ludovicus Masurius* Nervius, qvæ ejus Metaphrasis excusa Parisiis, & Lugduni 4. &c. *Octavianus* item *de Sancto Gelasio* Paris. d. 364. Gallica versio *Roberti & Antonii Cevalieriorum* *** fratrum lucem vidit Paris. 1582. 4. Liber IV. & VI. Æneidos ex metaphrasi *Joachini de Bellay* Paris. 1561. 4. cum Didonis qverela ad Æneam ex Ovidio, & morte Palinuri ex V. Æneidos, & vale Musis dicto ex Buchanano. *Michaëlis Marollesii* Virgilius gallica prosa primum prodiit ibid. 1649. fol. cum commentariis, indice Geographico & compendio Originum & Historiæ Romanæ à regno Jani usqve ad Augusti tempora, libris tribus. *Æneis* Gallicis donata versibus & observationibus illustrata à Perrino. Paris. 1658. 4. *Jo. Renaldi Seræsii* poëtica Metaphrasis Æneidos qvæ insignem præfationem præmissam habet, omnibus aliis præfertur ab Evremonio Tom. 3. Operum Misc. edit. Amstelod. pag. 191.

* Giornale de' letterati d' Italia Tom. XXIV. pag. 433. Bibl. ancienne & moderne Tom. XII. pag. 181.

** Fort heureusement.

*** Robert & Antoine Chevaliers, Sieurs d' Aigneaux traduisirent en François avec assez d' elegance pour leur temps les auvres d' Horace & de Virgile. Melanges Historiqves Amst. 1718. 12. p. 74.

Ex ejusdem Segræſii tum adhuc inedita Metaphraſi Georgicorum, qvam vivus in lucem edere auſus non fuit, * ſpecimen productum eſt in Memoriis literariis Trevoltinis Ao. 1708 pag. 1776. laus vitæ rusticæ, in extremo libri 2. Deinde tota illa metaphraſis poſtuma vidit lucem A. 1711. de qva in iisdem memoriis A. 1711. pag. 1474. Librum IV. Æneido Gallica proſa vertit *Tertræus*, in qvam hoc exſtat tetraſtichon Nic. Borbonii pag. 116. poëmatum:

Ridebam qvæ ſunt de me mentita Maronis
Carmina, carminibus jure neganda fides.
En alius noſtrum renovat ſermone pedeſtri
Dedecus, & Gallis ſomnia blanda refert.
Heu vereor graviora meo ne damna pudori
Hiſtoriæ ſimilis jam ferat ille labor.

Georgica Gallico carmine pereleganti tranſtulit poſt Segræſium & *P. de la Ruë*, Voiturii propinqvus *Martinius*, qvæ poſt auctoris fata vidit lucem Pariſ. 1708. 8. Eodem anno Eclogas Virgilii proſa Gallica eleganti cum notis Criticis & Hiſtoricis, ingenioſis certe ſi non usqve qvaqve ſcopum ferientibus, emiſit in lucem *P. F. Catron* S. J. Pariſ. 1708. 12. ſubjecta vita Poëtæ ſcripta latine à Ti. Claudio Donato ad filium Tiberium Claudium Maximum Donatianum, cui merito plurimum tribuit. Idem Catrovius deinde eundem in modum metaphraſi Gallica proſaria notisqve ac diſſertationibus

* Mem. de Trev. 1708. pag. 1771.

ıibus illuſtravit Pariſ. 1716. 12. ſex volumini-
ɔus. *Hiſtoire Critiqve de la Rep. des lettres Tom. X.*
ag. 383. *Journal des Savans* 1708. *Avril. pag.* 92.
& A. 1716. *Août pag.* 196. *& Sept. pag.* 261. *Me-*
ɪoires de Trevoux A. 1708. *pag.* 841 *&* A. 1716.
ag. 1297. *&* 1428. Eclogæ verſibus Gallicis
icherio auctore, prodierunt Rothomagi A.
717. *Mem de Trevoux* 1717. *pag.* 814. *Europe*
vante A. 1718 *Martio pag.* 70.

Bucolica verſibus *Italicis* reddidit *Evangeliſta*
ɩoſſa Cremonenſis: Æneidos librum primum
ndreas d' Angvillara, â qvo optes cæteros libros
ɩmiliter expreſſos videre: librum ſecundum
ippolytus Medices Cardinalis, qvartum *Lud. Mar-*
llus & Sertorius Qvatromanus Neapoli 1624. &
ɩm aliis ejus ſcriptis 1714. 8. Octavum *Joannes*
uſtinianus Cretenſis, de qvo Diarium Venetum
om. XI. pag. 278.

Metaphraſis Æneidos *Hercule Udino* interpre-
edita eſt Venet. 1600. 12. Alia variis aucto-
ɔus, cum commentariis haud contemnendis
J. Fabrini, * *Caroli Malateſtæ & Philippi Venuti.*
enet. 1623. fol. Præclara *Annibalis Cari* inter-
etatio verſibus ſolutis † ſive ad homœotolev-
rum obſervatione liberis lucem vidit etiam
tavii 1609. 1631. 12.
Theodori Angelucii, ** Neapoli 1649. 12.

(T) 3 Æneis

* Laudat Rich. Simon T. 1. Bibl. ſelectæ p. 345.
† Verſi ſciolti.
** Giornale de' letterati d' Italia T. XII. p. 283. T. XXII.
p. 11. T. XXIV. p. 440.

Æneis octostichis Italicis donata ab *Alexandro Marchetti* viro præstantissimo, adhuc MSta delitescit, cujus specimen exstat in Diario Veneto T. XXI. p. 248.

Versibus Italicis ludicra & maccaronica dictione Æneidem prodidit *Jo. Baptista Lallus*, Rom. 1634. Venet. 1635. 1651. 12. unde Paulus Scarronius ansam sumsit Gallicis versibus maccaronicis idem tentandi, & meliori etiam, ut urbanis & doctis videtur, cum successu. Vide Menagiana Tom. 3. pag. 145. & Naudæi dialogum Mascurati & S. Angeli &c. Hispanice qvoqve Toleti 1648. 4. prodiit *Virgilio degvisato, o l' Eneido burlesco en langve Gvasconne del Sr. de Vales de Mountech.* Et carmine Belgico ludicro per W. V. Fockenbrogh. Hujusmodi dictione ludicra sive maccaronica, ut obiter id attingam, primus apud Italos usus est Theophilus Folengus sub Merlini Coccaji nomine: nam perinde ut Fidentianus phrasin latinam vocesqve per jocum immiscuit idiomati Italico, sic ille verba Italica & phrases Hetruscas latinæ inseruit compositioni, qvod deinde Galli, Belgæ & aliæ nationes sunt imitatæ. Illud scribendi genus aspernatur Boilæus in Arte Poëtica carmine 1. & multis reprehendit Franciscus Vavassor in libro politissimo ac pereruditо de ludicra dictione. Verum si otiosis hominibus placet ridere, ita etiam moveri risum qvid vetat?

Ex *Hispanica* prosa Didaci Lopez de Alcantara Virgilius cum notis recusus Ulyssipone 1627

1650

.650. 4. Valentiæ 1698. 4. Æneis Gregorii 'erdinandi de Velaſco prodierat Toleti 1574. 4. Carmine *Anglico* Johannis Ogilby, Lond. 668. fol. & Æneis ex metaphraſi egregia Joan-is Drydenii Lond. 1709. 8. Nec hos tamen, ec ullos ut videtur alios ſatis dignos Virgilii nterpretes habere nos judicat Gvilelmus Ni-ols, qvotqvot vernaculis lingvis feruntur, a enim ille in poëmate de literis inventis lib. '. pag. 324.

Dii probibite boni, ne tanta inſcitia lingvæ
Græcæ & Romanæ regnet in orbe diu,
Qvanta per hos annos centum regnavit in illis &c.
Qvi pro vatibus ipſis Virgilium Drydeni,
Mæonidemve legunt, peſſime Ogylbe, tuum.
Qvorum ſcripta legens qvoties puer ipſe viderem
Qvam male ab his vates eſſet uterqve habitus,
Sæpe, Maro, dixi, qvantum mutatus ab illo es
Romani qvondam qvi ſtupor orbis eras.
Si te ſic tantum voluiſſet vivere Cæſar,
Qvam ſatius, flammis te periiſſe foret.
Tu qvoqve, Mæonides, cujus dedit inclyta Muſa
Antiqvis ducibus, non potuiſſe mori,
Si ſic ſcripſiſſes, potuiſſes forte videri
Non tam luminibus qvam ratione carens.
Te nec Alexander tanto cumulaſſet honore,
Sed te juſſiſſet rex bonus ire foras.

dem libro V. p. 220. faſtidium ſuum nimis de-catum fortaſſe & ἀρχαιόφιλον his etiam verbis eſtatur:

Carmina qvæ veteres Græci aut ſcripſere Latini
Barbaricis rhythmis reddita nulla probo.

220 *Scotica* interpretatio, facta circa A. C. 512. al Gavino Duglas, Episcopo Dunkeldensi, vetustiori illius regni dialecto cum glossario scholiisqve verba ab usu præsenti remotiora explanantibus, * prælo iterum subjecta est Edimburgi A. 1710.

Germanice Virgilius D. Murnero interprete Argentorat. 1515. fol. Æneis ex illa veteri versione sed passim interpolata, Jen. 1606. 8. Ex prosaria Bernhardi Melethræi, Conrectori Hamburgensis versione, Hamb 1644. 8. Ex interpretatione Jo. Valentini. Francof. 1660 1697. 8. Georgica interpretatus prosa Germanica est Steph. Riccius. Lips. 1571. 8.

Belgice, ut veterem Æneidos versionem Antvverp. 1589. 8. vulgatam prætercam, Virgilius ex Jo. Vondelli Metaphrasi, editio qvarta A. 1659. 12. Bucolica à Jo. Vondello & W. van Foqvenbrocht. Amst. 1679. 8.

Bucolica & Georgica *Danico* carmine A. 1680. 8. interprete Petro Barous, Ripensi.

Ad Avtographum Virgilii provocat Valerius Probus apud Gellium XIII. 19. *Nam in primo Georgicon, qvem ego librum manu ipsius Virgilii correctum legi.*

De Asterio Aproniano qvi Codicem Virgilii Mediceum emendasse dicitur, vide Tillemontium in Historia Imperatorum, in vita Juliani cap. 18. Tom. IV. pag. 981. Cum Codice illo præstantissimo Virgilii Mediceo, litteris scripto uncia-

*Journal literaire T. 1, p. 470.

uncialibus ſive majoribus Romanis forma qvadrata minori, ante mille ac trecentos amplius annos in membrana, Marqvardus Gudius V. C. A. 1662. contulit Bucolica (incipit ab Eclog. VI. 47.) Georgica & partem Æneidos. Ex Codice Gudiano lectiones diligenter annotatas habeo, & hoc Achillis Statii, Luſitani Epigramma ad Rudolphum Cardinalem Carpenſem, cujus ille Codex fuit, anteqvam n Bibliothecam Mediceam ad templum S. Laurentii inferretur:

Purpureos ſparge in frontem atqve in cornua flores,
Alba qve ter plenis lilia da manibus.
Namqve vides ſæcli monumentum inſigne prioris,
Qvo neqve nobilius nec prius exſtat opus.
Felix ſorte ſua & vita Maro dignior, unum
Hoc ſupereſt de tot millibus archetypum.
Mæcenas ne tu cum re ſimul ipſe perires,
Arma feri juſſit militis eſſe procul.
Et tua, Ruldolphi, qvæ non oblitterat ætas
Ulla, piæ ſervant hæc monumenta manus.

Alius Codex Virgilii, minus antiqvus qvidem ſed tamen & ipſe eximiæ vetuſtatis, atqve iconibus amœnis ornatus exſtat in Bibl. Vaticana, qvas diligenter delineatas æri incidi ediq; curare voluit humaniſſimus & doctiſſimus Vir Jo. Carolus Schottus, * Sereniſſimi Regis Pruſſiæ ab Antiqvitatibus & Bibliothea, à qvo Virgilium

* Journal des Savans 1708. Octobr. pag. 217.

lium numis & veteribus monumentis illustratum sed eheu incassum * exspectavimus.

221 Servius in Eclog. III. 20. rem nusqvam lectam incerta fide à qvibusdam tradi narrat, qvod Varus (Donato in vita Virgilii *Varius*) tragœdiarum scriptor tragœdiam (*Thyesten* idem Donatus ** appellat) pro sua recitaverit, qvam uxor qvam habebat Varius literatissimam marito tanqvam à se scriptam dedit scilicet, sed à Virgilio illa acceperat.

Culex Virgilio tribuitur à Martiali XIV. 185.

Accipe facundi Culicem, studiose, Maronis,
Ne nugis positis arma virumqve canas.

Statius Genethliaco Lucani v. 74. lib. 2. Silv. 7. â juvene scriptum innuit:

Hæc primo juvenis canes sub ævo
Ante annos Culicis Maroniani.

Confer Barthii notas Tom. 1. pag. 259. Culex qvod poëma admodum inqvinatum & vitiosum ad nos pervenisse notant viri docti, cum Petri Bembi castigationibus prodiit Lugd. 1537. Veterem editionem Lipsiensem in 4. sine anni nota evolvit Clarissimus Schœtgenius.

222 *Cirin* Virgilii esse negat elegantissimus Broukhusius ad Propertium pag. 90. & Raphaëlis Eglini vindicias qvibus poëma istud contendit tribuendum esse Catullo, (qvi vix nato Messa-

* Obiit vir clarissimus Berolini 12. Dec. 1717.

** Supra pag. 251. ubi & de aliis Virgilii deperditis lucubrationibus.

Messala diem obiit supremum) Philippus Sylvius in sua Catulli editione ad usum Delphini illustrata pag. 191. recudi curavit. Virgilio adscribit Barthius ad Claudian. 1. in Rufin. v. 253. & commentario in hoc poëma: licet Cornelio Gallo malit tribuere ad Statii lib. 1. Thebaid. 335. 617. & lib. 6. 693. Cirin aliqvot locis illustrat Reinesius lib. V. cap. 7. Var. lect. ad calcem epistolarum ad Bosium pag. 332. fol.

Catalecta Virgilio subjiciuntur in edit. Veneta 1472. aliisq; antiqvis bene multis ut jam dixi supra p. 285. 286. & in edit. Parisiensi A. 1500. fol. apud Jo. Parvum & Jo. de Confluentia. Lugd. 1555. 1581. 12. &c. Cum notis Jos. Scaligeri & Lindebrogii leguntur etiam in luculenta edit. Virgilii Masviciana Leovard. 1717. 4.

Fulvius Ursinus in Virgilio cum Græcis scri- 223
ptoribus collato pag. 272. memorat Codicem manu Pomponii Læti scriptum, qvo *Ætna* poëma *Cornelio Severo* diserte tribuitur. *Qvintilio Varo* adscribit Julius Cæsar Scaliger in Hypercritico pag. 786. *Manilio* Barthius ad Statii X. Thebaid. 911. Præter rem tamen in Diario Veneto Tom. X. pag. 266. traditur illud excusum esse jam sub Galli jam sub Manilii nomine. Theodori Goralli sive Jo. Clerici editio recusa Amst. 1715. 8. Valde corruptum hoc carmen ad nos pervenisse qveritur Petrus Burmannus V. Cl. * qvi illud in editione qvam parat Catalecton ac poëmatum Veterum,

qvam,

* Libro *le Gazettier menteur* pag. 212.

qvamqve avide harum literarum ſtudioſi mecum exſpectant, nova atqve inſigni luce perfundet. De Severo videndus Nic. Faber ad ſvaſoriam ſecundam Senecæ. Qvintilianus X. 1. magno ingenio & facili in verſibus ſcribendis eum fuiſſe profeſſus, addit morte præmatura impeditum non potuiſſe qvæ inchoaverat conſummare. Ovidius IV. 16. è Ponto: *Qviqve dedit Latio carmen regale Severus.*

Meretum idyllium *Suevii* Poëta, qvem virum longe doctiſſimum vocat & verſiculos qvosdam ex eo affert Macrobius lib. 2. Saturnal. cap. 9. emendatos à Salmaſio ad Solin. pag. 598. edit. Pariſ. diverſum eſt à Moreto qvod poëma legitur inter Virgilii Catalecta, qvodqve Scaliger tribuit *A. Septimio Sereno* Poëtæ Faliſco, qvi Veſpaſianorum ætate vixit, & à Terentiano ſubinde laudatur auctor *ruris opuſculorum*. De illo videndus Sirmondus ad Sidonii Epiſtolam carmini XIV. præmiſſam. Tom. I. Opp. pag. 1249. *Jo. Ruellii* ſcholia viderunt lucem Pariſ. 1542. 8. apud Simonem Colineum. *Simylum* in Moreto allegat Caſaubonus pag. 162. ad Theophraſti characteres.

Priapeia cum Scioppii & aliorum notis prodiere Francof. 1606. 12. & ſubjecta leguntur Petronio Mich. Hadrianidis, Amſtelod. 1669. & 1687. 8. Exſtant etiam cum *Hieronymi Avantii* Veronenſis caſtigationibus in editione Veneta Catulli, Tibulli & Propertii 1500. fol. *Marſum* vel *Calvum*, *Cinnamve* aut *Anſerem* (qvem Cinnâ pro-

procaciorem vocat Ovidius 2. Trist. v. 435..) Priapeorum carminum auctorem potius esse qvam Virgilium putat Mapheus Vegius II. 18. de educatione liberorum, T.26. Bibl. Patrum pag. 657. Vide & Broukhusium ad Tibullum pag. 406. A Plinio tamen lib. V. Epist. 3. Virgilius qvoqve diserte numeratur inter eos, qvorum exemplo ait & se nonnunqvam versiculos parum severos lusisse. *An ego verear,* inqvit, *(neminem viventium, ne qvam in speciem adulationis incidam nominabo,) sed ego verear, ne me non satis deceat qvod decuit M. Tullium, C. Calvum, Asinium Pollionem, M. Messalam, Q. Hortensium, M Brutum, L. Sullam, Q. Catulum, Q. Scævolam, Ser. Sulpicium, Varronem, Torqvatum imo Torqvatos, C. Memmium, Lentulum, Gætulicum, Annæum Senecam, Lucejum & proxime Virginium Rufum, & si non sufficiunt exempla privata, divum Julium, divum Augustum, divum Nervam, Titum Cæsarem? Neronem enim transeo, qvamvis sciam non corrumpi in deterius qvæ aliqvando etiam à malis, sed honesta manere qvæ sæpius à bonis fiant, inter qvos vel præcipue numerandus est P. Virgilius, Cornelius Nepos, & prius Ennius, Acciusqve, non qvidem Senatores, sed sanctitas morum non distat Ordinibus.*

Occasione *Copæ* Virgilio * tributi poëmatis 225
noto paucis visum iri verisimile, qvod Clariss.
Vir

* Virgilio adscribit etiam Barthius. Dubitat Salmasius ad Vopiscum. Est autem *copa* auctori poëmatis mulier cauponaria, καπηλίς, licet recentioribus sæculis *copa* denotat

Vir Baudelotus de Dairval in libro amœnissimæ eruditionis pleno qvem Gallice de fructu ex itineribus capiendo edidit pag. 645. (676.) Copæ sive Syriscæ imaginem reperisse sibi visus est in veteri numo, in qvo exstat caput fœminæ cum litteris C. S.

Elegiam in obitum Mæcenatis Pedoni Ovidii æqvali ** tribuendam negant Caspar Barthius ad Claudianum pag. 163. Jo. Masson in Vita Horatii pag. 143. seq. & Petrus Burmannus præf. ad Petron. & in notis pag. 520. & in libro Gallice adversus Jo. Clericum edito p. 212. & p. 117. *en effet, la latinité, la versification, les expressions peu poëtiqves, & tout le systeme de cette elegie font voir clairement, qve c'est le fade & miserable production d'un esprit scholastiqve des derniers siecles.*

In *Elegiam de morte Drusi*, haud indignum *Pedone*, commentarium suum memorat Barthius pag. 209. ad Claudianum. Janus Passeratius in præfationibus p. 286. veterum editt. & qvorundam Codicum fidei obsecutus consolationem hanc ad Liviam *Ovidium* habere auctorem sibi persvasit, & Senecam in suis ad Polybium, Mar-

tian

tat poculum,, Gallis *coupe.* Vide Felicem Osium notis a Othonis Morenæ & Acerbi Historiam rerum Laudensium Tom. 3. thesauri Antiqvitatum Italiæ pag. 1054. Cang glossar.

** Ad hunc pedonem Ovidius IV. 10. è Ponto:

At tu, non dubito, qvum carmine Thesea laudes,
Materia titulos qvin tueare tuæ.

etiam Elbiamqve ſive Helviam conſolationibus ex iſthoc poëmate profeciſſe. De Pedone ipſo vide Nic. Fabrum ad Senecæ ſvaſoriam 1. De editione Goralli qvæ Amſt. 1715. 8. recuſa eſt, Acta Erud. 1703. p. 494. & Bibl. ſelectam Joannis Clerici qvi ſub Goralli illius nomine latet, T. XIV. pag. 236.

De *Carmine ad Piſonem* adeundus etiam Bar- 227
thius ad Statium Tom. 1. pag. 254. & 456. ubi non dubitat illud ad Papinium tanqvam auctorem referre: & lib. XLIX. Adverſar. cap. 7. ubi ἀτέλεϛον ad nos perveniſſe & in libros aliqvot ab auctore fuiſſe tributum putat, cultum alioqvin & eruditum.

Argumentorum in libros Virgilii auctorem non 228
Modeſtinum JCtum eſſe ſed *Ovidium* Poëtam, ex plurium MSS. Codicum teſtimonio contendit Hercules Ciofanus notis ad librum ſextum Metamorphoſeon p. 110. ſeq.

Sulpicii Apollinaris Hexaſtichon in Maronis Æneidem flammis juſſu Auguſti ſubtractam legitur integrum in vita Poëtæ à Donato ſcripta, licet Brietius & Bælius pro deperdito habuerunt, ut jam notatum reperi in Hiſtoria Critica Reip. litterariæ Gallice edita T. VII. p. 325.

De Pompejano Scholaſtico poëta, & aliis Pompejanis Reineſius Epiſtola 50. ad Rupertum pag. 466. 469. ſeq.

Pro A. Septimio Severo *Serini* nomen repo- 229
nendum, de qvo dixi paulo ante ad paginam 124.

De

De imitatione Virgilii Homerica præter alios legendus Vincentius Gravina vir acutissimus scripto de ratione poëtica, qvod Italice ante paucos annos edidit lib. 1. pag. 96. seq. Cl. Franc. Fragvierii dissertationem insertam Tomo tertio memoriarum Academiæ Gallicæ elegantiorum litterarum pag. 184. seq. *sur la maniere dont Virgile a imité Homere.* Non ab re *gracissimus* dictus Pontico Virunio in declarationibus ad Gvarini erotemata Græcæ lingvæ, sicut eruditorum judicio Maro sit.

*Ascræo major, Siculo * minor, æqvet Homerum,*

Homero etiam præfert Andreas Baccius lib. IV. de vinis antiqvorum c. ult. & Claudius Peraultus in comparatione veterum ingeniorum cum recentibus, Gallice edita, atqve ante utroqve Angelus Politianus in Nutricia:

Proximus huic (Homero) *autem, vel ni veneranda vetustas*
Obstiterit, fortasse prior, canit arma virumqve
Virgilius, cui rure suo, cui gramine sacro
Ascræus, Siculusqve simul cessere volentes.

230 Medea *Hosidii Getæ*, cujus fragmentum Scriverius edidit, versibus scripta est Heroicis, adeoqve ab Ovidii Medea, qvæ Jambicis composita erat, certe diversa.

Centonum Virgilianorum Poëtriam, *Falconiam Probam*, civem Hortanam, non *Falconiam* appellandam esse, & nec cum Anicia Falton Prob

* Theocrito. Confer Menagiana Tom. IV. pag. 166.

Proba (de qva Baltellus * in diss. de sarcophago marmoreo Probi Anicii & Probæ Faltoniæ in templo Vaticano Rom. 1705. 8.) nec cum Valeria Probâ uxore Adelfii ProCos. qvicqvam habere commune docet Vir eruditissimus Justus Fontanini libro 2. de Antiqvitatibus Hortæ Coloniæ, ** Rom. 1708. 4. oppugnans virum itidem præstantissimum Thomam de Simeonibus, qvi Valeriam Faltoniam Probam Adelfii † uxorem centones illos composuisse contendit. Scripti sunt post A. C. 393. cum Honorius jam Augustus atqve Imperator esset, editiqve post Venetam editionem * 1472.

(U) fol.

* Memoires de Trevoux 1608. p. 876.

** Acta Erud. 1709. pag. 6. Memoir. de Trevoux. 1708. pag. 1904. Giornale de' letterati d' Italia. T. XXIV. p. 140. seq.

† Isidorus Hisp. de scriptoribus Eccles. cap. 5. *Proba uxor Adelfii Pro-Cos. fœmina inter viros Ecclesiasticos idcirco posita sola, pro eo qvod in laude CHRISTI versata est, componens centonem de CHRISTO Virgilianis coaptatum versiculis. Cujus qvidem non miramur studium, sed laudamus ingenium. Qvod tamen opusculum legitur inter Apocryphas scripturas insertum.* Gelas. dist. 15. c. 3. *Centimetrum de CHRISTO Virgilianis compaginatum versibus, Apocryphum.* His adde qvod ad calcem codicis MS. Centonum sæculo X. exarati, qvi extat in Bibl. Monasterii S. Benedicti Padolironensis non procul à Mutina, hæc leguntur teste Bernardo de Montfaucon Diarii Italici pag. 36. *Proba uxor Adelphi mater Olibrii & Aliepii* (Alypii) *cum Constantii* (Constantini) *bellam adversus Magnentium conscripsisset, conscripsit & hunc librum.*

* Illius primæ editionis titulus ita refertur á C. V. Michaële Maittaire in Annalibus typograph. pag. 98. *Ausonii Peo.*

fol. & Romanam A. 1481. 4. in Bibl. Barberina obviam, ab Aldo una cum Sulpicio Severo, Homerocentonibus, Juvenco, &c. Venet. 1501. 4. à qva ἐκδόσει plurimum differt altera itidem in qvarto circa idem ut videtur tempus sine loci & anni notatione vulgata. Præterea prodierunt Parif. 1509. 4. apud Joannem Petitum & Lugd. 1516. cum Mantuano & aliis, Oppenheimii Anno 1517. Francof. 1541. 8. curante Petro Brubachio, una cum Homerocentonibus & Nonno. Tum Parif. apud Franciscum Stephanum A 1543. 8. & apud Henricum Stephanum 1578. 12. & curante Julio Roscio Rom. 1588. 12. nec non cum aliis Virgiliocentonibus ab Hern. Meibomio recensitis Helmstad. 1597. 4. Omitto editiones alias ut Coloniensem 1601. 8. & qvæ in Bibliothecis Patrum occurunt. Sed præ cæteris laudandum studium *Jo. Henrici Kromayeri*, qvi centones hos notis & indice ornatos vulgavit Halæ 1719. 8. signatis ad singulos versus locis Virgilii, qvibus centones illi constant. Novam editionem exspectare nuper à se jussit in Ephemeridibus literariis Germanice editis Lipsiæ A. 1710. qag. 1010. atqve iterato in novis literariis A. 1719. pag. 33. præclarus Vir *Jo. Gottlieb Krause.* Jampridem Probæ centones una cum Tancredo

nii Poëta disertissime Epigrammaton libri : Probæ Centonæ clarissimæ fœminæ excerptum è Maronis Carminibus ad testimonium Veteris Novique Test. *Ovidii Consolatio ad Liviam : Calphurnii Bucolicum carmen : Publ. Greg. Tiferni hymni & alia Pœmata,* Venet. 1472. fol.

credo Philippi Beroaldi, Gallice convertit Richardus le Blanc Paris. 1553. apud Robertum Messalinum, teste Crucimanio pag. 440. Bibl. Gallicæ.

Lælii Capilupi centones de vita Monachorum 231
recudi curavit nuper Nobilissimus Vir Albertus Henricus de Sallengre in libro Gallico, memoires de literature Tom. 2. pag. 191. seq. Exstant etiam ejusdem Lælii Virgiliocentones de lue qvam Hispanicam alii, alii Gallicam appellant, Fracastorius poëmate pulcherrimo Syphilidem.

Julii Capilupi centonibus ab Antonio Possevino ad editionem paratis Romæ A. 1550. *Fulvius Ursinus* tunc admodum juvenis adjunxit Virgiliocentonem in laudes Benedicti Ægii Spoletini. Vide Menagiana T. IV. pag. 231.

Joannes Baptista Spadius, Placentinus, ordinis Dominicani sive Prædicatorum Monachus varios centones Virgilianos concinnavit, Placentiæ & alibi editos. * Laudatur inprimis vita S. Raimundi Pennafortii, Ordinis Prædicatorum Magistri generalis, Virgilianis versibus ab eodem conscripta & Papiæ 1606. fol. edita.

Sub *Sauli Merceri* nomine, transpositis litteris latet Protei Virgiliani auctor *Marcus Velserus* inter cujus opera etiam recusus legitur p. 891. seq. In hoc Proteo inter alia habes etiam ar-

* Aub. Miræus de scriptoribus sæculi XVII. pag. 275. edit. à me curatæ.

gumenta librorum Æneidos singulis versibu Virgilii expressos.

Ex Qvintiliano constat Rhetores olim *de clamationum* argumenta depromsisse é Virgi lio & in scholis suis proposuisse. Sic *Titianu* & *Catulinus* themata ex Marone elicuerant & adformaverant ad dicendi usum & in exempl controversiarum diduxerant, ut refert Serviu in X. Æneidos, v. 18. qvi ad *Avieno* jambis etian scriptas Virgilii fabulas auctor est X. 272.

223 De Zoilis Virgilii Servius ad Eclogam VII *Multi volunt in hac Ecloga esse allegoriam, ut Da phnis sit Cæsar, Corydon Virgilius, Thyrsis qvi vin citur Virgilii obtrectator scilicet, aut* Bavius *aut* An ser *aut* Mævius, *pessimi Poëtæ.* Item in Georgic. *Sane reprehensus Virgilius dicitur à Bavio & Mævio h versu : Hordea qvi dixit superest ut critica* (lege *crithina*) *dicat.* In vita Virgilii à Ti. Don to scripta inter ejus obtrectatores etiam refe tur *Cornificius,* qvi ut Zoilus Homeri in prove bium abiisse videtur. Petrus Blesensis Epist.9 *Scio,* inqvit, *unde spiritum elationis conceperit,* *qvare vester Cornificius intumescat.* In Clariss. He selii Epistola de celebrando Natali Maroni male audit *C. de Malatestis,* qvod statuam Po tæ Mantuani deturbandam Mantuæ curar non dubitaverit.

E recentioribus Virgilium adversus insect tores defensitavit Jovianus Pontanus. Pen tus edidicisse ejus poema Adamus Sasbouth traditur, ita ut totos XII. Æneidos libros à cap

te ad calcem poſſet citra hæſitationem è memoria reddere. Sic Tacitum ſæpius lectitando familiarem ſibi reddidit Lipſius, T. Livium Buchananus, de qvo ſupra p. 205.

Natalium Virgilii, recentiore memoria celibratorum veſtigia, ne de Sannazario, A. Naugerio * Lotichio & C. Kinſchotio jam memorem, exſtant in poëmatibus Eobani Hesſi p. 468. & 497. & in Nic. Heinſii adoptivis p. 114. nec non in poematibus Davidis Hoogſtratani pag. 149. qvi A. 1707. cum Franciſco Heſſelio & Cornelio van Arckel Latino carmine, ut Belgico J. Sudermannus & J. de Haes genethliacon Maronis condecoravit. De veterum Poëtarum ſtudio conſimili teſtantur hæc Martialis XII. 68. *qvæ magni celebras Maronis idus*, & illa Plinii 3. Epiſt. 7. ubi de Silio: *Virgilii natalem religioſius qvam ſuum celebrabat*.

Virgilii *Arelatenſis* Epiſcopi meminit Hincmarus Remenſis Tom. 2. p. 731. De illo Acta Sanctorum V. Martii Tom. 1. pag. 398. ſeq. 232
Virgilii Epiſcopi *Salesburgenſis* Epitaphium habes apud Mabillonium Tom. IV. Analect. pag. 327. De illo Carinthiæ Apoſtolo plura apud H. Caniſium Tom. 2. Antiqvar. Lect. p. 257. ſeq. Jac. Uſſerium in Epiſtolis Hibernicis ad Epiſt. XVI. Bælii Lexicon Tom. 3. pag. 2977. Thomaſiſche Bibliothec Tom. 1. pag. 944. &c.

(U) 3 In-

* Naugerius dicitur recurrenti Virgilii natali, velut ejus manibus inferias inficetorum qvarundam Poëtarum carmina infelicibus uſtulanda flammis immolaſſe.

CAPUT XIII.
DE Q. HORATIO FLACCO.

Ad pag.
239 Index Scriptorum in commentariis veteribus ad Horatium citatorum

ad paginas editionis Jac. Cruqvii A. 1611. 4.

Ci-

Lu-

Phi-

Titius

78. a. b. 80. 90. b. 92. b. 93. 97. a. b. 99. 102. b. 106. b. 109. 111. 114. 117. 122 123. 132. 136. b. 139. 142. 143. 146. b. 147 a. b. 152. b. 187. b. 188. 196. 202. b. 21 216. 222. 225. 235. 237. b. 243. b. 245. b. 248 250. b. 257. b. 262. 263. a. b. 268. 270. a. b 276. b. 277. a. b. 279. 281. b. 283. b. 284 285. b. 287. a. b. 290. a. b. 295. 299. 300. a. b 305. a. b. 317. 319. a. b. 333. 334. 350. a. b 351. a. b. 361. b. 362. 373. 374. 383. a. b. 38 a. b. 399. b. 407. b. 417. b. 419. 433. b. 45 b. 460. 474. 475. 483. b. 503. b. 521. 545. b 572. 593. 595. b. 597. a. b. 608. b. 610. 62 a. b. 623. 624. 626. 627. b. 628. 629. 634. 63 688. b. 689. a. b. 693.

VitamHoratii qvæ *Suetonio* auctori tribuitur, e Codice MS. vulgavit *Petrus Nannius* cam cast gationibus suis libro tertio Miscellaneor. cap. (Tom. 1. Lampadis Artium Gruterianæ p. 126 In cæteris ejusdem libri Miscellaneorum cap tibus multa Horatii idem Nannius emend illustratqve.

Vita Horatii à *Joanne Masson* * scripta prodi Lugd. Bat. 1708. 8. Ejus objectionibus respon dit *Andreas Dacerius* in novis ad Horatium e planationibus Paris. 1708. 12. Videndus etiar de Horatio Tan. Faber, lib. 2. Epist. 47. Idem Massonus in Historia Critica Reip. littera qva

* History of the works of the learned A, 1708, pag. 8 Bibl, choisie de Mr. le Clerc Tom, XIV. p, 223.

qvam Gallice edidit Tom. V. p. 51. seq. probat carmina in libris Odarum, Satiras & Epistolas singulas ab Horatio prout ferret occasio fuisse scriptas vario tempore separatim, & deinde ab eodem in libros redactas: neqve adeo videri credibile qvod eruditissimo Bentleio persvasum, nihil nisi tantum satiras primo libro comprehensas scripsisse Horatium anno XXVI. XXVII. XXVIII. aut librum secundum satirarum anno XXXI. XXXII. XXXIII. Epodon librum anno XXXIV. XXXV. librum primum Odarum Ao. ætatis XXXVI. XXXVII. XXXVIII. secundum XL. & XLI. Tertium anno XLII. XLIII. Epistolarum librum primum, anno XLVI. XLVII: Librum qvartum Odarum Carmenqve sæculare XLIX. L. & LI. Librum secundum Epistolarum & artem Poëticam nulli certo tempori idem Bentleius assignavit.

De Philosophia Horatiana evolvi diatribas *Jo. Guil. Bergeri*, Witeb. 1704. 4. & *Henningi Forelii*, Upsal. 1706. 8. *Dan. Heinsii* de Satira Horatiana librum sæpius editum, nec minus dignas lectu & amœnas Amplissimi viri *Jo. Jacobi Massovii* exercitationes binas ad Satiras Horatii, Lips. 1714. 1716. 4. Ad locum vero Odæ XXXIV. libri I. ubi Epicuro videtur renunciare & retrorsum vela dare ab insanientis illius sapientiæ erroribus, conferre licebit dissertationem Georgii R. JCti adversus Massonum, insertam Novæ Bibliothecæ librorum, qvæ Halæ

Saxonum excuditur Germanice parte XIX pag. 789. seq.

Horatius Pindari * imitator, unde *Pinda ricum* appellat Venantius Fortunatus lib. V carminum cap. 6. Tom. X. Bibl. Patrum edit Lugd. pag. 555. Idem IX. 7. *Pindarus Graju meus, inde Flaccus.* Julius vero Cæsar Scalige VI. Poëtic. pag. 811. 812. Horatium præfe Pindaro, & aliqvas illius Odas (ut lib. IV. Od. ** & libri III. 9.) ita miratur, ut malit tal à se compositas qvam Pythionicarum mult Pindari & Nemeonicarum, *qvarumqve simile* inqvit, *malim composuisse, qvam esse totius Tarr conensis Rex.* Confer Menagii anti Baill tum cap. 27. & Petri Francii Orationes pa 601. ubi Horatium *Juvenali* præfert. Is. Casa boni liber *de Persiana Horatii imitatione*, commen tario ejus in Persium subjicitur. Paris. 160 1615. 8.

Franciscus Petrarcha † vir sui sæculi docti simus dicere solitus est se ex nullo Poëta Lat no evasisse meliorem qvam ex Horatio.

Hor

* Vide Volum 1. pag. 249. seq. ubi de Francisci Blo delli & Hurtadi de la Motte scriptis qvibus Pindarum cu Horatio conferunt.

** In libri IV. Oda 3. sonus mutis piscibus dandus inte ligendus est de testudine, ut probe observavit Tho. Mol neux, Medicus Dublinensis, Novell. Reip. litterar. A. 170 mense Sept. pag. 256. seq.

† Georg. Fabricius præf. ad Horat.

Horace nous instruit comme un ami commode*
Sans trop s' assujettir à l' art, à la methode.
Son tour vif & naif enchante ses lecteurs,
Et leur fait mepriser ses fades traducteurs.

*Qu' Horace** connut bien l' elegance Romaine!*
Il met le vrai dans tout son jour,
Et l' admiration est toujours incertaine
Entre la pensée & le tour.
Sublime, familier, solide, enjouée, tendre
Aisé, profond, naif & fin,
Digne de l' Univers, l' Univers pour l' entendre
Aime à redevenir latin.

Horatii † carminum lectione delectati sunt duo Imperatores sapientissimi, Augustus & Severus. Est vero, in Opis præsertim, laboratissimus, sublimis, svavis, emendatissimus, & in epithetis diligendis curiosus ac felix: præcipuus in satira, doctor in poëtica arte unice audiendus: eximius philosophus in Epistolis. In carmine elegantiam & peritiam numerorum ei tribuit Ovidius, in argumentis sapientiam & calliditatem Persius, diligentiam elucubratam Juvenalis: sublimitatem auctor vetus sed non nominatus, jucunditatem, gratiam, varietatem Qvintilianus, sollertiam Appulejus, in sermone puritatem &

* Essais sur la Critique, chant 3.

** Poësies de Mr. Houdart de la Motte, Tom. 2. p. 82.

†. Bibl. Schraderiana n. 1885. in fol.

nitorem idem Qvintilianus: in Satiris eum esse emendatissimum Lactantius. Imitatu est in Odis potissimum cum Pindaro Alcæum & Sapphonem: epitheta sumsit ab Homer & Sophocle. In libro Epodon secutus est Ar chilochum, in Sariris Romanos illos Ennium & Lucilium. Sed Horatio † nihil hoc in ge nere præstantius est, qvi ut omnes vitæ ratione in Satiris suis complexus est, ita flosculos sup peditat, qvibus mirum in modum ornare ser monem nostrum possumus. Ego certe Sat ras ejus omnes memoriæ mandari velim, tum in vitâ ipsâ, tum in sermone usui futuras. Ele gantissima omnia sunt, dictio nitida &, si nu meros tollas, sermoni soluto apta. Urbanita in eo mira, sales candidi, ex abdito erutæ sen tentiæ, argutiæ non coactæ, meræ Charite omni occasioni aptæ. Summum in illo Vir ingenium fuit, nec immerito Augusto & Ma cenati in deliciis, cujus genium satyricum nemo ex antiqvis, nemo è recentioribus, ull imitatione assecutus est. Vide qvæ in ejus lau des scribat Caselius in Νεῷ suo, eum vitæ ma gistrum commendans. *Affirmare non dubitem* inqvit ille, *qvi in hoc Poëta multum operæ posueri eumqve ita perdidicerit, ut ejus versus non in ore na tos aut extemporales ut putatur, non memoria te neat (nec vero non sunt, qvid hoc præstiterint,) se probe intellectos ad usus vitæ transferat: hunc posse rebus suis suorumqve recte in omnibus aliqvid bon*

con

† Morhofius Polyhist. lib. 3. c. 6. pag. 634. Tom. 1.

onsilii invenire: nec minus idem patriæ recte consulat, præsertim si & ad historiam se conferat, spectans id, quod potissimum ostendimus.

Clariss. Bentleio in notis pag. 64. Horatius dicitur *magnus novator*, qvod ex Græcis in Latinam lingvam felici audacia alia transtulit, alia ut *maleferiati* vocabulum ipse primus effinxit. Confer. Jac. Frid. Reimanni Historiam vocabulorum Latinæ Lingvæ pag. 43. seq.

Alius Horatius de qvo Martialis IV. 2. Sed longe plures hoc nomine commemorat Jo. Glandorpius in Onomastico Romano p. 402. seq.

De *Titio* Poëta Lyrico Brockhusius ad Tibullum pag. 92 seq. De *Cæsio Basso* Scholiastes Persii ad Sat. VI. 1.

Horatii *Satiras* Fulvius Ursinus in Virgilio 326
cum Græcis scriptoribus collato pag. 3. veteris Codicis Vaticani fidem secutus *Eclogas* appellat. Sic qvoqve Cruqvius, haud improbante Barthio ad Statium T. 1. pag. 351. Liber satirarum secundus Trebatio in qvibusdam Codd. inscribitur. Compositæ sunt carmine epico sed sermoni propiore, ut ipse lib. I. Sat. IV. 41.

— — neqve si qvis scribat uti nos
Sermoni propiora, putes hunc esse poëtam.

Ab his Satiris *mordacem* vocat Flaccum Sidonius: Petrus Blesensis subinde *Ethicum*, ut Epist. 50. & alibi. Qvid ecloga, qvid satira exigat,

eleganter tradit Jo. Antonius Campanus lib. V. Epiſtola 24.

Verſus qvatuor & qvinqvagita ex Epiſtola ad Florum à verſu 87. ad 140. in alteram ad Auguſtum transferendos non poſt v. 219. ut Dan. Heinſius, ſed poſt 117. collocandos eſſe ſingulari diſſ. in Academia Inſcriptionum Pariſienſi A. 1702. 15. Nov. probatum ivit Vir Clariſſ. Joannes Boivinus.

Sermonum libros, Horatii exemplo præter alios ſcripſit Petrus Scholirius eqves & ſenator Antvverpienſis A. 1635. defunctus, qvos commentariis etiam illuſtravit Albertus le Roy,* Eremita Auguſtinianus. Herbipoli 1683. 4.

Ars Poetica ſcripta ad Piſones Patrem & filios, hos enim alloqvitur verſu 24.

—— *Pater, & juvenes patre digni.*

Pro editione Horatii antiqviſſima habet vir egregius Mich. Maittaire, qvam in 4. ſine loci & temporis aut typographi nota impreſſam memorat p. 72. Annal. typograh. putatqve curante Antonio Zaroto Parmenſi impreſſam Mediolani circa A. 1470. cum his in calce verſiculis:

Hoc qvicunqve dedit Venuſini carmen Horati,
Et ſtudio formis correctum effinxit in iſtis,
Vivat, & æterno ſic nomine ſæcula vincat
Omnia, ceu nunqvam numeris abolebitur auctor.

Præterea memorat pag. 108. editionem Mediolanenſem 1474. fol. iiſdem Zaroti impreſſam

* Acta Erud. 1684. p. 262.

am cura, & Ferrarienſem ejusdem anni in 8. :um hoc tetraſticho:

Ferrariæ impreſſit regnante ſub Herule divo
Regia qvo gaudet nunc Leonora viro.
Carnerius puer Auguſtinus, cui dedit almam
Bernardus lucem Bibliopola bonus.

Ias ſecutæ Mediolanenſis 1477. fol. per Phi-ippum de Lavagnia: & Tarviſina ejusdem anni ol. qvæ omnes præceſſerunt Venetam * Anni 477. fol. per Philippum Condam Petri, qvam ro Prima omnium laudat Bentleius p. 8. 58. 3. 87. 101. &c.

Cum commentariis *Acronis* & *Porphyrionis* ex 237
mendatione Raphaelis Regii fol. ſine loci no-a lucem vidit Horatius A. 1481. & per Anto-ium Zarotum Parmenſem, impenſis Auguſtini Iariæ Conagi, Mediolan. 1485. fol. atqve dditis etiam Antonii Mancinelli & Chriſtoph. andini ſcholiis Venet. 1492. fol. per Petrum oannem de Qvarengis, & 1495. fol. nec non rixiæ 1501. fol. & Venet. 1514. fol.

* Una eademqve videtur eſſe qvæ p. 127. & 133. à Mait-irio memoratur Horatii editio Veneta A. 1477. & 1478. traqve apud Philippum Condam Petri, utraqve die XV. eptembris finita. Nec fortaſſe diverſa qvam pag. 137. re-ert Venetam ex ejusdem Philippi officina A. 1479. finitam ta-ien die XVIII. Sept. Notus eſt typographorum dolus qvi orundem librorum, ut recentes appareant, exemplis qvi-usdam licet ante excuſorum numeros aliis proximi, aliis ecundi, aut tertii poſt anni inſcribunt.

Cum expositione *Christophori Landini* vidi primum lucem Horatius Florentiæ 1482. fol apud Antonium Miscominum, cum hac bella Angeli Politiani oda:

Vates Threicio blandior Orpheo
Seu malis fidibus sistere lubricos
Amnes, seu tremulo ducere pollice
Ipsis cum latebris feras.

Vates Æolii pectinis arbiter:
Qvi princeps Latiam sollicitas chelyn
Nec segnis titulos addere noxiis
Nigro carmine frontibus:

Qvis te à barbarica compede vendicat?
Qvis frontis nebulam dispulit: Et situ
Deterso levibus restituit choris
Curata juvenem cute?

O qvam nuper eras nubilus: & malo
Obductus senio! qvam nitidos ades
Nunc vultus referens docta fragrantibus
Cinctus tempora frondibus!

Talem purpureis reddere solibus
Lætum pube nova post gelidas nives
Serpentem positis exuviis solet
Verni temperies poli.

Talem de choreis reddidit & Lyræ
Landinus Veterum laudibus æmulus,
Qvalis tu solitus Tibur ad uvidum
Blandam tendere barbiton.

Nunc

Nunc te deliciis, nunc decet & levi
Lascivire joco, nunc puerilibus
Insertum thyasis aut fide garrula
Inter ludere virgines.

Horatius cum Landini commentario Venet. 1483. fol. per Joannem de Forlivio & socios, & 1486. fol. per Bernardinum de Tridino ex Monteferrato.

Horatius ex editione *Jacobi Locheri* * Poetæ laureati & Professoris in Gymnasio Friburgensi cum argumentis, scholiis, glossa interlineari & iconibus ligno mira simplicitate incisis, Argentorat. 1498. fol. apud Joannem Reinhardum cognomento Gurninger, opus dicatum Carolo Marchioni Badensi.

Horatii odæ Paris. 1498. 4. in Bibl. Menariana p. 352.

Cum commentariis *Antonii Mancinelli* & *Badii Ascensii* Paris. 1503. 1516. fol.

Epistolarum libri II. prodierunt separatim Lipsiæ apud Jacobum Thanner 1517. 4. In fronte libri legas hos versus:

Jam censura gravis me castigavit ad ungvem
Crispantes nasos tutus adire qveo.

Ars poetica qvibusdam locis, ut habet titulus, emendata, Daventriæ in 4. ex officina Jacobi de Breda, sine anni notatione. Est mihi & alia editio vetus in 4. sine notatione anni, loci-

* *Loscherus* hic typographi vitio vocatur in notis Bentleii pag. 8. 25. 29. 31. &c. atq; in prioribus editionibus Bibl. meæ Latinæ *Lecherus*.

qve. Prodiit præterea Lipsiæ in 4. 1498. & alia antiqva editio ibidem in 4. sine anno Clariss. Schœtgenio inspecta: qvi etiam notavit Epistolas Horatii separatim editas Lipsiæ 1498. fol. & 1512. 4. atqve iterum anno non addito in 4. Satiras itidem Lipsiæ in 4. sine anno, & additis Epistolis, cum commentario Acronis & Ascensii, Paris. 1499. 4. Carmina sive Odæ Lipsiæ in 4. sine anno. Epodon liber, ibid. 1488. 4. & 1498. 4. Carmina & Epodos Lips. 1492. 4. Carmen seculare cum Jo. Sentini de qvibusdam Lyricis carminibus tractatulo Lips. 4. sine anno & ibid. 1498. 4.

Horatius Basil. 1545. fol. cum Variorum Commentariis: & cum enarratore vetere Cruqviano notisqve Cruqvii, Antvverp. 1597. 4. Cæterum editio Basileensis qvæ A. 1580. fol. prodiit apud Sebast. Henricum Petri *cum commentariis & notis*, ut promittit titulus, *qvadraginta Grammaticorum*, non tot commentarios in totum Horatium exhibet, siqvidem pleriqve ex illis tantum loca qvædam Horatii sparsim illustrarunt, ut facile patebit erudito lectori ex elencho illorum qvadraginta, qvorum lucubrationes, vel ex illis excerpta, in hac editione exstant, sunt autem hi: Acro, Porphyrio, Terentius Scaurus, C. Æmilius, Julius * Mode-

* Julium Modestum Hygini libertum fuisse testatur Svetonius de Grammaticis cap. 20. Ejus *librum qvæstionum confusanearum* laudat Gellius III. 9. Ejusdem *de feriis* Macrobius lib. I. cap. 4. Saturnal. & alibi. Citatur & Julius Modestus à Charisio &c.

Modeſtus, Chriſtoph. Landinus, Eraſmus, Al- li Manutii ſcholia & de metris Horatianis. Lud. Cœlius Rhodiginus, Angelus Politianus, M. Antonius Coccius Sabellicus, Jo. Baptiſta Pius Bononienſis, Jacobus à Cruce Bononien- ſis, Petrus Crinitus, Benedictus Philologus, Jo. Hartungus, Henr. Glareanus, Theodorus Pulmannus, M, Antonius Muretus, G. Fabri- cius, Jodocus Badius Aſcenſius, Polydorus Vir- gilius, Gilbertus Cognatus, Philippus Beroal- dus, Servius Marius Honoratus. Tum argu- menta incerti auctoris *in Odas*. Diomedes de metris Horatianis. Atqve in Odas Philippus Engentinus, Hermannus Figulus Hirsfeldianus, Jo. Thomas Freigius & Antonius Mancinellus. *In artem poëticam* vero Franciſcus Luiſinus Uti- nenſis, (ejusdem cujus parergon libri in the- ſauro Critico Gruteri exſtant) Jacobi Grifoli Lucianenſis commentarius multo auctior qvam antehac editus, Jaſonis & Gabrielis de Nores Cyprii, A. Jani Parthaſii, Viti Amerba- chii, & Joh. Thomæ Freigii. *In primam & ſe- cundam ſatiram libri primi* paraphraſis & obſerva- tiones Juliani Aurelii, Leſſignienſis, & *in libros Epiſtolarum*, additamenta Gvidonis Moril- loni.

Horatium apud Rob. Stephanum Pariſ. 1539. 8. & 1544. 8. cum Perotti libello de metris Ho- ratianis, & 1545. 12.

Editionem Pariſienſem nitidam ex officina 240
Vaſcoſani, Odarum qvidem & Epodon Anni

1545.

1545. Epiſtolarum Anni 1549. Satirarum & de Arte Poetica Anni 1551. 4. cum Codice MS. Jo. Jacobi Mentelii 600. annorum, qvi olim Lambini fuit (licet Lambinus ad lib. 1. Sat. 10. perperam ſcribit nullum fere exſtare librum MS. qvi annos 400. ſuperet) collatam habuit Marqv. Gudius, è qva lectiones deſcriptas ſervo. Codicem Horatii MS. optimæ notæ laudat Barthius Adverſar. XXXV. 2. Reginenſem Bentleius pag. 13. 16. ex prima manu pag. 10. 23. & ex ſecunda manu pag. 25. Codicem Leidenſem plus qvam octingentorum annorum pag. 89. Cantabrigienſi item ſexcentorum & Tho. Galei Codice ac notis uſum ſe teſtatur pag. 18. 21. 82. &c.

Horatius cum commentariis & obſervationibus Eraſmi, Politiani, Sabellici, Rhodigini, Pii, Petri Criniti, Aldi Manutii &c. Venet. 1553. fol.

Cum *M. Antonii Mureti* commentariis. Venet. apud Aldum juniorem 1552. 8. 1582. 8.

Editio Lipſienſis cum caſtigationibus *Georgii Fabricii* & indice adagiorum qvibus Horatius uſus, aut ad qvæ alluſit, vel qvæ deinde in proverbii formam abierunt, mille & qvadringentorum. Hunc indicem, in qvo multa qvæ proverbia non ſunt, caſtigatum & interpolatum in haud paucis H. Stephanus ſuo Horatio ſubjunxit.

Cum

Cum argumentis notisqve haud contemnendis & indice *Guil. Xylandri* 1575. 1590. 8.

Cum Commentariis *Dionys. Lambini* Paris. 241
1587. fol. 1605. fol. Francof. 1577. fol. apud Wechel. & ibid. 1596. 4.

Adr. Turnebus in lib. 1. Carminum & in loca obscuriora Paris. 1577. 8. cum Mureti & Manutii in Horat. notis.

Petri Gualterii Chabotii. Basil. 1589. 8. Virum eruditum laudat Bentleius pag. 13.

Horatius cum paraphrasi haud contemnenda *Federici Ceruti* Veronensis. Veronæ 1585. 4.

Joannis Baptistæ Pignæ Poëtica Horatiana. Venet. 1561. fol.

Epistolarum libri duo & in eas præfationes, Paris. 1585. 4.

Tertiæ Horatii editioni ab *H. Stephano* illustratæ apud Paulum Stephanum Genev. 1600. 4. additæ pag. 151. seq. emendationes & accessiones ex veteri MS. ad *Porphyrionis* in Poetam commentarios. Testatur Stephanus Grammaticum illum in Codice MS. *Pomponium Porphyrionem* appellari.

Horatius cum indice omnium verborum Treteriano, Froncof. apud Wechel. 1600. 8.

In *Cruqvio* ut modestiam & probitatem nunqvam, ita judicium & eruditionem sæpe desideraveris judice Bentleio pag. 19. Idem solitam *Dan. Heinsii* infeliciter corrigentis περιεργίαν

γίαν & loca incruſtantis ſincera arguit pag. 22 *Rutgerſium* ut ingenioſiſſimum laudat p. 11.

Bernhardi Blaſci commentarius in Odam ſecundam Epodon Horatii de laudibus vitæ ruſticæ. Florent. apud Juntas 1613. 4.

M. *Joannis Theil*, Naumburgenſis epidorpidum ſive obſervationum qvarundam Philologicarum (non magnæ rei) in Horatium πρόγευσι lucem vidit Lipſiæ 1636. 4.

Horatius cum notis *Johannis Bond*, Amſtelod 1643. 1650. 12. & Rothomagi, atqve aliis ii locis.

Editionem variorum Lugd. Bat. A. 1658. 8 pluribus MSS. notis *Phil. Munkeri*, & alteram A. 1663. 8. non paucioribus Thomæ Munkeri refertam ſervare ſe teſtatur Thomas Crenius XVI. animadverſ. Philolog. pag. 243.

Petri Rodellii S. I. paraphraſi ac notis Horatiu non integer (qvæ moribus enim nocere viſa ſunt, omiſſa) ſed inſigniter & eleganter illuſtratus prodiit Toloſæ 1683. 8. atqve inde Pariſ 1686. 12. & Lond. 1690. 8.

244 *Joſephi Juventii* Horatius recuſus Rothomag 1711. De inſigni Horatii editione qvam illuſtravit *Eduardus à Zurck*, ſcholæ Harlemenſi Rector, vide Diarium Belgicum, bækſaal vai Europe A. 1699. pag. 277.

Horatium *Ludovici Deſprez*, Londinenſes jan qvartum A. 1706. & qvintum recuderunt Ao 1711. 8.

Wilhel

Wilhelmum Baxterum qvi A. 1701. Horatium ,ond. 8. illuftravit, virum reconditæ eruditio- ıis appellat Bentleius pag. 9. not. ad Horat.

Horatium Cantabrigiæ typis luculentis A. 699. 4. & 1701. 12. nitide editum debemus). *Jacobo Talbotio* è CollegioSS. Trinitatis, qvem ignis laudibus effert Bentleius pag. 28. 53. ɛc.

Horatius cum notis eruditis & emendationi- us novis (ad 800.) ingeniofis fane & doctis, fed bi MStos Codices deferit præfidentioribus lerumq; & audacioribus, præclari Viri *Richardi* *entleii*, S. T. P. Regiæ Maj. à Sacris Domefti- is, Bibliothecarum Regiarum cuftodis, Ar- hidiaconi Elienfis & Collegio S. Trinitatis pud Cantabrigienfes præfecti, Cantabrig. 711. 4. editio fplendida & elegans, dicata * oberto Harleio, Oxonii Comiti, nec diu oft recufa, haud minus pulchris ac nitidis ypis Wetftenianis ** Amftelod. 1713. 4. fed ita

* Dedicatio Bentleii feparatim lucem vidit cum Anglica ːrfione Lond. 1712. 8. præmiffo ejusdem Dodecafticho l Carolum Halifaxiæ Baronem. Oppofitum etiam Bent- lio fcriptum: *Ariftarchus ampullans in curis Horatianis*, e qverimonia Epiftolaris, Philargyrii Cantabrigienfis ad nforem Britannicum de intempeftiva ifta corrigendi li- dine, Lond. 1712. 8. Et alterum multis non contemnen- s obfervationibus refertum: *Richardi Johnfoni* Ariftarchus ıti Bentleianus, Nottinghamiæ 1717. 3. de qvo vide fis ɛta Erud. 1717. p. 497. Bibl. Angloife de Mr. de la Roche, . 1. p. 281. Bibl. ancienne & moderne de Mr. le Clerc T. VII. g. 63.

** Acta Erud. 1713. pag. 393. Bibl. chofie de Mr. le Clerc . 26. p. 260. Mem. de Trev. 1718. Fevr.

ita ut ad usū longe præstet hæc posterior editio, perinde etiam emendata; nam & notas Bentlei singulis paginis statim substratas offert, non ut Cantabrigiensis, ad Voluminis subjectas calcem: deinde qvi in hac desiderabatur locupletissimum exhibet indicem omnium Horatii verborum, Tretero-Avemannianum, sed observationibus variis ad latinitatem pertinentibus, & locis plus qvam mille & qvingentis auctum atqve emendatum ab *Isaaco Verburgio*, insertis etiam variis lectionibus Bentlejanis.

Cantabrigiæ 1713. 8. Horatius recusus ex Rich. Bentleii editione cum notis ejus sed in compendium missis à fratris filio *Thomæ Bentleio*, CollegiiSS. Trinitatis Cantabrig. socio.

Eodem anno 1713. 12. Amstelodami apud Gvilelmum van de Water † Horatius minoribus typis prodiit curante *Petro Burmanno*, castigatus ad Codices MSS. & ad Bentleii editionem, à qva tamen subinde recedere non dubitat, qvando ille non ex Codicum auctoritate sed suopte ingenio nonnulla proruptiore ausu immutavit.

A nevv edition of the Odes, Epodes aud Carmen seculare of Horace, in Latin and English, vvith a translation of all Dr. Bentley's notes, to vvich are added notes upon notes, Dr. Bentley's dedication and preface finely translated. Lond. 1714. 12. duobus Voluminibus.

Hora-

† Acta Erud. T. VI. supplem. p. 30.

Horatius ad modum Minellii illustratus. Roterd. 1714. 12.

Horatius ex recensione *Michaëlis Maittaire,** Lond. 1715. 12 apud Jac. Tonsonum.

Novam editionem hujus Poëtæ, Hagæ Comitis novis *Alexandri Coninghami* curis expolitam & illustratam exspectare jussit Pancratius Masvicius præfat. ad Virgilium A. 1717. editum. Etiam Berolini ab aliqvo tempore *Rosellus de Baumon* in Horatio nova luce perfundendo & ad examen revocandis Bentleji emendationibus operam ponit, de qvo vide sis Diarium Hagense, Journal literaire Tom. 2 pag. 231. & Jo. Massoni Hist. Criticam Reip. litterariæ, editam Gallice Tom. 8. pag. 118. 215. T. 9. p. 64. 187. 269. T. 14. p. 84. seq. 211. seq. & Tom. 15. p. 111. seq. ubi observationum ejus specimina, qvemadmodum multis ante Bentleji editionem luci datam annis in Diario Berolinensi, Journal de Berlin A. 1697. p. 219. seq. Non omittendum etiam, qvod vir cum magna literarum jactura nuper denatus *Lambertus Bos* in specimine animadversionum ad scriptores Latinos Franeq. 1714. 8. editis nonnulla Horatii loca adversus Bentleium vindicat illuminatqve, laudans passim Codicem MS. insignem Bibl. publicæ Franeqveranæ & pag. 38. 39. 43. 44. & 47. Commentatorem veterem ineditum, & ubi explicationes qvæ habentur inter

(Y) lineas,

* Bibl. ancienne & moderne de Mr. le Clerc Tom. V. pag. 162. Neuer Bücher-Saal LII. pag. 316.

lineas, ſæpe ſunt vocum lectionis diverſæ al iis qvæ ibidem occurrunt in textu. id. pag. 49 Oppugnatur etiam Bentlei Horatius in Memo riis Trevoltinis A. 1718. Febr. p. 290. ſeq.

Præterea video in Novellis Reip. literaria An. 1709. T. 1. pag. 340. ab Oxonienſibu etiam ſpem factam editionis emittendæ ho titulo: *Horatii opera juxta exemplar Regium Pari ſienſe. Præmittitur Diſſertatio Hiſtorico Critica, Edi torum aliqvot incuriam perſtringens*, & Horati fragmenta complura, *è Bibliothecarum forulis ubi delituerant, in hac editione in lucem prolata re cenſens.*

Jo. Sturmii commentarium in Artem poëti cam Horatii Jo. Henr. Ackerus iterum ſubji prælis curavit Rudolſtad. 1716. 8.

Profeſſorem Pariſienſem Rhetorices clari ſimum (*Rollinum* *) præter Commentarios i Horatium etiam Metaphraſin Gallicam oda rum edere noviſſime inſtituiſſe accepimus.

Lettre à un jeune Seigneur ſur les œuvres d Horace, † avec une Critiqve de la premiere Ode. Pariſ. 1710. 12.

Chriſtoph. Auguſti Heumanni qvædam in Hora tium obſervationes, inſertæ Miſcellaneis L pſienſibus cura Caroli Frid. Pezoldi vulgatis le guntur Tomo IV. pag. 137. ſeq. His jung ejus parerga Critica pag. 138. ſeq. & audace Galli cujusdam emendationes in Horatiur

qv

* Falſter. Cogitatt. Philolog. p. 122.

† Hiſtory of the works of the learned A. 1711. p. 116.

qvas habes in Memoriis Trevoltinis A. 1715. pag. 968. & in Ephemeridibus literariis Parif. A. 1716. pag. 515. feq.

P. Oudini in fatiram VI. libri I. &c.

Ineditum *Zachariæ Lundii* commentarium 246
copiofum in Artem Horatii, una cum aliis viri
illius docti lipfanis fervat Hafniæ Vir Nobilisimus Fridericus Roftgaard. In Odas qvoqve & Epiftolas Commentarius ejusdem Lundii venit una cum aliis qvibusdam illius monumentis in Bibliothecam Johannis Moth, potentiff. Regis Daniæ à Confiliis. *Jo. Ulrici* commentationes in Horatium memorat Jo. Frid. Gronovius Epiftola ad Cafp. Hofmannum A. 1633. inter Epiftolas G. Richteri pag. 563. Commentarios fuos ipfius *Hadrianus Junius* IV. 6. Animadverfionum. Vide fis & ejusdem Junii Epiftolas p. 3. feq. & 280. qvem fi audim9 *Bonfinio** nullus ineptit magis, & dum ab aliis diffentire ftudiofe geftit, Siculis gerris vaniora commifcitur: *Badius* fuo more ἐπιπολαίως βαδίζει corticem verborum folum delibans, ad ipfam rerum medullam nunqvam penetrans. Plus aliqvanto cæteris vidit *Glareanus*: & præftitit.

Gallice Horatii Satiræ & Epiftolæ qvædam 247
Francifco Haberto interprete prodierunt Parif.

* Matthæi Bonfinis five Bonfinii in Horatium memorat Gesnerus appendice ad Bibl. fuam, & ab Henrico Petri editam ait cum aliorum in Horatium lucubrationibus. Sed Antonii Bonfinii in Horatium commentationes Parif. 1519. excufas refert Hendreichius pag. 644. pandect. Brandenburg.

rif. 1551. 8. Qvinqve libri Odarum verfibu
Gallicis redditi à Jacobo Mondoto. ibid. 1579
Et Ars Poëtica ex Metaphrafi Jacobi Pelletterii
Parif. 1545. apud Vafcofan. Idem Pelleteriu
& ipfe artem Poëticam condidit ex ingenio fu
duobus libris diftinctam & excufam Lugd. 155
Martignaci verfio Horatii Gallica cum notis Pa
rif. 1596. & 1678. 12. duobus Vol. adde Mer
curii elegantis T. 10. A. 1678. p. 159. 260.

Dubito an edita fit Metaphrafis Odarum Ho
ratii Gallica, de qva non adeo præclare fenti
Bernhardus Moneta, * qvi communicant
eam fecum amico, auctoris propinqvo, reddi
dit cum hocce tetrafticho:

Il faudroit, foit dit entre nous,
à deux Divinitez offrir ces deux Horaces:
le Latin à Venus la maitreffe des Graces,
& le Francois à fon epoux.

Sed edita eft Metaphrafis Epiftolarum & lib
de arte poëtica auctore du *Mey*, Lugdunenfi.

248 *Andreæ Dacerii* † ad Horatium notæ repre
henduntur fubinde à Iohanne Maffon in vita
Horatii, & à Petro Burmanno ad Petron. p. 60
614. &c. Maffono refpondit Dacerius in libr
cui titulus: nouveaux eclairciffemens fur le
oeuvres d' Horace. †† Parif. 1708. 12. Dac
rio Maffonus, Hift. Critiqve de la Rep. de
lettre

*Tom. IV. Menagianorum p. 336.

† Hift. des ouvrages des Savans A. 1687. pag. 203.

†† Journal des Savans 1709. Fevr. pag. 195. Bibl. choif de Mr. le Clerc T. 17. p. 417. feq.

lettres T. 2. p. 167. ſeq. Sub idem etiam tempus Horatium ſuum Dacerius curavit recudi, Pariſ. decem Voluminibus, qva nova editione & interpretationis ſuæ Gallicæ loca non pauca emendavit, & animadverſiones auxit correxitqve.

Satiras, Epiſtolas, artemqve Poëticam ad exemplum editionis latinæ Joſephi Juvencii reſciſſis locis qvæ pudori obeſſe videbantur, Gallica proſa ſcite etiam tranſtulit *Tarteronus* S.I. Pariſ. 1685. 12. Odarum enim verſionem dignam proſariam dari poſſe vix ac ne vix qvidem tunc ſibi perſvaſit. Interjecto tempore tamen manum admovit operi, atqve Odas qvoqve & Epodon librum vertit, ediditqve A. 1705 Epiſtola ſecunda Tarteronus Odis in editione ſecunda emendatiore Odarum (ſatirarum qvinta) Pariſ. A. 1709. * præmiſſa & Coſteo haud viſa, interpretationem locis qvibusdam corrigit. Hinc Amſtelodami A. 1710. 12. Horatius latine excuſus eſt poſita è regione Tarteroni verſione, ſubſtratisqve paſſim eruditis *Petri Coſtei* ad verſionem animadverſionibus, de qvibus Epiſtola Tarteroni inſerta eſt Ephemeridibus literariis Pariſienſibus A. 1711. pag. 145. Deniqve A. 1713. 12. Pariſiis Tarteronus paraphraſin Horatii novo à ſe recenſitam ſtudio, & ſingulis fere paginis emendatam publicavit. Confer easdem Ephemerides A. 1713. Novemb. pag. 504.

* Mem. de Trevoux 1708. p. 1544.

Ars Poëtica & lib.1. Sat.4. & 10. atqve Epist.1 libri 2. una cum selectis Poëtarum locis Gallic reddita carmine à Præpetito de Grammon Eloqventiæ Professore † Paris. 1711. 12. cum notis & diss. de scriptoribus antiqvis & recenti bus & de Gallica poësi.

Odæ versibus Gallicis ab Abbate Pellegrin †† expressæ felici vena & elegante, additis no tis & dissertatione de Horatii poësi, aliisqve au ctoris poëmatibus. Paris. 1715. 8.

Horatius *Italice* cum Jo. Fabrini commenta rio editus Venetiis 1573. 1584. 4. merito lau datur à Rich. Simone T. 1. Bibl. selectæ Galli ce editæ p 345. Odæ & Epodon liber ex para phrasi Friderici Nomi, Florent. 1672. 1675. 1 Ars Poëtica præter Ludovici Dulcis & Anton Mariæ Calvini metaphrases versibus Italicis re dita * à Julio Cæsare Grazzini. Academiæ intre pidorum qvæ Ferrariæ est à secretis. Ferra 1698. 4. & à Pandulpho Spannocchii. Sen 1715. 8. Prosa & versibus solutis, cum notis Cr ticis à Sertorio Qvatrimani, Neapolitano. Nea 1714. 8. Vide Diarium Venetum Giornal de' letterati d' Italia Tom. 7. pag. 474. Tom. 1 pag. 133. T. 19. pag. 425. & T. 26. p. 280.

Anglice Artem Poëticam carmine reddid Benjamin Johnson, & prosa Roscommoni Comes, Lond. 1695. 8. Odæ & satiræ qvædai

Angl

† Journal des Savans A. 1712. p. 312. & A. 1714. Novemb p. 597. Mem. de Trevoux A. 1712. p. 291.

†† Journal. des Savans 1715. Novembr. pag. 493.

* Galleria de Minerva T. 3. p. 52.

Anglico carmine à viris illuſtribus redditæ, Roceſtrio, Roſocommonio, Couleo, Otvvæo, Congrevio, Priore, Maynvvaringo & aliis ars item Poetica à Roſocommonio Lond. 1715. Satiræ & Epiſtolæ proſa Anglica redditæ una cum Arte Poëtica, auctore S. Dunſtero * Lond. 1712. 8. Latinis e regione poſitis, obſcœnisqve reſciſſis: ſecunda editio. De Odarum Epodon & carminis ſecularis verſione Anglica mentionem feci ſupra pag. 336. Oldhamum qvoqve interpretibus Horatii Anglicis accenſent Acta Eruditor. A. 1713. p. 369.

Græce pari tum numero carminum, tum metro Horatii Odas reddidit Joannes Benedictus, ob qvam Metaphraſin, ſed hactenus qvod ſciam ἀνέκδοτον, ab Iſ. Caſaubono commendatus Philippo Mornæo du Pleſſis, Cathedram Salmurienſem obtinuit, ut refert Tho. Bartholinus p. 135. libri de Medicis Poëtis. 249

Belgice prodiit Horatius, latinis è regione poſitis, interprete Jo. van Vondel. Amſt. 1654. 12. Artem Poëticam Verſibus reddidit Adrianus Pels, Amſt. 1677. 8. & tertia editione Amſt. 1705.

Germanica Metaphraſis libri I. Odarum Artisqve Poëticæ, auctore Andrea Henrico Bucholtzio, Rintel. 1639. 8. Odarum vero omnium, Gothelf Flaminio Weidnero interprete, Lipſ. 1690. 8. qvam terſam atqve elegantem celebrat Chriſtianus Junckerus ὁ μακαρίτης.

* Acta Erud. 1713. pag. 369.

Qvatuor qvoqve Odarum libros carmine Germanico pridem transtulit Johannes Bohemus, Scholæ Dresdensis Rector A. 1656 8. Antonii Gverneri Cunonis Metaphrasis lucem an viderit dubito.

Horatius Germanice expositus, additis à Jo. Reimanno phrasibus in gratiam tironum, Lipf. 1707. 8.

Hispanica Horatii metaphrasis auctore Urbano Campo, prodiit Legione, Hispaniæ civitate 1682. 8.

In *Russorum* lingvam translatum ab Elia Kopyevvitz, typis etiam exscriptum referunt Memoriæ literariæ Trevoltinæ A. 1711. pag. 1658.

Dan. Avemanni Brunopolitani Hodegeta Horatianus non ad paginas singularis cujusdam editionis, ut Treteri & Desprezii, sed ad libros & versiculos, atqve adeo qvascunqve Horatii editiones accommodatum omnium vocabulorum *indicem* exhibet. Brunsvv. 1667. 8. Treterum Romæ A. 1573. in adornando Horatiano indice adjuverat Polonum Polonus Stanislaus Drozinius in ædibus Hosii R. E. Cardinalis. Ille index ad paginas editionis Lugd. 1576. adornatus primum prodiit Antvverp. 1567. 8.

Andreæ Crameri praxis Horatiana laudatur à Christiano Daumio in Epist. ad Græfium * Rectorem Scholæ Altenburg. *Jo.*

* Zeuners Novellen aus der gelehrten Welt. A. 1695. p. 885. 856.

Jo.Baptiſtæ Maſculi Lyrica ſive Odæ cum argumentis odarum & ideis Horatianis, Duaci 1635. 12.

Parodias Horatianas vulgarunt etiam *Jo. Mo-* 250
rellus, Muſei Rhemenſis Pariſini Gymnaſiar-
cha, Pariſ. 1608. 8. *Juſtinus Bertrucchius*, Gy-
mnaſii Portenſis Rector & *Dav. Hoppius* Scholæ
Regiomontanæ Prorector, Brunsvig. 1690. 8.
ne dicam de ineditis *Jo. Frid. Jungeri*, qvas præ-
ceptoris qvondam ſui ſervare ſe laudatus Jun-
ckerus teſtatur. In *Jo. Jacobi Hofmanni* Poëma-
tibus excuſis Baſileæ 1684. 12. liber primus in-
teger Proteum Horatianum complectitur, ſive
Odas Horatii ſelectas qvas exhibet redditas va-
rio carminis genere Alcaico, Anacreontico,
anapæſtico, Aſclepiadeo, choriambico, ele-
giaco, epico, jambico, Phalæcio, Sapphico.
Paraphraſin heroicam aliqvot odarum Horatii
habes etiam in poëmatis præclaris *Jacobi
Vallii* S. J. Antvverp. 1656. 8. P. *Aloyſii Hardevuyſt*
S. J. Paraphraſis heroica odarum XXIV. libri
primi Horatii Antvverp. 1711. 8. Omitto Ca-
roli Ruæi, aliorumqve ſimiles venæ poëticæ
exercitationes.

Italice *Laurentii Matthæi*, Riettini, Metamorfoſi lirica d' Oratio traſportato & moralizato in tutte le ſue Odi & Epodi, con diſcorſo proëmiale di qvanto ſia difficultoſa & altretanto profitebole l' imitation Oratiana. à Rieti, 1679.

Novo Cenſori Anglico Horatii qvi diſſertationes ſuas Poëtæ illi parum æqvas & qvæ vocat ſcrutinia oppoſuit, reſpondit alius neſcio qvis eodem idiomate, an anſvver to the ſcrutiny &c. Lond. 1708. 8. Vide Ephemerides Pariſ. Anni 1709. menſe Febr. pag. 256. ſeq. Conſulenda etiam Poëtæ Galli inſignis, Mottii (de la Motte) diſſertatio Odis ipſius præmiſſa de Poeſi Lyrica, Pariſ. 1709. 12. & qvam laudabam ſupra exercitatio Jo. Gvil. Bergeri, Profeſſoris Witeb. de Philoſophia Horatii, A. 1704. edita, qva Eclecticum eum fuiſſe & ab qvorumcunqve Philoſophorum diſciplina, qvæ ipſi probarentur, cum judicio delibaſſe diſputat.

CAPUT XIV.

DE CORN. GALLO, * ALB. TIBULLO, & Sex. Aurelio PROPERTIO.

Ad pag. 253 Servius ad Eclog. X. teſtatur Virgilium multos verſus de GALLI translatos carminibus Eclogæ illi inſeruiſſe. Donatus vero in Virgilii vita, cum *Euphorionem* à Gallo redditum latino carmine, & *libros qvatuor amorum de Cytheride* (qvæ ipſi Lycoris **) ſcriptos ab eo narraſſet, ſub-

* Alius Cornelius Gallus, prætorius vir, quem in venere obiiſſe narrat Plinius VII. 53. Hiſt.

** Ovidius lib. 1. amor. elegia 15.

Gallus & Heſperiis, & Gallus notus Eois,
Et ſua cum Gallo nota Lycoris erit.

ſubjungit eum valde dilectum à Virgilio, ut liber qvartus Georgicon à medio usqve ad finem laudes ejus continuerit: ſed illo apud Auguſtum poſtea adducto in ſuſpicionem conjurationis * & occiſo, Virgilius jubente Cæſare Galli laudes in Ariſtæi fabulam commutavit. Galli *commentarios de expeditione Arabica* memorat Plinius VI. 28. Hiſt. *Cornelianam chartam* à Cornelio Gallo Ægypti præfecto primum confectam Iſidorus VI. 19. Originum. In verſibus Propertio, Ovidioqve duriorem jam olim judicavit Qvintilianus lib. X. cap. 1. Dionyſius Neſtor in dictionario edito Argentorati A. 1507. fol. 113. hoc Galli citat: *Praxitelis manibus vivo iterum Niobe*, cum qvo Bernardus Moneta confert hoc Epigramma Græcum lib. 4. Antholog. c. 9.

Ἐκ ζωῆς με θεοὶ τεῦξαν λίθον, ἐκ δὲ λίθοιο
Ζωὴν Πραξιτέλης ἔμπαλιν ἐργάσατο.

In eodem libro 4. Anthologiæ c. 8. pag. 447. exſtat epigramma Galli græcum in Tantalum, ſed is alius à noſtro Gallus, qvem in Anthologia inedita video Juſtum Gallum appellari. Laudantur & Galli qvædam a veteri interprete, qvi commentarium in Ovidii Ibin ſcripſit à Boeſſio editum. Sed neſcio qvid illi Grammatico venerit in mentem, ut tot verſiculos ineptos ſub clariſſimis nominibus non Galli modo ſed Lucretii, Tibulli, Propertii aliorumqve ſive

* Confer Jo. Conradum Dietericum in vita Auguſti Imp. p. 125. Petrum Crinitum de Poëtis latinis c. 42.

ſive comminiſceretur ipſe, ſive à neſcio qvo ef-
fictos commentariis ſuis insereret.

255 Elegiam qvæ incipit, *Non fuit Arſacidum* &c.
Gallo eſſe ſuppoſitam contendit etiam Barthius
ad Statium Tom. 1. pag. 449. Eam A. 1590. pri-
mum, duodeqvadrageſimo poſt Gyraldi mor-
tem Aldus nepos publicavit.

Illum ad qvem Galli Elegiæ VI. tanqvam au-
ctorem referri ſolent, Janus Brouckhuſius p. 29
ad Tibullum vocat *Longinum Maximianum, malo-
rum temporum haud omnino peſſimum nugatorem*.
Primus ejus meminit Alexander de Villa Dei in
Grammatica verſibus ſcripta leoninis: *jamque
legent pueri pro nugis Maximiani.* Plura de ho
Maximiano, ut monuit me clariſſ. Schœtge-
nius, notata exſtant in Reineſii Eponymologico
MS. qvod donec luci datur, conſuli de eodem
poterunt Daumius ad Reineſium Epiſt. 80. Bar-
thius ad Claudianum pag. 1053. & ad Statium
ſilv. 1. 2. 3. 4. & præcipue Bernardus Moneta ob-
ſervationibus ad Menagiana Tom. 3. p 242. ſec
& Polycarpus Leyſerus in hiſtoria Poetarum
medii ævi.

Elegiæ ſex ſub Galli nomine primum editæ
ſunt à Pomponio Gaurico Venet. 1501. 4. inde
Argentorati 1509. 4. cum Georgii Tiphernati
& aliorum carminibus & Pariſ. 1523. 4. De
alia editione Pariſienſi in 4. ſine anni nota me-
minit Bernardus Moneta Tom. 3. Menagianorum
pag. 245.

Fran

Franciſcus à Cruce Cenomana p. 216. Bibl. ;allicæ : *Jean de Chevigny, natif de Beaune en Bourgogne, Poete Latin & François a traduit de Latin en François la Vie de Cornelius Gallus excellent Poete atin, laquelle n' eſt encore en lumiere.*

TIBULLUS, ſi Joannem Maſſonum V. C. 256
n Ovidii vita pag. 83. ſeq. audimus, exceſſit è ivis Anno ab U. C. DCCXXXV. cum Ovidius ix qvatuor ac viginti annos natus eſſet. De ita Tibulli & Meſſalæ, lucubratio Chriſtopho- Friderici Ayrmanni prodiit Witebergæ 719. 8.

Horatii à qvo ſæpius laudatus fuerat, in iis videm qvæ exſtant nusqvam facit Tibullus nentionem, *temporum opinor injuria*, inqvit cul- ſſimus Tibulli interpres Brouckhuſius p. 242. *on negligentia aut tepore amoris Albiani. Epiſto- s amatorias* proſa à Tibullo ſcriptas idem vir octiſſimus ſibi perſvadebat, licet non Poëtis tiam, & iis qvibus negavit natura, amor erſiculos dictare ſoleat. Et verſiculis magis uci Glyceram ſuam vel Neæram ſperabat Ti- ullus:

Ad Dominam faciles aditus per carmina qværo,
Ite procul, Muſæ, ſi nihil iſta valent.

demBrockhuſius non dubitat in libro III. eleg. . 17. *Natalem noſtrum primum videre parentes,* entametri loci qvi in veteribus libris excidit, ibrarios laciniosum Codicem vendere deſpe- antes male ingeſſiſſe ſuppleviſſeqve alienum hunc-

huncce ex Ovidio : *Qvum cecidit fato Consul uterqve pari.*

Librum qvartum nulla ex parte tribui debere *Sulpiciæ*, probat egregius vir *Jo. Antonius Vulpius* qvi Catullum, Tibullum & Propertium insigniter illustratos edidit Venet. 1710, 4. pag. 306. seq.

257 Editio Tibulli Veneta A. 1475. adjunctos habet Bernardini Cyllenii Veronensis commentarios, qvos eodem anno excusos etiam Romæ in 4. memorat Mich. Maittaire pag 114. Annal. typograph. Brixiensis editio hujus poëtæ lucem vidit A. 1486.

Sæpissime deinde editus Tibullus cum Catullo & Propertio, & illustratus à Viris doctis, ut supra in Catullo dixi. *Petri Francisci Toccoli* annotationes in Tibullum, qvarum spem facit Federicus Cerutus præfat. commentarii in M. Æmilii Lepidi COS. Orationem ex Sallustio petitam, & *Georgii Frid. Thryllitii* τοῦ μακαρίτου in Catullum Tibullum Propertium de qvibus in Diario Lipsiensi (Neuen Bücher-Saal LVIII. pag. 737.) non viderunt lucem.

Tibullus Anglice versus à Creechio memoratur in Diario Londinensi, compleat library, A. 1694. p. 43.

Les amours de Tibulle, par Mr. de la Chapelle. Paris 1713. 12. & Amst. 1616. 12. tribus Voluminibus. Journal des Savans 1713. Mars p. 269. & Octobr. p. 443.

Qvan-

Qvanto apparatu instructus ad eum Poëtam xpoliendum accesserit laudatus Broukhusius, ısius verbis liceat commemorare : *Neqve ant nulla in mundo qvæ salebrosum iter emollirent, ım & interpretes Poëtæ omnes evolveram, & si vid in aliis scriptis suis, vel illustrandis vel emenndis his carminibus, salutiferæ opis adtulissent Viri ii eruditi, haud indiligenter sua qvæqve sede enotaram. Tres qvoqve libros possidebam manu exara-r, nec non varias lectiones ex Codicibus Romanis à sto Lipsio conlectas, & manu Jani Dousæ Patris scriptas ad marginem editionis Plantinianæ* A.1569. *em mihi libellum dono olim dedit Caspar Brantius vir ctus, & probus ac pius. Accedebat princeps editio, netiis procurata, A. 1475. Nec parum profuerant riantis scripturæ excerpta, præcipue ab Achille Statio Jano Gebhardo prodita. Sed plura majora nobis peditavit amicorum propensa benignitas, suis his ıdibus haudqvaqvam defraudanda. Binos Codimihi tale nihil expetenti ultro obtulit Vir Amplissis Joannes de Witt, urbi Dordracenæ nuper à Tabuio, ex illis suis immensis thesauris, qvorum usum a erat morum comitate atqve officiosa humanitate nibus Musarum cultoribus qvasi communem reddiat. Heinsiana omnia, non minimum decus hujus tionis, è Bibliotheca Viri Amplissimi Caroli Crucii, ısulis Lugdunensis deprompta sunt, ad qvæ etiam tinent Recognitiones Antonii Perreji, loco non suo itæ in indiculo veterum librorum. Illa vero cum bo- fratris sui venia nobiscum communicavit Clarissinus Vir Petrus Burmannus, egregius ille pereuntium*

lite-

literarum ſtator ac vindex, qvem ego in germani fratris loco non ſolum diligo, verum etiam amo. Colbertini Codicis variantes lectiones Lutetiæ diligentiſſime excerpſit Vir Reverendus caſtiſſimo ſtudiorum cultu inſignis, Jacobus Gallæus, Campenſis Eccleſiæ Paſtor diſertiſſimus ac vigilantiſſimus. Beneficio ejusdem Gallæi debemus excerpta ab Antonio Clementio conlecta ex editione qvæ Regii Lepidi prodiit A. 1481. itemqve ex editione Brixienſi A. 1486. ad cujus poſterioris oras adleverat docta manus, ſed nobis parum nota, diverſas lectiones ex Codice manuſcripto excerptas. Joannes Ulricus Meurerus Vir doctiſſimus atqve officioſiſſimus miſit ad nos Oxonio usqve Varias lectiones è Codice Gvil. Laudi, ArchiEpiſcopi Cantuarenſis deſcriptas, nec non variantes in Tibullo lectiones è libris ſcriptis excerptas ab M. Antonio Pocchò. Non diu poſt editum Tibullum extinctus Brouckhuſius eodem Anno 1708. eſt ſingulari elegantiorum literarum jactura, cujus obitum deplorat Burmannus pag. 320. ad Petron. & memoriam diſertiſſima eſt oratione perſecutus, qvæ ſeparatim edita eſt: qvo ipſo tempore David Hoogſtratanus poëtica & ipſe laude inſignis & florens Poëmata Brouckhuſii cultiſſima & elegantiſſima luculentis & nitidis typis deſcripta in lucem edidit Amſtelod. 1711. 4.

Felicis Ciatti paradoxon de *Perusia* patria PROPERTII, editum Peruſiæ A. 1628. memorat Auguſtinus Oldoinus in Athenæo Auguſto ſive Peruſino pag. 100. qvi de Propertio etiam videndus pag. 306. Cumqve *Umbrum* ſe

ipſe

ipſe prodat Poëta lib. I. elegia ultima, & lib. IV. 1. 64. ſunt tamen qvi ex Umbriæ civitatibus præferant *Fulginiam*, *Trebiam* alii, vel *Montefalchium*, *Vectonium*, *Aſſisſium*, *Ameliam*, *Cannarium*. Pro *Hiſpello* pugnat Thaddæus Donnola, cujus divinationem de patria Propertii recudi curavit Henricus Leonhardus Schurzfleiſchius, Witeberg. 1712. 8.

Amicam Propertii male *Hoſtilam* pro *Hoſtia* appellat Paſſeratius, ut notatum Bentleio p. 73. ad Horatium: ubi notat Poëtas nomina amaſiarum ſuarum eodem numero eademqve qvantitate litterarum permutaſſe, ut Horatius pro Terentia dixit Licymniam, Catullus pro Clodia Lesbiam, Ticidas pro Metella Perillam, Tibullus pro Plania Deliam: ſic Propertius pro Hoſtia Cynthiam, Gallus pro Lycoride Cytheridem. Ad hanc Cynthiam eſt Monobiblos Propertii qvam Martialis memorat, qvamq; cum Scaligero ac Jo. Antonio Vulpio libenter de libro primo intellexerim. Itaq; ad eundem reſpicit libro 2. eleg. XVIII. 81.

Tu loqveris, cum ſis jam noto fabula libro
Et tua ſit toto Cynthia lecta foro.

Sed parum mihi videtur credibile, qvod eidem nobiliſſimo Vulpio perſvaſum, qvod Propertius ab Horatio perſtringitur ſub importuni & garruli perſona lib. 1. Satira IX.

Propertium obiiſſe anno ætatis Ovidii XXXI. 258
ab U. C. DCCXLII. conjicit Joannes Maſſon in Naſonis vita p. 99.

De Propertio ac Tibullo, qvos erudite inter se confert elegantissimus Muretus præfat. in Propertium, hoc exstat judicium Vincentii Gravinæ lib. 1. de ratione poëtica pag. 101. *Properzio à novità d' espressione, fantasia veramente lirica, ed è atto non meno alle cose grandi che agli amori: ma in Tibullo per aventura è naturalezza maggiore.*

Passieni Pauli elegos, qvibus gentilem suum Propertium imitatus fuit, memorat Plinius etiam lib. VI. Epist. 15.

259 Præter editiones alibi commemoratas à me prodiit Propertius ex Antonii Volsci Privernatis recognitione Rom. 1482. 4. apud Eucharium Silber: Deinde illustratus à Domitio Calderino & Jo. Cotta Veronensi, recensitusqve ad exemplaria emendata Hieron. Avantii, Venet. 1500. fol. per Joannem Tridinum de Cereto, aliis Tacuinum.

Et cum Volsci ac Calderini commentario Venet. 1485. fol.

Trajectiones qvas in Propertio observasse sibi visus est Josephus Scaliger, nolim veras præstare, & subscribo Salmasii judicio in Observationibus ad jus Atticum ita scribentis pag. 408. *Nihil mutandum est in scriptis auctorum, nec transponendum sine magna caussa, præcipue si Veterum librorum auctoritas non suffragetur. Vidi multas Criticorum pares transpositiones in aliis auctoribus similiter hariolantium, qvos omnes falsos esse mihi constat, in Horatio, in Manlio, in Propertio & aliis.* Idem Salmasius de Hellenistica pag. 142. *Pro-*

per-

pertius totus scatet Hellenismis. Præter infinita dicendi genera ex Græco expressa, non dubitavit dicere Dryasin pro Dryadibus, Thyniasin pro Thyniacis, Hamadryasin pro Hamadryadibus. Nec Ovidius timuit Troasin dicere pro Troadibus in Epistola quadam: Troasin invideo.

Gallica versio Propertii prosaria auctore Michële de Marolles prodiit Paris. 1655. 8.

Georgii Treptæ Chemniciensis phrases è Tibullo ac Propertio collectæ tribus libris. Lips. 1588. 8.

CAPUT XV.

DE P. OVIDIO NASONE.

Jo Antonius Campanus, Aprutinus Episcopus libro septimo Carminum p. 176. edit. Lips. Sulmonem Ovidii patriam ita de hoc cive suo gloriantem inducit: Ad pag. 260

Sim licet annorum tot millibus inclyta Sulmo,
Et Pelignorum gloria prima ferar,
Nil habui Ovidio majus Nasone Poëtâ,
Solus is immensas vel mihi præstat opes.
Ætates abeunt, labuntur regna, sed unus
Durat & in pretio est posteritatis honos.

Hercules Ciofanus, Sulmonensis, cujus exstant eruditæ in Ovidium gentilem suum notæ, descriptionem Sulmonis, vitæ Ovidii præmisit. Aqvilæ 1578. 8. Confer Petrum Antonium

Corſignanum de viris illuſtribus Marſorum cap. 2.

Ovidii effigies (niſi Vedii Pollionis potius, ut ΝΑΣΩΝ legerint viri eruditi pro poſtremis litteris nominis ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ in numo apud illuſtrem Spanhemium diſſ. 1. de uſu numismatum pag. 54. T. 1. edit. Londinenſ. Vide & p. 719. Natus A. U. C. 711. Hirtio & Panſa COSS. (ante CHRISTUM 43.) 21. Martii Tomos in exilium miſſus eſſe creditur anno ætatis 51. in eoqve deceſſiſſe anno 60. qvi fuerit CHRISTI decimus ſeptimus. Ita qvidem Johannes Maſſon in vita Ovidii ordine Chronologico delineata, editaqve Amſtelod. 1708. 8. Ipſe de ſe Poëta lib. 2. Triſt elegia 1.

Cur aliqvid vidi? cur noxia lumina feci?
Cur imprudenti cognita culpa mihi eſt?

Unde inceſtum Juliæ cognitum Ovidio cauſam veram exilii ejus fuiſſe conjiciunt Antonius Mancinellus lib. 1. ſerm. 14. & Lezeau in Ovidii vita. Getam ab illo exilio vocat ſe ipſe IV. 13 è Ponto:

261 *Carmina qvæ faciam penè Poëta Getes.*

Et lib. I. 1.

Naſo Tomitanæ jam non novus incola terræ &c addе III. 9. Triſt.

Τομιτῶν Ovidiano exilio celebris civitatis numum exhibet Hœſchelius ad Photii Bibl pag. 962. Alios memorat Harduinus in numis

Urbi

Urbium illustratis. Neqve vero ex eo, qvod nulli exstant Tomitani numi Augustorum honori percussi ante Trajanum, recte colligas Tomitanos non paruisse Imperio Romano Augusti tempore, cum ablegatum illo ab Augusto Ovidium ipse Poëta non patiatur nos dubitare. Exilium vero ipsum indignius fert Baudius * in farragine carminum pag. 631. qvam ipse tulit Ovidius; eo enim judice

Nulla potest tantam feritatem obvolvere caussa,
Nullus patricia fictus ab arte color.
Seu qvod amare doces, summotus ab Urbe Quirini es,
Sive quod arcanum videris horribile.
Nam qvod te memorant sobolem temerasse Tyranni,
Suspicio in mores non cadit ista tuos.
Nec reor: esto tamen, fuerit tibi Julia cordi,
Julia tam multis nobilitata procis, &c.
Idcircone Tomos transmitti Romula Siren
Debuit, & Latios deseruisse lares?
Nec venia dignus fuit inter probra tot, unus,
Et vates, & amans, & generosus eques? &c.

Aliud visum auctori hexastichi qvod infra adscripsi:

Tu qui virgineos temerasti carmine vultus,
Deme tuis lauros serta pudica comis.

 Ista

* Baudio jungendus Gallus scriptor M. Deslandes in libro, Parisiis & Amst. 1715. 12. edito, *l'art de ne point s'ennuyer* cap. 5.

Ista decent castos Heliconia signa Poëtas,
Sarmatis herba caput cingat amara tuum.
Cedat Pegasidis Ponti mittendus ad undas,
Ingenio periit qui malus ipse suo.

De mira Ovidii facultate qvæcunqve vellet inimitabili felicitate & pari perspicuitate eloqvendi carmine, adi Dan. Heinsium lib. de tragœdiæ constitutione cap. 13.

De commentitio Poëtæ tumulo, in media Moscia ut ajunt reperto, vide & Jo. Petrum Bellorium in descriptione sepulchri Nasoniorum Tom. 12. thesauri Græviani pag. 1038. nec non Franc. Christiani Khevenhulleri annales Ferdinandeos ad A. 1581. pag. 150.

Primam in Ovidii nomine producit Gvilelmus Brito, sed antiqviores Poëtæ corripiunt, ut notatum Barthio in notis pag. 73.

Ovidii filia *Perilla*, ipsa qvoqve à Patre edocta carmen componere, qvi raras ejus dotes & ingenium celebrat III. 7. Tristium.

Alius fuit Q. Ovidius * ad qvem Martialis X 44. Ex illo confictum Roderici da Cunha Hispani S. Ovidium, tertium Braccarensem si Dii placet Episcopum explodit Daniel Papebrochius in Actis Sanctor. T. 1. Junii p. 290.

Heroides Ovidii, qvarum MS. Codex non contemnendus exstat in Bibl. Gothana, prodierunt primum Romæ cum aliis poëtæ 1471 fol. curante Jo. Andrea Episcopo Aleriensi apud

Con-

* Adde Jo. Glandorpii Onomasticon pag. 651.

Conradum Svveinheim & Arnoldum Pannartz.

Cum commentariis *Antonii Volſci*, & in Epiſtolam Sapphonis, notis *Georgii Merulæ* Alexandrini Venet. 1481. fol. additis de pulice, de remedio amoris, de medicamine faciei & de nuce. Cum commentariis *Domitii Calderini* Venet. 1483. fol. ad calcem Statii. Heroides & Ibis cum commentario Volſci &c. Venet. 1487. fol.

Ovidii & Sabini Epiſtolæ Heroides Lipſ. 1499. 1501. 4.

Cum commentariis Ant. Volſci & Domitii Calderini, curante Antonio Lucenſi. Venet. 1501. fol.

Cum commentariis Volſci & *Ubertini Clerici* Creſcentinatis, aliorumqve Venet. 1543. fol. Exſtant & notæ *Jani Parrhaſii* Romani, *Jo. Scopæ*, *Aaronis Batalei*, *Baptiſtæ Egnatii*, *Jodoci Badii*, ne dicam illorum qvi totum Ovidium illuſtrarunt, ut *Greg. Berſmanni*, *Jac. Micylli*, *Herculis Giofani* &c.

Cum *Guidonis Morilloni* argumentis. Colon. 1560. 8.

Cum *Dan. Criſpini* interpretatione & notis in uſum Delphini recuſæ ſeparatim ſunt Londini. 8.

Cum notis *Jo. Henrici Kromayeri* ad modum Minellii Lipſ. 1719. 12.

Cum Franciſci Dini * reſponſionibus ad Heroides Ovidii Venet. 1704. 8. Sic Didonis ad

* Galleria di Minerva Tom. V. p. 27. 88.

Æneam Epistolæ respondit Nic. Heinsius p. 211. poëmatum: Phædræ ad Hippolytum Sidronius, S. I.

Epistola Ulyssis ad Penelopem præter rem pro inedita venditatur in Catalogo Bibl. lectissimæ Sarrazianæ n. 1770. in qvarto p. 175.

Græca Maximi Planudæ versio prosaria Heroidum Ovidii adhuc inedita memoratur ab illustri Huetio, lib. de claris interpretibus.

Gallica Octavii Gelasii (de Saint Gelais) Paris. in 4. & minore forma A. 1541. prodiit. Magdalenam inde Albaspinam Ovidii Epistolas carmine Gallico reddidisse, testatur Crucimanius Bibl. Gallicæ pag. 497. Primas decem Epistolas A. 1556. interpretatus est Carolus Fontanus Parisiensis. Paridis & Helenæ, Leandri ac Heronis, Mr. de S. Ambroi & Mr. de S. Romat. Excusæ etiam Heroides Ovidii cum nova Gallica Metaphrasi Paris. 1702. 8. & Casparis Bacheti Meziriaci Metaphrasis, cum erudito ejus commentario * aliisqve lucubrationibus recusa Hagæ Comitis 1716. 8.

Video etiam laudari versionem qvam Gallicis versibus adornavit Franciscus Thomas Cornelius, Petri frater, & Dni. de la Mare, & præsidis pridem Carnotensis Nicolii, ineditas. Ne dicam de singulis Epistolis qvas interpretati sunt

* Acta Erud. 1716. p. 447. Nouvell. rep. lettr. pag. 327. Journal des Savans 1716. Novembr. pag. 552. & Decembr. pag. 609. Hist. Critique de la Rep. des lettres Tom. 1. pag. 94. Qvintam Epistolam transtulit frater Casparis natu major Gvil. Bachetus.

ſunt Cardinalis Perronius, Ogerius, Nic. Remonardus, Philippus Portæſius, Broſſeus, Coletetus, Delingendes, Hedelinus, Belloflorus Percheronius &c. ad calcem amorum Ovidii A. 1621.

Ovidii & Sabini Epiſtolæ *Anglicis* verſibus auctore W. S. * qvi veniam pro laude petere ſe profitetur, editio ſecunda Lond. 1636. 8. cum figuris in æs inciſis. Alia Metaphraſis Anglica vidit lucem Lond. 1680. non memini qvo auctore.

Germanico carmine reddidit Caſpar Abelius. Exſtat & *Italica* metaphraſis duplex, verſibus ſolutis altera, altera ſtrictiore lege rhythmorum. Nec non *Hiſpanica*, & *Belgica* auctore ** Jo. Vondel Amſt. 1716. 4. cum Epiſtolis Sabini Belgico redditis carmine à Davide Hoogſtratano.

Danica Chriſtiani Roſe, totidem verſibus Danicis, additis notis ſummariisqve, Hafniæ 1704. 8.

Epiſtolas Heroidum, Ovidii exemplo effingere præter eos qvos Vol. I. pag. 263. memoravi, *Latino* qvidem carmine Eobanus Heſſus, Balduinus Cabiliavius S. I. & in ſacrarum Heroidum libris Claudius Eſpencæus pag. 991. ſeq. Operum: *Gallico* Croiſillius, Malvillius, aliiqve in Epiſtola Caroli Ogerii, verſioni proſariæ Gallicæ Epiſtolarum Ovidii Marolleſianæ præmiſſa laudati, *Anglico* Ovidii Britannici auctor David Craufordus: *Belgico* P. van Haps, brieven

* Wye Saltonſtall. ** Mem. de Trevoux 1716. p. 357.

van minnars en minnaareſſen. Amſt. 1705. 8. Bœkſaal van Europe 1705. Tom. II. p. 168.

Leandri ac Heronis Epiſtolas mutuas nuper ſuis & Clariſſimi Heumanni notis illuſtravit Jo. Henricus Kromayerus ad calcem poëmatis Græci poëtæ Muſæi, Halæ 1720. 8.

De *libris tribus amorum* ita Ovidius ipſe III. artis v. 343.

De ve tribus libris titulus quos ſignat amorum
Elige quod docili molliter ore legas.

Hinc patet falli Hermolaum Barbarum, qvi illos libros laudat ſub titulo *Corinnæ* Ovidii: vel auctorem gloſſarum veterum qvas ſervo MSS. & Jeremiam de Montagnano qvi in Epitoma Sapientiæ, Venet. 1505. 4. edita vocat *Ovidium ſine titulo*. Qvinqve primum libros Naſo illius argumenti ſcripſerat, ſed duos ſuſtulit, ut appareret ex hoc epigrammate ipſius præfixo:

Qui modo Naſonis fueramus quinque libelli,
Tres ſumus, hoc illi prætulit auctor opus,
Ut jam nulla tibi nos ſit legiſſe voluptas
At levior demtis pœna duobus erit.

Poſt editionem Romanam 1471. & Venetam 1474. Bononienſemqve & Vicentinam 1480. inter cætera Ovidii opera ſæpiſſime excuſos illuſtrarunt Bartholomæus Merula & Domitius Marius Niger, Jac. Micyllus &c.

Marolleſius, qvi Gallica proſa vertit totum Metamorphoſi excepta Ovidium, notisqve illu-

illuſtravit A. 1661. memorat proſariam interpretationem Gallicam Belleflori Percheronis Pariſ. 1621. 8. & Nicolii præſidis Carnotenſis metaphraſin XVII. elegiarum ex XLIX. qvibus libri tres amorum conſtant, carmine Gallico Pariſ. 1657.

Libros III. amatoriæ artis anno ætatis XLI. ſcripſit Ovidius, ob qvos exilio damnatum ab Auguſto legas apud Aurelium Victorem in vita Auguſti & Freculfum VIII. 10. Chronici. Prodierunt ſeparatim cum Catulli Epithalamio Lipſ. 1492. 4. & 1500. 1503. 4. & Bartholomæi Merulæ commentariis illuſtrati una cum libro de remediis amoris, Venet. 1494. 1506. 1516. fol. & Lugd. 1497. 4. Mediolan. 1510. fol. &c. Eosdem Gallice vertit teſte H. Stephano Octavius Gelaſius, Epiſcopus Angelumenſis, licet id commentum eſſe videtur Bernhardo Monetæ Tom. 3. Menagianor. p. 318. De hoc Gelaſio vide ſi placet Franciſcum à Cruce Cenomana pag. 364. & Anton. Verderium pag. 928. Bibl. Gallicæ.

Artem amandi Anglico carmine, Naſonis imitatione ſcripſit D. Kingius Lond. 1714. Carmine autem Latino elegiaco Tho. Ravaſinus,* Parmenſis libros duos de arte amandi S. Marium. Mutinæ 1706. 4.

Librum de remediis amoris Codices qvidam MSS. & antiqvæ editiones ut Argentinenſis Schu-

* Memoires de Trevoux 1707. p. 59.

Schureriana 1520. 4. dividunt in libros duos, ita ut ſecundus incipiat à verſu 397. Prodiit etiam ſeparatim Lipſiæ 1488. 1498. 1503. 4. apud Jacobum Thanner ſive Abiegnum Herbipolenſem & cum Barthol. Merulæ commentariis additus libris amatoriæ artis: & cum commentario Gvil. Ramuſæi, Lugd. 1526. 4. Gallico carmine reddidit Carolus Fontanus qvi circa A. C. 1550. floruit.

Metamorphoſeon libros qvindecim à ſe ſcriptos eſſe teſtatur ipſe Ovidius 1. Triſt. v. 117.

Sunt qvoqve mutatæ ter qvinqve volumina formæ.

Difficile vero aliqvis accredat, qvod in mentem veniſſe video ingenioſiſſimo Viro Roberto Hoockio, * qvi in operibus poſtumis Lond. 1705. fol. vulgatis Ovidium contendit in Metamorphoſi ſua ſub fabulis illis deſcribendas ſibi propoſuiſſe varii generis mutationes, qvæ telluri contigerunt, & ſyſtema qvoddam Hiſtoriæ Naturalis tradere voluiſſe. Non magis ad liqvidum perduci poterit qvod V. C. Hermannus ab Hardt in ranis Ovidii lib. VI. Metamorph. detectis ac demonſtratis Helmſt. 1711. 8. vetuſtiſſimam Græcorum hiſtoriam in fabulis Naſonis latere ſibi perſvaſit, licet Græcos potiſſimum poëtas & ſcriptores metamorphoſeon ſecutum in illis fuiſſe Naſonem non eſt dubium.

Meta-

* Vide Acta Erud. A. 1707. p. 155.

Metamorphosis cum libris fastorum, consolatione Liviæ, in Ibin & Philomelam, edit. antiqva sine loco & annno, iu fol. Deinde cum commentariis *Raphaelis Regii* Venet. 1495. 1497. 1517. & 1553. fol. apud Hieron. Scotum additis observationibus *Jacobi Micylli*. 266

Editio Argentoratensis 1519. 4. atqve Veneta 1509. fol. & 1530. 12. apud Stragninum & 1534. 8. Aldina 1534. 8. Atqve Coloniensis 1546. 8. & 1551. 8. cum Donati argumentis atqve *Gisb. Longolii* & *Henrici Glareani* notis.

Argumenta fabularum Ovidii sub *Donati* * nomine prodierunt primum Viennæ 1513. 4. edente Joach. Vadiano. In aliis editionibus ut Lugd. 1510. fol. cum Petri Lavini notis & Raph. Regii, & Basil. 1543. cum ejusdem Regii & Jac. Micylli notis, habentur sub nomine *Lactantii Placidi*.

Jo. Posthii tetrasticha & *Virgilii Solis* icones in Metamorphosin, Francof. 1596. 4. Icones à Cypriano *Passæo* cum epigrammatibus Latinis & Germanicis *Antonii Guilelmi Salsmanni*. Arnhem. 4.

Ovidii Metamorphosis per *Hubertum Golzium* qvinqvaginta duabus tabulis iconum illustrata, folio oblongo, fuit in Bibl. Menarsiana p. 52.

Cum scholiis *Thomæ Farnabii* & iconibus in æs incisis, Paris. 1637. fol. sumtu Ægidii Morelli, typis minoribus parumqve nitidis.

Etiam

* Confer Vossium de Poëtis Latinis pag. 45. 46.

Etiam Metamorphosin imaginibus ære descriptis illustravit illustriss. Baro *Jo. Weichard de Valvasor*, additis qvavis pagina epigrammatis, Wagenspergi 1580. fol. Ejusdem Ovidius Setyricus MS. pluribus qvam CLXX. iconibus ornatus memoratur in præclaro ejus opere vernaculo Ehre des Hertzogthums Crain, lib. VI. pag. 369.

Locum lib. VII. Metamorph. cum Apollonio Rhodio confert Jac. Tollius in gustu Criticatum animadversionum ad Longinum pag. 354. seq. Locus de Phœnicis reparatione ex libro XV. cum notis G. B. Speltini, exstat in hujus poematum variorum collectione, edita Erfurti 1501. 4.

Fabularum Ovidii expositio tradita in Academia Regiomontana à *Georgio Sabino*, Witeb, 1555. 8. 1559. 8.

Hercules Ciofanus in suis ad Metamorphosin notis consuluit XVII. primum, deinde MStos Codices XXIII. Viderunt primum lucem notæ illæ Venetiis 1575. 8.

Metamorphosis cum insignibus commentariis *Jacobi Pontani*, S. I. Antvverp. 1618. fol.

Cum interpretatione *Dan. Crispini* in usum Delphini separatim recusi Metamorphoseon libri Oxoniæ, 1696. 8. recensente Joanne Friend.

Cum *Jo. Minellii* notis. Roterdam. 1710. 12.

Cum

Cum notis *Jo. Georgii Walchii*, ad modum Minellii. Lipſ. 1714. 12.

Cum *Joſephi Juvencii* * S. I. notis Romæ primum & deinde vulgatis Rothomagi 1717. 8. editione auctiore & emendatiore. Utriqve juncta eſt appendix de Diis & Heroibus Poeticis.

Excerpta ex Metamorphoſi Faſtisqve Ovidii cum notis *Tho. Johnſoni*. Lond. 1714.

Laudanda etiam *Pompeji* † *Pasqualini* induſtria qvam concinnato indice omnium vocabulorum in Metamorphoſin Ovidii ſtudioſis hominibus probavit. Rom. 1614. 8.

Nic. Triveti, Dominicani commentarios in 267
Senecam Tragicum, transformationes Ovidii, Boëthium de Conſolatione Philoſophiæ, Auguſtinum de civitate DEI, & in Valerium de non ducenda uxore memorat Jo. Lelandus de ſcriptoribus Britannicis pag. 327. *Joannem* item *Guallenſem* in fabulas Ovidii pag. 307. Habuit etiam in Ovidii Metamorphoſes *antiqva ſcholia* Caſp. Barthius, qvæ editurum ſe recepit Tom. 2. in Statium pag. 654.

In memoriis litterariis Dombenſibus ſive Trevoltinis A. 1705. menſe Majo pag. 381. traditur cultiſſimus Poëta Johannes Commirius S. I. cum Nicolao Heinſio emendationes ſuas in Naſonis Metamorphoſes communicaſſe. Feu Mr. Bigot a dit à des perſonnes dignes de " foi, qv'il avoit communiqvé à Nicolaus Hein- " ſius

* Mem. de Trevoux 1717. pag. 1915.
† Male Pomponii prænomen excuſum Vol. I. p. 266.

„ſius des corrections de ce Pere ſur ſes Meta-
„morphoſes d' Ovide : celle-ci entre autres
„dant l' onzieme livre des Metamorphoſes
„v. 764.

—Alexirhoe Granico nata bicorni.

„On liſoit dans toutes les editions : *Alexithoe*
„*gracili conata bicorni.*

Græca interpretationis proſariæ librorum Metamorphoſeos à Maximo Planude factæ meminit Volaterranus libro XVII. commentar. Urbanorum.

Latino ſermone ſoluto orationes Ajacis & Ulyſſis ex libro XIII. Metamorph. expreſſit Vitus Amerbachius 1545. 8. ad calcem enarrationis libror. Triſtium.

Gallica proſa Metamorphoſe d'Ovide moraliſée par Thomas Waleys, Brugis 1484. fol apud Colartum Manſionem. Vertit & Nic. Renouard, Pariſ. 1614. 8. Rothomag. 1626. 8. & Petrus Ryerus & noviſſime Bellegardens, Pariſ. & Amſt. * 1693. 12. Nam à Marolleſio, qvi integrum præterea Ovidium Gallica proſa donavit, metamorphoſis, ne toties actum ageret, fuit omiſſa. Benſeradei metaphraſis verſibus cyclicis (en rondeaux) plus ſimplici vice prodiit recuſa etiam anno ſuperiore cum iconibus, Amſtelod. 8. De illa vide ſi placet Menagiana Tom. 2. pag. 196. Caroli Maſſaci verſionem cum obſervationibus moralibus Joannis Balduini, editam plus ſimplici vice, laudat Nic. Bor-

* Bœkſaal vam Europe 1694. Tom. 2. pag. 71.

Borbonius pag. 142. poëmatum. Cæteris præ-
fertur metaphrasis qvam Gallico carmine ador-
navit Franciscus Thomas Cornelius, Petri poë-
æ clarissimi frater. Paris. 1697.

Italice, le metamorphosi d'Ovidio con le sue
allegorie. Mediolani 1533. 4. additis iconibus.
Metaphrasis Francisci Turchi, 1584. 4. & Jo. An-
dreæ Anguillaræ Venet. 1614. 12. & cum no-
tis Josephi Horologgi 1563. 4. 1613. 4. Vidi
etiam memorari Metaphrasin Ovidianam Ita-
lico carmine, interprete Marreto Senense, &
libros duos primores Italici versibus donatos à
Clariss. viro * Antonio Maria Salvini.

Hispanica metaphrasis excusa Vallisoleti
1589. 4.

Polonica, Valeriano Otvinovio interprete,
1639.

Metaphrasis Dassouciana qvi Metamorpho- 268
in versibus ludicris *Gallicis* expressit, perstrin-
gitur â Nic Bolæo (Boileau Despreaux) in Arte
Poëtica p. 160.

Le plus mauvais plaisant eut ses approbateurs,
& jusqu' à Dassouci, tout trouva des lecteurs.

Exstat & *Anglica* Metaphrasis Lond. 1632. fol.
Suecica Reenstiernii, additis iconibus, Holmiæ
1709. 4. *Germanica* post veterem Alberti Hal-
berstadiensis, excusam Moguntiæ 1545. fol.
Georgii Wickram Colmariensis, Francof.
1631. 1641. 4. Prodierunt etiam Ovidii Me-
(Aa) tamor-

* Giornale de' letterati d'Italia Tom. 4. pag. 133.

tamorphoseon libri Germanica prosa, versibus passim interpositis per J. G. S. * JCtum. Argentor. 1711. 8. Etiam Latine, addita Metaphrasi Germanicis versibus, Norimb. 1688. fol. qvæ editio tabulis æneis est exornata, uti *Belgica* qvoqve, ex Metaphrasi Jo. Vondelli, Antvverp. 1650. 8. & adjuncta habens P. Ryeri commentaria ex Gallico versa, Amstelod. 1703. fol.

Fastorum libros posteriores sex in Bibl. Regis Galliæ exstare falso scripsit Antonius Constantius de Fano. Atqve eos ne intercidisse qvidem, sed nunqvam esse scriptos ab Ovidio, Joannes Masson in ejus vita pag. 172. contendit ex his ejus versibus 2. Trist. 549.

Sex ego fastorum (scil. menses) *scripsi totidemqve libellos,*
Cumqve suo finem mense volumen habet.
Idqve tuo nuper scriptum sub nomine, Cæsar,
Et tibi sacratum sors mea rupit (ne scil. absolverem) *opus.*

Certe nemo veterum est qvi ex posterioribus libris ullum se vidisse testetur, vel verbulum ex illis referat.

Fallitur Rabanus Maurus lib. V. de universo cap. 5. Tom. 1. Opp. p. 96. & Vincentius Bellorac. lib. I. speculi doctrinalis, qvi secuti Isidorum lib. VI. cap. 8. Originum, ajunt Ovidii *libros fastorum* dici, *qvod de Regibus & Consulibus editi sint.* Ex

* Jo. Georg. Schmidium.

Ex Bibliotheca Gudiana cum pars Codicum MSS. * per auctionem Hamburgi A. 1706. distraheretur, nactus sum parvum volumen in fol. minori charactere & freqventibus compendiis litterarum in membrana exaratum ante annos trecentos, in qvo continentur glossulæ super Ovidii Metamorphosin, de Tristibus, Epistolas, libros de fastis, de Ponto & super Ovidium sine titulo, hoc est (ut supra p. 362. monui) Amorum libros, nec non in Statii Thebaidem & Achilleidem, Claudianum & Avianum. Glossis in fastos, subjicitur Calendarium qvale editiones exhibent. Auctor qvisvis est glossularum, monet Ovidium de fastis & nefastis diebus agere, ortus & occasus notare signorum: & Germanicum illius anni summum Pontificem instruere in sacrificiis.

Vincentius Gravina V. C. libro I. de ratione 269
Poëtica pag. 101. *Ovidio se non si fosse lasciato portare dalla pienezza della sua vena, sfuggito avrebbe ogni emenda, siccome la sfugge ne i Fasti, ove non manca nulla di purita e di esattezza.*

Libri fastorum sunt mihi ex vetusta editione in 4. cum argumentis tetrastichis *Petri Æolici*, sine loco & anno. Prodierunt etiam Lipsiæ in 4. sine anni notatione. Et cum commentariis *Pauli Marsi*, Piscinatis, Venet. 1485. fol. curante Antonio Bactibove, Alexandrino, &

* Reliqva & major pars asservatur in Bibliotheca Guelferbytana.

1492. 1520. fol. & cum *Antonii Constantii* de Fanc sive Fanensis, & Marsi, Constantio doctiori commentariis, Venet. 1502. 1508. fol. Mediolani 1510. fol. Prodierunt etiam separatim sine notis Paris. 1528. 4. per M. Guichardum Soqvand. Ne dicam de scholiis brevibus *Melanchthonis*, *Micylli*, *Bersmanni*, *Ciofani*. Cæterum præclaros commentarios *Caroli Neapoli* qvi Resuttanii in Sicilia principis frater fuit, & anno ætatis vigesimo primo illos absolvit, post auctorem anno vigesimo secundo defunctum edidit Erycius Puteanus, Antvverp. 1639. fol Libri fastorum, Tristium & de Ponto, cum notis *Petri Bimanni* ad Farnabii modum: Enchusæ 1653. 12. atqve additis notis *Anonymi Dalmatæ* prodierunt Venet. 1704. apud Laurentium Basilium.

D. Antonii Matthiæ Sevii † notas in fastos Ovidianos, Venetiis ut ajunt excusas, non vidi.

Gallice primus vertit Marollesius, qvi notis etiam illustravit, addita Dan. Heinsii elegia in Natalem Ovidii 13. Cal. April. Novam interpretationem prosariam cum notis Criticis & Historicis exspectare jubemur * à Lezæo, (Mr. Lezeau) qvi librum primum cum præmissa Ovidii vita jam vulgavit Paris. 1714 12mo.

Bur

† Galleria di Minerva Tom. V. p. 27.

* Journal des Sav. 1715. p. 134. Memoir. de Trevoux 1714 pag. 2078.

Burgignonum fastorum Ovidii continuatoem laudat Marollesius. De Morisoti supplenento Jo. Ludovicus Praschius Satira in poëtaros:

— — aut simili Morisotum reddere facto
Qui fastos Ovidi supplevit dispare versu.

uorum in librum primum Commentariorum eminit Morisotus Centuria prima Epistorum editarum Divione 1656. 4. Epistola 8. 9.

Baptistæ Mantuani fastorum sacrorum libri II. qvos Ovidii imitatione composuit, sæpius diti sunt, ut Paris. 1513. fol. Argentor. 1520. 4. Lediolan. 1540. Antvverp. 1576. 8. Tom. 2. pp.

Nicolai Andarti fastos sacros his verbis inter 270
ia laudat Justus Lipsius:

Macte operis, laudisque: olim Sulmone Poëtam
Carmine qui æquiparas, materie exsuperas.

olumen noctium Tusculanarum & Ravenatensium Jo. Matthæi Caryophili Rom. 1621. & Petri Justi Sautelii S. J. annus sacer Poëtius, Epigrammata in Sanctos per singulos Anni es complectitur. Lugd. 1679. 8.

Quinque libri Tristium † Lipsiæ in 4. sine anno ibri Tristium & è Ponto cum commentariis

† Tristia potius quam de tristibus inscribendos esse hosce bros notaverat etiam Jul. Cæsar Scaliger lib. 3. cap. 126. sive t. Poëtices.

Barthol. Merulæ. Venet. 1489. fol. Mediolan. 1507. 1511. fol. *Viti Amerbachii* enarratio Basil. 1548. 8. Triſtium libri cum notis *Andreæ Naugerii.* Lond. 1583. 12. Notæ Merulæ, Amerbachii, *Micylli, Bersmanni, Ciofani* in edit. Francof. 1601. fol.

Triſtia & de Ponto, præmiſſa Ovidii vita Ingolſtad. 1607. 8.

Cum *Dan. Criſpini* interpretatione & notis in uſum Delphini, indiceqve vocabulorum recuſ ſunt Cantabrigiæ 1705. 8.

Cum notis ad modum Minellii nuper edidi *M. Erdmannus Uhſe.* Lipſ. 1711. 12. Libros Triſtium & de Ponto cum erudita præfatione Scholiis perſpicuis, tabula Geographica, vita Ovidii & Chronologia Epiſtolarum in his libri comprehenſarum, indiceq; copioſo emendate editi à *Philippo Theodoro Verpoortenio.* Coburg 1712. 8.

Libri Triſtium ex præclara recenſione *Iſaa. Verburgii* * cum notis dictionem maxime illuſtrantibus. Amſt. 1713. 12. Deniq; cum noti Germanicis, Halæ Sax. in tironum uſum, aucto re, ni fallor, Gabriele Schumanno.

Gallica verſio Binardi vidit lucem Pariſ. 162 *des regrets d'Ovide.* Exſtat & altera Marolleſi cum notis, *les triſtes.* Tertia Franciſci Thom Cornelii, qvi Gallico carmine ** reddere ir ſtituit, deſideratur.

Ge

* Journal des Savans 1713. Août, p. 220.

** Hiſtory of the works of the learned A. 1703. p. 222.

Germanica Metaphrasi donavit Jo. Henricus ieypius, cum notis, Darmstad. 1664. 8. *Danico* carmine reddidit V.C. Christianus Falsterus. A. 1719. *Belgico* Daniel Havart † A. 1696. cum Epistola consolatoria ad Liviam de morte Drusi.

Jacobus Pontanus commentariis in hos libros suis subjecit etiam *hortulos* qvos appellat *Ovidianos*, sive sententias ac proverbia ex Ovidio collecta, in locos redacta communes & commentationibus illustrata.

Libri qvatuor è Ponto A. 1508. 4. sine loci notatione. De commentario Bartholomæi Merulæ & Phil. Theodori Verpoortenii notis aliorumqve scholiis supra in libris Tristium jam dictum. Cum notis *Jo. Henr. Kromayeri* ad modum Minellii libri è Ponto & Ibis prodierunt Lips. 1719. 12. Metaphrasis Danielis Havarti. Med. D. *Belgicis* versibus, Ultraject. 1702. 8. 172

Carmina in Iben †† cum Metamorphosi & libris fastorum, editio antiqva sine anno & loco in fol. & Venetiis 1484. fol. nec non separatim, Lipsiæ sine anno in 4. & cum remediis amoris, nuce, pulice & philomela, Argentora-

(Aa) 4 ti

† Bœksaal van Europe 1696. T. 2. p. 548. Nova literaria Lips. A. 1719. p. 85.

†† Ibis avis Ægyptia κλυστῆρα μιμησαμένη de qva Plutarchus de solertia animal. p. 974 auctor isagoges Galeno adscriptæ cap. 1. Tom. 4. p. 371. & Galenus de venæ sectione contra Erasistratum cap 6. Tom. 10. edit. Paris. pag. 399. Confer Alciati emblema 87. & Aldrovandi Ornithologiam Tom. 3. lib. 20. c. 3. p. 129.

ti ex ædibus Schurerianis 1520. 4. Veterem interpretem alium ab edito evolvit Cœlius Rhodiginus, atqve Turnebus dolet luci non datum lib. IX. 25. Adversar. *qvod & annotatum à veteri interprete fuerat, cujus scrinia alii interpretes compilarunt, & scripta etsi mendosa, unde tamen utilia odorari poteramus, suppresserunt.* Fragmenta qvædam Grammatici veteris in Ibin prodierunt Paris. 1581. typis Dionysii Pratensis, sed integriora scholia ex duobus MSS. Codicibus vulgavit Boessius in iterata commentarii sui eruditi in Iben editione Lugd. 1661. 8. Ibis Ovidi cum *Domitii Calderini* Veronensis commentario, & qvi hunc seqvitur *Jodoci Badii Ascensi* scholiis, Mediolan. 1517. fol. Ac ne Andreæ Naugerii, Baptistæ Egnatii, Jac. Micylli, Herculis Ciofani & Gvid. Morilloni notas memorem, Ovidii Ibis & Ausonii griphus de ternario cum annotationibus *Francisci Sanctii* Brocensis prodiit Salmanticæ 1598. 8. Novissime cum libris e Ponto illustravit Jo. Henr. Kromayerus. Lips. 1719. 12. Gallicam Abelis Fouloni metaphrasin memorat in Bibl. Gallica Crucimanius. Vertit & Marollesius prosa Gallice & amplum commentarium, ax Boësio magnam partem mutuatus, subjunxit.

INDICULUS SCRIPTORUM

à veteri interprete Boëssiano in Iben laudatorum.

ACHæus Poëta ab apibus acie oculorum privatus. ad vers. 543.

Ana

* Nescio unde hic scriptor acceperit versus qvos sub Lucretii & aliorum celebrium autorum nominibus citat, qvi longe recentiorem & ignobiliorem sapiunt officinam, ut jam supra p. 347. notare me memini.

272 *Halievticon* fragmentum præterea illuſtravit Hercules Ciofanus A. 1580. Vide ſis etiam Euſtathii

ſtathii Svvartii analecta lib. 1. cap. 5. Idem Gallica proſa vertit & cum notis edidit Mich. Marolleſius ad calcem librorum de arte amandi, una cum fragmento *de medicamine faciei, nuce, philomela, pulice, ſomnio & duobus epigrammatis.* Pariſ. 1660. 8.

273 In *nucem* Ovidianam Eraſmi præfatio legitur inter ejus Epiſtolas XXIX. 26. qvi poemation illud Joanni Moro Thomæ filio dicatum illuſtravit Baſil. 1524. 8. Obſervationes Herculis Giofani prodierunt Sulmone 1593. 4. Belgico carmine una cum libris de Ponto donavit Daniel Havartus. Ultrajecti 1702. 8. *de klagende nooteboom.*

Conſolatio ad Liviam Auguſtam de obitu Druſi qvæ ſub Ovidii nomine prodiit Venet. 1472. fol. cum Probæ Virgiliocentonibus, atq; Ovidio in variis Codicibus MSS. tribuitur, *Pedoni* aſſeritur ab aliis ut dixi Vol. 1. p. 226.

Ex deperdita Ovidii *Medea* verſum hunc affert Qvintilianus VIII. 5.

Servare potui, perdere an poſſim rogas?

qvod Petrus Burmannus obſervat expreſſum ex hoc Virgilii in Ciri, verſ. 275.

Ut me, ſi ſervare potes, ne perdere malis.

Seneca Pater ſvaſoria tertia: *Hoc autem dicebat Gallio Naſoni ſuo valde placuiſſe, itaqve feciſſe qvod in multis aliis verſibus Virgilii fecerat, non ſurripiendi cauſa ſed palam imitandi, hoc animo ut vellet agnoſci. Eſſe autem in tragœdia ejus: feror huc*

huc illuc ut plena Deo. Qvoniam diserte Seneca iterumqve affirmat *plenam Deo* dictam esse imitatione Virgilii, non occurrit alius Maronis locus qvi huc faciat qvam tritus ille in Eclogis, *Jovis omnia plena*, qvorum verborum non alia est sententia, qvam hæc, totus Deo plenus sum, illi mea carmina curæ. Ex his ipsis porro Fabii & Senecæ locis patet aliam longe esse *Medeam Osidii* de qva Tertullianus, carmine scriptam *Heroico* & ex meris Virgilianis versibus contextam, qvam habuit Pirckhaimerus & Salmasius, ut notavi Volum. 1. pag 132. & 230. aliam vero *Medeam Ovidii*, versu scriptam *Jambico* & uno vel altero fortasse loco ad Virgilii dicta alludentem, pridemqve deperditam. Igitur qvæ Vol. 1. p. 273. 274 de his scripsi, delenda vel corrigenda sunt. De eadem Ovidiii Medea Auctor de causis corruptæ eloqventiæ cap. 12. *Nec ullus Asinii aut Messalæ liber tam illustris est qvam Medea Ovidii aut Varii Thyestes.*

275 De vocabulis qvibus Græci & Latini * voces avium & aliorum animalium exprimunt, præter alibi laudatos à me & Apulejum in floridis, Vincentium Bellovacensem XXII. 6. speculi naturalis ex libro Papiæ: Jac. Pontanum VIII. 2. Φιλοκαλίας pag. 164. seq. Christophorum Becmannum in originibus Latinæ lingvæ, vocabulo *murmur*, Gualterum Charletonum de differentiis & nominibus animalium (Oxon. 1677. fol.) illa parte qva pisces perseqvitur pag. 94. - - 102.

* Chaldaica vide in Targum secundo libri Esther c. 1. 2.

102. & Guilelmum Musgrave in notis ad vitam Imp. Getæ à Spartiano ſcriptam, operæ pretium eſt conferre qvæ ex Adverſariis Iſ. Caſauboni nuper edidit Rev. noſter Jo. Chriſtoph. Wolfius in Caſaubonianis Hamburgi A. 1710. 8. editis pag. 56. ſeq.

Gallica metaphraſis *pulicis* Ovidiani exſtat in libello parum ſerio & parum pudico qvi Amſt. 1720. 12. prodiit ſub titulo *les tetons*, pag. 50. auctorqve ait ſe natum fuiſſe ſedecim annos cum illam componeret. 276

Argumenta librorum Æneidos ad Ovidium auctorem referuntur etiam in Codice eximio & pervetuſto membranaceo Virgilii cum Servii commentariis, qvem laudatum à me ſupra ſervat Rev. noſter Joachimus Morgenvvegius. In hujus calce leguntur ſimili vetuſta manu deſcripti Ovidii libri de Ponto.

Vir Clariſſ. Chriſtianus Daumius in Epiſtola ad Joach. Fellerum * : *Vetulam* Pſeudo Ovidii, *Pamphilium* & alia opuſcula *Goldaſtus ſe primum ex membranis edere ratus eſt, at ego habui editiones recenter inventâ typographia natas, membranis illis longe meliores & locupletiores. Ideo cum Voſſius & alii exinde qvæ in rem ſuam eſſe vident allegent, cur non & eorum rationem habeamus? Jis qvæ Goldaſtus omiſit, Aldus autem in Ovidii vita meminit, à clauſtralibus mopſis Ovidio ſtupide attributa, adjungo olim à me collecta carmina* de ventre, de tribus puellis &c. 277

Eſt

* Jo. Frid. Felleri monumenta varia inedita, trimeſtri XI. pag. 611.

Eſt mihi hæc ſcribenti in manibus editio vetus ſine loci & anni nota in 4. ubi Pamphilo præmittiturPſeudo Ovidii *liber trium puellarum* ſive elegia de tribus puellis cantu inter ſe certantibus judice poëta qvi tertiam, Jovis amores canentem cæteris duabus præfert ſibiqve adjungit: & *liber de nuncio ſagaci*, verſibus hexametris homœotelevtis ſive leoninis, & *de pulice*. Elegiæ de tribus puellis hoc eſt initium;

Ibam forte viam qvandam nullo comitante,
Solus amor mecum, qvi ſolet eſſe, fuit.
Dumqve meos verſus facio, meditorqve puellam
Cui poſſim verſus mittere qvos facio.
Ecce procul video qvaſi tres nymphas venientes,
E quibus ut memini longior una fuit.
Hæc medium ſortita locum, currebat, & omnes
Currebant pariter, ſed tamen illa magis.
Sed ſi forte manu jaculum ſumſiſſet & arcum,
Illa mihi certe viſa Diana fuit.
Sic etenim ſolet illa feras agitare per altas
Silvas, cumqve ſuis currere virginibus.
Tunc ego noſſe volens formas & nomen earum
Incepi ſubito currere poſt ſolio &c.

Liber de nuncio ſagaci, in qvo colloqvium eſt puellæ cum nuncio qvi dona à poëta ipſi affert, ita orditnr:

Summi victoris fierem cum victor amoris
Sperabam curis finem poſuiſſe futuris,
Rurſus ad arma vocat me qværit & ecce Cupido,

Dic,

Dic, amor, unde venis pharetris sic undiqve plenis?
Cujus castra petis, vel cujus vulnera tendis?
Hinc procul hinc absis, qvia mecum nulla videbis,
Tot tibi sunt Parides, & tot tibi sunt Ganymedes &c.

Pag. 278. Vol. 1. legendum:

Bedæ venerabilis (an Milonis potius, Monachi Elnonensis A. 870. defuncti) elegia una de conflictu veris & hiemis, atqve altera * de morte cuculi.

Benigni Floriacensis elegia de excidio Trojæ.
Bernardini Cilænii &c.

Librorum *de vetula* auctorum esse fortasse ipsum illum Leonem Protonotarium, qvi præfationem præmisit, suspicatur vir Clariss. Polycarpus Lyserus in historia poëtarum medii ævi p. 2089. ubi porro multis post Ovidium sæculis libros illos Ovidio esse suppositos ex hisce docet flosculis: Scilicet L. I. n. XXX. v. 3. edit. Goldasti p. 127. legitur vocabulum *treuga*, pro armistitio, qvod ævi est recentioris. Lib. I. n. XXXVII. ed. cit. p. 133. l. ult. vox *Alkimia* qvæ tidem serius ab Arabibus ad Latinos venit. Idem dicendum de *Algebra* & *Almucgrabala*, qvæ occurrunt n. XLI. v. 5. pag. 135. *Algebraqve* iterum L. III. n. II. v. 5. pag. 163. *Cognoscere amicam* Lib. 2, n. I. v. 5. & 7. p. 136. est hebraismus, ex lecti-

* Incipit: *Plangamus cuculum, Dophnis dulcissime nostrum* eadem qvam sub vero Alcuini nomine edidit Mabillonius T. 1. Analect. p. 369.

lectioneS. Codicis hauſtis. *Paſtorum* & *prælaturarum* meminit L. II. n. XIV. v. 3. & 8. p. 143. qvæ voces Eccleſiaſticæ ſunt. *Camiſia* item, qvæ affertur L. II. n. XXIV. p. 150. l. 1. non eſt ævi Ovidiani. *Sibi* loco *ipſi* nonnunqvam uſurpat auctor L. II. n. XXXIII. v. 5. p. 155. n. XXXVI v. penult. p. 157. *Dei unitatem* ubi ſtabilit auctor L. III. n. IV. pag. 164. & 165. vocabula *principium* & *principiatum* adhibet, & Manichæorum ſententiæ, de *duobus principiis* mundi ſibi contrariis & coæternis, meminit. Vocabulo *glorificare* nonnunqvam utitur, qvod eſt eccleſiaſtico-Chriſtianum, ut L. III. n. V. v. ult. p. 166. Mundum ex nihilo *creatum* eſſe probat L. III. n. VI. p. 166. n. XVIII. p. 273. *Reſurrectionem mortuorum* credit futuram L. III. n. XX. p. 175. Locum de incommodis ſenectutis ex Eccleſiaſtico profert L. III. n. XXIII. p. 176. De *religione Chriſtiana* multa habet L. III. n. XXXII. ſeqq. ubi vaticinatus talia inducitur Ovidius & ex foliis Sybillæ hæc hauſiſſe v. L. III. n. XLI. v. antep. pag. 186. de qvibus tamen conſtat, ea ignorata prorſus fuiſſe ante Commodi Imperatoris tempora. *Trinitatem* admittit ii[s] loqvendi formulis, qvibus ne Chriſtiani qvidem primis ſeculis utebantur, L. III. n. XLII XLIII. *Mariam* mediatricem appellat L. III. n XLV. v. pen. pag. 188. eamqve in cœlos ſumtam eſſe docet n. XLV. *Hæc loco laudato Lyſerus : qvi pag.* 2071—2076. *etiam veterem editionem* Pamphili *confert cum editione Goldaſtin*

ejus

ejusqve varias & plerasqve meliores lectiones annotat, atqve integra qvæ Goldastus omisit, supplet disticha.

Ovidii opera, Metamorphoseos opus & elegiarum omnium volumina a) Rom. 1471 fol. 2. Volum. per Conradum Svveinheim & Arnoldum Pannartz: Deinde Venet. 1472. b) fol. per Jacobum Rubeum, natione Gallicum, qvæ editio cum notis MSS fuit Neapoli in Bibl. Josephi Vallettæ. Memorat & Maittairius c) Ovidium A. 1474. fol. Venetiis excusum cum hac subscriptione: *Ovidii opera omnia, Medea excepta & triumpho Cæsaris, & libello illo Pontica lingua composito qvæ incuria temporum perierunt, Jacobus Rubeus natione Gallicus, honestissimo loco natus impressit, Nicol. Marcello duce Venetiarum M. CCCC. LXIIII.* Idem Rubeus postea Metamorphosin excudit Pinerolii 1480. fol. d) qvæ eodem anno qvoqve lucem vidit Parmæ fol. opera & impensa Andreæ Portiliæ.

Ovidii opera per Baldasarem de Azzogridis, civem Bononiensem, Bononiæ 1480. fol. & emendata à *Barnaba Celsano* Vicentino, Vicentiæ 1480. fol. apud Hermannum Coloniensem Lichtenstein. Et cum præfatione *Boni Accursii*, Venet. 1486. fol.

Ovidii opera, excepta Metamorphosi, Venet. 1516. 12. apud Alex. Paganium.

a) Mich. Maittaire Annal. typograph. p. 92.
b) Giornale de letterati d' Italia Tom. XXIV. p. 101. 102.
c) Pag. 108. d) Id. p. 157.

280 In editione Basil. 1550. fol. exstant etiam notæ *Jacobi Micylli.*

Ao. 1620 lucem vidit *Greg. Bersmanni* Call graphia Ovidiana, sive sententiæ ex Ovidio su titulis alphabetico ordine digestis collectæ,ac dita Germanica interpretatione. Habeo etiar libellum non magnæ rei A. 1505. 4. excusum (Daventriæ ut suspicor) hoc titulo: Oratione familiares & elegantissimæ ex omnibus P. Ov dii libris formatæ cum expositione vocabulo rum difficilium per Hermannum Torrent num. Similes silvæ sententiarum ex Ovidi selectarum Lips. 1520. 4. Jo. Murmelii flor Tibulli, Propertii & Ovidii. Colon. 1516. 4.

Ovidius ex recensione *Dan. Heinsii*, cum cast gationibus Scaligeri & Gruteri, Lugd. Bat. apı Elzevir. 1629. 12. & 1649. 12. tribus Vol.

Nicol. Heinsii editionem Anni 1652. mem rat Marollesius: atqve in Schreveliana cum n tis Variorum A. 1661. 8. Ovidius ipse ex Ni Heinsii recensione exhibetur. Hic secund suas in Nasonem curas promittit notis ad Petr nium pag. 294. edit. *Petri Burmanni*, qvi p. 51 easdem aliqvando in lucem se prolaturum pc licetur. Idem vir eruditissimus A. 1714. m nori forma & minoribus typis vulgavit Ov dium ad fidem veterum exemplarium castig tum e) atqve hoc labore prælusit majori luculentæ qvam parat Nasonis editioni pro

n

e) Acta Erud. A. 1715. pag. 175. Journal des Savans 171 pag. 183.

ne ut optamus vulgandæ cum locupletioribus Nic. Heinsii & novis suis observationibus.

Cum notis variorum recusus Ovidius est Amstelod. 1702. 8. tribus Vol.

Sine notis Lips. 1703. 12. & ex recensione *Michaelis Maittaire* f) Lond. 1718. 12. tribus Vol.

Daniel Crispinus Helvetius, qvi in usum Delphini Ovidium illustravit, à Socini hæresi, cujus insimulatus fuerat, alienum se esse graviter & sancte testatur T. 3. pag. 21. ad lib. I. Tristium, Eleg. V.

Salmasii observationes & emendationes in Ovidium, Almeloovenio in Bibl. latente p. 49. memoratæ non viderunt lucem. Loca qvædam Ovidii, audacius qvandoqve, ut solet, emendat Vir clarissimus Christoph. Augustus Heumannus in parergis Criticis, & in Actis Erud. A. 1716. pag. 452. seq. & T. VI. supplem. pag. 77. &c.

Gallica prosa donatus Ovidius est à Marollio, excepta Metamorphosi, ut jam supra notare me memini.

Ovide en belle humeur, travesty pas Mr. Dassoucy, 282
Paris. 1664. 12. Metamorphosin versibus ludicris Gallicis expressam complectitur, de qva vid. p. 267.

Ovidius *Belgice* per Abrahamum Valentinum, cum Ludovici Smidii observationibus.

f) Bibl. ancienne & moderne Tom. V. pag. 168. Neuer Bücher-Saal LII. p. 319.

Amstelod. 1701. 4. Libri Tristium ex Metaphrasi Belgica Danielis Havart, Med. D. Ultraj. 1691. & consolatio ad Liviam 1696. 4. Libri Tristium atqve ex Ponto (& Locmanni fabulæ) carmine Belgico, Metaphraste Salomone van Rusting, Medicinæ D. Amst. 1701. 8.

CAPUT XVI.

DE GRATIO, LABERIO ac P. Syro.

Ad pag.

284 *Gratius* a) cum Nemesiano & Calpurnio recusus Lugd. 1527. 8. apud Sebastianum Gryphium. Sed & Tigurinam illius anni à Froschovero excusam editionem laudat Barthius, qvi juvenis admodum scriptoribus illis illustrandis animum applicuit. Janus Vlitius in præclaris suis curis secundis ad Gratium laudat præter Codicem Thuanæum schedas vetustissimi exemplaris Mediolanensis. Ad nomen suum alludit Poëta vers. 74.

Exige si qva meis respondet ab artibus ergo
Gratia, *qva vires fallat collata ferinas.*

Et vers. 216.

- - - *qvem plurima semper*
Gratia *per nostros unum testabitur usus.*

Chri-

a) Gratium cum Nemesiano comparat Julius Cæsar Scaliger VI. 7. Poëtices.

Christophori Wase præceptoris qvondam sui, eruditi viri metaphrasin Cynegeticon Gratii Anglicam laudat Henricus Nevvton Epistola LIII. ad Gisb. Cuperum.

Obiit *Laberius* b) Puteolis major sexagena- 285
rio, qvem ob mordaces nimium lepores Cæsar Publio Syro liberto postposuerat. Mimi Laberii à veteribus citantur hi, qvos observavit idem Christophorus Wase Exercitatione tertia Animadversionum Nonianarum: *Alexandria*, Gell. *Anna Perenna*, id. & Non. *Aqvæ calidæ*, id. *Aries* Tertull. de Pallio, Charis. *Augur* id. *Aulularia*, Non. *Belonistria* seu *Frugio* (*Phrygio*) id. *Cacomnemon* Gell. *Caculi* Charis. *Cancer* Prisc. Tertull. Apologetico. *Carcer* Non. *Catalarius* vel *Scylax* Gell. Non. *Centonarius* Non. *Colax* id. *Colorator* Gell. *Compitalia* Non. Gell. *Cophinus* iid. *Creuntes* c) Charis. *Ephebus* Macrob. *Fullones* Gell. Non. *Galli* iid. *Gemelli* Gell. *Imago* Non. *Lacus Avernus* Gell. Non. *Marcus* Non. *Natal.* d) Gell. *Necyomantia* id. *Nuptiæ* Non. *Panilici* id. *Paupertas* id. *Piscator* Charis. *Restio* Gell. Non. *Salinator* Gell. *Saturnalia* id. *Scriptura* id. *Sedigitus* id. *Sorores* Gell. Non. *Staminariæ* Gell. *Taurus* Diomed. Prælicenter verba latina Laberium finxisse notat Gellius XVI. 7.

b) De Laberio mimo adeundus etiam Petrus Bælius in Dictionario historico, qvod novissime longe locupletius exiit prælis Roterodamensibus. Alius Q. Laberius Durus, cujus mentio apud Cæsarem lib. V. de bello Gallico cap. 15. Hujus tumulum ostentant in Anglia Cantiani, licet certa parum fide, ut videtur Joanni Battely in Antiquitatibus Rutupinis (Richburrough) Oxon. 1711. 8. p. 73.

c) an *Creon*? d) an *Natta*?

286 De mimis confer Vossium in Etymologico, de pantomimis Cassiodorum etiam lib. I. Epist. 20. & Benedictinos notis ad S. Ambrosium Tom. 1. pag. 1026. De utrisqve, Octavii Ferrarii & Nic. Calliachii dissertationes & Ferd. Mendozam ad Concil. Illiberitanum T. 1. Labbei pag. 1321. seq.

Publii Syri Mimographi præter Hieronymum in Chronico ad Olympiad. CLXXXIV. sæpius meminit cum laude Seneca Philos. Plinius VIII. 51. Hist. Gellius XVII. 14. Macrobius II. Saturnal. 2. & 7. & Petronius *Ciceronem disertiorem, Publium honestiorem* ait fuisse, ad qvem locum conferendus Dousa lib. I. præcidan. in Petronium cap. 17. Pueris ediscendos olim traditos fuisse Publii Syri versus colligas ex Hieronymi ad Lætam Epistola.

287 *Georgius Fabricius* viginti antea ineditas P. Pyri sententias primus vulgavit in sua sententiarum collectione excusa Lipsiæ 1550. & 1567. 8.

Occurrunt etiam P. Syri sententiæ, ne de Morelliana editione memorem, Paris. 1611. 8 in *Theodori Zwingeri* morum Philosophia 2. To mis edita Basil. 1575. 8. Ex MSto Frisingens easdem recensuit post Gruterum *Huppertus Fabe* Ubius Agrippinas Venet. 1618.

Deniqve sententiæ P. Syri CCCLII. cum no tis & commentario copiosiore postumo *Jan Gruteri*, antea inedito, atqve ad calcem rejecta *Græca* Metaphrasi *Josephi Scaligeri*, centum ali qvot versibus ex avtographo ipsius locupletat

pro

prodierunt nitide excusæ Lugd.Bat. 1708 8. curantibus Sigeberto Haverkamp & Abrahamo Preyger.

Cum versione Græca Scaligeri, notisqve Erasmi & *Emanuelis Swedbergii*. Upsal. 1709. 8.

Gerhardi Vossii filii notæ & castigationes qvas cum *H. Ernstii* variantibus lectionibus circa Annum 1637. edere voluit, haud viderunt lucem. Vide Vossii Patris Epistolam 299. ad Salmas.

Gallicam Caroli Montani, qvi circa A.C. 1500. floruit, Metaphrasin memorat in Bibliotheca Gallica Crucimanius.

CAPUT XVII.

DE M. VITRUVIO POLLIONE.

Ad pag. 288

Militavit Vitruvius in castris Julii Cæsaris, machinis bellicis præfectus, ut ex lib. VIII. c.4. & lib. X. c. 16. colligit in Almagesto suo Ricciolus. Alius fuit Vitruvius Vaccius Fundanus, cujus mentio apud Livium VIII. 19. seq. Alius Vitruvius Secundus apud Lampridium in Commodo, ubi male Casaubonus Victorini nomen reponit. Vide Reinesium p. 340. Var. Lect.

Alciatus VIII. 5. parergon juris, profert ex Veronensi lapide hanc inscriptionem: L. VICTRUVIUS L. L. CERDO ARCHITECTUS.

Idem autem, inqvit, eſt Cerdo qvod Pellio. Sed ille Vitruvius Pellio qvem pro Pollone Alciatus obtrudit, recte à Philandro exploditur. De M. Vitruvii Epitaphio qvod prope Formium inſpexit ut ajunt, Alphonſus Rex, mentio etiam è Panormitano apud Æneam Sylvium pag. 476. Opp.

Non integrum nos Vitruvium, ſed tantummodo librorum ejus Epitomen habere putabat Barthius XXX. 7. Adverſar. ſed neſcio qvomodo vir ille doctus pronus fuit ad Epitomas in veterum monumentis ſine magna cauſa ſubodorandas.

Ex ſacris litteris Vitruvium profeciſſe, atqve ex Moyſe architecturæ præcepta, licet diſſimulet, hauſiſſe (qvod velit Villalpandus T. 2. in Ezechielem pag. 45.) non magis veriſimile mihi videtur, qvam ex Vitruvii præceptionibus veram templi Hieroſolymitani imaginem, pulcherrima licet ac ſplendidiſſima illa ſit, à Villalpando nobis explicari, qvam aliam longe exhibent nobis Hebræorum filii.

De plebitate ſermonis latini qvem in Vitruvio viri eruditi obſervant, notata nonnulla exſtant in Pihlmanni Romano bilingvi ſive diſſ. edita Upſaliæ in 8. de differentia lingvæ plebejæ & ruſticæ tempore Auguſti à ſermone honeſtiore hominum urbanorum. Vide Memorias Trevoltinas A. 1711. p. 914.

De

De Bernardini Merulæ commentariis in Vitruvium, qvos per plagium ſibi vindicare voluit Gaudentius Merula, meminit Antonius Majoragius in Apologia edita Ultrajecti 1666.4. pag.29. & 44. De Adriani Auzuti ſive Azovii commentariis in Vitruvium & Frontinum, vulgandis à Franciſco Nazario jam ſpes facta fuit in Tentzelii dialogis menſtruis (Monatl. Unterredungen) A. 1692. pag.825. 1010. & in Muſeo Minervæ Venetæ (Galleria di Minerva) A.1695. pag.236.

Editionibus Vitruvii priore Volumine memoratis à me, non habeo qvas poſſim addere niſi Venetam A. 1497. fol. qvæ fuit in Bibl. Menarſiana pag.52. In Jucundi Veronenſis iconibus Vitruvio adjunctis qvædam deſiderari notavit Claudius Ptolemæus ſcriptor Italus in Epiſtolis editis Venet. 1547. 4. Epiſtola ad Comitem Auguſtinum de Landi p. 81. b.

Philandri notæ in Vitruvium ſeparatim primum editæ Pariſ. apud Jacobum Kerver. 1545. 8. dicatæqve Franciſco Valleſio Galliarum Regi, qvas auctor profitetur ſe abſolviſſe Romæ A. 1541. ſvadente impellenteqve & adjuvante Mecœnate ſuo Georgio Armagnacio, ſive Armeniaco, Ruthenorum Epiſcopo, tum regio ad Paulum III. Pont. Max. legato. Poſt Regis obitum auctiores notas haſce ſuas eidem Georgio Cardinalis Philander inſcripſit.

Vir clariſſimus & juvandis bonis litteris natus Chriſtianus Falſterus pro ſingulari ſua in

me benevolentia Ripis Cimbrorum non ita pridem ad me misit emendationes Vitruvianas, qvarum specimen, cum pleræqve mihi videantur bonæ & vulgatis meliores, hoc loco cum lectore communicare non dubitavi, integras daturus alias, qvam primum occasio se obtulerit. Ut autem constet unde petitæ illæ lectiones sint, apponam qvæ hac de re in humanissima ad me Epistola laudatus vir præfatur:

Recognoscere non ita pridem cœperam Bibliothecam à nobilissimo civitatis nostræ præside CASTANO WORM, scholæ nostræ Cathedrali (Ripensi) legatam, cum in manus incideret rara & perantiqua editio Florentina Vitruvii impressa A. 1523. *in forma quam vocant octava. Excusseram porro unam alteramve paginam, cum lætum in oculos spectaculum incurreret, antiqua eruditi viri manus, qui Vitruvium partim (uti conjicio) ex ingenio, partim ex vetustis Codicibus ad oram emendaverat. Est autem liber ex Italia per JOANNEM POUCHIUM allatus. Inspexi lectiones singulas penitius. Contuli cum editione præstantissima de Laët, Amstelodamensi* cIↄ Iↄc XLIX. *in fol. exscripsi fideliter & quam potui curatissime.*

*Pag.*I. edit. Amstelod. 1649. fol. legitur: *Cum vero attenderem, te non solum de vita communi omnium curam publicæqve rei constitutionem habere*) noster emendatius: — *te non solum de vita communi omnium publicæqve rei constitutione curam habere.*

Me-

Metuens ne non apto tempore interpellans) Noſter m. n. n. a. *tempore te interpellans.*

Pub. Minidio) *Numidio*, qvod magis placet. Eſt enim *Minidii* obſcurum in hiſtoria Romana nomen.

Tormentorum refectionem) *perfectionem.*

Commoda accepi) *commoda ſemper accepi.*

Conſcripſi perſcriptiones) noſter diſtingvit : *per ſcriptiones.*

CAP. I.

Pag. 2. *Solertia ac ratione proportionis*) *ſolertia ac rationis proportione*, qvam lectionem in notis jam dudum ex Codice Arundeliano obſervavit V. C. *Joannes de Laet* Antvverpianus.

Rem perſecuti) *conſecuti*, qvod præferendum.

Et ut litteratus ſit, peritus Graphidos, eruditus Geometriæ & Optices non ignarus) *qvare literarum opertet ut ſit peritus, non ignarus Graphîdos, eruditus Geometriæ & non ignarus.*

De qvibus argumentis rationem) noſter *ornamentis* habet pro *argumentis*, fortaſſe non male.

Caryatides) *Carratides*, qvod vitioſum eſſe videtur: *Carya* enim civitas erat Peloponneſi (vide *Vitruvium* lib. 1. cap. 1.) *Carra* vero Meſopotamiæ (vide *Iſidorum* Lib. 15. Orig. c. 1.) de qua verſus eſt *Lucani*:

miſerando funere Craſſus
Aſſyrias Latio maculavit ſangvine Charras.

Pag. 3. *Hæc enim Philoſophia præſcribit*) noſter, & *hæc enim ph. pr.* forte per tmeſin, pro *etenim.*

CAP.

CAP. II.

Pag. 5. *effectus operis cum qvalitate.*) *cum qvantitate.*

Species dispositionis) *compositionis.*

Pag. 6. *ceterisqve partibus symmetros est, sic est* -) *cet. part. symmetria est eurythmiæ qvalitas, sicuti* - confer notas *Joannis de Laet* ex Philandro & Codice Arundeliano.

Ut e columnarum crassitudinibus aut e triglypho) *aut è columnarum* - - - -

Pag. 7. *temperabitur earum institutio* -) *temp. eorum inst* -

Si enim interiora perfectus habuerint -) leg. *prospectus.*

CAP. III.

Pag. 8. *& ex qvaqve materia*) *atqve e materia.*

Et sine impeditione, usu locorum, dispositio, qvæ distincta lectio mihi magis probatur.

CAP. IV.

Ibi. *non pruinosus*) noster legit *pluviosus.*

Aeribus firmitatem eripit, & vaporibus fervidis exugendo -) leg. *a rebus firmitatem & vaporibus fervidis eripit exugendo* -

Si refrigeretur tinctum -) *refrigeratur.*

Pag. 9. *non minus etiam qvod qvæ* -) *non minus etiam qvæ* -

Nam ex principiis) *namqve* - Veteres editiones habent *nam qvia.*

Omnia corpora sunt composita) noster *ut omnia* c. s. c.

Et

Et his mixtionibus -) *ita mixtionibus* -

Ergo in qvibus corporibus cum -) *Ergo in qvibusqve* &c. qvod rectius est.

Dissolvitqve cætera fervore.) *dissolvitqve a cæteris fervore.*

Non minus aeris etiamqve terreni -) *n. m. a. e. terræ* -

Et aeris multum) *aeris multum*, qvod elegantius.

Qvi sunt circa Pothereum flumen,) - - - *Catarhactum flumen*, sive *Cataractum.* Confer Lib. VIII. cap. 2. pag. 155. & notas ibidem.

Pag. 10. *qvatuor millibus passibus*) *qvatuor millia pass.*

CAP. V.

Ibid. in lemmate: *De fundamentis murorum & turrium.*) *De fund. mur. & turrium constitutionibus.*

In mœnium collocandorum -) *in mœnibus collocandis*, qvam lectionem se in Codice MSto invenisse testatur *Jo. de Laet* in notis ad hunc locum.

Pag. 11. *ad loca præcipitia.*) - - *præcipua.* -

Perpetua talea oleaginea -) noster difficultatem, qvam interpretes subeunt, tollere prorsus videtur legendo *tabulæ* pro *taleæ.*

Nec tempestas, nec caries -) *nec tempestates* -

Sagittæ emissione,) -- *emissionis*, sc. intervallo spatio.

Interior turrium) *interiora* -

In rotundationibus autem -) *in rotunditatibus autem* -

Qvod

Qvod neqve arietes neqve suffossiones) - - - *neqve suffossores*, *ὄρυγας Vitruvius* noster vocat Lib. X. cap. 21. pag. 234.

Pag. 12. *poterit ulla ratione* -) *non poterit* — qvæ lectio omnino genuina est.

Seu locorum proprietates) *sed loc. propr.*

CAP. VI.

Ibid. *Simul ac autem fervere cœperint*,) — *cœperunt.*

Pag. 14. *qvæ fiunt passus semel & tricies millies mille & qvingenties mille*,) noster, *qvæ faciunt passus trecentos* & *decies qvinqvaginta millia.*

Ter millies mille & noningenties trigesies septies mille) *tricies nongenta triginta septem millia.*

Supernas & Boreas.) *Supernas & Cæcias.*

Pag. 15. *& impetu scandendo trudens*) *& imp. scan. procedens.*

Adversis directionibus vicorum & platearum) *aversis vicis & platearum directionibus.*

Et ab centro ubi est A) adde ex nostro, *& B.*

Faciatqve iterum crescendo parem antemeridianæ umbræ postmeridianam,) noster pro *crescendo parem* legit *decrescendo partem* -

CAP. VII.

Pag. 16. *Sin autem mediterranea*) *s. a. mediterraneo.*

Et Jovi & Junoni & Minervæ) *Jovi, Junoni & Minervæ.*

Sed ab hostibus ea defensa & belli periculo conservabit.) *Sed ab hostibus defensio a belli periculo cons.*

Ita-

Italice cum versione & commentariis Danielis Barbari, Patriarchæ Aqvilejensis prodiit etjam Vitruvius Venetiis 1629.4. 219

Gallice Vitruvium vertit Abel Foullonius (A. C. 1563. ætat. 50. defunctus) sed teste Crucimanio pag. 1. Bibliothecæ Gallicæ, amici Foullonii minime amici versionem qvam cum iis communicaverat, suo ipsorum nomine ediderunt, Foullonii dissimularunt. Meminit iterum Crucimanius p. 530. & de Johannis Martinii Vitruvio Gallice Paris. 1572. & postea Genev. 1618.4. vulgato differit pag. 230. seq. & 243. Novissime illustris Colberti jussu ** Vitruvium Gallica versione donavit adjunctis egregiis commentariis & delineatonibus accuratis vir non minus cætera eruditione qvam Architecturæ insigni peritia clarus *Cladius Perraultus*, Caroli frater. Paris. 1673. fol. & ex secunda recognitione 1684. fol. Idem præterea Epitomen Vitruvii edidit, qvam sua etiam lingva ex Gallico donarunt Angli: & librum cui titulus: *ordonance de cinq especes de colomnes selon la methode des anciens.*

Germanice per Gvalterum Henricum Rivium prodiit Vitruvius Norimb. & Basil. 1548. & Basil. 1575. fol. 292

Videndum sitne *Epitome* Vitruvii à Postello edita eadem cum illa *Petri Diaconi* de qva in continuatione Chronici Casinensis lib. IV. c. 68. *Petrus Diaconus Solinum de mundi mirabilibus abbreviavit. Notarum librum ex parvo ampliavit, & Conrado*

rado Imp. dedicavit. Vitruvium de Architectura breviavit. Itinerarium ex omnibus veteribus libris collegit.

Vitruvii Epitome Gallice per Jo. Gardetum & Dominicum Bertinum. Tolos. 1556. & Paris. 1567. 4.

Christiani Gveintztii σκιαγραφία Vitruvii. Halæ Sax. 1648.

Vitruvius Britannicus, Londini nuper 1716. fol. duobus Voluminibus editus continet icones & descriptionem ædificiorum insignium palatiorumqve magnæ Britanniæ.

Index Scriptorum & Artificum à VITRUVIO memoratorum.

Ana-

* Pictor. Vide Franciscum Junium in Catalogo Architectorum, mechanicorum, pictorum aliorumqve artificum, libris de pictura veterum subjectum Roterod, 1694. fol,

Py-

In præf. libri I. ait ſe Vitruvius M. Aurelio & P. Minidio (MS. Numidio) & Cn. Cornelio ad apparitionem baliſtarum & ſcorpionum, reliqvorumq; tormentorum perfectionem præſto fuiſſe. Ædilitatem Varronis & Murænæ memorat II. 8. Divum Cæſarem II. 9. *C. Julius Maſiniſſæ filius cum patre Cæſare militavit, is hoſpitio meo eſt uſus* VIII. 4. Cum obſervaſſet plures de architectura præcepta voluminaqve non ordinata ſed incepta uti particulas errabundas reliqviſſe, præf. 4. *Corpus Architecturæ* ſcribere ſe profeſſus lib. 2. cap. 1. primo volumine de artis officio tradit, ſecundo de naturalibus materiæ rebus qvem habeant uſum: tertio & qvarto de ædibus ſacris, & de Doricis columnis Corinthiisqve & Tuſcanis atqve Joniis. Qvinto de locis publicis foro, ærario, carcere, curia, theatro, porticibus, balneis, palæſtris, Xyſtis, portubus. Sexto de privatis ædificiis urbanis ruſticisqve, ex more & uſu tum Romanorum tum Græcorum. Septimo de expolitionibus ad firmitatem & ornatum, ubi multa etiam de coloribus. Octavo de aqvis & aqvæ ductibus. Nono de gnomonicis

nicis rationibus, cujus libri præfatio in editis justo citius abrumpitur, ejus enim pars sunt adhuc integra tria capita priora. Decimo deniqve de machinationibus.

CAPUT XVIII.

DE M. MANILIO.

Gerbertus sive Silvester II. Papa Epist. 130. *Nosti quanto studio librorum exemplaria undique conquiram, nosti quot scriptores in urbibus aut in agris Italiæ passim habeantur. Age ergo & te solo conscio ex tuis sumtibus fac ut mihi scribantur M. Manilius de Astrologia, Victorinus de Rhetorica, & Demosthenes Ophthalmicus.*

Manlium Antiochenum Plinio XXXV. 17. 293
memoratum cum Manilio poëta confundit Ricciolus in Almagesto. Sed hic non minus ab eo diversus est qvam T. Manilius Senator Syllanis temporibus Anno U. C. 656. P. Licinio & Cn. Cornelio COSS. qvem diligentissimum togatorum vocat, & maximis nobilem doctrinis doctore nullo fuisse testatur idem Plinius X. 2. Hist. Andreas Schottus Manlium appellat indice scriptorum à Plinio laudatorum. Alius etiam Manilius Colinus in veteri marmore Patavino apud Ursatum lib. 1. sect. V. & Camillum Silvestrum p. 352. ad Juvenalem a qvo Manilia memoratur VI. 242.

294 De *Bonincontrii* in Manilium commentario Scaliger ad lib. V. pag. 406. *Qvibus Bonincontrius in Manilium potest satisfacere, illis ego nunqvam mirabor nostra displicere : qvia ab illis neqve confessionem ab ingenuitate, neqve sensum literarum à genio eorum exigimus.*

Primus Manilium circa A. 1416. reperit Poggius, * qvo jam anno 1459. Florentiæ 30. Octobr. æt. 78. defuncto, lucem demum viderunt Manilii Astronomica Bononiæ A. 1474. fol. Exstat etiam editio Norimbergensis ex officina Joannis de Regiomonte, sine anni nota in 4. & Aldina 1492. fol. qvæ collata cum Codice Gemblacensi fuit in Bibl. Jo. Mori Episcopi Eliensis. Qvæ vero Lugduni A. 1566. minore forma lucem vidit apud Jo. Tornæsium, debetur *Antonio Molinio* Matisconensi, qvi ex antiqvo Codice Manilium emendasse se profitetur. Editio Commeliniana A. 1590. 8. collata cum MS. Collegii Corporis CHristi Oxon. fuit apud Clariss. Virum Jacobum Perizonium, qvi eam legavit Bibl. Leidensi. Varias Lectiones ex Codice MS. Lipsiensis Paulinæ Bibliothecæ diligenter excerptas ad celeberrimum Bentleium ante multos annos misit Nobiliss. Vir Jo. Fridericus Fellerus: Lectiones libri primi ipse servo adnotatas ad margines editio-

* Vide elegantissimum & eruditiss. Virum Jo. Baptistam Recanatum in Poggii Vita p. X. & Poggiana a viro itidem eruditissimo & humanissimo Jacobo Lenfant edita Gallice p. 22. nec non Michaëlis Maittaire Annales typographicos pag. 108. qui p. 176. Manilium cum Bonincontrii commentariis scribit prodiisse Romæ 1484. fol.

tionis Argentoratensis. Capitum argumenta è MS. edidit Barthius X. 26. Adversar.

Non alio opere magis se jactavit magnus *Scaliger*, qvam notis in Manilium, nec in alio sæpius est hallucinatus, judice Huetio, qvem vide lib. V. commentariorum de rebus ad se pertinentibus pag. 291. Credas notas illas à primo ætatis fervore extrusas, adeo scatent castigationum facilitate, ut monet Jo. Conradus Diestericus in vita Augusti Imp. p. 9. Trajectiones in Manilio & aliis scriptoribus antiqvis sine necessitate hariolantem perstringit Salmasius ad jus Atticum pag. 408. qvi sæpius etiam ab Scaligeri sententia in interpretando Manilio discessionem facit commentario ad Solinum & libro de annis climactericis. Non raro præterea Scaligerum reprehendit Huetius in suis ad Manilium notis pridem editis, qvem novas etiam notas & varias lectiones Codici suo adscripsisse testantur Jesuitæ Parisienses in Memoriis Trevoltinis 1709. mense Augusto pag. 1426. Ex iisdem didici Manilium laudato Huetio videri patria Carthaginiensem.

Scaligeri Manilium Rex Gallorum grate accepit, inqvit in Epistola qvadam Andreas Schottus, *& annuam pensionem bis mille francorum dedit. Bene res habet si solvitur* &c.

Commentarios in Manilium suos memorat *Jo. Crojus* Observatt. in Nov. Test. cap. 35. p. 273. sed nec dum in lucem prodierunt, uti nec *Gevartiani*, de qvibus vide Colomesii Opuscula 295

pag.

pag. 101. nec qvos ab præstantissimo *Bentleio*, vel novissime à Clariss. *Ruggero Cotesio* jussi sumus exspectare.

Cum Gevartio ad Statii silvas lib. 3. cap. 8. p. 186. aliisqve Manilium perperam ad Theodosiana tempora retulit Vossius lib. 3. de Analogia f. 300. edit. novæ: qvi tamen ipse rectius sentit alibi, ut lib. de poëtis latinis, & de scientiis Mathematicis. Rectius etiam Tristanus, qvi ad Augusti ætatem refert Tom. 1. Imperator. pag. 71. seq. & 113 -- 119. Barthius ad Claudian. p. 112. seq. Crenius animadvers. parte 12. cap. 1. &c.

Cornelium Severum Manilii imitatorem fuisse notat Theodorus Gorallus sive Jo. Clericus ad Ætnam pag. 90. 91.

CAPUT XIX.

DE CÆSARE GERMANICO.

Ad pag. 300 Metaphrasin Arati *Domitianum* Imp. qvi velut â victa gente *Germanici* * nomen in numis ac vett. inscriptionibus obvium adscivit, auctorem

* Vide qvæ viri docti ad Svetonii Domitian. cap. 13. & ad Martial. V. 20. VIII. 65. &c. Barthium ad Statium Tom. 1. pag. 352. Silius lib. III. 607. *At tu transcendens Germanice facta tuorum,*

rem habere, Rutgerſio avunculo ſuo adſentitur Nic. Heinſius ad Valer. Flaccum p. 165.

Germanici Aratea cum integris Hugonis Grotii notis, ſuisqve & variorum animadverſionibus, & una cum Epigrammatis Græcis & Latinis Germanico Druſi F. tributis, carminibusqve ſive fragmentis carminum perpaucis Julii Cæſaris, Auguſti & Neronis vulgavit vir egregius *Jo. Conradus Julius Schwartz*, ** Coburgi 1715. 8. addita explicatione numorum, miſcellaneorumqve Theologicorum appendice. Non ingratam opinor rem feciſſet eruditis, ſi Germanico veterem etiam qvem vocant ſcholiaſtem recenſitum à ſe emendatumqve adjunxiſſet. Epigramma in Thracem puerum lluſtrat Angelus Decembrius lib. VI. de poliia literaria c. 69.

Scholiaſtes qvem vulgo vocant Germanici, 301
pſe ille qvi Metaphraſin Arati condidit, Germanicus eſt, ſi Barthio credimus T. 1. ad Staium pag. 465. & ad Claudianum pag. 123. ubi um in Grotii Arato prætermiſſum dolet. Aiud videtur Hadriano Junio qvem vide lib. VI. ap. 20. animadverſionum. Sane Barthius ipſe libi obſervavit verſus qvi ſine nomine p. 143. ſcholiaſte Germanici afferuntur, eſſe Prulentii, tot ſæculis Germanico junioris. Nonnulla etiam cum iis qvæ ſcholiaſtes Germanici habet pag. 141. 143. eadem leguntur in mythologi-

** Acta Eruditor. 1715. pag. 397. Journal des Savans 717. Auguſt p. 223.

logicis Fulgentii ut lib. 1. pag. 780. & lib. 2 p. 822. nec non apud Plinium XVIII. 26. Fulvius Ursinus p. 114. Virgilii cum Græcis scriptoribus collati, scriptorem comentarii illius *Calpurnium Bassum* vocat. Nonnulla ējus loca tentat aut illustrat Meursius Critici Arnobiani IV. 3.

Index Scriptorum à SCHOLIASTE GERMANICI laudatorum ad paginas edit. Gvil. Morelli Paris. 1559. 8.

Crates

Sibyl-

* Epimenedis. Confer indicem in scholiastas Arati qvem edi lib. 3. Bibl. Græcæ capite 18.

LIBRI II.

CAP. I.

DE C. JULIO HYGINO.

Ad pag.

304 De Hygino qvi post captam Anno U.C.707. Alexandriam à Julio Cæsare Romam dicitur advectus fuisse, videndus inprimis Nic. Antonius Bibl. veteris Hispanæ libro & capite primo.

Libros Urbium respicit Plinius Hyginum laudans indice libri 3. seq. Historiæ Nat. *Libros de vita rebusqve illustrium virorum* Asconius Pedianus in Pisonianam, & S. Hieronymus præf. libri de Scriptoribus Ecclesiasticis. Eosdem an *exemplorum* librum idem in Chron. Euseb. *qvod & in libro Hygini historia singula conscripta declarant.* *Fabu-*

Fabulæ Hygini recensitæ ab Hieron. Com- 305
nelino prodierunt una cum Fulgentii Mytho-
ogicis, & Allegoria Virgilii, Albrico atqve
'irmici libello de errore profanarum religio-
,um, Heibelberg. 1599. 8. *Si credere famæ licet*,
nqvit Tho. Munckerus, *emendaverat jam olim*
lygini fabulas ex veteribus libris, & Hamburgum
ti ibi publicarentur miserat Jo. Pricæus. Fabulis
Iygini, *genealogiarum* titulum in qvibusdam Co-
icibus præfixum non mirabitur qvi primum
aput leget, licet longe plura in cæteris sint
pido à genealogiarum argumento aliena.

Multa Hyginum ad verbum pæne, ordine in
nultis præpostero transtulisse ex *Apollodoro* Græ-
o scriptore, neqve nominasse, observat Sci-
io Tettius commentario de Apollodoris,
lqve voluit patefacere in prægrandi volumi-
e qvo scripsit de his qvæ Latini de Græcis
criptoribus patefecerunt.

Poëticon Astronomicôn ad M. Fabium *liber*, in
ecentioribus Codd. distingvitur in libros IV.
abius ille non diversus videtur à Qvintiliano,
am ait Hyginus ex scriptis hujus Fabii perspici
osse, qvod Grammaticus non versuum mode-
atione tantum, sed historiarum qvoqve varie-
ate præstare debet. Id qvod traditum à Qvin-
iliano VIII. 1. Instit. ut pulchre observavit
Nicolaus Antonius.

Laudat Hyginum cum Arato, Marciano
Hispano, Julio Firmico & Ptolemæo Honorius
Augustodunensis lib. 2. cap 5. de Philosophia

Mundi. Scripta ejus qvæ exſtant prodiere etiam Baſil. ex officina Epiſcopii 1570. fol. un cum Palæphato & aliis. Jo Soteris editionen expreſſit in plerisqve Gvil. Morellus, Pariſ 1559. Morellum editio Commelini ex offici na Sanctandreana 1589. 8.

Indicem ſcriptorum ab Hygino & interpre tibus Græci Poëtæ Arati laudatorum junctim dedi lib. 3. Bibliothecæ Græcæ cap. 18. Sed pla cet à ſolo Hygino memoratos hic referr ſeparatim:

Index Scriptorum ab HYGINO laudatorum ad paginas editionis Munckerianæ.

*p. 343. Poeticon Aſtronomicon * liber incipit.*

Au

* Præter ſcriptionem ſphæræ, obſcurius ab Arato dicta planius ſe perſecutum profitetur Hyginus p. 346.

In libros tres *Mythologicon Fulgentii*, commentarium Joannis Gvallenſis memorat Joanne Lelandus pag. 307. de ſcriptoribus Britann cis. Chriſtianum eſſe ſcriptorem illum Fu gentium, haud dubium eſt: num autem Rı ſpenſi tribuendi ſint hi libri, recte jam olii dubitavit Sigebertus. Itaqve Bollandus i Actis Sanctor. 14. Januar. T. I. p. 972. mavu illos tribuere Fulgentio Aſtigitano & Neoca thaginenſi Epiſcopo, qvi ſæculo VII. clarui Verum & illud parum veriſimile videtur Ni

Antc

ntonio qvem vide sis IV. 1. Bibl. veteris Hispanæ pag. 237. seq. In Codice Gottorpiensi oo. annorum cujus lectiones à Gudio editioi Basileensi Henrici Petri 1543. 8. adscriptas possideo, hic præfigitur titulus: *Fabii Planciadis ulgentii V. C. Mythologiarum Fabularum lib. incip. rimus.* Planciadi tribuit etiam Joannes Woverus, cujus manu emendatos, & illustratos à apite ad calcem hosce libros itidem nactus m ex auctione Gudiana.

THO. MUNCKERI Index Scriptorum à FULGENTIO laudatorum

ad paginas editionis Mythographorum Latinor. Amst. 1680. 8.

ontinentia Virgil. pag. 137. & de prisco sermone p. 167. incipit.

Ennius

* Voss. *Echemenes*. † *Statius Cæcilius in Mel.* Godofr.

Por

Albricum urbis Londinensis alumnum temporibus Joannis & Henrici III. Regum Angliæ celebrem (Henricus III. Joanni A.C. 1216 successit) laudat & librum ejus de origine Deorum vidisse se testatur Jo. Lelandus pag. 301. de scriptoribus Britannicis. Alius itaqve Albricus Remensis qvem citat Jo. Saresberiensis lib. 1. Metalogici cap. 5. & qvo præceptore usum se fuisse refert II. 10. qvi scripsit non diu post A. 1159.

Hyginum non modo notis sed indicibus qvoqve præclaris illustravit Joannes Scheferus. Astronomici Hyginiani editionem molitus fuerat *Janus Vlitius*, ut è Sarravii Epistolis p. 95. apparet, & hujus Vlitii collatione qvatuor Codicum MSS. cum editione Parantii Munckerus in expoliendo Hygino usus est.

CAPUT II.

DE M. VELLEJO PATERCULO.

Ad pag. 312 Vellejum capite & calce, in medio vero (lib. 1. cap. 8.) sexcentorum annorum spatio demi-

minutum ad nos perveniſſe, merito dolet Chriſtophorus Schraderus part. 2. programmate 19. Ex libri prioris parte perdita Priſcianus lib. 6. pag. 706. *nec minus clarus ea tempeſtate fuit Miltiadis filius Cimon.*

De Vinicii, cui Vellejus librum ſuum inſcripſit, fratribus P. Vinicio & L. Vinicio videndus Nicolaus Faber ad Senecæ Controverſ. 13. pag. 206.

Adulandi ſtudium in Vellejo ita reprehendit Jac. Perizonius, ut primas facile in contaminanda utcunqve per iſtiusmodi blanditias hiſtoria eum tenere affirmet, animadverſ. Hiſtor. cap. 6. pag. 211. Compendium plenum adulationum & digreſſionum appellat Philippus Caroli in Bibliotheca Romana MS. a) qvo judice Vellejus ſæpe caſtitatem ſtyli affectationibus caſtrenſibus frangere videtur. Idem viſum viro docto qvi *ſtilum* Velleji *atrocem* appellat, qvod indignans alius b) &

a) Neuer Bücher-Saal XXXII. pag. 545.

b) Memoires de Trevoux 1712. pag. 1475. *Je ne dois pas laiſſer paſſer cette occaſion de vous demander juſtice d'un Ecrivain de vôtre connoiſſance, qui traite le ſtile ingenieux de Vellejus de ſtile atroce*, ſtilus atrox. *Que veut il dire? A t'il une idée bien nette de la pretenduem atrocité de ſtile? Ne prend-il point l'atrocité pour la vivacité, la fineſſe des expreſſions, pour cette délicate brieveté qui peint d'un trait les objets les plus étendus, & qui donne tant de force & tant de beauté aux penſées, pour une élegance pure, mais ſerrée, qui ne ſente point le déclamateur, mais l'homme & de qualité & d'eſprit? Si c'eſt là un ſtile atrose, l'épithete convient à Vellejus.*

& improbans, argutam potius & vivam brevitatem in eo laudandam esse duxit.

Jo. Marii Marcæ Tilladeti dissertatio de locis Taciti & Velleji inter se pugnantibus legitur inserta Memoriis Academiæ inscriptionum Parisiensis Gallice editis T. 3. p. 437. seq.

Unicus duntaxat hactenus antiqvus Velleji *Codex MS.* Morbacensis innotuit c) ex qvo prima Rhenani prodiit editio, & ex qvo Variæ Lectiones a Jo. Alberto Burerio incertum an fide & accuratione debita annotatæ subjiciuntur.

Supplementum Velleji accepi editum esse in 12. à M. *Petro Brinchio*, Pastore primario Arendalensi in Norvvagia, aliis etiam scriptis celebri.

Velleji editionibus addenda Antonii Bonhommæi, Avenione 1532. & Vascosani 1238. fol. cum Appiano.

Basileensem Anni 1542. deserta prima Rhenani, alios deinceps secutos editores notat Gerhardus Vossius in notis ad lib. 2. cap. 75. Illa qvemadmodum & 1548. Erasmi nomen præ-

c) Rich. Bentleius remarks upon a discourse of freethinking part. 1. pag. 65. In Profane Authors (as they are call'd) whereof One Manuscript only had the luck to be preserv'd, as *Vellejus Paterculus* among the *Latins*, and *Hesychius* among the *Greecks*; the Faults of the Scribes are found so numerous, and the Defects beyond all redress, that notwithstandig the Pains of the Learned'st and acutest Critics for Two whole Centuries, those Books are still and are like to continue a mere Heap of Errors.

præfert, licet Erasmus vivus Vellejum nunqvam edidit, defunctus A. 1536.

Basileensis A. 1546. fol. cum Svetonio, scriptoribus Hist. Augustæ, Ammiano &c.

Seb. Gryphii Lugd. 1552. 8.

Parisiensis, Anni 1560. 12. cum Floro & aliis.

H. Stephanii, Paris. 1568. 8. inter Historiæ Romanæ scriptores Latinos, qvibus Græcos Xiphilinum & Herodianum, & è recentioribus Pomponium Lætum & Bapt. Egnatium, Sigoniiqve fastos adjunxit, qvatuor Volum.

Aldum Manutium in edit. 1571. 8. temere plura in Vellejo mutasse, & *Claudii Puteani* notas nunc adhuc ineditas compilasse arguit Petrus Burmannus. Illæ *Puteani* notæ postumæ primum viderunt lucem in Vellejo notis variorum illustrato per Carolum Aubertum Paris. 1608. fol.

Lectiones Vellejanas qvæ in editione Pata- 313
vina Anni 1590 8. exstant, Acidalius qvi ingenio in illis subinde indulsit suo, vix deinde pro suis agnovit, de secundis etiam curis cogitare se professus. Vide ejus Epist. LVII. ad Monavium.

In editione Raphelengiana Anni 1591. 8. subunguntur Variæ lectiones ex Aldo, Schegkio & Lipsii prælectionibus excerptæ. Prodiit

etiam

etiam Vellejus ex Aldi editione expressus cum notis ejus, Schegkiiqve & Acidalii, atqve Lipsii non ante editis modo, sed & ex ejus docentis ore exceptis & à Raphelengio annotatis. Lugd. 1594. 8. Francof. 1602. 12.

314 Vellejus inter scriptores minores Historiæ Romanæ Genev. 1609. 1653. fol. & in tomo primo scriptorum Historiæ Augustæ qvos qvatuor voluminibus edidit Boxhornius cum brevibus notis Lugd. Bat. 1632. 12. Et in Historiæ Romanæ Epitome per Nic. Blankardum, Lugd. Bat. 1648. 12. cum Floro, Victore, Eutropio &c.

In editione Velleji Gruteriana cum Variorum notis Francof. 1607. 12. exstant etiam Raphelengianæ.

Cum notis *Ansonii Popmæ* prodiit Franekeræ 1620. forma minore.

Ut *Laçarri* annotationes non magnæ rei videntur eruditis, ita *Scioppii* qvas nonnulli memorant in Vellejum observationes, lucem necdum viderunt.

Cum nova Gallica versione è regione posita excusus Lemovici 1710. 12.

Vellejus à Clariss. *Hudsono* accurate recensitus, cum selectis Variorum notis additis ad voluminis calcem * expressus typis iterum est Oxon. 1711. 8.

Cum

* Journal des Savans 1712. pag. 489. Acta Er. 1712. pag.

Cum notis *Jo. Georgii Walchii*, * Meinungensis qvi hodie litteras humaniores cum laude docet in Academina Jenensi. Lips. 1712. 12. præmissis H. Dodvvelli Annalibus Vellejanis.

Londini 1713. 12. nitidis typis, ex recensione *Michaëlis Maittaire*, † cum locuplete indice.

Paris. 1714. 12.

Cum notis integris Rhenani, Burerii, Manu-ii, Puteani, Acidalii, Schegkii, Lipsii, Gruteri, :aphelengii, Popmæ, Gerardi Vossii (qvi adnodum juvenis licet, præclaram tamen lucem 'ellejo attulit) Bœcleri, Cellarii, *Nicolai* vero *leinsii* auctioribus, *Andreæ Schotti* antea ineditis, †† novisqve suis, Vellejum novissime illustra-am dedit eruditiss. Vir *Petrus Burmannus* Lugd. at. 1719. 8. adjunctis de Vellejo Lipsii, Vossiive dissertationibus & Dodvvelli annalibus 'ellejanis, præmissaqve præfatione in qva de nterpretibus Velleji fert judicium & Clarss. Clerici emendationes duas Vellejanas, vas Tomo V. Bibl. novantiqvæ ille prodidit, l examen revocat.

Gallice Vellejum vertit pridem Julianus du 315
hier, cujus interpretationem sed ineditam me-

* Memoires de Trevoux 1716, pag. 1666, Neuer Bücher-saal XXXII. pag. 545.

† Bibl. ancienne & moderne de Mr. le Clerc Tom. V, g. 141.

†† Adjunctæ etiam sunt ejusdem Schotti notæ antea in-tæ ad Frontinum de Coloniis.

memorat Franciscus Crucimanius in Bibl. Gallica pag. 279. Recentior Jo. Doujatii versio sæpius lucem vidit Paris. 1672. & 1679. & novissime 1709. 12. ** Titulus est: *abregé de l' Histoire Romaine & Grecqve, en partie traduit de Vellejus Paterculus, & en partie tireé des meilleurs auteurs de l' antiqvité.*

De *fragmento* qvod sub Velleji nomine vulgavit Lazius, Goldastus vero inter Svevicarum rerum scriptores Francof. 1605. 4. recudi fecit sub titulo *Velleji Galli de victoria Suevorum contra Romanos*, vide etiam Velseri opera pag. 219. 817. & 840. Non ab re Lipsius: *qvod Gesnerus in Bibl. annotat Wolffgangum Lazium habuisse Vellejum de bello in Svevos, nugas arbitramur, sicut & Georgii Merulæ, qvi de integro apud se Vellejo scripsit, vanitatem ridemus ambitiosam.* Vide Lipsii Centuriam ad Germanos & Gallos, Epist. 7.

CAPUT III.

DE T. PHÆDRO Fabularum scriptore.

Ad pag.

316 Vincentius Gravina V. C. lib. 1. de ratione poëtica pag. 92. *picciol ritratto di Terenzio son le favole di Fedro per la purita, semplicita é grazia.*

Ph

** Acta Erud. Tom. IV. supplem. p. 262.

Phædrus dicas, an qvod Gudio magis placet *Phæder*, ciccum non interduim: uſus tamen & aurium convicium magis fert ut Phædrus dicatur: neqve id veterum conſvetudini adverſum, ſicut *Periandrus* apud ſcholiaſtem Germanici pag. 114. & apud Propertium *docte Menandre*, & *Menandrus* apud Philaſtrium c. 30. ne afferam alia notata Iſaaco Verburgio ad Ovidii . Triſt. 369. De aliis Phædris & illo Platonis altero Athenienſi Epicureo dixi lib. 3. Bibl. Græcæ c. 1. §. 12. & c. 33. pag. 814. De Thoma Phædro, recentiore ſcriptore Bælius in Lexico.

Thracem fuiſſe Phædrum negat Deniſeus* qvi Gallicis verſibus ejus fabulas reddidit: ſed negat ſine cauſſa, nam Phædrus ipſe diſerte ſcribit in Piero ſe natum jugo eſſe, & turpe ducit Threiſſæ gentis patriæ decus inerti ſomno deterere, cum auctores illa numeret Apolline & Muſa parentibus editos, Linum atq; Orpheum.

Pro Thrace in antiqvis inſcriptionibus & codicibus qvandoq; occurrit *Thres*, veluti *Threx* Θρῇξ, ut apud Gruterum p. 955. 4. nec minus *Thrax*. Vide Burmannum ad Petronium p. 225. Uſu tamen & aurium conſvetudine Thrax magis probatur. Phædrum autem inter captivos Romam fuiſſe adductum ** tunc, cum Thraces magno prælio fuſi eſſent, de qvibus Sveton. c. 3. Auguſt. non eſt opido veriſimile, qvoniam

 inter

* Memoires de Trevoux 1708. p. 790.

** Placet hoc viro erudito, M. Gabrieli Schumanno qvi diſſertationem de vita & ſcriptis Phædri Germanice edidit in nova Acerra Philologica Hallenſi 1715. 8. p. 170, 171.

inter Caligulæ imperium & illud tempus qvo non Augustus, sed ante ejus principatum Octavius Augusti pater Thraces fudit, intercedunt plus qvam septuaginta anni.

Per hydrum à Phædro notari Cajum Caligulam, de qvo Tiberius apud Sveton. c. XI. Calig. prædicavit *senatricem populo Romano, Phaëtontem orbi terrarum educare*, Gudio & Tristano * adsentitur idem Burmannus ad Petron. p. 384 Apud hunc Calligulam gratiosus fuit Eutychus cui libellos suos Phædrus inscripsit, ut notavi etiam Christianus Wase libro de senario pag. 32.

Nic. Perottum videtur auctorem fabularum Phædri facere Petrus Scriverius. Certe scriptori antiqvo Tiberiani ævi illas prorsus eripit & abjudicat ad Martialis III. 20. Ac Perottum sane si audimus, ** is cum testatus esset se adolescentem ex Avieno fabulas jambico carmine transtulisse, mox iisdem verbis deinde recitat integram fabulam, qvalis de arboribus in Deorum tutela apud Phædrum III. 17. legitur, nisi qvod rectius in Phædri hodie extat Codice *pinus Cybelæ*, qvam qvod Perottus: *pinus Neptuno* & Faërnus: *Pinum humidi tridentifer rector sali*. Cæterum nec fabulæ cæteræ Perotti editæ us- qvam

* Historia Imperatorum è numis, Gallice exposita T. 1 pag. 303.

** in Cornu Copiæ p. 999. Confer Leonhardi Nicodemi additiones ad Bibl. Neapolitanam Nic. Toppi pag. 184. & Bernh. Monetam ad Menagiana Tom. IV. pag. 118. seq.

ıvam sunt: neqve in Avieno fabula illius ar-
;umenti reperitur, qvam carmine exprimere
'erottus potuerit, igitur Barthius lib. XXXV.
Adversar. c. 35. & p. 827. ad Claudian. Phæ-
lrum *citra omnem exceptionem Tiberiani scriptorem*
vi professus, Scriverium refellit, Perottum au-
em imponere lectoribus suis voluisse non du-
ıitat, ratum apud se solummodo Phædrum ex-
:are itaqve versus illius pro suis audacter ven-
itari a se posse.

Phædri fabulas primus Petrus Pithœus edi-
it é fratris Francisci Pithœi Codice MSto, fra-
ˑiqve inscripsit, Augustobonæ Tricassium An.
596. 12. Laudatur eo nomine Pithœus à
'huano ad Annum 1596. libro 117. Hist. Ad
alcem primæ hujus editionis subjectæ sunt le-
:iones vetustissimi qvem consuluit Codicis:
iligentius hoc deinde fecit Rigaltius in editio-
e Anni 1599. usus etiam Remensi Codice
vem à Sirmundo accepit, lectiones tamen
onnullas Pithœo notatas prætermisisse mire-
s. Habeo primam Pithœi editionem nota-
m manu Clarissimi Gudii.

Operam à *Ritterhusio* in Phædri fabulis præsti-
m laudat & à Rigaltio contemtam ægre fert
qve indignatur doctissimus & de Phædro sin-
illatim præclare promeritus Petrus Burman-
us ad Petronium p. 512.

Rigaltinæ editiones tres exstant: una Paris. 1599.
2. altera perqvam nitida typis Stephani descri-
ta majorib9, literisq; miniatis distincta 1617. 4.

utramqve habeo Salmasii manu notatam. Tertia ex Cramoisii officina 1630. 12.

Aphthonius, Gabrias & cum Rigaltii notis Phædrus Hanoviæ apud Wechel. 8.

Phædrus separatim cum *Neveleti* notis Lubecæ 1622. 8. apud Samuelem Jauchium.

Anonymi veteris Christiani fabulæ 60. versibus elegis non inscitè descriptæ, in Ulmensi editione distingvuntur in libros duos, alia in tres. Sed Neveletus illas distinctiones qvarum in Palatino MS. & Veneta editione nullum vestigium reperit, recte prætermisit, conjiciens illam confictam esse à *Rimicio*, qvi Æsopi fabulas nonnullas soluto sermone latino & Germanico circa A. C. 1452. expressit, inscripsitqve Antonio tituli S. Chrysogoni presbytero Cardinali A. 1459. defuncto. Prodiere Mediolani 1480. 4. & sæpius deinde una cum Anonymo illo alibi. Idem Neveletus notat Anonymum passim Phædri vestigiis insistere, ita ut Phædri simia dici mereatur. Qvalis autem fuerit, vel qvando vixerit, incertum est, etsi constat eum jam à scriptoribus sæculi XIV. allegari. Apud Jul. Cæsarem Scaligerum lib. IV. Poëtices pag. 728. *Accius* vocatur, & laudibus effertur in cœlum. Alii *Romulum* * appellant vel *Salonem* Parmensem teste Gyraldo & Daumio. Vide & Barthium III. 22. Adversar. ubi *Romalii* v...

Berna

* Romulus junior, Petri Mosellani æqvalis, vir doctus Julii Pflugii in Italia præceptor. Vide Petri Albini Chronicon Misnense p. 357.

Bernardi venit nomine. Diversæ sunt tamen licet itidem 60. qvæ sub *Romuli* nomine ad Tibertinum sive Tiberinum filium à Rimicio & aliis editæ sunt, prosa non versu scriptæ ante annos circiter qvingentos. Ex his fabulæ qvinqve & qvadraginta respondent totidem fabulis apud Anonymum. Cætera qvindecim, extravagantes à Rimicio vocantur, qvod nempe Anonymus illas non habet, habet tamen plerasqve Phædrus, cujus etiam verba ipse sæpe servavit iste Romulus, perinde ut alter *Auctor Antiqvus* cujus fabulas 67. ex Phædro fere desumtas & soluta oratione expressas è Codice MS. Is. Vossii qvem ab avunculo suo Jacobo Gronovio utendum acceperat, primus edidit notasqve suas & Romuli fabulas addidit *Jo. Fridericus Nilant*, Lugdun. Bat. 1709. 8. * Ejuscemodi fabulas in prosam leviter è Phædro solutas in codice Divionensi qvoqve Gudius reperit, à qvo restitutas primus Clariss. Burmannus edidit qvinqve, in prioribus Phædri editionibus haud obvias.

Laur. Abstemii, Hecatomythium utrumqve, † qvorum prius A. 1498. alterum A. 1505. primum edidit, prodiit etiam Tiguri in 8. sine anni nota cum Æsopi fabulis qvas Hermannus Canonicus S. Augustini ait ex oratione ligata se in solutam vertisse, nec non fabulis Aniani qvas Hadr. Barlandus & idem Gvilelmus in

* Memoires de Trevoux A. 1712. Jul. p. 1369.

† Vide Menagiana T. 4. p. 203.

proſam tranſtulit, fabulisqve Æſopi qvas verterunt Laur. Valla & Rimicius: nec non fabulis excerptis è variis ſcriptoribus.

Phædrus Pariſ. 1629. apud Sebaſt. Chapeletum, forma minore.

320 Phædrus cum *Gallica* verſione proſaria *Albini* (D. de Saint Aubin, ejusdem qvi Terentium qvoqve Gallice tranſtulit) Pariſ. 1647. 12. Hanc verſionem cum animadverſionibus in eam ſuis, etiam Phædro ſecundum à ſe recenſito atqve illuſtrato adjunxit *Tan. Faber* Salmur. 1665. 12. qvæ editio recuſa Anno 1673. 1689. &c.

Jo. Scheferus Phædrum primum cum notis ſuis perqvam eruditis & *Franciſci Guieti* Andegavenſis caſtigationibus edidit Upſal. 1663. 8. qvam editionem habeo notatam paſſim manu Gudii. Deinde iterum recenſuit Anno 1663. & tertio 1673. Hamburg. 8. in qvibus duabus poſterioribus editionibus non raro Tan. Fabrum caſtigat, & in tertia addidit Freinshemii indicem ex editione Argentoratenſi de qva ſtatim dicam. Recuſus eſt Scheferi Phædrus Hamburg. Anno 1686. 1693. 1706. 8. habetqve ſubinde adjunctam Gallicam Albini verſionem.

In editione Ratisbonenſi 1657. 8. qvam notis & indice illuſtravit *Jo. Henricus Urſinus*, nonnulla reſciſſa ſunt, qvæ adoleſcentum pudori obeſſe vir præſtantiſſimus exiſtimavit.

Jo. Lud. Praſchii notæ ad Phædrum. Gieſſa 1660. 8.

Cum

Cum notis *Alexandri Arnoldi Pagenſtecheri.*)uisburg. 1662. 8.

Phædrus cum hiſtoria congruente ad ſingu-ıs fabulas ex veterum ſcriptis annotata, poſtu-nisqve *Jo. Freinshemii* animadverſionibus, qvi-ıus inſertæ notæ Rittershuſii, Rigaltii, *Buch-eri* & copioſiſſimo indice, Argentorati 664. 8. lucem vidit, cura Henrici Holſtii,)ani.

Phædrus ex recenſione *Jo. Friderici Kœberi* Jen. 685. 12.

Phædrus in uſum Delphini ex editione *Petri)aneti* Pariſ. 1675. 4. recuſus eſt Londini in 8. ;ujus Daneti paraphraſin etiam Phædro ſuo no-is Hiſtoricis, ritualibus, moralibus & Philo-ogicis in uſum ſcholarum illuſtrato ſubjunxit *)an. Hartnaccius*, Rudolphiſtadii Anno 1696. 8. 321
Hic Hartnaccius Anno 1708. defunctus. Eo-iem anno 1696. Francof. 8. vulgavit Phæ-irum cum Germanica ſua expoſitione, & imi-ationibus ad elaborandum tironi propo-ıendis.

In Anglia primus Phædrum recenſuit & ,ond. 1668. edidit *Chriſtophorus Waſe*, idem ujus eximium de ſenario librum habemus. 'oſtea Londini 1701. & 1708. 8. *Thomas John-ın* Phædrum vulgavit notis ſelectis erudito-um illuſtratum, ſubjecto omnium verborum ndice & 1714. 8. adjuncta perpetua paraphraſi. ;ed & *Samuel Hondly*, ſcholæ Norvicenſis magi-ter jam A. 1703. 8. Londini ſecundum fabu-

las Phædri notis ſuis illuſtratas emiſit. Et noviſſime ex recenſione *Michaëlis Maittaire* non modo in corpore Poëtarum Latinorum Lond. 1713. fol. ſed & ſeparatim Phædri & Avieni fabulæ excuſæ Lond. 1713. 12. Elegantiſſimi qvoq; Viri *Davidis Hoogſtratani* Phædrum minori forma iteratis curis recenſitum & illuſtratum Londinenſes recuderunt, à qvo tempore idem vir doctus tertium fabulas Phædri Anno 1706. 12. Amſtelodami edidit cum novis notis, in qvibus præcipue qvæ ad leges carminis jambici intelligendas faciunt erudite obſervavit vulgo neglecta.

322 Phædrus cum Sympoſii aliorumqve ænigmatis, *Christiani Junckeri* notis brevibus & perſpicuis ad modum Minellii illuſtratus. Lipſiæ 1700. 12.

Cum notis *Jo. Georgii Walchii*, & diſſ. ejus de ſtylo Phædri 1712. 12. additis Græce & Latine Antonino Liberali fabulisqve Gabriæ: Latine vero P. Syri mimis & Sympoſii ænigmatis.

Ex recenſione *Gotfridi Richteri*, cum præfatione de locis qvibusdam Phædri per Criticos ſollicitatis, locuplete indice, judiciis de Phædro & editionum ſyllabo. Jen. 1718. 12.

Phædri editio ſine notis ex *Petri Burmanni* recenſione, cum locuplete indice Hagæ Com. 1719.

Verſiculos qvos hinc inde excidiſſe, lectores aſteriſcis appoſitis monentur, Chriſtophorus Hau-

Hauptius, Rector Scholæ Grimmensis supplere instituit ex ingenio, sed eos Phædrus si revivisceret pro suis, opinor, non agnosceret. Vide Miscellanea Lipsiensia A. 1716. 8. edita Tom. 1. p. 259. seq. Aliud supplementum fabulæ primæ secundæqve libri qvinti, & ad Phædri colorem propius accedens addidit interpolator versionis Gallicæ qvam mox referam excusam Amst. 1712. 8. Parum qvoqve probabiles mihi visæ sunt emendationes sive interpolationes locorum Phædri, qvas vir doctus sed ingenio indulgens suo inseruit Diario literario Hallensi, (Neue Bibliothec) parte XXVII. pag. 603. seq.

Phædrus cum versione *Gallica* * & animadversionibus, ordineqve constructionis in puerorum usum per numeros singulis vocabulis impositos notatis. Paris. 1702. 12. Huic editioni additæ octo fabulæ è Gallicis *Fontani*, qvi inter plurimas qvas ingeniose vel excogitavit vel expressit Gallico carmine, qvadraginta amplius fabulas è Phædro mutuatus aut imitatus est.

Gronoviana, de qva Vol. 1. p. 332. dixi, editio lucem vidit Amst. 1703. 12. De Burmanniana cum integris Variorum notis repetita non sine auctario Amst. 1718. 8. vide Massoni Historiam Criticam Reip. literariæ T. 15. p. 398.

Phædrus cum notis selectis variorum, Dispontini, Gronoviorum, Kœberi, Hoogstratani &c. Tiguri 1713. 8.

* Journal des Sav. 1702. Jul. p. 29. seq.

FabulæPhædri LVIII. *Gallica* & *Germanica* prosa Hamburg, 1707. 12. cum fabulis politicis Pilpæi & aliorum. *Belgica* versio Joannis Hilaridis prodiit Doccomii Anno 1695. Belgico carmine præter Davidem Hoogstratanum Amst. 1704. 4. donavit Jo. Jacobus Slaterus. A. 1718. *Germanico* * Salomo Francke, Secretarius Vinariensis. Jen. 1716, 8. *Anglica* prosa, Thomas Dyche, Lond. 1715.

In fabularum Æsopiarum delectu qvem Oxoniæ Anno 1698. nitidis typis excudi curavit A. Alsop, fabulæ *Græca* Planudis prosa qvotqvot respondentes reperiri potuerunt fabulis singulis Phædri præmittuntur, utili adolescentibus & jucundo ad comparandum utriusqve lingvæ usum consilio.

Cum notis Germanicis *M. Gabrielis Schumanni*, laudabili studio in tironum usus concinnatis Halæ Sax. 1715. 12. Dissertationem de Phædro qvam huic editioni præmittere voluit, deinde vulgavit in nova Acerra Philologica p. 167. seq. Hall. 1715. 8.

Phædrus cum Metaphrasi *Gallicis versibus* non infeliciter composita à Deniseo, ** additis notis. Paris. 1708. 8.

Cum prosaria versione Gallica tota propemodum nova sive reficta & Tan. Fabri notis emendatius excusis atqve P. Syri mimis Amst. 1712. 8. Cum

* Neue Bibliothec LVII. p. 390. seq.

** Mem. de Trev. A. 1707. p. 184. & A. 1708. pag. 785. Journal des Sav. 1708. Maj. p. 258.

Cum brevibus notis *Jo. Christophori Wolfii*, vindiciisqve Gudianis adversus Jac. Gronovium. Flensburg. 1709. 8. Cæterum norit lector, fabulam qvæ incipit:

Ranæ paludis incolæ, ambiguum genus,

non esse antiqvi auctoris, nedum Phædri ut persvasum Tho. Crenio T. 2. methodor. pag. 403. sed superbam vanamqve satiram hominis Jesuitæ Galli, * compositam circa An. 1670. cum Rex Galliæ bellum in Batavos instrueret. Vide artem metricam ab uno è societate JESU jam qvartum editam Viennæ Austriæ 1703. 8. in qvo libro pag. 274. fabula illa sub titulo *appendicis ad fabulas Phædri ex Bibliotheca Leidensi* tanqvam exemplum descriptionis Poëticæ bellum contra Batavos à Gallis initum A. 1670. allegorico mytho exponentis integra legitur.

Jac. Tollii editio fabularum Phædri, cujus spem facit in dedicatione fortuitorum, non vidit lucem.

Fontanus Phædro se inferiorem in fabulis scribendis esse confessus est: Fontenellus ait eum tam sinistre de se judicasse *par bestise*; præjudicio occœcatum. Assentitur non inferior Fontano ne qvidem familiari jocandi suavitate Mottæus. Dubitabunt alii, modestius ita de se Fontanus an verius judicaverit.

CA-

* Jo. Commirii, in cujus poëmatis postumis exstat p. 134. Et versa Gallice in libro: recueil de vers choisies par le Bouhours p. 17. nec non in alio, fables chosies V. partie p. 28.

CAPUT IV.

DE A. CORNELIO CELSO.

Index Scriptorum & Medicorum à CELSO laudatorum.

Hera-

So-

De Celso videndus Jo. Rhodius in Celsi vita qvæ iteratæ editioni dissertationis ejus de acia * (Hafniæ A. 1672. 4.) à Thoma Bartholino adnexa, atqve exinde etiam Celso Almelooveenii præmissa legitur, & Daniel Clericus in Historia Medicinæ edita Gallice Amstelod. 1702. 4. part. 2. pag. 217. seq. Præcipuos auctores Celsus Hippocratem & Asclepiadem Methodicum secutus est, & libris duobus postremis Chirurgica præcepta præclare tradit. Methodica sectæ non per omnia fuisse addictum, uti nec dogmaticæ, probat J. Conr. Barchusen in Historia Medicinæ, Amst. 1710. 8. p. 265. Ex eo autem qvod *Cornelium Medicum* appellat Galenus, IX. 5. κατὰ τόπυς, non sequitur *Medicam artem*

* Recusa etiam Lundini Scanorum 1691. 4. ut me monui Clariss. Schœtgenius.

artem exercuisse, sed ita vocare potuit, tantummodo qvod *Medicam artem* scripsit, sicut *artem Militarem* qvam memorat Jo. Sarisberiensis VI. 19. policratici: vel *Rhetoricam* in qva sæpe citatur à Qvintiliano, aliisqve. Idem Qvintilianus X. 1. *Scripsit non parum multa Cornelius Celsus Scepticos secutus, non sine cultu ac nitore.* Sed & *qvædam Rhetorica Celsi*, inqvit Jo. Rhodius, *nostra etate, Sixti Popmæ studio feruntur emissa.* Atqve in Valerii Andreæ Bibliotheca Belgica Sixtus Popma eruisse in lucem & illustrasse traditur Cornelii Celsi *librum de arte dicendi*, Coloniæ 1569. Illum fateor me nunqvam vidisse, neqve in Rhetoribus antiqvis Pithœi occurrit. Daniel Clericus p. 219. vocat *fragmenta Rhetoricæ*, ex Rhodii ut suspicor verbis, neqve enim ipse illa videtur oculis usurpasse. *Libros ad Herennium* Celso taibuendos non esse, jam supra p. 108. annotatum a me memini.

In Codicibus MSS. ut Gudiano, ante librum primum Celsi de arte Medica scriptum est: *Artium liber sextus, idemqve Medicinæ primus.* Cæterum ex primis Celsi verbis colligas libros proxime præcedentes fuisse de agricultura.

Almelooveenianæ editioni præmittitur Celsi effigies, ex iconibus Joannis Sambuci deprompta.

Aliis Celsis Vol. 1. p. 323. à me commemoratis adde Celsum cujus obitnm luget Ovidius 1. de Ponto, elegia 8. Celsum eloqventiæ studiosum ad qvem Libanii lib. 1. Epist. 41, & cujus

Epist. 87. & alibi meminit. Celsum puerum in qvem S. Paulini Nolani panegyricus, carm. 15. Celsum Mediolanensem ad qvem Ennodii Epistola decima libri IX. S. Celsum, Archi Episcopum Armachanum, defunctum A. 1128. de qvo Bernardus Claraevallensis in vita S. Malachiae c. 10. & Papebrochius in Actis Sanctor. 6. April. T. I. p. 619. seq. De nostro, opinion Celso Sidonius carm. 23.

Qvid Celsos, Senecas, loqvar, vel illum
Qvem dat Bilbilis alta Martialem.

327 Post primam editionem Celsi à Nicolao impressam Florentiae 1478. fol. proxima fuit Mediolanensis A. 1481. fol. per Leonhardum Pachel & Uldericum Sinczenzeler, qvam video memorari in Bibl. celeberrimi Almeloveenii qvae A. 1713. Amstelodami distracta fuit. Eandem qvoqve annotare non praetermisit vir praestantissimus Mich. Maittaire in Annalibus typograph. p. 161.

Aldinae editionis perqvam nitidae Ann 1528. 4. exemplum in membrana impressum veniebat in auctione Gudiana sedecim marc Lubecensibus. Medicos vero antiqvos atqv in his Celsum ex eadem Aldi officina edito Anno 1549. fol. & à *Nic. Nancelio* collatos cum aliis codicibus, & propriis ejusdem conjectu ris emendatos Schurtzfleischius ὁ μακαρίτης e eadem Bibliotheca marcis amplius qvinqva ginta comparavit pro serenissimo Duce Gotha no, in cujus Bibliotheca hodie conspicitur.

I

In Bibl. Menarſiana pag 36. Celſus MS. in membrana nuper Hagæ veniit. In Almelooveeniana, Celſus excuſus Haganoæ 1528. 8. cum notis variis MSS.

Prodiit etiam Celſus Lugd. 1542. 8. Tornæſianam vero editionem Lugd. Anni 1554. 12. qvi liber ejusdem Gudii fuit, habeo cum adſcriptis notis & emendationibus ex codice *Joſephi Scaligeri* & excerptis *Joannis Walæi* ex Codice Regis Galliæ: Et Scaligerum qvidem Celſi editionem molitum teſtatur Franciſcus Vertunianus in Epiſtola Hippocrati de capitis vulneribus præmiſſa, Walæum vero Colomeſius in Gallia Orientali p. 116.

Meliorem Celſi editionem hactenus Clariſſimo *Almelooveenio* debemus, qvæ poſt priorem Anni. 1687. 12. recuſa eſt Amſtelod. 1713. 8. Hanc ubi referunt Diarii Pariſienſis auctores,* argumenta librorum Celſi ſuccincte & eleganter exponunt.

Eodem anno 1713. 8. Celſus editus eſt Jenæ cum *D Georgii Wolfgangi Wedelii* præfatione, qvi Celſum Medicum fuiſſe, & artem Medicam feciſſe non dubitat.

Elegantias latini ſermonis ex Celſo collegit & ordine litterarum digeſſit *Jacobus Pontanus* S. J. Tom. 4. progymnasmatum p. 409. ſeq.

Sunt qvi Celſum & Salluſtium *Græce* verſos commemorant à *Benedicto Averano* Florentino qvi A. 1707. diem obiit.

* Journal des Savans 1715. Januar. p. 16.

Qvi librum primum Celſi de ſanitate tuenda commentario illuſtravit, *Jodocus Lommius* Medicus Bruxellenſis, ſimilia etiam in cætoros Celſi libros paraverat, qvæ lucem non viderunt.

Dolendum eſt non Jo. Rhodii modo ſed & Tho. Bartholini editionibus fata interceſſiſſe. *Rhodius* qvidem cui *Hippocrates Romanus* nuncupatur Celſus c. 16. libri de acia, optimos Codices conſuluiſſe ſe teſtatur, ut Florentinum Mediceum, & alios Venetos Tolentinorum Clericorum Regularium & B. Antonii, Ambroſianum qvoqve Mediolanenſem, & Salisburgenſem, itemqve Codices Jo. Vincentii Pinelli, Caroli Moroni, Caroli Sponii, Lazari Bonamici & emendationes Jo. Caji celebris Britanniæ Medici. *Bartholinus* lectionibus à Rhodic collectis & indice ejus in Celſum locupletiſſimo, qvalis in Scribonium Largum exſtat, adjutus Celſum commentariis Medicis & Philologicis illuſtraverat, qvi in incendio Hageſtadano perierunt. *Nicolaus* qvoqve *Blancardu* dedicatione Arriani ſui notas in Celſum ſcripſiſſe ſe teſtatur, qvas in turbis Zeelandiæ ſurreptas ſibi qveritur. Lexicon deniqve in Celſum, commentariumqve exſpectamus à *D. Jo. Jacobo Baiero* Medicum Altorfino clariſſimo.

329 Qvod Celſi *veterinariam* * nonnulli memorant, fortaſſe nonnihil ejus argumenti, perinde ut Columella, Vegetio de mulomedicin ideo laudatus, attigerat in libris de agricultura, ſed jampridem deperditis. CAI

* Vide Hieron. Merçurialem IV. 2. Var. Lect.

CAPUT V.

DE P. VALERIO MAXIMO.

Publici prænomen Valerio vindicandum non dubitabat Marqvardus Gudius auctoritate Codicis Medicei. Igitur ad alium ſpectat inſcriptio vetus, ſi vetus, qvam affert Gaudentius Merula lib. 1. de Gallorum cisalpinorum antiqvitate c. 4. Ad pap. 330

M. VALERIUS MAXIMUS
SACERDOS
D. S. I. M. STUD
ASTROLOGIÆ
SIBI ET SEVERIÆ APR
UXORI
H. M. H. N. S.

In Codice Leidenſi tamen Valerium Maximum Marci prænomine inſigniri video. Maximi cognomen commune apud Romanos Valeriæ genti & Fabiæ & Calviſiæ aliisqve. Vide viz. Spanhemium de uſu numismat. T. 2. edit. novæ p. 46. 65. 72. &c.

Sub Sexto Pompejo in Aſia militavit Valerius, hinc & Pompejum extinctum vehementer dolet, laudatqve IV. 7. ult. Laudatur à Petro Bleſenſi & aliis junioribus. Saxonem Grammaticum diligentem ejus imitatorem fuiſſe obſervavit Jo. Iſaacius Pontanus Epiſtolis ad Stephanum Stephanium in ſylloge Epiſtola-

rum Lugd. Bat. Anno 1708. 8. editarum ab Antonio Matthæo p. 374. seq. 433. seq. & à Stephanio in prolegomenis ad Saxonem cap. 18 & in notis passim. Ineptum verborum & sententiarium affectatorem dixit Valerium Josephus Scaliger, qvod ejus dictum probat Janus Rutgersius, qvem si placet vide VI. 16. Var. Lect pag 597. seq. In historia qvandoqve lapsum observavit Car. Sigonius lib. I. emendationum contra Robertellum pag. 65. Qvoniam omnium manibus terebatur hic scriptor, ideo prodigiosissime corruptum & glossematis interpolatum ad nos pervenisse notat Franciscus Modius Epist. 54. & 96. novantiqv. lect. *Passim*, inqvit vir doctus, *in Valerio observavimus pronominum ellipsin, Græcis qvoqve usitatam. At imperiti homines de suo illa intruserunt fulciendis sententiis, qvod semel dictum volumus de hoc scriptore.*

Fulbertus Carnotensis * Epist. XCVI. ad Robertum Francorum Regem affert ex *Valerio Ruso* in libro memorabilium capitulo qvarto de prodigiis, qvæ apud Valerium Maximum lib. 1 memorabilium cap. 6. de prodigiis n. 5. leguntur.

331 Brevitati studuisse se Valerius innuit lib. IV cap. 1. 12. *Sentio qvos cives qvæqve facta eorum ac dicta qvam angusto ambitu orationis amplectar. Sed cum magna & multa breviter dicenda sint de claritate excellentibus viris, sermo infinitis personis rebusque circumfusus utrumqve præstare non potest. Itaqve proj*

* Tom. XVIII. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 26.

propositi qvoqve nostri ratio non laudanda sibi omnia sed recordanda sumsit. Harduini tamen judicio non Valerii sed epitomatoris sunt, qvæ à Cuspiniano primum (qvo nomine ipsi Aldus gratulatur) è MS Vindobonensi restituta & 2. MSS. Regiis tertioqve Remensi S. Dionysii Canonicorum Regularium & in Petri Danielis Codice aliisqve qvibusdam haud obvia, leguntur à num. 5. extern. cap. 1. libri 1. ad cap. 5. ejusdem libri 1. qvod de ominibus est, præfationibusqve & egressibus Valerio usitatis sunt destituta.

Julium Paridem non epitomatoris nomen esse sed librarii, bene mihi videntur annotasse Memoriarum Trevoltinarum auctores A. 1714. pag. 51.

Julii Honorii † epitomata super novem libros Valerii Maximi, impressa esse Lipsiæ, ubi tunc Honorius vivebat 1503. 4. monuit me Clariss. Schœtgenius.

In Codice Heinsiano A. 1421. scripto Gu- 32
dius observavit post librum nonum seqvi: *Libri X. capitulum 1. de prænomine.* Illud de nominum ratione fragmentum Pighius recensuit ex editione Philippi Nucii Antvverp. 1566. qvam cum veteribus codicibus commisit. Salmasii commentarium inchoatum in Arnobium, qvo fragmentum illud insigniter illustravit, edidi in tomo secundo operum S. Hippolyti Martyris, Hamb. 1718. fol.

† Alii hunc M *Jo. Honorium* Bohemum appellant. Vide ren. Tom. 6. animadvers. p. 38.

Cum Salmasio conferendus Ez. Spanhemius diss. X. de usu numismatum Tom. 2. edit. novæ qvi fragmentum hoc *T. Probo* tribuit pag. 40. 41. 77. &c.

333 *Dionysii de Burgo* expositiones MSS. in Valerium exstant in Bibliotheca Remensi, in Monasterio S. Remigii, & Uratislaviæ in Bibl. Rhedigeriana. Fuerunt etiam in Menarsiana pag. 64. ubi auctor male vocatur *Franciscus de Burgos.*

334 Valerius Maximus prodiit primum Moguntiæ per Petrum Schoyffer de Gernshem, Anno 1471. fol. qvæ editio princeps ex Perizonii legato servatur in Bibl. Leidensi. Eodem anno recusus per Vindelinum Spirensem Venetiis 1471. fol. a) atqve iterum Venetiis 1474. fol. per Johannem de Colonia ac Joh. Manthem & in nobilissima Paris. 1475. fol sine nomine typographi, & Bononiæ 1476. fol. ad petitionem Sigismundi de Libris.

Ex emendatione *Boni Accursii* Pisani, Venet 1478. fol. & Mediolani 1480. fol. per Leonardum Pachel & Uldericum Scinczenzeller.

Cum *Omniboni Leoniceni* Vincentii, qvi medio sæculo XV. claruit, expositione Venet 1482. fol. per Joannem de Forlivio & socio ejus, & Mediolan. 1487. fol. per Leonh. Pachel & Uld. Scinczenzeller Theutonicos.

E

a) Mich. Maittaire Annal. typograph. p. 91. 107. 11 120. 132. 156. 168. 203.

Ex recensione *M. Antonii Sabellici*, cum *Oliverii Arzignanensis* Vicentini commentario Venet. 1487. fol. arte & impensis Joannis Forliviensis Gregoriiqve fratrum, atqve deinde sæpius, ut 1497. 1503. &c.

Cum commentario Oliverii Arzignanensis & *Theophili*, Mediolan. 1508. 1510. & additis *Jodoci Badii Ascensii* familiaribus interpretationibus ibid. 1513. *Sub Theophili nomine Arcadicus latet*, ajunt in titulo Mediolanenses, *cujus rabiem hac in editione coërcuit Antonius Lenas.*

Prodiit iterum Valerius cum commentariis Oliverii, Badii &c. Venet. 1558. 1565. fol. & sine illis ab Aldo 1502 & 1508. & Lipsiæ 1514. fol. per Melch. Lottherum, & Paris. 1517. tum Selestadii 1520. 4. apud Lazarum Schurerium, qvam editionem à Johanne Kukio sive Cauchio Trajectensi cum veteri Codice Batavo collatam, qva Pighius usus olim est, accepi ex auctione Gudiana.

Valerius Maximus ex ædibus hæredum Asulani Venet. 1534. 8. vidit etiam lucem Moguntiæ A. 1538. 8. & Basil. 1540. 8. & ex recensione *Sebast. Corradi* atqve cum ejus notis, Venet. 1545. 1564. 8. &. 1605. 8. qvam postremam editionem Clariss. Perizonius collatam cum Codice MS Bibl. secretæ Julii II. Pontificis, legavit Bibl. Leidensi. Ab eodem etiam legata est Pariensis A. 1545. 12. collata cum MS. chartaceo Cornelii Tollii, nec non Duacensis A. 1619. 4. collata cum duobus MSS. & cum variis

 Lect.

Lect. è codice MS. Lipsiensi & Jani Dousæ conjecturis. Eidem additæ plures Perizonii ipsius notæ atqve index rerum & verborum.

Præterea lucem vidit Valerius Basileæ, 1556. fol. cum scriptoribus aliis qvi exempla virtutum & vitiorum edidere, sunt autem hi: 1) *Nicolai Hanapi* † Patriarchæ Hierosol. exempla virtutum & vitiorum ex utroqve Test. 2) Valerius Max. 3) *Æliani* variæ Historiæ Græce cum Herm. Vulteji versione. 4) *M. Antonii Coccii Sabellici* exemplorum libri decem. 5) *Baptistæ Campofulgosi* dictorum factorumqve memorabilium †† libri novem. 6) *Parthenii* Erotica Græce cum Jani Cornarii versione. 7) *Guidonis de Fonte Nayo* Bituricensis liber variorum exemplorum, scriptus A. 1516. 8) *M. Maruli* * Spalatensis de vita religiose per exempla instituenda libri sex. 9) *Heraclides* de poli-

† Lucem viderant separatim Lugd. 1554. 12.

†† Prodierant separatim Mediolan. 1509. & plus simplici vice postea Coloniæ, Parisiis, Antwerpiæ.

* Lucem viderunt Latine Basil. 1513. 4. & Italice versi à Remigio Florentino, Ord. Prædicator. Venetiis 1601. 4. Valerii Max. vestigiis etiam insistunt *Richardus Dinothus* Normannus Constantinus in libris VIII. locorum communium historicorum de rebus & factis memorabilibus, Basil. 1580. 8. *L. Domitius Brusonius* Contursinus Lucanus rerum memorabilium libris VII. Francof. 1600. 8. *Andreas Eborensis* Lusitanus in exemplis memorabilibus, Colon. 1593. 12. *Nicolaus Vernulaus* virtutum Austriacarum libris III Lovan. 1640. 4. *Jo. Conradus Dietericus* in Ethica paradigmatica Jen. 1670. 8. Alios retuli infra ad pag. 337.

politiis, Græce & Latine è Jo. Stobæi florilegio. 10) *Julii Frontini* ſtratagematon libri IV.

Cum *Claudii Mitallerii* notis Lugd. 1576. 12.

Cum notis *Pighii* & *Lipſii* Lugd. 1512. 12. & cum notis Lipſiii Lugd. Bat. apud Franciſc. Hegerum 1640. 12.

Ex recenſione *Chriſtophori Coleri*, qvi Valerium 325
ad exemplar Petri Danielis pridem Ravennæ emendatum à Ruſticio Helpidio Domnulo V.C. contulit & animadverſionibus atqve indicibus auxit, Pighiiqve & Lipſii notas addidit Hanov. 1614. 8. Auctior eſt editio Wecheliana Francof 1627. 8. cui & annotationum ſuarum novam appendicem atqve Seb. Corradi ſelectas animadverſiones Colerus adjunxit. Hanc poſſideo collatam à Viro Clariſſimo Marqvardo Gudio cum Codicibus viginti amplius, qvorum notiam his verbis præfixit:

B. 1. *ſcriptus in folio, exſtat Avarici Biturigum apud Nicolaum Catharinum, Advocatum Regium. In fine libri notatur deſcriptoris nomen & ætas his verbis*: Anno Domini noſtri JEſu Chriſti milleſimo cccc octavo Ego frater Johannes de Barrio Ordinis Minorum, conventus Mirandæ in Vaſconia, oriundus de Galano iſtum Valerium Maximum Pariſius ſcripſi. Et inceptum in vigilia Pentecoſtes, in vigilia S. Laurentii conſummavi in honore ſanctæ Trinitatis & totius curiæ cœleſtis. Amen.

B. 2.

B. 2. *Secundus Bituricensis codex litera majori & eleganti sed corruptissime scriptus, volumen vastum, tamen non magni pretii: manus ipsa valde recens: deerat initio unum folium. Desinebat statim libro nono, neqve ibi reperiebatur capitulum de prænomine ex libro decimo. Habuimus hunc librum ex Bibliotheca S. Sacelli Bituricensis, sed tantum inspeximus.*

C. *Remis extat in Bibliotheca Canonicorum Ecclesiæ Cathedralis. Volumen in membrana, fol. manu recenti scriptum. Erant in hoc etiam tantum qvatuor primi libri cum eodem commentario, & plane conveniebat cum illo altero Codice Bibliothecæ Remigianæ, ut alterum ex altero descriptum appareret, fortasse eadem manu, nam litera nihil differebat.*

D. *Hunc habuimus ex Bibliotheca S. Dionysii Remensis, qvæ est Canonicorum Regularium. Ejus copiam nobis fecit Joannes Bragælonne, juvenis domo & eruditione conspicuus. Codicem Valerii neqve dum facile meliorem vidi, sed temporis inopia totum conferre non licuit. Scriptus erat in membrana, 4. manu satis bona, qvæ trecentorum annorum ætatem præ se ferebat.*

F. 1. *Codex in folio membranaceus ex Bibliotheca Eminentissimi Cardinalis Francisci Barberini sub num. 1956. Scriptus erat litera crassiori, & satis clara, ætatemq; videbatur præ se ferre trecentorum annorum. Habebat in margine explicationes & glossas, ubi qvædam non prorsus contemnenda.*

F. 2. *Codex membranaceus in fol. ex eadem Bibliotheca Eminentissimi Cardinalis Francisci Barberini*

sub

ſub. n. 1955. Scriptus litera mediocri & rotundiori, ejusdem propemodum ætatis cum ſuperiori. Gloſſulas habebat interlineares, ſed nullas marginales.

G. Codex Eccleſiæ Cathedralis Harlemenſis, qvem deſignamus litera G. qvia uſum ejus nobis procuravit V.CL. Joannes Fredericus Gronovius. Scriptus in fol. pergamen. literis æqvalibus & nitidis. Præ ſe ferebat annos prope qvingentos. Latebat Valerius inter varia opuſcula iſtius voluminis, videlicet iſta: 1. Liber de vitis Philoſophorum cujus hæc inſcriptio: Liber de vita ac moribus Philoſophorum Poëtarumqve veterum ex multis libris tractus nec non breviter & compendioſe per venerabilem virum M. Walterum Burley compilatus incipit feliciter. 2. Euſebii Chronicon Hieronymian. 3. Hieronymi liber de Viris illuſtribus. 4. Valeribus Maximus. 5. Senecæ Epiſtolæ ad Paulum. Ejusdem de IV. virtutibus ad Paulum. Ejusdem de copia verborum. Ejusdem de morte Claudii Cæſaris. Ejusdem proverbia ad ordinem Alphabeti. 6. Alani qvædam opuſcula. De vita Curialium Dialogus ſuper deploratione Galliæ calamitatt. &c. *In fine libri ſcriptum erat:* Hos libros comparavit Raphaël de Marcatellis, Abbas Sti Bunonis & Baccalaureus S. Theologiæ formatus, Pariſ. A. 1463.

H. 1. Eſt primus codex qvem habuimus à V. A. Nicolao Heinſio. Erat forma in fol. membranaceus, litera ſatis aperta. Ex veſtigiis qvibusdam ſubobſcuris apparebat fuiſſe olim hunc librum ex Bibliotheca Marchionis Eſtenſis.

H. 2.

H. 2. *Debemus similiter hunc Codicem Heinsio scriptum in menbrana, forma qvarta, litera per librariorum compendia difficiliori & fugienti. In frontispicio libri grandis erat index foliorum circiter triginta in Valerium, secundum literas Alphabeti. Hunc seqvebatur Gens Cornelia & explicatio aliorum qvorundam nominum & dignitatum Romanarum. Exaratus erat, ut annotabatur, Anno MCCCC XXI. à die 21. April. usqve ad diem 4. Jul.*

J. *Codex membranaceus in fol. qvi videbatur scriptus annis abhinc trecentis. Extat in collegio Romano Jesuitarum. Fuit olim ex Bibliotheca Mureti Inscribitur :* Valerii Maximi factorum & dictorum memorabilium Urbis Romæ externarumqve gentium. Incipit liber primus ad Octavianum Imp.

L. 1. *Ex Bibliotheca Regia Parisiensi, fol. in membrana.*

L. 2. *Ex eadem Bibliotheca Regia : uterq; recens.*

L. 3. *Ex eadem Regia Bibliotheca : melioris notæ & vetustior.*

L. 4. *Ejusdem Bibl. Regiæ : bonæ fidei, annorum circiter 350. Cum duobus his posterioribus libros aliqvot Valerii contuli.*

M. 1. *Mediceus primus, forte 400. annorum.*

M. 2. *Mediceus secundus in fol. ante ducentos annos ex Codice antiqvo scriptus in cujus fine legitur.* Liber Poggii secretarii summi Pontificis, qvem vendidit Joanni Cosme. *Hic Codex habet prænomen Valerii Publius.*

M. 3

M. 3. *Mediceus tertius, in folio, trecentorum annorum. Habet in fine aliqvid ex Epitoma illa libri ut ajunt X.*

M. 4. *Mediceus qvartus, fere ejusdem cum antecedenti ætatis in fol.*

M. 5. *Mediceus qvintus, codex recens & vix ducentorum annorum.*

M. 2. *Mediceus sextus, in fol. paulum excedit ducentos annos. In fine legitur:* Liber Petri de Medicis Cos. Fil.

P. 1. *Primus Codex Vaticanus S. Petri scriptus in fol. pergamen. annorum circiter* 400. *Continetur in Bibliotheca veteri Vaticana sub num.* 1928.

P. 2. *Secundus Vaticanus longe recentiori sed multo etiam elegantiori manu in membrana scriptus. Refertur num.* 5209.

R. *Codex Remensis in monasterio S. Remigii. Continebat tantum qvatuor libros Valerii cum commentario nescio cujus, nam certe non erat* Dionysii de Burgo, *qvi statim citatur initio:* Incipit primi libri Valerii Maximi procœmium qvod secundum Magistrum Dionysium de Burgo hujus libri expositorem pro æmulis ponitur, qvi consveti sunt librorum auctoribus detrahere: ad eos reprimendos &c. *Sed qvisqvis ille commentator ut nugator est, certe Dionysio nihil se meliorem ostendit. Liber in folio pergamen. manu valde recenti scriptus est. Servabantur in eaden Bibliotheca* commentarii Dionysii de Burgo, *duobus permagnis voluminibus in membrana, manu similiter admodum recenti.*

centi. Explicat novem libros Valerii, sed textum ipsum omisit. Non præmittuntur commentario nisi prima verba paragraphorum Valerii, cujus textum deinde mire laceratum & corruptum Dionysius inter glossarum suarum spinas interserit. Incipit: Reverende in Christo patri suo & suo Domino specialissimo Dom. Joanni de Columna, divina providentia St. Angeli Diacono Cardinali Fr. M. Dionysius de Burgo St. Sepulchri Ordinis Fratrum Heremitarum Sti Augustini cum omni subjectione & reverentia filiali se totum &c.

V. 1. *Codex Isaaci Vossii in membrana, fol. annorum circiter trecentorum.*

V. 2. *Codex optimæ notæ, forma qvadratus in membranis, sed mutilus, olim Petri Puteani, nunc ejusdem Vossii, excedebat ætatem annorum* 500. *Erant antiqva manu ad marginem adscriptæ variæ lectiones ex alio Codice.* Hactenus Gudius.

Valerius Max. cum *Claudii Mitallerii* notis, Lugd. 1576. 12.

Cum notis Pighii & Lipsii. Lugd. 1612. 12.

Cum notis Varior. ex editione Antonii Thysii. Lugd. Bat. 1655. 8.

Ad duos MSS. Anglicanos recensitos à *Jo. Isaacio Pontano* Amst. 1632. apud Dan. Elzevirium, forma minore.

Jac. Perizonii Valerio Maximo fata intercessisse dolendum est. *Cornelius Tollius* qvoqve Valerium cum MSS. pluribus commissum edere voluit circa A. 1654. ut ex Daumi Epi

:pistolis ad Jo. Andram Bosium pag. 16. didici, :d consilium ejus mors prævertit.

Germanice lucem vidit Valerius Everhardo 337
;vernero Happelio interprete, cum præf. D. .udolfi Cappelli τῦ μακαρίτυ, Hamburgi A. 676. 8.

InBibliothecaRhedigeriana, UratislaviæVa-:riiCodexMS.exstat pulcherrimis imaginibus ngulari artificio pictis, qvibus cujusvis libri :ordium ornatur, & versione liberiore veteri *illica* conspicuus. Vide Ephemerides litte-rias Germanice editas Lipsiæ A. 1710. sect. K. pag. 894. Geminus Codex fuit in Bibl. Me-ursiana pag. 64. Et geminum plane ejusdem operis codicem elegantissimum vidi Altonæ aud Rev. *Danielem Sassium* * Ecclesiastem di-ertissimum & bonorum librorum curiosum rspatorem. Habebat is enim Valerium Maxi-rum scriptum in membrana duobus majori-bis & crassiusculis Voluminibus in folio, sic ut ltinis Valerii capitibus Gallica responderent, & librorum singulorum auspicia imaginib⁹ e-lgantissimis illustrata oblectarent nova amœ-rtate lectorem. Hujus in operis qvod ære fio sibi Brugis Flandriæ Sassius comparavit, tmo altero ad calcem leguntur hæc verba: *Pr l' aide divine sans laquelle nulle chose nest droit-tnent continuee ne menee a fin, est la translation a* Valerius le Grant *terminee, laquelle commenca*

(Gg) *tres*

* Obiit A. 1718. mense Dec. Notitia Codicis MS. Valerii e:at etiam in Catalogo Bibl. Sassianæ p. 346.

tres reverend Maistre Simon de Hesdin * *Maistr en Theologie, religieux des Hospitaliers de Saint Je han de Iherusalem, qvi poursuivy jusqves au* septie me livre *au chappitre des strategemes & la laissa De la en avant jusques a la fin du livre je* Nicola de Gonnesse, *Maistre es ars & en Theologie ay pour suivy la dite translation au moins mal que jay peu du commandement & ordonnance de tres excellent & puissant Prince Monseigneur* le Duc de Berry & Dau vergne, *a la requeste de* Jacqvenin Couran *so tresorier, & ne doutenne que non style de translate soit si parfait comme est cellui de devant. Mais j prie à ceusx qui le liront, quils le me pardonnent, Ca*

* Genebrardus in Chronolog. ad A. C. 1404. memor Johannem de Hisdinio Hospitalarium. Cæterum Simon Hesdini versionem Gallicam librorum Valerii Max. laud etiam Lud à S. Carolo pag. 443. de Bibliothecis, & typ etiam exscriptam constat ex Bibliothecarum Gallicaru scriptoribus. Franciscus Crucimanius pag. 458. *Sim de Hesdin Docteur en Theologie, religieux des Hospitaliers S. Jean de Hierusalem, du temps de Charles V. Roi do Fran l'an* 1364. *ou environ. Il a traduit les sept premiers livr des exemples memorables de Valere le Grand, & les a annot & augmentez de plusieurs choses de son invention, le reste œuvres du dit Valere a esté chbevé de traduire par Nicolas Gonnesse, Maistre és arts & en Theologie. Le tout a esté prime a Lyon sur le Rosne l'an* 1485. *par Matthieu Huss in f de grand papier & contient* 220 *fueilles, de caracteres stards* Idem p. 345. *le dit Nicolas de Gonnesse acheva de t duire le dit livre en l'an* 1401. *per le commendement de M sieur le Duc de Berry, & de Auvergne Conte de Poictou & la requeste de Jaqvemin Coveaux son tresorier.* Glossas interprete additas testatur etiam Antonius Verderius Bi Gallicæ p. 1137.

ne suynne si expert es histoires comme il estoit. Et t finee lan mil CCCC. & uny, la veille Monseigneur int Michael larchangele.

MS Gallicam versionem Valerii Maximi in embrana servat qvoqve Jenæ Bibl. publica cademica, ut à Clariss. Struvio p. 182. introductionis in Hist. literariam fuit annotatum.

Novissime Parisiis 1713. 12. lucem vidit * alerius Maximus Gallice versus & notis illu-atus à Tarboichero.

Belgicam versionem Abrahamo Bogaarto bemus Amst. 1721. 8.

DeExnero, cujus exstat Valerius Christianus, 337
iqve A. 1624. diem obiit, videnda Jo. Helii Silesiographia T. 1. c. 7. p. 218.

Exempla Gallicæ Gentis, Valerii imitatione ripsit Gvielmus de Bellay, teste Francisco à Cruce p. 139. Bibl. Gallicæ. Joannes vero ancifcus Lauredanus in gloria Academiæ in-gnitorum p. 247. recepit se ad Valerii exem-um editurum dicta & facta Venetorum illu-ia, *i detti e fatti de' Venetiani.*

In *dissvasionem ad Rufinum ne ducat uxorem*, qvod scriptum sub nescio cujus Valerii nomine legi-r inter S Hieronymi Opera, T. 5. edit. Joannis arcianæi pag 337 commentarios Joannis vallensis & Nic. Triveti memorat Joannes landus de scriptoribus Britannicis pag. 307. 27.

* Memoires de Trevoux 1714. p. 49. Journal des Savans 714. p. 393.

CAPUT VI.

DE ASCONIO * PEDIANO.

CASP. BARTHII

Index Scriptorum laudatorum ab Asconio Pediano.

Ad pag.
339 *ad paginas edit. Franc. Hotomanni, Lugd. 1551. 8.*

Ca

* Svidæ in Ἀπικίος & Ἀσκώνιος dicitur Παιδιανός. patria ejus Patavio Sertorius Ursatus in monumentis Pata nis p. 99. & 218.

Asconii Commentarii prodierunt etiam Patavii 1493. fol. cum Georgii Trapezuntii de artificio Orationis Ciceronianæ pro Q. Ligario Anton. Lusci Vicentini super XI. & Xichoni Polentoni super X. Tullii Orationes argumentis, & super IV. invectivas in Catilinam & supe invectivas in Sallustium & Cæsarem.

Paris. 1536. 4. cum Antonii Lusci commentariis in Orationes XI Ciceronis, cum qvibu primum prodierant Venet. 1477. fol. per Joannem de Colonia & Manthen de Gheretzem.

Cum scholiis Pauli Manutii, qvi à Petro Danesio fere omnia accepisse se fatetur qvæ in Verrinarum accusationum commentariis e mendavit. Venet. 1545. 8.

341 Aldus Manutius Pater in Epistola ad Marcum Musurum, qvæ Orthographiæ Statii At 1502. editæ præfigitur: *Qvapropter ex Germania Valerii Maximi qvædam, qvæ in Italia non habentur* (intelligit libri primi capita à Cuspinian primum restituta, de qvibus supra) *ex Gallia vero duodecim Asconii Pediani elegantiarum libros pe cupidi exspectamus, qvos exstare esseqve M Fabii Qvintiliani, ac inde bonam partem elegantiarum suarum a cepi*

cepisse Laurentium Vallam, vel puer Romæ cum audirem Domitium, intelligebam. Iniqva hæc & falsa fuit de Valla suspicio, unde Barthius in literis ad Daumium: † *Tantum Vallæ elegantiis superior ætas tribuit, ut non defuerint qvi asserere licet stolidè & ἀλόγως non dubitarint, Asconii opus esse à Valla inventum suoqve nomine divulgatum, ut scribit Mariangelus Accursius in testudine Diatribis suis Ausonianis, Ovidianis & Solinianis adnexa.*

CAPUT VII.

DE L. COLUMELLA.

Isidorus Hisp. XVII. Origg. *Rerum rustica-* Ad pag. 342
rum scribendi sollertiam apud Græcos primus Hesiodus *Boeotius humanis studiis contulit, deinde* Democritus: Magnus * *qvoqve Carthaginiensis in XVII. voluminibus studium agricolationis conscripsit. Apud Romanos autem de agricultura primus* Cato *instituit, qvam inde* Marcus Terentius *expolivit: mox* Virgilius *laude carminum extulit. Nec minus studium habuerunt postmodum* Cornelius Celsus *&* Julius Atticus, Æmilianus, ** *sive* Columella *insignis orator, qvi totum corpus ejusdem disciplinæ complexus est.*

Diversus, ut videtur, à Moderato Gaditano Pythagorico ejusdem ætatis Græco scriptore fuit, Gaditanus & ipse L. Junius Moderatus

 Colu-

† Struv. fascic. VI. p. 62.
* lege *Mago.* ** Palladius de re rustica.

Columella, licet hoc in dubio relinqvit Nic. Antonius, qvi de Columella videndus lib. 1. Bibl. veteris Hiſpanæ cap. 5. Sane Pythagoricum illum qvando appellant ſive Latini ſcriptores ſive Græci, Moderatum ſemper vocant, Columellam nunqvam. Et difficulter ab Oratore latino Philoſophum Græcum, & tam prolixum opus Philoſophici argumenti Græco ſtylo traditum exſpectaveris.

Gaditanum ſe innuit noſter V. 5. VII. 2. VIII. 16. & X. verſu 185. Meminit & III. 3. Senecæ ejusqve vinearum, & ſæpius Cornelii Celſi æqvalis ſui, ut cognoſces ex indice ſcriptorum a ſcriptoribus rei ruſticæ laudatorum qvem dedi ſupra in Catone p. 23.

Columellam laudavit Theodorus Beza hoc Epigrammate:

Orphea mirata eſt Rhodope ſua fata canentem,
Si modo Virgilii carmina pondus habent.
Tu vero, Juni, ſilveſtria rura canendo
Poſt te ipſas urbes in tua rura trahis.
O ſuperi, quales habuit tunc Roma Quirites,
Qvum tam jucundum cerneret agricolam.

343 *Librum de cultu hortorum* ſcriptum verſu Heroico, *Andreas Rivinus* recenſuit recudiqve curavit Lipſiæ 1654. in 8. una cum Palladii carmine de arte inſitionis, Walafridi Strabi hortulo, Moreto Septimii Sereni & aliis variis poëmatiis & Epigrammatibus antiqvis. Illo libel-

libello cum Virgilii Georgica ſupplere ſe indicet ipſe Columella, mirum eſt Nicolaum Rapinum S. I. nullam ejus mentionem facere in præfatione ad qvatuor libros hortorum * perqvam certe elegantes: *quæ vero temeritas tentare rem, quam partim propter difficultatem eorum, quæ prætermiſerat Virgilius, partim propter eorum, quæ cœperat excellentiam, perſequi nullus poſterorum auſus ſit.*

Liber arborum jam in editione Aldi A. 1514. non libri tertii de ruſtica locum occupat, ſed recte eſt ad calcem rejectus.

In extrema pagina 343. pro Martial. II. 90. ſcribendum XI. 91. ut in nonnullis jam eſt emendatum.

Prodiit Columella ſeparatim Regii, excuden- 344
te Barthol. ** Bottono ſive Bruſchio 1482. fol.
Lugd. 1548. 8. apud Sebaſt. Gryphium.

Gallice les XII. livres des choſes ruſtiqves de Columelle, interprete Claudio Cotterello, cum notis & caſtigationibus Joh. Theodorici, Bellovacenſis, Pariſ. 1554. 4. apud Jacobum Kerverum.

Italice, Venetiis 1554. 1564. 8. Petro Lauro Mutinenſi interprete. *Germanice* Columella & Palladius à Theodoro Majo. Magdeb. 1613. fol.

* Pariſ. 1665. 4.

** Idem eodem anno Catonem & Varronem de re ruſtica excudit ac Rutilium.

Lancilloti expoſitio MS. in hortum Columellæ, Florentiæ in Bibl. Medicea, pluteo LII.

Menagius pag. 54. ad Laertium laudat Codicem MS. Columellæ Monaſterii Corbejenſis, qvi hodie in Bibliotheca S. Germani de Pratis aſſervatur. Alii tres MSS. exſtant in Bibl. Medicea, qvartus Venetiis in Bibl. S. Marci, qvintus Florentiæ in Bibl. Auguſtinianorum S. Galli, qvibus duobus poſtremis uſus eſt Petrus Victorius. Codice MS. Lipſienſi è Bibl. ampliſſimi Senatus utetur Clariſſ. Vir Joannes Conradus Schvvartzius, à qvo novam editionem ſcriptorum rei ruſticæ parari dixi ſupra in Catone.

Libri de generibus ſurculorum libro & capite ſecundo Columellæ memorati, haud diverſi eſſe videntur à libro tertio, qvarto & qvinto hujus ipſius de agricultura operis, ex qvo etiam nonnulla ad veterinariam pertinentia ad verbum mutuatus eſt Vegetius in digeſtis artis mulomedicinæ, Columellam nominetenus laudans in præf. his verbis: *Licet proxima ætate & Pelagonio non defuerit, & Columellæ abundaverit dicendi facultas, verum alius eorum cum ruſticæ rei præcepta conſcriberet, curas animalium levi admonitione perſtrinxit, alius omiſſis ſignis cauſisqve morborum, qvaſi ad doctiſſimos ſcriberet, tam magna rei fundamenta neglexit.* Confer Hieron. Mercurialem IV. 18. Var. Lect.

Non-

Nonnulla Columellæ loca illuſtrat Barthius Adverſar. XXXVII. 7. &c.

CAPUT VIII.
DE POMPONIO MELA.

Ad pag.
Hic filius L. Annæi Senecæ Philoſophi, idem Senecæ nepotis ac Novati frater qvi III. 6. reſpicit ad Claudii de Britannia triumphum de qvo Sveton. cap. 17. unde apparet falſos eſſe qvi ſub Julio Cæſare ſcripſiſſe Melam ſibi perſvaſerunt, de qvibus meminit Crenius IX. animadverſ. p. 19. 345

Alius Annæus Mela, Philoſophi Senecæ frater, cujus animum à civilibus officiis abhorrere, & tantum ſtudere eloqventiæ, ſcripſerat Seneca pater Rhetor præfat. ad librum 2. Controverſiar. ubi majus ei qvam fratribus ipſius Gallioni & Senecæ Philoſopho ingenium tribuit. Fuit hic Mela pater Annæi Lucani Poëtæ de qvo Tacitus XVI. 17. Annal. & fortaſſe Plinius XIX. 6. Tiberium pro Nerone appellans: niſi fuit etiam tertius Mela, qvi utrosqve ætate anteceſſit & ſub Tiberio procurationem geſſit. Alius deniqve Fabius Mela JCtus. l. 1. §. 12. D. de cloacis.

Primus è Latinis Mela, ante Plinium & Solinum, qvi eo uſos ſe fatentur, terrarum ſitum exſe- 346

exſecutus eſt brevi cultoqve ſermone. In calce MS. Leidenſis legitur hoc diſtichon:

Europam, Libyam atqve Aſiam Pomponius edit
Orbis deſcribens ordine Mela ſitum.

In MS. Bibliothecæ S. Victoris Pariſ. inſcribitur *de chorographia.* Minus bene.

Pompejum videtur vocare Philargyrius in IV. Georgic. 387. niſi ibi Pomponius legendum, vel alius ſcriptor innuitur, qvo Carpathus Rhodiorum inſula celebrata fuit. Apud Servium in Æneid. IX. 30. an ſub Melone Mela noſter lateat incertum eſt, qvoniam qvæ ex illo profert apud noſtrum haud occurrunt.

Poſt editionem primam Mediolanenſem 1471. 4. bis lucem vidit Mela Venetiis A. 1477. in 8. a) & in 4. per Bernardum Pictorem & Erhardum Ratdolt de Auguſta, una cum Petro Loslein de Langencen eorum correctore ac ſocio. Atqve iterum Venet. 1478. 4. per Franciſcum Renner de Hailbrun, & 1482. 4. cum Priſciani metaphraſi periegeſeos Dionyſianæ, per Erardum Ratdolt Auguſtenſem.

Ex Hermolai Barbari recenſione, ad Alexandrum VI. ſine loco & tempore. 4.

Pariſiis 1507. 4. qvam editionem Jac. Perizonius legavit Bibl. Leidenſi.

Viennæ 1512. 4.

A. 1522.

a) Mich. Maittaire Annal. Typograph. pag. 92. 125. 132. 167.

A. 1521. forma minore, ſine loci notatione: fortaſſe Venetiis apud Alexandrum Paganinum.

Cum *Joach. Vadiani* annotationibus Baſil. 1543. fol. De hoc Vadiano plura Goldaſtus tomo tertio rerum Alemannicarum.

Cum notis Petri *Joannis Olivarii* ad Carolum Cardinalem Lotharingum, & *Hermolai Barbari* Pariſ. 1536. 8. 1557. 4. Etiam Lugd. 1551. 8. & Pariſ. 1538. 8. cum ejusdem Olivarii annotationibus qvæ poſterior editio cum MS. Vaticano collata ſervatur in Bibl. Leidenſi.

Cum Solino, & Floridi Sabini Apologia pro Plauto &c. Baſil. 1538. fol.

Cum caſtigationibus *Pintiani*, paralipomenisqve & retractationibus. Salmanticæ 1543. 8.

Franciſcus qvoqve *Sanctius* Melam a ſe caſtigatum in lucem emiſit, cujus editionem cæteris omnibus anterioribus meliorem eſſe ait Andreas Schottus. Hanc nec Nic. Antonius vidit nec Iſ. Voſſius.

Guil Soonus Britannus, Melam in ſcenam induxit de Geographia cum auditore dialogorum more diſſerentem, pauca reddidit meliora, indicem ex Ortelii theatro mutuatus.

Editioni A. 1577. 4. cum notis Olivarii, qvæ Solinum, Æthicumqve & Dionyſii periegeſin cum Metaphraſi Priſciani & Euſtathii commentariis juncta habet, præmittitur H. Stephani Epiſtola qva loca qvædam Olivarinæ qvam ſeqvitur editionis caſtigat è MSS.

Edi-

Editiones Basileenses 1564. 8. apud Henr. Petri, & 1595. 8. apud Seb. Henr. Petri cum *Christiani Urstisii* præfatione, præter Solinum adjunctas habet in Melam ligno rudius descriptas tabulas Geographicas.

Petri Ciacconii in Melam annotationes & *Petri Jo. Nunnesii* Valentini diatribam ad Andream Schottum de Melæ patria, * & in duo primora capita notas MSS. servat Bibl. publica Leidensis inter libros If. Vossii.

Salmasius Melam à se illustratum, edere promisit pag. 413. ad Solin. sed & illius editionem & eam qvam parabat non ita pridem *Christophorus Cellarius*, mors doctissimi utriusqve & de veteri Geographia meritissimi Viri antevertit. Idem dolendum est intervenisse consilio eruditissimi *Perizonii*, qvi Melam cum notis Barbari, Pintiani, Schotti, Ciacconii, Nunnesii & suis in lucem dare voluit. Idem tamen morti vicinus provinciam hanc tradidit ** Clariss. Viro *Carolo Andreæ Dukero*, â qvo eam propediem & egregie ornatum iri non dubito.

Caspar Barthius post productum specimen glossarii Gelliani, *habeo*, inqvit lib. VIII. Adversar. cap. 16. *aliud tale glossarium in Pomponium Melam, cujus itidem aliqvid proponam, ubi capitum ordinem extricavero: viam ejus concinnator omnino aliam secutus est* &c.

Ano-

* De hac idem Schottus in præfat.

** Vide Antonii Schultingii Orationem in Jac. Perizoni A. 1715. 6. April. defuncti funere p. 40.

Novam Melæ editionem in Anglia jubemur exſpectare à *Reynoldo* Memoriæ Trevoltinæ A. 1709. gap. 2045. *On prepare une nouvelle odition de Pomponius Mela & Solin, avec de nouveaux Commentaires & XXVI Cartes, dreſſées ſelon la doctrine de ces Auteurs. Mr. Reynolds a ſoin de cette edition.*

Anonymi libellum provinciarum ac Metro- 349
poleon Galliæ, Honorii Imp. temporibus longe recentiorem eſſe obſervat Salmaſius de primatu Papæ. 320.

Chorographiam Britanniæ qvalis in *Geogra-* 350
pho Ravennate * exſtat, MStum ad Codicem Regis Galliæ & alterum Vaticanum recenſuit *Thomas Galeus*, adſcriptis è conjectura ſua nominibus locorum recentioribus. Edidit poſt mortem parentis Rogerus Galeus ad calcem *Antonini* Itineris Britanniarum, ejusdem Thomæ eruditis commentariis illuſtrati. Lond. 1709. 4. Non vedetur vidiſſe, certe non commemorat, qvæ in eandem partem Itinerarii Antoniniani commentatus fuerat *Wilbelmus Burtonus*. Titulus libri: *a commentary on* Antoninus

* Geographiam Longobardicam vocat Cangius gloſſario Græco, Appendice pag. 96. 109. &c. Auctorem non eptimo ſæculo ſed circa A. C. 1300. ſcripſiſſe diſputat Caſimirus Oudinus in triade diſſ. II. p. 113. & III. p. 48. & præcipue p. 53. ſeq. Sed profecto Athanaſium ab Antiocho præide exqviſitum de paradiſo qvem Geographus Ravennas p. 9. laudat, ſcripſiſſe oportet ante ſæculum XIII. qvoniam à ilyca p. 91. & 97. laudatur, & à Damaſceno de imaginibus p. 366. 383.

ninus *his Itinerary or Journies of the Romane Empir*
so far as it concerneth Britain- -by William Bor
ton, *Batchelor of Lawes, with a Chorographical ma*
of the severall stations, and Index to the whole work
Lond. 1658. *fol. pagg.* 266.

CAPUT IX.

De utroqve SENECA, Patre Rhetor & Filio Philosopho.

IndexRhetorum&Scriptorum in SENECÆ Svasoriis & Controversiis memoratorum.

Ad pag.

354 ABronius Silo, Porcii Latronis auditor. S.
Actius Postumius C. 21.

Addeus. C. 25. Græcus, ex Asianis, non projec nominis. C. 24.

Æmilianus. C. 24.

Æschines non ille orator sed hic ex declamato ribus novis *Græcus*. C. 8.

Agrotas Massiliensis C. 14.

Pastor Ajetius, Cestii auditor, apud qvem dix jam Senator. C. 3.

C. Albucius Silo sive Silius. de eo præf. ad lib. Controv. & ibi Nic. Faber. S. 1. 6. C. 1. 2. 4. 5. 7. 8. 9. 12. 13. 16. 21. 22. &c.

Alfius Flavus Cestii discip. C. 1. 7. 10. 14.

Vi

Ful-

La

Ovi-

Pota-

Theo-

Cum hoc indice confer *Dionyſii Gothofredi* Nomenclatorem ad Senecam, c. 8 & *Andreæ Schotti* libellum de claris apud Senecam Rhetoribus.

Seneca pater per ætatem audire etiam Ciceronem potuit, nisi bellorum Civilium furor intra Coloniam ipsum suam continuisset, ut ex præfat. lib. 1. Controvers. constat. Idem tamen svasoria 2. meminit Attali Stoici, à Sejano circumscripti & solum vertere coacti, atqve Controvers. 12. Augustum Divum appellat.

355 *Controversias* collegit in filiorum suorum usu L. Annæi, Annæi Melæ & M. Annæi Novat (qvi postqvam à Junio Gallione adoptatus esset Junius Annæus * Gallio dictus est) ex centum amplius declamatorum & Rhetorum acute di ctis & inventis. Pleraqve autem collegit e memoria sua, vel ex iis qvæ ipse sibi cum decla mantes audiret ** notaverat, nam ut ait præf libri 1. Controvers. ubi memoriæ suæ felicita tem prædicat, tunc *aut nulli fere maximorum de clamatorum commentarii exstabant, aut qvod pejus falsi.* Et lib. 2. Controvers. 10. p. 172. *Hæ Naso*

* Annæus scribas an Anneus, ut est in MSS. perinde est: vid Pontacum ad Eusebii Chron. p. 571. 573. De hoc *Gallion* mentio Actor. XVIII. 12. ubi vide Grotium, & Nic. Anton Bibliothecam veterem Hispanam lib. 1. c. 6. Barthium a Statium T. 1. p. 251. Fuit & *Seneca* Episcopus Hierosol. d qvo Eusebius IV. 5 Hist. & alius qvi Pelagianam hæresi sparsit circa A. C 493. qvem reprehendit Gelasius Romanu in Epistola ad Piceni Episcopos. Etiam nostra ætate noti Seneca scriptor Gallus libelli de Epigrammate. Europe S. vante 1718. Jun. p. 274.

** Qvintilianus lib. 2. c. 11. p. 167. *similes commentari puerorum, in qvos ea, qvæ aliis declamantibus laudata sun regerunt.*

Iasone apud Arellium Fuscum dicente excepta meini.

Svasorias Seneca controversiis subjunxit, ut patet ex lib. 2. controvers. 12. pag. 192. ubi de Messala: *quæ dixerit, suo loco reddam, cum ad svasrias venero.* Sunt autem *svasoriæ* qvas delibeativas, ut *controversiæ* qvas judiciales materias ocat Qvintilianus lib. 2. c. 1. & 4. & 10. & lib. c. 8.

Excerpta è Declamationibus Trithemius ale tribuit Senecæ Philosopho.

Hodie exstant qvoqve *Controversiæ Ennodii*, hristiani scriptoris & Episcopi Ticinensis, una m ejusdem *dictionibus* sive declamationibus. *Cascellium* qvoqve in libro *bene dictorum* olim non nodo electa juris ex JCtis, sed etiam flores eloentiæ ex Oratoribus selegisse notat Cornelis van Bynkershoek in opusculis varii argunti. Sed illa Cascellii συναγωγὴ hodie deeratur. Similí studio ex centroversiis fori Prisiensis electa * nuper Gellico sermone ded Franciscus Petrus Gilletus.

Nicolai Triveti Angli expositio declamatio- 356
m Senecæ, completa A. 1358. fuit MSta in mbrana, apud Marqvardum Gudium, C.

Ioannis Petreii Toletani progymnasmata Retoricæ, etiam scholia in Senecæ declamanes juncta habent. Declamationes annexæ ribus Senecæ Philosophi jam prodierunt Tarvi-

* Europe Savante 1719. Maj. p. 48.

Tarvisiii 1478. fol. per Bernardum de Colo
nia.

Qvintiliani editionibus nonnullis ut Par
siensi Anno 1549 fol. subjicitur Senecæ decl
mationum liber, hoc est Controversiarum pr
mus, neqve ille integer, cum commentar
inchoatis *Rudolphi Agricolæ*, qvi pro auctore pe
peram habuit L. Annæum Senecam Philos
phum. Illa Agricolæ hypomnemata vulga
jam ante sunt Basileæ Ann. 1529. apud Beb
lium, & in tomo posteriore operum Agricol
editorum junctim, Colon. 1539. 4. *Ferd. P*
tiani in Controversiarum libros castigation
prodierunt Venet. 1536.

Græcarum dictionum hiatus supplevit *A*
dreas Schottus è qvatuor Codd. MSS. & Anto
Covarruviæ atqve Antonii Augustini exce
ptis, in editione operum utriusqve Sene
Commeliniana 1604. & Parisiensi 1606. fol.
qvibus & *Nic. Fabri, Francisci Jureti* & *Jani Grut*
notæ & castigationes leguntur.

358 Senecæ Philosophi veri *Magistri sententiarum*
vitam scriptam à *Petrarcha* memorat Thom
sinus in Petrarcha redivivo pag. 25. E recen
tioribus noti *Lipsius*, *Andreas Schottus*, & *M. A*
tonius Delrio, qvi librum secundum prolegom
non ad Syntagma Tragœdiæ Latinæ vitæ Sen
cæ describendæ impendit, *Jo. Schildius* **
ex

* Petrus Petitus libro de lacrymis p. 139. *Seneca, veru*
qvidem arbitror, Magister sententiarum.

** Nic. Heinsii poëmata pag. 263.

xercitationibus ad Taciti Anal. lib. XV. ubi xtrema Senecæ describuntur, Lugd. Bat. 1645. .. *Franciscus Salvator* † in libro edito Romæ 674. 12. *il filosofo cortegiano, o la vita di Seneca.*

Aliis Christianus plane Theologus visus fuit eneca, †† Atheus aliis, ita ut nimias alii laudes n eum congerendo, alii conviciis onerando c maledictis incredibilibus* modum excesse-unt, vitio solenni ingenii humani, & fato haud freqventi magnorum virorum, qvi per enco-iorum & detractionum sese mutuo confici-ntium certamina famam ingentem ad poste-os propagant. Ut vero & doctrinæ copia & scri-endi elegantia longe multumqve omnibus btrectatoribus suis præstitisse Senecam, vere nihi videtur affirmasse Muretus : ita non agis Atheum fuisse illum persvadeo mihi vam Christianum, nec magis contamina-um omnibus sceleribus hypocritam, qvam e Sanctis aliqvem aut Angelum : sed non ma-læ indolis nec absurdi judicii hominem, qvi ex hilosophia Stoica tantum profecit, ut in se escendere, & Providentiæ Divinæ considera-ione sustinere animum, tum vanitatem am-bitionis, avaritiæqve & voluptatis stultitiam

(Ii) agno-

† Giornale de' letterati di Roma A. 1674. pag. 12.

†† Criminationes variorum in Senecam Philosophum ollegit Jo. Henricus Meibomius in vita Mæcenatis cap. 22. Consule etiam Sam. Basnagium ad A. C. LVIII. num. 4.

* Vide qvæ infra ad pag. 368. & L. Annæum Senecam ab rlando Fabio atheum proclamatum & a Jacobo Petro Hun-ero defensum. Regiomonte 1651. 4.

agnoſcere potuerit etiam in affluentia omn um rerum, in negotiorum mole & aulæ ma ximæ luxu ac magnificentia: qvi deniqve re ſecundas non minus qvam adverſas & morte ipſam didicerit ferre fortiter, qvod non verb ſed factis demonſtravit; facile etiam præm loco laturus vitæ & honorum prorogationem ſi eam obſeqvio qvalicunqve in Neronis effr nes cupidines & funeſta Reip. conſilia redim re voluiſſet.

Juſtus Lipſius Centur. 1. ad Belgas Epiſt. 4 *Senecam commentari incepi: pergo ſedulo & in ipſo l bore fructum ejus capio, formari & emendari. Se per ille mihi magnus Vir apparuit: ſed ut ſolent vere magna, magis magisqve inſpectus & tractatus ſe approbat, & crebro. Poſt ſacras litteras nihil in ullo orbe, in ulla lingva ſcriptum utilius, meliusqv DEus mihi det abſolvere. Hoc ſaltem brevi & opere commentariolo, ita confido) aſſeqvar, ut qvivis l gere Senecam, & capere, qvi modo Latinæ Ling rudis non ſit, & ex illo campo meſſem legere poſſit vitæ ſuæ & morum tutelam. Me aut meam amb tionem hic non ſpecto &c.*

Libri III. de Ira, imperante Caligula ſcript prodierunt ex recenſione Henr. Ernſtii, Sor 1652. 12. Petrus Alcyonius de exilio lib. pag. 200. *Seneca, ſi qvid auctor iſte ad rem pertine ſuorum Stoicorum duritiam ſecutus, damnat in Ar ſtotele iræ laudationem & affectionis ejusmodi p trocinium, qvæ tamen utiliter à natura data nob videtur, modo præſcriptio & moderatio ea retineat*

qva

qvam idem ipse Philosopus retinendam censet, hoc est ut irascamur pro qvibus debemus, & ut oportet, & cum debemus & qvam diu: sin minus, fatui & stupidi essemus, qvi & sensu & dolore videremur carere.

Apud Jacobum Magnum auctorem Sophologii pro *consolationibus ad Helviam* ridicule laudatur Seneca *in comessationibus ad Elivam*, ut notavit Nic. Antonius. In Codice MS. Jacobi Laurantii Casellii hic libro titulus præfixus: *L. Annæi Senecæ liber ad Helbiam matrem suam de consolatione filii sui.* Vide ejus Varias lect. lib. 1. cap. 17.

In libro *de consolatione ad Polybium*, huic Claudii 359 Imp. liberto fratris morte afflicto ac per illum Imperatori blanditur. Unde Dio in excerptis Peiresc. p. 685. scripsit Senecam Claudii libertis adulatum, ὥϛε καὶ βιβλίον ἐκ τῆς νήσȣ πέμψαι ἐπαίνȣς αὐτῶν ἔχον, *ut librum refertum eorum laudibus ex insula* (in qva exulabat) *iis mitteret, qvem tamen pudore postea ductus stylo verso delevit.* Eodem spectat qvod in Epitome Xiphilini p. 694. legas qvod Seneca τȣ̀ς ἐξελευθέρȣς ἐθώπευε, καί τινων καὶ ἐγκώμια συνετίθει.

Liber de consolatione ad Marciam A. Cremutii Cordi à Sejano circumventi filiam nati sui Metilii obitum lugentem. Editus & illustratus à *Davide Chytræo*, Rostoch. 1571. 8. cum S. Cypriani libro de mortalitate.

De providentia liber cum Mureti Oratione & notis Lipsii ac Jo. Fried. Gronovii, curante Jo.

Henrico Ackero, * Rudolſtadii 1711. 8. Gal lice interprete Angelo Capello, Parif. 1578. & Italice Florent. 1714. 4.

In librum *de animi tranqvillitate* ad præfectur vigilum Neronis, Annæum Serenum ** not *Jo. Chockierii* prodierunt Leodii Anno 1607. Li ber de tranqvillitate animi & qvomodo in ſa pientem non cadat injuria, cum Epiſtolis Sene cæ ad Paulum, excuſus Lipſiæ 1499. 4. De tran qvillitate animi acute diſputat Cardanus libr primo Theonoſton, T. 2. Operum, qvi ne Senecam nec Plutarchum putat rem acu tet giſſe. Eſt autem illi tranqvillitas mentis *vo luptas qvæ percipitur ex cognitione poſſeſſionis bon rum omnium qvæ eripi non poſſunt manente vita & ſenſu, qvæqve qvo magis augentur tanto plus juvan & mali nihil admixtum habent: ut ſunt virtus, ſcien tia, conſcientia benefactorum & ſpes in DEum.* Vid pag. 301. 305. 308. Lectu dignus etiam Joſeph Halli liber hujus argumenti qvem ſcripſit An glice, titulo: *cælum in terra*, heaven upon earth or of true peace of Minde p. 73. ſeq. Opp.

In librum *de Conſtantia ſapientis* exſtant diſſer tationes morales *Juſti Reiffenbergii*, è Lipſi magnam partem collectæ, ut notatum Jacob Thomaſio τῷ μακαρίτῃ.

Libris *de Clementia* integris videtur uſus eſſe Hildebertus Cenomanenſis qvi eos laudat lib. Epiſt. 3. ad Addam, ſententias ex eis inſeru

Mora

* Acta Erud. 1711. p. 430.

** De hoc Sereno Harduinus ad Plinii XXII. 23. Tom. pag. 209.

Iorali ſuæ Philoſophiæ de honeſto & utili. ;allice ea qvæ ex illis libris ſuperſunt pridem ertit Angelus Capellus Pariſ. 1578. Jo. Calvini ommentarius primum vidit lucem A. 1532.

Librum *de brevitate Vitæ* non diu poſt Caligulæ ecem compoſuiſſe ſe innuit Seneca c. 18.

De vita beata ad Senecæ exemplum ſcripſit 360
tiam S. Ambroſius libris duobus, in qvorum rioris capitibus duobus maxime poſtremis do- :t ea qvæ de beatitate ſapientis diſputant Stoi- , verius dici poſſe de homine Chriſtiano. Vi- e T. 1. edit. Benedictinor. p. 454. ſeq.

Libros de beneficiis Italice vertit Benedictus 'archius Florent. 1554. 1584. 4. Gallice poſt alluerium Accuratum (Saulueur Accaurat) Iarbonenſem Pariſ. 1561. 8. Franciſcus Mal- erbius, inter cujus opuſcula ſæpius prodie- ınt, ut Auguſtobonæ Tricaſſium 1635. 8. qvæ :rtia jam eſt editio. Librum primum etiam anſtulerat Gallice Angelus Capellus, Pariſ. 580. In Codice qvodam manu exarato Sæ- ıli XI. hi libri non abſurde inſcribuntur *de ındis & accipiendis beneficiis*. Vide Henrici ompoſiano in Monaſterio Clerici Epiſt. ad :ephanum, datam A. 1093. qvam edidit Bern- ardus à Montfaucon in Diario Italico pag. 86. :derici Morelli Scholia in hos libros exſtant in ditionibus Senecæ Pariſ. 1619. 1628. fol. cum ariorum notis.

Epiſtolæ Senecæ in MS. Codice qvi in Rhedi- 361
eriana Bibliotheca Uratislaviæ aſſervatur, di-

ſtinctæ ſunt in libros XX, ut notatur in Eph
meridibus literariis Lipſienſibus Germanic
editis Anno 1710 ſect IX, pag. 895 ſed non a
ditur an duo poſtremi libri deſiderentur, a
vero diverſa ſit diviſio ab antiqvis editionib
qvæ Epiſtolas Senecæ diſtingvunt in libr
XXII. In editione Lipſ. 1497. 4 ſunt Epiſto
tantum LXXXIX, ut monuit me Clariſſ. Scho
genius. Epiſtolam XLVIII. editiones qvædam
lacerant in binas, ut Mureto notatum &
Stephano. Epiſtolam LXXXVIII, qvæ in q
busdam editionibus fertur ſub titulo *libri de ſt
diis liberalibus ad Liberalem*, Hiſpanice prider
juſſu Johannis II. Caſtellæ Regis verſam ref
Nic. Antonius, lib. 1. Bibl vet. Hiſpanæ §. 148

Ἀποκολοκύντωσιν * primus in Germania
reperit ediditqve Beatus Rhenanus inter Sen
cæ opera ab Eraſmo recenſita Baſil. Ao. 1515. f
& ſeparatim 1521. 8. De titulo illo vide ſis H
drianum Junium lib. 1. animadverſor. cap 1
Illuſtravit hunc Senecæ librum etiam *Ja. Sche*
rus in Miſcellaneis ſuis ſive libro Academic
rum lectionum. Emendationes nonnul
C. V. *Chriſtophori Auguſti Heumanni*, exhiben
in Actis Erud. Tom. 7. ſupplementi p. 296. ſe
Noviſſime cum notis G. C. B. prodiit hic lib
lus Lipſiæ 1720. 8. addito Lipſii ſomnio & Sat
venalibus Petri Cunæi.

E

* Harduin, ad Plin. XXII, 22 T. 4. p. 207. ſeq.

** Vide Eraſmum in adagio I. 3. 1. *aut regem aut fatu*
naſci oportere.

Editiones Senecæ recenſet Nic. Antonius li-
ɔri laudati §. 150. ſeq. cujus obſervatis mea 326
ıdjungam. Qvorundam Senecæ Operum
Neapoli ſub Ferdinando Rege excuſorum A.
MCCCCLXXV. fol. qvæ exſtant in Bibl. Regis
Galliarum & in Barberina, meminit Labbeus
Bibl. nova MSS. pag. 338. & Mich Maittaire
pag. 115 Annal. typograph. Matthiam Mora-
vum qvi hanc edionem excudit, Gabriel Car-
hanus Mediolanenſis hoc decoravit hexa-
ticho:

Jam pæne abſtulerat Senecæ monumenta vetuſtas,
Vixqve erat hæc ullus cui bene nota forent
Tam bona: ſed docti Matthiæ *ſcripta* Moravi
Artificis non eſt paſſa perire manus.
Huic igitur meritas grates ſtudioſa juventus
Pro tam ſublimi munere ſemper habe.

Eodem Anno 1475. 4. Pariſiis excuſæ Senecæ
Epiſtolæ, qvas ſervat Bibl. Mazariniana, & me-
morat Chevillierius pag. 56. His adjectæ etiam
Epiſtolæ ad Paulum Apoſtolum.

Secuta Operum Senecæ Philoſophi Tarviſina
editio, etiam Patris Senecæ declamationes jun-
ctas habens, per Bernardum de Colonia Anno
MCCCCLXXVIII. fol. qvam vidit Jo. Frid.
Gronovius, uti & Venetam Bernardini de Co-
lis de Cremona A. MCCCCXCII. fol. Neapoli-
tanam A. 1484. fol. habet Bibl. Barberiana.

Inter hæc *Paullus Pompilius* qvi ſe unum ex ſo-
dalitate literatorum S. Victoris in Qvirinali vo-

cat, Romæ 1480. 4. edidit inter alias ſuas lucubrationes Philologicas *L. Annai Seneca vitam*, a Joannem Lopim, Decanum Valentinum, qv in Vaticanæ Bibl. MS. Codice num. 2222. ex ſtat.

Seneca prodiit iterum Venetiis A. 1503. fol deinde Florentiæ A. 1513. 8. apud Juntam.

Baſileæ apud Frobenium cum adſcriptis mar gini notis *Eraſmi* A. 1515. fol. Dicavit hanc ed tionem Eraſmus Thomæ Ruthallo Epiſcop Dunelmenſi, teſtatus ſe uſum duobus Codicibu MSS. licet non optimis, & ad qvatuor millia mendarum ſuſtuliſſe. Præfatio Eraſmi in Se necam legitur inter ejus Epiſtolas XXVIII. 12.

Venetiis apud Aldum A. 1522. 4. ubi natu ralium qvæſtionum libri à *Matthæo Fortunato Pannonio* caſtigati, & ἀποκολοκύντωσις à *Beat Rhenano* Anno 1515. illuſtrata, qvi eodem Mat thæo judice *primus aliquam lucem in Senecam ape ruit, ſpemque dedit poſſe illum emendari.*

Iterum Baſileæ apud Froben. ex ſecunda & accuratiore Eraſmi recognitione A. 1529. fol cum *Rudolphi Agricolæ* & *Sigismundi Gelenii* caſti gationibus, & *Senecæ vita*, ſcripta à *Franciſco Pe trarcha.* Illum enim auctorem eſſe, ex MSS Codice qvi fuit Pignorii, alioqve penes ſe exi ſtente Jo. Philippus Thomaſinus in Bibliotheci Patavinis MSS. pag. 86. & 138. affirmat: Inci pit: *Cum permulta ſint vel ad mores vel ad inſtitu tionem vita* &c. Fallitur Rich. Simon qv

han

hanc Eraſmi editionem primam eſſe putat T. 3, Bibl. Criticæ pag. 254. & Tom. 2. Bibl. ſelect. pag. 151. qvod repetunt Memoriæ Trevoltinæ 1714. pag. 1135.

Venetiis A. 1536. ex officina Jo. Auguſti à Burgo Franci, cum caſtigationibus *Ferdinandi Pintiani*, qvi Codicibus qvindecim uſus, ad qvinqvies mille maculas eluiſſe ſe profitetur.

Baſileæ A. 1557. apud Hervagium, cum *Cælii Secundi Curionis* caſtigationibus, Ferd. Pintiani luculento de Seneca teſtimonio, *Vita Senecæ* à *Sichone Polentono* ex Tacito & Svetonio decerpta, & Rodolphi Agricolæ in controverſias Senecæ Rhetoris commentario. Fere enim omnes editiones utrumqve Senecam Philoſophum & Rhetorem aut confundunt inter ſe, aut conjungunt. Sed H. Stephano judice Cœlius Secundus Curio, caſtigare profeſſus, multis fœdiſſimis mendis Senecam conſpurcavit.

Romæ typis Barthol. Goraſſii, Anno 1585. fol. cum notis *M. Antonii Mureti*, & indice Julii Roſcii Hortini, curante poſt Mureti, eodem anno prid. Non. Jun. defuncti, obitum Franciſco Bencio, S. J. Qvanqvam vero præclaræ ſunt Mureti in Senecam obſervationes, tamen non ab re illi vitio vertit Henricus Stephanus proodopoeia ad Senecæ lectionem, edita A. 1586. 8. qvod Eraſmi operam Senecæ impenſam contemnit, & Pintiani vix bis meminit, cum utriusqve ſæpe emendationibus uſus fuerit. Vide interim qvæ pro Mureto reponit

Rich. Simon. T. 1 Bibl. selectæ c. 13. Ista Se
necæ editio manu Josephi Scaligeri notata ex
stat in Bibl. Academiæ Leidensis.

Basileæ Anno 1590. 8. apud Episcopium &
Coloniæ apud Johannem Gymnicum Ann
1593. 8. cum *Dionysii Gothofredi* conjecturis
Variis lect. & locis communibus in utrumqv
Senecam, qvæ subjunctæ etiam editioni Sene
cæ Genevensi A. 1628. 1638. fol. Responsio au
tem Gothofredi adversus Gruteri suspicionum
libros edita separatim Francof. 1591. 8. cui Gru
terus * eodem anno opposuit confirmationem
suarum suspicionum.

Heidelbergæ A. 1594. fol. apud Commelin
cum notis Mureti & *Jani Gruteri* castigationibu
qvi MSS. Codices Palatinos consuluit, addidit
qve disputationem à Mureto habitam cum Se
necæ de providentia librum Romæ interpreta
retur, tum. *Nic. Fabri* in apocolocyntosin & Mar
ci Senecæ Rhetoris libros eruditas notas. Repe
tita hæc editio Lugd. 1595. 8.

Parisiis 1598. fol. apud Jacobum du Puis.

Parisiis A. 1602. 1607. cum *Francisci Jureti* &
Joannis Obsopoei aliorumqve notis, de qvibus u
de editione Commeliniana ** An. 1604. fol
dixi Vol. 1. p. 362. seq. Sene

* Dehortatus Gruterum ab illa litigatione fuit Lipsiu
Centur ad Germanos Epist. 6. *qvid opus in Liberum* (Dionysi
um) *tam libere? Ego pro amico suadeo, desiste.*

** Notæ sive siglæ σημειογράφων (ut vocat Plutarchus in
Catonis vita p. 770) qvæ huic editioni adjunctæ sunt & qui
bus multa à junioribus addita esse notavit Vossius IV. 2. de
vitii

Seneca ex recensione Gruteri Anno 1604. 12. apud Commelinum, additis Syri mimi sententiis ope codicum Palatinorum & Frisingensis auctioribus.

Antvverpiæ cum notis *Justi Lipsii* Ao. 1605. 1614. 1632. 1637. 1652. fol. adjunctis *Liberti Fromondi* ad apocolocyntosin & qvæstiones naturales observationibus. Et Genevæ 1613. cum castigationibus Andreæ Schotti in Senecam Rhetorem. Pa-

vitiis sermonis latini, exstant etiam ad calcem thesauri Inscriptionum Gruteri, nuper nitide recusi Amstelod. 1707. fol. Explicationes quasdam illarum siglarum non infeliciter emendavit in Codice suo Marquardus Gudius, qvas ejus observationes in Amstelodamensi editione omissas excerpsit amicus noster Christophorus Woltereckius, inseriqve curavit Actis Eruditorum Lips. Tomo V. supplementi pag. 31 seq. Liber *Petri Diaconi*, Monachi Casinensis qvi notas Tironianas ante annos amplius qvingentos explicavit ad Conradum Imp. jam typis mandatus fuit anteqvam Gruterus ipsas proferret in lucem, ut notat Mabillonius de re diplomatica lib. 1. c. XI §. 18. p. 52. De tachygraphis vide etiam Cangii glossar. in *cursores*, *nota*, *sigla*, & Montfauconi palæographiam Græcam lib. V. p 351. seq. ubi de siglis Græcorum tachygraphorum Jo. Chockierium Centur. 1. facis artium cap 93. Gvil. Pancirollum lib. 1 Var. Lect. c. 30. & deperditor. tit. 14. atqve ibi Henr. Salmuthum; Bernhardi Henrici Reinoldi observationes ad Joannis Merceri conciliatorem juris Civilis pag. 24 seq. Gaufridus in poëtria nova, vulgata nuper à Clariss viro Polycarpo Leysero in Historia poëmatum medii ævi p. 973.

Tradit imaginibus peregrinis Tullius artem
Qvam meminisse decet. Sed se docet & sibi soli
Subtilis subtile suum qvasi solus adoret.

Negligentiam excipientium in qvæstum notariorum arguit Qvintilianus VII. 2. p. 603.

Amſtelodami & Lugd.Bat.Ao.1619.8.2.Vol. præmiſſa Dan. Heinſii Oratione de Stoica Philoſophia & ad Senecam Philoſophum additis notis Mureti, Lipſii, Petri Scriverii, Jo. Iſaaci Pontani & Jo. Piſcatoris obſervationum ſpicilegio, inqve apocolocyntoſin notis Rhenani, Nic. Fabri & Hadr. Junii: ad Rhetorem Senecam vero notis Andreæ Schotti & Jo. Iſaaci Pontani.

Pariſiis A. 1619. fol. cum notis Gruteri, Jureti, Lipſii, Joh. Petreji, Pintiani & Obſopoei, animadverſionibusqve in Senecam Rhetorem Nicolai Fabri & Andreæ Schotti hujusqve libro de claris apud Senecam Rhetoribus, & Fred. Morelli ſcholiis ad libros de beneficiis & locis communibus Dionyſ. Gothofredi in utrumqve Senecam.

Pariſiis A. 1627. fol. in qva editione etiam accedunt notæ *Florentis Chriſtiani*, *Ludovici Dorleans*, *Petri Scriverii*, *Jo. Iſaaci Pontani* &c. uti in Genevenſi A. 1628. fol. animadverſiones *Jacobi Dalechampii*, Medici.

Seneca ſine notis Lugd. Bat. 1609. forma minore & 1640. 12. atqve circa idem tempus Pariſ. 12.

Cum notis *Jo. Frid. Gronovii* ſeparato volumine excuſis Lugd. Bat. 1649. 12. & Amſtelodam. 1658. 12. apud Elzevir. typis nitidis.

De editione cum notis ejusdem Gronovii & va-

& variorum Amstelod. 1672. 8. tribus Vol. &
de Lipsiensi A. 1702. 8. dixi Vol. 1. p. 366.

Seneca ex Lipsii & Gronovii emendatione,
Venet. 1695. 12. tribus Vol.

Andreæ Peccii Eugubini scriptus circa Annum
MCCCCXXXIII. in Epistolas Senecæ Com-
mentarius, & in easdem Commentaria *Caspari-
ni Bergomensis* servantur MSS. in Bibl. Vaticana
nter libros Ducis Urbini Cod. 1022. & 1026.
ieneca cum aliis scriptoribus Ethico Politicis
'ollatus à *Zach. Lundio* fuit MS. Hafniæ in Bibl.
ohannis Moth, Potentiss. Regis Daniæ à Con-
iliis. Taciti vero & Senecæ atqve Epistola-
'um Plinii editiones qvas cum notis Variorum
parabat *Jo. Andreas Bosius*, viri doctissimi fato
onstat interceptas esse.

Senecæ versionem *Gallicam* ab Antonio Ver- 366
lerio compositam excudi Lugduni A. 1584.
cribit in sua Bibl. Gallica Crucimanius, qvi
ag. 287. etiam memorat versionem Laurentii
'rimi (le Premier) etiam Paris. A. 1500. aliam
edit Claudius Seysselius, Lugd. 1556. & Gvi-
elmus de la Teyssoniere, Sebusianus. Epi-
tolas plerasqve transtulit Godfredus de la
Chassagne, Pressaci Dominus, Rothomag.
574. 12. Paris. 1582. Recentiores versiones
Gallicæ operum Senecæ exstant auctore Mat-
hia de Chalvet, Paris. 1607. 1638. 1647. fol. &
Petro Ryero, Paris. 1659. fol. duobus Vol. &
669. 12. XIV. volum.

Sene-

Seneca *Germanice*, Michaële Herr interprete Argentorat. 1540. 1545. fol.

Anglice per Tho. Lodge. Lond. 1614. 1620. fol.

Epiſtolæ, de vita beata, de ſeptem artibus liberalibus (ſive Epiſt. 88.) de providentia & de moribus *Hiſpanice* juſſu Joannis II. Caſtellæ Regis, Hiſpali 1491. & Antvverp. 1551. 8. De providentia, de vita beata, de tranqvillitate animi, de conſtantia ſapientis, de brevitate vitæ & conſolatio ad Polybium ac de paupertate, interprete Petro Diaz Navarrate, Ferdinando Hiſpaniæ Infanti & Iſabellæ Reginæ à ſecretis. Mimos etiam vertit & paraphraſi ſive gloſſis explanavit juſſu Joannis II. Petrus Diaz de Toledo, libros de clementia Alphonſus de Rebenga, eqves Alcantaræ, libros 7. de beneficiis Gaſpar Ruiz Montianus, Benedictinus Mochus.

Italice libros *de beneficiis* tranſtulit Benedictus Varchi, Florent. 1554. 4. libros *de ira*, additis notis, Franciſcus Lesdonatus. Patav. 1559. & Sanctus Conti della Rocca Contrada Rom. 1659. ad Carolum Emanuelem II. Sabaudiæ Ducem. *Epiſtolas* Jo. Baptiſta Donus Florentinus, Venet. 1549. 4 In Bibliotheca Veneta Thomaſino de Bibliothecis Venetis p. 13. teſte MSS. viſuntur Epiſtolæ Senecæ, Etruſco idiomate eleganter ſcriptæ, nec non in Medicea tribus exemplaribus, ut Nic. Antonio notatum. Deniqve Epiſtolæ cum libro de providen-

entia excusæ Italice, * Florentiæ A. 1717. 4.
lgarizzamento dell epistole di Seneca & del trattato
lla Providenza di Dio.

Libellus Senecæ suppositus de *qvatuor virtutibus Cardinalibus* qvi incipit: *Qvatuor virtutum species multorum sapientum sententiis definitæ sunt.* Prodiit Daventriæ 1512. 4. cum libro de moribus, & Lipsiæ A. 1515. 4. cum commentariis Latinis & rhythmis metaphrasticis Germanicis, & sine illis Venet. 1586. 13. & in variis Codd. MS. sub Senecæ nomine obvius est, sed verum auctorem habet *Martinum* Abbatem *Dumiensem* dehinc Episcopum *Braccarensem*, qvi circa A.C. 570. claruit Germanicam Metaphrasin scriptam in membrana servat Norimbergæ V. C. Godfridus Thomasius. Impressa Lipsiæ, incipit sic:

Vier sind der Angel-Tugent
Domit getzirt wirt die Jugent
Die uns vil natürlicher Leuthe
In yren Sprüchen bedeuthen.

Gallice vertit Angelus Capellus, Paris. 1582. Cæterum apud Clariss. Montfauconum p. 86. seq. Diarii Italici pro verbis: *à qvodam Martyri Episcopo ad Mitonem Regem*, legendum: *à qvodam Martino Episcopo ad Mironem Regem.* Illam *Martini* præfationem ad *Mironem*, ante *Dacherium* T. IX. Spicilegii, ediderat *Boxhornius* ad Ammianum Marcellinum pag. 863. sed ediderat ab altera

* Journal literaire T. IX. p. 468.

tera non parum discrepantem & tacito Miro-nis nomine, ut notavit Colomesius in obser-vationibus sacris p. 132. De aliis Martini Brac-carensis scriptis Nic. Antonius in Bibl. vet. Hi-spana lib. IV. c. 3.

Opuscula Senecæ supposita occurrunt in ple-risqve antiqvioribus Senecæ editionibus. Li-bellum *de moribus vitæ humanæ* separatim editur Lips. 1499. 4. Trithemius vocat *de morum insti-tutione.* Incipit: *Omne peccatum actio est*, atqv eundem Martinum habet auctorem. Exstat in Bibl. Patrum T. X. edit. Lugd. p. 385. Hunc alterum *de paupertate* ex Epistolis Senecæ exce-ptum illustravit Leodegarius à Qvercu, Pari 1556. 4. Liber *de artibus* sive *studiis liberalibus* a Liberalem haud diversus est ab Epistola 88. jam supra notavi. Qvid vero scripti sit *Sene de Cavalleria*, Ferdinando Mexiæ apud Nic. An-tonium lib. 1. Bibl. vet. Hispan. p. 32. alleg-tus, alius dicet, non ego.

368 *Epistolæ ad Paulum* Apost. non modo cum Se-necæ scriptis sæpius prodiere, ut Venet. 150 fol. Basil. 1515. fol. &c. Sed & junctæ scriptis A-pocryphis Clementis, Martialis Lemovice-sis & aliorum prodierunt Augustæ Vind-licorum 1529. 8. Sed nolo de illis Epist-lis jam verbum addere, cum fuse de il dixerim in Codice Apocrypho Novi Te cui integras etiam inserui cum notis T. 1. pa 880 --- 904. Hamb. 1703. & in tomo no

pa

pag. 710--716. Hamb. 1719. 8. Senecæ *de fortuitis remediis ad Gallionem libri II.* MSS. in Bibl. nobilissimi D. Uffenbachii, Francofurti ad Moenum. Illi opinor, qvi prodierunt Lipsiæ 1500. 1503. 4. Librum Senecæ *de matrimonio* qvem memorat Trithemius, non vidit ipse, ut puto, sed ex Hieronymi 1. in Jovinianum nominavit.

De jactato præter rem, hujus Philosophi Christianismo exstat diatriba B. D. Ægidii Strauchii, Witeb. 1668. 1706. 4. Qvamqvam multa sunt in Senecæ scriptis qvæ hominem Christianum haud dedeceant, qvorum partem collegerunt Josephus Hallus & Jo. Baptista Schellembergius in Seneca Christiano, & M. Justus Siberus in Seneca divinis oraculis qvodammodo consono, Dresdæ 1675. 12. qvibus jungendi Rev. Viri Jo. Andreas Schmidius diss. de Seneca ejusqve Theologia Jen. 1668. 4. Jo. Janus Svaningius in Theologia naturali contemplativa ex Senecæ scriptis in locos communes digesta, Hafniæ 1710. 4. * cum præfat. erudita D. Severini Lintrupii: Jo. Philippus Apinus diss. de religione Senecæ 1692. 4. Jo. Henr. von Seelen, in diss. de scriptoribus gentilibus falso in Christianorum ordinem relatis & de frustra qvæsitis in Virgilio rebus divinioribus, Flensburg, 1714. 4. Jo. Gottlieb Heineccius de Philosophis semichristianis, Hal. Sax. 1714. 4. Jacobus Henricus Lochnerus in schediasmate de scriptoribus nonnullis qvi

(Kk) aliis

* Acta Eruditor. T. VI. supplem. p. 335.

aliis pagani, aliis Chriſtiani audiunt, Brem. 1716. 4. & ante hos D. Chriſtianus Kortholtus ὁ μακαρίτης in diſſ. de Philippi Arabis, Alexandri Mammææ, Plinii junioris & Senecæ Chriſtianismo Kil. 1666. 4. tum auctor libelli, der Chriſtliche Seneca oder Richtſchnur eines tugendhafften Lebens aus denen Epiſteln L. Annæi Senecæ gezogen. Lipſ. 1712. forma minore. Præmiſſa Senecæ effigies cum adſcriptis hiſce verſiculis:

Seht dieſer Heyde kan die Chriſten wohl beſchämen/
Sie möchten ſich an ihm nur ein Exempel nehmen/
Ach Schade / die Vernunfft will nach der Tugend gehn/
Und ein getauffter Chriſt will dieſes nicht verſtehn.

Moralis Philoſophiæ collectanea digeſta per titulos & ex Senecæ ſcriptis ſelecta à *Lud. Granatenſi*, exſtant in hujus operibus junctim Latine excuſis Andrea Schotto curante tribus Voluminibus in fol. Colon. 1628. T. 1. p. 643. ſeqq. Non pauca etiam ad verbum è Seneca repetita in *Joannis Bonæ* manuductione ad Cœlum, qvam ipſe profitetur medullam continere Sanctorum Patrum & veterum Philoſophorum. *Petri Brinch* admiranda Senecæ Ethica & Politica in locos communes ordine literarum digeſta, & ſummariis ac notis illuſtrata, necdum lucem viderunt

derunt qvod ſciam, etſi jam ad prælum parata memorantur in Novis literariis maris Balthici & Sept. A. 1703. p. 134. *Dionyſii Gothofredi* Loci Communes è Seneca exhibent ſtudioſe digesta 1) Theologica ſive de DEO & rebus Divinis. 2) Juridica ad ordinem Pandectarum, 3) Ethica, 4) Oeconomica, 5) Politica, 6) Grammatica, Rhetorica, Hiſtorica. 7) Dialectica. 8) Phyſica, Medica & Mathematica. 9) Similium librum & 10) Nomenclatorem adagiorum & nominum propriorum per varias claſſes digeſtorum. Baſil. 1590. 8.

L. Anneo Seneca illuſtrado en blaſones politicos y morales por Juan Bannos de Velaſco. Madrit. 1670. 4.

De ſcriptis Senecæ deperditis diſſerit etiam 369
M. Anton. Delrio prolegom. ad Senecæ Tragœdias libro 2. qvi eſt de vita Senecæ cap. ult. & Nic. Antonius Bibl. vet. Hiſpanæ §. 117. ſeq. Nam plurima compoſuerat, atqve ut Qvintil. X. 1. *tractaverat omnem ferme ſtudiorum materiam, nam & orationes ejus, & poëmata & Epiſtolæ & Dialogi feruntur.*

Liber ſive *dialogus de ſuperſtitione* memoratur etiam à Diomede Grammatico lib. 1. Idem eodem libro præterea Senecam *de officiis* laudat.

Epiſtolarum ad Novatum fratrem liber X. allegatur â Priſciano lib. de ponderibus & menſur.

Epiſtolæ ad Maximum Cæſonium. Martial. VII. 44. niſi de aliis libris Cæſonio inſcriptis intelligendus.

De fortuitis sive *remediis fortuitorum ad Gallio nem fratrem.* Tertull. Apologet.

De providentia, majus opus scribendum susce pisse se innuit Seneca c. 1. libri, qvi de hoc ar gumento exstat.

De terræ motu, lib. 6. natural. qvæst. c. 4.

De immatura morte. Lactant. III. 2. & aucto Sophologii Jacobus Magnus III. 1. & VII. 7.

De natura rerum idem Sophologii auctor, ni libros naturalium qvæstionum respexit.

De forma mundi memoratur etiam à Raban Mauro III. 25. de institutione Clericorum T. Opp. p. 44.

CASP. BARTHII Index Scriptorum à SENECA Philosopho laudatorum,

ad paginas editionis Amst. & Lugd. Ba 1619. 8. 2. Volum.

Priore tomo habentur Libri de beneficiis, Epistol. Lib. de otio Sapientis, de Providentia & Quæstiones Naturales.

An

Dem-

Senecæ elegantiam, interdum *frivole* ut ait Gellius *argutam*, cum præclara Ciceronis eloqventia conferunt Gedoynius præf. ad Gallicam ſuam Qvintiliani verſionem, & Jo. Antonius Bernardus ſingulari diſſ. Conſule memorias Trevoltinas A. 1717. pag. 1898. Journal des Savans 1718. Octob. pag. 451. ſeq. Dominicum Bohurium in libro, la maniere de bien penſer, dialog. 3. p. 226.

372 *Tragœdias* Elias Vinetus putavit eſſe neſcio cujus L. Annæi Senecæ, qvi ſub Trajano floruerit. Senecam Philoſophum à Tragico diſtingvit qvoqve Sidonius Apollinaris Carm. IX. verſ. 231. Idem faciunt alii, à qvibus tamen recte ut puto diſſentiunt Nic. Antonius lib. 1. Bibl. veteris Hiſpanæ cap. 9. & Barthius ad Statium T. I. pag. 251.

373 Neſcio qvale ſit Henrici Chiffellii *ſupplementum ad Thebaidem Senecæ*, Rom. 1628. 8. qvod memoratur in Catalogo Bibl. Barberinæ. Cum Q. Septimii Florentis Chriſtiani notis prodiit Thebais Pariſ. 1588. apud Fed. Morell.

Pro *Nicolao Farnuth* Vol. 1. p. 373. lege Treveth, hunc enim Anglum Dominicanum ſuſpicor late-

latere sub corrupto *Francheti* nomine apud Nic. Antonium lib. 1. §. 173. *Triveti* hujus sive *Trevethi* in qvasdam tragœdias scholia MSS. exstant Uratislaviæ in Bibl. Rhedigeriana. Eadem in aliis etiam occurrunt Bibliothecis, ut eidem Antonio §. 177. observatum.

Bœcleri comparatio inter *Hippolytum* Senecæ 374
& Euripidis legitur in ejus dissertatt. Academicis Argentorati A. 1710. 4. junctim excusis Tom. 2. pag. 1159. seq.

Troades *Hecubam* appellat etiam Priscianus. Germanicis versibus reddidit notasqve addidit Poëta egregius Martinus Opitius parte 2. poëmatum, inscripsitqve Aug. Buchnero.

In Senecæ *Medeam* commmentaria Matthæi Raderi S. I. prodiere Monachii 1631. 12.

Agamemnomem Anglica donavit metaphrasi Blackmorius, parte 2. poëmatum Miscellaneorum Lond. 1718. 8.

Octaviam Justus Rycqvius ad Taciti XIV. 63. scriptam putat à Seneca Anno U. C. 813.

Dionysii Thusci de Rubertis è Burgo S. Sepulchri & *Thomæ Aqvinatis* qvi à qvibusdam memorantur commentarii, lucem certe haud viderunt. MS. Codex non contemnendus Tragœdiarum Senecæ servatur Gothæ in Bibl. Serenissimi Ducis. Vide Catalogum MSS. illius Bibl. editum à Rev. Ernesto Sal. Cypriano pag. 106.

Pro-

Prodierunt Senecæ tragœdiæ Venet. 1482. & 1510. fol. cum commentariis *Gellii Bernardini Marmitæ* Parmenſis & 1493. 1505. fol. cum *Dan. Cajetani* Cremonenſis commentariis qvi male dicitur ſubinde etiam in titulo, Galatanus.

Sine notis, & nulla temporis ſignatione Lipſiæ in 4. apud Martinum Herbipolim. Extrema pagina hoc Jacobi Baryni legitur tetraſtichon:

Clauditur iſte liber Senecæ, repetendus in omne
Ævum, hunc ardenti pectore Lector ama.
Presſerat Herbipolis Martinus in urbe decenti
Lipceck. Hoc munus candide Lector ama.

Emendatiſſimam hanc editionem vocat Delrio, falli tamen exiſtimo eos qvi pro prima habent.

Eam ſecutæ Florentina A. 1513. 8. apud Philippum Juntam, ex recenſione *Benedicti Florentini*. Pariſienſis A. 1514. fol. ex recenſione *Hieron. Avantii & Philologi*, cum *Eraſmi*, *Gerardi Vercellani*, *Ægidii Maſerii*, *Bernardini Marmitæ*, *Danielis Cajetani*, & *Jodoci Badii Aſcenſii* notis & commentariis.

In eadem urbe A. 1511. fol. in lucem emiſſæ erant *Jacobi à Cruce*, Bononienſis, annotata in Ovidium, Virgilium, Perſium, Lucanum, Papinii ſilvas, Senecæ tragœdias, Horatium, Martialem, Silium Italicum &c.

Avantius, ex cujus caſtigatione tragœdiæ editæ ſunt apud Aldum ſive Aſulanum Venet.

1517.

1517. 8. tria fere millia erratorum eluisse se testatus est.

Iterum viderunt lucem Venet. 1522. fol. apud Bernardum de Vianis cum commentariis Bernardini Marmitæ & Dan. Cajetani.

Basileæ 1529. 8. apud Henricum Petri.

Lugduni 1538. apud Gryph. curante *Lud. Carrione.*

Lipsiæ 1566. 8. apud Vœgelin. cum *Georgii Fabricii* variis Lect. & Epistola de tragœdiarum usu ac de generibus carminum apud Senecam.

Prima *M. Antonii Delrionis* editio, qvi Senecæ tragœdias egregie illustravit, excusa est Antverp. 1576. 4. apud Plantin. 377

Cum *Justi Lipsii* animadversionibus ex veteri libro bonæ notæ, ac celebri illa censura de tragœdiarum scriptore, ad Raphelengium, & *Francisci Raphelengii* notis. Lugd. Bat. 1588. & apud Commelin. 1589. 8.

Cum notis *Jani Gruteri*, ibid. 1600. 8.

Cum Castigationibus *Jos. Scaligeri* & *Dan. Heinsii*, cujus etiam diss. de tragœdiarum auctoribus adjuncta est. Lugd. Bat. 1611.

Venet. 1688. 12.

Prima editio notis *Tho. Farnabii* illustrata prodiit Lond. 1623. 12. novissima Amst. 1713. 12.

Ambrosiana Bibliotheca pulcherrimum habet tragœdiarum Senecæ codicem cum argumentis *Albertini Mussati*, Patavini, ut testatur Nic. Antonius p. 39. Bibl. vet. Hispan.

Thye-

Thyestem *Italice* vertit Ludovicus Dulcis, nescio an cæteras etiam Tragoedias. Universas Italicis reddidit versibus Hyacinthus Nani Senensis. Agamemnonem *Anglica* Metaphrasi donavit pridem Jo. Studley Lond. 1566. 8. Medeam Eduardus Sherburne Lond. 1648. 8. atqve inde qvoqve reliqvas. Troadas *Hispanice* Josephus Antonius Gonsalez de Salas, addita Nova idea Tragœdiæ & Exercitatione scholastica de theatro. Madrit. 1633. 4. Omitto *Gallicam* Metaphrasim Agamemnonis, auctore Carolo Toustain, Paris. 1556. 4.

CAPUT X.

DE M. ANNÆO LUCANO.

Ad pag. 380 Clarissimo Burmanno judice, ut eloqventiæ corruptela Senecæ Pholosopho recte adscribitur, ita sanctissimam & divinam artem poësin primus contaminare, & Heroicum carmen ad declamatoria acumina demittere aggressus est fratris ejus M. Annæi Melæ filius, Lucanus. Ineptiuntqve maxime qvi eum Virgilio comparare annituntur, in qvo omnia castigata, limata & naturalia: cum Lucanus ut effrænis eqvus impetu semper maximo fertur, neqve habenas audit, sed indulgens ingenio, neq; modum neqve rationem servat carminis, judicio non recte usus, cum ubiqve ostentare vim suam & veh

vehementiam, etiam ubi convenit minime, conatur. † Poteſt tamen cum fructu legi, cum ejus dictio ſit ſatis latina puraqve, & deſcriptiones qvas immiſcet operi, haud inelegantes. Characteres ejus qvoqve egregii, in qva arte proximus eſt Vellejo Paterculo, & rerum Civilium minime rudis.

Lucanus perſtringitur à Petronio c. 118. his verbis: *Ecce libelli civilis ingens opus qvisqvis attigerit niſi plenus litteris ſub onere labetur. Non enim res geſtæ verſibus comprehendendæ ſunt, qvod longe melius Hiſtorici faciunt qvam Poëtæ* &c. Confer Jani Douſæ præcidanea ad Petron. lib. 2. c. 12. Tamen Caſp. Barlæus T. 1. poëm. p. 417. ex perſona Lucani:

Cui minus Hiſtoricus credor, minus eſſe Poëta,
Me minor eſt vates, me minor Hiſtoricus.

Atheiſmi crimen Lucano impactum ab eo removet auctor Epiſtolarum Italice editarum Bononiæ A. 1708. 8. p. 32-242. Acta Eruditorum Lipſ. T. 4. ſupplementi p. 62. ſeq. Memoriæ Trevolt. 1706. p. 570. In antiqvis Codicibus hoc de Lucano Hexaſtichon legitur:

Corduba me genuit, rapuit Nero, prælia dixi
Qvæ geſſere pares hinc ſocer, inde gener.
Continuo nunqvam direxi carmina ductu,
*Qvæ tractim ſerpit, * plus mihi coma placet.*

(L l) Vitam

† Adde Barth. LIII. 6 Adverſer.

* Alii rectius: *qvæ tractim ſerpant: plus mihi comma placet.* Comma eſt inciſum, breve, argutum. Nimium qvæſita acumina in Lucano reprehendit Dominicus Bohurius, libro la

Fulminis in morem quæ sunt miranda citentur,
Hæc vero sapiet dictio quæ feriet.

VitamLucani à Svetonio scriptam, ad Casau bonum A. 1596. misit Theodorus Canteru Vide Epistolas Casauboni edit. Almeloveniana pag. 646. ubi notantur aliunde assuta esse hæ verba postrema: *Poëmata etiam ejus prælegi mem ni, confici vero ac venalia proponi non tantum opero ac diligenter, sed inepte quoqve.* Svetonio hæ vita vindicatur à Barthio VII. 3. XI. 21. Adver sar. Exstat in Grævianis & aliis recentioribu Svetonii editionibus. Alia vita est qvæ e Commentario antiqvissimo repetita fertur i variis Lucani editionibus & incipit: *M. An næus Lucanus Patrem habuit M. Annæum Melan* In *Jo. Fr. Wichmanshausenii* diatriba in Lucan Pharsaliam, Witeb. 1712. 4. & in *Jacobi Mosant Briosii* (de Brieux) Epistolis, editis Cadom A. 1670. 8. p. 112. seqq. ad Jacobum Palme rium, multa in Lucani laudem congesta lecto reperiet, & pag. 130. seqq. nonnulla Lucan emendata vel illustrata. De Palmerii pro Lu cano Apologia adi si placet ephemerides erudi torum Paris. A. 1708. Novembr. p. 365. Illu strat etiam plura Lucani loca & castigat Fran ciscus Modius in lectionibus novantiqvis, ne

nor

la maniere de penser p. 237. Qvod vero *plus historicus quam Poëta* dicitur Jornandi c. 5. de rebus Get. atqve inde Freculfo lib. 2. Chron. c. 16. ad fidem potius putem pertinere, qvam ad scribendi characterem.

nonGvil. Canterus in Novis lectionibus. Nimium Lucano tribui à Statio, cum patriam ejus pso nato *plus qvam Senecam dediſſe Mundo* ſcripſit, ta profitetur Barthius ad lib. 2. ſilv. 7. p. 251. ut adulationem hoc appellet pæne abominabilem. Nimis tamen & ipſe in Lucanum iniqvus, qvando ſubjungit: *Qvid enim totus Lucanus, tamen meliore parte ſuorum ſcriptorum ſuperſtes, d Senecæ vel unam Epiſtolam aut tractationem?* dem aſſentitur Franciſco Florido Sabino, qvi b. 2. ſubſeciv. lection. cap. 20. nihil unqvam utavit prolatum ſtultius, qvam cum Statius omero ſuperiorem, parem Virgilio Lucaum celebravit Poëtam his verſibus:

Grajo nobilior Melete Bætis,
Bætin Mantua provocare noli.

Fœminis qvæ, ut Polla Lucanum, maritos os in ſtudiis adjuverunt, addenda Claudia atii Poëtæ, de qva Gevartius III. 13. Papinia. r. lect. p. 195. ſeq.

In prima editione Romana A. 1469. fol. ncupata Paulo II. Pontifici, hæc de Lucano mponius Infortunatus: * *Pharſaliam non fivit, cujus primos tres libros cum uxore correxit, os inſcitia depravatos cum reliqvis ſeptem Joannes dreas Antiſtes Alerienſis diligentiſſime noſtro tempomendavit, rogantibus Conrado & Arnoldo, qvi ne gva Romana pereat, libros laudabili inventione imunt.* Hic Conradus Sweinheym & Arnoldus nnarts ad calcem libri Teutonica de gente ſe

* Mich. Maittaire Annal. typograph. p. 65.

se fuisse significant, ac fuere inter primos q
Romæ artem typographicam propagarun
Editionibus cæteris à me memoratis addes ha
qvæ prodiere.

Venetiis * A. 1477. fol. per Juvenem Gv
rinum, qvæ ἔκδοσις hisce versibus se commen
dat lectori:

Qvam veniant grandes Lucani in carmina Musæ
Et qvantum excellat dicendi fulmine Vates,
Judicet, altiloqvas novit qvicunqve Sorores.
Certe ego divino paulum cessisse Maroni
Crediderim, Phœbo digna & majora locutum.
Incertos belli eventus civiliaqve arma
Cognatasqve acies & summa pericula rerum
Scripserit ardenti melius qvis carmine Vates?
Qvasve ferat Latius gentes aut Gallicus axis
Aut Oriens qvibus aut animis in bella ruentes?
Qvid toga, qvid sævi pariant discrimina Martis,
Emtor habes: tantum moneo observare poëtam,
Ergo cape, & Juvenem Gverinum ad sidera tollas,
Lucanum Veneta docte qvi impresserit urbe.

382 Venetiis 1475. fol. & 1486. 1498. 1511. fo
& Brixiæ per Jacobum Britannicum Brixianu
1486. fol. cum Commentariis *Omniboni Leon*
ceni, Vicentini.

Lipsiæ in 4. sine anni notatione.

Cum Commentariis *Joannis Britannici* Br
xiani, Mediolan. 1491. fol. in Bibl. Almelc
veniana p. 144.

Baptistæ Guarini commentarium è Trithemi
memorat Gesnerus, non editum qvod sciam.

Medio

* id. Maittaire p. 127. 173. 200.

Mediolani 1508. ex recensione *Hyacinthi Irpini*.

Paris. 1512. 8. cum adnotatione familiari & ellucida (ut habet titulus) *Petri de Ponte, Cæci, Brugensis*, per Gvil. de Rouge.

Mediolani 1525. fol cum Beroaldi & variorum notis ad edit. Paris. 1514. fol. & Basil. 1514. ol

Lugduni 1534. 8. & 1551. 8. apud Gryph. & 569. forma minore.

Venet. 1537. 8. apud Jac. Juntam.

Coloniæ 1537. 8. apud Joh. Gymnicum.

Paris. apud Simonem Colineum & 1545. 8. pud Rub. Stephanum, additis in calce Variis lect.

Basileæ apud Henr. Petri 1550. 8. cum *Jo. Sulpitii* & *Henr. Glareani* notis, & 1578. fol. cum commentariis haud contemnendis pro illa qva scripsit ætate, *Lamb. Hortensii* & *Jo. Sulpicii*.

Antvverpiæ 1577. ex Theod. Pulmanni recensione, & 1592. forma minore.

Lipsiæ cum scholiis *Gregorii Bersmanni*, 1584. 8. & 1589. 8. cum *Jac. Micylli* in difficiliores locos, & Bersmanni scholiis, Variisqve lect. *Theodori Pulmanni*, & in librum I. animadversionibus *Joach. Camerarii*, addita etiam *Epistola ad Calpurnium Pisonem* per Hadr. Junium emendata, & illustrata à Josepho Scaligero. Idem Junius Lucanum ad vetustissimi exemplaris fidem castigatum tradidit typographo, ut constat ex ejus epistolis pag. 225. daris circa A. 1552.

A. 1612. ex Raphelengii officina, forma minore.

Cum notis *Tho. Farnabii*, Lond. 1634. 8. & Amstelod. 1643. 1665. 12. additis etiam *Hugonis Grotii* animadversionibus. Cæterum Variarum lectionum libellus ex Codd. qvibus Pulmannus & Bersmannus usi sunt, adjectus Grotianis editionibus Antvv. & Lugd. Bat 1614. 1619. 1626. 8. & Schrevelianis, 1658 1669. cum Varior. notis, ab Grotio non est neqve ea habet qvas diu ante suæ eleganti editioni adjecit Robertus Stephanus.

Amstelod. 1651. apud Elzevir, forma minore, cum ejusdem Grotii notis.

Omitto editiones in Corpore Poëtarum latinorum, de qvibus infra lib. IV. c. 1.

Lucanum etiam expolire instituit *Caspar Barthius*, magni pretii exemplari usus, cujus patrocinio id aggressum se testatur ad Statii Theobaid. VI. 89. & IV. 409. & præstantissimus Vir *Nicolaus Heinsius*, in qvam rem diligenti studio Varias lectiones è Variis Codicibus MSS. collegit, qvarum apographum servo acceptum è Bibl. Gudiana. Ad calcem libri decimi adscriptum: *Paul Constantinopolitanus emendavi manu mea solus. M. Annæi Lucani Civilis belli liber X. explicit.*

Chronologiam in Lucanum, Cæsarem de bello Civili & Dionysium Halicarnasseum paravit *Paulus Merula*; sed illa non vidit lucem.

Thomæ Maji supplementum qvo poëma Lucani producitur usqve ad necem Julii Cæsaris,

ris, prodiit separatim Lugd. 1630. 8. Lugd. Bat. 1640. 12. & Londini 1646. 12. Subjungitur etiam Lucano edit. Amstelod. 1713. 12. cum Farnabii, Grotiiqve notis. Laudatur à Nic. Heinsio p. 274. poëmatum.

In Metaphrasi *Gallica* Brebovii, edita Paris. 1657. 8. 1663. 12. & Rothomag. 1665. 12. non modo turgidum dicendi genus reprehendit Nicolaus Bolæus, (Boileau de Despreaux) arte Poëtica p. 160.

Mais n' allez pas aussi sur les pas des Brebeuf,
Meme en une Pharsale, *entasser sur les rives*
De morts & des mourans cent montagnes plaintives,
Prenez mieux votre ton, soyez simple avec art,
Sublime sans orgueuil, agreable sans fard.

Sed etiam aliqvando longe infra Lucani vim & dignitatem subsidere arguitur ab Evremonio Tom. III. pag. 190. ubi confert versum Lucani,

Victrix causa Diis placuit, sed victa Catoni,

cum hoc frigido Metaphrastæ, egregii alioqvi & admirandi:

Les Dieux servent Cesar, & Caton suit Pompée.

Lucanum, Svetonium & Sallustium *Gallice* editos Parisiis An. 1500. memorat Labbeus pag. 339. Bibliothecæ novæ MSS. Argumentum idem Gallica prosa perseqvitur *Quartierius* S. J. Paris. 1688. 8. Hist. des Ouvrages des Savans A. 1688. Augusto pag. 520. De *Germanica* illu-

ſtris *Seckendorfii* metaphraſi, qvam notis & præclaris in ſententias Lucani moralibus obſervationibus ornavit, Diarium Belgicum, Boeckſaal van Europe 1696. T. 2. p. 441.

Italicæ Metaphraſes poſt antiqviorem illam Anonymam Florentinam (Zuchari Bencivenii) circa A. C. 1310. ut videtur Nic. Antonio compoſitam, complures exſtant. Octonario rhythmo qvidem Lucanum tranſtulit L. Cardinalis de Montichiello. Mediolan. 1492. 4. Verſibus ſolutis ſive libere deſinentibus Julius Morigius, Ravennæ 1587. Alberti Campanæ, Florentini interpretatio prodiit Venet. 1540. 12. Pauli Abriani ibid. 1668. 8. Andreas qvoqve Valfredus his accenſendus, cujus verſionis exordium inter flores Bibliothecæ Aproſianæ edidit Angelus Aproſius, nam ipſa nondum qvod ſciam vidit lucem. Deniqve P. Gabrielis Mariæ Meloncelli * è Congregatione Clericorum Regularium S. Pauli Barnabitarum Metaphraſis vulgata eſt Romæ 1708. 4.

Hiſpanica proſa Lucanus redditus fuit à Martino Laſſo de Orepeſa, *Lucano Poëta y Hiſtoriador antigvo*, Antvverp. 1585. 8. & Burgis 1588. fol. Verſus ab Hieronymo à Porres Medico, ſed cujus interpretatio, perinde ut fratris annotationes adhuc in ſcriniis latet: & à Joanne de Xauregui, Hiſpalenſi Madrit. 1683. 4.

384 *Carmen ad Calpurnium Piſonem*, cum qvo Lucanus dictus eſt adverſus Neronem conjuraſſe, Lu-

* Journal des Savans 1709. Febr. p. 171.

Lucano vindicat Hadrianus Junius lib. VI. cap. 1. animadversor. Vide tamen qvæ in Virgilio dixi Volum. 1. pag. 227. & Barthii notas ad Statium T. 1. p. 254. & 456. ubi *Statio* illud tribuit, & ad Claudianum lib. 1 de laude Stiliconis v. 38. ubi *Calpurnio*. Est autem eodem Barthio judice XLIX. 7. Adversar. *poëma ἀτέλεςον, & in libros aliqvot fuisse divisum videtur, vel ex solo fine. Adeo alioqvin cultum & eruditum, ut malim aliis tertio prolixioribus tanto, carere qvam isto.*

De scriptis Lucani deperditis * videndus inprimis Nic. Antonius lib. 1. Bibl. Vet. Hispanæ pag. 42. seq. Barthius XXIII. 3. Adversar. & ad Statium Tom. 1. p. 254 seq. qvi de *Medea* Lucani etiam videndus Tom. 1. pag. 246. uti de *Orpheo* ejus Joh. Frid. Gronovius diatrib. ad Statii lib. 2. silv. 7. ante qvem *decem libros silvarum* à Lucano scriptos Nic. Antonius contendit.

Hæc de Lucano dicta sufficiant, qvem Virgilio non comparatum, sed plane prælatum à Petro Cornelio, sicut à Francisco Malherba Statii clangorem & crepitacula, refert & indignatur Huetius de rebus ad se pertinentibus pag. 24. 314.

Libere desinentibus versibus, ita ut syllabarum postremarum nulla soni sit similitudo, *Italos* uti docuerunt etiam Joh. Georgius Trissinus, Italiæ liberatæ scriptor, Vincentio Gravinæ V. C. tantopere laudatus: Lud. Alemannus, qvi Metaphrasi donavit Catulli

* Ausführl. Bericht von Büchern 1708, p. 897.

Epithalamium Pelei ac Thetidis: Cardinalis Hippolytus de Medicis qvi ſecundum,& Ludovicus Martelli qvi qvartum Æneidos, nec non M. Antonius Cinuzzius,qvi Claudiani raptum Proſerpinæ tranſtulit. *Polonos* in Juvenali redivivo Lucas Opalinius. In *latina* carmina, ut obiter hoc notem,homœoteleutorum viciſſim rhythmorum, ſive ſyllabarum extremarum ſimiliter deſinentium uſum induxit. *Leo*,Sec.XII. Monachus Benedictinus,(unde *Verſus* * *Leonini*) vel Theodorus ſive Theodulus Sec. (longe ille nimirum junior presbytero qvi tempore Zenonis Imp. vixit & à Trithemio cap. 185. de S.E. cum eo confunditur. Qvanqvam laudatus Gravina lib. 2. de ratione poëſeos pag.228. recte negat illis ſolis hoc tribuendum eſſe. Longe plura certe illius exempla jam ex Seculo nono exhibet C. V. Polycarpi Leyſeri hiſtoria Poëtarum medii ævi, nuper in lucem edita. At inter celebriores certe videntur fuiſſe, qvi iſtud antiqvioribus haud probatum aures demulcendi genus latinis verſificatoribus ſuæ ætatis commendarent.

CAPUT XI.

DE T. PETRONIO ARBITRO,

Ad pag. 385 *Petronius* ** *Neronianarum libidinum arbiter, qui de*

* Vide Cangii gloſſar. & Menagii Origines Gallicas in *Leonius*. Acta Sanctor. Junii T.1. p. 23.

** Caſp. Barthius p. 28. ad Claudian.

de scriptis etiam voluit suis summam prudentiam, exquisitissimam sapientiam & elegantissimam eloqventiam inter propudiosissimas libidines elucere, illudens utique dictis scriptisqve vanitati curarum humanarum, homo voluptatibus corpore, animo virtuti deditus, ut docet omnis scena Satirici illius. Singulare hoc elogium: sed qvi corpore voluptatibus, & simul animo virtuti bona fide deditus esse possit, per eundem jungentur ante sæva sideribus freta, & ignis undæ, tartaro tristi polus. Huetius in Epistola ad Grævium: * *De Petronio non ita sentio ut vulgus doctorum solet. Judicio usus est in literis valde limato & subtili: stilo deteriore, affectato, fucato, interpolato: ut plus ei ad existimationem profuisse putem obscœnitatem rerum, qvam sermonis elegantiam.*

Libros Satiricôn inscribendos potius, Græca forma, contendit recens eruditissimus Petronii editor Burmannus, qvod verisimile faciunt alia consimiliter accipienda, ut Hygini Poëticôn Astronomicon, Fulgentii Mythologicon, Ovidii Metamorphoseon & Halievticon, Solini Ponticon &c.

Idem Burmannus probat per Codicillos, qvibus exoletorum & fœminarum stupra ac libidines sub mortem consignasse Petronium refert Tacitus XVI. 19. hoc satiricôn opus intelligi non posse. Nihil sane codicilli testamenti qvos obsignatos Neroni misit moriens Petronius, habent commune cum libris hisce ac volu-

* In Tilladeti collectione Tom. 2. p. 264.

luminibus ad omnium notitiam in vulgus editis. Diverſum tamen hunc ſcriptorem ab illo Taciti Petronio & antiqviorem haud crediderim, ſi vel maxime Claudii & liberorum ejus flagitia notari ab eo dicamus: nec Statilio aſſentior, qvi Petronium putabat vixiſſe poſt Severum, atq; non Neronem ſed neoplutos aliqvos ſuæ ætatis perſtrinxiſſe: mire enim cum Neroniano omnia conveniunt. Nec valde pugnem alienum fuiſſe à moribus qvos perſtringit: arduum certe eſt in his tam prolixe & tam ad vivum ac neqviter percenſendis & docendis ſe alere, ne dicam tam exqviſitam notitiam talium habere, qvi ſit illis ἀμύητος. Utinam vero unus eſſet vel fuiſſet Petronius qvi flagitia inſectaretur, qvibus ipſe ſe volutaſſet. Habet hoc freqventer ſcelerata vita, ut ſuo etiam ſe teſtimonio condemnet atqve execretur. Sed Monachis nimium tribuere videtur, qvi illorum turpi diligentiæ nos debere ait qvod illæ tantum Petronii laciniæ ad nos venerunt, qvæ illis laſciviæ & proterviæ manifeſtiſſimis argumentis blandirentur. Unde enim qvæſo conſtat cætera fuiſſe pudiciora? & qvovis potius alio qvam judicio Monachalis laſciviæ conſignata vel ſervata illa fragmenta apparet.

Salmaſius præfat. ad Ampelium: *Conſueverant multi ſtudioſi ſi qvem auctorem legerent, retento lectionis ordine qvicqvid ex eo judicarent excerpendum, in Codicem ſuum regerere, & ſibi ſervare. Unde factum ut hæc in Bibliothecis privatorum reperta*

ſæpe

ſæpe à librariis pro integris auctorum operibus deſcripta fuerint, ac ad poſteritatem aliis ſubinde ea excipientibus ac deſcribentibus propagata. Ita conſervatus eſt elegantium neqvitiarum curioſis Petronius Arbiter.

Fragmenta Petronii primum edita * Ve- 386
net. 1499. per Bernardinum de Vitalibus Venetum.

Hinc Lipſiæ A. 1500. per Jacobum Thanner, Herbipolenſem, cura *Hermanni Buſchii* Paſiphili, Monaſterienſis. Ibidem carmen de luxu Romanorum 1500.4. ſeparatim excuſum. Hujus præclari viri ac nobilis Buſchii memoriam & merita in litteras tunc renaſcentes egregia digno nuper ſtudio ſtyloqve celebravit clariſſ. Vir Jacobus Burckhardus in vita Buſchii, ejus vallo humanitatis præmiſſa. Francof. 1719. 8.

Pariſiis A. 1520. curante Reginaldo Chalderio, ad cujus editionis paginas, ſuas obſervationes & caſtigationes A. 1562. direxit Adrianus Junius ſive Theod. Beza.

Cum caſtigationibus *Jo. Sambuci*, Antvverp. 1565. 8. apud Plantin.

Lugd. 1575. 8. apud Tornæſium, qvi duobus impreſſis, & totidem MSS. Cujacii & Dalechampii adjutus & opera uſus *Dionyſii Lebei*

Ba-

* Venetam ſuſpicor pro Mediolanenſi dicere voluit Goldaſtus qvando eam Reginaldo Chalderio ante oculos fuiſſe ſuſpicari ſe ſcripſit. Certe Venetam pro Mediolanenſi annotat in ſua edit; A. 1629. Lotichius.

Batilli, JCti celeberrimi Petronium recensuit eiqve Variarum lectionum libellum adjunxit.

Parif. 1575. 12. apud Patissonium.

Jani Dousæ patris præcidaneorum in Petronium libri III. Lugd. Bat. 1583. 8. editi primum sunt & Danieli Rogerti inscripsi, postea Petronio adjuncti A. 1585. ibid. 8. & Paris. 1585. 8. apud Gvil. Linocerium & 1587. 12. apud Patissonium, additis etiam notis *Joannis Richardi* Biturigis & spicilegio *Dupeiratii*.

Petronius cum notis eruditis *Jo. Wowerii*, Hamburgensis, * qvi Josepho Scaligero librum inscripsit. Lugd. Bat. 1596. & 1604. apud Rapheleng. & Amstelod. 1624. forma minore.

Paris. 1601. 12. ex officina Christophori Beys, cum notis *Pithæorum* & *Dousæ*, & veterum Poëtarum Catalectis.

Melchioris Goldasti editio Helenopoli sive Francofurti 1610. 8. curata, & Lugd. 1618. apud Frellonium & Francof. 1621. ex officina Wechel. & Genevæ curante Thoma Juges 1629. 4. repetita, variorum notas & castigationes partim ad id tempus ineditas complectitur, *Buschii*, *Adr. Junii* (diversas ab iis qvas Sambuco aute miserat Pulmannus, an Aurati vel Æmari Ranconneti, aut Bezæ?) *Sambuci*, *Francisci & Petri Danielis*, *Christoph. Richardi*, *Francisci & Petri Pithæorum*, *Dousæ* patris, *Conr. Rittershusii*, *Jani Dousæ*

* Fallitur Mich. Piccartus qvi notas in Petronium tribuit Wowerio Antwerpiensi, c. 14. peric. Critic.

Dousæ filii spicilegium, notas *Wowerii*, & *Casparis Barthii* * tum qvorundam Anonymorum *&* *Georgii Erhardi* Franci, sub qvo nomine *Goldastum* latere patet ex Parei & Althusii versibus volumini præmissis, qvibus Goldasto de editione Petronii gratulantur: atqve servant etiamnum vasta Goldasti in Petronium collectanea MSS. Bremenses, in qvibus omnia illa & longe plura qvam in Erhardi notis editis exstant, legi, laudatus Burmannus annotavit. Eidem editioni adjunctæ in poëmatia qvædam & Epigrammata Petroniana notæ Germani Colladonii JCti, Claudii Bineti Bellovacensis, & Henrici Stephani. Ad *Bineti* collectam Pictav. 1579. 4. editam conferenda Dousæ præcidanea II. 5. seq. Usus Goldastus est Codice membranaceo Bongarsii, qvem Pithœi fratres etiam inspexerunt. Petrus Daniel in notis suis p. 91. seq. observat ex Baptistæ Pii annotatt. posterior. apparere illum qvoqve vidisse plura editis Petronii fragmenta, Petrus Pithœus Codicis sui editis locupletioris copiam Erico Mesmio sive Henrico Memmio fecisse se testatur lib. 1. Adversar. subcesiv. cap. 2. ubi locum ex illo producit. Alium ex Memmii exemplari describit Lambinus ad verba Horatii Epod. V. *namqve cælo deripit*, testatus id fuisse Petro Ronsardo, Antonio Baifio, Remigio Bellaveo & sibi commodatum. Ex Codice Britannico verba qvædam Petronii emendat Janus

* Vide Crenii animadvers. T. 5. p. 31.

nus Mellerius Palmerius spicileg. T. 4. Lampadis artium Gruterianæ p. 693.

Eodem anno qvo Petronius cum ingenti *Jo. Petri Lotichii* * commentario lucem vidit Francof. 1629. 4. prodiere junctim additæ eadem forma notæ virorum doctorum in Petronium *Jo. Alexandri Brassicani*, qvas paulo ante obitum (A. 1540.) ad Jo. Oporinum cum Petronio à se emendato ut ederentur misisse testatur Conr. Gesnerus: *Jo Aurati* A. 1562. (eadem qvæ sub. Hadr. Junii nomine in edit. Goldasti exstant) *Henrici Memmii*, Senatoris Regii *Alphonsi Delbenii* Episcopi Albiensis, A. 1563 *Claudii Puteani* A. 1570. *Jac. Bongarsii* Ao. 1584 (eædem qvæ sub titulo Anonymi auctoris leguntur in editionibus Goldasti post observationes Francisci Danielis) *Mamerti Patissonii* & *Petri Pithœi* A. 1586. *Jo. Wowerii* A. 1595. *Casp. Scioppii* Sirenes Petronianæ A. 1597. *Jo. Weitzii* notæ A. 1614. *Renati Moreau* qvæstiones Medico Physicæ in Petronium A. 1629. Præterea Laur. Pignorii diatribe de Magnæ DEum matris Idææ & Attidis initiis, Jani Dousæ schediasma ad Sulpiciæ satiram, Petri Pithœi & Justi Lipsii in pervigilium Veneris & Floridum de qvalitate vitæ. In idem pervigilium notæ Jani Dousæ filii & Jo. Weitzii. Præmissa sunt testimonia de Petronio veterum ac recentiorum col

* Ejusdem Lotichii libros quæstionum in Petronium ineditos servat Francofurti ad Mœnum nobiliss. D. Zacharias Conradus ab Uffenbach. Capitum elenchum habes in Massoni Hist. Critica Reip. literariæ Tom. XIV. p. 319. seq.

ollecta à Goldasto, Londorpio & Lotichio & arthii dissertatio ex XLIX. 11. Adversar. His addenda Lilii Gyraldi, Gvirandi Aloscani & Roberti Titii * loca de Petronio qvæ in editione Goldasti leguntur.

Prodiit eodem anno 1629. Petronius Francofurti 4. sed charta minore cum commentario eximio *Josephi Antonii Gonsalii* de Salas, & *Scioppii* symbolis criticis, atqve iterum ibid. 1643. 4. In Bibliotheca Wittiana pag. 257. memoratur etiam editio Gonsalii A. 1633. 4. sed suspicor errorem esse pro 1643.

Cum notis eruditis & glossario *Jo. Bourdelotii*, Paris. 1618 12. 1645. & 1677. 12. & edente atqve interpolante Mich. Hadrianide, cujus etiam præfatio præmittitur, Amstelod. 1663. 12. *Non habeo fidem Bourdelotio*, inqvit pag. 527. Burmannus, *qvi audacissime sæpe locos sanos tentat, & nescio qvos codices crepat.*

Idem testatur servare se duas *Hieronymi Aleandri* Epistolas, qvas V. C. Justus Fontaninus ad ipsum miserat, qvibus Petronii loca qvædam illustrantur.

Qvæ in Petronium commentati sunt *Laisneus* & *Venettius*, memorata Petro Bælio in Epistolis Gallice vulgatis, non viderunt lucem, qvod sciam.

Errores Venereos sive varia Poëmatia & Epigrammata vetera qvæ Petronio subjici solent,

 una

* Hæc est Rob. Titii Apologia pro Petronio, qvæ in Bibl. Barberina memoratur.

una cum aliis per Scaligerum, Petrum Pithoum & alios viros doctos collectis separato volumine recensere atqve illustrare idem praeclarus Burmannus constituit, qvod non poterit non omnibus elegantiorum litterarum studiosis gratissimum accidere.

389 *Fragmentum* Petronii *Tragurianum*, Traguri in Dalmatia in Nicolai Cippici Bibliotheca repertum primus inscio, qvi A. 1662. in codice Catulli Tibulli ac Propertii etiam carmina continente & scripto * circa A.C. 1423. repererat *Martino Statilio*, vulgavit Patavii Paulus Frambottus A. 1664. 8. qvam editionem cum MS. collatam Perizonius legavit Bibl. publicae Leidensi. Hadr. Valesii & Joh. Christoph Wagenseilii sententiae qvi illud ** pro supposito habuerunt, subscribit Franciscus Vavasso lib. 2. Epigrammate 81. seq. ad Ludovicum Borbonium, Principem Condeum:

Assuitur compti satiris male cento Petroni,
Nec fraudem, Princeps ingeniose, vides?
Hic nihilè Latio, nihil almas spirat Athenas &c.

Fragmentum ne crede; duplex Petronius est hic,
Advena Romano Dalmata servus hero est.

Ist

* Vide Jacobi Sponii Itinerarium in Graeciam &c. parte 1. fol. 20. b. versionis Germanicae, & librum alio auctore editum Noribergae 1718. 8 cui titulus: Alter und neuer Staat des Königreichs Dalmatien. T. 2. p. 139.

** Confer Ephemerides Paris. A. 1666. Ephemeride 15.

Iste sonum & lingvam nunc primum discet herilem,
Incipit iste aliqvid jam latiale loqvi.
Proficiet, spes est &c.

Apologiam qva Petronio fragmentum istud asseritur, *Stephano Gradio* Vaticanæ tunc Bibliothecæ præfecto tribuunt Samuel Tennulius ad Frontinum p. 339. & Theodorus Rycqvius ad Taciti XVI. 19. Annal. sed illam *Petri Petiti* esse ex Nicasio notavi. In Ephemeridibus literariis Romæ A. 1670. 4. vulgatis p. 31. laudatur Statilii Apologia * pro γνησιότητι fragmenti Petroniani Traguriensis. Eqvidem jam pleriqve eruditorum fragmentum illud Petronium agnoscere auctorem haud ambigunt, licet notant hunc in eo de industria qvædam putida & affectata ac sordida inseruisse, digna nempe personis qvas loqventes inducit. Nominis *Jo. Scheferi* addendum supplementum qvod exstat inter ejus Miscellanea sive lectiones Academicas, vulgatas Hamburgi 1675. 8.

Auctoritatem Petronii in aliqvibus deprimit & in dubium vocat Godfridus Hechtius diss. de voce *inpræsentiarum*, Witeb. 1709. ob locutiones qvasdam male, ut illi qvidem videntur, latinas. Sed ut à Christiano Schoettgenio probe animadversum est, cogitare poterat Petronium, præcipue in fragmento Traguriano exagitare Trimalcionem & alios qvi isto more sunt locuti. Adeoqve non Petronii habenda

 benda

* Exstat post Petronium Burmanni p. 324.

benda illa ſunt, ſed eorum qvos eo ipſo nomine deridet.

Editio Petronii nitida & elegans qvam cum ſelectis variorum commentariis adornavit *Michaël Hadrianides*, Amſt. 1669. 8. recuſa ibid 1687. 8. Deniqve luculentam, accuratam & præſtantiſſimam noviſſime dedit ſæpe jam laudatus mihi Vir ingenii & doctrinæ laude florentiſſimus *Petrus Burmannus*, Ultrajecti 1709. 4. in qva contextus ſcriptoris emendate deſcriptus & in capita diſtinctus ſingulis paginis ſubſtrata habet integra virorum doctorum, plerorumqve commentaria: & notas antea ineditas *Nicolai Heinſii* & *Gvil. Goëſii*, & freqventes ac pereruditas, ad Tragurianum præcipue fragmentum, ipſius Burmanni. Subjuncta deinde volumini præcidanea Jani Douſæ, & Gonſali de Salas commentarius, variæqve ex prioribus editionibus præfationes, & de fragmento Traguriano diſſertationes atqve Epiſtolæ, & Siren latina, ſive locupletiſſimus index vocum Petronianarum.

Gallice Petronius cum notis ad loca difficilia excuſus Colon. 1687. 12. Hiſt. des Ouvrages des Sav. p. 177.

391 Petronium Nodotianum merito ut ſubditi-tium rejicit Burmannus in præfat. & in notis p. 92. 217. 316. &c, adeoqve nullam illius in ſua editione habuit rationem. De iisdem Nodotianis ſupplementis Petrus Francius:

Salve

Salve nec latio libelle naso,
Nec lingva facili, nec elegante,
Nec sane nimis Attici saporis,
Proles patris imaginosa Galli.
Tu te ludere credis & jocari
Romano sole, Gratiis Latinis?
Tun' fucum facere auribus Batavis?
O inscitia ruris inficeti,
O vaecordia putidi cerebri.

Recusus tamen iterum iterumqve Nodoti 392
'etronius est etiam cum Gallica versione * A. 709. 8. addita qvæ separatim antea prodierat ınti-Critica ** adversus censorem Gallum.)ccurrunt etiam Nodotiana supplementa in 'etronio cum notis *Johannis Boschii* & ad Traurianum fragmentum animadversionibus ,einesii, Scheferiqve vulgato A. 1700. Amstel. orma minima, apud Joannem Molters.

Qvidam cum in Itinerario Italico legisset ononiæ Petronium integrum asservari, eum bi, cum illa in urbe versaretur, ostendi roat. Deductus igitur in templum est, monratumqve ibi S. Petronii cadaver. Vide Meagiana Tom. 3. pag. 112. seq. & de illo S. Peronio Martyrologia 4 Octobr. & Tillemonium T. XV. memor. pag. 30. seq. Alius Petroıius Probus Pro Cos. & præfectus, in veteri incriptione Græca apud Turnefortium itinerar.

* Boekzaal van Europe A. 1695. T. 2. p. 61.

** History of the works of the learned A. 1701. p. 344.

p. 25. edit. in 4. Petroniorum sive Petrunculorum nomine cæteroqvi venit genus canum venaticorum, de qvibus Tho. Fullerus in opere de viris illustribus Angliæ (the History of the vvorthies of England Lond. 1662. fol.) ubi de Provincia Lincolnienſi T. 2. p. 150. ubi etiam de vertagis ſive veltragis & moloſſis Britannicis.

Narrationem Petronianam de matrona Ephesia, qvæ cap. CXI. exſtat, Gallica proſa expreſſit Evremonius in Opuſculis Miſcell. T. 2. p. 27. Gallico carmine Fontanus fab. 242. Hebraico R. Berachias in Miſchle Schualim. Belgice narrat P. Rabus in Diario Roterodamenſi, Boekſaal van Europe A. 1695. Tom. 2. pag 75. Germanice B. D. Carpzovius, Conc funebr. Tom IV. pag. 132. Ephesiæ huic in virum ſuum defunctum injuriæ, perfidiam Thomæ Inckli, qvi amaſiam ſuam vivam ac ſpirantem Indis vendidit, opponit Spectator ille, Gallice etiam verſus ex Anglico, ſed tam cupide lectus in Anglia, ut cum primum prodirent foliorum recens exeuntium à prælo exempla ad vicies mille una die direpta dicantur, T. 1. diſſ. IX.

CAPUT XII.

DE A. PERSIO & SILIO ITALICO.

Ad pag. 393 De Perſii, Lycophronis Latini, * patria Augusti-

* Giornale de letterati d' Italia Tom. VIII. p. 76.

ustinus Oldoinus in Athenæo Ligustico pag. o. seq.

Scholiastes Persii Barthio p. 129. ad Claudia- 394
um videtur esse *Cornutus* Grammaticus, (cujus n Virgilium à Gellio, Charisio, Servio allegatur,) sed interpolatus ad seqviorum temporum captum atqve usum. *Helenio Acroni* scholia illa tribuit Jo. Rhodius pag. 133. ad Scribonium Largum. Ex locupletiore Bonav. Vulcanii Codice qvædam producit Paulus Merula d fragmenta Ennii p. 67. referens & ipse scholia illa ad *Annejum Cornutum*. In Bibliotheca Goldasti fuit vetus Persii interpres *Sabius Janens* MS. in membrana. Vide Erhardum sive ipsum otius Goldastum limine notarum ad Peronium.

Juvenalis & Persius prodierunt Lovanii 475. fol. per Joannem de Westphalio *arte qvadam characterisandi modernissima.* Et Mediolani 1476. fol. per Anton. Zarottum.

In Ephemeridibus * litterariis Germanicis Lips. 1710. pag. 899. reprehenditur Georgius Nicolaus Kriegk qvod pag. ultima diss. de Persio Jen. 1701. editæ scripsit Augustum gloriosæ memoriæ Ducem Brunsvicensem adhuc uvenem nomine suo dissimulato edidisse ἀνεκδότους antea *Barthol. Fontii* notas in Persium. llam editionem haud vidi. Sed idem ante Kriegkium tradiderat Conringius de Bibl. Augusta

* Ausführl. Bericht von Büchern/ IX. Stück.

gusta pag. 86. & Codicem Gvelpherbytanum Commentarii Fontiani dignum editione laudat Struvius introduct. in Hist. literar. pag. 137. Cæterum haud dubie Persius, Fontii notis illustratus ducentis fere annis ante prodierat, ut Venetiis 1482. fol. per Baptistam de Tortis, & anno eodem atqve eadem in urbe per Renaldum de Noviomagio Theutonicum: aqve iterum 1484. 1495. & apud Petrum Joannem de Qvarengis 1492. fol. in qva editione Persius cum commentario *Fontii* & *Jo. Britannici*, Brixiani, extat, Juvenalis vero cum commentario Georgii Vallæ & Domitii Calderini. Persius cum notis Jo. Britannici prodierat, Brixiæ 1486. fol. typis Jacobi Britannici Brixiani.

In iisdem Ephemeridibus laudantur Variæ lectiones Persii & Juvenalis ex Codice MS. illustris Gersdorfiæ: atqve in Persii Sat. 1. & 2. *Lud. Cendratæ* annotationes MSS. in Bibl. Rhedigeriana.

Persius sine notis, Lipsiæ 1507. fol. & sine anni nota in 4.

Editio Persii Parisiensis Paris. 1523. fol. apud Jodocum Badium Ascensium, additas habet præter ejusdem Badii notas *Jo. Baptistæ Plautii*, *Jo. Britannici*, *Ælii Antonii Nebrissensis*, *Jo. Murmelii*, Ruremundensis, & *L. Jo. Scoppæ*.

Cum notis *Nebrissensis* * prodiit etiam Persius Paris. 1527. 8. apud Rob. Stephanum, & Lucronii in Hispania 1529. 8. Cum

* De hoc Nebrissensi fuse Nic. Antonius Bibl. Hisp. Tom. 1. in *Antonius de Lebrixa*.

Cum Plautii, Cornuti, Britonis ſive Britannici Brixiani & Fontii commentariis Auguſtæ Vindel. 1544. fol.

Prodiit & Perſius cum Juvenali Venet. 1530. 12. 1535. 8. apud Bernardinum Stagninum, & Pariſ. apud Rob. Stephanum, 1544. 8.

Cum notis *Jo. Murmelii*, & *Eraſmi*, Colon. 396
1538. 8. & *Hermanni Buſchii*. Pariſ. 1538. 4. 1553. 8. apud Chriſtianum Wechel.

In editione Baſil. 1551. fol. notæ Nebriſſenſis non ſunt integræ. Pulmanniana prodiit in 8. (non in 4.) Antvverp. 1565. Porro in Morelliana cum Vineti & Variorum notis habentur etiam ſcholia vetera Cornuti, ſive qvicunqve illorum eſt auctor.

Feder. Ceruti paraphraſin, Venet. 1597. 8. editam, notasqve *Phil. Engelberti* Baſil. 1580. 4. & *Theod. Marcilii* Pariſ. 1600. 8. Lipenius commemorat.

Editionem Perſii Amſtelodamenſem, A. 1595. 8. cum paraphraſi & notis *Eilhardi Lubini* Crenius parte III. animadverſ. p. 17. & Bibliotheca Bultelliana p. 403.

Steph. Claverius qvi in Martialem & Claudianum ſcripſit, Perſium qvoqve illuſtravit Pariſ. A. 1607. 8. de qvo vide Barthium ad Statium T. I. p. 432.

Cum ecphraſi ſive paraphraſi & ſcholiis *Franciſci Sanctii*, Brocenſis, Salmanticæ 1599. 8.

Perſius cum notis poſtumis *Johannis Bond* prodiit Lond. 1614. 8. Pariſ. 1644. 8. & cum notis *Tho. Farnabii* Lond. 1612. 8. 1633. 8. Amſt. 1634. 12.

Gemma Bacchanalis cujus icon exſtat in fronte commentariorum Iſ. Caſauboni ad Perſium, illuſtratur ab eodem Caſaubono in libro de Satira, & pulcherrimis imitationibus clariſſimæ artificis Hajæ (Madame le Hay) locum dedit. Vide Memorias Trevoltinas A. 1717. p. 1840. ſeq.

Paraphraſin & commentarium *Dav. Wedderburni* in Perſium, poſt auctoris mortem edidit frater Alexander Wedderburnus, Amſtelod. 1664. 12.

397 Juvenalis & Perſius ex *Lud. Pratei* editione in uſum Delphini recuſus Lond. 1691. 1699. 1708. 8.

Ex recenſione *Michaëlis Maittaire*, Lond. 1716. 12. additis Variis Lectionibus editionum qvarundam antiqviorum qvæ Annum 1500. anteceſſere.

398 *Gallice*, ut antiqvam Metaphraſin Abelis Foulonii Pariſ. 1544. editam omittam, Perſium carmine liberiore nuper, latinis ex adverſo poſitis vulgavit Nobilius. Satires du Perſe traduites en vers François & accommodées au goût preſent par Mr. Noble, Amſt. 1706. 8. Cum Proſaria luculenta paraphraſi Tarteroni Perſius & Juvenalis ſæpius prodiit, & eſt mihi ad manus editio Pariſ. 1706. 12.

Ita-

Italice post Jo. Antonis Vallini expositionem, *obscurissime satire di Persio con la chiarissima spositione i Giovanni Antonio Vallone*, Neapoli 1576. 8. & ost Metaphrasin Francisci Stellati cum comentaris editam Romæ 1630. 4 & Amst. 1706. 8. ovissime Camillus Sylvester * Nobilis hodiginus satiras Juvenalis & Persii Hetrusco armine expressas cum notis & dissertationius, antiqvitates varias illustrantibus prælo ubjecit. Patav. 1711. 4. Nam metaphrasin ruditissimi Viri, Antonii Mariæ Salvini ** aduc desideramus.

Anglice cum commentario Juvenalem & Perum edidit Bartenius Holyday, Oxon. 1616. 8. 673. fol.

Prænomen SILII apud Modium in novantivis lect. & Giandorpium in Onomastico non *ajus* est sed *Publius*. Italici cognomen conecutus est vel qvacunqve † alia de causa, vel qvod ipsius aut unius è majoribus ipsius paria fuit Italica Pelignorum aut Italica Bæticæ, seqvioribus sæculis *Talca*) †† dubium enim llud est viris doctissimis Nic. Antonio Bibl. Hipanæ vet. lib. 1. p. 85. seq. & Christophoro Cellaio in diss. de Silio Italico, edita Halæ Sax. 1694. 399

* Journal des Savans 1713. Août, p. 231.

** Giornale de' letterati d'Italia Tom. XIV. p. 133.

† Spartianus in Hadriani vita cap 12. *Italici sunt Italigenere, in provinciis negotiantes, vel fixa etiam sede ibi commoantes.* Alius Silius Proprætor, ad qvem Ciceronis Epistolæ ibro XIII.

†† Acta Eruditor. 1719 p. 178.

1694. 4. & in diſſertationibus ejus Academici junctim excuſis Lipſ. 1712. 8. diſſ. IV. & in pro legomenis Arnoldi Drackenborchii ad Siliun recuſa. Conſulari dignitate ſemel tantummc do A. CHriſti 67. nec iterum functus eſt, lice filium reliqvit moriens jam Conſularem. Nan poſt conſulatum ſuum Aſiæ proconſul & apud Vitellium etiam Imp. gratioſus, poſt il lud tempus in Campania in otium litterariun ſe recipere, qvam Romæ in Rep. verſari ma luit.

400 Alia de Silio & in ejus defenſionem Vir Con ſultiſſ. Nic. Hieronymus Gundlingius in Gund lingianis parte XII. c. 1. & Nic. Antonius in Bibl. veteri Hiſpana lib. 1. cap. 18. Eruditiſſi mum Poëtam appellat Thomas de Pinedo pag 262. ad Stephanum Byz. non ſine cauſa ill qvidem, * ſed fallitur Claudius Dausqvejus qv notis ad Silium pag. 641. in deſcriptione Virtu tis & Voluptatis Philoſtratum Silii oculis obver ſatum eſſe, cum ſcriberet, ſtyliqve imitatione ſibi expreſſum perſvaſit. Nam certum eſt qvod Philoſtratus ille poſt Silium ſcripſit. Jo Antonio Vulpio judice pag. 113. notis ad Catul lum, ubi Statium cum Silio conferre placet Statius acrioris ingenii & ad excogitandum promtioris utiqve videtur, ſed *alter ille perpetuo langvidus, Virgiliani poëmatis compilator, & plane ad aliorum imitationem compoſitus.* Memoriæ Tre-

* *Ubique in Silio Græcæ eruditionis veſtigia, ubique elegantia,* Dan. Heinſius ad II. 626.

Trevoltinæ A. 1713. pag. 538. de Juvenco: *Juvencus n'est pas un excellent Poëte, il manqve de feu qvi donne à la Poësie toute la beauté & toute sa force. Cependant qvoiqve aussi froid qve Silius Italicus, il est plus clair &c.*

De Silii Codice MS. aliisqve aliorum præclarorum scriptorum antiqvorum lucrubationibus per Poggium in Germania A. 1416. tempore Concilii Constantiensis repertis & feliciter ab interitu vindicatis vide si placet qvæ infra c. 15. in Qvintiliano.

Primam editionem Romanam A. 1471. fol. studio *Joannis Andreæ* Aleriensis in Insula Cyrno Episcopi, ejusdem cui Livii & tot aliorum præstantissimorum auctorum primas editiones debemus. Illius excusa sunt exempla non plura qvam CCLXXV. ex qvibus unum Bibl. publicæ Leidensi legavit celeberr. Perizonius.

Hanc secutæ suntRomanæ 1474.& 1480.fol. Mediolanensis A. 1481. fol. typis Antonii Zarotti, ex *Petri Justini Philelfi* recognitione. Et Parmensis 1481. fol.

Qvæ in Silium elucubrarunt *Petrus Montopolita, Pomponius, & Domitius Calderinus*, neminem novi qvi typis exscripta viderit.

Cum commentariis *PetriMarsi*, prodiit Silius Venet. 1483. fol. per Baptistam de Tortis, & in eadem urbe 1492. fol. opera ingenioqve Boneti Locatelli, nec non Paris. 1512, fol. ex ædibus Nicolai de Pratis.

Lipsiæ

Lipsiæ 1504. fol. cum *Hermanni Buschii* argu mentis, per Martinum Herbipolensem, & cur ejusdem Buschii scholiis in margine adjectis Basil. 1522. 8. apud Tho. Wolfium & 1543. 8 apud Henricum Petri & Paris. 1531. 8. apud S monem Colineum.

Silius sine notis Paris. 1508. 4. Lugd. 1514. t per DamianumBenessam & Florent. apud Phi lippum Juntam 1515. 8. ex castigatione *Ambros Nicandri*, Toletani, sed qvem inconsiderata mu tandi prurigine plurimis locis Silium miser corrupisse, Clariss. Drakenborchius fidem fa cit. Tamen Nicandri vestigia legunt Silius ex Aldi officina 1523. 8. & Antvverpiæ de Phil Nutium 1567. 12. ad Aldinam sive Francisc Asulani editionem expressus.

Versus libri octavi, ab 145. ad 225. *a vetusti absunt exemplaribus. Qvi nunc leguntur, eos pri mus Andreas Ausulanus, Aldi Manutii socer in editio nem suam anno 1523. procusam invexit, depromto. ut opinor ex collectaneis* Jacobi Constantii, *editis Fani, anno 1508. qvi eos ad Baptistam Gvarinum e Galliis fuisse missos affirmat cap. 92. An Silii sint multum ambigo.* Hæc Nicolaus Heinsius notis ad Silii VIII. 145.

Recusus inde Silius Lugduni apud Seb. Gry phium 1547. 1551. 12.

Lugduni 1578. 12. & 1598. 12. apud Anto nium Candidum.

Ex

Ex Codice MS antiqvissimo Coloniensi & optimæ notæ (Caroli Magni ut volunt ætate exarato) sed in qvo dimidium libri sexti decimi & totus ultimus desideratur, multa Silii loca feliciter restituit *Lud. Carrio* in emendationum & antiqvarum lectionum libris, editis Antvv. 1576. 8. & Paris. atqve recusis in Lampade artium Gruteriana Francof. 1604. 8. Tomo. III. plura etiam *Franciscus Modius* in novantiqvis lectionibus Francof. 1584. 8. & in Lampade Gruteri Tomo V. licet Silius Modii, qvem cum Homero & Virgilio collatum ac locis innumeris emendatum edere promisit, nunqvam in lucem prodiit. Totum Silium postea ad easdem membranas recensuit, notrsqve sub crepundiorum Silianorum titulo adjunxit *Daniel Heinsius* tunc natus annos necdum viginti, Lugduni Bat. 1600. apud Christoph. Raphelengium, forma minore.

Codicis MS. Oxoniensis Collegio Reginæ excerpta à Grutero nactus *Caspar Barthius* Silio emaculando & illustrando multa capita tribuit in suis Adversariorum libris excusis Francof. 1624. fol. nono anno post Silium à *Claudio Dausqveio* Sanctomario, Canonico Tornacensi cum eruditis commentariis editum Parisiis apud Davidem Douceur, 1615. 4. cujus ejusdem editionis exempla qvædam annum 1618. præferunt.

Cæteræ Silii editiones, notis illæ qvidem destitutæ (ut omittam qvæ in Corporibus Poëtarum Lugd. 1603. 1616. 1627. 4. Genev. 1611. 1640.

1640. 4. & Lond. 1713. fol.) ſunt: Antvverpiæ apud Gislenum Janſenium 1601. 12. Lugduni apud Joannem Pillehote 1603. 12. & 1614. 8. Genevæ ap. heredes Jacobi Chouet, 1607. 12. Lugduni Bat. 1611. apud Chriſtophorum Raphelengium, forma minore. Amſtelodami apud Gvil. Janſonium 1620. & 1627. forma minore cum præmiſſa Silii vita per Hermannum Buſchium.

Danielis Heinſii crepundiis Silianis in editione Cantabrigienſi 1646. 12. à Rogero Daniele addita eſt ejusdem Heinſii diſſertatio de vera Criticæ apud veteres ortu, progreſſu uſuqve, tum in cæteris diſciplinis, tum in ſacris: & de religione Ægyptiorum, Græcorum, Latinorumqve ex Oriente repetenda origine.

Chriſtophorum Cellarius ad Silium recenſendum uſus eſt Codice, in qvo *Nicolaus Heinſius* enotaverat emendationes *Joſephi Scaligeri*. Cæterum idem Heinſius peculiare ſtudium, uti Virgilio, Ovidio, Valerio Flacco, Lucano aliisqve, etiam Silio impendit, ac præter alia ſubſidia uſus Codice Puteano, minus bonæ notæ illo qvidem, minime tamen contemnendo, qvi in Bibl. Regia Pariſienſi hodie aſſervatur, multa ad hunc Poëtam annotavit, qvæ cum una cum Codicis MS. Oxonienſis lectionibus, Celeberrimi Burmanni beneficio perveniſſent ad *Arnoldum Drakenborchium*, hic novam & præclarisſimam Silii editionem curavit Trajecti ad Rhen.

1717.

717. 4. *in qva Poëtæ verbis accurate emen-atis ſubjiciuntur copioſæ & eruditæ Draken-lorchii ipſius obſervationes, illisqve Modii, arthii & utriusqve Heinſii notæ adtexun-ur.

Spes etiam Tigurini & Gvelpherbytani codi-s facta Drakenborchio fuit, ſed nec illos neq; ios qvi in variis Bibliothecis exſtant, recen-iores tamen omnes, ut ſunt unus in Bibl. Re-s Chriſtianiſſimi, in Medicea qvinqve, unus Bibl. Em. Cardinalis Ottoboni, conſulere ei lcuit. In Catalogo MSS. Bibl. Senatoriæ Li-ſienſis, pro Statio Silii MS. nomen irrepſit. militer fruſtra aliqvis qværat Silium cum ommentariis Pii, qvi in Bibl. Barberinæ Cata-lgo memoratur editus Venetiis 1495. fol.

Anglica Metaphraſi hunc poëtam donavit *homas Roſs* Eqves & Regiæ Bibliothecæ præfe-us, Lond. 1656. fol. Idem continuavit poë-na Silii à Scipionis triumpho ad Hannibalis sqve necem. Non omittendus etiam *Franci-jus Petrarcha*, qvi Silium æmulatus, in Africa a libris novem, carmine Heroico Latino bel-lm Punicum ſecundum inſecuta & Scipionis fricani res deſcripſit.

* Acta Erud. 1717. p. 54. Journal des Sav. 1717. p. 550. Deutſche Acta Erud. XLVI. p. 685. ſeq.

CAPUT III.

DE C. PLINIO MAJORE, JULI Solino & Plinio Valeriano.

Ad pag.

402 Plinio eidem Hiſtoriam naturalem & Epiſt las tribuit pro ignorantia illorum temporu Vincentius Bellovacenſis lib. X. ſpeculi Hi capite 67.

Plinium Majorem, patria Romanum eſſ contendit Jo. Harduinus pag. 212. Chron V. T. *dum porro Plinius toties* noſtræ urbis *dicit*, *palam & aperte Romanum profitetur, nunqvam Ve nenſem.* Sed refellitur à Mat. Veiſſ. la Croſ in Vindiciis Veterum ſcriptorum pag. 146. ſe Pauli Cigalini diatriba de Plinii patria cun ejus diſſ. de Plinii fide & auctoritate, lucem dit primum Comi 1605. 4. Ejus ſententiæ ſ fragatus Ez. Spanhemius in Orbe Roma p. 62. ubi Novocomum utriusqve Plinii nata bus nobilitatum appellat.

Abſolvit Plinius opus ſuum paullo ante ob tum, circa A.U.C. 830. ut non uno innuit loc & qvintum Conſulatum Titi memorat lib. cap. 25. qvem ille geſſit anno U.C. 828. CHı ſti 76. Incendium Veſuvii, qvod ſpeculat Plinius occubuit, deſcribitur à Dione lib LXVI. pag. 755. ſeq. ad A. U. C. 831. Titi pı mum.

Plinius in præf. *Viginti millia rerum dignarum cura, qvoniam ut ait Domitius Piſo,* Theſaur opo

...ortet esse non libros, *ex lectione voluminum ...riter duum millium, qvorum pauca admodum stu...si attingunt propter secretum materiæ, exqvisitis ...ctoribus D; * includimus triginta sex voluminibus, ...ecti rebus plurimis qvas aut ignoraverant priores, ... postea invenerat vita.* Volumen secundum ...cat Plinius VI.29. septimum XXXIII.3. Non-...nqvam etiam libri non numerum sed argu-...entum, ut IX. 35. *ut diximus in circuitu Mundi,* ...spiciens ad Volumen secundum & seq. Et ...XIII. 1. *sicut dicemus in gemmarum volumine,* re-...picit enim ad librum XXXVII. Animalium ...storiam ita digessit, ut de terrestribus dicat ...ro VIII. De aqvatilibus IX. De volucribus ... De insectis XI. De animalibus insignibus ... 14 De generatione animalium X. 61 seqq. ...Nic. Reusnerus ad Janum Gruterum, T. V. ...ic. poëtar. German. p. 787.

...mnibus est innatus amor qvamplurima nosse,
Fons hic inexhaustis uber inundat aqvis.
...ro multis unus dat Plinius omnia nosse
Qvæ cœlum & terras & mare, Jane, tenent.
Si legis hunc, Græcos legis omnes atqve Latinos.
Nec tibi justa deest Bibliotheca domi.
...nus Grammaticus, Logicus, Geometra, Poëta,
Musicus, Astronomus, Rhetor, Arithmeticus.
...nus & Historicus, Physicus, Cosmographus unus
Pictor, & agrorum cultor hic unus erit.
Qvid multis? unus docet omnia: & ut tegit omnes
Cœlum, sic cælum continet iste liber.

* Ita legendum non C.

Præternaturalium certe, qvam titulo ipsc promittit atq; ubertim pandit Plinius rerum notitiam, discordiam concordiamqve, usus & effectus: præter historiam inventorum human ingenii, laboris luxusqve, & variarum artium passim gravissimas adspergit sententias, & judicium de vanitate rerum humanarum morta liumqve stultitia, speciatim de perditis Roma norum per opes moribus: Nec minus de mir sapientia ac provida arte, fidemqve omnem superante vi naturæ, per qvam Numen intel ligi voluit. Itaqve licet Epicuri immersu erroribus, tamen ab Atheismi ἐγκλήματι ab solvitur judice Ulrico Zvvinglio lib. de Pro videntia T. 1. Opp. 356.

Ex scriptis deperditis Plinii, *de jaculation eqvestri liber* memoratur ab ipso Plinio VIII. 42 Hist. nat. Ipse qvoqve XVI. 4. testatur *de vit Pomponii Secundi* se scripsisse. Libros *de belli Germaniæ* memorant vel respiciunt auctor vitæ & Tacitus I. 68. Annal. Germanicorum bello rum scriptorem laudans, itemqve Symmachu IV. 18. Epist. Illustriss. Furstenbergius in monumentis Paderbornensibus pag. 72. *Nec solu Tacitus* (primores Annalium libri) *verum etian Qvintilianus, Asconius, Silius Italicus, Argonautic Val. Flacci, Ciceronis libri de finibus & legibus in Germania à Poggio reperti Germanis debentur*, * *qvibus utinam aliqvando Plinii XX. Volumina de bellis Germanicis accedant, qvæ Conr. Gesnerus Augusta Vinde-*

* Confer Vossium III. 5. de Hist. Lat. p. 550.

Vindelicorum, alii Tremoniæ in Westphalia apud Casp. Schwartzium Patricium Tremoniensem extitisse tradiderunt. Hæc ille. *Libros dubii sermonis* videtur innuere Plinius ipse in præfat. testatus se libellos de Grammatica scripsisse, adversus qvos Stoici qvoqve & Dialectici & Epicurei parturiant & subinde abortus faciant jam decem annis, atqve idem opus citant Diomedes, Charisius, Gregorius Turonensis & in Lexico Salomo Constantiensis, apud Nic. Heinsium pag. 321. ad Petroni editionis Clariss. Burmanni. Confer Vossium III 36. artis Grammaticæ. *Historiarum à fine Aufidii Bassi* * in eadem Plinii præfatione & II 53. 83. Hist. Natural. mentio, & apud Svetonium sive auctorem vitæ, Pliniumqve juniorem V. Epist. 8. *Avunculus meus, idemqve per adoptionem pater, historias & qvidem religiosissime scripsit.* Respicitqve opus illud Tacitus C. Plinium laudans XIII. 20 XV. 53. Annal. *Electorum* commentarios CLX. opistographos scriptosqve minutissime reliqvit, qvos magno pretio vendere se potuisse testatur Plinius junior III, 5. Epist.

A Georgio Agricola præfat. ad libros X. de natura fossilium Plinius arguitur qvod *interdum haud observarit à diversis scriptoribus unam rem duobus vel pluribus vocabulis appellari, interdum contra res duas vel plures uno vocabulo.* Josephus Scaliger in Scaligerianis primis pag. 85. *Accuratus* 403

* De Aufidio præter Vossium in Hist. Lat. videndus Lipsius ad Taciti XIII. 20.

Plinii lector deprehendet ipsum Plinium omnia qu ex variis auctoribus excerpebat, ordine literarum siv Alphabetico in sua digessisse adversaria, neglecto ordin naturali qvi potior erat. ConferSalmasium p.25 ad Solin. & Reinesium III. 5. Var. Lect. Alia i diligentissimo illo viro notata vide si placet i Dan. Gvil Molleri diss. de Plinio Secundo 20 seq. Altdorf. 1688. 4.

Non in omnibus obstringere se fidem suam potiusqve ad auctores relegare plus simplici vi ce præ se fert ut lib. VII. c. 1. *qvi dubiis*, inqvi *reddentur omnibus, modo ne sit fastidio Græcos seqv tanto majore eorum diligentia vel cura majore.* Add VIII. 22. *Sint ista, ut rerum Naturæ libuit*, inqvi II. 52. *aliis certa, aliis dubia, aliis damnanda: no cætera qvæ sunt in his memorabilia non omittemus* & II. 98. *ut nihil qvod eqvidem noverim prætercam.* Hinc æqvius de Plinio nostro judicat Jo. Raju Epistola ad Jo Listerum, ** ne alios jam me morem, qvorum testimonia, congessit Jac Pontanus lib. V. φιλοκαλίας cap. 1. pag. 142. & lib. 6. c. 10. p. 195.

Index Scriptorum * qvi in Plinii Historia naturali citantur.

Numerus major librum, minor caput denotat.

** Bibl. Angloise T. IV. p. 10.

* Bernardus à Mallincrot in paralipomenis ad Vossium de Hist. Græcis p. 68. *In catalogo auctorum Plinianorum quem*

ffectum habeo, inter cætera cognita nec injucunda nec infru-ᵹuosa ostendere constitui convenientiam & discrepantiam In-dicum cujusqve libri qvi operis illius primo libro comprehen-luntur cum cujusqve libri contextu. Hic Mallincroti cata-ogus nunqvam lucem vidit. *Andreas* vero *Schottus* Ant-verpiæ circa A. 1616. 8 separatim edidit Indicem Aucto-um Plinii Majoris, ita digestum ordine alphabetico, ut pri-no Romani exhibeantur, deinde externi, tertio Medici, de-iiqve ii qvi in libro primo à Plinio in elencho auctorum no-ninantur sed in librorum ipsorum capitibus nusqvam no-ninati occurrunt. Ego hunc Schotti indicem raro ob-ium ita lectori exhibeo, ut non modo suppletus sit & emen-latus plurimis locis, collatis etiam *Harduini* ad indicem au-ctorum Plinianorum observatis, at qvi libros & capita ubi inguli appellantur annotare neglexit; sed etiam triplex se-ies Schotti nullo lectoris dispendio ita sit in unam colloca-a, ut externi aliis litteris (currentes vulgo appellant) de-otentur, Medicis adscriptum sit Medici nomen; ubi vero n solo elencho libri primi Pliniani, nec usqvam in capitibus psis fit scriptoris mentio, solus major numerus illius libri, qvo usum se scriptore aliqvo Plinius significat, nullus vero minor adscribatur.

Viri

Arti-

Bial-

De

Di

Enev-

Hermo-

Hippo-

Isido-

Mediu

* C. Cilnius Meliſſus, libertus Mæcenatis, de qvo Nic. Heinſius ad Ovidii è Ponto IV. 16. 30.

 præfe-

Parme-

Poly

* Vitiose *Sarmenes* apud Reinesium II. 6. Var. Lect. p. 158.

Sura

Et

Et illi sine teste rem affirmant, qvi Plinii Historiam Naturalem dixerunt esse opus triginta annorum: & nimis breve spatium * assignasse digerendo tanto operi videtur doctissimus Dodvvellus, qvi characteres chronologicos in illo non nisi unius anni notatos à Plinio secutus, unius anni spatio etiam illud composuisse & absolvisse existimavit. Vide Thomam Hearne in præfat. ad Gvilelmi Neubrigensis Historiam rerum Anglicarum.

Eruditissimum literarum secularium Plinium vocat Freculfus lib. 2. Chron. cap. 16 Libros Historiæ Naturalis respicit Servius qvando in VII. Æneidos ait: *de civitatibus totius orbis multi qvidem scripserunt, ad plenum tamen Ptolemæus Græce, Latine Plinius.*

405 Compendium qvod ex ejus opere composuit *Robertus Girkeladiensis* qvi vixit sub Henrico II. Angliæ Rege A. 1189. defuncto, citatur à V. C. Hadriano Relando in Pilæstina p. 439. & servatur MS. Francofurti ad Mœnum apud Nobiliss. D. Uffenbachium.

Primam Plinii editionem Veronensem Anni 1468. scripsi, secutus Beughemium cui in incunabulis Typographiæ pag. 110. diserte illa memoratur. *Historiæ naturalis libri XXXVII. noctibus & horis subcisivis conscripti. Veronæ* 1468 Qvi negant exstare, non alio id argumento videntur facere, qvam qvod illa se oculis ipsorum necdum obtulit, uti nec meis.

Edi

* Bibl. Angloise T. VII. p. 188.

Editio Veneta 1469. apud JoannemSpiram, Germanum, charta nitida & marginibus amplioribus, qvam tanqvam primam laudatam etiam à Jo. Rhodio p. 72. ad Scribonium, & Chevillierio pag. 73. de originibus typographiæ Parif. nec non Maittairio pag. 65. Annal. typograph. inſpexit & pluribus deſcribit nobilisſimus Sallengrius, * exſtat etiam Pariſiis in Bibl. Mazariniana & in Bibl. Ducis Noallii, ut notavit Dan. Maichelius in libro de Bibliothecis Pariſienſibus vulgato Lond. 1720. 8. p. 9. Ad calcem leguntur hi verſus:

Qvem modo tam rarum cupiens vix lector haberet
Qviqve etiam fractus pæne legendus eram,
Reſtituit † Venetis me nuper Spira Joannes,
Exſcripſitqve libros ære notante meos.
Feſſa manus qvondam moneo calamusqve qvieſcat,
Namqve labor ſtudio ceſſit & ingenio.

Ad eandem editionem reſpiciunt verſus qvi leguntur in antiqva editione librorum Auguſtini de Civitate DEI Venet. 1470 fol. per Joannem & Vindelinum de Spira, fratres:

Qvi docuit Venetos exſcribi poſſe Johannes
Menſe fere trino centena volumina Plini,
Et totidem magnos Ciceronis Spira libellos,

* Memoires de litterature Hag. 1715. B. T. 1. pag. 275. ſeq.

† Tamen in hac etiam editione præter depravata alia, etiam Græca vel omiſſa, vel Latinis litteris parum emendate expreſſa.

Cœperat Aureli, ſubita ſed morte peremptus
Non potuit cœptum Venetis finire volumen.
Vindelinus adeſt ejusdem frater, & arte
Non minor, Adriaca qvi commemorabitur urbe.

Veneta A. 1470. fol. grandi charta & typis luculentis per Nicolaum Jenſon, Gallicum, fuit in Bibl. Joannis Mori, Elienſis Epiſcopi. Eodem Anno 1470. fol. Plinius excuſus Romæ in domo Petri & Franciſci de Maximis juxta campum Floræ, præſidentibus Magiſtris Conrado Svveynheim & Arnoldo Pannartz, cum Epiſtola *Jo. Andreæ Aleriensis* Epiſopi ad Paulum II.

Plinius iterum Venetiis 1472. fol. apud Nic. Jenſon. Hæc editio exſtat in Bibliotheca clariſſimi Viri Richardi Mead, Med. D. ubi præſtantiſſimus Maittairius * teſtatur eam ſe vidiſſe cum initialium litterarum illuminationibus, ſingulorum librorum argumentum exhibentibus. Initio Libri primi deſcribitur PLINIUS ſedens & ſcribens: 2. informis Mundi globoſi figura: 3, 4, 5, 6. diverſæ Tabulæ Geographicæ: 7. tres Sceleti 8. duo Elephantes turrigeri: 9, 10. varia Piſcium, & Avium genera: 11. Bombycum variæ ab ovo usqve metamorphoſes: 12. Numina ruralia: 13. Hortulanus arbuſculas transmovens: 14. Homo ebrius in vineâ: 15. Puer humi cum pomis ludens: 16. Venator in ſylvâ Cervum perſeqvens: 17. Arbores in ſeminario diſpoſitæ: 18. Agricolæ duo arantes: 19. multæ ſationum ſpe-

* Annal. typograph. p. 34.

ſpecies : 20. Puer melones legens, & mulier corbem geſtans: 21. Ruſticus corollas nectens: 22. Tinctor veſtium : 23. Vindemiator in vineâ : 24. Qvidam Arborum radicibus aſſidens: 25. Qvidam herbas legens: 26. Chirurgi duo, alter infirmi caput curans, alter venam incidens : 27. Pantheræ duæ, altera aconito guſtato exſpirans: 28. Medicus cum Libro, prope ægrum in lecto decumbentem : 29. Æſculapius ſub Serpentis figurâ : 30. Magus in magicarum figurarum circulo legens & Dæmon deſuper advolans : 31. Urinatores : 32. Navis : 33. Puer ſufflans ignem ſub fornace fuſoriâ : 34. Pictor pingens in tabellâ : 35. Metallorum foſſor : 36. Duo lapicidæ: 37. Gemmarius inter varia gemmarum diverſicolorum genera.

Iterum Romæ per Conr. Svveinheim & Arnoldum Pannartz. 1473. fol.

Parmæ 1476. fol. per Steph. Corallum, Lugdunenſem cum brevibus notis *Phil. Beroaldi* ad pauca qvædam Plinii loca.

Tarviſii, 1479. fol. ductu & impenſis Michaëlis Mazzoli Parmenſis cum Beroaldi emendationibus & *Hieron. Bononii* Apologia pro Plinio. Parmæ per Andream Portiliam 1481. fol.

Andreas prodeſſe volens Portilia multis
Gratum opus impreſſit Plynion ære ſuo.
Temporibus priſcis hunc Bibliotheca tenebat
Principis, & magni divitis, atqve Ducum.

Nunc emit omnis eum civis, qvem gloria tangit,
Hunc emit argento pauper & ore legit.
Factis ære notis debet cum divite pauper,
His debet qvisqvis discere multa cupit.
Arte tua gaudere potes, Portillia, multum
Qvæ facit ut vivant omnia scripta. Vale.

De *M. Antonii Sabellici* notis in Plinii * Historiam naturalem, & de iis qvæ contra Sabellicum scripsit *Nic. Leonicenus*, ** Vicentinus, contra Leonicenum *Pandulfus Collinucius*, Pisaurensis JCtus, Ferrar. 4. contra Collinucium pro Leoniceno *Pontius Virunius* Bellunensis. Vide Sabellici Epistolas, & Diarium Venetum, Giornale de' letterati d' Italia T. 17. p. 281. 282. 288. T. 24. p. 273.

In eodem Diario T. 17. p. 301. differitur de iis qvæ in Plinium scripsit *Georgius Merula* Alexandrinus, & qvæ *Cornelius Vitellius* Corythius in defensionem Plinii & Domitii Calderini, contra Merulam. *Pauli Romalei* Regiensis Apologia contra Vitellium. Ven. 1482. 4. id. p. 327. 328.

Plinius Venetiis excusus 1483. fol. per Rainaldum de Noviomago, & 1487. fol. per Martinum Saracenum.

406 In Bibliotheca Bigotiana fuit editio Veneta A. 1486. fol. excusa in membrana, cum nonnullis ad calcem notis, sine nomine auctoris. In Bibl. Me-

* Vide Sabellici centurias duas in tomo 1. Lampadis Artium Gruterianæ.

** Hujus Leoniceni liber de Plinii & aliorum Medicorum erroribus post edit. 1491. & Ferrar. 1509. 4. recusus Basileæ 1529. 4.

Menarſiana p. 45. memoratur Veneta A. 1491. fol. Exſtat & Veneta 1496. fol. ex *Hermolai Barbari* * caſtigatione, qvam Perizonius Bibl. Leidenſi legavit: Et A. 1499 fol. qvæ itidem fuit in Bibl. Menarſiana p. 47. nec non A. 1507. fol. id. p. 41. Eſt & A. 1513. fol. ex recognitione *Alex. Benedicti*, atqve iterum A. 1519. fol. per Melchiorem Seſſam, & A. 1536. 8. apud Aldum, qvatuor Volum. Prætereo editiones Venetas 1559. fol. ac recentiorem 1648. qvam laudat Joh. Rhodius ad Scribonium Largum pag. 216.

Nic. Beraldi & *Gvil. Budæi* opera in Plinio emaculando præſtita, qvam laudat Eraſmus XXVIII. 14. Epiſt., credo exſtabit in editionibus hujus ſcriptoris Pariſienſibus A. 1514. fol. cum Hermolai Barbari caſtigationibus, & 1516. fol. qvæ editio fuit in Bibliothecis Jac. Perizonii & Lucæ Langermanni, & 1532. fol. ex editione Petri Bellocirii, qvæ ut nitidiſſima celebratur in Bibl. Menarſiana p. 39.

Brixienſis A. 1498. & Baſileenſis *Geleniana* 1535. fol. cum notis MSS. marginalibus *Gvil. Pellicerii* Epiſcopi Monſpelienſis, fuerunt apud præſtantiſſimum Virum, Carolum Dati. Prodiit & Plinius Baſil. 1530. fol. apud Frobenium ex caſtigatione Beati Rhenani & Eraſmi, & 1543. fol. cum Sigismundi Gelenii notis, qvæ am-

* *Hermolai Barbari*, Patricii Veneti caſtigationes in Plinium ſeparatim excuſæ Cremonæ 1485. & Rom. 1493. fol. apud Lucarium Germanum cum emendationibus in Pomponium Melam.

ambæ editiones nuper extabant in Bibl. Clarisſ. Perizonii. Eædem Gelenii notæ additæ Baſileenſibus recentioribus ut A. 1545. (qvæ cum MS. Chiſletiano collata exſtat Romæ in Bibl. Barberina,) & A. 1549. fol. & Lugdunenſi 1563. fol. & Genevenſibus ſive Colon. Allobrogum 1615. 1631. fol.

De miro ſtudio *Chriſtophori Longolii* Mechlinenſis qvi A. C. 1522. natus, Patavii obiit cum vix annos XXXIV. vixiſſet, qvos labores ſuſceperit, qvæ itinera & pericula obierit ut Plinianam Hiſtoriam digne illuſtrare poſſet, vide qvæſo Melchioris Adami vitas Philoſophorum in Longolio. Idem Adamus narrat Longolium pæne puerum plura in Plinio emendaſſe & notaſſe, qvæ ipſo inſcio & invito in Gallia fuerunt edita. Memorat etiam Orationem, de laudibus C. Plinii, ac commentaria in XI. Plinii libros. Et Geſnero Longolii Commentaria in Plinium celebrantur qvem Pictavii publice cum ſumma omnium admiratione docte & eleganter fuerit interpretatus. Tamen Longolios & Aqvenos (*Stephanum Aqvæum* de qvo Volum. 1. pag. 407.) minorum gentium interpretes vocari video ab *Andrea Schotto*, qvi in Epiſtola ad Ortelium, Melæ ſubjecta, *Pintiani*, inqvit, *in Plinium utinam te hortante Plantinus noſter, typographus omnium quot ſunt, quot erunt, maxime induſtrius, in vulgus edat cum* Jac. Suſii & Brugenſium *notis: eſſet cur Reip. litterariæ, patriæ & Plinio ipſi jam pæne in integrum reſtituto gratularemur.*

nur. *Nos Toletanum Codicem MS. quo usus est Pinianus, inspeximus, non pauca relicta collegimus, Sonum quoque & Capellam cum MSS. compositos recenuimus: sed maturescere sinam.* Ex eodem Schotto præterea didici qvod Plinium illustravit etiam æculi sui alter Varro *Petrus Ciacconius* Toletaius, cujus vigilias Plinianas adhuc, inqvit, nois hæredes invident & thesauro incumbendo remunt.

Petri Pierii Smensæ, *Schotani* notas & emendaiones in Historiam naturalem Plinii memorat uffridus Petri de scriptoribus Frisiæ decad. XVI. . nunqvam editas ut existimo, qvemadmoum & *Roberti Constantini* Antonius Teissierius n elogiis Thuaneis Gallice versis illustratisqve Tom. 4. pag. 508.

Dan. Gvil. Mollerus in diss. circulari de Pliio Secundo, Altdorf. 1688. 4. notat. *Nic. Rigalium* qvoqve & *Octavium Ferrarium* Plinii Historiæ Naturali recensendæ animum applicuisse, cet consilia eorum mors prævertit. Ipse errarius pag. 309. Epist. *De Plinio vix ulla es superest, cum immensum pelagus & summa dies istans vela colligere & retro cursum vertere compellat. aque labor omnis non sine fructu per tot annos magno riptori impensus frustra susceptus fuerit. Sic ii voluere.* Eodem loco testatur se veterem ditionem Venetam contulisse cum manu exaato Codice qvi Pici Mirandulani fuit. Notas errarii non ultra librum duodecimum proessisse A. 1675. testatus est Christophorus Arnoldus.

noldus. Vide Consultiss. Viri Burchard. Gotthelf Struvii T. 1. fascic. 7. actor. literariorum ex MSS. erutorum p. 78.

Prodiit Plinius etiam Lugduni 1553. fol. apud Antonium Vincentium, charta majore, luculento charactere.

In Catalogo Bibl. Bodlejanæ notas ad Plinium per errorem referri videas ad Calebum Dalechampium, illum qvi vindicias Salomonis de lapsu statuqve ejus æterno scripsit. Notum autem est notas deberi *Jacobo Dalechampio*, Medico Cadomensi qvi Plinium Lugduni A. 1587. fol. excudi fecit, & anno post diem obiit. * Neutiqvam contemnendam esse ejus industriam, qvam in præclarissimo scriptore posuit, æqvus lector facile agnoscet, etsi non pauca aliorum ingenio illustranda & expolienda reliqvit, & Plinium Lugdunensem tanto nil dignum hiatu præstare scripsit Casaubonus ad Theophrasti characteres pag. 12. edit. Cantabrig. Recusus est cum Dalechampii notis Plinius sæpius, ut dixi Volum. 1. pag. 408. etiam Genev. 1631. fol.

Plinium à Jo. Frid. Gronovio A. 1669. etiam minore forma in 12. vulgatum scribit Dan. Gvil. Mollerus in laudata de Plinio diatriba, qvam editionem non vidi, licet vidi Elzeviria-

nam

* Vide Gvid. Patini Epistolas ad Jac. Sponium pag. 46. & qvæ de Jac. Dalechampio Huetius in Originibus Cadomensibus Gallice editis cap. 24. Acta Erud. 1704. pag. 186. seq.

nam curatam à *Joanne Laët*, Amstelod. 1635. 12. tribus voluminibus.

Ad editionem *Jo. Harduini*, sexti Voluminis instar est Viri illius docti opus de numis antiqvis Urbium & Populorum, ad cujus calcem illustratur ex instituto locus Plinii insignis de re monetaria, qvi occurrit lib. XXXIII. cap. 3. (sect. 13.) Harduini opus de numis antiqvis post primam editionem Paris. 1684. 4. recusum est uti auctum passim atqve interpolatum, sic qvoqve hinc inde mutatum in operibus ejus selectis, Amst. 1709. fol. 409

Cum jam pridem rarior sit Harduiniana Plinii editio, omnium non modo illius scriptoris sed etiam aliorum, qvotqvot in usum Delphini illustrati exstant, longe præstantissima, audio novam exspectari à typographis Parisiensibus, ex nova doctissimi Auctoris recognitione. Nescio unde acceperit celeberr. Struvius, qvi *Gabrieli Cossartio*, S. J. deberi magnam partem operæ in Plinium impensæ contendit introductione in notitiam rei litterariæ c. V. §. 8. p. 109. *Editiones scriptorum classicorum qvæ in usum Delphini factæ, satis sunt splendidæ* (illas impensis plus qvam 200, 000. librarum constare notat Huetius de rebus ad se pertinentibus pag. 290) *De hisce tamen dicendum, qvod editores splendorem potius addiderint qvam notas. Has enim plerasqve Germani scriptores sibi vindicabunt vel Belgæ, si Harduini Plinium excipias, qvi tamen majoris ad-*

huc plagii accusandus, cum pleraqve ex Cossarti *MSto, cui per plures annos insudaverat, desumserit.* Jo. Georg. Grævius Epistola * ad Jo. Clericum data 13. Maj. 1687. "Male sane, apud Gallos qvo-"q;, audit *Harduinus*, cum qvod aliorũ compilet "scrinia, tum qvod liberi⁹ invehatur & petulan-"ti⁹ exagitet viros doctissimos, ubi qvid depre-"hendit in illorũ Scriptis, in qvo cespitarunt, ut "est ingenii humani imbecillitas; prætereat ve-"ro silentio illorum præclara in rem litterari-"am merita & observationes, qvas sibi vindi-"cat; non pudenter, Hercule, si verum fateri "volumus. *Vossium* sane indignari qvoqve ac-"cepimus, qvod *Harduinus* sibi tribuerit elegan-"tissimam & certissimam emendationem, qvæ "legitur in notis ad *Melam* p. 280. cum omnibus "illorum Scriptorum locis, qvibus eam firmat, "excepto solius *Charisii*. *Friderici Gronovii* emen-"dationes laudat qvidem in procœmio, sed in "adnotationibus suo illas adserit ingenio & sol-"lertiæ, raro *Gronovii* mentionem facit, nisi ubi "ab illo dissentit. Non possum igitur impro-"bare (qvamvis amicitia & commercium litte-"rarum mihi intercedat cum *Harduino*, & infiti-"ari non possim, multa egregia illum, per se "qvoqve, cum in *Plinio*, tum in Geographicis ex "numismatibus illustratis observasse, *Plinio*qve "illius primas deberi, non solum inter Scripto-"res, in usum Delphini editos, sed inter edi-

tio-

* Edita ad calcem Vitæ Clerici, Amstelodam. 1711. 12. pag. 198.

iones omnes *Plinii*) famam *Salmasii* aliorum-“
ȷve doctorum hominum à te vindicari. *Ba*-“
ius, qvi iniqvius cum *Harduino* egit, ubi sen-“
entiam fert de illius *Plinio* &c.“

Anglice Plinii Historiam naturalem convertit 410
’hilippus Hollandus Medicus, in qvem hoc ex-
tat Jo. Ovveni Epigramma;

Plinius est longus, quia multa: brevis, qvia multum
Scripsit. *At Hollandus longior* (qvia plenior)
& brevior, (qvia planior.)

Ineditos *Jo. Claymondi* Angli commentarios
bi communicatos testatur, laudatqve Jo. Ja-
obus Zvvingerus in diss. de valetudine planta-
um, Basil. 1708. 4.

Gallice Plinius ex versione & cum notis Anto-
ii Dupineti prodiit etiam Lugd. 1580. fol. &
aris. 1615. fol. Librum secundum illa lingva
erterat Ludovicus Maigret, Paris. 1540. 8. E
rimoribus sedecim libris compendium com-
osuit Petrus de Changy, Lugd. 1551.

Plinius *Italice*, Ludovico Dominico interpre-
e Venet. 1603. 3. atqve ex versione antiqviori
hristophori Landini ibid. 1476. fol. apud Nic.
enson. & 1481. fol. apud Philippum Venetum
: 1524. fol.

Hispanica interpretatio Hieronymi de Huerta,
nnotationes etiam & scholia adjuncta habet.
Aadrit. 1624. 1629. fol. 2. Volum.

Germanice prodiit etiam Plinius Francof.
571. & 1600. fol. Et libri qvinqve à septimo

ad

ad undecimum, Henrico Eppendorpio inter prete, Argentorat. 1543. fol. Et *Belgice* Arnhem 1610. 4. Amst. 1664. 8. *Plinius van Menschen, beesten, vogeln ende vischen.*

Arabicè, interprete Honain, filio Isaaci, MS. *ketAbBelinas*. Herbeloti Bibl. Oriental. pag. 199. Acta Erud. 1720. p. 415.

Sabellici Centuriæ duæ annotationum qvibus varia Plinii loca illustrantur, recusæ sunt Venetiis 1508. & exstant in Tomo primo facis artium Gruterianæ.

411 *In Plinii præfationem* commentarius *Marini Becichemi* Scodrensis prodiit Paris. 1519. *Cornelius Vitellius* Epistola ad Parthenium Benacensem qva eandem præfationem illustrat, Perotti cornui copiæ subjungitur: *Philippi Melanchthonis* paraphrasis prodiit cum Orationibus duabus Demosthenis in Aristogitonem Latine versis Hagenoæ 1527. 8. Video etiam laudari *Antonium Fabrum* * in Plinii præfationem Rom. 1510. 4. *Leodegarii à Quercu* commentarius prodiit primum Paris. 1556. 4. apud Vascosan.

Liber secundus à Gelenio emendatus Paris. 1543. & in illum librum commentarius Jacobi Milichii, Hagenoæ 1534. 4. & Francof. 1543. 1557. 4. Paris. 1553. 4.

412 Plinius *de Piscibus* cum scholiis Jo. Cæsarii, Venet. 1518. 4. Argentorat. 1534. 4.

Commentarius in lib. xxx. cap. 1. & 2. *Jo. Tritbemii* est, qvo difficultates Plinianæ præsertim Magicæ explicantur & tolluntur. *Jo.*

* Vide Catalogum Bibl. Seilerianæ pag. 124.

Jo. Jacobi Scheuchzeri, Helvetii, naturalium rerum nostra ætate scrutatoris diligentissimi *Dialogus inter Plinium & Salmasium* in Joh. Clerici V. C. Bibliotheca selecta Tom. 17. pag. 192. & in Scheuchzeri parte VI. operis, Naturgeschichte des Schweitzer-Landes pag. 139—150. illustrat ea qvæ de androdamante lapide Plinius scripsit libri XXXVII. capite 10. *Antonii Vallisnerii* dialogos inter Plinium & Malpighium legas in Museo Minervæ Venetæ (Galleria di Minerva) Tom. I. pag. 297. & Tom. 3. pag. 297. 353. qvibus ingeniose refellitur generatio qvam ex putredine sine semine fieri multi sibi persvaserunt. Vide & Diarium Venetum Giornale de' letterati de' Italia Tom. 13. p. 180.

Plinii Historia MS. in membrana summæ vetustatis nuper venalis exposita fuit Hagæ in Bibl. Menarsiana p. 35.

Scythicus juvenis qvi Freculfo lib. 2. Chron. cap. 16. est *Plinius*, Orosio lib. 1. cap. 15. *Plynus*, in Justini codicibus lib. 2. cap. 4. vocatur *Ylinos*. *Theodorici Plinii*, * JCti, æqvalis sui cum laude meminit Rudolphus Agricola pag. 205. Epist. In Academia Curiosorum Naturæ, *Plinii Indici* nomen tulit Everhardus Rumphius, Hanoviensis, auctor Musei divitis Amboiniani, nitide excusi Amst. 1705. fol. Sed & Bohuslaum Hassenstein alterius Plinii nomine celebratum constat Vide Jac. Burckardi eqvitem Germaniæ, humanitatis propugnatorem pag. 33. 39.

CASP.

* Jo. Theodoricus de Pleningen.

CASP. BARTHII Index Scriptorum à SOLINO citatorum,

*ad paginas * editionis Grasserianæ A. 1605. 8.*

* Ut ad alias etiam editiones hic index usui esse possit, paginas cum capitibus conferre juvat cap. II. pag. 3. III. 8. IV. 12. V. 18. VI. 22. VII. 25 VIII. 30. IX. 44. X. 45. XI. 47. XII. 54. XIII. 55. XIV. 61. XV. 63. XVI. 68. XVII. 73. XVIII. 79. XIX 82. XX. 83. XXI. 91. XXII 94. XXIII. 98. XXIV. 101. XXV 103. XXVI. 106. XXVII 111. XXVIII 113. XXXIX. 117. XXX. 119. XXXI. 130. XXXII. 130. XXXIII. 132. XXXIV. 138 XXXV. 139. XXXVI 147. XXXVII. 152. XXXVIII. 153. XXXIX. 155. XL. 155. XLI. 159. XLII. 162. XLIII. 163 XLIV. 168. XLV. 168 XLVI. 169. XLVII. 169. XLVIII. 172 XLIX. 173. L. 174. LI. 175. LII. 176. LIII. 178. LIV. 179. LV. 180. LVI. 193. LVII. 198. LVIII. 199. LIX. 200. LX. 201.

Si

SOLINUS allegatur à Prisciano, qvi ejus 413
librum modo *memorabilia*, modo *collectanea* vocat, à Luitprando, Adamo Bremensi Honorio Augustodonensi lib. 3. de imag. mundi, & IV. 24 aliisq; junioribus. Etiam ab Engelberto Abbate Admontensi lib. de ortu & fine Rom. Imperii c. 13. Hugonis Etheriani locum qvem è Solino expressit, illustrat Adr. Junius lib. V. animadvers. cap. 2. Licet vero Solini liber ipse compendium sit, tamen *Petrus Diaconus*, qvi vixit

temporibus Conradi Imp. Solinum de mundi mirabilius abbreviasse legitur in continuatione Chronici Casinensis, cujus verba adscripsi supra ad paginam 292. Incertum auctorem in excerptis Solini allegat Salmasius p. 250. & alibi. Solinus de mirabilibus mundi moralizatus, forsan per Berchorium. MSS. Angliæ T. 1. p. 105. n. 2019.

Solinum auctorem valde futilem vocat Scaliger IV. de emendatione temporum p. 214. Sane Plinii, qvem semper fere seqvitur, verba sæpius perperam intellecta in alienam detorqvere sententiam, Salmasio & eidem Harduino variis locis annotatum. Plinianis etiam addere nonnulla ex ingenio suo ab eodem Salmasio pag. 236. observatum est.

415 Adventum, cui lucubratio hæc à Solino dicatur, H. Dodvvellus a) in diss. de Isidoro Characeno §. 10. verisimiliter existimat eundem esse qvi Consul fuit A. C. 218. Sed & à Johanne Massono bene observatum fuit b) Artaxerxem, cujus bello subactam Jerichuntem tradit Solinus cap. XXXVIII. eum esse qvi regnum Persicum restituit A. C. 225. Eodem capite 38. Hierosolymæ excisæ meminit Solinus: & cap 32. belli cum Oenensibus, Vespasiano

a) Tom. 2. Geographor. Græcorum minorum Viri Clariss. Jo. Hudsoni. Vide etiam Jac. Cujacium XV. 3. observatt. & Lud. Carrionem Antiqvar. Lect. II. 8.

b) Hist. Critiqve de la Rep. des lettres T. XIV. p. 37. seq. Neue Bibliothec LXX. p. 796.

no Principe gesti, sed hæc utraqve nec Plinii ætatem latuerunt.

Prima editio Solini de situ & mirabilibus orbis lucem vidit Venetiis c) per Nicolaum Jenson 1473, fol. atqve dividitur in capita LXX, qvæ capitum divisio in aliis etiam editionibus antiqvis observatur. Grasserus dividit in capita LX. Draudius in LXV. Salmasius Veterem elenchum capitum secutus in LVI. Primo capiti editionis Salmasianæ respondent integra septem in prioribus editionibus.

Solini rerum memorabilium collectanea, Parmæ 1480. 4. per Andream Portiliam.

Solinus de mirabilibus mundi, Brixiæ 1480. per Boninum de Boninis de Ragusia.

Venet. 1498. 4. & Brixiæ per Jacobum Britannicum 1498. fol.

Bononiæ 1500. edente Phil. Beroaldo, qvam editionem laudat Meursius in Critico Arnobiano p. 67. 93.

Spiræ 1512.

Solinus cum Mela & aliis apud Aldum & Franciscum Asulanum. 1518. 8.

Solinus separatim, Colon. 1520. apud Eucharium Cervicornum.

Mela, Solinus, itinerarium Antonini, Vibius Seqvester, P. Victor de regionibus Urbis

c) Ex prima hac Solini editione qvædam illius scriptoris loca castigat & illustrat Jo. Masson T. XIV. Hist. Critic. Reip. Literar. Gallice editæ. cap. 1.

Romæ, & Dionysius de situ Orbis ex Prisciani Metaphrasi, Florentiæ apud Juntam 1526. 8.

Cum Mela, Basil. 1564. 8. 1595. 8. Alia editio 1531. 12.

Solinus cum Mela, Olivarii & Herm. Barbari scholiis illustrato Paris. 1536. 8.

Cum notis *Jo. Camertis*, Basil. 1538. fol. & cum Floro ac tabula Cebetis ab Odaxio versa, ibid. 1557. fol.

Vineti castigationes in Solinum, necdum mandatas typis, MStas habuit Arnoldus Pontacus, ut ipse testatur notis ad Eusebii Chron. p. 383.

Solinum ad MS. Lipsii recensitum Antvverpiæ A. 1672. 8. edidit *Delrio*, tunc natus vix annos viginti, ut notavit Lud. El. du Pin Tom. 17. Bibl. scriptor. Eccles. p. 40.

Cum emendationibus *Antonii Delrionis* & Melâ Olivarii. Paris. 1577. 4. Prodiit etiam Solinus ex Delrionis castigatione, Lugd. Batav. 1646. 12. additus Melæ, Æthicoqve, Camertem ubiqve indignis probris proscindit Delrio, etiam ubi eum seqvitur, ut notat Salmasius pag. 247.

Solinus à *Jac. Grassero* Basileensi ex Codd. MSS. & editis emendatus, & historiis similibus ac dissimilibus illustratus, Genev. 1605. 8. & Paris. 1621. 12. Priorem editionem ex auctione Gudiana nactus sum *Frid. Lindenbrogii* manu collatam cum duobus MSS. Gottorpiensibus

ſibus, & editione Spirenſi atqve Aldina, & animadverſionibus variis illuſtratam.

Dan. Gvil. Mollerus in diſſ. de Solino §. 20. Altdorf. 1693 memorat Cornelii Valerii Solinum cum MSS. collatum, & neſcio qvam editionem Solini Bongarſianam.

Solinus à *Claudio Salmaſio* caſtigatus cum ejusdem exercitationibus Plinianis Pariſ. 1629. fol. 2. Volum. * & emendatius recuſus Trajecti ad Rhen. nitidis typis unico Volumine in fol. 1689 additis Exercitationibus antea ineditis ejusdem Salmaſii de homonymis hyles iatricæ, & qvæ jam Divione 1668. 4. ** prodierant diſſertationibus de manna & ſaccharo, & judicio de Plinio. Tertium etiam Exercitationum Plinianarum Volumen molitus fuit Salmaſius, ut conſtat ex Voſſii ad eum Epiſt. 125. neqve magna cauſa fuit Meurſio, cur inſcriptionem Exercitationum Plinianarum adeo pro inepta haberet Epiſt. 114. ad eundem Voſſium.

Chriſtophori Cellarii qvem moliebatur Solinum fatis ipſius præpeditum dolebit qvi viri doctrinam & accuratum ſtudium noverit.

Solinus *Germanice*, per M. Johannem Heyden, Francof. 1600.

Italice Ludovico Dominico Interprete. Venet. 1603. 4.

* Hiſt. des Ouvrages des Savans 1689. Febr. p. 545. & April. p. 185.

** Journal des Savans 1669. p. 40.

Solini *fragmentum Ponticôn* exhibetur etiam à Jano Vlitio inter rei venaticæ ſcriptores p. 18. Confer ejus notas p. 442.

C. PLINII VALERIANI Medici mentio in inſcriptione veteri apud Gruterum pag. DCXXXV. 1. Paulus Jovius libro de Piſcibus Romanis cap. 35. cum laudaſſet Plinium qui elegantem librum de moribus atqve remediis conſcripſit, *fuit is*, inqvit, *procul dubio Plinio Naturalis Hiſtoriæ ſcriptore & Plinio Cæcilio poſterior, vocatusque eſt Plinius Valerianus Medicus, cujus marmoreum ſepulchrum Comi, ubi Pliniorum familia floruit, in templo Divi Probini, aquæ ſacræ labello ſuppoſitum & pulcherrimis inciſum characteribus conſpicitur.*

Valerianus Plinius Marcello Empirico vetuſtior, Medicus Gallus à Plinio majore, qvem ſæpe deſcribit, forſan nomen ſortitus, multa ingerit ſuperſtitioſa in Plinianæ Medicinæ libris, unde Ethnicum fuiſſe hunc ſcriptorem arguit etiam Stephanus le Moyne in erudita diſ-
416 ſertatione ad locum Jeremiæ XXIII, 6. de JEhova Juſtitia noſtra, p. 47. Plura hujus Valeriani loca poſt Barthium in Adverſariis illuſtrat Reineſius non mòdo in Variis Lectionibus harumqve adverſus Andream Rivinum defenſione, ſed & in Epiſtolis ad Caſp. Hofmannum, p. 523. ſeq. &c.

Index

Index Scriptorum * & Medicorum à PLINIO VALERIANO memoratorum.

* Dedi hunc indicem cum variis obſervationibus in Decade Decadum ſive Centuria plagiariorum & pſeudepigraphorum, quam admodum adoleſcens in lucem edidi Lipſiæ 1689. 4. capite LVI ubi etiam plura de Plinio Valeriano, quæ hoc loco repeti à me non eſt neceſſe. Incertum ſatisne perſpecta Plinii Valeriani quæ edita habemus fuerint Chriſtophoro Colero, qui in Epiſtola ad Jo. Kirchmannum (poſt Gudianas p. 254) narrat ſe Noribergæ in Bibl. Pirkaimeri inter alia reperiſſe Plinii de Medicina, nunquam typis edita.

CAPUT XIV.

DE C. VALERIO FLACCO.

Ad pag.
417 Alius Valerius Flaccus Catonis majoris commendator, de qvo Plutarchus p. 337. notat qvod fuerit ἀρετὴν φυομένην μὲν αἰσθάνεσθαι δεινὸς, εὐμενὴς δὲ καὶ θρέψαι καὶ προαγαγεῖν εἰς δόξαν. Alius Valerius Flaccus adolescens nobilis, de qvo Vopiscus in Probo, c. 5. Vale-

Valerium Flaccum Poëtam, qvindecim viri 418
ſacris faciundis munere functum Nic. Heinſius colligit ex his ejus verbis lib. 1. verſ. 5.

Phœbe, mone, ſi Cymææ mihi conſcia Vatis
Stat caſta cortina domo — — —

Domicilio Patavinum fuiſſe notat etiam Sertorius Urſatus in monumentis Patavinis p.80.

Scripſit qvo tempore Fl. Veſpaſianus cum Domitiano ad urbem erat, Titus obſidebat Hieroſolymam.

*— — verſam proles tua * pandet Idumen*
Jamque poteſt Solymo nigrantem pulvere fratrem
Spargentemq; faces, & in omni turre furentem.

Prodiit primum Flaccus Bononiæ 1474. fol. per Ugonem Rugerium & Doninum Bertochum Regienſes. Hinc 1494.fol.

Ad hunc vere Romani oris & ſpiritus Poë- 419
tam (ita Valerium vocat elegantiſſimus Brouckhuſius pag. 237. ad Tibull.) emendandum & illuſtrandum *Jo. Baptiſta Pius* uſus Codice *Pomponii Læti*, aliisqve ſummæ antiqvitatis. Hujus Pii commentationes diu ſibi deſideratas vocat Heinſius pag. 210. & præterea laudat editionem Flacci Florentinam Juntarum, tum Venetam antiqvam & *Sabellici*, tum *Laurentii Balbi* annotationes Compluti vulgatas A. 1524. & à Maſerio atqve Sabellico haud raro diſcedentes.

* Vide Jo. Frid. Gronovii diatrib. ad Statium p. 179.

In Aldina editione A. 1523. 8. interpolationes editoris notat idem Heinsius pag. 223. 244. &c.

Prodiit & Flaccus cum *Philippi Engentini* argumentis librorum, ab eodem ad vetustissima exemplaria recognitus Argentor. 1525. 8. & Paris. 1532. 8. typis nitidis apud Simonem Colinæum, & Lugd. 1545. & 1548. 12. apud Sebast. Gryphium, cum Pii carmine ex qvarto Argonauticon Apollonii, & Orphei Argonauticis, innominato interprete.

Secunda Lud. Carrionis editio Antvv. 1566. 12. ex officina Christoph. Plantini ita inscribitur: *C. Valerii Flacci Setini Balbi Argonauticon libri VIII. locis innumerabilibus antea à Lud. Carrione ex vetustiß. exemplari emendati, nunc vero ita ab eodem perpurgati, ut jam primum editi videri possint.* Seorsim subjunctæ ejusdem Carrionis castigationes. Prior Carrionis editio non diu ante viderat lucem ex eadem Plantini officina in 8. 1565.

Cum *Lampertus Alardus* hunc Poëtam à se illustratum ederet, non plures natus annos fuit qvam XXVII. unde laude potius digna ejus industria, qvam qvod non omni ex parte satis fecit eruditis, reprehendendus.

Corpora Poëtarum junctim editorum, in qvibus & ipsis Flacco locus datus est, recenseo infra lib. IV. cap. 1.

Edi-

Editionis Trajectinæ A. 1701, 12. *Nic. Heinsii* notis illustratæ exempla qvædam * præferunt Annum 1718.

Varia Flacci loca tentant vel illustrant Ju- 420
stus Zinzerlingius MS. Codice usus in Critico-
rum juvenilium promulside cap. 22. Mich. Pic-
cartus in periculis Criticis & Jo. Frid. Grono-
vius in Observationum libris.

Jani Parrhasii commentaria inedita in hunc Poëtam exstant Neapoli in monasterio S. Joannis Carbonarii.

Gerhardi Vossii, Filii notas ineditas in Flaccum memorat Colomesius pag. 140. Opusc. Eas brevi à se in lucem edendas ** promisit frater Is. Vossius pag. 12. ad Melam. Atqve in eundem Poëtam annotationes suas exspectare nos jubet Clariss. *Burmannus* pag. 409. ad Petronium.

Dicitur etiam *Jo. Baptista Egnatius* olim in Flacco expoliendo elaborasse, & non ita pridem V. C. *Jo. Ulricus Meurerus* corpus scriptorum Argonauticorum, atqve in eo Flaccum recensere promisit.

CA-

* Journal des Savans 1720. p. 288.
** Nunquam hoc ab eo factum.

CAPUT XV.

DE M. FABIO QVINTILIANO.

INDEX SCRIPTORUM in QVINTILIANI Institutionibus Oratoriis laudatorum, illo qvi in novissima editione exstat, plenior.

factus à me ad paginas edit. Burmanniana.

Ad pag.

Afria.

Ve-

Baſ-

Cal-

778.

pr

Cri-

De-

Ora-

Eu-

Gor-

Her-

cue-

cuerit. Sed elatum abunde spiritum & audaces sententias deprehendas etiam in iis quæ manent. Scripserit igitur hæc Fabius ante Annum CHristi 78. qvo Plinius obiit, licet aliqvot annis post, sub Domitiano publicata.

Æmi-

Si-

XII.

Q. Va-

De vita Qvintiliani præter Annales Henr. Dod'velli Qvintilianeos ad calcem voluminis I. :dit. Burmannianæ recusos, scriptoresqve alibi .audatos à me consulendus Tillemontius Hist.

Imperatorum, T.2, in Domitiano c. 22. & Ga
licus Qvintiliani interpres Nic. Gedoynus, a
qvi Romanum fuisse, nec à Galba demum A
C. 69. (ut tradit Hieronymus in Chron.) pe
ductum Romam, sed Domitium Afrum jam
puero Romæ auditum observat, qvi obiit A
C. 59.

Vincentius Bellovacensis X. 11. speculi Hist
*Iste Qvintilianus, ut legitur, & multa scripsit, e
qvibus sunt libri Institutionum Oratoriarum, & causa
rum & declamationum, qvorum flores excerptos sup
rius* b) (lib. IX. cap. 121 -- 125.) *inserui.*

Salarium annuum qvod Qvintilianus è fisc
pro schola publica Rhetorica accepit, fu
centena sestertia, & respondet qvinqve millibu
librarum Gallicarum, sive thaleris mille se
centis & sexaginta.

Marcellus Victorius, cui libros Institutionum
Oratoriarum Fabius dedicavit, & in cujus, c
pro

a) Journal des Sav. 1718. Nov. pag. 454. Europe Savant
1719 Mars p. 125.

b) Plinii junioris, à qvo freqventatum Qvintilianum
constat ex Epist. II 14. ubi præceptorem suum vocat, & VI.
At VI. 32 pro Qvintiliano Gedyonus suspicatur reponen
dum nomen Qvintiani, cujus mortem dolet Plinius Epist
IX. 9.

c) Qvintil. præf. libri IV. *contenti fore domestico usu vi
debamur, ut tui meiqve filii formare disciplinam satis puta
remus.* Lib. 3. cap. 6. *non sustineo esse conscius mihi dissimu
lanti, in eo præsertim opere qvod ad bonorum juvenum ali
qvam utilitatem componimus.*

ropriiqve filii gratiam opus illud compone-
: aggressus est, fortasse fuit pater Marcelli,
l qvem silva Statii Poëtæ libro IV. Vide
'ranciscum Bivarium ad Chronicon Lucio
extro suppositum pag. 216.

Præter Qvintilianum patrem vel avum no-
ri, cujus apud Senecam Rhetorem mentio,
ius fuit Julius Proculus Qvintilianus, de qvo
einesius Epistolis ad Rupertum pag. 300.
lius Qvintilianus Prætor Marcianopolitano-
m apud Harduinum de numis urbium pag.
12. A. Κοιντιλιανȣ̃ Μαρκιανοπολιτῶν. Et Qvin-
lianus prætor Pergamenorum & Ephesiorum
numo Commodi Imp. apud eundem Har-
uinum pag. 392. Ἐπὶ ϛρατηγȣ̃ Κοιντιλιανȣ̃
εργαμηνῶν καὶ Ἐφεσίων. Alius deniqve Ari-
ides Qvintilianus, Græcus scriptor, de cujus
bris tribus de Musica dixi lib. 3. Bibl. Græcæ
ip. 10. §. 4. Qvintiliani Martyres de qvibus
cta Sanctor. 4. 13. 16. April. Qvintilianus
ui rescribunt Alexander & Severus atqve An-
oninus lib. VII. Codicis Justinianei tit. 2. l. 5.
tit. 45. l. 1.

Qvintiliani institutiones, sive ut Jo Sarisbe- 422
iensis VII. 14. Policratici vocat, de institu-
ione Oratoris libros sub Domitiano qvem
udat * scriptos, sed sub Trajano demum
ditos suspicatur Catanæus ad Plinii lib. 2. Epist.
. qvanqvam verisimile est mali principis lau-

 des

* Præf. lib. 1. & 4. & III. 7. p. 267. & X. 1.

des, præteritis veris boni Principis laud bus non manare in vulgus passurum Qvintilia num nisi adhuc vivi ac spirantis, à qvo si non surrogatus T. Flavio Clementi A. C. 95. Cor sul est, cujus filios instituerat, certe consu laria ornamenta fuit consecutus, ut testatu Ausonius in panegyr. Incidit Domitiani mo in A. C. 96.

425 De *Tryphone*, ad qvem epistola Qvintiliar præmittitur, videnda Christiani Schœtgen diatriba de librariis & Bibliopolis veterun Lipsiæ edita A. 1710.

Varia Qvintiliani elogia ac censuras, ubi ju vabit, evolves in Giberti judiciis eruditorum d Rhetoribus, qvæ prodierunt Gallice Paris. 171 12. Tomo secundo, atqve in limine partis XV animadversionum philologicarum Thom Crenii, qvi pag. 10. notat Fabii libros, à Pog gio in transalpina Gallia repertos emendar imprimis aggressum *Gasparinum Bergomatem* Poggius ipse in Epistola ad Gvarinum Vero nensem, data 16. Dec. 1416. & ex MS. Bibl Paulinæ integra primum edita à V. Cl. Jo Gottlieb Krausio: d) *Hujus sermonis ornand atqve excolendi cum multi præclari, ut scis, fuerin la*

d) In der umständlichen Bücher-Historie / Lips. 1715. 8 parte 1. pag. 42. Partem illius Epistolæ Poggii dederat Ma billonius pag. 211. itineris Italici & Menagius 1. antiBaillet pag. 46. Integram exhibet etiam Jacobus Lenfant ad calcem Poggianorum Amst. 1720. 8. pag. 309 Vide item Poggi Opera Basileæ edita pag. 272. 394. Menagiana Tom. 2 pag. 97. & Tom. 4. pag. 90.

atinæ linguæ auctores, tum vel præcipiuus atque egregius M Fabius Qvintilianus: *qvi ita diserte, aqve absolute summa cum diligentia exequitur ea, uæ pertinent ad instituendum perfectissimum oratoem, ut nihil ei vel ad summam doctrinam, vel sinularem eloquentiam meo judicio deesse videatur: vo uno solo, etiamsi Cicero Romanæ parens eloventiæ deesset, perfectam consequeremur scientiam ecte dicendi. Is vero apud nos antea (Italicos di) ita laceratus erat, ita circumcisus, culpa, ut inor, temporum, ut nulla forma, nullus habitus ominis in eo recognosceretur. Tute hominem vidisti actenus*

lacerum crudeliter ora;
Ora manusqve ambas populataqve tempora, raptis
Auribus & truncas inhonesto vulnere nares.

olendum quippe erat & ægre ferendum, nos tanm in hominis tam eloqventis fœda laceratione jauram oratoriæ facultatis fecisse. Sed quo plus tunc at doloris & molestiæ ex ejus viri mutilatione, eo agis nunc est congratulandum, cum sit in pristinum ibitum ac dignitatem, in antiquam formam atq; tegram valetudinem nostra diligentia restitutus. Nam M Tullius magnum præ se fert gaudium pro M. Marllo restituto ab exilio; & eo quidem tempore, quo mæ plures erant Marcelli similes, domi forisque regii ac præstantes viri: quid nunc agere docti mines debent & præsertim studiosi eloquentiæ, cum

*ſingulariſſimum lumen Romani nominis, quo extincti nihil præter Ciceronem ſupererat, & cum modo ſimi lacerum ac diſperſum non tantum ab exilio, ſed a ipſo pæne interitu * revocaverimus? Nam me hercule! niſi nos auxilium tuliſſemus, neceſſe erat illum propediem interiturum. Nam neque eſt dubium v. rum ſplendidum, mundum, elegantem, plenu: moribus, plenum facetiis fœditatem illius carceri ſqualorem loci, cuſtodum ſævitiam diutius perp ti non potuiſſe. Mœſtus quidem ipſe erat ac ſo: didatus, tanquam mortis rei ſolebant: ſqualen tem barbam gerens ac concretos pulvere crines: ipſo vultu atque habitu fateretur ad immeritam ſententiam ſe vocari. Videbatur manus tendere implorare Quiritum fidem, ut ſe ab iniquo judice tuerentur; poſtulare & indigne ferre quod qui quon dam ſua ope, ſua eloquentia multorum ſalutem con ſervaſſet, nunc neque patronum quempiam inven ret, quem miſereretur fortunarum ſuarum, neq qui ſuæ conſuleret ſaluti, aut ad injuſtum rapi ſup plicium prohiberet. Sed quia temere perſæpe even unt, quæ non audeas optare, ut inquit Terenti noſter, fortuna quædam fuit cum ſua, tum maxim noſtra, ut cum eſſemus Conſtantiæ otioſi, cupido ince ſeret viſendi ejus loci, quo ille recluſus tenebatur. E autem* monaſterium S. Galli *prope urbem hanc mi lia paſſuum XX. Itaque nonnulli animi laxandi, & ſimul perquirendorum librorum, quorum magn numerus eſſe dicebatur, gratia eo perreximus. Ibi i ter conſertiſſimam librorum copiam quos longum eſſ recen*

* *In avitam patriam*, addit Mabillon.

ecenſere, QVINTILIANUM * *comperimus, adhuc alvum & incolumem, plenum tamen ſitu, & pulvere ** ſqualentem. Erant enim non in bibliotheca libri illi, ut eorum dignitas poſtulabat, ſed in teterrimo quodam & obſcuro carcere, fundo ſcilicet inius turris, quo † nec capitalis quidem rei damnati detruderentur. Atqui ego pro certo exiſtimo, ſi ſſent qui hæc barbarorum ergaſtula, quibus hos letinent viros, rimarentur ac cognoſcerent more majorum, ſimilem fortunam experturos in multis, le quibus jam eſt conclamatum. Reperimus præterea libros tres primos & dimidiatum quarti* C. Vaerii Flacci Argonauticon, *& expoſitiones tanquam hema quoddam ſuper octo Ciceronis Orationibus* Q. Aſconii Pediani, *eloquentiſſimi viri, de quibus ipſe meminit Quintilianus. Hæc mea manu tranſcripſi & quidem velociter, ut ea mitterem ad Leonardum Aretinum & Nicolaum Florentinum.* †† *Habes, mi uaviſſime Guarine, quod ab homine tibi deditiſſimo d præſens tribui poteſt. Vellem potuiſſem etiam ibrum transmittere; ſed Leonardo noſtro ſatis faciendum fuit. Verum ſcis, quo ſit in loco, ut ſi eum voles abere, puto autem te quamprimum velle, facile id*

(Uu) 4 *con-*

* *Reperimus* Mabill.

** *Refertum* Mabill.

† *Nec vita quidem damnati detruderentur*, Mabill. *ne caitales quidem rei*, Menag.

†† Addit Mabillon: *qui cum a me hujus theſauri adinentionem cognoviſſent, multis a me verbis Quintilianum per tas literas quam primum ad eos mitti contenderunt.* Hæc n Lipſienſi codice deſiderantur.

consequi valeas. Vale & me, quoniam id mutuo fit, ama. Constantiæ XVII. Kal. Jan. Anno Christi M. CCCCXVII.

Idem Poggius in dialogo de infelicitate Principum, de se loqvens: *Suscepit hic olim diligentiam & laborem peragrandæ Alemanniæ, librorum perquirendorum gratia --- qua in re multum profuit Latinis Musis ejus industria. Nam octo Ciceronis Orationes, e) integrum Quintilianum, Columellam, qui antea detruncati & deformes apud nos erant, & item Lucretii partem, pluresque alios Latinæ Linguæ auctores præclaros restituit nobis.* Franciscus Barbarus Venetus (non Gvarinus Veronensis qvi in illa pag. 55. laudatur) in collaudatione ad Poggium, data Venet. 1417. 7. Jul. *Tu Tertullianum, tu M. Fabium Quintilianum, tu Q. Asconium Pedianum, tu Lucretium, Silium Italicum, Marcellinum,* f) *tu Manilium Astronomum, L. Septimium* (Daretis interpretem,) *Valerium Flaccum, tu Caprum, Eutychium, Probum Grammaticos, tu complures alios Bartholomæo* (de Montepulciano) *collega tuo, adjutore, vel fato functos vita donasti; vel longo ut ajunt post-*

e) Pro Cæcina, de lege agraria contra Rullum, ad populum contra Legem agrariam, in L. Pisonem, pro Rabirio Pisone, pro C. Rabirio, pro Roscio Comœdo.

f) In Diario Veneto, Giornale de' letterati d' Italia T. IX. pag. 178. Nonius Marcellus etiam à Poggio repertus traditur: fortasse pro Ammiano Marcellino. Adde Tom. X. pag. 417.

ostliminio in Latium reduxisti. - - Majus quoddam te Romanæ litteræ, quam adbuc præstiteris exspectant, quod in eam spem adductæ sunt, ad hoc enim natus esse videris, ut per te Ciceronis de Rep. & Varronis divinarum ac humanarum rerum, & Crispi & Livii libros, & Catonis origines, ut cæteros omittam, receturi sint. Leonhardus Aretinus lib. IV. Epist. pag. 160 ad Poggium: *Quintilianus tuus laboriosissime emendatur, permulta enim sunt in nostro vetusto codice, quæ addenda tuo videantur.*

Codicem ipsum MS. Poggii, Constantiæ sede Apostolica vacante diebus 53. in Bibl. S. Galli descriptum exstare Londini in Bibliotheca illustrissimi Comitis Sunderlandiæ, notavit Gedoynus. Etiam apographum Codicis Poggiani ante ducentos annos exaratum, fuit in Bibliotheca Nic. Heinsii, & ex illa venit in Colbertinam, ibiqve asservatur n. 1217. Omitto aliud qvod fuit in Bibl. Marckiana pag. 155. Codex Qvintiliani qvem Romæ conscribi jussit Pius III. Pontifex, exstat Gothæ in Bibl. Serenissimi Ducis, n. LXVI. In Bibl. Thuana Tom. 2. p. 465. memorantur Qvintiliani Institutiones scriptæ manu Laur. Vallæ, cum ejus notis. Cum notis Vallæ fuere etiam Neapoli in Bibl. illustris Vallettæ. Ex MS. Farnesiano qvædam emendat Latinus Latinius Tom. 2. Epist. p. 46. adde pag. 37. 41. 42. 58. & de aliis tribus Codicibus Tom. 1. pag. 231. Ex Codice, qvem à Melch. Hittorpio acceperat, loca nonnulla castigat Janus Gvilelmius III. 14. verisimilium.

Ex alio, qvem à Rittershusio habuit, Mich. Piccartus cap. 18. pericul Critic. Aliud MStum Basileense vide laudantem Barthium XIV. 18. Adversariorum, ubi ex eo emendat locum Fabii IV. 2. ex Cælio Antonium temulentum ac stertentem nobis depingentis. Alii Codices aliis in locis servantur, ut in Bibl. Regia Paris. in Bodlejana Oxonii, Florentiæ novem in Medicea, alius in monasterio S. Mariæ, alius Fesulis in Bibliotheca S. Cosmæ in Cœnobio Canonicorum. Lugduni Batavorum tres inter libros Vossianos, Bernæ item alius ac Coloniæ. Græca se supplesse in Codicibus Qvintiliani, Macrobii, Gellii, & Pliniorum testatur Angelus Decembrius lib. VII. de politia literaria p. 592. ubi nomina figurarum Græca exhibet. Andreas Masius in Josuam pag. 49. *Veteres* mœnire *pro* munire *videntur dixisse, quod verbum in vetustis ego Fabii exemplaribus scriptum reperi.*

Editiones Institutionum Qvintiliani magna cura collegit qvi scriptoris illius novam ἔκδοσιν meditabatur præstantissimus vir *Theod. Jansonius Almelooveenius*, idem morti vicinus (qvam obiit Julio A. 1712.) collectas à se legavit Bibliothecæ publicæ Trajectinæ: curavit etiam singulari folio excudi illarum qvas vel ipse possideret vel alibi exstare comperisset syllabum ordine annorum qvibus lucem viderunt digestum, & qvem Jo. Massonus Tomo V. Historiæ Criticæ Reip. literariæ pag. 356. inseruit. Locupletiorem deniqve celeberrimus Burman-

mannus præmisit Qvintiliano suo, qvem auspicato post Almelooveenii fata expoliendum in se suscepit, provinciaqve illa perfunctus est pulcherrime & felicissime. Huic ejus elencho observata mea addere præsenti loco liceat.

1468. Romæ apud Ulricum Han sive Gallum Viennensem in fol. * qvam curavit *Jo. Antonius Campanus*, postea Aprutinus Episcopus; cujus confer Epistolas Lipsiæ nuper 1707. 8. curante Amplissimo Menckenio in lucem reductas pag. 550. seq. ubi habes perelegantem Campani præfationem, qva Qvintilianum confert cum Cicerone.

1470. Romæ apud Conradum Svveynheim & Arnoldum Pannartz, fol. cum *Jo. Andreæ* Episcopi Aleriensis Epistola ad Paulum secundum Pontificem. Hæc male pro prima venditatur in Catalogo Bibl. Sarrazianæ pag. 163. & Menarsianæ pag. 126. Ea usus Gibsonus.

1471. Venetiis apud Nic. Jenson in fol. *Quintilianum eloquentiæ fontem ab eruditissimo* Omnibono Leoniceno *emendatum M. Nicolaus Gallus viventibus posterisque miro impressit artificio.* Omnib.

* Histoire de l' imprimerie & de la librairie, chez Jean de la Caille, à Paris. 1689. pag. 17. *Uldaric le Cocq imprima Saint Augustin de la Cité de Dieu & le Lactance : ensuite de quoy il imprima Tite Live, Qvintilien, les Tusculanes & les Oraisons de Ciceron en* 1468. Hanc Qvintiliani editionem omisit in Annalibus typographicis, utilissimo & præclarissimæ industriæ opere vir egregius Mich. Maittaire.

Omnibonus Leonicenus in Epiſtola ad Moyſen de Bufarelis, EpiſcopumBelumnenſem de primæ editionis vitiis conqveritur his verbis : *qui tertio ante anno librum ipſum auditoribus noſtris exponere aggreſſus, ita vitiatum repereram* &c. Mich. Maittaire pag. 92. Annal. typograph.

1482. Tarviſii per Dionyſium Bononienſem ac Peregrinum ejus ſocium, in fol.

1490. Parmæ, fol. qvæ editio fuit in Bibl. Marckiana pag. 155.

1493. * Venetiis cum annotationibus *Raphaëlis Regii* per Bonetum Locatellum, fol. Hac uſus fuit Burmannus, qvi teſtatur jam ante A. 1490. Venetiis in 4. vidiſſe lucem, ſed non viſum ſibi ejusdem Regii dialogum cum Calfurnio Beſtia de qvibusdam locis Qvintiliani. Diverſus utiqve hic Regius Patavinus doctor (de qvo dixi ad Trithemium de Script. Eccleſ. c. 916.) à Raphaële Maffeo Volaterrano, Commentariorum Urbanorum ſcriptore.

1494. Venetiis fol. apud Peregrinum de Pasqvalibus, cum notis *Laurentii Vallæ*, *Pomponii Læti* ** *Joannis Sulpicii* & *Raph. Regii.* Hanc Gibſonus contulit.

Angeli

* Hæc videtur notari in Bibl. Menarſiana p. 128. ubi memoratur Qvintilianus cum Raph. Regii notis Ven. M.CCCC. LXCCC. fol.

** Vide Diarium Venetum, Giornale de' letterati d'Italia Tom. XXII. p. 395. ſeq.

Angeli Politani qvoqve & *Hermolai Barbari* industriam in corrigendo Qvintiliano laudari scribit Nic. Antonius Bibl. veteri Hispana pag. 58. Sed Politiani præfatio tantum exstat, inter ejus opera sæpius & in variis Fabii editionibus vulgata. Hermolai in Qvintilianum, videre me nihil memini.

1496. Romæ fol.

Sine anni, loci & typographi notatione, fol. charactere pulcherrimo, qvam editionem laudat Maittaire Annal. typographic. pag. 380.

Parisiis sine anni nota apud P. Viart in vico divi Jacobi ad insigne Leonis argentei in 4. prodiit *M. Fabii Quintiliani Grammatica admodum brevis & studiosa pubi perquam utilis.* Sed conferenti mihi patuit nihil esse aliud qvam Inst. Oratoriar. lib. I. capita IV. V. VI. VII. VIII. IX. Præmittitur Dodecastichon P. Rosseti Poëtæ laureati ad insignem Theologum Rogerium Maribrasseum, Gymnasii Lexoviensis primarium moderatorem.

1506. Sine nota loci aut typographi, fol.

1506. Basileæ cum notis *Raph. Regii* fol.

1510. Florentiæ apud Juntas, in Bibl. Menarsiana pag. 488.

1512. Venetiis fol. cum ejusdem Regii notis, apud Joannem de Rusconibus. †

1514.

† Sic in scheda qvam manu Clariss. Almelooveeni scriptam servo. Alii, vitiose nisi fallor, Georgium de Rasconibus appellant.

1514. Venetiis apud Aldum in 4 ex *Andreæ Naugerii* & *Baptistæ Rhamnusii* recognitione, qva editione usum se Burmannus profitetur. Ab Aldo primum editum Qvintilianum Gesnerus præter rem sibi persvaserat.

1516. Parisiis, fol. apud Jo. Badium Ascensium, cum notis *Raph. Regii*, *Georgii Merulæ* (qvæ modo à lib. XII. cap. 7. ubi desinunt Regii, incipiunt) & *Badii*, qvi ex Laur. Vallæ codice sexcenta loca restituisse se profitetur.

1521 Venetiis apud Aldum 4. qva usi Gibson & Burmannus.

1521. Coloniæ apud Eucharium Cervicornum, fol. hanc qvoqve adhibuit Gibson.

1522. Venetiis fol. cum notis *Raph. Regii*, apud Bernardinum de Vianis de Lexona, Vercellensem.

1527. Parisiis, 8. apud Claudium Chevallonium, adjunctis Qvintiliani XIX. *Declamationibus*.

1527. Parisiis fol. apud Petrum Vidovæum. Meminit J. de la Caille Hist. de l'Imprimerie pag. 82.

1527. Basil. 8. *Petri Mosellani* notæ in Institutionum Qvintiliani libros VII. primores.

1528. Parisiis fol. cum notis *Raph. Regii*, *G. Merulæ*, *Petri Mosellani* & *Badii*. Additæ etiam XIX *Declamationes* cum ejusdem *Badii* notis.

1528. Coloniæ, 8. apud Joannem Soterem Meminit Gesnerus in Bibl.

1529

529. Basil. fol. cum *Jo. Sichardi* præfatione & notis, apud Bebelium.

531. Parisiis fol. apud Jo. Badium Ascensium, ex recognitione *Guil. Philandri* & *Petri Mosellani*, (cujus notæ jam excusæ A. 1530.) additæ etiam XIX. *Declamationes*.

533. Paris. fol. apud Antonium Augerellum.

534. Coloniæ 8. apud Joannem Gymnicum, cum *Gisb. Longolii* præfatione notisqve *Jo. Sichardi*, & in duos primores libros *Joach. Camerarii*.

534. Lugduni 8. apud Seb. Gryphium.

534. Coloniæ 8. apud Jo. Soterem.

535. Lugduni 8. notæ breves *Guil. Philandri* in Institutionum libros, qvas specimen futurorum amplissimorum in eosdem commentariorum D. Georgio Armaignaco, Ruthenorum Episcopo Philander consecravit, & Ludovicus Columbelius, Medicus Rothomagæus in lucem edidit. Sed illi ampliores commentarii lucem nunqvam viderunt.

536. Lugduni 8. apud Seb. Gryphium. Additæ XIX. declamationes; Hac usum se profitetur Cl. Burmannus.

536. Parisiis fol. apud Franciscum Gryphium, cum notis *Mosellani*, fol.

536. Coloniæ, 8. apud Jo. Gymnicum.

536. Parisiis, fol. cum Petri Mosellani notis, pud hæredes Jo. Badii Ascensii. Additæ etiam XIX. *Declamationes*.

1538. Parisiis, 4. apud Petrum Vidovæum Additæ XIX. *Declamationes*. Hac editione usus Burmannus.

1538. Lugduni 8. cum XIX. *Declamationibus* apud hæredes Simonis Vincentii, Dionysiu ab Harsio excudebat.

1538. Coloniæ fol. apud Eucharium Cervicornum, additis XIX. *Declamationibus*.

1538. Parisiis fol. ex emendatione & cum argumentis *Petri Gallandii*, apud Gervasium Chevallonium, cum notis *Petri Mosellani*, *Joach Camerarii* in lib. I & II. & *Antonii Pini*, Portodomæi, Lusitani in librum III.

1538. Paris. fol. apud Mich. Vascosanum, cum XIX. *Declamationibus*. Bibl. Menarsiana p. 127

1539. Parisiis 4. apud Franciscum Gryphium cum XIX. *Declamationibus*.

1540. Lugduni 8. apud Sebast. Gryphium, item XIX *Declamationes*.

1541. Lugd. 8. apud eundem Seb. Gryphium notæ *Petri Mosellani* in septem primores Institutionum libros.

1541. Parisiis 4. Qvintiliani institutiones, apud Petrum Vidovæum.

1541. Parisiis 4. apud Simonem Colinæum, additis XIX. *Declamationibus*. De hac insigni & castigata editione vide librum Gallice editum Memoires de litterature Hag. 1715. 8 Tom. 1. pag. 173. seq.

1541. Coloniæ 8. apud Jo. Gymnicum.

1541. Basileæ 8. apud Balthasarem Lasium.

1541

1541. Parisiis fol. apud Jo. Roigny, excudente Jo. Ludovico Tiletano.

1542. Parisiis 4. ex officina Rob. Stephani. Hac & superiore editione usi Gibson & Burmannus.

1542. Paris. 4. apud Mich. Vascosanum, qva & ipsa Gibson usus, adjuncta habet argumenta *Petri Gallandii*, notasqve *Petri Mosellani*, *Joach. Camerarii* & *Antonii Pini*.

1543. Basileæ 4. apud Rob. Winter, opera & studio *Joach. Camerarii* & *Jo. Sichardi*, cum castigationibus *Guil. Philandri*. Additæ item XIX. *Declamationes*.

1543. Parisiis in 4. apud Franciscum Gryphium additis XIX. *Declamationibus*.

1544. Parisiis 4. apud Mich. Vascosanum. Eadem cum illa A. 1542.

1544. Lugduni 8. apud Seb. Gryphium, cum XIX. *Declamationibus*.

1546. Venetiis fol. apud Hieron. Scotum, cum notis *Mosellani*, *Joach. Camerarii* & *Antonii Pini*.

1547. Parisiis 8. apud Rob. Stephanum, *Epitome* Qvintiliani Institutionum per *Jonam Philologum*, qvi circa illa tempora vixit, & sub illo nomine sive latere sive innotescere voluit. Eadem Basileæ etiam excusa sine anni nota apud Barthol. Westhemerum & Nic. Brylingerum 8. De Argentoratensi editione infra ad Annum 1568.

1548. Parisiis in 4. Institutiones Qvintilian apudGvil. Morellum & ac Bogardum cur Morelli notis. J. de la Caille Hist. del' Impri merie pag. 123.

1548. Basileæ 8. apud Nic. Brylingerum, cur XIX. Declamationibus, Institutiones pe *Joach. Camerarium, Jo. Sichardum* & *Jac. Herti lium* emendatæ, additæ etiam *Guil. Philand* castigationes.

1548. Antvverpiæ apud Jo. Lœum 8. cur notis.

1549. Parisiis fol. apud Mich. Vascosanum (qva dam exemplaria, ut istud qvo utor, in fronte gerunt nomen Audœni Parvi) cum præfa tione, & argumentis emendationibusqv plenioribus & castigationibus *Petri Galland* Professoris Regii, *Angeli Politiani* præfation de Qvintiliani vita & laudibus, *Petri Mosellai* notis in libros septem primores, *Joach. Came rarii* in librum primum & secundum, atqv *Antonii Pini* in tertium: subjecto post XIX Qvintiliani *Declamationes*, etiam libro prim Controversiarum Senecæ cum Rudolph Agricolæ commentariis.

1549. Lugduni apud Seb. Gryphium 8. una cum XIX. *Declamationibus*.

1553. Parisiis ex officina viduæ Mauricii à Por ta in Clauso Brunello, excudebat Thoma Richardus, 4.

1554. Parisiis, 8. Epitome institutionum Ver gerio auctore in Bibl. Bigotiana pag. 184. n 460

1608. Vide supra ad A. 1547. Laudatur item sententiarum ex Qvintiliano libellus in 12. edictus auctore *Stephano Joanne Stephanio* Dano, Professore Sorano Eloqventiæ & Histor. Confer Albertum Bartholinum de scriptis Danorum p. 134. Compendium qvoqve Qvintiliani *Franciscus Patricius* confecerit, si vere id Patavii, qvod Jac. Philippus Thomasinus in Bibliothecis Patavinis MSS. pag. 48. affirmat, custoditur. Et legimus, inqvit Nic. Antonius pag. 59. Bibl. vet. Hispan. sive hoc sive aliud Qvintiliani compendium Valentiæ 1554. 8. typis editum.

555. Coloniæ, Institutiones Qvintiliani apud Gvaltherum Fabricium, 8. cum notis *Joach. Camerarii*, *Joh. Sichardi* &c. & *Guil. Philandri* Castilionei castigationibus.

55. Lugduni apud Seb. Gryphium 8. additis XIX. *Declamationibus.*

556. Parisiis 4. apud Tho. Richardum sub Bibliis aureis, *Adriani Turnebi* notæ in Institutiones oratorias, præterito auctoris nomine editæ, qvibus omnium ante se operam in Fabio præstitam longe antecessit.

558. Lugduni 8. apud Theobaldum Paganum, Qvintiliani Institutiones & *Declamationes* XIX.

561. Basileæ apud Nic. Brylingerum 8. ex emendatione *Jac. Hertelii.*

566. Venetiis apud Gabriel. Julium Ferrarium, in 4. Institutiones Qvintiliani ex *Ita-*

lica versione *Horatii Tuscanellæ.* L'institution oratorie tradotte & arrichite della dichiaratione de i luoghi piu difficili in margine con la vita del'autore.

1567. Venetiis fol. apud Hieron. Scotum Qvintiliani Institutiones cum notis *Petri Mosellani, Joach. Camerarii* & *Antonii Pini*.

1568. Basileæ 8. apud hæredes Nic. Brylinger ex *Jac. Hertelii* recensione.

1568. Argentorati 8. *epitome* Institutionum concinnata à Jona Philologo, de qva sup ad A. 1547.

1570. Lipsiæ 8. impensis Jacobi Apelii, lib Institutionum decimus cum notis *Philippi Melanchthonis, Joannis Feldkirchii* sive *Velcurion Joannis Stigelii* & *Casparis Landsidelii*, per Stephanum Riccium.

1575. Lugduni 8. Institutiones Qvintiliani cu XIX. *Declamationibus*, apud Antonium Gryphium, excudebat Basileus Boqvetius.

1575. Lugduni 8. itidem cum XIX. *Declamationibus*, apud Ludovicum Cloqvemin & Stephanum Michëlem.

1579. Basileæ 8. ex officina Brylingeriana, additis XIX. *Declamationibus*, & ad Institutiones, castigationibus *Guil. Philandri.*

1580. Lugduni 8. apud Ludovicum Cloqvemin, additis XIX. *Declamationibus.*

1580. Genevæ 8. apud Jacobum Stoer, item XIX. *Declamationes.*

584. Venetiis 4. Qvintiliani Inſtitutiones in *Italicam* lingvam converſæ ab *Horatio Tuſcanella*. De hac verſione qvæ jam 1566. prodierat, vide Huetium de vita ſua pag. 315. & P. Bohurium recueil des vers choiſis p. 177.

585. Lugduni 8. apud Anton. Gryphium, item XIX *Declamationes*.

591. Genevæ 8. apud Jac. Stoer, item XIX. *Declamationes*.

591. Lugduni 8.

604. Genevæ 8. apud eundem, item XIX. *Declamationes*.

604. Pariſ. 8.

618. Genevæ 8. apud Jac. Stoer, item XIX. *Declamationes*. Qvædam exemplaria habent nomen Dan. Criſpini.

625. Genevæ 8. apud eundem: idem XIX. *Declamationes* atqve ex P. Pithœi editione *Declamationes* aliæ *minores*, nec non Calpurnii: & *dialogus de cauſis corruptæ eloquentiæ*.

629. Francofurti 8. apud H. Robynſonum & Gvil. Fitzerum, cum notis *Danielis Parei*, qvem Lud. Creſollii lucubrationibus plurimum debere notat Tho. Crenius parte XVI. animadverſion. p. 14.

637. Genevæ apud Jac. Stœr, 8. item *Declamationes* utræqve & Calpurnii; *& de cauſis corruptæ eloquentiæ dialogus*.

641. Londini apud R. Withakerum, cum notis *Dan. Parei*. 8. item utræqve *Declamationes* & Calpurnii, & *dialogus de corrupta eloquentia*.

1641. Genevæ apud Petr. Chovet cum not *Dan. Parei.* 8. item XIX. *Declamationes* &c.

1651. Genevæ 8. cum notis *Dan. Parei,* eaden cum præcedente.

1657. Francofurti apud Wilh Serlinum cur notis Dan. Parei 8. Mentitur novam editi nem titulus, eſt enim eadem cum præc dente.

1662. Londini 8. cum notis Dan. Parei, eaden cum illa Anni 1641.

1663. Pariſ. 4. *Gallica* Inſtitutionum Qvintilia verſio, auctore *Pureo*, Mr. l'Abbé de Pur *Quintilien de l'Institution de l'Orateur, avec notes hiſtoriques & literales, ou les mots barbar Grecs, anciens & les plus difficiles paſſages ſont e pliquez.* Exſtat & alia prior *Nicolii*, (Mr. N colle le Pere) in qvam necdum incidi. S nuper edita Gallica interpretatio *Gedoyni*, qva ad A. 1718. dicturus ſum, facit ut nec i las, neqve à præſtantiſſimis viris *Franci Rollino* aut *Bonedierio* promiſſas valde deſid remus. Capita 3. & 4. libri X. de compo tione & dialogum de cauſis corruptæ el qventiæ Gallice vertit *Maucroiſius*, Canonic Remenſis non ineleganter, qvæ lucubrat inter ejus poſtuma opuſcula prodiit. 1710. 8.

1665. Lugduni Bat. & Roterodami ex officir Hackiana 2. Volum. in 8. *Conr. Schrevelio* pr mum, deinde poſt hujus obitum *Jo. Frid. Gr novio* curante Notis variorum illuſtratas Inſ tutiones cum Declamationibus utrisq; & Ca

pu

purnii, nec non dialogum de causis corruptæ eloqventiæ, hæc editio nitida complectitur, de qva non repetam qvæ dixi I. p. 432.

669. Ultrajecti 12. apud Petrum Elzevirium, prodierunt *Pauli Colomesii* in Qvintilianum, breves sed selectæ eruditionis notæ una cum aliis ejus opusculis qvæ recusa Amst. 1700. 12. apud Henricum & viduam Theodori Boom, & inter alia Colomesii scripta, junctim me curante excusa Hamburg. 1709. 4. sumtu Christiani Liebezeit, typis Spiringianis.

693. Oxonii è theatro Sheldoniano 4. *Edmundus Gibson* * Qvintiliani Institutiones singulari studio ad tres Codices MSS Cantabrig & Bodlej. & ad octo impressos castigatas edidit, subjuncta declamatione antea inedita & deinde in Obrechti & Burmanni editione emendatius recusa qvæ inscribitur *Tribunus Marianus.* In illa occurrunt hæc vocabula, unde judicet aliqvis num Qvintilianus sit auctor: *abominabilis, concubitor, dilectio, discretio, exoratio, illuminatio, impœnitens, improperium, indesinenter, lenocinamentum, obsuffo, particulariter, prædecessor, præpostero, præstranguo, prolocutor, protectio, supererogatio.*

698 Argentorati apud Joh. Reinholdum Dulsseckerum in 4 duobus voluminibus, Institutiones & declamationes utræqve nec non declamationes Calpurnii & dialogus de

* Acta Erud Tom. 2 supplem. pag. 318. Nouveau Journal de RoterdamA. 1694. Sept. & Octob.

causis corruptæ eloqventiæ, ex recensior accurrata illustris Viri *Ulrici Obrechti* * q non diu post A. 1701. diem obiit supremun igitur qvod in præfatione ad Edmundu Gibsonum promittit volumen, ipsius not Obrechti cum præcipuis eruditorum vir rum antea editis commentariis complex rum, in lucem dare non potuit. De ha editione jam feci mentionem I. pag. 427. 430.

1714. Londini apud Jo. Nicholson, 8. Inst tutiones ut à Gibsono editæ fuerant, recus additis Turnebi & aliorum selectis noti Minus, qvam Oxoniensis, emendata est hæ editio.

1715. Parisiis apud Jacobum Stephanum 1 duobus Vol. Institutionum oratoriarum lib duodecim ad usum Scholarum accommod ti, recensiti & brevibus notis illustrati *Carolo Rollino*, recisis qvæ minus necessaria il visa sunt, & qvæ alio typorum character expressa adjungi fuisset fortasse satius. Jou nal des Sav. A. 1715. Avril edit. Amst. p. 43 & A. 1718 Octob. p. 460. Mem. de Trevou 1714 Dec. p. 2191. Journal literaire Tom. pag. 232. Gibert jugemens des Savans sur l Auteurs qvi ont traité de la Rhetorique T. p. 60. seq.

1815

* Specimina emendationum Obrechtianarum cum l ctionibus Gibsonianæ edit. collatarum vide in Actis Erud tor. A. 1698. p. 548.

718. a Paris in 4. chez Gregoire de Puis, Qvintilien de l'Institution de l'Orateur, traduit par Mr. l'Abbé *Nicolas Gedoyn*, Chanoine de la Sainte Chapelle de Paris, del'Academie Royale des Inscriptions & belles lettres. Versio elegans, accurata, Qvintiliano digna, decem annorum opus, Philippo Duci Aurelianensi, qvi pro Rege Gallias moderatur, ab auctore dicata. De aliis Gallicis Qvintiliani versionibus dixi supra ad A. 1663. De hac videri possunt Diaria eruditorum Journal des Savans 1718 Octob. pag. 446. Memoires de Trevoux 1718. Sept. p. 531. & 1719. Avril, Europe Savante 1719. Mars pag. 117.

720. Lugduni Batavorum apud Joannem de Vivie in 4. in lucem prodiit præstantissima longe omnium, qvas hactenus commemoravi editio, magno studio castigata & illustrata luculenter, nitideqve excusa curante viro supra laudes *Petro Burmanno* * Hic *Institutionibus* qvidem ineditas Almeloveenii & Gallæi castigationes observationesqve, editas vero Turnebi, Philandri, Parei, Colomesii, Gibsoni, Obrechti, qvam plurimasqve novas suo ipse marte & ingenio adjunxit, atqve ex Regio, Badio, Mosellano, Camerario, Sichardo, Pino aliisqve selecta qvædam, veterumqve editionum lectiones adspersit, in calce autem voluminis prioris, post Annales Qvintilianeos H. Dodvvelli, varias lectio-

* Acta Erud. 1720. p. 433.

nes exhibet trium Codicum Vossianorum & Bernensis, nec non emendationes Petri Francii. Ad *declamationes* utrasqve Volumine posteriore cum Calpurnii declamationibus comprehensas, non modo nihil omisit qvod ex collatione qvatuor Codicum qvos Bibl. Leidensis suppeditavit, Wittiani item & notarum ex Gronoviano, Colbertinis & Victoriano lectionum, priorumqve editionum, & ab Ærodii aut Pithœi, præcipue vero Jo Frid. Gronovii & Jo. Schultingii ingenio aut industria lucis accedere potuit, sed & ipse locis bene multis novam & insignem affudit: *Tribunum Marianum* qvem p. 75. pos Gibsonum & Obrechtum inter Qvintilian declamationes edidit, notat multo inferiorem esse eloqventia & nitore sermonis, atqve à Monacho qvodam multis post illas sæculis scriptum esse suspicatur. Claudunt volumen indices satis locupletes, qvos alii conficiendos typographus locavit: Oper autem præmissæ sunt præfationes Campani Politiani, Aldi, Petri Gallandii duplex, Jo Sichardi, Gisberti Longolii, Edm. Gibson & Ulrici Obrechti, veterumqve & novorum scriptorum de Qvintiliano testimonia elogiaqve.

Commentarios in Qvintilianum affectos habere se testatus Vossio est *Stephanus Stephanius* in Epistola ad eum scripta A. 1637. *Henricus* qvo

qv

qve *Ernstius* novam hujus ſcriptoris editionem ad MSS Codices caſtigatam molitus fuit. Editio Pariſienſis 1527. paſſim notata manu *Merici Caſauboni*, & Lugdunenſis 1585. cum MS collata à Franciſco Junio ſervantur in Bibl. Leidenſi. *Philandri* vero commentarii uberiores numqvid adhuc hæreant Divione, cum ignariſſimis ſcio, nec dixerim qvo pervenerint *Petri Pithœi*, *Paſſeratii* & *Gvieti* obſervationes, qvas ad Schrevelium miſerat Bigotius, & ille eisdem uti in Qvintiliano ſuo neglexit.

Plurima loca Qvintiliani caſtigat & illuſtrat vir doctus *Janus Gebhardus* in crepundiis ſive juvenilium curarum libris III. Hanov 1615.4 & in ſyntagmate Critico Jo. Hermanni Schminckii, Marburg. 1717.4. Ex Tullio & Qvintiliano non pauca decerpſit Leo Mantuanus Judæus in נופת צופים liqvore favorum ſive Rhetorica Coloniæ in 4 edita. Vide Rev. noſtri Wolfii Bibl. Hebraicam p.474.

De minoribus declamationibus videndus Jo. An 429
tonius Campanus p 540. ſeq. Epiſtolar. edit. Lipſienſis. Eas Qvintiliano avo tribuit Angelus Ugoletus Parmenſis in Epiſt. dedicatoria. Etiam *Q. Marius Corradus* lib. 1. Epiſt.9. Qvintiliani declamationes CXXXVI. memorans, qvas manu ſua deſcripſit & à ſe emendatas, à Gryphio voluit excudi, ait illas alterius eſſe Qvintiliani, illius paullo vetuſtioris. Sed cum aliæ aliis ſint cultiores & elegantiores, diverſorum potius ac diverſæ ætatis Rhetorum collecta-

lectanea, qvam Qvintiliani Augusteo ævo propioris fœtum eruditi agnoscunt. Ibidem suarum in illas notarum Corradus facit mentionem. *Quæ autem scripta sunt a me in Declamationes ex Rhetorum & Dialecticorum præceptis, ea venire in manus literatorum minime velim, nisi fortasse Epistolam ad Metellum, qua declamandi commoda fui persecutus.* Hic præter principem editionem Parmensem, qvæ ex Thadæi Ugoleti recognitione prodiit apud Angelum Ugoletum 1494. fol. usum se esse testatur duobus Codicibus MSS. lib. 1. Epist. 11. *Semel* ὑπόθεσιν *Hieronymus protulit, nescio an ex iis quas ad CCLII. interiisse cognovimus. Patrum nostrorum memoria* Jacobus Sadoletus, *ac de transalpinis hominibus* Rudolphus Agricola & Cornelius Agrippa *respexisse ad argumenta ex his CXXXVI. mihi videntur.* Fuerint igitur non alii *libri de altercationibus*, de qvibus Hieron. Cardanus lib. V. paralipom. c. 1. T. X. Opp. pag. 487. *Meminit Georgius Agricola in tertio* * *Inventionis Dialecticæ vidisse* libros Qvintiliani de altercationibus, *qui tamen nusquam comparuerunt.* Casp. Barthius ad Statii IX. 169. Thebaid. pag. 967. *Non pauca nos alibi ad Quintiliani Declamationes, cujus libri restitutionem debemus meritis* Petri Pithœi, *nunquam satis laudandi vindicis multorum aliorum. Fuit tamen ante eum diu ejus Auctoris exemplar in manibus* Ulrici Fabricii, *summi olim Jureconsulti, Consiliarii & Legati in Hispanias quondam Trevirensis Electoris, una cum duobus Tertulliani libris de spectaculis, ut memin*

* Cap. 15. adde ejusdem Agricolæ lib. 2. c. 12.

nini adolescentem me legere in vita ejus scripta & præ-missa processui Judiciario dicti Fabricii à Justino Goble-o. *Etiam* Basilius Faber *qvi Scholasticum Lexicon Latino Germanicum scripsit, se aliqvot centenas Quintiliani Declamationes habuisse, easque Opo-rino excudendas dedisse scribit in Quintiliani commemoratione.* In editione Parmensi & illa cum notis *Petri Ærodii*, viri eruditi sed in-genio nimium indulgentis, Paris. apud Fed. Morellum 1563. 4. exstant declamationes CXXXVI. sed in *Pithœana* apud Mam. Patisso-nium 1580. 8. additis ineditis novem jam sunt CXLV. atqve subjunctæ *Calpurnii Flacci* de-clamationes breves LI. & dialogus qvem Fa-bio adscribunt nonnulli de causis corruptæ eloqventiæ. Declamationes Qvintiliani di-stingvuntur in *coloratas*, & *tractatas*. An tra-ctatæ, qvæ aliqvoties tractatæ sunt? ut declam. 261. coloratæ vero qvarum thema ab ipso de-clamatore primum fingitur? ita probabiliter conjicit Pithœus, cujus editio recusa apud Com-melin. 1595. 8.

Majores declamationes Qvintiliano diserte tri-buit Ennodius controversia VIII. ubi verba qvædam ex qvinta, cui titulus *æger redemtus*, af-fert & contraria declamatione illam oppu-gnat. Qvintiliano etiam adscribit Vincen-tius Bellovacensis, has declamationes intel-ligens ubi Qvintiliani laudat *librum causa-rum*, qvod sæpius facit speculi doctrinalis libro qvarto. Qvintiliano qvoqve veteres libro-

rum

rum MSS. tituli, tum Laur. Valla, Rudolphus Agricola aliiqve tribuunt bene multi. Tamen tanqvam Fabio indignæ, atqve contra illius præcepta artificium adeo non occultantes ut etiam proferant atqve oſtentent; rejiciuntur ab Andrea Schotto in diſſ. de Seneca Rhetore & declamandi ratione pag. 19. atqve ante Vivem, Eraſmum ac Schottum à Franciſco Philelpho, cujus hæc acerbior exſtat de illis cenſura: *Inventionem vehementer probo, eſt enim acuta & prudens. Sed Orationis ejus filum mihi ſane non placet, ſapit enim Hiſpanitatem neſcio quam, hoc eſt barbariem plane quandam. Nullam habet elegantiam, nullum nitorem, nullam ſuavitatem. Et quæ non præcipua modo ſed neceſſaria ſunt in Oratore, neque movet dicendo Quintilianus, nec ſatis docet, nec delectat, ſed videtur ſomnolentus quiſpiam & incompoſitus. Tenet fortaſſe Quintilianus, quantum ex ſcriptis animadvertere poſſumus, nonnulla commoda præcepta artis Rhetoricæ. Multa commemorat, multa colligit, ſed ita ſui disſimilis ut quæ alios docet, ipſe ignorare videatur. Verum concedamus illi doctrinam, ſi ita libet; omnino movendi artem delectandique nullam vim habet: quæ quidem duo qui Oratore ſubtraxerit, non oratorem illum ſed aratorem demonſtrabit.* A Philelfi judicio diſſentit Lud. Vives in præfat. declamationis pro noverca, qvam primæ declamationi, qvæ *paries palmatus* inſcribitur, oppoſuit T. 1. Opp. p. 253. *Cujuscunque* inqvit, *auctoris ſunt, non dubium quin alicujus ex illo Quintiliani ſæculo, nam hoc dictio arguit, certe is homo fuit acutisſimus & facundiſ-*

ſimus.

ſimus Nam ſi de iſtis ſentit Philelphus, quum dicit ſapere barbariem, nimirum palatum ejus erat infectum ineptia. Jacobus Durantius Caſellius l. 2. Variar. lect. c. 17. & nuper Alexander Politus de patria in teſtamentis condendis poteſtate lib. 3. p. 166. (Florent. 1712. 8) auctorem eſſe contendit *Poſtumium* juniorem, meminitqve MS. Codicis qvi declamationes illas tribuit *Floro*. Novam 430
editionem illarum XIX. declamationum caſtigatam ad Codices manu exaratos, * cum totidem declamationibus contrariis à ſe elaboratis parat Venetiis V. C. *Laurentius Patarolius*, qvi uſus etiam antiqvis editionibus, ut prima Veneta 1481. fol. qvæ fuit in Bibl. Saraziana pag. 163. & qvam inſpexit etiam celeberr. Burmannus, nec non altera ſine nota loci aut temporis, qvæ exſtat in Bibl. Leidenſi pag. 256. atqve à Patarolio deſcribitur his verbis: *Altera quæ apud me exſtat editio, quam ex characteris figura coævam jam priori judico, non enim apparet quando & ubi prodierit; Hæc pariter eſt in fol. ipſique cum primum Quintilianum perlegerem, notas meas perpetuas in margine appoſui.* Editionem qvam memorant Venet. 1482. fol. per Lucam Venetum, Dominici filium, à prima non diverſam ſuſpicor, ibidem & apud eundem Dominici filium excuſam. Aldinam 1514. 8. in Bibl. Buntingiana p. 164. notari reperio. De nitida Oxonienſi ſed ad nullos MSS. recognita codices, A. 1692. 8. cum brevibus notis, qvæ Dialogum de cauſis corruptæ

* Journal des Savans 1711. pag. 567.

ruptæ eloqventiæ ſubjunctum habet, vide Act. Erud. Tom. 2. ſupplem. pag. 317. Cæteras qva cum inſtitutionum libris toties præla exercue runt, ſupra magno numero retuli. Anglica ver ſio prodiit Lond. 1709. hoc titulo: *The declama tions of Quintilian, being an exercitation or praxis upo his twelfe books concerning the Inſtitution of an Orator translated from the beſt edition, printed in Oxfor by a learned hand.*

Jo Schultingio, qvi Noviomagi Geldrorum do cuit eloqventiam, animus fuit poſt Senecam Rhetorem etiam Qvintiliani declamatione illuſtrare: exſtabatqve nuper apud illuſtren Virum Gisb. Cuperum commentarius ejus i primam declamationem abſolutus, in reliqua affectus: & minores declamationes cum MS collatæ. Idem Cuperus teſtatus eſt ſe juvenen cum A. 1662. & deinceps ab Schultingii pende ret ore, una cum viro illo clariſſimo contuliſſ duo MSS. Voſſii, optimæ ut ait notæ.

Inter ejusdem Iſ. Voſſii libros in Bibl. Leidenſ MSS. in membrana ſervantur * ex undevigin ti illis Qvintiliani declamationes XV. contra ctæ. Adſcriptum eſt: *Excerpta ut veriſimile e ab Adelardo*, Bathonienſi nimirum, cujus præfa tio ad Ricardum Bajocenſem Epiſcopum d cauſis rerum ſubjicitur. Horum excerpto rum ope loca qvædam aliter poſſe conſtitui at qve hodie leguntur, nullus dubitat Clariſſ B. ur mannus, *ſed nobis* inqvit, *temporis penuria laboran tibu*

* Vide Catalogum Bibl. Leidenſis A. 1716. editum p. 383

ibus & Ovidianæ majori cum voluptate Musæ operantibus, non vacabat hæc accuratius excutere.

Dialogum de Oratoribus Upsaliæ cum Variorum 431
notis A 1706. 8. edidit doctissimus Vir *Ericus Benzelius*, personasqve colloqventium diligenter distinxit, utilissimo & in omnibus dialogis observando instituto: neqve Vossius de Hist. Lat. hunc Fabio propterea abjudicasset, qvod latum clavum, præturam, qvæsturamqve Qvintilianum nusqvam accepisse legimus, si M. Apri non Auctoris dialogi verba illa, qvæ ex capite 7. objicit, cogitasset. Tamen Qvintilianum auctorem non esse, facile mihi persvadeo etiam ex eo, qvod in dialogo illo nusqvam reperio qvod Fabius VIII. 3. pag 700. ait se in libro hujus argumenti plenius dixisse, qvod totidem generibus corrumpitur oratio, qvod ornatur. *Cet ouvrage, dont nous avons un tres beau fragment parmi les œuvres de Tacite, n' est selon toutes les apparenes ni de Quintilien ni de Tacite.* * *non que ce dialogue ne soit tres digne de Quintilien, mais ce n' est point son stile, & la matiere n' y est qu' effleuére, au lieu qu' elle étoit approfondie & detaillée dans le livre des causes de la corruption de l' eloquence.* ** Qvintiliani etiam esse negat eruditiss. vir *Conradus Samuel Schurzfleischius*, cujus observationes postumæ in hunc dialogum in lucem prolatæ à fratre Henr. Leonhardo in Actis litterariis † vulgatis Witebergæ 1714. 8.

* Memoir. de Trevoux 1719. p. 554. ** id. p. 580.
† Acta Eruditor. 1714. p. 74.

Tamen pro Qvintiliano auctore pugnat vir Cl riss. *Christophorus Augustus Heumannus*, qvi nov sime dialogum hunc recognitum à se & not illustratum edidit Gœttingæ 1719. 8. addita Epistola Critica de jure Latinam Lingvam a gendi novis vocabulis.

Dialogi hujus exemplo Anna Daceria docti sima fæmina, superiore anno 1720 extincta scripsit Gallica lingva de causis corrupti de pu chro judicii *des causes de la corruption du goût* l bros duos, qvibus Homerum adversus Hurta Mottei & Jo. Harduini censuras defendit.

Gallice Dialogus de causis corruptæ elo qventiæ ex Girii versione vidit lucem Pari 1630. 4. Transtulit & Maucroisius, Canon cus Remensis, in cujus opusculis postumis pro diit Paris. 1710. 8 in iisdem Gallice etiam red ditus occurrit locus insignis ex Qvintiliani X. & 4. Institut. Orator. de styli exercitiis insti tuendis.

CALPURNII FLACCI Declamationes cum notis *Petri Pithœi*, qvi primus edidit, *Johannisqu Frid. Gronovii* & *Jo. Schultingii* illustratæ leguntu in editione Qvintiliani *Schreveliana* & novissi ma *Petri Burmanni*, qvi suas etiam & *Almelooveen* observationes qvasdam adspersit, & qvi pos Pithœum easdem recensuit *Eliæ Obrechti*.

Alios Calpurnios perseqvitur Jo. Glandor pius in Onomastico Historiæ Romanæ p. 187 ad 193.

CA-

CAPUT XVI.

DE P. PAPINIO STATIO.

Index Scriptorum in Scholiaste veteri Statii allegatorum.

ad paginas edit. Lindenbrogianæ.

Ad pag. 437

Statius modo *prænomen* fuisse observatur, ut in priscis inscriptionibus Statius Æbucius, Statius Marcellus, & apud Livium Statius Cælius Imperator Samnitium: modo *nomen*, ut in iisdem inscriptionibus C. Statius Faustus, C. Statius Primigenius, C. Statius Nevretus, Statius Saturninus: & L. Statius Ursulus, Tolosensis Rhetor sub Nerone, de qvo Pontacus ad Eusebii Chron. pag. 569. & Statius Sebosus Plinio & Solino laudatus supra. 602. 625. modo *cognomen* deniqve, ut Cæcilius Statius Comicus (de qvo Gellius, IV. 19.) & Poëta noster P. Papinius Statius. Vide Jo. Marium Mattium lib. 2. Opinionum c. 13. T. IV. Miscellan. erudit. Gaudentii Roberti p. 430. seq.

Extemporali Statii versus pangendi facultati invidisse Martialem, atqve ideo sub Sabelli nomine IX. Epigr. 20. perstrinxisse sibi persvasit Gevartius cap. 35. Papiniarum lectionum. Inopia ejus tangitur à Juvenali sat. VII. 87.

Esurit, intactam Paridi nisi vendat Agaven. Ipse
picedio in Patrem qveritur qvod *vilis honos stu-*
is. Adulatorum maximum, ut Poëtarum
o ævo, longeqve post & ante principem vocat
arthius in notis Tom. I. pag. 287. Julius Cæsar
caliger *eqvum alatum.* Thoma de Pinedo ju-
ce pag. 488. ad Stephanum Byz. Statius Papi-
us *eruditus Poëta in silvis, sublimis in Thebaide,*
ndus in Achilleide. Franciscum Malherbam
yricorum Gallicorum principem, ad Statii
angorem & crepitacula insaniisse, illaqve præ-
lisse Virgilio, indigne fert Huetius pag. 24.
q. de vita sua. Tempus obitus à Barthio qvo-
re Tom. I. pag. 366. ad A. C. XCVI. sive Domi-
ani postremum refertur.

De silvis vide sis & Casp. Gevartium lection.
pinian. cap. 2. & Jac. Pontani Φιλοκαλίαν
. 19.

Silvæ Statii è recensione *Thomæ Stephens* pro- 434
ere Cantabrig. 1651. 8. ex illis qvædam scri-
æ sunt versibus Phalæcis vel Alcaicis ut IV. 5.
Sapphicis IV. 7. cæteræ Heroicis.

Illis qvos carmine pariter & oratione prosa
aluisse notavi, adde Cornelium Gallum, qvi
be Poëtarum mendacia dulcia finxit, nec minus
se de se: *Orator toto clarus in orbe fui.* De An-
nio Maria Visdomini, Augustinus Oldoinus
Athenæo Ligustico pag. 545. refert hos versus
ominici Carmellæ:

Qui prosa volat, Etrusco qui carmine vadit,
Hic demum Latio carmine serpit humi.

Menelaus Græcus Thebaidos ſcriptor patri: fortaſſe non fuit Ægæus ſed Anæus ex Anæa Ca riæ civitate.

435 Statii opus reſpicit Stephanus Tornacenſi: Epiſt. V *divinam ejus reſponſionem ut Thebais Æneida longe ſeqvor, & veſtigia ſemper adoro.*

Achilleidos ne illa qvidem qvæ perfecit Statiu: ad nos omnia perveniſſe exiſtimabat Barthiu: T.I.p 460. qvi ad lib. IV. ſilv. 3. pag. 366. itidem dubitat utrum libros qvibus Domitiani res geſtas in agone Albano celebraſſe ſe innuit, un qvam ediderit in manus hominum.

Editionem Statii Venetam A. 1490, male pro prima habuit etiam Gevartius pag 173. lectionum Papinianarum; nam præter *Silvas* excuſas Parmæ 1473. fol. per Stephanum Corallum, & cum *Domitii Calderini* commentario Rom. 1475. fol. per Arnoldum Pannartz additis noti: in Sapphonem Ovidii & Propertii loca obſcuriora; etiam *Achilleis* prodiit cum commentario *Jo. Britannici*, Brixiæ 1485 fol. & Silvæ cum Calderini, Achilleis cum *Franciſci Maturantii*, & *Thebais* cum *Luctatii* commentario, Venet. 1483. fol. repetita deinde hæc editio commentariis inſtructa Venetiis A. 1490. & 1494. fol. per Barthol. de Zanis, necnon 1498. & 1508. fol. Parmenſem laudat qvoqve Nic. Heinſius ad Valer. Flaccum. pag. 316. Romanam Perizonius legavit Bibl. Leidenſi.

Geor-

Georgii Merulæ notas in Statium memorant Gesnerus in Bibl. & Jac Gaddius T. 2. de scriptoribus non Eccles. p 72.

Marci Musuri Orthographia Statiana subjici- 436
tur editioni Aldinæ A. 1502 8. Sed & Luctatii scholia in Statium ab Aldo excusa A 1508 notavit Jo. Masson in Hist. Critica Reip. literar. T. 1. pag. 191.

Prodiit & Statius Lugd. 1559. 12. apud heredes Seb. Gryphii: & cum *Jo. Bernartii* scholiis Antvverp. 1595. 8. & Genev. apud Jacobum Chouet. 1605. 12. Extat & editio Genevensis altera A. 1612. 12.

Commentarius *Bernartii* in silvas Statii (à scholiis & notis antea editis diversus) lucem vidit Antvverp. ex officina Plantini 1599. 8.

Barthio T. 1. p. 233. judice *Cruceus Papinium* 438
prius diligentius legere & penitius intelligere debebat quam in tantum scriptorem commentarium moliri, tam male propitiato ejus genio. Casp. Gevartius HI 9. elector pag. 113. *Miseret me profecto, quoties illius interpretis notationes lego, qui meris commentariorum suorum senticetis aureolas elegantissimi Poëtæ silvas nuper obduxit.* Plures ibidem in Crucei scholiis, sive ut vocat scoriis ad Statium admissos errores castigat usqve ad p. 153.

Versioni *Gallicæ* prosariæ *Marollesii* adjunctæ 439
notæ *Franc. Gvieti*, *Po. Peyraredi*, aliorumqve. *Italico* carmine Thebaidem expressit *Hyacinthus Nini*, Senensis. Habeo excusam Senæ 1630 8.

(Yy) 5 Lexi-

Lexicon & paraphrasin Statianam adornavit Henricus Schævius. Specimen Lexici illius pridem produxit qvi Schævio præceptore usus fuit Morhofius ὁ μακαρίτης lib. 3. polyhistoris cap. 10. sed integrum ab auctore absolutum exstare Setini apud filios testatus est A. 1696. Michaël Filitzius in specimine Analectorum ad Olaum Borrichium de Poëtis: Hinc A. 1702. in Novis literariis pag. 73. ejus vulgandi spes facta est à Frederico Redtelio scholæ Setinensis Conrectore.

Inveniet etiam amicus quidam noster, inqvit Rodolphus Martinus Meelführerus præfat. Accessionum ad Bibl. promissam Almelooveenii A. 1699. *quas è MSto quodam, quo olim Jo. Trithemius Abbas Spanheimensis usus fuit, aliorum in Statium observationibus addet.*

Joannis Barclaji notas in Statii Thebaidem qvas laudant excusas Mussiponti 1601. 8. incassum hactenus inqvisivi.

CAPUT XVII.

DE Q. CURTIO RUFO.

Ad pag. 440 Jo. Isaacii Pontani de Curtio sententia, qvi illum è Tacito qvædam mutuatum & ex Arriano pleraqve transtulisse existimavit, videnda Sylloge Epistolarum editarum ab Antonio Matthæo, Pontani nepote Lugd. Bat. 1708. 8. p. 108. 166. 229. 258. seq.

Pe-

Petrus Blæsensis Epist. 101. inter libros in 442
scholis celebres prædicat profuisse sibi *frequenter inspicere historias Q. Curtii.* Scholas freqventavit Petrus circa A. C. 1150.

MS. Codicem Historiarum Curtii annorum 443
octingentorum, qvi exstat in Bibliotheca Colbertina, laudat Bernardus de Montfaucon V. C. præfat. ad Palæographiam Græcam. Alium Schonhovii, exaratum ante aliqvot sæcula Brugis evolvit Hadr. Junius. Alius Codex antiqvus Curtii membranaceus in Bibl. Menarsiana pag. 64.

De Alfonso Hispaniæ Rege qvi per Curtii lectionem morbo levari se sensit, traditur etiam apud Æneam Sylvium p. 476. Opp. Vincentius qvoqve Bellovacensis qvi testatur se scripsisse Anno Innocentii IV. secundo, hoc est CHristi 1244. loca ex Q. Curtio profert in speculo historiali IV. 61. & alibi.

In antiqvis editionibus ordo turbatus est ita ut qvintus & sextus liber in unum contrahantur, adeoqve novem tantum libri numerentur, pro septimo nimirum sextus, pro octavo septimus, atqve ita deinceps usqve ad ultimum, in qvo multæ lacunæ. In nonnullis etiam ut qvoqve in versione Italica Pub. Candidi, qvæ seqvuntur à capite duodecimo, post verba: *intuentibus lacrymæ obortæ*, petita feruntur è libro Curtii non decimo sed duodecimo. *Segvita el resto del duodecimo libro del Quinto Curtio Ruffo.* Alexander Decembrius libro VI. de politia litera-

ria cap 67. ubi nonnulla in Curtio reprehendit, librum unum tantum ab initio desiderari existimabat: Glareanus in libros duodecim Curtium dividit.

445 Editionibus Curtii addenda Veneta perantiqva sine temporis notatione apud Vindelinum Spiram fol. cum his in fine versibus:

Vindeline, meæ prius hic rediturus in auras
Spiritus, & corpus linquet inane meum,
Quam tua nobilitas, virtus atque inclyta fama
Pectore labatur, candide amice meo.

Mediolanensis 1481. fol. per Anton. Zarotum, impendio Joh. Leguani. Veneta 1497. fol. qvam Perizonius legavit Bibl. Leidensi, & 1502. fol. Argentorat. 1508 fol. cum annotatt. *Erasmi*. Tubingensis A. 1513. fol. apud Anselmum Badensem, ex Veneta expressa, cum præfat. Barthol. Merulæ.

Florentina apud Phil. Giuntam A. 1517. 8. ex recognitione *Lucæ Robiæ*, cujus ad Alex. Acciajolum præfatio post Petri Bargetani ad Robiam Hendecasyllabos præmittitur.

Argentoratensis 1518. ex ædibus Schurerianis, fol. cum Erasmi Annotatt. & Epistola ad Ernestum Bavariæ Ducem.

Complutensis, Laurentii Balbi Liliensis, 1524. 4.

Parisiensis A. 1543. 8. cum notis & indice Erasmi.

Ant-

Antvverpienſis 1546. 8. curante *Hadriano Ju-*
io qvi antiqviſſimi Codicis Schoenhoviani le-
ɫiones diligenter annotavit & ex eo Curtium
aſtigavit. Et Francofurtenſis cum Acidalii
nimadverſ. itidem in 8.

Lugdunenſis 1545. 8. 1555. 12. & tertia A. 446
584. 12. apud Anton. Gryphium cum *Chriſto-*
hori Brunonis præfatione & ſupplementis, e-
nendationibusqve Franciſci Modii, & variis
ectionibus ex vetuſto Codice Benedicti Theo-
reni, ſubjuncta etiam vita Magni Alexandri
uctore Joanne Monacho. Hujus editionis
iotitiam debeo Chriſtophoro Auguſto Heu-
nanno in erudito ſchediasmate de libris Ano-
iymis & Pſeudonymis p. 127.

Antvverpienſis 1568. 12. cum eadem vita
Alexandri à Jo. Monacho ſcripta & ab Angelo
Coſpo latine reddita.

Cum notis *Titi Popmæ*, Lugd. Bat. A. 1622.
633. 12.

Cum notis *Jo. Loccenii* Lipſiæ 1674 1685. præ-
niſſa Joach. Geſenii præfatione. Et cum Loc-
enii indice Philologico. Amſt. 1648. 12.

Amſtelodamenſis A. 1628. 12. curante *Jo.*
ſaacio Pontano.

Cum emendationibus qvibusdam *Jani Rut-*
erſii, & *Joſephi Scaligeri* palmaria correctione
oci lib. III. Amſt. 1670. forma minore. Rut-
erſii emendationes occurrunt etiam in edit.
ugd. Bat. 1625. 12.

Edi-

448 Editio Argentoratensis 1670. 4. notas *Freinshemii* non singulis paginis substratas, sed ante locupletissimum Indicem separatim impressas exhibet.

Ex recensione *Nic. Blancardi.* Amst. 1673. 8.

Ex Freinshemii editione, cum indice necessario, cura *Joannis Gezelii.* Aboæ 1675. 12.

Curtius *Mich. Tellerii* S. J. in usum Delphin primum emissus Paris. 1678. 4. præla iterum subiit Lond. 1705. 8. In hac editione Telleri perqvam incommodum est, qvod capita alite distincta exstant qvam in aliis editionibus.

Philippi Caroli observationes postumæ in Curtium prodierunt Baruthi 1661. 12.

Curtius â *Samuele Pitisco* egregie illustratu lucem iterum vidit Ultraject. 1708. 8.

Cum pluribus etiam iconibus in æs incisis & variorum notis Raderi, Bongarsii, Popmæ, Salmasii, Gronovii, Loccenii & Freinshemii niti de excusus est Amstelod. 1696. 8. apud Petrun van der Aa.

449 Cum supplementis notisqve *Christophori Cellarii*, Lips. 1691. 1696. 12. & 1711. 12. cui editioni suas in tironum usus notas adjunxit *Christianus Schœtgenius.*

Curtius à *Christiano Junckero* A. 1700. illustratus, prælo iterum datus est Lipsiæ & Coburg 1708. 8.

Cum notis perpetuis *M. Andreæ Stubelii* Lip 1701. 12. & omisso auctoris nomine Amsteloc 1702. 12.

E

Ex recenſione *Michëlis Maittaire*, Lond. 1716. 12. apud Jo. Thonſonum.

Curtius cum novis Germanicis ſupplementis, notisqve Germanicis accuratis & ad tironum captum uſusqve accommodatiſſimis, ab viro egregio qvi ſub nomine *Emanuelis Sinceri* latere voluit.* Auguſtæ Vindel. 1716. 8.

Germanice interprete Jo. Frid. von Lehſten. Francof. 1653. 8. & 1696. 8. Sed longe hanc verſionem poſt ſe relinqvit nova neſcio qvo concinnata autore, qvæ ſuperiore Anno 1720. Halæ Saxonum lucem vidit. 8.

Danice ſupplementa Freinshemii & liber Curtii tertius per Magnum Wingaardum, Hafniæ 1704.

Italice per Nic. Caſtellum, Lipſ. 1695. 8. At 450
vetus Italica interpretatio circa A. 1438 Mediolani elaborata à Publio Candido, vidit lucem Florentiæ 1530. 8. ex officina Philippi Juntæ, & Venet. 1535. 8. ſubjecta comparatione Alexandri & Cæſaris, eodem Candido auctore. Aliam verſionem Italicam Curtii à Thomaſio Porcacchio adornatam memorat Hieronymus Ghilini in theatro virorum doctorum Tom. I. p. 217. Vidit illa lucem Venet. 1558. 4.

Gallica N. Segvierii prodiit Pariſ. 1613. 8. Vogelaſii vero Pariſ. 1647. 4. & jam qvinta editione 1659. 4. recuſa etiam Amſt. 1673. 8.

In Annæ Daceriæ, Pariſiis nuper extinctæ elogio

gio

* Deutſche Acta Erud. XLV. pag. 639.

gio *notatur eam à parente ſuo Tanaqvill Fabro ſeorſim ſenſiſſe in hoc, qvod Faber perir de ut alii multi Vogelaſianum Curtium velu ſpecimen eloqventiæ Gallicæ inſigne fuerit ad miratus: Anna vero multa in illo ut affectata parum Gallica reprehendit. Ante Vogela ſium vertit Nic. Segvierius, Pariſ. 1613. 8. An tiqvior Curtii verſio Gallica in membrana cur iconibus eleganter depictis ex Bibl. Regin Svecorum Chriſtinæ pervenit in Menarſiana pag. 67. Etiam in Catalogo Bibliothecæ locu pletis Marckianæ A. 1712. Hagæ Com. per au ctionem publicam diſtractæ pag. 100. memo ratur Curtius Gallice ante aliqvot ſæcula tran latus ſcriptusqve in pergamena & imaginibu pulcherrimis ornatus folio magno. MStum etiam Gallice in membrana ſervat Bibl. publi Jenenſis, teſte nobiliſſ. Struvio introduct. in notitiam rei literariæ pag. 182.

Belgica Glaſemakeri verſio Amſt. 1663. 8. accurati interpretis laudatur in Catalogo B bliothecæ illuſtris viri Gerhardi van Maſtrich pag. 717.

Anglica interprete Johanne Digby armige ro, Lond. 1715. 12. duobus Volum. nitid charactere typorum. Hanc Gallicæ Vogela nihil cedere elegantia judicant Memoriarum Trevoltinarum auctores A. 1716. p. 179.

Polonice, Cracov. 1624. fol.

Ruſſic

* Journal des Savans 1721. Jan.

Russice, ab Elia Kopyevvitz, Moscuæ 1710 4. lem. de Trevoux A. 1710. pag. 1098. & 1711. 1658.

Liceat etiam commemorare Flores Curtii & allustii vulgatos ab Ulrico Hutteno. Argentoit. 1528. 8. Excerpta Curtiana in Jo. Henrici œcleri diss. Academicis Tom. II. pag. 653. seq. Q Curtium Rufum deartuatum, sive Phraologiam Curtianam per Jo. Krieg. Gedani 696. 8.

Officia Curtii sententiosa, sive sententiæ è urtio collectæ & trochæis expressæ sunt à Jo. enr. Ernesti. Lips. 1712. 4. Ejusdem usurpata à urtio in particulis Latinitas, tam in se spectaa qvam cum Corneliana collata, in specimen onscribendi * in unum auctorem Lexici. ips. 1718. 8. Michaëlis Fetteri succus Curtiaus, i. e. Observationes Historico politicæ è urtio, Witeb. 1668. 12. Phraseologia Curana M. Christiani Frid. Kucheri. Ulm. 717. 8.

EPISTOLAS Curtio suppositas prodiisse enetiis 1502. didici è Bibl. Barberina. Sed pse in Bibl. Keilmanniana evolvi Epistolas Curii nomine editas Regii 1500. 4. ab Ugone Ruerio sive de Rogeriis, Regiense, dominante ononiæ Joanne II. Bentivolo. Paucis foliis onstant, divisæqve sunt in *libros quinque* venditan-

(Zz)

* Journal des Sav. 1719. Sept. pag. 348. *Si l'on goute cette methode en Allemagne, toutes les presses de ce pais la ne souffiont pas y imprimer les dictionnaires.*

tantur autem ſcriptæ non à Q. Curtio Hiſtor co, ſed à Curtio longe vetuſtiore Duce Ro mano, variisqve aliis Romanorum & Cartha ginienſium Ducibus, &Senatus Rom. nomine ad Curtium, & nomine Fabii, Lucii, Pa pyrii COS. & Decemviri, Hannibalis, Pe ſici, Hasdrubalis, Ariolorum, Fauſtini, Jam buli, Poſtumii Decemviri, Qvintiani Proco Valgarii, Eulibii, Portii, Portiæ, Sertorii, Ale this Regis Corinthi, Cincinnati, Hiſtilii, Numa Pompilii, Sertorii, Viridiani, Ennii Montan Maſiniſſæ, Manlii Torqvati, Alexandri, Bru Conſulis primi, Livii, Sextii, Antoniani, App Claudii, Pampiniani * magni, Julii, Catonis Uti cenſis, Parthici majoris, Fabii max. Marci Cu rii, Fabricii, M. Attilii Reguli, Fulvii, Metelli M. Marcelli, Samnitium, Scipionis Africa ni Sulpicii auguris, Cambii adoleſcentis, Corne liæ, Lupii Liribii. Libro qvarto præfigitur ora tio brevis contra aſſentatores & detractores.

CAPUT XVIII.

DE DECIMO JUNIO JUVENALI

I. Index Scriptorum in Scholiis antiqvi ad Juvenalem laudatorum.

ad paginas edit. MDXC.

Ad pag.

435 ACademica ſecta. *Sat.* VII. *verſ.* 173.
Afranius Palliatarum ** ſcriptor. I. 3.

Antio-

* Pompeji.

** Togatarum, Octav. Ferrar. VII. 1. de re veſtiaria.

Juli

Sta

II. Index Scriptorum à veter scholiaste Persii, duplicis editionis laudatorum.

Editio Pithœi notatur per numeros majores satirarum & minores versuum: Eliæ Vineti 1601. 4. per numeros paginarum.

Cice-

San-

Aquinatem se profitetur Juvenalis ipse III. 319. *Ethici* nomine passim laudant seqvioris ætatis scriptores, ut Petrus Blæsensis in Epistolis, Jo. Sarisberiensis, Vincentius Bellov. & alii. Honorius Augustod. præf. ad lib. 4. de philosophia Mundi: *ut jam verbis Verbicii* (leg. Umbricii) *possit uti, atque ideo nulli comes ex eo tanquam mancus & existens* * *corpus non utile dextra.*

Petrus Blæsensis Epist. 77. *Non sumus ergo pares,*

* *extincta* Juvenal. III. 48.

res, dicit Umbricius; *melior qui semper & omni nocte dieque* &c. Juvenal. III. 104.

Scripsisse pleraqve Trajani imperio, imo Hadriani, jam observavit Lipsius qvem vide lib. IV. Epistolicarum qvæst. 20. & Salmasius ad Solini c. 32. p. 319. seq. Marium Priscum qvi sub Trajano condemnatus est, tangi Sat. I. v. 49. notat Camillus Silvester. Comes Rhodiginus in notis ad Italicam Juvenalis Metaphrasin p. 47.

Clariss. *Henninius*, cui luculentam Juvenalis editionem debemus, Historiarum & Eloqventiæ in Academia Duisburgensi Professor, diem obiit A. 1706. successore Henrico Mascampio, cujus præclaræ Institutiones Historiæ exstant.

454 Juvenalis editiones plerasqve jam retuli supra in Persio p. 551. seq. cui solet conjungi, & licet junior ætate, subjici. Sed exstant etiam aliæ mihi tunc indictæ.

Juvenalis cum commentario *Domitii Calderini* Veronensis, ad Julianum Medicem, Petri Cosmi F. Rom. 1474. fol. & Venet. 1475. fol. per Jacobum de Rubeis: & Vicentiæ per Henr. Liberarium 1480. fol. & Venet. 1483. & 1485. fol. per Baptistam de Tortis, & Venet. 1483. fol. per Thomam de Alexandria, & Mediolan. 1483. fol. per Leonhardum Pachel & Uldericum Scincenzeler socios.

Angeli Sabini paradoxa in Juvenalem, per Georgium Sachsel de Reichenhal & Bartholomeum Golsch de Hohenbart Clericos. Rom. 1474. fol.

Cum

Cum *Georgii Merulæ* Alexandrini * enarrationibus, addito ejusdem commentario in orationem Ciceronis pro Ligario. Tarvisii 1478. fol. per Barthol. de Confaloneris & Venet. 1478. fol. per Gabrielem Petri & Brixiæ 1486. fol. & cum aliorum notis Venet. 1493. & 1497. &c.

Juvenalis per Jacobum de Rubeis, Pinarolii 1479. fol. Lipsiæ 1497. 1507. fol. Argent. 1518. 4. &c.

Cum commentariis *Antonii Mancinelli*, Veliterni Norimb. 1497. fol.

Juvenalis cum Mancinelli, Calderini, *Georgii Vallæ* & Georgii Merulæ commentariis prodiit Venetiis A. 1498. fol. per Joannem de Tridino de Cereto.

Juvenalis & Persius cum commentario erudito *Joannis Britannici* Brixiani 1503. fol. & additis qvibusdam *Angeli Politani*, *Phil. Beroaldi* & *Baptistæ Egnatii* annotationibus. Mediolan. 1514. fol. *Badii* item *Ascensii*, Paris. 1519. & adjunctis scholiis *Cælii Secundi Curionis* Basil. 1551. fol. apud Froben. & Juvenalis addito ad Britannici & Curionis commentaria etiam veteri scholiaste, Parisiis 1602. 4. apud Claudium Morellum & 1613. 4.

Juvenalis & Persius ex editione nitida Rob. Stephani Paris. 1544. 8.

Cum

* Calderini adversarii. Confer Diarium Venetum, Giornale de' letterati d' Italia T. 17. p. 300.

Cum notis brevibus *Theodori Pulmanni*, qvi tribus Codd. MSS. usus & *Hadr. Junii* observationes addidit. Antvverp. 1565. 8. & 1566. 12.

Juvenalis, Paraphrasi *Federici Ceruti* Veronensis illustratus. Venet. 1597. 4. Augustæ Taurinor. 1599. 1603. 4.

In Juvenalem & Persium Observationes *Bernardi Antumi* lucem viderunt Paris. 1607.

Cum notis ac perpetua interpretatione *Josesephi Juvencii* S. J. editio auctior, cui accessit nova appendix de Diis & Heroibus Poëticis. Paris. 1715.

Scholiastem veterem ineditum in Juvenalem, qvem Mediolani servat Bibliotheca Ambrosiana, laudat Octavius Ferrarius lib. 2. de re vestiaria cap. 1.

Guntheri Henrici Plathneri, Barthio olim probati lectionum Juvenalium libri V. MSS. in Bibl. Gothana.

455 Hafniæ novam Juvenalis editionem ad MSS. castigatam cum notis parat Vir Nobilissimus *D. Christianus Reitzer*.

Is. Casauboni notæ, qvi A. 1591. tribus MSS. à Dionysio Gothofredo suppeditatis usus (vide Epist. 112. edit. Grævianæ) Juvenalem similiter uti Persium illustrare voluit, *Casparis* item *Barthii* laudatæ Daumio pag. 52. Epist. ad Reines. & *Jani Dousæ* in Juvenalem præcidanea non viderunt lucem.

Juvenalem à Jac. Thomasio τῷ μακαρίτῃ collatum cum MS. Cod. & veteri editione, memo-

morant auctores Ephemeridum litterariarum qvæ Germanice editæ sunt Lipsiæ 1710. p. 603. Servo & ipse varias lectiones ex Codd. Gudianis descriptas ad editionem Schrevelianam, & observationes qvasdam Frid. Brummeri Lipsiensis, eleganti ipsius manu appositas in margine.

Italica Metaphrasi post veterum *Georgii Summæ* sive *Summaripæ* Veronensis interpretationem A. 1475. * compositam & Tarvisii 1480. fol. excusam, atqve post imperfectas versiones *Ascanii Varotarii*, JCti Patavini & *Francisci Rotæ* Cremonensis, Juvenalem A. 1692. donavit *Fredericus Nornius* Aretinus, defunctus A. 1705. 30. Nov. cujus etiam latinæ satiræ sedecim, felici genio ad Juvenalis imitationem elucubratæ exstant, in qvarum editione Leidensi *Nomius* appellatur pro Nornio. Ut primas duas satiras Italicis versibus reddidit Varotarius, ita sextam *Ludovicus Dulcis* Venet. 1538. 8. Sed novissime illustriss. Comes *Camillus Sylvester* ** Rhodiginus integrum Juvenalem & Persium cum metaphrasi sua Hetrusca è regione sita in lucem dedit Patavii 1712. 4. adjunctis etiam eruditis notis, qvibus præter alia Inscriptiones Antiqvæ antea ineditæ eruditorum oculos advertent.

De *Gallicis* versionibus supra dictum in Persio.

An-

* Giornale de' letterati d' Italia T. VIII, p. 41.

** Neuer-Bücher-Saal XVIII, p. 407.

456 *Anglicam* Metaphrasin novissime dedit Poëtica laude florentissimus Johannes Dryden.

Hispanica, Diegi Lopesii, etiam commentarium adjunctum habet. Madrit. 1642. 4.

Satiram XIV. metaphrasi *Danica* donavi vir Clariss. Christianus Falsterus.

Belgico carmine prodiit Juvenalis, Harlem 1709. 8 post singulas qvasdam satiras ut VIII XI. XIII. A. 1679. 1695. 1704. editas a membro societatis literariæ Amstelod. cui symbolum *nil volentibus arduum*, nec non à *Laurenti Bake & Petro Nuits.* Boeksaal van Europe 1695 Jul. & Aug. p. 48. tvvemaandelyke uyttreksel 1704. Maj. Jun. p. 539.

Henrici Schævii paraphrasin latinam vulgaturum se recepit Fridericus Redtelius, Conrector scholæ Stetinensis. Vide nova literaria maris Balthici A. 1702. p. 73.

457 De Juvenali redivivo Polonico, sive Lucæ Opalinii, Palatini qvondam Posnaniensis satiris qvinqvaginta, mores Polonicos Carmine illius gentis vernaculo perstringentibus, adi si placet Acta Eruditorum Lipsiensia T. 2. supplementi p. 150. seq. E recentioribus latinis Poëtis, qvi Juvenalis vestigiis haud infeliciter institerunt, unicum iterum laudare liceat Fredericum Nomium Anglariensem, cujus Satiræ sedecim viderunt lucem Lugd. Bat. 1703. 8. Dicuntur etiam Romæ prælis jam subjici Satyræ XVII. eleganter latino versu scriptæ sæculo XV. sub Paulo II. à Paracleto Fusco Cornetano, Episcopo Acernensi.

CA-

CAPUT XIX.

DE SEX. JULIO FRONTINO.

Ad pag.

De Frontini effigie numis impreſſa vide etiam numiſmatum antiqvorum ſyllogen Londini 1708. 4. editam pag. 10. ubi idem numus qvi à Sponio affertur: ſed perqvam incertum videtur an noſtrum referat Frontinum, nec Procos. auſus fuiſſet effigie ſua numum ſignare. Et apud Vaillantum exſtat numus Hadriani in qvo occurrit nomen Frontini Fuſci. ΕΠΙ ΣΤΡΑΤ. ΦΡΟΝΤΕΙΝΟΥ ΦΟΥΣΟΥ. De qvo me docuit illuſtris vir Gisb. Cuperus.

Strategematica Frontini memorat inter a- 458
lios Petrus Blæſenſis Epiſtola XCIV.

In Bibl. Sarraziana p. 82. inter libros in qvarto n. 902. memoratur editio ſtrategematum Frontini Romana A. 1494. neqve hæc prætеriit præſtantiſſimum Maittairium, qvi Annalibus typograph. p. 327. teſtatur eam poſt Vegetium excuſam cum Modeſto de re militari, typis Eucharii Silber, Alemani. Prodierunt etiam Baſileæ 1555. fol. curante Joanne Heroldo una cum Valerio Maximo & aliis exemplorum ſcriptoribus.

Inter recentiores ſtrategemata collegerunt latine Elias Winſtrupius Danus, Amſt. 1632. 12. Emericus Roſeus &c. Elias præcipue Reusnerus in ſtrategematographia ſive theſauro bel-

lico de ſtategematis Francof. 1609. 4. Gallic Renatus Rouſſe au Pariſ. 1514. 8.

Frontini Strategematica prodierunt Germa nice M. Tatio Leonhardo Fronſpergero Inter prete, Francof. 1578. fol. Frontini Kriegs Practica, das iſt/ artige und geſchwinde Griffe de fürnehmſten Helden ꝛc. Italice Marco Antoni Gandino interprete, Venet. 1574. 4. & Gallic per Nic. Perrotum Ablancurtium,* ad calcem Apophthegmatum è Plutarcho, Laërtio & aliis priſcis ſcriptoribus collectorum. Pariſ 1695. 12.

460 Nicolai Benzonis Hafniæ A. 1709. in flore ætatis elegantioribus litteris erepti obſervationes in Frontinum ſtudioſis haud invidebit Nobiliſſimus Vir Fridericus Roſtgaard. *Aggenum Urbicum* qvi in Frontinum de limitibus agrorum ſcripſit, Fulvius Urſinus in Virgilio cum Græcis ſcriptoribus collato pag 75. appellat *Aggabenum*.

Philippus Rubenius lib. II. electorum cap. 35. *De libellis aquæ ductuum non ſine cauſa dubitari poteſt an ejuſdem ſint Frontini qui ſtrategemata collegit. Purior enim & emendatior in illis videtur ſermo.* Eodem loco, nonnulla ejusdem emendat illuſtratqve.

CA-

* Bœkſaal van Europe 1696. p. 362.

CAPUT XX.

DE M. VALERIO MARTIALI.

Ad pag.

Martialis ipse de se III. 95. 461

Præmia laudato tribuit mihi Cæsar uterque (Titus & Domitianus)
Natorumque dedit jura paterna trium.
Ore legor multo, notumque per oppida nomen
Non exspectato dat mihi fama rogo.
Est & in hoc aliquid, vidit me Roma tribunum,
Et sedeo, qua te suscitat Oceanus (in qvatuordedecim, inter Eqvites.)

Calendis Martiis natum se, passim docet, ut X. 53. X. 24. XII. 60. Marcellam uxorem celebrat XII. 21. 31. Et hortos suos IV. 64. XII. 31. patriamqve Bilbilin XII. 18. &c. undam Salonis lib. I. 49. & IV. 54. unde Bernardus Molaensis:

Quis probra talia, tanta nefaria, totque venena
Quis ferat edere, non ego paupere pauper avena,
Et Maro deficit hic, neque sufficit os Ciceronis,
Naso retunditur, arida redditur unda Salonis.

De patria Martialis exstat D. Michelis Martinez de Villar liber de patronatu, Antiqvitatibus, Regimine ac Viris illustribus Bilbilitanæ Civitatis atqve Archidiaconatus, qvem laudat Papebrochius Tom. I. Act. Sanctor. Junii p. 108. De Martiali ipso & ejus Vita videndus V. C. Jo-

annes Maſſonus in vita Plinii jun p. 112. ſeq. u probat eum non ante adultum annum CHriſ 101. (U.C.854.) obiiſſe. Ibidem promittit ad ex men revocare qvæ de ætate ejus & ſcriptis not vit H. Dodvvellus in prælectionibus Cambd nianis ad Spartian. & in Annalibus Qvintili neis.

Temporum notationem in Martiali inſign ter illuſtrat Gvil. Loydius Epiſtola ad Ant nium Pagium, qvam hic edidit in cenſura A nalium Baronii ad A. C. 88.

De Martiali Lemovicenſium Apoſtolo aju eadem Acta Sanctor. 30. Junii.

Gargilium Martialem *de cura boum* habu etiam & cum Vegetii veterinaria vulgare volu Jo. Rhodius. Ejusdem Horticulturam MS. a ſervari in Bibliotheca Ampliſſimi Senatus L pſienſis, falſam famam fuiſſe comperio. Sed i lud de cura boum ſcriptum, cujus apographu è Bibl. Leidenſi à doctiſſ. Perizonio accepit, pu blico diutius non invidebit Clariſſimus Vi Chriſtianus Schœtgenius.

Martialem Sabini libertum memorat Pluta chus in amatorio pag. 770. Martialem Eqvitem percuſſorem Antonini Caracallæ, Herodia nus IV. 12. Martialem martyrem Cæſarauguſta num Prudentius &c. Martialem Epiſcopum in Umbria Spoletanum celebrant Acta Sanctor Tom. 1. Junii p. 395. Turpilii Martialis menti in Veteri Inſcriptione, ibid. p. 942. His adde deniqve Martialem cui reſcribit Alexande

Imp

np. in Codice Justinianeo lib. 9. tit. 23. & cui iocletianus & Maximinus, lib 4. tit. 37. & lartialem Aruernum * circa A. C. 1482. claım variis ſcriptis, qvæ refert Franciſcus à Cru: Bibl. Gallicæ p. 312. jungens illi Martialem eſchamps, Medicum circa A 1576. Martialem vietum, Poëtam, & Martialem Maſurierium heologum & Canonicum Pariſ. circa A. 1540. otas qvoqve Martialis Meſtræus, itidem Gals, qvi Ignatii Epiſtolas latine tranſtulit.

Librum Epigrammatum IX & X. de induſtria 462 ontractiores feciſſe ſe teſtatur Valerius Martias XII. 5. Libro ultimo *apophoretorum* titulum apoſuit, qvo nomine appellantur Munuſcuqvæ in Saturnaliis & aliis feſtis ac ſolenniıs Conviviis domum reportanda convivæ acpiebant. Vide qvæ viri docti ad Svetonii uguſt. cap. 75. & Petronium P. Burmanni ıg. 277. Thomaſinum de donariis veterum ıp. 17. Tom. 12. theſauri Antiqvitatt. Rom. p. 8. Roſvveidum ad S. Paulini Epiſt. 1. pag. 747. Benedictinorum notas ad S. Ambroſii exhortionem virginitatis, T. 2, p. 277.

Joannis Maregi A. 1407. defuncti commenriolos in Martialem memorat Jo. Lelandus 411. de Britanniæ ſcriptoribus.

Editio Martialis Epigrammatum princeps Michaële Maittaire p. 71. Annal. typograph. udatur Veneta per Vindelinum Spirenſem

 ſine

* De hoc Martiali Aruerno Memoires de literature T. 1. 106, ſeq. 459. ſeq.

ſine anni nota in 4. *Georgio Alexandrino* correct*e* re, cum hoc Epigrammate, cujus primus verſu ſyllaba prima abundat ſive procephalus eſt *Raphaël Zovenzonius Iſter Vindelino Spirenſi ob ejus in credibilem imprimendi ſolertiam D. D.*

Conſummatiſſimus ille Martialis
Impreſſus digitis Vindelianis
Hic eſt: hic lepidus facetiarum
Princeps & ſalis Attici Latinique.
Hunc, hunc lector emas, tibi futurum
Præclarum comitem domi foriſque
Iſtri conſilio tui Poëtæ.

Hanc ſecutæ Ferrarienſis 1471. 4. qvæ exſta in Bibl. Leidenſi: Romana 1473. fol. Mediolanenſis 1478. 4. impenſis Philippi de Lavagnia & Argentorat. 1515. 4.

Cum *Domitii Calderini* (qvinqve MSS. Codd uſi) commentariis, ad Laurentium Medicem Venetiis 1474. fol. arte & ingenio diligentiſſimi impreſſoris Jacobi de Rubeis, natione Gallici. Et Venet. 1475. fol. per Joannem de Colonia & Joannem Manthen. & Venet. 1480. fol. cui editioni jam ſubjungitur Calderini defenſio cum recriminatione in calumniatorem, & 1482 fol diligentia Thomæ Alexandrini & ſociorum ejus atqve Mediolan. 1483. fol. per Baptiſtam de Tortis, & 1491. fol. per Philippum Pincium de Canato.

Cum

Cum commentario *Calderini* & *Georgii Meru-læ* * Venet. fol. 1493. 1495. 1498. 1510.

Cum commentariis *Petri Marsi* Venet. 1492. fol. apud Bonetum Locatellum. Meminit Nic. Antonius, qvi tamen negat se vidisse, nec mihi videre illos contigit.

Jac. Crucii, Bononiensis annotata in Virgilium, Ovidium, Lucanum, Martialem, Senecæ Tragœdias &c. Paris. 1511. fol. apud Badium Ascensium.

Martialis cum *Jac. Micylli* notis Basil. 1539. 8. apud Hervagium.

Martialis sine notis Venet. 1510, 1517. Lugd. 1522. & Paris. 1528. 8. 1540. 1544. 12. apud Simonem Colineum & 1554. 4. apud Vascosan. editiones raræ & nitidæ.

Lugd. 1535. 8 & 1546. apud Gryphium.

Basileæ 1538. 8. apud Henr. Petri, & 1559. 8. & 1563. 12. per Nicolaum Brylingerum, & Goslar. 1612. 12.

Xenia & apophoreta.. Lips. 1498. 4.

Selecta Martialis & Juvenalis. Daventriæ 1512. 4. per Jacobum de Breda.

Adr. Junius cujus Martialis Jano Dousæ inscriptus prodiit Antvv. 1566. 8. & 1579. 12. ex Plantini officina, & Lug. apud Anton. Gryphium ** 1584. 12. qvædam Martialis antea inedita è MS. Codice vulgavit lib. V. c. 17. animadvers.

* Calderino adversarii. Giornale de' letterati d' Italia T. 17. p. 302. 322.

** Hanc editionem servo collatam cum insigni MS.

Ramiresii commentarium fuere qvi dicerent asse *Francisci Sanctii* Brocensis, qvi nota suas Ramiresio dederit suo ipsius nomine edendas. Vide Clariss. Viri Maturini Veisserii la Crose Vindicias veterum scriptorum pag 192.

Cum *Hadr. Junii* & *Theodor. Pulmanni* notis & *Christoph. Coleri* ad qvædam loca castigationibus, & Josephi Langii indice. Argentor. 1595. 12. apud Lazarum Zetznerum.

Cum *Theodori Marcilii* notis. Paris. 1584. 8.

Martialis cum notis Calderini, G. Merulæ, *Desid. Heraldi* & *Nic Rigaltii*. Paris. 1601. 4. apud Claudium Morellum.

In metaphrasi Græca Epigrammatum qvorundam qvam *Jos. Scaliger* adornavit, & qvæ separatim etiam excusa 1607 8. nonnulla castigantur à *Bernardo Moneta* notis ad Menagiana T. 3. p. 228. seq.

Theodori Marcilii notas in Martialem perstringit etiam Scaliger Epist. LXIII.&LXVI. Idem notante Nic. Antonio Marcilius est qvi sub *Claudii Musamberti* nomine commonitoria ad *Ramiresii* qvatuor libros hypomnematum in Martialem edidit, qvæ viderunt lucem Paris. 1607. 8. Sed Musambertus iste juvenem esse se innuit, Marcilius autem jam A. 1584. commentarios in Martialem ediderat.

Ex Jani Gruteri recensione Francof. 1602. 12. qvæ editio cum MS. Viennensi ab eodem Gru-

rutero collata servatur in Bibl. Leidensi, in va etiam obviæ præter plures MSS. Martialis odices aliæ editiones hujus scriptoris cum caligationibus MSS. doctorum virorum, If. ossii, Francisci Junii &c.

Martialis ex *Raderi* recensione, sed sine nos, Ingolstad. 1602. 8. Coloniæ Agripp. 1624. 2. Dilingæ 1626. 12. obscœnis rescissis.

Ex recensione *Petri Scriverii* Amst. 1629. 1650. orma minore.

Cum notis *Thomæ Farnabii* Lond. 1615. 8. Sedan. 1624. 8. Amst. 1645. 12.

Nescio qvem Martialis interpretem perstrin- 464 it Barthius ad Statium Tom. 1. pag 473. an Marcilium? an Scriverium? qvi Scaligero in pistolis Lentulus, & in qvo nihil ornati, nihil ulti reperiri ait Holstenius Epist. ad Elmenhorium (*post Gudianas*) pag. 290.

Salmasii & If. Vossii editionibus fata inter- 465 essere.

Ex Michaëlis Maittaire recensione nitida editio Martialis Lond. 1716. 12. apud Jac. Thonsonum.

Jo. Burmeisteri Martialis renatus [*Parodiæ Sacræ* 466 d Martialem, totidem ejus Epigrammaton lipris correspondentes. 12. Goslar. 1612.

Juvencii Gallicam Metaphrasin * & *Faillii* in Martialem notas (nescio an editas) haud vidi.

(A a a) 5 Epi-

* Histoire des Ouvrages des Savans 1693. Nov. pag. 130. *le P. Jouvency Jesuite a publié une traduction des Epigrammes le Martial, demtis obscœnis*, id p. 131. *Mr. de la Faille a publié quelques petites ouvrages, comme des notes sur Martial.*

Epigramma, qvod è priſca lapide inter inſcriptiones veteres exhibet Gruterus p. DCLV. 3. Batthius V. 13. Adverſar. Martiali tribuit.

CAPUT XXI.
DE C. CORNELIO TACITO.

Ad pag.

467 Scribendæ Hiſtoriæ provinciam Plinio juniori ſuſcipiendam cum non perſvaſiſſet Tacitus ipſe qvod amico injunxerat, arripuit. Vide Sidonium lib. 4. Epiſt. 22. In Codice Florentino vocatur P. Cornelius Tacitus. De cognomine Imperatore M. Cl. Tacito præter alios adi Laur. Begerum in theſauro Palatino pag. 353. ſeq. Hujus tanto magis hoc loco juvat meminiſſe, qvod illius ſtudio fortaſſe debemus, qvæcunqve ex Taciti ſcriptoris lucubrationibus adhuc temporum injuriis erepta ſunt. Nam ut Vopiſcus in Taciti Imp. vita cap. 10. *Cornelium Tacitum ſcriptorem Hiſt Auguſtæ, quod parentem ſuum eundem diceret, in omnibus Bibliothecis collocari juſſit, & ne lectorum incuria deperiret, librum per annos ſingulos decies ſcribi publicitus in ævi Conſulum archivis jusſit & in Bibliothecis poni.*

Ut Livius Hiſtoriam ſuam ab initio Hexametri orditur, ita Salluſtius bellum Jugurthinum, & Tacitus Annales incipiunt ab integro Hexametro. Sed & in operis ipſo decurſu plures Taci-

to

:o non cogitanti verſus exciderunt, qvos obſervavit D. Jo. Bambanius, lectione Taciti aſſidua delectatus inprimis, & variis centonibus è Tacito Hamburgi circa A. 1690. editis notus.

Urbem Romam à principio Reges habuere, a)
Se coram mandata darent, acclamavere, b)
- - - *per ludibrium rogitantes,* c)
Damnatos ſibi jam miſcent, flagrantior inde, d)
- - *inter ſigna interque Aquilas veherentur,* e)
- - - *qualem ira & diſſimulatio gignit,* f)
Subjectis campis magna ſpecie volitabant, g)
Afficerent, quanto laudabilius periturum, h)
Donec conſenſu Patrum deterritus eſt, ne, i)
- - *bellum anceps an pax inhoneſta placeret,* k)
Occurrens armatis, & ſcelus exprobans, ac, l)
Caſtra alia excipient? illic ſigna armaque veſtra, m)
- - *imperitabat pollens nobilitate,* n)
Commendans, poſtremo fletu præpediente, o)
- - *tradunt undantesque bitumine moles,* p)
- - - *ſive inſcitia ædificandi,* q)
Auguriis Patrum & priſca formidine ſacram, r)
Reges, & monſtratus fatis Veſpaſianus, s)
Incertus teſtamentum pro pignore ſcribam, t)

Similiter in Iſocrate Oratore ad triginta verſus offenſos notavit Jacobus Gaddius de ſcriptoribus

a) Annal. 1, 1, 1. b) 1, 19, 3. c) 1,20,3. d) 1, 22, 1. e) 1, 37, 3. f) 2, 57, 4. g) 15,9,1. h) 15, 59. 4. i) 15,73,4. k) 15, 25, 2. l) Hiſt. 1, 43, 1. m) 3, 24, 4. n) 3, 45, 2. o) 3, 68, 4. p) 4, 6, 9. q) Germ, 16, 2. r) 39, 1. s) Agric. 13, 6. t) Or. 13, 7.

bus non Ecclesiasticis Tom. I. pag. 264. & a Cicerone ipso, qvi versus in oratione per imprudentiam dictos, vehementer vitiosum genus & longa animi provisione fugiendum appellat, plures passim versus aliud agenti admissi sunt, qvos produxit amicus noster Rev. Frid. Simon Lœflerus in diss. de versu inopinato in prosa, Lips. 1688. §. XVIII. In eadem diss. multa alia in aliis scriptoribus observata versuum sponte natorum exempla afferuntur, qvemadmodum & à Taubmanno ad Plauti Trinumm. IV. 1. p. 1171. Barthio Adversar. IV. 13. VIII. 21. XI 16 XVI. 14. XXXI. 17. XLI. 22. à Jo. Henr. Meibomio ad Cassiodori formulam Archiatrorum pag. 73. & Jo. Jac. Schudt in Judæo Christicida p. 4 9. Sed & in sacris Scriptoribus* Hexametri notati sunt Matth. XIV 14. Luc. X. 4 25. XXI 18. Jo. VI. 63. XIII. 5. XVI. 28. XVIII. 36 XIX. 39. Tit. III. 2. & 3. Jac. I. 17. IV. 4. Ebr. XII. 13. & Pentametri Luc. XIV. 30. Rom. IV. 13. & 1. Tim. VI. 16. Jambici deniqve bini qvaternarii Matth. VII. 7. Scazon senarius Matth. XIII. 13. Anacreonticus Luc. XVIII. 41. Sane cum metra versuum infinita excogitari possint, & qvæ excogitata sunt, ab libero ingenio & electione hominum unice dependeant, non hoc opus fuit sacris scriptoribus, nec hæc cura sollicitare illos debuit ut omnes versus ubiqve effugerent, neqve divinus

* M. Adam Erdmann Miri Fragen aus der Musica sacra p. 41. Unschuldige Nachrichten von Alten und Neuen 1707. pag. 41.

nus qvi ſcribentes moderatus eſt Spiritus, dignum hoc exiſtimavit, à qvo eos velut à re vitioſa revocaret. Qvam in rem plura differit laudatus Lœflerus in Epiſtola ad Rev. D. Georgium Serpilium de verſibus qvi in ſoluta Novi Fœderis Oratione habentur. Lipſiæ 1718. 4. Sed ad Tacitum noſtrum redeamus.

De Codice Corbejenſi annalium Juſtus Lipſius in dispunctione notarum Codicis Mirandulani: *Codicem illum tuum advocas, quorum unice unicum in tota Europa exemplar eſſe hactenus audimus. Id Leoni X. Pontifici Opt. Max. oblatum, in Corbejenſi Monaſterio ad Viſurgim repertum, ſervat etiamnum inclyta illa Bibliotheca Medicea.* Em. Cardinalis Henricus Noriſius ad Cenotaphia Piſana p. 462. *Exſtat in Bipl. Medicea Taciti volumen, quod unum in Germania repertum ac Leoni X. oblatum Philippus Beroaldus in publicum emiſit. Is Codex Annales de Imperio Tiberii Cæſaris complectitur.* Illuſtriſſ. Furſtenbergius in monumentis Paderborn. pag. 62. Epigrammate in Viſurgim fluvium:

Sed quota pars rerum ſuperaret Roma tuarum
Aut quisnam Arminii noſceret arma mei,
Ni mihi quam Tacitus ſcriptor dedit inclytus, illi
Reddita Corbejæ munere vita foret.

Plura idem Furſtenbergius pag. 71. 72.

Si Tacitus recudendus ſit, optem aſſumi Berneggerianam editionem in minores ſectiones diſtinctam & locis parallelis atq; argumentis per ſingulas paginas notatam, addiqve itidem qvæ

in

in meo Codice in ſumma qvalibet pagina a ſcripſi nomina Conſulum, annum CHriſti annum Imperatoris cujus res Tacitus perſeqv tur addita die qva imperare qvisqve incepit. I libri qvinti Annalium fine deſunt acta duorur annorum Tiberii XVII. & XVIII. (à 19. Aug. qvi reſpondent annis CHriſti XXXI. & XXXII Sed poſt ſextum librum deſideratur Imperium integrum Caligulæ cum ſex primoribus anni Claudii Imp. hoc eſt res qvæ contigerunt ab Ao CHriſti XXXVIII. ad XLVIII. Ultimus liber Annalium deſinit in Anno Neronis 13. (à 13. Oct. cui reſpondet CHriſti LXVII. Hiſtoriarum liber 1. incipit à Galbæ imperio, A. CHRISTI LXIX.

Beroaldi ſtudium & diligentiam in Tacito edendo laudat Petrus Victorius Caſtigatt. ad Cic. p. 546.

Taciti *Agricola* cum Buchneri notis lucem vidit Lipſ. 1673. Dresdæ 1679. 8. edente Joh. Frid. Heckelio.

470 Ab Jo. Andrea Boſio idem liber brevibus cum Notis & gloſſario vulgatus eſt Jen. 1656 8. & 1664. 8. additis Boxhornii animadverſionibus.

Vitam Agricolæ à Tacito ſcriptam H. Stephanus ſubjecit vitis Plutarchi è Cruſerii verſione à ſe editis. Pariſ. 1650. 8.

Germanice vertit C. A. Heumannus, & Latina paraphraſi notisqve illuſtravit, * ſed nec- dum

* Neuer Bücher-Saal XXXIX. p. 226.

um edita eſt hæc qvod ſciam Clariſſ. Viri lucubratio.

Librum *de moribus Germanorum* ut è c 37. patet .. C. 89. Conſulatu ſecundo Trajani Tacitus :ripſit. Eam Andreas Jacobi Catharenſis ſubinxit Diodori Siculi libris VI. à Poggio Latine erſis, Venet. 1476. fol. Prodiit etiam in col:ctione Herm. Conringii nonumentorum eterum de ſtatu Germaniæ Helmſt. 1678. 4. imilis collectio præmiſſa eſt Tomo primo :riptorum rerum Brunsvvicenſium illuſtris eibnitii, in qva & ipſa Taciti qvædam illurantur: Populos Germaniæ à Tacito memoatos inqvirunt Philip. Cluverus in Germania ntiqva, Chriſtoph. Cellarius Tom. 1. Geograhiæ antiqvæ, aliiqve Geographi, & in tabella xponit Petrus Bertius libro primo rerum ermanicarum cap. 19.

Liber de moribus Germanorum ex editione 471 *pannis Rhagii* Æſticampiani, Lipſ. in ædibus Melchioris Lotteri 1509. 4. & cum commenıriolo, Baſil. 1519. 8. & cum notis *Jodoci Willihii, Henr. Glareani & Philippi Melanchthonis.* 8.

Andreæ Althameri * Norimb. 1529. 8. & edente imone Fabricio Auguſtæ, Vindel. 1580. 8. & mberg. 1609. 8. *Mich. Beutheri* Argent. 1594. 8. *hriſtophori Coleri* Hanov. 1602. 8. *Mich. Virdun-* Norimb. 1637. 8.

Illu-

* Unſchuldige Nachrichten vom Alten und Neuen 1713. S. 739.

Illustrarunt præterea Henricus Glareanus, Gabriel Ackeleyns (cujus diff. Politico-philologicæ prodierunt Soræ 1646. 8.) M. Zuerius Boxhornius, Jo. Strauchius, Cyriacus Lentulus, & Ægid. la Carry. (Montalban. 1649. 4.)

Diligenter illustratus hic liber à *Jo. Christoph. Vettero* Christianerlangæ * 1714. 8.

Gallice vertit Blasius Vigenerius Paris. 1575. & ante eum Claudius Gvillaumerus 1552. additis commentariis.

Cæterum *Epistola*, qvæ inter Plinianas exstat IX. 10. a Catanæo & H. Stephano refertur ad Tacitum, sed præter Codd. MSS. fidem atqve adeo male. Constat enim per universos novem libros nullam alienam Epistolam operi suo Plinium inseruisse, itaqve neqve huic brevi & minime singularis aut notabilis argumenti Epistolio locum fuisse daturum, nisi ipse eam scripsisset. Probe etiam observatum Casaubono est, attente legenti non posse videri responsum ad Plinii lib. I. Epist. 6. sed potius ad aliam Taciti qvæ intercidit.

Prima Annalium editio à libro XI. Venet. 1468. vel 1469. ** (nulla enim anni nota adscripta est) per Vindelinum Spiram fol. cum hoc ad calcem tetrasticho:

Cæsareos mores scribit Cornelius, esto
Iste tibi codex; historiæ pater est.
Insigni quem laude feret gens postera, pressit
Spira premens artis gloria prima sua.

Ex

* Journal des Savans 1715. Novembr. p. 508.
** Mich. Maittaire p. 66. Annal. typograph.

Ex edit. Rivii, Venet. 1512. fol.

Libri Annalium primores primum cum reliqvis Taciti, auspicio Leonis X. ex Codice Corbejensi vulgati à filio Philippi cognomine, Philippo Beroaldo Rom. 1515. fol. addito ad calcem voluminis hoc edicto * velut prætorio & laude dignissimo: *Nomine Leonis X, proposita sunt præmia non mediocria his, qui ad eum libros veteres, neque hactenus editos adtulerint.* Hæc editio à Clariss. Perizonio legata Bibliothecæ Leidensi. Fuit etiam Neapoli in Bibl. Josephi Valletæ.

Ex edit. Andreæ Alciati Basil. 1519. fol. Venet. 1535. 8. 1554. 4. Rhenani Basil. 1544. fol.

Tacitus Florent. 1552. 8. Lugd. 1551. & 1559. forma minore, Liber I. Annalium à Mureto emendatus. Rom. 1580. 8.

Josiæ Merceri notæ in Tacitum, Paris. 1590 8. Tacitus cum ejusdem Lipsiiqve notis, Paris. 1606. 8.

Mureti & *Acidalii* Notæ prodiere etiam Hanov. 1607. 8.

Curtii Pichenæ, magno Duci Hetruriæ à secretis, qvi Tacitum ad Cod. Mediceum recensuit 1602. 8. Francof. 1600. 8.

Lipsii Tacitus Antvverp. 1574. 1581. 8. & 472
1585. fol. & qvarta editio 1588. 8. qvinta 1595. 8. deinde sæpius, in 8. & 4. atqve in fol. apud Plantin.

* Aub. Miræus de scriptoribus Sec. XVI. & XVII. p. 128.

Æmilii Ferreti notæ Lugd. 1541. 8. ocurrun etiam in edit. Taciti Parif. 1608. fol.

Codex Taciti cum Commentariis ipfa Lipfi manu, inde à Francifco Hotomanno, Scipione Gentili & Mich. Piccarto emendatis auctisqve ex Wagenfeiliana venit in Bibliothecam Ampliff. Senatus Lipfienfis.

Variæ lectiones ex MS. Oxon. exftant in utraqve editione, anni 1673. & 1685. 8. cum notis Var.

Cæterum libellus fub nomine *Pompeji Lampugnani* editus, cui Tit. *Collatio Notarum Juft. Lipfii in Cornelium Tacitum, cum MS. Codice Mirandulano*, Bergomi A. 1602. 8. & cui Lipfius dispunctionem Codicis Mirandulani oppofuit, auctor à qvibusdam habitus fuit, fed perperam *Robertus Titius*. Vide Marci Velferi Opera pag. 876. feq. pag. 826. feq. 828. Alii tribuerant Frehero, Hippolyto à Collibus alii, de qvibus duobus meminit Placcius ὁ μακαρίτης in theatro Pfeudonymorum pag. 411. Fuit & Hieron. Lampugnanus qvi Rom. 1627. ediditCompendium introductionis ad Inftitutiones, & de ratione ftudendi in utroqve jure.

Berneggeri Tacitus cum Freinshemii Indice primum vulgatus Argentor. 1638. 8.

473 *Joh. Henr. Bœcleri* Comment. ad Annales Lib. I. capita 15. priora. Argentor. 1643. 4. & cum notis ad libros Hiftoriarum. 1664. 8. *Jofiæ Merceri* notæ, Parif. 1559. 12. *Henrici Savilis*, Amft. 1649. 12. At *Pauli Merulæ* lectionibus in Tacitum

Dan.

Dan. Heinsii * in Taciti Annales & *Jo. Andreæ Bosii* editioni cum Notis Varior. & dissertationibus in Agricolam: ac *M. Z. Boxhornii* Notis uberioribus in Tacitum & in libros Historiarum decisionibus politicis, intercessere fata.

Taciti libri IV. cum notis Paschalii. Paris. 1584 fol.

Julii Salinerii annotationes prodiere Genuæ 1602. 4.

Lupanii notæ exstant in editione Taciti Paris. 1608. fol. cum Variorum notis.

Tacitus cum observationibus *Boxhornii* Amst. 1645. 8. *Cyriaci Lentuli* notæ, Marpurg. 1665. 8.

Tacitus cum optimis exemplaribus collatus adjectis capitum numeris. Amst. 1701. forma minore.

Tacitus ex editione *Juliani Pichon* ** in usum Delphini, recusus Venet. 1708. 4. typis Natalis Feltrini.

Novissime Tacitum Lugduni Batav. 1720. 4. ex nova parentis sui *Jacobi Gronovii* ad MS. Florentinum recognitione luculentis typis excudi curavit qvi egregie per paterna & avita vestigia ad laudem doctrinæ & ingenii contendit *Abrahamus Gronovius*, adjunctis integris notis B. Rhenani, Fulvii Ursini, Mureti, Josiæ Merceri, Lipsii, Valentis Acidalii, Curtii Pichenæ, Jani Gruteri, Hug. Grotii, Jo. Freinshemii, & Jo. Frid.

* Vide Briosii Epistolas p. 201.

** Nimis sinistre & abjecte de Pichonis editione Langletus Fresnæus Tom. 2. methodi historiarum p. 95.

Frid. Gronovii, & nunc primum editis Jac Gronovii & Jo. Jensii: selectis autem Alciati Aurelii, Barclaji, Boxhornii, Coleri, Marcell Donati, Ferreti, Gutherii, Kirchmaieri, Loccenii, Lupani, Reinesii, Ruperti, Salinerii, Savilis, Scheferi, Vertranii, Virdungi & aliorum. Additæ etiam Variæ lectiones Codicis Bodlejani qvem editor contulit, & ad librum de moribus Germanorum Arundeliani notatas ab Isaaco Vossio, & ad Dialogum de causis corruptæ eloqventiæ, annotationes Joannis Schultingii ex editione A. 1665.

Christophori Forstneri notæ politicæ in Tacitum editæ sunt Argent. 1628. 8. & omissorum in Not. ad Tacitum liber. 1631. 8. *Nic. Vernulæi* observationum syntagma. Lovan. 1651. 8. *Jani Gruteri* discursus. Heidelb. 1604. 4 & auctiores ad calcem Livii, fol. & separatim Lips. 1679. 4.

Scipionis Amirati diss. politicæ Italice Venet. 1598. 4. 1607. 4. & Brixiæ 1609. 4. ac Latine Helenopoli sive Francof. 1609. 4. 1618. 8. Observationes politicæ & Historicæ *Cauvignii* Paris. 1613. 8.

Petri Canonherii qvæstiones in Tacitum Rom. 1609. 4. Francof. 1610. 4. Aphorismi Politici *Balthasaris Alami Barrienti*, Italice etiam versi ex Hispanico per Hieron. Caninum de Anghiari, Venet. 1620. 4.

Virgilii Malvezzi discorsi sive dissertationes in Tacitum editæ Italice Venet. 1622. 4. & 1635. 4. & contra Malvezzium observationes qvædam

Theo-

Theologico Politicæ, Belgica lingva editæ à Balthasare de Hue. * Lugd. Bat. 1694. 8.

Discorsi di *Philippo Cavriana* sopra i primi cinqve libri di Cornelio Tacito. Florentiæ 1600. 4.

Osservationi di *Giorgio Pagliari dal Bosco*, sopra primi cinqve libri de gli Annali, Mediolan. 1611. 4.

Considerationi di *Pio Mutio*. Brixiæ 1623. 4.

Riflessioni generali sopra l' opere di Corn. Tacito espresse in una lettera diretta à Filalete da *D. Francesco Bonamini*, Dottore in Theologia, Venet 1700. *Galeria di Minerva* T. 4. p. 107.

Jo. Antonii Bernardini S. J. an nobilis Venetus doctrinæ civilis studiosus rectius consulat Ciceronem an Tacitum ? Bonon. 1715. 8. una cum ejus carminibus. *Memoir. de Trevoux 1710. Jul. p. 1290.*

Dominicus Bohurius libro, la maniere de penser, dialog. III. p. 230. *C'est à la verité un grand Politique & un bel esprit que Tacite, mais ce n'est pas à mon avis un excellent historien. Il n'a ni la simplicité ni la clarté que l' Histoire demande : il raisonne trop sur les faits, il devine les intentions des Princes plûtot, qu'il ne les decouvre, il ne raconte point les choses comme elles ont été, mais comme il s' imagine qu' elles auroient pû étre. Enfin ses reflexions sont souvent trop fines & peu vraisemblables.*

* Boeksaal van Europe A. 1694. p. 318.

Cum his conferenda qvæ pro commendando Tacito disertissimus Orator Octavius Ferrarius prolusione XVII.

Caroli Paschalii gnomæ, seu axiomata Politica ex Tacito.

Pauli de Juanicze Juanicki Institutio Politica Taciti verbis concinnata. Lugd. Bat. 1648. 12.

Jo. Theodori Sprengeri Tacitus axiomaticus de Principe, Ministris & Bello. Frf. 1663. 12.

Cyriaci Lentuli arcana regnorum. Herborn 1655. 8.

Jo. Tobiæ Geisleri de statu Politico secundum præcepta Taciti formato, Amst. 1656. 12.

Tacitus *Gallice* * per Angelum Capellum, memoratum Crucimanio in Bibl. Gallica p. 9. seq. tum per Stephanum Plancæum sive de la Planche, Paris. 1555. & 1581. & Claudium Fauchetum sive Falcetum. Paris. 1582. 83. 84. in fol. & 4. & 8. Francof. 1612. 8. confer Sorelli Bibl. Gallicam pag. 200. & Crucimanii p. 57. & 80.

475 Nicolai Perroti Ablancurtii versionem Paris. 1651. 8. & Lugd. 1661. 12. tribus Volum. editam perstrinxerat Amelotus Hussæus in Tiberio suo edito Bruxellis 1683. 4. & recuso Paris. An. 1684. 8. Hinc Fremondus Ablancurtius Perroti filius A. 1686. libellum Ameloto opposuit cui titulus: *L'Ablancourt vangé.* Itaqve Amelotus ipse cœpit suam Taciti versionem in lu-

* Non Taciti versionem sed Historiam Regum Galliæ exhibet liber qui inscribitur: *Le Tacite François avec des reflexions Chrétiennes & Politiques par Ceriziers*, Paris. 1648. 4.

ucem edere, in cujus præf. plura adversus Ablancurtium, Paris. 1690. 4. & Hagæ 1692. 2. vol. 12. & Roterd. 1709. 12. 4. vol. in qva postrema edit translatio libri XI. XII. XIII. accedit, & Notæ Politicæ atqve Historicæ singulis paginis subjectæ sunt. Recusa hæc editio Amst. 1716. 12. qvatuor Volum. *Bibl. ancienne & moderne de Mr. le Clerc* Tom. X. pag. 450.

P. Richeletus in delectu Epistol Gallicarum. T. 1. pag. 210. ad Ablancurtii Epistolam, qva Tacitum suum dedicavit Richelio: *On croit que celui, qui a donné a Tacite en François le plus beau tour & l' air le plus vif, c' est d' Abloncourt. Son stile est serré, & a quelque chose de la force de son Original. Un auteur moderne, n' est pas, ce semble, de ce sentiment, puisqu'il traduit de nouveau Tacite: On pense que s' il venoit dans cens ans, il auroit plus de raison de se donner cette peine, mais qu' aujourdhui il ne travaille que pour les beurrieres.*

Tacitus *Italice* ex versione Hieron. Canini 476
Angiarii ab Adriano Polito interpolata, una cum ipsius Apologia, & Balthasaris Alami Barrienti aphorismis ex Hispanico translatis Venet. 1620. 1670. 4.

Bernardi de Avanzatis interpretatio prodiit cum notis ejus Florent 1637. fol. Georgii Dati, Venet. 1563. 1607. 4 Francof. 1611. 8. Vita Agricolæ ex Christ. Rosarii versione Romæ, 1625. 4.

Hispanica Sveyrii lucem vidit Antvv. 1613. 4. Tacitus Latine editus cum *Germanica* versione

Jac. Micylli, Rectoris Francof. ac deinde Professoris Heidelbergensis, sic excusa ut post pericopam brevem qvamqve latinam Taciti, semper eadem ex Micylli vernacula interpretatione latinis descripta literis subjiciatur. Francof. 1612. 8. Caroli Melch. Grotnitzii Grodnoviensis interpretatio prodiit A. 1657. 8.

De præclara Belgica Hoofdii, vide Diarium W. Sevvelli, tvveemaendlyke uyttreksels A. 1704. Nov. & Dec. p. 441.

A. 1606. rumor sed vanus fuit libros qvosdam Taciti recens repertos in regno Neapolitano. Vide Velseri Opera p. 880.

Deperdita Taciti, sunt præter libros Annalium & Historiarum amissos, *Orationes* qvædam Plinio in Epistolis laudatæ ut II. Epist. 11, in causa Marii Prisci: *respondit Cornelius Tacitus eloquentissime, & quod eximium ejus orationi inest,* σεμνῶς. Periit & *liber facetiarum*, cujus meminit Fulgentius.

CAPUT XXII.

DE C. PLINIO JUNIORE ET XII. Panegyricis.

Ad pag.

478 Hujus Plinii vitam ante *Joannem* Massonum descripsit etiam, ac per annos digessit *Jacobus de la Baune* S. I. præmisitqve Plinii Panegyrico in usum Delphini illustrato. Paris. 1677. 4.

Tabel-

Tabellam qva ſtemma Plinii & cognati ejus exponuntur, vide ſis in *Tho. Reineſii* Epiſt. 54. ad Rupertum pag. 503.

Plinii Epiſtola de Chriſtianis ad Trajanum Imp. ſcripta anno Trajani nono, vota decennalia præcedente, cum Plinius Bithyniæ pro Prætore præeſſet à XV. Cal. Octobr. anni octavi Trajani. Vide Sam. Petiti diatribam de jure, Principum edictis Eccleſiæ qvæſito pag. 40. Idem pag. 37. obſervat Epiſtolas amœbæas Plinii & Trajani collocatas eſſe temporis, qvo exaratæ ſunt, ordine. Sed illam de Chriſtianis epiſtolam noviſſime illuſtrandam in ſe ſuſcepit *Juſtus Henningus Böhmerus* JCtus Hallenſis in diſſertationibus Juris Eccleſiaſtici antiqvi ad Plinium Secundum & Trajanum. Lipſiæ 1711. 8 De illa conferes etiam ubi lubebit Vincentium Bellovacenſem X. 66. ſpeculi Hiſtorial. & Jac. Pontanum VIII. 16. Philocaliæ pag. 298. ſeq. & binas Jo. Henrici Albini diſſertationes, editas Witebergæ 1693. Similis argumenti Epiſtolam *Tiberiani*, Palæſtinæ primæ præfecti ad eundem Trajanum refert Jo. Malala pag. 356. Chronicæ Hiſtoriæ. Meminit & Joannes Antiochenus in Excerptis Peireſc. p. 818.

Apologiam Alphonſi Ciacconii pro fabula de Trajano per preces Gregor. I. Papæ in vitam revocato ridet Iſ. Caſaubonus in Caſaubonianis p. 11. Exſtat hæc fabula etiam apud Jo. Sarisberienſem V. 8. policratici, & Vincentium Bellov. X. 68. ſpeculi Hiſt. exploditur à Voſtato in 4. Reg. 4.

qv. 57. Theoph. Raynaudo Tom. XV. Opp. pag.429 Pompejo Sarnelli in Epiſtolis Eccleſiaſticis Italice editis Neapoli 1686. 4. Epiſtola XXXVIII. Raimundo Capiſuchio Romano in controverſiis Theologicis p. 244. ſeq. Rom. 1670. fol. Nic. Comneno Papadopoli in prænot. Myſtagogicis p. 36. ſeq. Patav. 1697. fol. & à Paulo Preuſero diſſ. de Trajano Imp. precibus Gregorii M. ex inferno liberato Lipſ. 1710. 4.

481 Codicem Mediceum *Epiſtolarum* Plinii laudat Nicolaus Heinſius in notis ad Valerium Flaccum p. 316.

Neapolitanâ priorem editionem ex *Ludovici Carbonis* recenſione, ſine loco & typographo in fol. A. 1471. excuſam teſtatur Vir Clariſſ. Mich. Maittaire Annal. typograph. p. 91. & refert editorem in præfatione his utentem verbis: *Ludovicus Carbo Sal. Plu. dicit illuſtriſſimo & Excellentiſſimo Principi Borſio, Duci Mutinæ ac Regii, Marchioni Æſtenſi, Comitique Rodigii. Gratulari licet ſæculo noſtro, Dive Borſi, Dux præſtantiſſime; in qvo certe optimarum Artium ſtudia maxime floreant; eloquentia & legitima illa eruditio ſuum tandem decus agnoſcat; in priſtinamque dignitatem reſtituta ſit, adeo late pateat Romana & Græca facundia, ut jam & Galli & Britanni bonos Oratores & Poëtas habere videantur: ad quam quidem rem commodiſſimum adjumentum præſtiterunt nobiliſſima Germanorum ingenia, qui artificioſiſſimas imprimendorum Librorum formas excogitarunt, ut ſapientiſſimorum Auctorum plurima ſimul eodem temporis momento Volumina in promptu*

eſſent,

essent; omnesque utilissimi Codices & in magna copia & in leviore sumtu parari possent. —— Inprimisque has Plinii secundi Junioris Epistolas opera mea emendatas correctasque impressoribus misi, ut quod rarissimum esse solebat, jam commune omnibus fieri incipiat. ——

Hinc recusæ sunt Neapoli ex recognitione *Juniani Maji* Parthenopæi, per Matthiam Moravum, 1476. fol.

Mediolani 1478. fol. per Philippum de Lavagnia, Mediolanensem.

Tarvisii 1483. 4. per Joannem Vercellium.

Plinii & Trajani Epistolæ mutuæ, 4. sine anni & loci notatione.

Epistolæ, Panegyricus & de viris illustribus, 4. sine anno & loco.

Editio Bononiensis à Jo. Jucundo ad MS. Parisiense emendata & à Beroaldo recensita est Anni 1498 4. non 1488. ut excusum in Novellis Reip literariæ A. 1708. Novembr. p. 596.

Exstant & editiones Paris. 1510. 8. Venet. 1518. 8. apud Aldum, qvæ editio cum notis MSS. fuit in Bibl. Almeloveniana p. 226. Basileæ 1521. 4. & eodem anno 8. apud Cratandrum: & Paris. 1529. 8. apud Rob. Stephanum, cum libro Aurelii Victoris de viris illustribus & Lugd. 1539. 8. cum libro de Viris illustribus, Svetonio & Obseqvente. Et Antvverpiæ 1542. 8. & Parisiis apud Paulum Stephanum 1599. 1605. 1611. 12.

Cum notis Jo. Mariæ Catanæi, Paris. apud Paulum Stephanum 1601. 4. Notas Is. Casauboni

boni H. Stephanus addidit secundæ editioni 1591. 12. prior sine illis lucem vidit 1581. 12.

In editionibus antiqvioribus & illa Catanæi, liber octavus noni, & nonus octavi locum occupat, & revera librum octavum serius qvam nonum à Plinio editum fuisse disputat Jo. Masson * in vita Plinii pag. 164. seq. Eundem ordinem probavit *Gaudentius Merula* in suis commentariis. De hiatu porro qvi in editionibus antiqvioribus & Codicibus MSS. post libri VIII. Epist. 8. verba: *atque etiam navium patiens*, ita meminit Erasmus in censura Epistolæ S. Hieronymo adscriptæ ad Præsidium de cereo Paschali Tom. 5. edit. Jo. Marcianæi pag. 164. *Vidimus in Epistolis Plinianis tot jam sæculis pro una lectam & ab eruditis pro una expositam, cum in medio decem intercederent Epistolæ. Quod quidem ex uno duntaxat exemplari deprehensum fuit, sed adeo vetusto, ut ætate Pliniana scriptum videri possit. Nam quis hoc alioqui divinare valuisset?*

482 Cum *Casp. Barthii* animadversionibus editæ primum sunt Jenæ, 1650. 8. deinde Francofurti ad Viadrum 1665. 8. additis H. Stephani, Casauboni & Buchneri notis, Pliniiqve & aliorum duodecim Panegyricis.

Editioni *Jac. Thomasii* cum notis Variorum recusæ Halæ Sax. 1686. 8. & Lipsiæ 1695. 8. accesse-

* Vita Plinii ordine Chronologico digesta à Joanne Masson V.C. longe auctior quam editioni Oxoniensi Epistolarum & Panegyrici A. 1703. 8. præmissa fuerat, lucem vidit separatim Amst 1709. 8. In illa sæpius discedit à sententia Virorum præstantissimorum, Antonii Pagi & Henrici Dodwelli.

ceſſerunt notæ qvædam, & Plinii Panegyricus cum Analyſi brevibusqve notis *M Alberti Chriſtiani Rothii*, Eccleſiaſtæ nuper Lipſienſis.

De editione Oxonienſi 1703. 8. vide Acta Erud. 1704. p. 182.

Chriſtophori Cellarii notis in editione Lipſ. 1711. 12. adjuncta ſcholia profutura tironibus, auctore *M. Jo Chriſtiano Hertzogio* Deniqve anno 1712. Lipſiæ 12. Epiſtolæ & Panegyricus prodierunt illuſtratæ ſcholiis perpetuis ad modum Minelli, à *M. Jo. Fridr. Weinich.*

Deſcriptio villarum lib. II. Epiſt. 17. & lib. V. Epiſt. 6. tam accurata eſt & diligens, * ac ſi illas vendere Plinius inſtituiſſet. His recte intelligendis, præter *Felibienii* Gallicam interpretationem qvæ poſt edit. Pariſ 1698. 12. ** cum iconibus ære deſcriptis & notis ex architectonicæ artis penu petitis recuſa eſt Amſtelod 1706. 12. conſulenda *Jo. Mariæ Lanciſii* Archiatri nuper Pontificis diſſertatio de Plinianæ villæ ruderibus, Rom. 1714. fol. † & in operibus Lanciſii junctim recuſis Genev. 1718. 4.

Libri VII Epiſt. 27. ad Suram de eo *num ſint aliquid phantaſmata*, ad examen revocant Hallenſes in nova Bibliotheca ſect. XXXIV. p. 276. ſeq. ubi reſponſio exhibetur ad illam Epiſtolam ſub Guſtavi Janſoni nomine. Memini etiam nar-

* Menagiana T. IV. p. 58.

** Hiſt. des Ouvrag. des Savans 1698. p. 108.

† Acta Erud. 1715. p. 334.

narrationem de Arignoto Pythagorico Philosopho, geminam cum ea qvam ibi de Athenodoro Tarſenſi Philoſopho Stoico refert Plinius, rideri à Luciano in Philopſevde.

Joh. Pricæi in Epiſtolas Plinii, qvas jam ad prælum paraverat, notas necdum vidiſſe lucem dolendum eſt.

Gallice ante Sacium interpretatus fuerat Bouchardus, cujus mentionem facit Sorellus in Bibl Gallica.

Italica verſio excuſa nuper Romæ 1714. 4. lettere di Plinio il giovane, tradotte dal Canonico *Giovanni Antonio Tedeſchi*, e tra gli Arcadi *Orticolo Eleo*.

Germanice haud contemnendo ſtudio translatas dedit notasqve addidit V. C. Joannes Sartorius, Eloqventiæ in Gymnaſio Gedanenſi Profeſſor Lipſ. 1712. 8. des Staatsklugen Plinii Hof- und Bürgerliche Briefe in die Teutſche Heldenſprache überſetzet.

Chriſtophori Gothofredi Barthii diſſ. de ſeceſſibus veterum ad mentem Plinii junioris, prodiit Halæ Saxonum 1701. 4.

Abrahami Jæſcke Plinius junior Rhetor, ſive præcepta Rhetorica ex Plinii Epiſtolis excerpta & illuſtrata. Lipſ. 1708. 4.

Voiturio judice, nimium in Panegyrico indulſit Plinius ingenio ſuo, & acumina captavit qvæ etiam ſententia Dominici Bohurii in libro, la maniere de bien penſer dialogo 3. pag. 236. ſeq. Apud Iſidorum VI, 8. Originum &

Ra-

Rabanum Maurum libro V. de univerſo cap. 5. T. 1. Opp. p. 96. Panegyricus eſt *licentioſum & laſcivioſum genus dicendi in laudibus regum, in cujus compoſitione homines multis mendaciis adulantur. Quod malum à Græcis exortum eſt, quorum levitas inſtructa dicendi facultate & copia incredibili, multas mendaciorum nebulas ſuſcitavit.* Exſtat etiam disqviſitio Pliniana F. I. A. an vivo Principi dicendus ſit Panegyricus, edita A. 1656. 4. qvæ mihi ejusdem generis videtur eſſe percontatio, ac ſi qvis qværat, num laudandus ſit defunctus. Laus enim, virtutis teſtimonium ac ſtimulus, nec in extincto ſera aut ſupervacua, nec in vivo & ſpirante propter adulationis qvalemcunqve ſuſpicionem reprehendenda eſſe videtur.

Panegyricum Plinius dixit in freqventi Senatu 483
præſente Trajano, anno ipſius imperii tertio, Urbis 853., CHRISTI 100. ætatis ſuæ 39. Kal. Septembris, cum iniret Conſulatum bimeſtrem cum Cornuto Tertullo. Hic editus etiam eſt Viennæ A. 1513. curante Jo. *Cuſpiniano*: & Baſileæ, cum aliis Panegyricis ex edit. *B. Rhenani*, apud Forben. 1520. 8. & ſeorſim ex recenſione *Tan. Fabri*, Salmur. 1671. 12. atqve cum Plinii Epiſtolis in modum Minelli illuſtratis à *M. Jo. Fridr. Weinich* Lipſ. 1712. 12. In editione Argentoratenſi A. 1635. 4. qvæ locupletiſſimo & pulcherrimo Indice inſtructa eſt & *Matthiæ Berneggero* debetur, nec ſolum in capita, Gruteri exemplo, ſed etiam in minores ſectiones divi-

ſa

ſa, præter Boxhornii Orationem de Trajani vita, Orationemqve Baudii: Lipſii vero, Gruter Livineji ac Rittershuſii, Berneggeriqve ipſius & variorum annotationes, comparent notæ *Jo. Friſchmanni*. Notas Baudii negat doletqve ſe potuiſſe conſeqvi.

Excuſus etiam Plinii Panegyricus Holmiæ 1699. 8. & cum notis Lipſii & *Chriſtophori Behr.* Gedani 1700. 4. Et cum notis & indice *Godfridi Ludovici*, & exercitatione de Orationibus Panegyricis. Schleuſingæ 1700. 8. Deniqve cum notis *Jacobi de la Baune*, & ſelectis Variorum, *Lipſii*, *Livineji*, *Catanæi*, *Herm. Ragani*, *Baudii*, *Rittershuſii* & aliorum, Lond. 1716. 8.

Cum verſione *Italica* è regione poſita Geneſii Soderini. Venet. 1688. 12. Vide muſeum Minervæ Venetæ (Galleria di Minerva) T. 2. p. 373. de illo Soderino Giornale de' letterati d'Italia Tom. XXII. pag. 262. ſeq. Neuen Bücher-Saal LIII. p. 396. ſeq.

Gallice vertit poſt Jacobum Bauchart * Pariſ. 1631. 8. & Menardierium 1638. 4. 1642. 12. Abbas Eſpritius, Academiæ Regiæ Gallicanæ Sodalis. Pariſ. 1677. 12. Atq; hæc verſio addita eſt recuſæ apud Belgas interpretationi Epiſtolarum Pliniii, qvæ Lud. Sacio auctore Pariſ. 1701. 12. lucem vidit. Deniqve Panegyricum & ipſe Sacius ** ejusdem Academiæ Gallicanæ in-

* Specimen illius in memoriis Trevoltinis. A. 1709. menſe Majo p. 903. ſeq.

** Journal des Savans 1709. pag. 105.

nclytus Collega transtulit Gallice Paris. 1709. 12. *Danice* M. Petrus Brinch, cum notis. Hafniæ 1708. 8.

PANEGYRICI VETERES subjuncti etiam sunt Epistolis Plinii à Casaubono illustratis, editisqve ab Henrico Stephano 1591. 12. Hujus editionis è Bibliotheca Gudiana exemplum accepi, in qvo Panegyrici ab erudita manu collatæ sunt cum MS. Nactus etiam sum editionem Gruteri Francof. 1607. 12. itidem cum MS. commissam. Cæterum panegyricos ipsos paulo diligentius jam commemorare juvat. Seqvitur igitur post Plinianum:

II. *Claudii Mamertini* Senioris Panegyricus dictus *Maximiano Herculeo* Augusto, die Urbis Romæ natali XI. Cal. Martii in Gallia, (Treveris fortasse) A. C. 292. De hujus Panegyrici auctore dubiam litem esse ait Hadrianus Junius lib. IV. animadvers. cap. 11. ubi insignem ejus locum illustrat.

III. *Ejusdem* Genethliacus *Maximiani & Diocletiani* Augustorum, dictus coram Maximiano post ejus qvinqvennalia eodem A. C. 292. non diu post priorem.

IV. *Eumenii pro restaurandis scholis* Æduorum Augustodunensibus Oratio ad Virum perfectissimum Præfectum Galliæ Lugdunensis primæ, dictus post A. C. 297. Constantio Cæsare necdum Augusto. Eumenius iste Rhetor fuit Augustoduni in Gallia, non vero Cliviopoli

ad Rhenum. Vide Jo. Braunium de veſtitu Sacerdotum Hebræorum lib. II. c. 3. pag. 390. ſeq. & Tillemontii Hiſt. Imperatorum Tom. IV. pag. 47. ubi inter alia obſervat Eumenii panegyricum, qvem Herculeo prius dixerat, intercidiſſe. Statuam Eumenio poſitam una cum veteri inſcriptione habes etiam apud V. C. Jo. Frid. Nilantum notis ad Benedictum Balduinum de calceo pag. 109. Ex porticu vero illa Auguſtodienſi, in qva omnium locorum ſitus, ſpatia, intervalla deſcripta fuiſſe teſtatur Eumenius panegyrico pro reſtaurandis ſcholis cap. 20. adhuc reliqviæ qvædam reſtant nuper inventæ & obſervatæ. Vide Memorias literarias Dombenſes ſive Trevoltinas A. 1706. pag. 2097. ſeq.

V. *Ejusdem* (an incerti) *Epithalamius* Maximiano Herculeo & genero Conſtantino Auguſto dictus A. C. 308. in nuptiis cum Fauſta Maximiani Imp. filia celebratis.

VI. *Ejusdem* Panegyricus *Conſtantio* Imp. Treveris Auguſtodunenſium dictus poſt Britanniam ſuperatam A. C. 296. abſentibus duobus Auguſtis, Diocletiano & Maximiano, Cæſareqve Galerio.

VII. *Ejusdem* Eumenii Panegyricus *Conſtantino* Auguſto dictus Treveris circa A. C. 309. die ejus Urbis natali, paullo poſt natale feſtum Conſtantini (25. Jul.) Auguſtodunenſium nomine, qvam Urbem ut inviſat petit capite XXII. Aqvis-

gra-

granum Patriam suam videtur innuere, licet Sigonius Bibractem Æduorum intellexerit. Vide Velseri Opera pag. 406. Capite ultimo liberos suos Constantino commendat, qvinqve numero, inqve his unum jam summa fisci patrocinia tractantem.

VIII. *Ejusdem* gratiarum actio Flaviensium sive eorundem Augustodunensium (hæc enim est Flavia Æduorum, confer Tillemontium Tom. 4. Hist. Imperator. pag. 189.) nomine de remissis debitis â *Constantino* Augusto, dicta Treveris A. C. 311. Vide eundem Tillemontium pag. 177. 567. 475. Antonii Pagi diss. Hypaticam pag. 142.

IX. *Incerti* (*fortasse Nazarii*) Panegyricus *Constantino* Augusto Constantii F. Treveris dictus A. C. 313. post devictum Maxentium.

X. *Nazarii* Panegyricus dictus *Constantino* Aug. Filiisqve Cæsaribus Romæ Cal. Martii A. C. 321. Mentio hujus Nazarii apud S. Hieronymum in Chronico, & Ausonium in commendatione Professorum Burdegalensium XIV. vers. 9. Hieronymus qvoqve filiam Nazarii *Eunomiam* virginem Christianam in Eloqventia patre non inferiorem celebrat.

XI. *Claudii Mamertini* (diversi ab eo cujus Panegyricos Maximiano dictos supra memoravi) pro Consulatu gratiarum actio ad *Julianum* Imp. dicta Romæ Cal. Januarii A. C. 362. Mamertinum Promertinum, Juliani Prætorio præ-

fectum vocat Adrianas Junius lib. IV. cap. 9. animadverſ. Mentio hujus Mamertini apud Ammianum Marcellinum XXI, 8. & 10. Confer Tillemontium Tom. 4. Hiſt. Imperatorum p. 964. ſeq. & de Nazario p. 385. ſeq.

XII. *Latini Pacati Drepanii* Panegyricus præſenti Theodoſio M Auguſto dictus A. C. 361. Romæ Cal. Sept. ſpectante Senatu, cum Imperator interfecto Aqvilejæ Maximo triumphans in Urbem reverſus fuiſſet. Hunc Drepanium Nitiobrigem (ex Aginno Nitiobrigum Metropoli) fuiſſe innuit Sidonius VIII, 11. Epiſt. Proconſulem ex Auſonio intelligimus, qvi ejus ſæpe meminit. Filium qvoqve appellat, ætatis vel amoris cauſa. Cæterum alius & junior eſt Pacatus ad qvem Symmachus VIII. 12. & XI. 58. 69. Epiſt. Junior qvoqve Drepanius Florum hymnographus de qvo infra ad p. 708. Petrus præterea Franciſcus Chifletius in Paulino illuſtrato alium notat fuiſſe Pacatum qvi Uranio promiſit S. Paulini ſe vitam verſibus ſcripturum eſſe Alius deinde Minutius Pacatus Grammaticus de qvo Socrates III. Hiſt. & Svidas in Πάκατος. Seorſim Drepanii Pacati Panegyricus Joh. Scheferi commentario illuſtratus prodiit Holmiæ 1651. 8. Miris laudibus effertur à Caſp. Barthio p. 559. ad Claudian.

Hiſce in qvibusdam editionibus additur *Auſonii* gratiarum actio pro Conſulatu, dicta *Gratiano* Auguſto A. C. 379. & ſæpius edita una cum cæteris Auſonii ſcriptis, de qvibus dixi lib. 3. c. 10.

H. Ste-

H. Stephanus adjunxit etiam Panegyricos *Claudiani*, verſibus ſcriptos, & inter jucundiſſimi illius Poëtæ carmina obvios.

Addunt & editiones nonnullæ Panegyricum *Ennodii*, Italiæ Regi *Theodorico* dictum Mediolani vel Ravennæ circa A. C. 507. vel 508. editumqve cum aliis Ennodii ſcriptis etiam inter Sirmondi Opera Tomo I. & aliqvibus Caſſiodori editionibus, & ad calcem Vitæ Theodorici à Jo. Cochleo ſcriptæ, atqve à Jo. Peringſkiold V. C. illuſtratæ Holmiæ 1699. 4. pag. 201. ſeq. cum Sirmondi & Andr. Schotti notis pag. 605. ſeq.

Panegyricos poſt B. Rhenanum Baſil. 1520. 8. Paulum Navium Venet. 1576. 8. Jo. Lævinejum, Lævini Torrentii ſororis filium, Antvv. 1599. 8. Paulum Stephanum 1600. fol. accurate recenſuit Janus Gruterus &c.

Prodierunt etiam Duaci A. 1595. 8. ex officina Balthaſaris Belleri, inſcriptiqve ſunt *Latino-Attici Oratores*, ſubjuncta Jul. Cæſaris Scaligeri Oratione in luctu Audecti Cæſaris filii. Repetita hæc editio Viennæ Auſtriæ 1694. 12.

Conr. Rittershuſii reliqviæ conjecturarum in Panegyricos veteres viderunt lucem A. 1604. 4. Inſulæ, ad calcem paræneticorum veterum Goldaſti.

Editio præclara Jacobi de la Baune S. I. in 486
uſum Delphini adornata Pariſ. 1677. 4. digna eſt qvæ recudatur, jam enim propter raritatem

ſeptem vel octo venditur Joachimicis. In paucis locis à ſenſu Plinii aberravit, ut cap. 41. verba: *feres Cæſar curam & ſollicitudinem conſularem*, exponit: *Tu itaque ærarii curam quam gerere Conſul debeo, in te tranſtuliſti.* Cum vera ſententia ſit: *Non male feres, Cæſar, me tanquam conſulem de bono ſollicitum publico ex te quærere &c.* Cap. 24. *Ambulas inter nos, non quaſi contingas.* Interpretatur: *perinde quaſi nemo te in via contingat atque eunti obſtet.* Sed contingere dicitur de inſigni fortuna ac felicitate. Itaqve Plinius dicere voluit, Trajanum inter privatos ambulare tanqvam pares, non ut, qvi velit hoc ab illis ita accipi, ac ſi per hoc eis contingeret inuſitatus honor & ſingularis felicitas. Hinc ſtatim ſubjungit: *& copiam tui non ut imputes facis.* Attamen hæc atqve ſi qvædam ſunt id genus non adeo multa alia, haud obſtant, qvo minus egregiam illuſtrandis Panegyricis operam navaſſe merito exiſtimetur. Panegyricum Plinii ex Jac. de la Baune editione additis ad ejus notas variorum annotationibus Lond. 1716. 8. recuſum diſces ex Actis Erud. 1717. p. 183.

Chriſtophorus Cellarius Plinii panegyricum à ſe illuſtratum plus ſemel vulgavit cum ejusdem Plinii Epiſtolis, Panegyricos autem cæteros ſeparato volumine, Halæ Sax. 1703. 8. de qva editione vide ſis Acta Erud. illius anni p. 155.

Noviſſime Panegyricos ad qvinqve Codices MSS. caſtigatos cum verſione Italica notisqve Hiſtoricis & numismatibus Imperatorum, qvibus

bus Panegyrici dicti ſunt, ad exemplum Jacobi le Baune edidit *Laurentius Patarol* * Venet. 1708. 8. Expectamus etiam illuſtrandos à Clariſſ. Viro Chriſtophoro Gottlieb Schvvartz, Profeſſore humaniorum litterarum digniſſimo in Academia Altdorfina.

Gallicam Panegyricorum verſionem promiſit Jo. Marius Marca Tilladetus.

In Bibl. Bodlejana exſtant Angloſaxonica 487
Dialecto qvæſtiones & reſponſiones inter Adrianum & Ritheum, ſub qvo monſtro nominis Epictetus latere videtur. Meminit Catalogus MSS. Angloſax. in Tomo 2. theſauri lingvarum Septentrionalium Hickeſiani p. 93.

Nominibus hominum qvæ à numerorum aliqvo petere ſoliti ſunt priſci, addes *Primum* Epiſcopum Alexandrinum apud Euſeb. IV. 1. Hiſt. & 4. *T. Cæſium Primum* in Voto ad Fortunam Præneſtinam apud P. Pithœum libro IV. Vett. Epigrammatum. *M. Unicum* Poëtam Elegiarum ſcriptorem apud Martialem XII. 43. *Primulum* Martyrem, X. Maji Tom. 2. Act. Sanctorum Maji pag. 551. *Primum* Presbyterum ibid. pag. 497. *S Primam*, cultam Carthagine de qva Procopius VI. 5. de ædificiis Juſtiniani. *Saturninum Secundum* de qvo Valeſius ad Sozomeni VI. 3. *Quartum* & *Quintum* Martyres p. 555. *Sextum Annalem*, de qvo jocus Tullii apud Macrobium

(Ccc) 4 VI. 1.

* Journal des Savans A. 1709. p. 356. & 1711. p. 568. Memoires de Trevoux 1711. p. 1485.

VI. 1. Omitto qvæ de *Pentadiis, Octaviisque* referre in promtu est, & qvæ de *Sextis* Reinesius in syntagmate Inscriptionum p. 847. De *Tertia*, *Quarta, Tertulla, Quinta, Decima* Ez. Spanhemius de usu numismatum Tom. 2. p. 40. seq. *Ximillam* nescio qvibus rationibus præferunt nonnulli præ *Undecimilla*. Δωδεκάτης meretricis nomine Comœdiam scripserat Philyllius teste Svida.

CAPUT XXIII.

DE L. ANNÆO FLORO & L. Ampelio.

Ad pag. 491 Florus sub Trajano scripsisse colligitur ex verbis prooemii lib. 1. *nisi quod sub Trajano principe movet lacertos, & præter spem omnium senectus Imperii, quasi reddita juventute revirescit.* Qvi sub Adriano malunt, cum Nazariano Codice legunt *movit lacertos*. His assentirer, si deinde diceret *reviruit*, (non *revirescit*) nec Hadriani omitteret mentionem. Qvod vero ait ab Augusto, haud multo minus fuisse cum scriberet, annos CC, legendum CL. Neqve his est adversum, qvod postea etiam alia scripsit Florus Hadriani ætate, unde à Charisio lib. 1. pag. 38. citantur Annæi Flori ad D. Adrianum, verba: *Poëmatis delector.* & pag. 113. *quasi de Arabe aut Sarmata manubias.* Et Spartianus in Adriani

vita

vita cap. 16. refert eum Floro poëtæ ſcribenti ad ſe, *Ego nolo Cæſar eſſe* &c. reſcripſiſſe: *Ego nolo Florus eſſe* &c. Huic enim Floro etiam tribuunt viri eruditi qvæ inter vetera poëmata vulgavit Petrus Pithœus, de qvalitate vitæ, & pervigilium Veneris, & tertium qvod incipit: *venerunt aliquando roſæ.*

Hermannus Zœſtius, Monachus Ciſtercienſis, qvi ſæculo XV. ſcripſit, de Eccleſiaſtica poteſtate c.6. ſecutus Lactantium VII. 15. *Non inſcite* Seneca *Romanæ urbis tempora diſtribuit per ætates.* Hoc à Floro factum, fieri etiam potuit a Seneca. Vel Annæum Senecam pro Annæo Floro Lactantius & inde Zœſtius laudavit.

Qvintilianus lib. X. cap. 3. memorat Julium Florum patruum Julii Secundi miræ facundiæ viri, & ipſum in eloqventia Galliarum principem. Ab hoc ſangvinem ducere Florum noſtrum ſcribit notis ad Qvintilianum Turnebus. *Hinc credo*, inqvit Burmannus pag. 933. *hauſit Erycius Puteanus lib.* 1. *Hiſt. Inſubricæ opinionem ſuam, Florum fuiſſe filium hujus Flori, nobiliſſimi Oratoris & de quo Senecæ controverſia* 25. *Sed ille* L. Annæus Florus *cum vocetur, ex Annæa gente & Hiſpanus fuiſſe videtur*, * *unde & in MSS. quibusdam* Senecæ *quoque nomen habet. Vide Voſſium* 1. *de Hiſt. Latin. cap.* 30. *& ex eadem forte gente* Sex. Annæus Florus *fuit in lapide apud Fabrettum pag.* 615. De Julio Secundo *vidimus ad cap.* 1. *bujus libri.* M. Julius Florus *occurrit apud Gruterum DCCXCII.* 3.

* Confer Nic. Antonium lib. 1. Bibl. vet. Hiſpanæ c. 16.

an vero hic descendat ex Julio Floro, ad quem est Horatii Epistola tertia libri primi, nescio, neque etiam an idem sit qui Tacito lib. III. annal. 40. inter nobilissimos Trevirenses memoretur. Julii Flori *etiam* prologum de historiis *sive* de ætatibus seculi *exhibet Philippus Labbeus Bibl. nov. MStor. Tom. 2. pag. 190. sed qui, si verus est titulus, inferiorum longe est temporum, ut stilus sordidior ostendit, scriptor.* At in prologo isto Julius ipse Florus citatur, ait enim: *Hunc Julius Florus auctor sive collector vocavit flores historiarum, idcirco quia eundem ordinavit à Nino primo Rege Assyriorum & ab Abraham usque ad Nativitatem CHristi. Sed quia abhinc usque ad nostrum tempus collectus est, Chronicum omnium temporum vocamus* &c.

Multa è Floro Jornandes, multa etiam Freculfus in Chronico, Vincentius Bellov. & alii juniores. Ex Freculfo loca qvædam Flori restitui posse Clariss. Schœtgenius annotavit. Cæterum in castigandis antiqvis scriptoribus ex seqviorum, verba eorum jam decurtantium jam interpolantium testimoniis cautius agendum esse docet Rupertus ad Florum pag. 108. ubi de Jornande. Florum, perpetuum Horatii imitatorem observat Rosellus Baumon in Massoni Hist. Critica Rei literar. Tom. 14. p. 222.

Columnam rostratam * non illam ipsam veterem Duillianam, sed ejus loca aliam diu post

* Meminere Plinius XXXIV. 5. Quintilianus I, 7. pag. 87. Silius VI, 663 Sextus Rufus in descriptione Romæ, regione VIII. & Servius ad 3. Georg. qui videtur indicare duas fuisse.

post illa tempora restitutam & A. C. 1560. Romæ in foro inter arcum Septimii & Capitolii radicem effossam * hodie adhuc superesse Viri docti non sine verisimilitudine suspicantur. Vide Sirmondi Opera Tom. IV. pag. 587. 598. Eam exhibet etiam Laur. Begerus, ad Flori II. 2. *Petrus Ciacconius* Toletanus supplevit & illustravit Rom. 1608. 8. Prodiit etiam suppleta & commentario illustrata à *Gangesio Gozzeo*, Rom. 1635. 4. Italicè.

Post primam editionem librorum Flori in qvarto, sine anni & loci nota (excusam Parisiis in Sorbonæ domo, circa A. 1470. ut ex Chevillierio notat Maittaire pag. 87. annal. typograph. prodiere Lipsiæ in fol. sine anni notatione, in aliis exemplis Annus 1512. a) in aliis 1516. b) additur.

Mediolani 1510. fol. ex *Philippi Beroaldi*, ut ajunt, castigatione, cujus Epistola ad Petrum Mariam Rubeum Floro præmittitur. Non indiligens editio appellatur Freinshemio in limine notarum ad Florum.

Joh. Cuspinianus qvi Florum à se recensitum edidit Viennæ apud Joannem Winter, 1511. 4. in Epistola ad Joachimum Vadianum & Joannem Marium ait typographos falso jactasse qvod *Beroaldus* emendando Floro manus medicas

* Vide Steph. Vinandum Pighium Tom. 2. fastor. Rom. ad A. U. C. 493. p. 24.

a) Bibl. Menarsiana p. 67. b) Bibl. Perizoniana.

dicas admoviſſet; & nihil minus illas ſæpe eſſe qvam medicas, notavit Rupertus notis ad Flori l. II. 9. p. 182. Confer Nic. Antonii Bibl. Hiſpanam Veterem lib. 1. cap. 17. p. 81.

Juſtinus & Florus, Venetiis 1512. fol. c)

Cum notis *Joannis* Ricutii Vellini, qvi à patria, *Camertis* nomine notior eſt, Colon. 1537. apud Gymnicum, & 1540. 8. 1557. 8. Pariſ. 1541. apud Chriſtianum Wechelum, una cum Sexti Rufi breviario: & 1560. 12. per Hieron. Marnepum: & Venetiis 1549. forma minore, Moguntiæ 1551. 8. Baſileæ 1557. 8.

L. Annæ Flori, vel potius (ut editori viſum) Senecæ rerum Romanarum ex T. Livio epitome in qvatuor libros diſtincta, cum *Eliæ Vineti* pluribus MSS. Codicibus uſi notis, Pictavis 1563. 4. Altera Vineti editio vidit lucem Pariſ. 1576. 4.

Cum notis *Joannis Stadii*, Brabanti, Antvverp. 1567. 1584. 1593. Colon. 1579. 1583. 1600. 8. 1626. 12. & Urſellis 1619. 8.

Ex recenſione *Frid. Sylburgii*, cum Var. Lect. in tomo primo hiſtoriæ Rom. ſcriptorum minorum, Francof. apud Wechel. 1588. fol.

Commelinianam editionem Heidelberg. Anno 1597. 8. prioribus correctiorem laudat Claudius *Salmaſius*, cujus notæ & *Jani Gruteri* additæ in altera Commeliniana Anni 1609. 8. Idem Salmaſius Epiſtola ad Berneggerum: *Notæ illæ quas pæne puer in Germania olim*

c) Bibl. Menarſiana p. 70.

olim vestra extrusi in lucem, nihil nisi puerile sapiunt, & infinitis praeterea mendis scatent typographicis. Eas recognoscere & multis locis facere meliores, diu est in animo - - - Optimum & vetustissimum (800. amplius annorum) *fuit exemplar Palatinae olim Bibliothecae Nazarianum, quo usus sum in Floro recensendo, & ejus opera innumeras ex eo auctore mendas sustulisse memini.*

Cum aliis Romanae historiae scriptoribus minoribus ex Jani Gruteri recensione Hanov. 1611. fol. ut alias similes aliorum jam collectiones praeteream, qvas lib. IV. cap. 4. recensui. in qvibus Florus similiter occurrit.

Cum notis *Joh. Isaacii Pontani*, prodiit Amst. 1627. forma minore & 1635. 1654.

A *Jo. Freinshemio* notis & indice insigniter illustratus primum vidit lucem Argentorat. 1632. 8

Cum notis *M. Zuerii Boxhornii* ad qvaedam loca. Lugd. Bat. 1632. 12.

Cum *Jacobi Zevecotii* observationibus maxime politicis. Hardervici 1633. 12. Amst. 1638. 12. Halae Sax. 1665. 12.

Observationibus Christoph. Adami Ruperti politicis, moralibus, historicis & philologicis, Norimbergae 1659. 8. vulgatis subjunctae sunt Anonymi non contemnendae in eundem scriptorem observationes politicae.

Cum notis variorum, integrisqve Salmasii notis & locupletissimo Freinshemii indice, addito etiam Ampelio prodiit iterum Florus Amst. 1660. 8. cura S. M. D. C. sive *Cornelii Schrevelii*

velii. Et ex *Nic. Blancardi* recognitione Lugd. Bat. 1648. 8. Franeck. 1690. 8. De Græviana cum Variorum notis vide Acta Erud. A. 1692. pag. 538.

Florus apud Dan. Elzevirium 1664. 12. nitide excuſus, ſubjectumqve habens libellum Variarum lectionum ex notis Gruteri, Salmaſii, Vineti, aliisqve nonnullis editionibus. Cum iisdem prodiit etiam Hamburgi ſine anni nota apud Henricum Volckerum. 12.

Cum *Joannis Minelli* notis. Roterodam. 1664. 1670. 1680. 12.

Cum indice Freinshemii contracto, Aboæ 1675. 12. curante Jo. Gezelio.

Schola belli & Pacis Floriana ſive obſervationes in Florum auctore *Arnoldo Maur. Holtermanno.* Marpurg. 1673. 8.

Florus cum notis *Christiani Junckeri* ad modum Minelli. Lipſ. 1704. 12.

Cum *Annæ, Tan. Fabri* filiæ notis in uſum ſereniſſ. Galliarum Delphini & indice omnium verborum. Venet. 1714. 4. apud Carolum Bonarrigum. d)

Florus & Ampelius, edente *Michaële Maittaire.* Lond. 1715. 12. typis nitidis. e)

Cum notis Germanicis in tironum uſus Halæ Magdeburgicæ 1720. 12.

Laur.

d) Giornale de' letterati d'Italia Tom 19. p. 439.

e) Bibl. ancienne & moderne de Mr. le Clerc. Tom. V. p. 144.

Laur. Begerus, in præfatione luculentæ suæ editionis Florum tuetur adversus censuram Clariss. Grævii, qvo nomine acerbius paullo perstringitur à Viro docto notis ad Petronium p. 119. 451. Grævii censuram una cum Begeri pro Floro Apologia recudi curavi inter præfationes & Epistolas Grævianas Hamb. 1707. 1713. 8.

Gallice post L. Constantem libros qvatuor 492
Flori vertit Nic. Coffetellus Ord. Prædicatorum, Regi Galliæ à Consiliis & Episcopus Massiliensis, cujus Historiæ Romanæ Gallice scriptæ ac Parisiis 1647, 1663. fol. editæ præmittitur. Post. Coffetellum Mottanus Vayerus Ao. 1656. 1670. cujus vide sis Hexaëmeron rusticum pag. 31. &c. Et novam versionem parari à Prevostio, notavit Diarium Londinense, History of the vvorks of the learned A. 1703. p. 222. Exstat & Merici Casauboni *Anglica* versio cum notis, Lond. 1659 8. *Danica* Magni Wingaardi, Hafniæ 1708. & nescio cujus *Italica* 1546. 8. & alia interprete Santo Conto della Rocca Contrada, Rom. 1639. 12. Venet. 1676. 12. & per Michaëlem Angelum Barbonum 1673. 12. tum *Germanica* Hieron. Bruckneri, Gothæ 1679. 8.

Flori nomine inscripserunt libros suos Pe- 493
trus à Streithagen Florum Christianum sive Hist. Ecclesiasticæ libros IV. Colon. 1640. 8. Augustinus Ribothus Florum Christianum. *

Pa-

* Confer B. D. Tho. Ittigii præf. ad Historiam Eccles. Seculi primi.

Parif. 1666. 1677. 8. Hieronymus Pexenfelder S. J. Florum Biblicum, 1680. fol. Antonius Boleranus Florum fanctum ab Orbe condito usqve ad CHRISTI tempora. Parif. 1668. 1674. 12. Lambertus Sylvius Florum Anglicum. Amftelod. 1652. 12. Everhardus Waffenbergius Florum Germanicum. Dantifci 1642. 12.* Deutfcher Florus von den dreyßig jährigen Krieg. Francof. 1647. 12. Joach. Paftorius Florum Polonicum, Lugd. Bat. 1641. 12. Amft. 1664. 12. Erycius Puteanus Hiftoriæ Barbaricæ libros VI. compendio ad exemplum Flori confcriptos. Antvverp. 1634. forma minore. Vitus Baringius deniqve Florum Danicum, Othiniæ 1698. 1709. fol.

L. AMPELIUS Trajano Imp. cujus meminit junior eft, fcripfitqve libellum fuum memorialem ad Macrinum qvendam. Alius ut videtur Ampelius cujus apud Symmachum II. 33. & V. 54. 66. (al. 52. 64.) Epift. mentio: Alius ad qvem Joannis II. Papæ (qvi ab A. C. 532. Dec. 19. fedit) Epiftola: *Illuftribus ac magnificis Avieno, Senatori, Liberio, Severino, Fideli, Avito, Opilioni, Joanni, Silverio, Clementino & Ampelio.* Alius etiam Ampelius Eremita cujus vitam habes in Actis Sanctor. XIV. Maji T. 3. p. 364. feq.

494 Ampelius Jtalice cum Floro & Rufi Fefti libro prodiit Santo Conto interprete Romæ 1639. 12. Notizie del Mondo, volgarizzato ti Conti. CA-

* Vide Clariff. Jo. Hubneri noftri Bibl. Hiftoricam Hamb. Centuria 2.

CAPUT XXIV.

DE C. SVETONIO TRANQVILLO.

Ad pag. 494

De Svetonio consules censuram Jo. Antonii Campani, in ejus Epistolis p. 545. seq. edit. Lipsiensis: & observationes Laisnei, scriptos Gallice, (*remarques sur la personne & les écrits de Svetone*,) & insertas nuper Archimbaldi novæ collectioni* opusculorum fugitivorum, tomo 1.

Ex vita Virgilii Svetoniana, multa ad verbum repetit Tiberius Donatus: De Plinio nonnulla ex Tranqvilli Svetonii catalogo virorum illustrium affert Vincentius Bellovacensis libro X. speculi hist. cap. 67. Rabanus Maurus de arte Grammatica Tom. 1. Opp. p. 46. *Tranquillus vetustæ scriptor Historiæ sic de poëtis Gentilium & de poëmatibus refert: Cum primum homines exuta feritate rationem vitæ habere cœpissent, seque ac deos suos nosse, cultum modicum ac sermonem necessarium commenti sunt* (ita ex Isidori VIII. 7. Orig. lege pro *convenientibus*) *sibi: utriusque magnificentiam ad religionem deorum suorum excogitaverunt. Igitur templa illis, domibus pulchriora, & simulacro corporibus ampliora faciebant. Ita eloquio etiam quasi angustiore honorandos putaverunt, laudesque eorum & ver-*

*Nouveau recueil de pieces fugitives d'histoire, de literature &c. par Mr. l' Abbé Archimbaud, Paris 1717. 8. Europe savante 1718. Fevr. p. 260. seq.

& verbis illustrioribus, & jucundioribus numeris extulerunt. Id genus quia forma quadam efficitur quæ ποιότης *dicitur, poëma vocitatum est ejusque fictores poëtæ.*

Editiones Svetonii referuntur etiam à Dan. Gvil. Mollero in diss. de Svetonio, Altdorf. 1685. § 27. & à Pitisco ad calcem editionis luculentæ Svetonii A. 1714. 4.

Prima fuit Romana eaqve duplex Anni 1470. utraqve in fol. una per Conradum Svveynheim & Arnoldum Pannartz, cum Epistola *Jo. Andreæ* Aleriensis Episcopi ad Paulum II. & altera, cum *Jo. Antonii Campani* Epistola ad Franciscum Piccolominem Cardinalem Senensem, Romæ in pinea regione via Papæ, apud Udalricum Han. Vide Michaëlis Maittaire annales typographicos p. 70.

Venetiis 1471. fol. per Nicolaum Jenson.

Hoc ego Nicoleos Gallus cognomine Jenson
Impressi, miræ quis neget artis opus?
At tibi dum legitur docili Suetonius ore,
Artificis nomen fac, rogo, Lector, ames.

Romæ iterum 1472. fol. per Svveinheym & Pannartz.

Mediolani 1475. fol. per Philippum de Lavagnia.

Cum *Antonii Sabellici* commentariis Venet. 1490. fol.

Liber

Liber de claris Grammaticis & Rhetoribus, enetiis apud Bernardinum Venetum in 4. sine nni nota, una cum Apicio de re coqvinaria.

Svetonii Cæsares cum *Philippi Beroaldi* Bononiensis & *Sabellici* commentariis. Venet. 1496. 499. fol. & apud Barthol. de Zanis de Portesio 500. fol. & 1506. fol. Paris. 1512. fol.

Cum notis *Jo. Baptistæ Egnatii*, A. 1516. 521. 8. Venetiis apud Aldum, ac deinde alibi æpius, additis etiam ejusdem Egnatii de Romanis principibus libris III.

Cum annotationibus *Erasmi*, itidem A. 1517. c deinde sæpius variis in locis. Præfatio Erasmi habetur inter ejus Epistolas XXVIII. 16. edit. ond.

Svetonius sine notis, Florentiæ 1510. 8. 1515. 8. Argentorat. 1520. 4.

Cum Egnatii & Erasmi annotationibus Paris. 1527. 8. apud Simonem Colineum, & 1543. 8. apud Rob. Stephanum, nec non Lugd. apud Seb. Gryphium 1534. 8. 1565. 8. minore forma 1551. 1558.

Cum obscuriorum locorum explicatione per *F M Gallum*, & Egnatii atqve Erasmi notis, Coloniæ apud Jo. Gymnicum 1539. 8. & cum *Gisberti Longolii* castigationum accessione, apud Gualtherum Fabricium 1568. 8.

Cum Sabellici, & Beroaldi commentariis, notisqve Egnatii & Erasmi. Lugd. 1548. fol.

Cum notis *Henrici Glareani* A. 1553.

Cum Egnatii, Erasmi & *Theodori Pulmanni* annotationibus. Antvverp. 1574. 8.

Cum *Lævini Torrentii* eximio commentario edito primum Antvverp. 1578. 4.

Cum notis Egnatii, Erasmi, Glareani & Pulmanni, tomo secundo Historiæ Rom. Scriptorum ex recensione *Frid. Sylburgii* Francof. apud Wechel. 1588. fol.

Svetonii vitam post *Tuccium Marianum*, Florentinum diligentius scripsit *Elias Vinetus* ediditqve cum Svetonii libellis duobus de Grammaticis & Rhetoribus, qvibus vitam Plinii majoris à Svetonio scriptam, vitamqve Horatii qvalem Petrus Nannius ediderat subjunxit. Pictavis 1556. 4. Prima editio libellorum de Grammaticis & Rhetoribus est Veneta 1518. 8. apud Aldum, cum Plinii Secundi Epistolis & panegyrico, Victoris viris illustribus & Julio Obseqvente. Prodierunt etiam cum Victore & Obseqvente Paris. 1544. 8. & Basileæ.

Svetonius cum Erasmi & Egnatii notis in Cæsares, & *Achillis Statii* atqve *Eliæ Vineti* Commentario in librum de Grammaticis, & Rhetoribus. Lugd. per Antonium Gryphium 1585. forma minore.

Fulvii Ursini notæ in qvædam Svetonii loca, cum fragmentis Historicorum Latinorum ab Antonio Augustino collectis, & ejusdem Ursini notis in Sallustium, Cæsarem, Livium, Vellejum, Tacitum & sex Historiæ Augustæ scriptores. Antvverp. 1595. 8.

Cum

Cum commentario *If. Casauboni* A. 1595. 4. ditio cui A. 1596 appendicula animadversio-ium cum notis ad monumentum Ancyranum ccessit. Vide Casauboni præfationes Epistolis jus editionis Almelovenianæ præmissas p. 20. 2. seq.

Marcelli Donati, Ponzani Comitis & S. Stehani eqvitis dilucidationes in Livium, Tacium, Svetonium, Ammianum Marcellinum z Historiæ Augustæ scriptores, prodierunt 'enet. 1604. 4. & recusæ sunt Grutero curante n tomo sexto lampadis artium sive thesauri Critici Francof. 1612. 8. Omitto *Nic. Belleriontii* dissertationes in Curtium, Svetonium, 'acitum &c. Basil. 1626. 8.

Svetonius cum Sabellici paraphrasi, Beroali commentariis & annotamentorum appenice, Egnatii, Erasmi, Glareani, Pulmanni otis, Torrentii & Casauboni commentariis, *ulvii Ursini* notis *Theodori Marcilii* emendationius, notisqve *Justi Lipsii*. Paris. sumtibus Hadriai Beysi, 1610. fol.

Justi Lipsii in Vespasianum, Titum & Domiianum Svetonii. Offenbaci 1610. 8.

Svetonius cum Casauboni & Marcilii notis. 'aris. 1611. 4. Prodiit etiam cum Casauboni otis anno eodem, Lugduni 4.

Ex *Jani Gruteri* recensione cum ejus notis, in omo I. Historiæ Augustæ scriptorum. Hanov. 611. fol.

Jo. Iſaaci Pontani, forma minore, cum indicu lo vocum ac locutionum Svetonianarum Confer A. Matthæi ſyllogen Epiſtolarum pag 379. &c.

Jac. Zevecotii in Cæſarem Svetonii, obſervat politica. Amſt. 1630. 12. Marpurg. 1638. 12 *Bartholi Bartholini* loca qvædam vitæ Cæſaris ex plicata, Hafniæ 1665. 4.

Ex *Matthiæ Berneggeri* copioſis qvos paraba in Svetonium commentariis, tantum lucem viderunt diatribæ in vitam Cæſaris. Argentor 1624. ſeq. 4. Præterea ſpeculum boni Princi pis, ſive vita Titi Veſpaſiani illuſtrata, ibid 1625. 4. & diatribæ XI. in vitæ Auguſti capita primora XXXVI. ibid. 1632--1639. 4. Hun finem doctiſſimarum diatribarum acerba litte ris fata eſſe voluerunt, inqvit Bœclerus ad Vel lejum II 89. 4. p. 264. Hæc Berneggeriana junctim recuſa ſunt Argentorat. 1654. 4. aucta & emendata ex chirographo auctoris.

Svetonius cum notis *M. Zuerii Boxhornii*. Lugd Bat. 1632. 1645. 1661. 12.

Cum commentario Caſauboni & *Jo. Henr Bœcleri* diſſertationibus politicis & uberrimo indice. Argentorat. 1647. 4. In hac editione poſt Svetonii fragmenta etiam *Politiani* in Sve tonium præfatio p. 332. legitur.

Oxonienſis editio Svetonii A. 1690. 8. ex illa Anni 1676. 8. eſt expreſſa. De hac, qvemad modum de *Sbildianis*, *Grævianisque* editionibus dixi Vo lum. 1, p. 498.

In

In notis ad Svetonii p. 804. *Grævius* suos Observationum libros laudat, qvos non memini editos esse, uti nec *Abr. Berckelii* dictata in Svetonium, qvæ fuere MSta in Bibl. Almeloveniana p. 177. nec *Jac. Perizonii* in eundem scriptorem prælectiones. Nec *Salmasii* notas qvas in Svetonium promittit pag. 57. ad Hist. Augustam.

Post *Caroli Patini* industriam Svetonium è nummis antiqvis uberius illustrare aggressus fuit V. C. *Jo. Carolus Shottus*, Præfectus Bibliothecæ Sereniss. Regis Borussiæ. Vide Ephemerides Paris. 1708. mense Octobri pag. 216. Acta Erud. 1711. p. 329. Sed laudatissimos ejus conatus mors antevertit, extinctus enim est vir præstantissimus Berolini 1717. 12. Dec. cum vix annum qvadragesimum qvintum ætatis attigisset.

Svetonius *Sam. Pitisci* studio illustratus luculenter recusus est * Leovardiæ 1714. 4. qvæ non splendidior modo, sed qvoqve locupletior est editio.

De *Grainvilli* nova editione qvam parat resciſſis paucis qvibusdam castas aures offendentibus, vide Memorias Trevoltinas A. 1706. p. 340.

Explication de un lugar de Svetonio, y examen de la Deidad qve consulto Vespasiano en

 el Car-

* Acta Eruditor. T. VI. supplementi p. 195. Neuer Bücher-Saal parte L. p. 104.

el Carmelo, per Gaſpar de Mendoza. en Sevilla 1678. 4.

Gallice Svetonius ex verſione Gvilelmi Michaelis de Tours. Pariſ. 1520. 1530. 4. Georgii de la Bouthiere, Lugd. 1569. 4. Pariſ. 1616. Rothomus 1654. & Bernardi Teilii Pariſ. 1661. 4. 1663. 12. 1667. 12. Amſt. 1663. & 1670. 12. Nuper etiam Henrionium accepimus Gallicam novam Svetonii verſionem parare, iconibus & monumentis veteribus ornatam. Vide Diarium Londinenſe, Hiſtory of the vvorks of the learned A. 1703. pag. 222.

Italice P. del Roſſo. Venet. 1539. 8.

Germanice interprete *Philomuſo*, hoc eſt illuſtriſſ. Comite Henr. Detlevo Holkio, Hafniæ 1664. 8. qvam verſionem in carcere concinnavit, & Regi Daniæ Friderico III. inſcripſit.

CAPUT XXV.

DE CÆLIO * APICIO.

Ad pag. 502 De Græcis ὀψαρτυτικῶν ſcriptoribus conſulendus Jungermannus ad Pollucis lib. VI. ſect. 71. 72. & Caſaubonus ad Athenæum XII. 3. De recentioribus Nic. Antonii Bibl. Hiſpana in Franciſco Martineſio Montino.

Api-

* Alius Apicius Gabba, ſub Tiberio ſcurra nobilis. Schol. Juvenalis ad Sat. V. 4.

Apicius prodierat ſine anni nota in 4. Venetiis apud Bernardinum Venetum cum Svetonio de Grammaticis & Rhetoribus: & Mediolani 1490. 4. per Blaſium Lancilotum.

Gabrielem Humelbergium Torini editionem pro lubitu mutaſſe ait Barthius pag. 1576. Adverſariorum, cum tamen nec Humelbergii editionem tum vidiſſet, ut lib. 38. cap. 18. diſerte innuit: neqve Humelbergius, cujus editio eodem, qvo Toriniana, tempore ſub prælis verſata eſt, Torini Apicium oculis uſurpaſſe videatur. Idem itaqve Barthius inſpecta tandem Humelbergiana editione pag. 1714. eum multa ex MSS. & ingenio feliciter reſtituiſſe haud diffitetur. Vide Excellentiſſimi Viri Martini Liſteri præfat. ad Apicium.

Ante ſeptennium, is qvem modo laudavi 503
Reginæ Annæ Medicus inſignis, nuper vero ante breve tempus fato functus *Liſterus* Apicium cum variis lectionibus & notis tum Humelbergii tum ſuis vulgavit Lond. 1705. 8. Cum vero illius editionis centum vix & viginti * exempla fuiſſent excuſa, egregius Vir *Thedor. Janſonius ab Almelooveen* eundem non modo recudi curavit Amſtelodamenſibus typis A. 1709. 8. ſed etiam excerptas ex Barthii Adverſariis, Variisqve lectionibus Reineſii: & Antonii von der Linden obſervationes adſperſit, indicemqve ſubjunxit longe locupletiorem, & lectiones Co-

* Non XXVI. ut legas in Memoriis Trevoltinis A. 1705. Octob. p. 1816. Obſervationes quædam in Diario Lipſienſi, Neuer Bücher-Saal parte 1. p. 60. ſeq.

dicis antiqvissimi Vaticani à me transmissas addidit.

506 Laudatissimus Listerus *Apicium* pro titulo libri habet, *Cælium* vero pro nomine auctoris, puta Aureliani an alterius, ita ut tota inscriptio ex ipsius sententia sit: *Apicius Cælii de re coquinaria.* Sane Apicium auctorem non esse, * vel inde colligas, qvod lib. VI. cap. 7. differens de phœniceptero, de avis illius lingva silentium tamen Plinio X. 48. teste, *phœnicopteri linguam præcipui saporis esse Apicius docuit, nepotum omnium altissimus gurges.*

507 A Latinio, qvi absurda & palato ingratissima fercula in Apicii libro commendari monuit, longe diversum sentit idem Listerus, cujus hæc sunt verba: *At propterea tamen hæc antiqua condimenta, quod forte protinus non placeant aliquibus, non abjicienda sunt. Nam ipsos veteres à pipere olim abhorruisse testatur Plutarchus, tristesque citrorum succus ægre tulisse, & per multa secula tantum inter vestimenta in arcis suis, odoris gratia, reposuisse, omnium fructuum tamen utilissimum ac saluberrimum: nec minus à sale abstinebant terræ Indiæ occidentalis homines: quis crederet lupuli flores in quotidianum potum admitti potuisse, iisque tantam hordei dulcedinem, œconomiæ solum gratia nos summa amaritudine libenter infici voluisse? Fructus plerique Americani odoratissimi sunt, ideoque nostris Europæis primo certe adventu valde ingrati, contra Americanis nostri, quod isto vehemente odore fere careant, fatui videntur.*

* Bibl. Angloise Tom, 1. p. 500, ex Duglassio.

dentur. Et hujusmodi ſexcenta ſunt, ſi omnia perſequi luberet, quæ præter guſtum, in victum tamen vulgo recepta ſunt: profecto vel alienisſima palato condimenta ſola conſuetudo tandem domat adoptatque. Itaque Latinus Latinius *inconſiderate admodum atque inepte noſtrum Apicium perſtringit propter neſcio quæ condimenta, ſibi ſi Diis placet nauſeam motura.* Hæc ille.

FINIS SUPPLEMENTORUM AD LIBRUM SECUNDUM.

EPI-

EPISTOLÆ Q. CURTIO SUPPOSITÆ.

QVIN-

QVINTI CURTII * EPISTOLARUM LIBER I.

Q. C. DE AUCTORITATE DATA HANNIBALI, LIBER SECUNDUS.

Q. C. EPISTOLARUM LIBER TERTIUS.

Q. C. ORATIO CONTRA ASSENTATORES ET DETRACTORES, LIBER QVARTUS.

Q. C. EPISTOLARUM LIBER QVINTUS.

Magnifico & generoso equiti comiti FRANCISCO MARIÆ RANGONO ac pro Illust. & Excellentissimo Hercule Duce Ferrariæ Regii Lepidi Præfecto UGO RUGERIUS Regiensis S. P. D.

Consideranti mihi, Magnifice ac generose Comes, qua via quoque modo gratias, si non beneficiis in me magnifice con-

* Harum Epistolarum mentio fuit supra pag. 721. quas cet manifesto commentitias, & nullius pretii tamen hoc oco subjicere visum fuit, ut detraheretur illis quo solo hactenus se poterant commendare, pretium ineptum raritatis;

conlatis æquales, immortales saltem referre possem, ex penitissimis tenebrarum latibulis, in quibus superiorum negligentia diu delituerant, emersere Quinti Curtii, cum scriptoris tum Historici nobilissimi Epistolæ, ac mihi oportune obviam factæ, id à me rogare visæ sunt, ut se ab situ mucido blattarumque morsibus vindicare vellem. Eas ego & tanti scriptoris majestate motus, & quadam misericordia, quia propediem illis alioqui propter & rarissimam & occultatissimam earum copiam intereundum erat, lubens à squalore tutandas, ac in mille publicandas exemplaria suscepi, ac tuo magnifico & splendidissimo nomini dedicare constitui, non quo meritorum hoc munusculo summam exsolvere velim, sed ut me ab ingratitudine, ingratitudinisve suspicione nonnihil exonerem. Id ergo qualecunque & quantulumcunque est, & vultu hilaro, & fronte derugata, ut adsoles cætera, lubentissime manibus capias obviis rogo, oroque. Vale & clientulum tuum, qui te non secus ac proprios amat oculos, ut soles ama. Regii Lepidi, Decimo KL. Augusti MD.

QVIN-

tatis: paucis certe visas opinor, & hoc ipsum exemplar ante ducentos & viginti annos Regii Lepidi in 4. excusum ex quo illas descripsi, nuper in auctione publica duodecim vænibat marcis Lubecensibus.

QVINTI CURTII EPISTOLARUM LIBER PRIMUS INCIPIT.

1. CURTIUS Salutem D. plurimam FABIO Consuli.

Fures, ut custodes mihi summo mane rettulerunt, tentaverunt hac nocte pluries ac pluries postes monarchiæ infringere, & in magno numero, adeo qvod custodes timent ab illis vinci occidiqve. Providendum est repente: augeatis numerum custodum, jubeatis illos capi, & si prope locum capiuntur, ibidem crucientur. Coruncani sunt: de Leoninis a) verendum est, cum munus illud eis datum sit ab incunabulis furta perpetrare, & contra Remp. qvisqvam b) illorum agere. Ut puniantur necesse est, aliter currente tempore poterunt custodes fallere, qvoniam super re hac omnes cogitationes & curas posuerunt.

2. FABIUS Consul S. D. P. CURTIO suo.

Vigilandum est & curandum maxime, ne postes monarchiæ rumpantur, ne thesaurum furati sint fures, ubi postes rumpere tentaverunt, potissime si sunt in tam magno numero, custodes dubitant c) ab illis vinci occidiqve: & ubi tibi una cum aliis cura est, augeatis numerum custodum obsecro: solicitetis illos capi. Nuper mihi unus ex custodibus retulit se vidisse

tres

a) f. *Leontinis.* b) f. *quicquam* c) f. *ut custodes dubitent.*

tres Leoninos d) cum illis, qvi non erant à natura ipſorum, & niſi capiantur & puniantur, omnino erit tibi potiſſime decus, e) cui cura eſt monarchiam cuſtodiri, & nobis omnibus infamiæ & damno. Deniqve ſi posſibile erit, capiantur, aut conſignentur eis confinia, & apud te die noctuqve claves ſerves. Vale.

3. CURTIUS S. P. D. LUCIO ſuo.

Neceſſariæ ſunt mihi pecuniæ meæ; qvæ à me tibi traditæ ſunt, te vellem reſtituiſſe mihi. Cogit me neceſſitas repetere. Argentum omne meæ menſæ in pignus & fœnus dedi. Cognoſco me tibi valde moleſtum eſſe, ſed ubi ſcis me multum indigere, rogo te ut per famulum tuum Fulvium fidum pecunias reddas, mutuesqve: & ſi non omnem pecuniam habes, aſſumam partem, qva ſimul cum meis poſſim vivere, donec per aliam viam reddam f) pecunias inveniam. Vale.

4. LUCIUS S. D. P. QVINTO CURTIO.

Satis ſuperqve ſatis me pudet & tædet pecunias tuas à te mihi in oportunis meis mutuo datas, reſtituere vero non potuiſſe: erubeſco, da veniam obſecro, damno tuo ſatisfaciam. Sed ubi pecuniam non teneo omne argentum puero meo & Fulvio conſignavi ut fœnus dent, poſtea qvot pecunias habere poterunt, tibi ſolvant. Vigilabo ut qvam cito tibi reliqvum perſolvam qvantum tibi obligor. Tu qvi ſapis & no-

d) *Leontinos.* e) *dedecus.* f) *ut reddam.*

& nosti, facile judicare potes. Dii mihi faveant ut debita tibi nota g) persolvam. Vale.

5. PAPYRIUS S.D.P. QVINTO CURTIO.

Pridie Kalendas Majas totam urbem circuimus, Theatra qværitavimus. Intravimus Theatrum Divini h) Antonii, Theatrum Pampinii, i) Theatrum Vespasiani & Titi, Theatrum Aurelii, Theatrum Fausti k) & reliqva. Oraculum Junonis, Oraculum Phœbi, Oraculum Veneris, Oraculum Cereris, Oraculum Bacchi, Oraculum Lucinæ, Oraculum Apollinis, Oraculum Saturni. Nusqvam sacrum Divi Hæmilii: * Thus vero neqve sacrificia invenio: audio dici ipsum fuisse cumulatum l) minusve apud Janiculum aliqvi dicunt, aliqvi non fuisse crematum. Nil certi de cinere suo. Vale.

6. CURTIUS S.P.D. PAPYRIO suo.

Vehementer admiror Theatrum Divi Emylii neqve memoria in sculpticiis suis neqve crematum fuisse. In tabula Deorum legitur, Cineres sunt apud Janiculum montem. Si certior fieri vis, qværito tabulam Deorum, & tabulam templi Apollinis, & qvod qværis invenies. Vale.

7. CURTIUS S.D.P. HANNIBALI.

De victoria novella contra Carthaginenses prout

(Eee)

g) f *tota*. h) *Divi*. i) *Pompeji*.
k) *Faustina*. * Æmilii. l) *tumulatum*.

prout Senatui notificas, Senatus, Consules Populusqve Romanus lætantur. Omnibus gaudium summum attulisti: à viris, à mulieribus à pueris, à matronis publico * & in foro fit plausus ingenti lætitia: risus cantusqve resonant amœna svavitate novis placidisqve tintinulis. In tabula priscorum Romanorum tu te leges & posteri tui. In tuo reditu parat tibi Senatus triumphalem currum auroqve prætextum vim bellicam m) consularem insigniaqve Senatus super culmen tui capitis imponet: locum tibi consignari volunt in foro, in qvo arcum ad triumphum Hannibalis, simulacraqve tua impressa, vel sculpturam tibi similem ascribi jubeas. Te Senatus salvum esse jubet, vult te inposterum inspici, aspiciqve tanqvam aliqvod exemplar Populi Romani. Vale.

8. HANNIBAL Salutem dicit plurimam QVINTO CURTIO suo.

Hæc qvæ scribis, à Senatu non mereor, n fortasse fides mea mereatur. Non in tabula majorum legi mereor, non currum aureum parari, non consularem vim bellicam, n) non arcum: non deniqve tanqvam exemplar intueri. Sed reverenter Senatui omni populoqve Romano me commendo, loco exigui muneris me sibi liberum, Senatui servum fidumqve dono do. Vale.

9. PER-

* *publicè*. m) *umbellam*. n) *umbellam*.

9. PERSICUS S. D. plurimam QVINTO CURTIO.

Orationes Darium o) lectavi: Neminem nostra ætate doctiorem puto. Jus judicium & causam rei & orationes dictitat. Epistolæ suæ spectatam sententiam, verborum leporem acutamqve attentionem in ingenio legentium afferunt, nec puduit Polycarpum fateri se aliqvid dicisse ab Archyta Tarentino, ab Armylio, * à Livio, à Plinio, ab Aermio. † Profitetur se in commentariolis suis plane nihil scire: tamen omnes cupiunt ab eo aliqvid doceri. Is majorum Romanorum mores secutus est, Theologos, Astrologos, Physicos, Musicos, Augures, vates, sortilegos, magos: qvæ levis fuit sibi qvæqve facultas artium: sphæram circulorum siderum qvæ numero sublimis Astrologiæ composuit. Ingenium sibi simile non reperies: tuo videri parem nusqvam & necubi gentium invenies. Vale.

10. CURTIUS Salutem dicit P. PERSICO.

Qvoniam jucunde & orationes libenter Polycarpi, & Epistolas suas ad Darium lectitaverim, tam ingenter placuerunt, qvod qvasi me à me ipso alienum trahunt. Non admiror sed stupeo, non munus mihi videtur sibi à natura dari, sed infundi à superis. Profuit non parum, studuisse Archytam, Arindium, ** Livium, Plinium & Emirium: †† sed ut menti sedet & opinor se-

o) *in Darium.* * *Æmilio.* † *Ennio.* ** *Æmilium.* †† *Ennium.*

seqvutum fuisse Theologos, Astrologos, Physicos, Augures sortilegos & Magos: sibi meam atqve meam * profuisse: dignum Dii judicent ingenium suum à nobis commendari. Cupio ab eo aliqvid discere & audire: ad eum nunqvam eo qvin doctior abeam: licet eum commendare, & mihi fas est. Vale ita me ames sicut abs te diligi & amari cupio.

11. SENATUS Salutem dicit P. QVINTO CURTIO.

Cupimus ad Alexandrum profecturum iri qvoniam tu sibi & Senatui fidus es, nunciesqve ei, Senatum admirasse vehementer ubi contra Remp. Romanam castra posuit, arma tulit, & Romanos eqvites sese ab Alexandro auro redemisse, non timoris causa, sed mutuæ priscæqve amicitiæ, eum ab inceptis bellis desistere moneas. Non tam capitali odio inimicitias qværitet, qvoniam mos Senatus est, injuriam à nemine velle capi. Videtis fortunæ utramqve vicem. Si super hac re vigilaverit meditando, si rectum judicium habet, si finem respicit, poterit sibi honori & utili adesse. ** Rogo te ut omnia qvæ tibi à Senatu scripta fuerunt, sibi diligentissime referas. Vale. Ita nos ames, sicut abs te diligi & amari cupimus.

12. QVINTUS CURTIUS Salutem dicit plurimam SENATUI.

Scitote me ivisse ad Alexandrum, rem invictam

* f. me atque mea. ** utilitati esse.

tam p) explicavi. Videlicet Senatus Roma-
us admiraſſe te contra Remp. arma tuliſſe, ca-
:ra poſuiſſe & Romanos eqvites ſe ſuo auro à
e redemiſſe : qvapropter illum acceptis q)
ellis deſiſtere monetis, qvoniam Senatus illa-
am injuriam pati non vult. Magna circutio-
e uſus eſt præter ſuam conſvetudinem : alter-
ns eſt in ſuo ſermone : ex hac reſponſione
ernet Senatus judicium & hujus rei finem, ne
ut ex improviſo aut dolo Senatum opprimat.
'ale.

13. SENATUS S. D. P. HASDRUBALI.

Injuſto contra Remp. Senatumqve Alexan-
rum arma cepiſſe cauſam non habet : Credit
enatum timeri : r) ſubjeciſſe judicium rectum
ion putatur, faciet ut libebit. Agat, vigilet,
ic ſibi referas, caveat ne ſe pigeat. Ante belli
inem fortaſſe cœpiſſe pigebit. Vale.

14. HASDRUBAL S. D. P. Senatui.

Prout opinor, puto Alexandrum juſte contra
ienatum arma cepiſſe. Cauſam habet immo
uſtam. Si illum verbis timetis, eſſet ſibi in-
'amis : Sed factis vult timeri. Raro fallit il-
um judicium. Aget obnixe ut lubebit, &
ougnabit adeo viriliter, qvod fortaſſe hoſtem
:ommendabitis.

15. CURTIUS S. P. D. Ariolis.

Audivi vos pridie pace tranqvilla Fauſtinum
(Eee) 3 ce-

p) *indicatam.* q) *inceptis.* r) *timere.*

cepiſſe. Contra mores majorum eſt, neqve Alexandro nec ſibi prædixiſſe. Vos vobis injuriam facitis. Et fidem qvam plus auro extimare s) debetis, perdetis apud qvamvis gentium. Judicabunt vos ſceleſti atqve impii qvo fit ut vobis perſvaſum eſſe debet: hortorqve qvantum ingenio proſpicere poſſim prc honore veſtro, Faſtinum à vinclis liberetis reſtituatis ſibi pecuniam, ne dicant vos avaritia cauſa peccaſſe, ſi ſibi non amplius injuriam fa cietis. Cum eum ſemper mihi deditiſſimum cognoverim, illum cogam ingenium ſuum u interponat: adeo qvod ſpero ex hac illius libe ratione optima pacis phedera t) inter vos ſe qvi. Vale.

16. ARIOLI S. D. P. CURTIO.

Non cepimus Fauſtinum qvin prius non fuerit prædictum Hasdrubali bellum & ſibi neqve nobis nec alteri in hac re injuriam faci mus. Sed ut cognoſcas apud nos litteras & ſvaſiones tuas fidem habere, ipſum Fauſtinun liberum fecimus ſolum * à vinclis, & omnen pecuniam ſuam reſtituimus, & litteras ſuas ſib dedimus. Qvod apud nos tibi impetratur negari u) certe nihil debeamus. Vale.

17. FAUSTINUS S. D. P. CURTIO.

Maxime cupivi advocare aut Valvum x) au alium qvenqvam ex tuis, ut per eum poſſen tib

s) *æſtimare.* t) *fœdera.* * *ſolutum.* u) *negare.* x) *Valerium.*

bi causam meam commendare: Sed per cu-
odes non licuit. Verum tu præterea non de-
icisti qvin pro liberatione mea omnia liben-
ssime faceres & diceres. Tu pro me promitte,
vandoqvidem scis, pro me qvodcunqve pro-
iseris, me servaturum: Dent me Arioli ser-
andum tibi, ego postea ita faciam ut jubebis.
e patrono & adjutore meo spero me perire
on posse. Vale & ut soles me ama.

18. CURTIUS S. D. P. FAUSTINO.

Opus non fuit te mihi causam tuam com-
endasse: obligor, debeo, scripsi Ariolis,
ipsi libenter preces meas exaudierunt & te
berum omnino facient & à vinclis te solvent.
go pro te promitto, & qvodcunqve promise-
is, me servaturum confide. Cape hoc, &
mnem pecuniam restituent. Capiunt abs te
eniam, cede obsecro injuriæ: qvamvis durum
t, da culpis veniam rogo, & omnem dolorem
ost tergum projice. Vale & me tibi com-
enda.

19. HASDRUBAL S. D. P. SENATUI.

Omnem Capodotiam in deditionem ha-
ui, & Crithinam & Laudonium opidum ce-
: Galli fugam arripuere, flumina vadierunt.
astra, manus & milites viriliter contra Gal-
os & Phasyphos exerceo. Decimo septimo
alendas sextilis juxta flumen Navilii castra
osui. Decimo qvinto Kalendas apud The-

niam, XIII. KL. apud Morum, XII. KL. apud Phrygiam minorem, XI. Kalendas apud Forum. Hodie vero Marte duce contra Perſicas gentes qvæ obſeſſionem nolunt, arma timent, abhorrent pacem & fœdera à me poſtulant. Saltem ſibi inducias credi petunt habere per triduum. Hæc renui, ut ingenium ſimul cum viribus eorum intelligam. Ulterius nihil novi eſt, & demum certiorem faciam de omnibus qvæ de die in diem evenient. Vale.

20. SENATUS S. D. P. HASDRUBALI.

Nunqvam dubitavit Senatus de virilitate animi tui: Placuit non parum te Capodotiam Crithinam & Laudoniam in deditionem cepiſſe, & vi * oppidum eſſe, qvo magis atqve magis commendaris. Sed ubi Galli lintia flumina vadierunt, age exercitum tuum contra eos, anteqvam vires ſumant. Deinceps omnia caſtra qvæ cepiſti, vel in deditione ſine fide, qvæve de Phaſiphæ ſint, vel Salita, jubet Senatus omnino cremari. Da illis viciſſitudinem, ut illud idem qvod hi fecerunt contra Sabinos, patiantur & ferant. Vale & ſis vir magni animi, ut eſſe ſoles tempore belli.

21. FAUSTINUS JAMBICUS S. D. P. Hasdrubali.

Ceperunt me Arioli tranqvilla pace florente: qvotqvot vicibus me diræ horribiliqve torturæ dederunt, numerum explicare neqveo. Mem-

*occupatum.

Membrorum omnium & ossa omnia qvassata sunt in qvalibet parte corporis. Nulla vis inest corpori : de die in vinclis, de nocte simul cum compedibus: tales y)aleis premunt, ungves divellunt, dentes extrahunt, cibum negarunt. Scribæ scriptitant contra me sententiam medius fidius non justam. Legunt me dixisse qvid nescio, fecisse qvid unqvam z) feci, valuisse & minime valeo: abhorreo, timeo viros femineces: me eis supplicem abhaudiunt a) inqviunt te Hasdrubal redimit: obsecro te ab illo loco summi muneris, ne me deseras, ex vinclis vehementissime rogo oroqve. Vale & ut soles me ama, sicut abs te diligi & amari cupio.

22. HASDRUBAL S. D. P. FAUSTINO JAMBICO.

Tibi compatior misericordiam intellexi ascripsi : Numeri & innumeri collachrimarunt omnes, nihil aliud statui de te. Aut te liberum aut te solutum habebo, aut flammas ponam in opidum, aut exercitum qvidam b) vel te redimam, aut qvicqvid cupis faciam, vel me simul vinctum habebunt. Fave tibi vir magni animi, & vir sis ut semper esse soles. Vale & ut soles me ama.

23. POSTUMUS Decemvir S. D. P. QVINTIANO Proconsuli.

Verebar nimis te mei immemorem fuisse, ubi ad me tuas minus ut soles litteras non des.

y) *talos.* z) *nunquam.* a) *obaudiunt.* b) *mittam.*

Soles me ſæpe ſæpiusqve tuis litteris viſitare, meqve tibi non parum commendare. Ego ita te colo & obſervo prout obligor ſed hac ſi eſſem alumnus tui. Deinde Germanicum Fauſtinum meum tuumqve ejusqve cauſam tibi ſatis ſuperqve ſatis humiliter commendo. Obſecro te non qvantum debeo ſed ut qvantum poſſum, ut is cognoſcat fidem meam precesqve apud te maximi pondus habere. Vale & nos ambos ut ſoles ama.

24. QVINTIANUS Proconſul S·D.P. POSTUMIO Decemviro.

Nullo eqvidem pacto me credas Poſtumii mei immemorem fuiſſe: te humiliter usq; nati loco ſemper dilexi. Cum cognoverim te genitori tuo ſimilem eſſe, à te amari non mereor niſi mutua inter nos dilectione, qvod obligeris aliqvo minime. Germanicum Fauſtinum ejusqve cauſam & te nati loco & ipſum vehementer diligo, diligamqve ex animo, in ea qvæ tibi & ſibi qvoniam juſtiſſimum eſſe video, & infero loco muneris amicitiæ noſtræ ex animo prout nato meo tibi ſubveniam. Demum poſtulationibus tuis qvæ juſtiſſimæ ſunt, libenter complacebo. Vale & ut ſoles me ama.

25. VALGARIUS Salutem dicit plurimam EULIBIO.

Huc ad me venit puerulus Genutii, feſtinanter litteras ſuas obtulit. Capua obſeſſa eſt, tur-

es æqvatæ ſunt ſolo. In ponte Vulturni obſtacula ſunt, undiqve inſultant bellatores, nullam habent penitus monitionem: z) Sperant inſalanter a) deditionem infra menſem. Sannites b) parant defenſionem eorum, nullum poſſunt ſubſidium dare, nullum vident auxilium parari. Niſi ſenatus ſibi ſubveniat, perdet aram omnino. Vale.

26. EULIBIUS S. D. P. VALGARIO.

Mos eſt nunciorum factis verba addere: ſemper agent re fides adhibeatur. Capuam obſeſſam ſcivi, tamen copioſe munitam. Si turres ſolo æqvatæ ſunt extra pontem, extra flumen & extra civitatem, magis prodeſt qvam obſit. Si ſupereſſent, valde nos vexarent, qvoniam eminent c) civitati. Nulla ſuperent, præterea deditio à nobis: neqve Samnitum auxilium ſperamus: nullum ſubſidium credimus niſi à Senatu vel nos is cogat deditionem nullam: Inducias minus à nobis ſperent obſides dare obniſi rogavimus. Vale qvantum cupis.

27. FABIUS S. D. P. PORCIÆ.

Lentulum noſtrum mortuum ſcito, heri ante veſperos obiit. Qvam cito defuit ætati ſuæ. Multum indoleo virum comitem amiſiſſe. Qvando ſumus extra domum, poſitum aſpexi, nec

z) pro *munitione*, a) *inſolenter*.
b) *Samnites*. c) *imminent*.

nec continere qvivi, qvin lachrimas effunderem. Nusqvam tui amiciſſimum invenies ſimilem. In utroqve eventu paruit neceſſitatibus meis tuisqve. Doluit tamen id mihi. Tandem tu qvi ſuperes, qvantum potes cura ſalutem tuam. Vale.

28. PORTIA Salutem dicit P. FABIO. SUO.

Nec expectabam eventum ita infelicem à te mihi ſcribi, ſcilicet Lentulum meum obiiſſe. Litteras mœſtas repetere non potui, tot me lachrimæ impediunt: tot emanant oculi d): nec mihi qvidem adverſus e) evenire potuiſſent. f) Is mihi paruit in utraqve ſorte, & ego ſici. Hoc unum dolori meo ſubvenit, qvod omnes mori oportet. Vale.

QVINTI CURTII Epiſtolarum liber primus explicit.

QVINTI CURTII, De auctoritate data Hannibali, Liber ſecundus feliciter incipit.

1. SENATUS ſalutem dicit P. HANNIBALI.

Deſtinavit Senatus ducem ſuum in Africam proficiſci. Se is tibi omnem auctoritatem à Senatu fuiſſe conceſſam, nemine abſtante. Te ducem

d) *oculis.* e) *qvidquam adverſius.* f) *Potuiſſet.*

ducem cum auctoritate qvæ raris conceditur: bene merentes constituit Senatus tibi duces: tibi in bello consules Tibi in foro proceres: Tibi ubilibet Romanos milites: Tibi eqvites: legiones, cohortes, manus & centuriones parent & obediunt omnes: si tibi uni si necesse est Albanos & Sabinos, eqvites & custodes plebis & Senatus ut ex hoc bello cunctando non, sed pugnando conseqvi victoriam possis: petitioni tuæ non parcens laboribus: nil parcens sumptibus: nil cedens periculis: nil deniqve deficere: nil denuo statuit. SENatus victa Africa, Te in Carthaginem vult proficisci, teqve in laudibus majorum Romanorum ascribi vult legiqve. Vale.

2. HANNIBAL Salutem dicit plurimam SENATUI.

AFRICAM omnem in dedicationem * cepi: paret & obseqvitur. Legatis Romanis de auctoritate me absente a Senatu mihi concessa nullam habeo gratiam qvæ plene sibi satisfaciat, præter unicam fidem: nihil agam sine matura deliberatione ducum: consulum: militumqve: nisi cogente necessitate. Demum diu optavi me in Africam proficisci, contra qvos magis magisqve meditor: cogit me & natura & animus debellare: ex qvibus confirmo me firmam dedictionem & laudem conseqvi posse. Vale.

3. Pa-

* *deditionem.*

3. PAPIRIUS Decemvir Salutem dicit P. SENATUI.

Decimo Calendas Maias hora prima & vigesima, qvadraginta & centum triremes, naves octo & viginti, rates qvatuor & decem huic viciniæ in alto æq; paruerunt bellatorum: pulvere: ferro: & sagittis copiose munitæ: Altera die nuntium ad prædicendum bellum navale dederunt: nil aliud nos respondisse scito, nisi qvod qvæsiverimus: unde? qvi sunt? qvid a nobis? qvid nobis bellum inferre volunt: ab eis spatium postulavimus qvousqve Senatum certum fecerimus. Et ipsi statim moram negarunt. Deinde descendentes portum: Littora vi ceperunt arcem Qviritum: turres & castra cremaverunt: bellatorum numerus circiter qvinqve & viginti millia totidem pugnatores remanent ad custodiam classium: peditesqve littora peditant, & prædas undiqve rapiunt: sunt circiter duo & decem millia: vires nostræ paucæ sunt ad obstandum: vires non animi deficiunt: preces infundo, ut qvam cito videamus provinciæ & nobis a Senatu aliqvod auxilium dari, aliqvod præsidium ferri: & omnes nos salvos velit: provinciam omnino perditam ad recuperandum provideat: alioqvin omnem provinciam in deditionem vi & manu capient. Vale.

4. SENATUS S. D. P. PAPIRIO X. viro Proconsuli.

Ita mos est Gallorum, bellum non prædicere. Primo ingressum faciunt inopinatum contra

contra Senatum, deinde bellum prædicant. Pugnant dolo, priusqvam cum armis: ſpecies eſt proditionis. Te viriliter hortamur & monemus, ut in eadem animi virilitate perſiſtas, in qva eſſe ſoles tempore belli. Tot Duces, Tot Milites, Tot eqvites, Tot pedites: Totqve viros Romanos ad te citius qvam tu petis dabimus: & tam infinitum numerum Claſſium, & qvæ bello ſunt neceſſaria, qvoad hoſtes fugabis: provinciam perditam recuperabis. Interim unam penitus civitatem tibi in tutiori loco provinciæ reſerva, in qvo ſalvus eſſe poſſis, ut in illo timere de obſeſſione non oporteat, & ſi ibi tibi neceſſe erit, obſeſſionibus illorum poſſis obſiſtere, donec Senatus tibi ſubveniat. Vigila & a dolo Gallorum cave, aliter decipieris. Vale, & ut ſoles me ama.

5. SENATUS S. D. P. SARTORIO.

Sumus inter nos magna contentione verbis tantum: de magnitudine regionum & provinciarum citra alpes potiſſime: qvam vellemus duces ſecundum qvalitatem & vires ac facultates diſpenſare huc illuc mittere. Ex te præcipue certiores fieri volumus de Romanæ Provinciæ circuitu: ſcis nos ſciviſſe te omnem Provinciam diſcurriſſe. Vale & ſcribe, & poſt vim* bellum tibi inſignia conſignari decrevimus.

6. SARTORIUS S. P. D. SENATUI.

Qvæ ab auguſta prætoris per urbem Capuam-

* f. victum bellum.

puamq; porrigit usq; ad opidum regium decies centena, & XX. milia passuum colligit. Latitudo vero, ubi per plurimum, novem & qvadraginta: ubi minimum, sex triginta & centum: arctissimum est ad portum, qvoniam Hanibal castra ducunt, neq; enim excedit qvadraginta milia. Umbilicum ut ait Lycurgus in agro Reatino habet, in solidum spatium curcuitus universi vices qvadragies novi centena. Vale.

7. ALETHES Rex Corinthi S. D. P. CURTIO.

Multas laudes nobis milites nostri qvi ab urbe venerunt, de clarissimis mulieribus Romanorum retulerunt: commendarunt castimoniam: commendarunt mores: constantiam: innocentiam illarumqve ingenium. Vellemus inter Corinthias illarum laudes discere, qvarum nomina distinctasqve virtutes: facultates: & ingenia: mores: & pudicitam nobis tuis litteris significare velis. Vale.

8. CURTIUS S. D. P. ALETHI Regi.

Corinthi commendo me tibi qvantum decet tibi non ita distincte sicut a me petis singulas virtutes mulierum Romanarum, nec qvamq; illarum signate nec nomina describam cum esset mihi difficile & longum dinumerare, cum urbs ampla sit. Tamen in aliqva parte: Primum habemus Cajam Cerilam, Tarqvinii Prisci consortem, nunqvam otiosam, qvæ lanificio operam dedit: Lucretiam Sabinam Collatini con-

sortem

ſortem, qvæ decepta & ſtuprata mortem ſibi conſcivit. Clodiam virginem cum aliis virginibus datam obſidem Porſennæ, qvæ cum eqvo Tiberim vadiens ſe & reliqvas liberavit. Habemus Vecturiam Coroliani matrem, qvæ filium a bello Romanorum eduxit, & in hoſtium exercitum ſe transtulit. Legitur de Virginia qvæ ab Appio decem viro rapta a Patre Virginio percuſſa in foro obiit. Claudia fuit Veſtalis, Patri triumphanti a tribunitio impetu mediam in publico ſe ponendo liberum cum triumpho in Capitolium præbuit ingreſſum. Virginia Lucii conjux nobilis, tamen a ſacris ſemota qvia plebejo nupſerat, aliam aram ſibi conſtituit, ubi multas matronas convocavit. Flora Romana meretrix & dives ſibi populum hæredem inſtituit & propter hoc in nimpham adorata eſt. Romana juvencula mulier matrem in carceribus proprio lacte nutrivit, & ſic liberavit eam a carcere. Vidi Marciam Varronis, licet continentem Virginem mirabilem, tamen pictrix fuit, & ſui corporis famoſa, & contra conſvetudinem fœminarum. Fuit deinde Æmilia: Terentia Scipionis Africani conjux: ſtuprum viri tam famoſi celavit: ne viro etiam poſt mortem infamia oriretur: Sempronia Cornelio genere fecit caſtimoniam. Vidi Semproniam eam tam elegante ingenio, qvod ipſa tam Græca qvam Latina lingva verſus & orationes omni laude digniſſimas compoſuit. Curtia Romana tempore triumvirorum Lucretium virum ſuum

abſcondit. Sulpitia tantas facundo lepore in poëmatibus laudes acqviſivit, qvæ adſcripta fuit in tabula ærea. Agrippina Marci filia a Tiberio Græco * multis injuriis laceſſita, & ut eis finem imponeret cibum guſtare noluit, qvousqve fame oppreſſa interiit. Fauſtina Auguſta adeo decora fuit, ut ab amantibus ſculperetur, nec uno amaſio contenta, ſed libidinoſa: poſtea vero ſacra fuit inter omnes Romanas. Longum eſſet omnes mihi diſtincte narrare: tamen petitioni tuæ in aliqvo ſatisfaciam: multas nunc virgines novitias ſcriptas legi: qvarum nomina narrare non valerem. Vale & me Alethi regi commenda.

9. QVINTUS CURTIUS. S. D. P. PAPIRIO Viro Conſulari.

Placuit mihi procul dubio te nuper Conſulem creatum eſſe: bene meritum eſſe virtute, & opera tua omnes judicant. Seqvere majorum tuorum vitam, mores & poſteritatem: qvi Reipubl. defenſores fuere, tu autem in principio conſulatus gravitatem obſerva: juſtitiam in omnes: pietatem in tuos: bonitatem in ſubditos: deniqve unicuiqve prout jus poſtulat fave. Vale.

10. PAPIRIUS. S. D. P. CURTIO.

Opportunæ mihi fuerunt monitiones tuæ in primo conſulatu: tamen non dico illas fore neceſſarias, niſi ut me in eadem voluntate con-

* Cæſare.

confirmarent. Conaborqve diu cum laboribus & periculis maximis qvòd majores mei adepti sunt, non amittere. Repugnat mihi consulatus honor, necessitas reipublicæ: munus hereditatis majorum meorum, & relinqvenda hereditas posterûm meorum, ut virtute parentur, ut augeantur coram senatu, qvando eis peropus erit adsistere. Vale.

11. CURTIUS S.D.P. HASDRUBALI.

Qværis a me scire qvo adscripta sit Octavii memoria, qvo laudes: qvo deniqve sacramentum: & cineres humati sunt. Ego ut te potuissem certiorem facere: per urbem totam qvæsivi Deorum Templa: privatorum virorum Oracula, Spectacula Imperatorum Romanorum, Theatra nobilium, moenia in qvibus adscribitur memoria majorum, ædificia ædilium, locum thesauri, Monarchiam & qvæqve Sacra per Senatum, viris consularibus deputata. Ad hodiernum usqve diem, nihil certi in Senatu habetur de Octavii Augusti memoria, nihil de cinere, nihil de sacro. Vale.

12. HASDRUBAL S.D.P. CURTIO.

Mihi miranda inscribis, Non dico te a veritate errasse, sed tantum non credenda: ut Divi Octavii memoria nec ubi reperiatur: neqve sacrum: neqve cineres reperiantur. Tamen in Chronis* trium primorum Imperatorum unus ex tribus primus Augustus legitur: plurimi te-

* *Chronicis,*

nent in disputationibus, primum Augustum fuisse Octavium: postea Julium, & deinde Octavianum, cum in chronis & annalibus numeratum, sculptumqve non fuisse in simulacris, satis superqve satis, & vehementer admiror: qvantum mihi ejus laudes gratæ fuerunt tenore calami non judicatum * est. Vale.

13. LUCIUS S. D. P. CINCINNATO.

Tu mihi notus non es affinitatis gratia. Ego minus tibi non conjunctus minus ego tibi. Sumus ex eadem Patria oriundi, nec credas me puduisse tibi parere, invenies me tibi libentissimum: & præsertim usqve qvo consecutus fueris qvod voles: deinde te spero me juvare donec comperiam qvod volo. Tu salvus sis ut cupis: dilige familiaritatem meam sicut & ego tuam, & prout ambobus necesse est. Vale.

14. CINCINNATUS S. D. P. LUCIO.

Non affinitatis gratia neq; conjunctionis tibi notus sum: minus tu mihi. Te mihi deditum nolo sed amicissimum & libentissimum cupio: Do me tibi & deditissimum facio: satis placet si aliqvo dono poteris conseqvi qvod voles, libenter juvabo, ut qvicqvid vis comperias: Non qvod vis ab aliis qværito: sed tibi satis esse debet qvod possunt: cave ne errent a via. Vale.

15. PAPIRIUS S. D. P. CURTIO.

Pridie cum omnem provinciam bellæ cepi sine bello, qvasi eum nullum spectare voluerunt:

* *indicatum.*

unt:Hi mihi beluæ videntur monſtra qvædam
on homines: Nam provinciæ nomen res con-
qvens. Obtulerunt mihi commilitones loco
nagni muneris: Ex beluis hominem unum
ltitudinis forma ulnarum duarum: Mas non
ſt: fœmina minus: ſed neuter eſt habuiſſe ſe-
um: Os eſt virile: Corpus fœmineum, diſcerni
on poteſt ipſum agi nec pati: Tamen unde
atura fluat neutrum eſt. Monſtrum ſuſpica-
ur: qvod qvidem tuum eſſe tribuo, neutrum
ono do, ut cum eum videris, amicitiæ noſtræ
ecorderis. Vale & me amare non deſine.

16. CURTIUS S. D. P. PAPIRIO Conſuli.

Perjucundum fuit mihi neutrum qvod a te
nihi dono traditum eſt. Neutrum vero eſt,
aret utro ſexu. Multum in eo delectatus eſt Se-
atus, & Prætores admodum. Neutrum cu-
o loqvi: Neutrum doceo: Neutrum inſtruo:
eutrum facio: Neutrum intelligit: Neu-
um provinciæ bellæ nomen ſeqvitur: non ne-
ant provinciam bellam: Neutrum belua eſt:
us mihi jocunditatis neutrum affert qvam ſi
ihi duos aut tres ſervos dono dediſſes. Vale:
eutrum diligo.

17. HOSTILIUS S. D. P. QVINTO CURTIO.

Legiones, cohortes, manus qvinqve & viginti
plebis centuriones ducentos nonaginta:

& ſex mille eqvites: octies decies centena millia hominum: omnes ſecundum numerum diviſi, ſicut militari rei mihi videtur neceſſarium: fiunt bella: fiunt pugnæ magnæ ordinatæ: habes numerum hominum: habes bellatorum numerum diſtinctum: tibi noti ſunt idonei ad bellum: tibi majores: tibi mediocres, unusqvisqve ſecundum qvod agit. Scies tui exercitus copiam numerumqve diſtinctum: tu jubens qvibus mandes: habebis rei militaris ordinem alias: pedites qvi, & qvæ neceſſaria ſunt bello ſub actu rei militaris, aliam per ſimilitudinem exercere potes: hæc omnia diviſi arbitratu meo, nomina impoſui, diviſionem feci: & qvando opus eſſet: & Senatui neceſſaria ſcientia tui jubeam ut cito pareant, qvibus mandarem ut ſervarent, qvem rogarem ut exaudiar: qvos cogam vel qvam cito vadant: hoc autem ſtatui ut Senatui & mihi honori & utilitati ſimul ſit. Vale.

18. QVINTUS CURTIUS S. P. D. HOSTILIO.

Qvod ſecundum ordinem militarem eqveſtremqve accurate legeretur ita percompoſite ordinas & acies, qvæ ſecundum numerum bene diſtinctum ſecundum facultates illorum eleganti voce commendarunt ingenium tuamqve militiæ normam & regulam, qvi eqveſtrem ordinem ſtatuiſti, qvo fit omnes duces, milites, eqvites, ordines, illorumqve

nomina litteris & memoriæ præfixerunt, tibi omnes parent, obseqvuntur: ad te cupiunt venire, festinant instrui à te viam & productionem, Romanus exercitus cupiunt videre. Vale.

19.*NUMA POMPILIUS S. D. P. SARTORIO.

Senatus statuit nunc nuper Romanum exercitum in Syriam dirigere, deinde contra Cimbros & Persicos: nondum ducem fecit, multi capi Silvium, qvi Capuam in suis signum tulit, multi Flaminium, multi Fabium Maximum volunt: Sed in concione, ut percipere possum, Sartorium in ducem Romani exercitus benemerentem constituerunt: Tu tibi in dignitate consule, qvid qvantumqve laudis Antonianus fuerit assequvutus: qvi in vita leve domiani rebellem destruxit, exules pro Reip. cepit, illos in carcere posuit, voluit in ponte pro Reip. salute occidi: ne respublica destrueretur. Post mortem ejus dictus est pons Antonianus. Vidisti Hannibalem, qvem altam & insignem laudem contra Carthaginenses consequvutum esse: Vidisti Scipionem nostrum virum spectatum, omni laude dignissimum qvi Africam subegit: Codrum Jambicum majorem, qvi se occidi fecit pro Pop. Salute: Alterum codex versa vice, sed non virtutis ab omni commercio cœtuqve nobilium expelli: & cum majores nostri, si qvem damnare voluerunt

 dice-

*Corruptissimam hanc Epistolam emendabit si tanti videbitur, cui erit otium.

dicebant, ille utilior eſt Codro. Alios huic ſimiles vituperant ut plumas Sardanapali. Qvare te obſecro, ſummas vires in animo & virilitatem in Cimbros, age ut ſoles: parabis te qvam cito profecturum in Syriam; ſpero te non minus laudis adipiſci qvam alios duces Romanos qvoniam te ſemper pace aliorum in bello prævaluiſſe cognovi. Vale.

20. SARTORIUS. S. D. P. NUMÆ POMPILIO.

Pergratiſſimum fuit abs te fieri certior per prius, de intentione Senatus: Nollem aliis ducibus obeſſe, tamen qvantum mihi videbitur libenter agam, libentiusqve vellem in Syriam proficiſci, Cimbros & Perſicos adnotavi, in mentemqve præfixi. Exempla clariſſimorum illuſtrium à te mihi data, & vituperationem humilem Codri minoris, ſegnitiem Sardanapali. Tamen litteris prævaluit & opificio ſuo: ſi vellet me omnino profecturum, cuperem ut faceres certiorem, ut præpararem qvæ duci ad bellum neceſſaria ſunt: legerem modum & ordinem Hoſtilii de re militari, ac de eqveſtri ordine: Deniqve tibi habeo meritas gratias non, ſed qvas poſſum: qvasve debeo. Me tibi obnoxium qvoqve gentium polliceor eſſe. Vale & me omni Senatui commenda.

Q. CURTII Epiſtolarum liber ſecundus explicit.

Qvinti

QVINTI CURTII liber tertius incipit.

1. HANNIBAL S. P. D. PORCIO.

Scis adversus Senatum perpetrationem tuam qvam dignum affici atroci supplicio & merito capitali. Jura gentium te mori ideo jubent: vera ratio est. Sed amicorum tuorum preces minus gratæ sunt Senatui, animo deprecantur, instant, postulant reverenter ut exaudiantur. Tamen Senatus reddit vitam tuam pro munere. Vult jubetqve te ultra Alpes transgredi & ultra Syriam. Citra non redeas per decennium. Hanc legem tibi imponunt, & confines servare. Vale.

2. PORTIUS S. D. P. HANNIBALI.

Scio me nihil contra Senatum perpetrasse. Judicium nullum qværito contra libitum Senatus. Capitali supplicio puniri non mereor, neqve tam dira affici pœna. Nil deniqve ultra voluntatem Senatus volo. Si me non mori jubet, paream. Si me in exilium vult, accedam. Si me in Syriam, ibo. Et citra confines absqve gratia & venia me non rediturum, ita deniqve faciam & obediam. Vale.

3. SENATUS S. D. P. VIRIDIANO Doctiloqvo.

Diu est qvod Senatui Populoqve Romano notus es, noti mores, notum ingenium, nota

ſententia, nota virtus animi&corporis tui, nota virilitas: qvo fit tum in litteris, tum in armificum *, tum in cantionibus & ſermonibus tum in eqvis te puerorum pubeſcentiumqve futurum Doctorem cum competenti optimaqve mercede Senatus ordinavit. Tu illos ita doce ut litteras intelligant, in armis ut valeant, in ſermonibus ut qvicqvid dicere volunt, accurate dicant, eqvos & eqvitare ſciant. Tu ita & taliter age, ut apud Senatum laudem conſeqvi poſſis.

4. VIRIDIANUS S. D. P. SENATUI.

De officio mihi proviſo per Senatum me non bene meritum reputo, tum parere ſibi decrevi. Cauſa eqvidem eſt, qvod adoleſcentuli rudes ſunt, qvi ignaros & barbaros præceptores habuerunt: Sed ſi bonis & eruditis imbueremus, non incognita pro cognitis haberemus. Scurram ſane pro Oratore habemus, & pro poëta corvum: ſiqvidem aliqvi ſcribunt † ſutilia, qvædam inventa ſunt qvæ ſi accurate leges, plane deliramenta eſſe cognoſces, qvi à Græcis & Latinis litteris tantum abſunt, qvantum ab oloribus anſeres. Fieri mihi neceſſe videtur qvod nullus ad ſcribendum accedat, niſi prius undiqve genti ** volumine Græcas ſimul Latinas guſtaverunt litteras. Vale.

5. CURTIUS S. D. P. ENNIO Montano.

Opus tuum de regimine Reipublicæ probatum

* *f. armificina.* † *ſubtilia.* ** *ingenti.*

:um eſt apud Senatum, private & in foro approbati ſunt libri & bene diſtincti, cœtus oratorum approbaverunt Comœdias, ſenes interlocutores. Neminem introductus * poſuiſti loqventem, neqve ** idoneos Fabricium & Papyrium, qvi Conſules fuere, qvi Decemviri, qvi Conſulares, qvi non ſenes ſolum verum & decrepiti ſunt. Nullæ videbantur aptiores perſonæ qvæ de regimine Senatus loqverentur qvam iſti ſenes. Qvamobrem Senatus omnis Populusqve Romanus Cœtusqve Oratorum tibi parant dignam lauream, cingere tempora benemerita lauro; ſtatuerunt te bene merentem approbatumqve in foro laureari. Vale & me in tuis interdum aſcribe.

6. ENNIUS. S.D.P. Q. CURTIO.

Dignum non arbitror opuſculum meum de Reip. regimine apud Senatum, apud Conſulares Viros atqve apud Oratorum cœtum commendari. Si qvid autem ponderis & gravitatis vel æſtimationis habere Fabricio & Papyrio ſenibus in hoc qvoqve loqventibus tribuunt, qvi Reip. Conſules, qvi defenſores fuerunt, deniqve fateor me indignum eſſe, meqve ſecundam lauream non mereri. Muſarum fontem anxius diu ſæpeqve ſitivi, liqvorem hauſturus. Tibi mi Curti hæ gratiæ ſunto, qvas ſemper ex me meritus es. Vale.

7. MASINISSA S.D.P. FABIO MAXIMO.

Diſtributa ſunt per Senatum, contra voluntaa-

* *introductum* ** *niſi*.

tatem Titi Coruncani, qvi ferrum & flammas contra Capitolium ferre voluit, & omnia urbis palatia. Pro Jugurtha, palatium Severi & palatium Claudii: pro Ligario, Palatium Constantini, Palatium Susuranum & Palatium Volusianum. Pro Flaminio, Palatium Remulianum, Templum Pacis, Palatium Trajanum, & Palatium Sallustii. Pro Genutio Xviro, Palatium Camilli, Palatium Neronis & Palatium Camilli. Pro Vecturio, Palatium Pompei, Palatium Titi Vespasiani. Pro Manilio, Palatium Octaviani. Pro Sulpicio, Palatium Antoniani. Appius Claudius & Curatius Capitolium gubernat & S. P. Q. R. Vale.

8. FABIUS S. D. P. MASINISSÆ.

Placet urbis palatia post mortem Divi Augusti Consularibus & X. viris fuisse distributa. Unumqvemqve benemeritum judico & majoris muneris & dignitatis, præsertim Genutium & Sulpicium. Recte Senatus à bene merentibus, verum Capitolium à custodibus deputatis deberet custodiri. Vale.

9. MANLIUS TORQVATUS Consul S. D. P. ALEXANDRO.

Oportuit me hodie ire ad Hyadum * Pontificem prolixam barbam redimitum. Albani P. R. se plane profitetur fuisse inimicissimum. Audivi te illum adorasse. Fatetur palam se ab Alexandro adorari, qvoniam is præsagivit victo-

* *Jaddum*, vide Joseph. XI. 8.

ctoriam tuam, prædixit Darium à te vinci. Ego autem judico causam fuisse virilitatem animi sui corporisqve, & non Pontificis Hyadi cantationes. Parum placet Senatui te sibi credidisse. Post hæc te certiorem facio, X. KL. Qvintil. Samnites victi sunt à Romanis. Vale.

10. ALEXANDER MANLIO TORQVATO S.D.P.

Placuit mihi te vidisse Hyadum maximum Pontificem. Credo ipsum dedisse se. Rom. Populi inimicissimum plane coram qvocunqve judice profitetur. Cum hoc sic, mihi odio est, sicut & vobis. Tamen colui eum, profuit mihi consilium suum. Bene de me præsagitavit & rectum judicium. Gaudeo plurimum Samnites victos esse ab exercitu Romano. Vale. Et post mortem Remi Posthumum addiderunt X. viris Consularibus.

11. CURTIUS S.D.P. BRUTO Consuli primo.

De Pisistrato Trajano Atheniensi à te victo nihil fiet: nil contra eum donec redeas, nil novabitur. Novit Senatus qvantum ego semper tibi fuerim deditissimus & sibi fidus: propter me tibi vexillum s. p. r. illud notabile dictum Periandri Corinthii qvod scriptum est ante sedilia, ubi ait: *Consule non dulciora, sed optima.* Ascribit tibi Senatus verba Fabricii & sermonem ad Xviros, primum ad Genutium, Vectu-

ſturium, Julium, Manilium, Sulpitium, Sextum, Curatium, Appium Claudium: Romulum & Remum, poſt mortem cujus addiderunt Poſtumium, qvi conſulari poteſtate mutuatas X. tabularum ab Athenienſibus Leges, qvas eorum tres legati ad urbem detulerunt, eas usqve ad Rempublicamqve Romanam accommodanda duabus additis emendarunt. Omnia hæc ad laudem Bruti Conſulis primi acta ſunt. Vale & ut ſoles me ama.

12. BRUTUS Conſul S. D. P. Q. CURTIO.

Ego tibi ingentes gratias, ubi me de Piſiſtrato Athenienſi in vinclis poſito certiorem feciſti de vexillo Sen. & tibi cuperem avide videre verba Periandri Corinthii, verba & ſermonem Fabricii, & leges mutuatas qvas emendarunt. Qvandoqvidem mihi ut veniam ſcribes, tunc libenter veniam. Vale.

13. Q. CURTIUS S. D. P. LIVIO.

Vereor non parum ne res P. R. evertatur, qvoniam adeo temerarie impetum voluntatemqve Romani appoſuerunt. Nam contra Auguſtos arma tulerunt, qvod ſceleſtius puto Julium Cæſarem Auguſtum in templum aſyli juxta Capitolium occiderunt. O facinus nefandum: nullam arbitror punitionem poſſe contra illos reperiri, qvæ reatum puniendo ſufficiat. Eqvidem minus credendum eſt vulgo, Octavianum virginem vidiſſe apud templum

lum Phœbi, ab ea hanc revelationem habuiſ-
:, qvod in Julium arma portarent. Utilius
ſſet Reip. legi in el modo argentario * in loco
vi dicitur templum Concordiæ poſt mortem
ugusti Virgines numeri & innumeri æqva-
unt. Canna parum tunc timendum eſt ne
eſp. obſesſiones evertat. Vale.

14. LIVIUS S. D. P. CURTIO.

Judicium tuum probo: levis eſt Reſp. ever-
tur ſi Romani voluntatem ante poſuerunt,
Julium Cæſarem Auguſtum in templum aſy-
occiderunt tam temerarie. Nullum tam
irum ſupplicium invenio dignum qvo illi pos-
nt puniri. Nullam poenam video qvæ ſatis
t ad puniendum illos. Ego judicio meo non
edo de morte Julii Auguſti Octavianum in
emplum Phœbi a virgine revelationem ha-
uiſſe, & qvod à ſimilibus fuerit Reip. Julium
ccidi. Tamen tibi perſvadeo, erroribus vul-
i, plebisqve tumultui non contradicas in fu-
ore ſuo. Vale.

15. HASDRUBAL S.D.P. CURTIO Q.

Res noſtra nunc eſt plena timoris. Pridie KL.
lartias cum Senatus jusſit Coruncanum mino-
em torturæ dari: confitetur autem barbaris-
num Qvintianum Vulpium & Sarſuranum
onjurationem feciſſe anteqvam cædem feciſ-
nt, in foro poſuerunt manus in Conſules, po-
esCapitolii cremaverunt. Lucinam Miliani
filiam

* corruptisſima hæc ſunt.

filiam violarunt. Germanum unicum occi derunt ſopitum. Templum divæ Fauſtina æqvaverunt. Oracula virginum & niſi cum matura provideatur deliberatione, ut capian tur & puniantur, ut digni ſunt, parum eſſet il lis iterum flammas in Capitolium ponere Qvare obſecro te ut Papirium moneas Conſu latum ſuum ab iſtis doloſis ſervet, & vigilet n obumbretur dolo. Vale.

16. CURTIUS S. D. P. HASDRUBALI.

Eſt qvidem res noſtra non parum plena t moris, cum homicidæ ſervantur & non puniur tur ut æqvum eſt: & ob non puniri video futi rum exceſſum & irreparabile, eritqve Senati infamiæ & damno. Solicitabo ut capiantu & qvod qværat Papirius conjunctionem rum pere. Non tam enormia facinora tempor Tarqvinii & Coruncani majoris perpetrabar tur non ita impune. At illos Dii ſubmergan vere digni ſunt irâ Jovis. O indignum fac nus, poſtes Capitolii cremaſſe, Fauſtinæ tem plum & Virginum Oracula æqvaſſe. Qvid re ſtat niſi qvod Conſulatum deſtruant & Rem occupent. Ego vehementer indoleo, & pe nam vigilationes & curas meas omnes, ut pu niantur taliter, ut in futurum ex illis qvi qve infandus qvi malum & proditionem Rei ſumpſerit, exemplum capiet & cum timor Vale.

17. SI

17. SENATUS S. D. P. SEXTIO X. viro,

Necesse est te & alios viros ad Urbem ante ludos consvetos redire, qvoniam tu unicus tributa omnia qvæ Romanorum subditis debentur, recipies & annotabis. Tibi auctoritas, tibi facultas omnis à nobis ex nunc sit. Statuit Senatus ludos qvi in agro Olympio ante sacrum Romuli fieri: ibi palæstræ ædilibus fiunt, ibi pugnæ plebis, ibi tributa subditorum recipies: ibi currus prætextos ad memoriam ante portam monarchiæ: te sedente in alto solio auroqve prætexto insignia Senatus, repræsentationes ut solitum est: in agonibus sedilia circumstantia sint nobilium secundum ordinem majorum nostrorum. Post hos solium tuum portari volumus in campo martio: ibi per tres dies Populus Rom. adsit: fient primo Marti sacrificia, deinde bellum Ducum, pugnæ Nobilium, cantus juvenum & plausus mulierum. Ibi commilitones, eqvites, milites & viros Rom. qvi ad exercitum & in militia proficisci volunt, scribi facies, & solium tuum ad memoriam cum insigniis tuis ibidem dimitte ut moris est. Vale.

18. CURTIUS Q. S D. P. ANTONIANO.

Neqve tibi neqve Tintilio meo de his, qvæ pollicitus sum vobis, deficiam. Alterum ex duobus elige, an in Leudoniam legationem

(Ggg) sumere

ſumere contra Lirismidianos & Magos, an contra Cimbros Te Romanorum Ducem faciet Senatus. Illud eſt gravitatis plenius, ex Leudonia rediſſe cum honore, ſed viciſſe Lirismidianos & Magos. Erit cauſa tibi credendi tropheum & vim bellicam * conſularem fortaſſe conſeqveris. Iſtud datur viribus, legationem damus gravescentibus. Habes ex his rebus judicium meum: Qvare me qvam cito de tua voluntate certiorem redde, ne de te apud Senatum conſultum mendax ſim. Vale.

19. ANTONIANUS S. D. P. CURTIO.

Non eqvidem verebar te neqve Tintillio nec mihi de pollicitatione tua defeciſſe: nam ſoles tuos complecti pro amore, & proſeqvi beneficiis. Ego ipſe in me expertus, & qvando morem & ingenium meum & vires animi mei, ſic egi ut diu noviſti, ex duobus alterum acceptabo, qvod videbis & jubebis. Verum ſi me judicium meum non fallit, ſum in virilitate animi & corporis eundi contra Lirismidianos. Cuperem judicium meum experiri, ſi pro Senatu viriliter agerem, commendari, ſi non, non commendari. Deniqve virtutes cognoſci non poſſunt, niſi viri experiantur in utroqve exercitio. Ego ita faciam qvantum jubebis. Vale.

Qvinti CURTII Epiſtolarum liber tertius explicit.

* ſupra 802.

Indi-

Incipit Liber Qvartus.

Oratio contra aſſentatores & detractores.

Viciorum virtus comes non eſt: Sereniſſi-
ne Princeps: Hanc rudem oratiunculam me-
ım in detrectores editam, ut ſuis titulis ma-
gis luceat, tibi obſignare volui. Deteſtabile
erbum illud qvidem contra animi innocen-
iam qvis nefarius adulatoris cauſa a qvoqvam
ubtraxerit: detrahendoqve mordaciter ad
nnocentis hominis apprehenſionem illud
dem coram Principe divulgavit. Eſt horum
ıominum genus peſſimum, qvos nebulones
pud virtutes diligentes, & detractores vocita-
nus: qvorum converſatio apprime evitanda
ſt. Multi enim ſunt qvi audacia pro ſapien-
ia utuntur, qvi ſunt maxime linguaces, qvive
cire omnia ſe jactant, cum nihil ſciant. Ho-
um nebulonum maxima turba eſt. Illos tan-
ıvam dicaces & ſcurras exiſtimo, immo pace
orum mordaces. Appellant ſapientes, qvi
nendaces ſunt: & cum cuiqvam aliqvid flagi-
ioſum narrant: aliqvid & utilitatis ibi præpo-
ıunt & commodi, ut exaudiantur: augentqve
ıarrata majori comendatione, ad ſubmergen-
um qvanqvam innocentem. Hi qvippe aſſen-
atores & ſuſurrones: diligentibus virtutes, cu-
ientibus innocentiam, virisqve accuratiſſi-
nis, valde odio ſunt. In cœtu hominum, cum ad
micum accedunt, amicitiæ cauſa qvadam,
vaſi cum ignita caritate, ſed ſimulate, tum

fidei se ipsos narrant: ab illis diu amari ac diligi, qvod inter eos una pariter urget vicissitudo: amico auxilium pollicentur, usqve ad capitis periculum adire. Cum vero postea ab illo discesserint, & absentes sunt, nusqvam hominem adeo merentem in Asia reperisse ajunt: nec qvoqvo ridiculum animal inveniri ponit. Ita bene agentes carpunt, horum vita vituperanda est, & mihi exosa: qvi vestitum a pellice, cum labore ejusdem trahunt; victum vero a mendaciis, & a nugis more nebulonum. Discurrunt domicilia tamqvam canuli juris reliqvias lambentes. Deinde nebulonum vitam parum laudandam esse censeo, & neqve illorum qvi eorum aures his mutuo dant: qvoniam cum vident se ab illis audiri, inqviunt eqvidem doctiores sumus, & qvorum pectora non solum inflantur, verum etiam tumescunt. Audaciam simul sibi pro sapientia sumunt, cum videntur intelligi. Testante Philosopho, ille est aspis insanabilis, cujus morsum minus sanandum verbis veneficis impressum censeo male qvam dentibus. Horum qvisqvis semper mendax: & hi animum ac corda hominum mordent, aspis autem cutem: plura qvippe inter cutem, & carnem media sunt, per qvæ aspidis venenum non ita acute penetrabile fit, sicut detractorum morsus: qvi in medio cordis audientium cicatricem imprimunt. Ita est illorum mos, cum si qvem bene agentem laceraverunt, in semetipsos jocunde gloriari, ait montanus

Ennius.

Ennius. Hos detractores non homines esse dicatis sed hydros immanes ac perfidum genus hominum aspidumqve. Deniqve ad me redeo. Faustinum virum ornatum fidumqve & mihi deditissimum ab illis accusatum præter jus eum innocentem recommissum duco. Itaqve principis aures illis præstandæ non sunt. Cum plane videmus eas ab invidia radi qvomodo vestes a tineis: homines sunt satis digni ira Jovis, non homines sunt sed manes: Qvilibet acerbissimas dare dignum pœnas censetur:non minori illos & supplicio affici qvam qvivis scelestorum: clamo,postulo,atqve imploro fidem: qvæ facinora,impune capitalia fieri video? Qvis igitur miretur si qvis doctus, si qvis fidus, etiam virtutis amator in remissionis genere prostratur: Cum hi nebulones exaudiuntur, qvi ad qvæstũ veluti prophanæ mulieres dediti videntur, postremo mi Faustine tu novus qvasi in hac vita ingrederis: si te ad vitæ hujus beatitudinem venire cupis, non tibi qvasqve injurias ac indignationes sumere, sed pati, ac perpeti rite te beatum ferunt, qvoniam virtuti tuæ fortuna conjuncta est. Hoc solum evenit mihi senescenti, de hac vita nihil nisi aliqvid extremum, cum illud qvod præterierit defluxit, tantum remanet qvantum cum virtute & recte factis conseqvutus sum. Horæ cedunt,dies & menses, & anni, nunqvam præteritum tempus revertetur. Nec qvid seqvatur sciri potest. Ergo qvia a vobis discedam, cum octuaginta natus sum, non libet mihi

mihi deplorare vitam, cum ex hac diſcedo tanqvam ex hoſpitio, non tanqvam ex conſortio: mihi autem leve eſt mori, qvod ſatis diu expectavi. Qvid eſt tam ſecundum naturam qvam mori ſenibus? Multas mihi cicatrices hi detractores tempore meæ ætatis infixerunt, qvas tolerantia & cum virtute ſanavi bene recteqve agendo: qvod cum videbant, idem dolor in eorum capite remanſit: Ego nunc ſum in meliori conditione qvam adoleſcentes, cum id qvod illi ſperant, ego ſenex conſecutus ſum; vosqve diu vultis vivere, ego diu vixi. Hanc meam orationem ad principem direxi, in qva Fauſtino ornatiſſimo contra detractores ſatis complacui. Vale princeps, & magis Fauſtinum dilige qvam nebulones finis tui.

2. Omnes ſapientes liberos eſſe & ſtultos ſervos.

Audivi de te mi Fauſtine illud de qvo multum indolui: tuas virtutes, laudabilemqve conſtantiam & honeſtarum rerum ingenium, in facinus infandum convertiſſe: Te duce latrocinium in foro conſtitutum fuiſſe, cædem in foro feciſti: armatus latronibus qvaſi rempublicam deſtruxiſti, privatorum & honeſtorum virorum domus incendiſti. Non vides vir dementiſſime: tibi ſecundum leges exitium perenne parari, omnes ſcelerati atqve impii te eorum ducem profitentur: contra mores majorum tuorum, qvi honeſtiſſimi & defenſores reipublicæ fuerunt. Inqvit Socrates, inſanire omnes

omnes ftnltos : Egit itaqve genitor ille tuus, qvaſi divinus nihil aliud, niſi qvod & beatum, florensqve in foro videtur, & laudabile: Vidiſti lioninos qvi illud iter & viam, qvantum ipſe ſeqveris ceperint, perpetuos a Republica exules: qvi contra Rempublicam geſſerunt, qvi homicidæ fuerunt: In qvo vir ſceleſte, atqve infamis, noſtræ progenies omnes vigilaverint: & cogitationes tuæ, te miſeriæ te ærumnæ premunt, errant omnes qvi te beatum atq; florentem putant: te tuæ libidines torqvent. Tu dies noctesq; cruciaris, cui nec ſatis eſt qvod habes. Te tuæ conſcientiæ ſtimulant maleficiorum tuorum, metus te exanimat, judiciorum atqve legum metus. Sic ſtulto & improbo viro, nemini bonum eſſe poteſt: verſaqve vice vir bonus, & ſapiens, & fortis miſer eſſe non poteſt. Obſecro te mi Fauſtine, ut in viam redeas, vides apud urbem hac ætate. Virum bonum, virtutes illum feciſſe meliorem, temperatiorem, fortem: ſapientem ſapientiorem etiam poſſe fieri. Qvi à multis timetur, multos timet, mi Fauſtine, nunqvam ſcelus ſcelere vincitur. Ex te poſtremo, niſi aliud vellem, niſi te tuis ſimilem eſſe, me meis, alios ſuis & ſi mihi honori & utilitati eſſe non vis, ſaltem non mihi pudori & infamiæ ſis, ut ne qvid dejectus iterum in futurum mihi os meum clauſum opprimat. Te ſalvum eſſe jubeo, & ab iſtis deſine, qva cura potes, parabis pecuniam omnem qvam mihi debes, & de brevi ad te proficiſcar. Vale & emenda.

3. APPIUS CLAUDIUS L. CAMILLO. S. D. P.

Non admiror te consultasse ingenii exercitationes recte considerando, & qvod male ingenii atqve vires animi, qvam corporis desiderasse. Potes namqve mage amicis, publice & in foro, utilitati & honori adesse, consilio & auctoritate, qvam corporis viribus. Flectis filum orationis contra venereos, cedis veniam ætati. Huic particulæ respondeo, si furori juventutis fervente ætate non obstabis, juvenesqve verbis & factis non objurgabis, postqvam illis erit vivendi potestas libera, objurgare parum, non proderit.

Qvin immo ad libidines proclives ipsos venturos esse censeo. Morbo inveterato infirmitas non ita leviter curari potest. Multas scribis ob libidines seditiones plurimas exoriri. Nonnulla facinora ac hominum scelera ex libidine nasci, teste Platone in libro contra venerem ubi ait: voluptas homines capit, ut hamus pisces. Non possum deniqve tuis clarissimis sententiis respondere; unum scias volo me natis & posteris meis omnibus mandasse, ut tuam hanc orationem omni gravitate copiosam menti commendent, eamqve menti servent, illaqve menti premant qvam cariorem magno thesauri munere perservent. Tibi novissime gratiæ sunto, qvas semper ex me meritus es. Vale.

P. Ampi-

4. PAMPINIANUS MAGNUS S.D.P. SENATUI.

Hodie XIV. Kl. Qvintil. hora XV. invictissimorum Romano. Exercitus marte favente, sacris auspiciis, ac auguriis Alphatucii & Zoroastris signis firmiter militantibus Lirismidianos Pantarulios, & Vascos populos acerrimos, auriqve ditissimos, superbia elatos, victoriæ insolentes insultavit, duravitqve prælium per VII. horas, in qvo mortui sunt viri circiter tria millia, pedites mille & ducenti: demum illorum populorum exercitum omnem rupit & illos fugavit. De qvibus à Romanis capti sunt circiter XX. millia qvingenti & nonaginta, reliqvi vero qvi evaserunt, Leudonium oppidum inexpugnabile intraverunt, qvod ab invictissimo exercitu obsessum exstitit. Diebus qvatuor elapsis obsides dederunt, & nisi eis à Lirismidianis, & Vascis aliqvod auxilium detur, sese in deditionem & subjectionem S. P. Q. R. polliciti sunt, si nullum vident auxilium atqve præsidium dari, nec vereor qvod intra X. dies oppidum non in deditionem veniet: sed si in aliqvo contra fœdera & pacta devenerunt, Romani duces oppidum cremari statuerunt & solo æqvari. Data ex fœlici & invictissimo exercitu contra Vascos. Vale.

5. SENATUS S. D. P. PAMPINIANO MAGNO.

Satis literæ tuæ gratæ fuerunt Senatui, placuit sumopere à te fieri certior, marte favente

Romanum exercitum Lirismidianos, & Vascos fugasse, illos rupisse. Nec dubitamus qvodRomani duces, qvi prævalent, qvi in armis diu probati sunt, non solum Lodonium oppidum, verum etiam provinciam omnem, omnesqve Pantamilios populos in deditionem omnino capient: qvod erit gaudio, laudi & honori sui, populoqve Ro. triumpho. Tandem unum vellemus, ut castra qvæ in deditionem capient, illæsa conservent: sed qvæ vi & manu, aut cremari, aut solo æqvari, ut ducibus libebit, concedimus. Vale.

6. JULIUS CATONI Uticensi. S. D. P.

Honorem & gloriam pro imperii salute apud viros spectatos cupio, potius qvam vitam. Vir præstanti bonitate, animiqve integerrimi vocari haberiqve volo qvousqve spiritus superſit: neqve amore neqve precio alicui injuriam faciam. Nec qvis cessabit me ab illa omnium rerum licentia facere justitiam. Unum superest, qvod injuria qva lacessitus sum, illustrabor omnino: Munera in me tua, qvæve a te mihi impensa sunt a teneris meæ ætatis annis, tunc cum mihi apprime necessaria erant: dedisse me id oblivioni non credas: Habuisti a me sæpissime in pubescentia mea. Qvod si ulla apud me unqvam esset facultas, tuo patrocinio, ac dominio: firme tuam esse judicare posses. Nunc vero omnia qvæ summo cum labore ac industria adeptus sum, ea ipsa omnia in tua dispositione, ac velle tuo ascribe. Et si omnia

Roma-

Romana oppida, portusqve omnes, mihi nunc in reditu meo ad urbem aditum adventumqve copiis clausum comperiam: Non hæc solum sed si provinciam omnem, civitates, oppida, & castra, & si omnes mentes eversas, ac rebelles repperiam. Nec vereor qvod statim cum nostram viderint præsentiam, redient in fidem atqve deditionem. Non ita status nostræ Reipubl. nutat, ut hi credunt. Confirmatus est iterum noster exercitus in magna copia militum peditumqve: Cavisse me scio omni cum diligentia, ne populo Romano, ac provinciæ ulla contumelia fieret: neqve mea culpa hoc dissidium evenisse testor: unum exitum mearum rerum meorumqve operum novissime, mi Cato, censui: qvod Deorum promissione, vigilantia, ac mei animi virilitas, mihi fellitum exitium affert, & qva ve ardua sunt, ab humilibus gubernari faciam. Si victor, extollar: si finis infelix, omnes publice, & in foro carpent. Demum ita accurate; ita potentissime, & cum astu: itaqve cum ingenio & solicitudine in armis rem meam, omnemqve exercitum meum, & milites atqve pedites parabo, qvod spero me victoriam & triumphum seqvuturum. Illos qvi nunc mihi obesse volunt, mihiqve vehementer detrahere cupiunt, fugatis hostibus, recuperatis provinciis (domitabo) victoriis conseqvutis, partis tropheis, ad me confugient nonnulli. Confido me multos tunc amicos, cum plures subditos servos habiturum. Vale. Ca-

7. CATO UTICENSIS S.D.P. Divo JULIO.

Hærus meus, & lumen totius orbis: non ſolum vereor, ſed timeo de vita Julii: qvæ apud immortales Deos mortalis eſt. Non propter Julium timeo, ſed ne urbis lumen, orbis ſalus & Reipublicæ honor extinguatur. Ne ab externis nationibus obumbremur, vi ac dolo. De injuriis inimicorum illuſtraberis: Qvis obſtabit Julio? qvæ provincia, qvæ nationes, qvæ civitates, qvæ oppida negabunt Julio parere velle? Tu urbis, & orbis hærus, tu juſtitiam colis: Tu armis, conſilio, & auctoritate polles: Dii Julio favent, homines parent. Tibi facta ſecula ſunt: Tibi ſidera cœli lucent, & phœbus & phœbe parent: Qvis veretur conſideratis viribus, auctoritate, poſſe, ſcire, velle, conſilio, ingenio. Julii tui animi ſinceritate atqve munificentia: qvod victoriam, laudem, ac triumphum conſeqveris, omnem urbem in deditionem capies. Tibi omnes nationes numeri & innumeri parebunt, & obedient, ac unicum colent & adorabunt qvem obſervavi, qvem colui, qvem colo, qvem colam, dignum cui ſacrificabo, qvousqve vivam. Ita fœlix & perennis vivat hærus orbis, ut optat, cupit, & vult. Vale.

8. PARTHICUS Major S.D.P. QVINTIANO Caputeo.

Qværis a me fieri certior de raptu virginum, & de

& de violentia Curii erga Fabrinam. Fulvia Romana mulier est nobilis ex utroqve parente, qvam & Curius haud obscuro genere procreatus, coopertus multis flagitiis, atqve facinoribus cui non minor vanitas inerat, qvam audacia, neqve ejus scelera occultare curabat, vitiavit. Vetus stuprum: Deinde cum Fulvia fuerat caussa, puellulam decepit: Et qvia inopia minus largiri poterat, se glorians: maria ac montes pollicens, ut acqviesceret, ferro interdum, ni sibi morigera foret. Tunc Fulvia Curii insolentia, & timore perculsa: ubi profecta fuit ad ætatem, munus augurandi vaticinandi sibi, ex parentum hereditate inerat: & ubi novit pollui, decipi, ac violari, accessit ad Senatum, ut aut eam defenderet, aut ambos capitali poena (ut jus clamat) punirentur: & supplicium ac justitiam fieri, ut esset futuris mulieribus tanqvam aliqvod exemplar. Statim in se Senatus & Populus omnis, mirabili clamore in tumultu excitatus, eam liberavit: Curius fugam arripuit, deinde non solum amplius non novit, verum donec vixit, virum videre noluit. Vale.

9. PAPIRIUS Consul: S. D. P. FABIO MAXIMO.

Ex totius Senatus matura deliberatione, ubi animi tui moderationem & æqvitatem cognovi, & te non solum a Lirismaticis nomen deportasse, sed humanitatem & prudentiam intelligo:

ligo : Et cum de custodia pontum super tiberino agitaremus, tu tunc occurrebas dignus illo munere pace aliorum dignior : ordo vero talis in tabula & custodia XI. & numerus custodum ad pontem Milvium custodes X. ad pontem Adrianum custodes VII. Neronianum custodes XIV. ad pontem Antonianum custodes XX. ad pontem Fabricii custodes XV. ad pontem Gratianum custodes VIII. ad pontem Senatorũ X. ad pontem marmoreum XII. ad pontem Valentinianum V. hi deniq; armis. Tu autem armis ingenii custodito, ac virtutum exercitationibus: id qvidem & maximum erit animi conscientia vivendi tua, & multorum beneficiorum recordatio jocundissima sit, qvoniam & gloria non solum te sed splendorem patriæ conseqvuta est. Vale.

10. FABIUS MAX. S. D. P. PAPIRIO Consuli.

Senatui & tibi gratias ingentes ago. Nullam in me puto animi moderationem, sed æqvitatem cupio, non cognomen conseqvutus sum: prudentiam nullam, nullam in me virtutem. Sed opinionem non nullam de me habueras; & fortasse bonam. Ego vicissim de te me autem dignum illius muneris puto, ordinem custodiæ servabo, & custodum numerum. Nihil aliud jocundius, nihilqve licentius, nisi qvod juste & recte, ac cum virtute & amatæ patriæ splendore conseqvutus:

glo-

gloriam Senatui cum amplificatione regionum tribuens. Vale.

11. MARCUS CURIUS S. D. P. FABRICIO.*

Nonnullæ ſunt cauſæ quæ me apprime cogunt ad te ſcribere, potiſſime cum Tarentum cepiſti: Ita me adoleſcentem ſenex dilexiſti ut æqvalem: ſemper fuit in te gravitas comes ætati, nec ſenectutem mores mutaverunt: Ego enim te non ſolum cepi ad nomen grandem natu, ſed tamen avide ætate provectum: Anno primo qvo tuo opere conſul fueram, adoleſcens, & miles ad Capuam profectus ſum, qvartoqve anno poſt ad Tarentum qvæſtor: deinde ædilis. Triennio poſt factus ſum prætor, tu qvidem tunc magiſtratum gerebas, cum qvod ad nomen ſenex, tamen legis Ciciniæ † emendator: Tunc Hannibal bella gerebat: & adoleſcens cum grandis eſſet eum juveniliter exultantem tua moderatione atqve patientia molliebas: Qvo deniqve munere Ennius noſter te dignum judicat, qvoniam non ponebas rumores ante ſalutem: Tarentum vero, qva vigilantia, qvo conſilio cepiſti, non minus præſtantior in armis qvam in toga, optimis deniqve auſpiciis omnia geſſiſti pro Reipublicæ ſalute: Multa etiam præclara in te cognovi, eſt in tuis manibus laudatio: neqve vero in luce modo atq; in oculis civium magis, ſed intus domiqve præſtantior: qvi ſermones, qvæ præcepta, qvæ ſe ve conſilia, qvanta rerum

* *Fabio.* † *Sicinia.*

rerum notitia , qvantaqve antiqvitatis memoria, qvanta juris ſcientia, multæ deniqve in te uno litteræ ſunt, cujus qvidem ſermone & doctrina fruor, qvaſi ut jam id qvod evenit divina reſpondes. Vale, & me tui deditiſſimum adoleſcentem, alumnumq; tuum, ut ſoles inſtrue, illud enim me qvidem profiteri non puduit, ſeqventem te, doctiorem fuiſſe.

12. FABRICIUS * S. D. P. CURIO.

Nonnullas ſcribis fuiſſe cauſas, qvæ te cogunt ad me aliqvid ſcribere: Et qvod te adoleſcentem ſenex æqvalem dilexerim. Nullam puto fuiſſe cauſam, qvæ te cogat ad me ſcribere, neqve ut mereris erga te aliqvid beneficii, & ut debeo tribui: Ego eqvidem te adoleſcentem meum æqvalem dilexi: qvoniam ſenectutis meæ æqvale non ætatis; verum ſtudio, moribus ſcientia, doctrina, atqve gravitate: Magnam præſtantiam futuramq; cognovi multis ſignis præter ætatem atqve adoleſcentiam. Tu Conſul & Miles ante tempus: Tu in tempore Qvæſtor & Ædilis, & tamen ego magiſtratum gerebam, tunc Prætor factus es: ætatem tuam juvenilem exultantem me mollire non oportuit. Sed omnes te uno ore meæ ſenectuti moribusqve æqvalem judicabant. Vale & ſalvus ſis qvantum cupis.

13. M. ATTILIUS. S. D. P. FULVIO.

Multum te tua ſapientia fallit, qvod ita adverſus acutiſſimos viros & diligentes virtutes, ita am

* *Fabius.*

ampullosa verba projicis: ita bene agentes recteqve carpis, contra mores majorum tuorum: tu Fabricium accusas: Qvod cum consules noverint teqve alternum & instabilem esse, accusaberis & superbiæ causa: Ea propter scribit in te Senatus Epistolam de ætatis tuæ intemperantia: scis litteras suas fuisse magni ponderis. Cæcilium Comicum testem inducit adolescentulos stultos, credulos, obliviosos, qvæ libidinum vitia sunt juvenibus: qvanta inertia, qvanta ignavia, qvanta petulantia, qvanta diliratio verborum: juvenes qvosdam semper excipit, ut M. Curium, qvi primum tempus factus est prætor & alios qvi sunt studio debito qvi ve in armis floruerunt: qva igitur audacia qva ve temeritate ausus es Fabricium carpere? qvi adeo justeSenatui consuluit, adeo justeReip. defensor, adeo plebem & clientelas regebat Fabricius: Intentum enim animum tanqvam arcum habebat pro honore Reip. qvi non modo auctoritatem habebat, sed & qvasi imperium in Senatu. Metuebant eum improbi, tanta in eo homine disciplina & mos patrius vigebat, qvod omnes liberi verebantur, eum carum omnes habebant. Ita virtus Fabricii eum seqve defendit: tu aut nisi cito desistas & desinas maledicere, laborabis contra te, & consulabis non parum adversus te cum populi exclamatione. Vale.

14. FULVIUS S.D.P. M. ATILIO REGULO.

Nemini ſit dubium, qvod me ut ſcribis mea ſemper fefellit opinio: plane profiteris, me ampulloſa verba adverſus viros accuratiſſimos projeciſſe, bene agentes carpſiſſe: & præſertim contra Fabricium, qvi me palam & in foro damnavit, fateor dixiſſe & feciſſe, nondum qvo ad poſſem. Eſtne hominum adeo natura ſtabilis, qvoniam qvandoq; aut injuria, aut precibus aut amicorum complacentia non flectatur? Mutavit namqve Fabricius animi ſui temperantiam, æqvalitatem veri judicii, dilectionem erga ſuos, bonitatem in amicos: qva cauſa me inſontem publice & in foro damnavit: debuitne ſi adoleſcentia meæ ætatis in aliqvo erraſſet, ita me Fabricius carpere? Jam ipſe eqvidem ut accepimus Hannibalem exultantem ſumma cum moderatione molliebat: ſolebat ætatis eſſe defenſor, nec me continere poſſum qvin exclamem, cum nulla de cauſa laceſſitus ſimile & potiſſime à viro ſene, a prætore, a qvæſtore, a conſule. Nec hoc qvidem ſperaram, ſed ſi a via erraſſem, verbis amicorum corrigi, non cædi, non damnari, ac ſi contra rempublicam egiſſem.

15. METELLUS pollice titubante S.D.P. ENNIO.

Ad te litteras dedi, cum noſtræ florentis ætatis temeritatem videlicet, ac ſenectutis prudentiam annotavi: illa qvæ nos regit ducitqve urge

urget me qva minus audax fio : Illa me qvam in ſenibus floruiſſe cognovi, cogit ut ſileam. Tamen me ipſum complector : primum habui ſemper ſodales : ſodalitates habui cum æqvalibus : epulabar cum ſodalibus non modice : erat tunc qvidem feruor ætatis meæ : præponebam voluptatem rationi : Nunc vero ſeneſcere incipiunt. Ego autem ſemper cupivi ad te proficiſci : ut aliqvod opuſculum tuum viderem, de agricultura præſertim : de corrigenda ætate juvenum, qvod noſtræ ætati multas & maximas utilitates afferet, cum & nos inſtruit & vivere docet. In libello tuo de liberis educandis mire delectatus ſum vehementer, cum ſcripſiſti de natura hominum mulierumqve, de moribus, de cibis ſumendis, de evitandis, de eorum proprietate: qvomodo corrigi debeant in ſumendo cibum: de geſtu edendi: qvo præceptore erudiri, qva venuſtate cuſtodiri: qvibus virtutibus imbui qvo ſtudio inſtrui, qva moderatione corrigi, qvo timore regi, qva reverentia præſervari, tum in infantia, tum in adoleſcentia, tum etiam in juventute: qva æqvitate gubernari, qva deniqve bonitate & prudentia nutriri. Non puduit me fateri, hæc legiſſe fervori meo & ætati profuiſſe. Vale.

16. ENNIUS S.D.P. METELLO.

Nec verebar ætate ineunte te mores mutaſſe, cum legeres de ſenum prudentia : credo te ſatis delectari in libello meo de liberis edu-

candis, & de hominum natura, qva moderatione juvenes regi debeant. Ex hoc opusculo, & de aliis qvi gravitatem & moderantiam contineant, si accurate leges, & memoriæ ut soles commendabis, erit tibi utile, honori & dignitati. Vale.

Q. CURTII liber qvartus explicit.

Qvintus Liber incipit.

1. HANNIBAL S. D. P. M. MARCELLO.

Cupio ac vellem te, si tempus daretur, Numiam * profecturum qvam cito, deinde Romam; qvoniam necesse est me alibi proficisci, meumqve exercitum dirigi contra Samnites oportuit: (me absente) facultas datur nemini: Milites unus alteri præponi volunt nobilitatis causa, alius militiæ, alius virium corporis, alius ingenii, alius virtutis, alius deniqve divitiarum causa: qva re cum hæc communi bono & utili Reip. proponantur, qvæ Senatui utilitati sunt non agunt, me illuc igitur proficisci necesse est, ne mihi infamiæ ac dedecori esset, non ante providisse. Vale.

2. MARCUS MARCELLUS S. D. P. HANNIBALI.

Vis me qvam cito Numiam * profecturum & Romam deinde, qvoniam necesse est tibi alibi proficisci & Romanum exercitum contra Samnites

* *Numantiam.*

ites dirigere. Te absente de militum alterna-
ione esse putas verendum. Ego omnino ut
ubes ad te proficiscar, &, si jubebis Romam
tiam vadam: Verum qvid Romæ faciam
escio, mentiri nolo, contra Remp. loqvi non
udeo, contra justitiam non scribam. Si contra
rimates dicam, puniar: proditionis officium
st, nunqvam id agam. Tu autem nostræ Reip.
onori provideas. Teste Comico non istuc est
pere, qvod ante pedes nunc præsens est, sed
væ futura sunt providere. Vale.

3. SAMNITES S.D.P. CURIO.

Intentionis nostræ ac Valuensium nunqvam
it viribus animi tui obsistere, neqve rebelles
sse: cupivimus vicinitatem circumstantem
utroqve eventu, amicos nostros tuos nu-
erari subditos, & libertatem tuam a te redimi.
ensum, subsidium, & subventionem qvantum
riptum est solvemus. Et per hunc fidum
nicum Architam damus, &, si majorem deni-
ve qvantitatem cupis, curabimus subveniri siti
iæ. Vale.

CURIUS S.D.P. SAMNITIBUS.

Usqve potuistis viribus, animo meo obseqvi
luistis. De Valvensibus certus eram: vos vi-
nitatesqve omnes ut pareant Senatui volo
deditionem, neq; meos vestros amicos volui-
s, neq; vestram neqve illorum libertatem re-
metis: Censum aurumqvé vestrum, cum

 mihi

mihi Archita minor vobis fidus obtulisset, repudiatum fuit: Nam habere aurum non mihi præclarum videtur: aurum nolo, sed illos volo, qvi possident aurum. Postremo pecuniam vestram per eundem, eandem non visam nor numeratam remitto. Cavete. Valete.

5. SENATUS S. D. P. FABIO Consuli.

Umbriam cremari, moleste tulimus, & Apuliam minorem solo æqvari & prostratam esse molestius fuit: Consuevit Senatus civitate qvas ad deditionem ceperat, perseruare. E Senatui gloriæ & honori ac utilitati ut hæ su persint, maxime qvæ armis vincantur. Dol nullatenus pugnare stude, qvoniam Senatui & tibi esset dedecori. Deniqve esto vigil ut sole: mortui sunt inimici, nondum caremus host bus: omnis patria destructa est, hinc proditic nes, hinc clandestina bella exoriri, Tu ita salvu sis, ut tibi sat sit & necesse. Vale.

6. FABIUS CONSUL S. D. P. SENATUI

Umbriam cremari feci, qvoniam erga S natum nullam penitus fidem cognovi. Apu nullam habent fidem. Civitates qvas fidas inv ni, & supersunt, reliqvas vi & armis, solo prostr ri feci: Id Senatus & gloriæ interest: ego vi ero, nondum carere hostibus sat intelligo, ne bellum extingui. Proditores timeo, qvonia nisi in qvibus confidimus, decipi non possimu Ut pugnem dolo, prius moriar. Meum velle

po

posse in armis est. Demum ut mihi necesse est salvum putetis. Vale.

V. CATO Uticensis. S. D. P. SCIPIONI suo.

Mirifice laudat Senatus Scipionem & cunctis præfert eum.

Obsecro te mi Scipio, ut judicium tuum erga Senatum non mutes ab invido, ab inceptis non desistas: ubiqve sunt detractores bonorum, tu unus diu notus es Senatui. Novit omnis Senatus, qvot labores, qvot sudores, qvot angustiæ, qvot pericula, qvot vulnera, sitim, famem, dolores pro Reipublicæ salute passus es: qvot bella gessisti, qvot regiones, provincias, civitates, arces, terras, oppida, rebelles, in deditionem cepisti: qvam proprii sanguinis magnam copiam pro honore Reipublicæ effudisti. Qvot cicatrices tuæ cuti insunt: pace aliorum, neminem posse reperiri clariorem. Qvis tot signa, tot præsidia, munera, dignitates, commoditates, honores, laudes, ac triumphos, Romanæ attulit Reipublicæ. Neqve fuit neqve erit vir similis Scipioni, nec doctior, nec Africano melior. Te invidi odiunt, non te, sed gloriam, honorem ac dignitatem. Non desistas obsecro, qvoniam non te solum, sed posteros tuos claros facis. Innumeri de te laudes cantant in chronis, in foro, super tabula aurea sculpturam tuam auream impressam aureatis litteris, ad laudem Scipionis, qviqve legere possunt. Æqvo animo injuriam ferre potes, qvæ non

Senatui ſed tibi illata eſt. Qvis autem, qvid vero clarius, qvid ſalubrius, qvid elucentius, qvid utilius faciet pro ſalute Reipublicæ qvam qvæ Scipio fecit. O magnum precii munus hereditatis Scipionis! qvis Africano clarior qvis recitari in Kal. dignior, qvi ſibi nomen ac dignitatem adeptus. Nec me putes tibi more adulatoris ſcripſiſſe, ſed amice, cum ſcis me tibi deditiſſimum. Vale Qvandoqvidem te rediturum putas, per dies ante me certiorem face, ad laudem tui currum auro prætextum paratum, vim bellam * & arcum triumphalem conſtitutum puta.

8. SCIPIO AFRICANUS S. D. P. CATONI.

Et qvamvis ſim laceſſitus multis injuriis, erga Senatum nullo pacto judicium mutabo: Invidis compatior, qvoniam voluntati vires eorum deſunt. Provincias, civitates, & oppida, qvas cepi, non mihi ſed Senatui cui paretur obediunt, inſignia, præſidia, dignitates, & munera, non mihi, ſed Senatui omnino tributa ſunt: nullam merentem mihi dignitatem judico tribuendam: de ceteris de qvibus me certiorem facis, non poſtulo, neq; mereor, neqve danda mihi ſunt: deniqve in me nullam poteſtatem ac dignitatem fuiſſe puto. Sed jus Senatus, cui obſeqvar qvousqve vivam. Vale.

PAR-

* Supra 802. 834.

9. PARTICUS major S. D. P. QVINTINIANO CAPUTEO. Laudat mulierem hero.

Qværis à me ſcire ſi proba Romana mulier, digna eſt in chronis aſcribi, & ſi de ea judicium factum eſt. Et laudes agit, & certiorem facio primo, qvod ipſa Deorum revelatione, futura prædicabat. Cibi potusqve triduanum faciebat; pollebat conſilio, nunqvam ex ejus ore fluxit mendacium, & ubi e viro ſuo gravida facta eſt, niſi facto puerperio virum minus cognovit, veneris inimica, grata Diis, & omni populo Romano, non ſolum in vita, ſed poſt mortem Romanæ mulieres eam adorarunt. Nunc autem ad ejus ſimulachrum ſuper cinerem diem anniverſarium cantant, in chronis, & laudibus clariſſimarum mulierum Romanarum ſcribi facere.

10. PARTICUS MAJOR S. D. P. QVINTINIANO CAPUTEO. Laudat Lucretiam.

Qvantum laudis reperit de Lucretia Sabina apud chronas litteris clara. Lucretiam condidit Lucretium oppidum juxta flumen Fallaris, in qvo adeo devote & pie Deorum ſimulacra coluit, qvod omnis populus Romanus æqvabat eam ſuperis. Religionem fecit, caſtimoniam ſervavit, & ubi nota fuit, & Senatui ſcriptum, qvod Lucretia in tertio decimo anno ſuæ ætatis aram conſtituerat, tunc virgines Veſtales & claræ mulieres Romanæ omnes Matronæ periandræ & Albanæ ad

ſimulacra colendum, ad regulas vitæ & caſtimoniam Lucretiæ ſeqvendam & obſervandam curritabant. Anno decimo ſeptimo, tunc Deorum promiſſione per tres dies, ſol ortum cælavit. Et propter hoc Romanus populus etiam poſt mortem adorabat eam, anniverſario die tulere oblationes & ſacrificiis adhuc etiam venerantur. Vale.

11. SUPLICIUS Augur. S. D. P. SENATUI.

Rogat ut augeatur ſibi exercitus propter multiplicatos hoſtes. Hodie IV. KL. Qvintil. Byſantini, Cimbri, Perſici, Gallici, Phrygii, Arabici, Indiani, Chaldæi, & nonnullæ barbaræ & externæ nationes, in magna copia una confœderati contra Senatum prope Albanos, eqvites, milites, & pedites, incredibili copia apparuerunt, qvi terram totam & provinciam Romanam omnem curritant, captivos capiunt, prædas rapiunt, caſtra vincunt, nonnullas civitates obſeſſas tenent, in alto vero prope littora naves centum triginta. Triremes qvinqvaginta ſeptem, bellatorum claſſes qvadraginta. Sagittas pulvere ac ferro munitas. In dies litus diſcedunt, littora curritant, prædas magnas intra lucos faciunt, provinciam deſtruunt, adeo terra, mari, ac undiqve vexant, qvod nunc tota provincia nutat: & ſumus omnes ſub magno timore ac metu perculſi: & niſi qvam cito provideatur nobis, vereor ne omnis Senatus & ſalus

Rei-

Reipubl. evertatur. Caput ipſorum qvi atrociores ſunt Arabicos fecerunt, qvibus non verbis obſtandum eſt, ſed armis. Hi non intelligunt, mortem qværitant, timorem nullum noſcunt: Jus non habent, humanitate carent, ſuperbi, elati, victoriæ inſolentes, armis feroces, hoſtes pacis: obſecro exercitum augeatis. Omnes Romanos milites, eqvites, plebis Qvirites, Sabinos feſtinanter mittatis. Vale.

12. CAMBIUS ADOLESCENS S. D. P. GENUTIO LIBICO optimo Præceptori.

Vere ego cum adoleſcens, qvousqve parui mandatis tuis, liber fui: qvousqve monitionem tuam ſervavi, in viam ſteti: qvousqve præceptis obedivi, mihi profuit. Tunc neqve ſodalitates, neq; amores, neqve mulieres me a via virtutis movebant. Nunc autem in rete pasſionis involutus ſum propter ſodalitatem & mulierum commercium. Nunc parentes, amici & affines præter conſuetudinem & doctrinam tuam noſcunt me exultantem. Et qvamvis id noſcam & me peccaſſe, in viam redire non poſſum. Ex vicinitate verum eſt qvod interdum ſeqvitur commodum & incommodum. Ego ætati langvoriq; & mulierum facetiis obſtare non poſſum: ætas me impulit, amor vexat, ſodalitas inducit, formoſitas alicujus me cogit & premit: diligoqve & diligor, timeo ab amore hamo capiar, cum aliqvorum exempla conſidero: Ego ado-

adolescens tametsi adolescentulam diligo: novi me ab illa diligi: tandem nobilis est adolescens & formosa, me nudo amore complectitur. Exardeo, fio in dies freqvens, novus miles sum, falli vereor, nescio mores mulierum si blanditiæ sunt fraudes: multi ajunt, multi negant, nonnulli affirmant. Tantum voluptates me adolescentem oblectant, suavitates gustavi. Dolore me ut illam perdam perire video, falli timeo, dimittere non possum, solvi non gestio: honor me ex alio reducit, honorem & voluptatem novi simul regnare non posse. Cuperem qvam cito te rediturum ut me juvares, à retiis solveres, tuo judicio ac consilio sanari volo. Cura obsecro, ut honorem meum (si fieri potest) simul cum jocunditate domus meæ salves. Vale.

13. CORNELIA. S. D. P. JUSTINO suo.

Obsecro sit tibi cura mei, nemo alter superest, qvi erga me pietatem exhibeat, orbata sum parentum, germani diem clauserunt, omnes mei reliqverunt, sola & unica sum adolescens & pauper, qvo vadam nescio, sumptus & unde vivam, mihi deest, nec aliqvid habeo. Nonnulli mali svasores, qvi me egenam norunt, qværitant contra honorem meum, instant & volunt, & hi qvi possunt jubent. Qvam consentiam, prius mori statui: & ut possim me salvari, si lubebit, & ut sim in loco tutiori sub protectione & regimine uxoris tuæ, qvæ me nutrivit,

trivit, cuperem erudiri affecto tuo patrocinio ſalvari ab iſtis inſolentibus, & honorem meum defendere. Non vinci vereor, ſed timeo ab illis decipi. Vale, & me ab iſtis cuſtodias ſalvesqve.

14. LUPIO S. D. P. LIRIDIONI.

Senatus decrevit leodomios: pathaphicios: ſemoſithanes: andidaon: althaſos: preindios: leudianos, trucidari, mori, cremariqve apud Olympianum ſi infra XII. KL. Octobr. Varium Genutium paruum: & Archidianum, non liberabunt. Statuit, juſſit, voluit, & decrevit, tempus illud præteriri nullo modo, donec infra illos ſalvos, ſolutos, & liberos videat. Vale.

15. LIRIDIO S. D. P. LUPIONI.

Summatim diſponat Senatus de captivis illos mori, cremari aut membra ſingula divelli: qvoniam Varium noſtrum & Genutium & Archidianum mortuos vidi in opprobrium Senatui. P. R. jugulari illos juſſit & fecit præſes leodomiorum, & ſangvinem illorum ſervant, cum qvo ſingulos captivos anteqvam ponantur in carceribus lingvam lavant qvod ſignificat mori, aut ex carceribus nullo unqvam tempore ſolvi. Vale.

Qvinti Curtii, & aliorum Epiſtolæ expliciunt. Laus Deo.

Impreſſum in inclita civitate Regii: per me Ugonem de Rugeriis civem Regienſem. Dominante Bononiæ Joanne II. Bentivolo. Anno Domini MCCCCC. ultimo Auguſti.

Ne

Ne vacent paginæ, ſubjicietur INDEX Scriptorum à PLINIO juniore in Epiſtolis laudatorum.

Omiſſus ſupra pag. 760.

Fan

FINIS.

